OKUYUCU TEFSİRİ

12

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

OKUYUCU TEFSİRİ

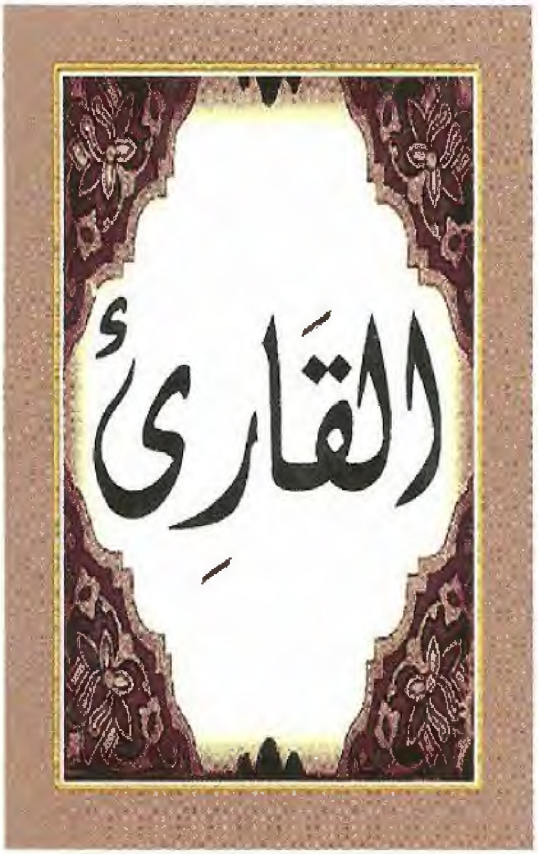

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

12

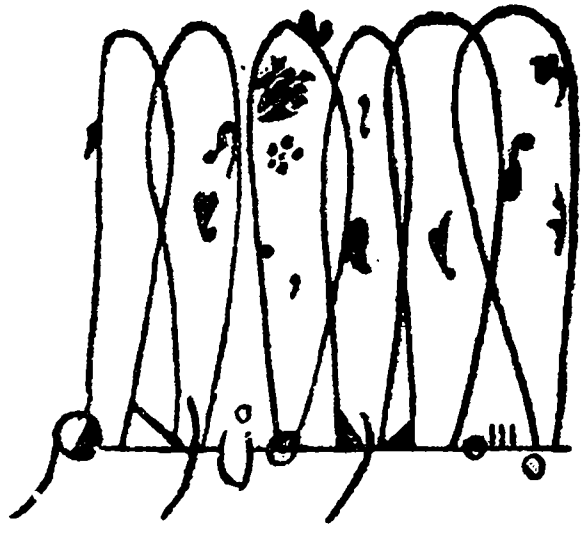

OKUYUCU TEFSİRİ
SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

•

Tashih
SERCAN ÜNĞAN (43-45. SÛRELER)

ÖZNUR KAYA (46-49. SÛRELER)

YUNUS POLAT (50-59. SÛRELER)

•

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni
NİDA Ajans

•

Baskı
STEP AJANS
Step Ajans Matbaacılık Ltd. Şti. Göztepe Mh.
Bosna Cd. No: 11 Bağcılar/ İstanbul
Matbaa Sertifika No: 12266

•

Nida Yayınları

İRTİBAT ADRESİ

B. Mustafa Paşa Mh. Alaaddin Sk. No: 19
Tlf.: 0422 321 21 87 – 322 21 30
MALATYA

OKUYUCU TEFSİRİ

"Tefsîru'l-Kâri"

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

12

İÇİNDEKİLER

ZUHRUF SÛRESİ • 5

DUHÂN SÛRESİ • 47

CÂSİYE SÛRESİ • 65

AHKÂF SÛRESİ • 89

MUHAMMED SÛRESİ • 123

FETİH SÛRESİ • 151

HUCURÂT SÛRESİ • 181

KÂF SÛRESİ • 215

ZÂRİYÂT SÛRESİ • 247

TÛR SÛRESİ • 269

NECM SÛRESİ • 281

KAMER SÛRESİ • 311

RAHMÂN SÛRESİ • 331

VÂKI'A SÛRESİ • 355

HADÎD SÛRESİ • 385

MÜCÂDELE SÛRESİ • 427

HAŞR SÛRESİ • 455

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ZUHRUF SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Bu sûre, Hâ Mîm ile başlayan sûrelerin dördüncüsüdür. İsmini, 35. ayette geçen; altın, süs eşyası, ev eşyası, bir şeyin kemâl mertebesindeki güzelliğini anlatan "Zuhruf" kelimesinden almıştır. 89 ayettir.

"Zuhruf" kelimesinin sûreye isim olmasının sebebi; sûrenin amaç ve konularından biri olan dünya ve âhiret güzelliklerinin karşılaştırılması, ebedî güzelliğin tercih edilmesine yönlendirmesidir. Bu nedenle hayat mukâyesesinin dünyevî değerlere göre değil, uhrevî / manevi değerlere göre yapılması teşvik edilir.

Özellikle dünya ziynetlerine sahip olmak için dudak uçuklatacak kadar bedel ödeyenlere ithaf edilerek Cenâb-ı Hakk'ın, insanları sahip oldukları servet ve statülerine göre değerlendirilmeyeceği; îmânın sahip kıldığı meziyetlerle değer bulacaklarını açıklar. Bu

nedenle dünya işlerinde sizden üstün olanlara değil, îmânî değerlere sahip olanlara bakarak kendinizi değerlendirirseniz; erişilmez yüce değerlere sahip olmak için yarışır, şükrederek şükrünüzü artırmaya çalışırsınız. Bu îmânî değerlere sahip olmanın yolu indirilen Kur'ân'la açıklanıp, isteyenlerin istedikleri kadar bunlardan nasiplenerek Allah katında üstün makamlara erebilecekleri Kur'ân bütünlüğü içerisinde sıkça hatırlatılır.

❁ ❁ ❁

حٰمٓ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾

43: 1 Hâ, Mîm

43: 2 (Hidâyet yolunu) **apâşikâr gösteren** (şu) **kitaba ant ederim ki,**

43: 3 Hakîkat Biz onu, (Onun mânâlarını) **anlayasınız diye, Arapça bir Kur'ân yaptık.**

Allah, bu anahtar kelimelerle Kur'ân'ın, hikmetleri aksettiren bir kitap olduğuna dikkatleri çekiyor.

Hâ Mîm bir şifredir. Mesela bildiğiniz bir şifreyle kasayı açar veya bir bankamatiği kullanırsınız, ama o şifrenin kuruluş sistemini, ne gibi işlemler yaptığını bilmezsiniz; bunu bilmemeniz oradan para çekmenize engel değildir. Bunun gibi bu harflerin de mânâsını bilmeniz çok gerekmez. Ama şifreyi bilmediğiniz taktirde hiçbir işlem yapamazsınız; sizin için gerekli olan o şifreyle açılan yerden istenilen şeye kavuşmaktır.

"Kitâbu'l-Mubîn"; apaçık, âşikâr, hakîkati açıklayan, hak ile bâtılın arasını ayıran, diğer tüm kitapları da tasdikleyip içerisinde

toplayandır.[1] Âyetler, müteşâbihlerin dışında hem anlaşılır, hem de açıktır. Bazı âyetler, iyice anlaşılması için tekrar tekrar verilmiştir. Önemli olan onu anlayamayız zihniyetinden kurtulmaktır. "Anlamak için âlim olmak gerek, sadece âlimler anlar, biz cahiliz" gibi ön yargılardan kurtulmak gerekir. Onun Arapça oluşu da anlamaya engel değildir. Nitekim Mekke müşrikleri Arapça bildikleri ve anladıkları halde îmân etmemişlerdi.

Kur'ân bütün dillere tercüme edilmiştir bu tercümeler ile okuyucu anlamaya çalışır. Mealleri Arapça bilenler yapıyor; biz okuyup ne anlıyorsak, onlarda onu anlamışlardır.[2] Kur'ân'ın kutsallığı Arapça olmasından kaynaklanmıyor; kutsallık Allah'ın mesajındadır. Demek ki mesele sadece dilin farklılığı ile alakalı değil, îmânla alakalıdır. Bu Kur'ân tercümeleriyle Alman'ı, İngiliz'i, Fransız'ı; kim olursa olsun anlıyor iman edip gereğince amel ediyor.

❁ ❁ ❁

وَإِنَّهُۥ فِىٓ أُمِّ ٱلْكِتَٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٤﴾

43: 4 Şüphesiz o (Kur'ân), **nezdimizdeki ana kitapta** (sâbit), **çok yüce çok kıymetli** (bir kitap) **dır.**

Kur'ân nâzil olduğu günden beri yalnızca Arapça bilenler değil hatta îmân etmeyenler bile onu okumaktalar. "Düşünenler onu anlar" ifâdesinden îmân edip amel etmek için okuyanlar onu anlama yolunu bulurlar. Bu uyarılara rağmen onun anlaşılmayacağını öne sürenlerin bu davranışı aklın gerisinde, düşünmeyi unutmalarından kaynaklanmaktadır.[3] Ortalama akıl sahipleri iyi bir Müslüman olmayı istediklerinde "Rabbim ne buyuruyor?" diye anlamaya çalışarak okuduklarında anlarlar. "Onu anlayasınız diye indirdik"

---

[1] Bkz. 12/1-2; 14/4
[2] Bkz. 10/24; 27/84; 41/3-44
[3] Bkz. 35/32; 57/16

diyen Rabbimiz hâşâ yalan mı söylüyor ki onu anlamayalım. Onda gereksiz, anlamsız bir söz yoktur. En hikmetli, en ideal anlatımlarla ve etkileyici mesajlarla doludur. Her okuyuşta yeni ufuklar, yeni anlamlar düşündüren, daha geniş bir bilgi kaynağına kavuşturabiliyor.[4]

"Ummu'l-Kitâb"; tüm peygamberlere nâzil olan mesajın hepsi Allah'tandır. Allah, muhtelif zamanlarda kavimlere peygamberler göndererek hakîkatin bilgisini yeniden hatırlatmıştır.

Peygamberler farklı şahsiyetler olsa da geldikleri kavimlerin diliyle hitap etseler de aynı inanca davet ederler. Ayrıca Kur'ân; bütün kitapları içinde toplayan, artık tahrif olması mümkün olmayan, korunmuş bir kitaptır.[5]

❁ ❁ ❁

أَفَنَضْرِبُ عَنكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَن كُنتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٥﴾

43: 5 Siz haddi aşan bir kavimsinizdir diye artık o Kur'ân'ı sizden (uzaklaştırıp, inzâlinden) **vazgeçip bırakı mı verelim?**

Cehâlet içerisinde zulme düşen toplumlara ne zaman uyarıcılar gelse, o toplumun ileri gelenleri ile çıkarcı grupları onları susturmak için ellerinden gelen her türlü zulmü inananlara revâ görürler. Bu âyette onlara: "Siz Kur'ân'ı (zikri) istemiyorsunuz" diye indirmekten vaz mı geçelim? Haddi aşıp küfre sapmanızın karşılığı olarak cezalandırmayalım mı? Allah'ın rahmetinin inmesini hangi güç, hangi zulüm engelleyebilir? Bilakis, Allah bu rahmetin engellenmesi için uğraşanlarla savaşmayı emreder. Peygamberler, müminler hep bunun için mücâdele vermişlerdir.[6]

---

[4] Bkz. 17/106; 38/29
[5] Bkz. 15/9; 41/42
[6] Bkz. 25/52

Kur'ân, mütekebbirlerin hevâlarına dokunduğu için rahatsız olduklarından ne yapacaklarını şaşırırlar. Ya "ehl-i kitâbım" diyenler niye haktan böylesine uzaklaşmışlar? Bir insan hem Müslüman'ım desin hem de Rabbinin razı olmayacağı işleri yapsın. Bu selim aklın yapacağı iş değildir. Fakat kulaktan duyma duyarsız kimseler oldukları için bu hale gelmişlerdir. Oysa kendilerini maddî - manevî hazinelere sahip kılacak Kur'ân'ın kıymetini bilselerdi ne ahlâken bu kadar yozlaşırlar, ne de küfür milletine boyun eğecek duruma düşerlerdi.

İnsanlar her dâim ellerinde bulunan önemli şeylerin farkında olmadıkları için kıymetini bilmeyebilirler; bu yüzden değerli şeyleri saçıp savururlar. Onlardan gerektiği gibi de istifâde edemezler. Kur'ân, Müslümanlar için çok kıymetli bir hazine olduğu halde onu fıkhetmeden okudukları için kıymetini bilemediler de sağa, sola savrulup duruyorlar.[7]

Bazı kimselerin, peygamberler ve kitapların arasını ayırarak birini takdir ederken diğerini önemsememeleri hiçbirinin değerini azaltamaz, ama onlar tahrîf olduğu için bağlayıcılığı yoktur.[8] Fakat bundan sonra Kur'ân'ı, kimse kendi menfûr emellerine âlet edemez. Etseler bile zikrin ilmine vâkıf olanları aldatamazlar.

Her dönemde sulta sahibi münkirler Kur'ân üzerinde oyunlar oynuyor, anlam kargaşasıyla gündem saptırmaya çalışıyor fakat onların bu uğraşları (az da olsa) düşünenlerin Kur'ân'ı araştırma meylini artırıyor. Onun için birileri rahatsız olmalı veya herhangi bir zarara maruz kalırız endişesi taşımadan hakkı idrak edip, bu paha biçilmez değerin değerini anlamalı, anlatmalılar.

❀ ❀ ❀

[7] Bkz. 25/30
[8] Bkz. 3/19; 29/51

وَكَمْ اَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍّ فِى الْاَوَّلِينَ ﴿٦﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ اِلَّا كَانُوا بِهِ

يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٧﴾ فَاَهْلَكْنَآ اَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضٰى مَثَلُ الْاَوَّلِينَ ﴿٨﴾

43: 6 Hâlbuki biz evvelki (ümmet) **ler içinde de nice peygamber** (ler) **gönderdik.**

43: 7 Onlar da, kendilerine bir peygamber gelmeye dursun, ille onunla istihzâ ederlerdi.

43: 8 Onun için biz kuvvetçe bunlardan daha çetinlerini helâk ettik. O evvelki (ümmet) **lerin misâl** (ler) **i** (nice âyetlerimizde) **geçmiştir.**

Bu âyetler, 5. âyete bir cevap mâhiyetindedir. Yani Hz. Peygamber ve mü'minler kendilerini onlar karşısında kusurlu bulmasınlar, tebliğ görevlerini her şeye rağmen sürdürsünler. Bu müşriklerin bâriz özellikleridir; sahip oldukları güç ve imkânlarla şımarıp despotça tavır sergileyerek susturmak isterler. Onlardan öncekiler de aynı şirretliği sergilemişlerdi. Ama onlara verilen mühlet bittikten sonra helâk ettiğimiz gibi, vahyi indirmekten de vazgeçmedik. Hiçbir güç vahyi engelleyemediği gibi, etkisini de, müntesiplerini de yok edemedi/edemez.[9]

Müslümanlar, inkârın sebebi olan alay ve kibirden sakınarak, kim olursa olsun değerli yaratıldıklarını karşılarındakilere yansıtmak sûretiyle hakka davet ettiklerinde taassup sahiplerinin dışındakilere etki ederler. Unutulmasın ki kibir ve alay, nefret; tevazu ise sevgi ve etkinin anahtarıdır.

❀ ❀ ❀

[9] Bkz. 15/10, 11; 21/41

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ
الْعَلِيمُ ﴿٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا
وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ ۚ فَأَنْشَرْنَا بِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾
بَلْدَةً مَيْتًا ۚ كَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

43: 9 Andolsun ki eğer onlara «Gökleri, yeri kim yarattı?» (diye) **sorarsan elbette «Onları O mutlak galip, O** (her şey'i) **hakkıyla bilen** (Allah) **yarattı» derler.**

43: 10 (O Allah ki) **yeri sizin için bir beşik yapmış, onda, doğru gidesiniz diye, yollar açmıştır.**

43: 11 (O Allah ki) **gökten bir ölçü ile su indirmiştir. İşte biz onunla ölü bir memlekete can verdik. Sizde böylece** (kabirlerinizden diriltilip) **çıkarılacaksınız.**

Müşrikler, Allah'ın mevcûdâtın yaratıcısı olduğunu kabul etmekte fakat hayrı elde edip ve şerri def etme işlerinin putlar aracılığı ile gerçekleştiğine inanmaktadırlar. Allah ise; tüm oluşları kendisinin meydana getirdiğine ve koymuş olduğu düzene kimsenin müdahale edemeyeceğine, her şeyi bir denge üzerine bina edip insanın yaşamına elverişli kılmak sûretiyle hizmetlerine verdiğine dikkatleri çekerek ilâhi dâvete inanmaları için uyarıda bulunmuştur.

Şu mevcûdâtı yaratan, idâre eden, sizi yeniden yaratıp daha güzel ve zahmetsiz ikramlarda bulunmaya da kâdirdir. Buna ise

ancak Peygamber dâvetini ciddiye alarak icâbet edenler kavuşacaktır.[10]

❁ ❁ ❁

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾ لِتَسْتَوُوا عَلَىٰ ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

43: 12 (O Allah ki) **bütün** (mahlûkları) **sınıf sınıf yaratmış, sizin için gemilerden, hayvanlardan bineceğiniz şeyleri meydana getirmiştir.**

43: 13-14 Tâ ki sırtlarında karar kılasınız, sonra üzerlerine yerleşince (kalplerinizle) **Rabbinizin nimetini iyice düşünesiniz ve** (dilinizle de) **«Bunları bize râm eden Allah'ın şânı ne yücedir, münezzehtir. Yoksa biz bunlara güç yetiremezdik. Biz herhalde, ancak Rabbimize dönüp gidicileriz», diyesiniz.**

Bu kadar nimete kim sâhip olabilir, kim kime karşılıksız olarak bu kadar iyilik ve ikramda bulunabilir? İnsanlık gereği bize bir bardak su verene nasıl ki teşekkür etmemiz gerekiyorsa, her şeyin sahibi olan Allah'a şükretmemiz gerekmez mi?

Küfürle aklını örtmeyenler hangi nîmet olursa olsun yararlandığında bunun Rabbinden bir lütûf olduğunu bilir, hamd eder. Asla sebepleri yücelterek onların önünde eğilme zilletine düşmezler. İstikamet üzere yürüyerek sevinçle Rabblerine döneceği güne ha-

[10] Bkz. 30/48-50; 10/18-31; 29/3; 20/53

zırlık yaparlar. O, her şeye kâdir olan Rab, varlığında tekdir, eşi ve benzeri yoktur.

Bütün bu hatırlatmalar ile varlıkları nasıl yoktan var etti, yağmur ile ölü toprağı diriltti ise, ilâhi vahiy de insanlara yeniden hayat verir. Onların ahlâkını, rûhunu, dimâğını kurtarır.

İnsanlar, inansalar da inanmasalar da Allah'tan geldikleri gibi Allah'a döneceklerdir.[11]

❀ ❀ ❀

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا ۗ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا
يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُمْ بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ
لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾ أَوَمَنْ يُنَشَّأُ فِي
الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ
عِبَادُ الرَّحْمَٰنِ إِنَاثًا ۚ أَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ ۚ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿١٩﴾

43: 15 (Böyle iken) **kullarından kimi Ona bir cüz' isnât ettiler. Hakîkat, insan açıkça küfürbazdır!**

43: 16 Yoksa O, yaratmakta olduklarının içinden (kendisine) **kızlar edindi de oğlanları size mi ayırıp seçti?!**

43: 17 Onlardan birine O çok esirgeyici (Allaha) **isnât ettiği bir benzerle müjde verildiği zaman o, gamla dolu ve ebkem** (konuşmayan, sessiz)**bir halde, yüzü kapkara kesiliyor.**

[11] Bkz. 2/156

43: 18 (Onlar) **süs içinde yetiştirilmekte olup da kendisi mücâdele** (hüccetini) **açıklamayan kişiyi mi** (Allah'a nispet ediyorlar)?

43: 19 Onlar, O çok esirgeyici (Allah)**ın bizzat kulları olan melekleri de dişiler yaptılar! Onların yaratılışlarında hazır mı idiler?! Onların** (bu yalan) **sahicilikleri yazılacak, onlar sorguya çekileceklerdir.**

İlâhî emirleri emrolunduğu gibi yaşamayı bir türlü içerisine sindiremeyen hasta rûhlu kimseler, Allah ve İslâm hakkında indî ve keyfî iddialar ileri sürerek toplumda düşünceleri bulandırıp hâkim gücün idâmesini korurlar. Böyle bir hesap içerisinde olmasa idiler bilmedikleri/görmedikleri Allah hakkında ileri geri konuşmazlardı. Hiçbir varlık Allah'a ait özelliklerden en ufak bir cüz'üne sâhip olamaz. O, kendi zâtında tektir. O'nun dışındaki varlıklar çiftleşme kanununa bağlı olarak meydana gelirler. Yaratılmışların en üstünü insandır. Fakat hangi kapasiteye, hangi güce, hangi niteliklere sahip (Peygamber) olursa olsunlar, Allah'ın kudret ve sıfatına hâiz olamazlar. Olamadıkları içinde insanlık üzerinde hiçbir hususta mutlak yaptırım gücüne sâhip olamazlar. Buna rağmen nasıl olurda Allah'a evlât isnat ederler? Özellikle de maddeten zayıf, hevâlarında metâ aracı, hayatlarını süsleyen bir varlık olarak gördükleri kızları Allah'a; güçlü, savaşan, gelir kaynağı görülen erkekleri de kendilerine mal ediyorlar. Bütün bunlar onların ne kadar bozuk bir zihniyete sâhip olduklarını ortaya koyuyor.[12]

Bu müşrikler laf anlamayan çocuklar gibi: "Allah nerede, niye göremiyoruz? O'nun annesi-babası, çocukları kim?" gibi sorularla anne-babasını sıkıştıran çocuklara benziyorlar. Ama onlarınki çocuk mâsumiyetindeki gibi bir soru, yine Hz. İbrâhîm gibi gözlerinde büyüttükleri güneş, ay ve yıldızları Rabbim budur diyerek bir

[12] Bkz. 6/100; 16/57; 17/40; 19/88-93; 37/149-157

arayış değil, tamâmen peygamber dâvetini kabul ettiklerinde sâhip oldukları, olmak istedikleri şeyleri kaybetmeme hesâbına dayanan ve bunun için böyle abuk sabuk ithâmlarda bulunarak, yapılan ilâhî dâvetin etkisini kırmaya çalışmaktır. Çünkü meselenin sadece kendi inkârları ile bitmeyeceğini, İslâm'a inananların çokluğunun da işlerini altüst edeceğini biliyorlardı. Bu nedenle maddî- mânevî tezgahlarla İslâm'ın ve dâvetçilerinin önünü almaya çalışarak, edindikleri ilâhlarla işlerini istedikleri gibi yürütmeye çalışırlardı.

Münkirlerin yapmış oldukları bu çirkin teşbihlerden dolayı Cenâb-ı Hakk'ın cezalandırmaması onları tasvip ettiği anlamına mı geldiğini sanıyorlar! Hayır! Onların bu çirkin teşbihlerinin ne demek olduğunun o gün faturasını en ağır şekilde ödeyeceklerdir.

❁ ❁ ❁

وَقَالُوا لَوْ شَآءَ الرَّحْمَٰنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ ۗ مَا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا
يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

43: 20 Dediler ki: «Eğer o çok esirgeyici (Allah) **dileseydi biz bunlara tapmazdık». Onların buna dair hiçbir bilgisi yoktur. Onlar yalandan başka bir şey söylemiyorlar.**

İşte cehâlete dayanan bir söz daha! Allah, insanların îmân etmeleri için enfüste ve âfâkta, peygamberler aracılığı ile vahyi indirerek hidâyete ermelerini, güzel işler yapmalarını teşvik etmesine rağmen tipik bir kadercilik anlayışıyla yaptıkları fâsıkça işleri Allah'ın dilemesine bağlarlar. Mesela Allah dileseymiş îmân ederlermiş, dileseymiş namaz kılarlarmış... gibisinden Allah'ın dilemesi ile rızâsını birbirine karıştırıyorlar. Oysa aynı insanlar, Allah'ın dileyip dilememesini hesâba katmadan sahip olmak istedikleri şeyleri elde etmek için günah-sevap, hak-hukûk gözetmeden bütün imkânları seferber ediyorlar. Allah, kimin çifte standartlı hareket

ettiğini, sinelerde neler saklandığını bilmektedir. Sünneti gereği yapılan amelleri tasvip edip etmediğine göre dünyada tecelli etmez. Her şeyin hesabı görüleceği günü beklemektedir.[13]

❁ ❁ ❁

أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾ بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا

آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

43: 21 Yoksa biz kendilerine bu (Kur'ân) **dan evvel** (iddiâlarına yer veren) **bir kitap verdik de şimdi onlar buna mı tutunucudardır?**

43: 22 Bilakis (şöyle) **dediler: «Gerçek biz atalarımızı bir ümmet** (bir din) **üzerinde bulduk. Biz de hakîkaten onların izleri üstünden doğruya erdirilmişleriz».**

Bu bir istifhâmı sorudur. Çünkü insanların vahyî verilerin dışında kendilerine hakîkatin adresini gösteren herhangi bir kitapları olmadığı gibi; daha önce kendi iddiâlarını doğrulayan bir kitap göndermişte şimdi bunu değiştirmiş gibi birde Allah'a iftirâda bulunuyorlar.

Müşriklerin, yalanlayıp karşı çıktıkları konularda ilme dayanan bir delilleri yoktur. Onlar sadece çıkarlarını, hevâ ve hırslarını tatmine uygun olan atalarının geçmişten gelen geleneklerine sarılıyorlar.

Bu ayetten çıkaracağımız dersler: Vahye dayanmayan sözlerin inananlar nezdinde bir bağlayıcılığı yoktur. Doğru istikâmet üzere Allah'a varan yolda ilerlemek için samîmiyet ve ilmî gayretle hareket edilmeli, taklit ve taassuptan sakınılmalıdır.

---

[13] Bkz. 6/148; 16/35; 39/7; 42/8

Dîni, bütün hayâtı kuşatan ilahî ilkeler ve düzenlemeler olarak görmeyip, sadece ritüel, görsel motif ve semboller olarak görmekle yetinmek(!)

Üstünlüğü ve gücü kabilecilikte, kavmiyetçilikte, törelere bağlılıkla, servette, statüde, taraftar toplayarak çoğunluğa uymakla değerlendirmek(!)

Gösteriş, ünvan ve şöhret için mal ve emek harcamayı ibâdet saymak gibi marazî düşünce ve davranışlardan sakınmadıkça gerçek imana erişilemez.

Ne yazık ki târihte ve günümüzde dîn adına sahiplenilenlerin ekserisi taklîde dayanır... Taklît, bir delîle dayanmadan, delîl aramadan, aklını kullanmadan, bir otoritenin söylediklerini mutlak doğru kabul edip inanmaktır.

Ayrıca atalar bir ümmetti gelip geçti, onların Rabbi de Allah'tı. Eğer gerçekten atalarınıza uyuyorsanız; gerçek, uyulması gereken peygamber atalarınıza uyun. Doğruya, Allah'a giden yolu sadece onlar gösterir.[14]

❀ ❀ ❀

وَكَذٰلِكَ مَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِى قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَآ اِنَّا
وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَاِنَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾ قَالَ اَوَلَوْ
جِئْتُكُمْ بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ اٰبَآءَكُمْ ۖ قَالُوٓا اِنَّا بِمَآ اُرْسِلْتُمْ بِهٖ
كَافِرُونَ ﴿٢٤﴾

[14] Bkz. 2/170; 12/38; 23/68

43: 23 Senden evvel her hangi bir memlekete fenâ âkıbetleri haber verici hiçbir peygamber göndermedik ki ille oranın refah erbâbı da böylece «Gerçek biz atalarımızı bir ümmet (bir dîn) **üzerinde bulduk. Biz de hakîkaten onların izlerine uymuşlarız» demiş** (ler) **dir.**

43: 24 (O peygamberlerden her biri şöyle) **dedi: «Ben, atalarınızı üstünde bulunduğunuzdan daha doğrusunu size getirdimse de mi»? Onlar da «Biz, dediler, o sizin gönderildiğiniz şeylere** (doğru da olsa) **küfr edicileriz».**

Bu âyette yine geçmiş kavimlerdeki önde gelen müşriklerin peygamberlere takındıkları tavırları anlatarak peygamberi ve müminleri teselli etmektedir. Öyle ki Nuh deyip peygamber dememek için direnen huysuz, inat varlıklara karşı dâvâsının doğruluğundan endişe etmeden, yılmadan sorumluluklarını yerine getirmeleri tembihleniyor. Çünkü bu dînin en muhâlif olanları toplumun önde gelen sermâye sahipleridir. Çünkü mevcut sistemin yürürlükte kalması işlerine geldiği için onlar yeni bir düzenin gerekliliğini zahmet edip düşünmezler bile. Çünkü mevcut sistem sayesinde elde etkileri makam ve mevkîlerinin ellerinden alınacağını ve gayrı meşrû mal ve servetlerine el konulacağını, kirli işlerinin açığa çıkacağını bilirler. Günümüz sistemleri hep bu eller ile tutulur. Aynı sistem yürürlükte kalsa bile, parti değişikliklerinde bazı uygulamalarla birileri yerlerinden alınır. Mevcut parti mensupları iş başına getirilir, onlar da nemalandırılarak, birbirlerine çamur atarak hâkim gücün yaşaması devam ettirilir.[15]

❁ ❁ ❁

فَانتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾

[15] Bkz. 6/124; 11/27; 17/16

43: 25 Bunun üzerine biz de onlardan intikam aldık. İşte bak, tekzip edenlerin akıbeti nice oldu!

Yeryüzünde gerek bilfiil, gerek duyarak, gerek yeryüzünde dolaşarak helâk sahnelerine tanık olunur. Bir sünnetullah olarak insanlara yaşama fırsatı verilir. Vakti geldiğinde ise herkes hak ettiği karşılığı bulur. O gün kâfirler için geri dönülmeyen bir hüsrân günü olacaktır.[16]

❀ ❀ ❀

وَإِذْ قَالَ إِبْرٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾ إِلَّا ٱلَّذِى
فَطَرَنِى فَإِنَّهُۥ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾ وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِى عَقِبِهِۦ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

43: 26 Bir zaman da İbrahim, babasına ve kavmine «Ben, demişti, hakikat, sizin tapmakta olduklarınızdan uzağım».

43: 27 «(Fakat) **beni yaratan** (Allah) **müstesna. Şüphe yok ki O, beni doğru yolda muvaffak edecektir».**

43: 28 (İbrahim) **bunu** (tevhit kelimesini, ileride Mekkelilerde dinine) **dönsünler diye, zürriyeti arasında baki bir kelime yaptı.**

Hz. İbrâhîm'in kavmi ve babası putlara tapmaktan vazgeçmedikleri gibi ona karşı amansız mücâdele başlatmışlar, o da kavmini terk etmişti. O, nebî olarak arkasında bâkî kalacak (Lâ ilâhe İllallah'ın) soyundan gelenlere mîras bırakmıştır. Nitekim Hz. İbrâhîm, ataların geleneği ile desteklenip meşrûlaştırılan dînî görüşlerin körü körüne benimsenmesinin kabul edilmezliğini putları kırarak gösterdiği halde, Kureyş müşriklerinin Kâbe'yi putlarla doldurup tap-

[16] Bkz. 7/4, 182; 20/124-128

maları ve kendilerine ataları Hz. İbrâhîm'in dîni üzere olduklarını söylemeleri olacak şey değil.[17]

Tevhît esası Hz. Âdemle başlayıp Hz. Muhammed'le tamamlanarak insanlığa anlatılmasına rağmen çekememezlikle tefrikaya düşenler muğlâk ve esnek ifâdelerle atalarının dînine uyduklarını ileri sürmek sûretiyle dînlerini koruma adına tevhîdî mücâdele verenlere karşı acımasızca mücâdele girişiminde bulunurlar.

Allah, bu tip murâîlerin olacağını haber vererek İslâm müntesiplerine mîras olan tevhîdî sahada mücâdele verip dâvâlarına sâhip olmalarını tembihlemiştir.[18]

❁ ❁ ❁

بَلْ مَتَّعْتُ هٰٓؤُلَآءِ وَاٰبَآءَهُمْ حَتّٰى جَآءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُبِينٌ ﴿٢٩﴾

وَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ وَاِنَّا بِهٖ كَافِرُونَ ﴿٣٠﴾ وَقَالُوا لَوْلَا

نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾

43: 29 Daha doğrusu ben onları da, atalarını da, kendilerine hak (ve şeriat hükümlerini) **açıklayan bir peygamber gelinceye kadar, faydalandırdım** (yaşattım).

43: 30 (Fakat) **kendilerine o hak gelince onlar «Bu, sihirdir. Biz onu** (inkâr ile) **küfredicileriz» demişlerdir.**

43: 31 Bir de (şunu) **söylediler: «Şu Kur'an iki memleketten birindeki büyük bir adama indirilmeli değil miydi»?**

Bu işin üstesinden onların gelebileceğini iddiâ edip reklamlaştırarak maddî gücün üstünlüğünü göstermeye çalışmak sûretiyle

---

[17] Bkz. 6/74; 19/42-49; 21/51-57; 26/69-82

[18] Bkz. 22/78; 25/52

hakkın üstünü örtüyorlar. Münkirler her zaman bu silahlarla halkları korkutup kendilerine boyun eğdirirler.[19]

Akıllarını madde putuyla örtenler Allah katındaki değerin zenginlik ve soylulukla değil, takvâ ile olduğunu idrâk edemezler. Kaldı ki Hz. Muhammed soy itibariyle de onların en şereflisi idi. Yalnız anne ve babasız idi ve yetim kalmıştı. Allah kimi dilerse onu seçer.

❁ ❁ ❁

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ ۚ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا ۚ وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا
سُخْرِيًّا ۗ وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

43: 32 Rabbinin rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar?! Dünya hayatında onların maişetlerini bile aralarında (onlar değil) **biz taksim ettik. Kimi derece derece diğer kiminin üstüne çıkardık ki bir kısmı bir kısmını iş adamı edinsin. Rabbinin rahmeti onların toplayageldiklerinden daha hayırlıdır.**

Allah'ın irâdesine kimse müdâhale edemez; insanlar ya takvâ duygularını besleyerek üstün olurlar veya fücûr duygularını besleyerek değersiz varlıklar olurlar. Dünya nimetleri de insanların tercihlerine göre değer bulur veya kaybeder. Geçimde farklılık, hayatta bir dengenin sağlanması içindir. Buna itiraz edenler olsa da netîce değişmediği gibi isyana düşmüş olurlar.

Müslümanlar, Allah'ın fazlından rızıklarını ararken, mânevî nîmetin dünyevî nîmetlerin hepsinden üstün olduğunu, nîmetleri

[19] Bkz. 21/5; 38/5; 6/123; 17/90-93

yararlı, hayatları anlamlı kılıp saadete kavuşturan bir değer olduğunu bilirler.[20]

❁ ❁ ❁

وَلَوْلَآ اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ
لِبُيُوتِهِمْ اَبْوَابًا لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾
وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِـُٔونَ ﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًا ۭ وَاِنْ كُلُّ ذٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا ۭ وَالْاٰخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

43: 33 Eğer (bütün) **insanlar** (küfre imrenecek) **bir tek ümmet haline gelmeyecek olsaydı O çok esirgeyen** (Allah) **a küfreden kimselerin evlerinin tavanlarını, üstünden çıkacakları merdivenleri,**

43: 34 Odalarının kapılarını, üzerine yaslanacakları tahtları hep gümüşten yapardık!

43: 35 (Onları) **altın ziynetler** (e boğardık). **Bunların hepsi dünya hayatının geçici metaından başka şeyler değildir. Âhiret** (saadeti) **ise Rabbinin indinde** (ancak küfür ve meâsîden) **kaçınanlara mahsustur.**

Allah, dünya nîmetlerinin geçici olduğunu belirterek âhireti isteyenlerin geçici olanlara bağlanmasını değil, tam tersi olarak onları âhiret yurdunu kazanmaya vesîle olacak bir metâ olarak değerlendirmelerini tembihliyor. Çünkü o gün insanlar makamlarıyla, sâhip oldukları servetleriyle değerlendirilmediği gibi, servetin şımarttığı kimselerin de hesâbının ağır olacağını bildiriyor.

---

[20] Bkz. 42/27

Servet ve refâhın, genellikle insanların ayağını kaydırdığı göz önünde tutulursa, çokta özenilecek bir şey değil. Kaç yiğit Hz. Ebû-Bekir olabiliyor? Ama Karunlaşanların sayısı oldukça kabarıktır.

Bir insanın zengin ve refâh içinde yaşaması onun iyi bir insan olduğuna delâlet etmez veya kendisine verilenlere lâyık olduğu için verilmiş mânâsına da gelmez.

Îmânı hevâya, âhireti dünyâya tercih ederek bütün kredilerini dünyâdayken tüketenlerin âhirette nasıl nasîbi olur (?).[21]

Allah, mü'minlerinden ölüm ile hayat sürecinde güzel ameller işlemelerini ve dîn Allah'ın oluncaya kadar mücâdele etmelerini istiyor. Seküler dünyâda kimi Müslümanım diyenler kisrâların yaşamına erişme mücâdelesi veriyorlar. Bu yaklaşım onların ruh yapısını öylesine yozlaştırmış ki sâhip oldukları servetleriyle övünme ilkelliğine düşmüşlerdir. Zevkleri uğruna milyarları, trilyonları harcarlarken, dînlerine veya dînlerini dâvâ edinenlere destek olmamışlardır. Öyle ki uyuyan kimseleri uyarmak için; okuması gerektiği kitap ve İslamî yayınların alınmasına teşvik edildiğinde bin dereden su getirerek birkaç kuruşu vermekten imtinâ ederler.

Bir toplumun veya ferdin îmânını besleyen, muhâfaza eden, okumaktan uzak olduklarından arzularının mahkûmu olurlar. Hatta put haline getirmesine sebep olurlar.

Allah, dünyâ nîmetleriyle âhiret yurdunu istememizi, dünyâ hayâtının âhirete nispetle geçici olduğunu defâatle ölüm gerçeğiyle hatırlatırken, kaç kişi âhiret yurdunu kazandıracak tasarrufta bulunuyor?[22]

Şimdi düşünelim! Bir Yahûdî, bir dîn düşmanı, İslâm'a hizmet olacak hiçbir şeyi satmaz ve de almaz. Fakat Müslüman'ım (!)

---

[21] Bkz. 17/18-21, 19
[22] Bkz. 28/77

dediği halde, İslâm'a hakâret edenlerin ürünlerini, kitap, dergi ve gazetelerini alıp satanları görmekteyiz. İslâm ölçüsüne göre hayâdan yoksun olan yayınlar kimlerin evine girmiyor? Yahûdî firmaları Müslüman'ım diyenlere az mı satış yapıyor? Herkes o paralarla Yahûdî'leri kalkındırmanın hesabını verir sanırım.

İnsanların dünyâ işlerinden biri bozulsa canı sıkılır da, dîn işleri târumâr olsa canı sıkılmaz. Bu kişilerin îmânlarını kontrol etmeleri gerekiyor.

Sonuçta her kâfir zengin olmadığı gibi, her Müslüman da yoksul değildir. Hayât bir imtihandır; inanıyorsanız, dünyâ işlerinde sizden geride olanların hayâtına bakın ki sâhip olduklarınıza şükredesiniz, âhiret işlerinde ise sizden üstün olanlara bakın ki hayrınızı artırasınız.

Rabbimizin de buyurduğu gibi rızık taksiminde ve servette herkes eşit olsa veya sâdece kâfirler nimetlere sahip olsa, imtihan olmadığı gibi bütün insanlar ya küfrü ya da îmânı seçmeye yönelirlerdi. Allah ise adâlet ve hikmeti gereği insanı irâdesinde serbest bırakıp imtihan ediyor. Bu insanların üstün yaratılması ve kendilerine değer verildiği içindir. Öyle olmasaydı insanları da hayvânat ve kâinattaki diğer varlıklar gibi mutlak irâdesine boyun eğdirirdi.

Ey îmânı idrâk edenler! Dünyâ ziynetlerinin câzibesine kapılarak güzel işlerinizi ihmal etmeyin. Unutmayın ki Rabbinizin katındakiler daha güzel ve dâimdir.

❀ ❀ ❀

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

43: 36 Kim O çok esirgeyici (Allah) **ın zikrinden göz yumarsa biz ona şeytanı musallat ederiz. Artık bu, onun** (ayrılmaz) **bir arkadaşıdır.**

43: 37 Şüphesiz ki bunlar onları yoldan çıkarırlar. Onlar da kendilerinin hidayete erdirilmiş olduklarını sanırlar.

Bu âyetler üstteki âyetlere bir cevap niteliğindedir. İnsanlar îmân etmedikçe veya îmândan sonra îmânı ile zikir uyanıklığı içerisinde olmadığı müddetçe şeytânî dürtülere dâvetiye çıkarır. Bu dâvetiye ona yanlışı, çirkini, gerekli ve ihtiyaç gibi gösterir; duygusal ve zihinsel olarak çağın gereği der. Senin kalbin ise; "temiz çalışmak en büyük ibadettir" der. "Dîn, Allah'la kullar arasında sadece metafizik (duygularımızla idrâk edemediğimiz) bir bağdır" der. Dîn'in bütün şartlarını dile getirenlere: "gerici, yobaz veya radikal dînci" der. "Dîn afyondur ilerlemeyi engelliyor, zihni donduruyor ve bu yoldan çıkışlarda esas doğru yolda (hidâyette) olan benim" diyerek kendini kandırır. Öyle ki artık helal-haram kavramlarından etkilenmez. Hevâî dürtülerle yanlış işlerin peşine düşer.

Kur'ân'dan haberdar olduğu halde gurur, inat ve önyargıyla vahye karşı koyanlar; kendi tarikatını, mezhebini, grubunu doğru, diğerlerini sapık gösterenler; veya ilâhî hükümleri çağdışı gören kimseler de bu ihtârın kapsamı içerisine girerler.[23]

Dolayısıyla insanı helâke kadar sürükleyecek olan şeytânî işlerden sakınmak isteyenler Kur'ân'la doğru ve sık olarak iletişim kurmalıdırlar. Özellikle sağlam bir şuura sahip olmayan, çabuk etkilenenler sâlihlerle beraber olmaya çalışmalıdırlar. Îmân, ilim, tefekkür ve âlimlerle beraber olmak şeytânî dürtülere karşı koruyucu kalkandır.[24]

---

[23] Bkz. 4/115, 160, 162; 20/124
[24] Bkz. 4/69; 9/119

Diyânet tefsîrinin açık ifâdesiyle: "İnsanın iç dünyasında daima bir ikilik, çelişkili eğilim ve çekim vardır. Bunların iyi olan, yani Allah rızasına çeken kısmı, insan fıtratına yüklenmiş bulunan din duygusundan, ezelî sözleşmeden, ilâhî ruhtan ve melekten gelir. İnsan gördüğü eğitimin de yardımıyla iradesini kullanarak kendini bu çekime bıraktığı (İslâm'ın anlamı da budur), resulün mesajını rehber edindiği sürece nefsin ilâhî ruha dönük yönü gelişir, bunun rengi bütünü kaplar. Kötüye, aşağı varlık tabakalarına çeken güce teslim olduğu, ilâhî mesaja kulaklarını tıkadığı sürece de artık onun danışmanı kendine mahsus şeytandır. Şeytanın işi, meleğinkinin tersine insanı Allah'tan uzaklaştırmak, beşerî arzuların tutsağı haline getirmektir." (Kur'ân Yolu)

❁ ❁ ❁

حَتّٰٓى اِذَا جَآءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِى وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ

الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾ وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ اِذْ ظَلَمْتُمْ اَنَّكُمْ فِى الْعَذَابِ

مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾

43: 38 Nihayet o bize geldiği zaman dedi ki (der ki): **«Keşke seninle benim aramda gün doğusu ile gün batısı kadar uzaklık olsaydı!** (Sen) **ne kötü arkadaş** (mışsın)»!

43: 39 (Bu temenniniz ve pişmanlığınız) **bugün size asla fayda vermez. Çünkü** (hepiniz) **zulmettiniz. Muhakkak siz de azapta ortaklarsınız.**

Bu âyetten de anlıyoruz ki; hevâdan kaynaklanan dürtülerin sesine kulak verip, kötü kimselerle beraber kötü işler yapanlar o gün telafisi olmayan pişmanlıkla hevâları ile tabi oldukları arkadaş-

ları ile aralarında böyle bir uzaklık olmasını temenni edecekler ama artık iş işten geçmiş olacak.[25]

İyi bir kişi olup da yüz kişiyi felâket ve kötülükten kurtarmak varken, niçin kötü bir kişi olup yüz kişinin hayatını karartırlar. Fuhuş, içki, kumar ve fâiz kimin yüzünü güldürmüş; her şey sersem aklın sarhoşluğuyla, bir anlık zevk ve hevânın tatmini değil midir? Tinerciler, kapkaççılar, hırsızlar; kimsesiz, gözü kapalı, günah nedir bilmez çocukları bu illetlere bir şekilde alıştırıp dünyalarını da âhiretlerini de berbat ediyorlar. İnternet cafe, kahvehâne, bar, pavyon gibi ışıltılı fakat bir o kadar ifsâd edici mekânlarla gençlerin hayatı karartılıyor. Yaptıklarının bir suç olduğunu ve yakalandıklarında ceza göreceklerini bildikleri için de ekseri gece ve görülmez yerlerde işlerini yürütürler. Ey buraları işletenler! Yıkılan yuvalar, karartılan hayatlar, yanan canların bir gün âhında boğulacağınızı hiç mi düşünmezsiniz! Hadi diyelim ki Allah'ı, âhireti hesâba katmadınız, dünyâdaki cinnet ve cinâyetleri de mi görmezsiniz? Lütfen biraz düşünün! Bu güne kadar elinize geçeni değil, aldığınız lâneti düşünün!

Lütfen düşünün ve kendinize acıyın! Hayâtınızı boş, anlamsız ve ahlaksız davranışlarla kirletmeyin. Allah'ın iyi, temiz ve dürüst yaşamı te'mîn eden Kur'ân'ı okuyun, ona göre hayâtınıza yön verin ki; hem kendinize, hem de başkalarına faydalı olup, rahmete nâil olabilesiniz.

❁ ❁ ❁

أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٠﴾

43: 40 Artık (Habîbim) **o sağırlara sen mi duyuracaksın? Yahut o körlere, o apaçık bir sapıklık içinde bulunan kimselere** (sen mi) **hidayet edeceksin?**

---

[25] Bkz. 25/28; 41/25

Tüm uyarı, öğütlerden ve hayâtın seyrinden ders almayanların îmânî anlamda algılama melekelerini köreltmeleri sebebiyle, hidâyet gibi paha biçilemez bir hediyeden mahrûm kalmışlardır. Çünkü hidâyet; birilerinin istemesiyle değil, kulun kendi talebiyle elde ettiği bir değerdir. Ancak bu dâvetin değerini ölüm geldiğinde anlayacaklardır. Fakat bunu o zaman takdîr edip îmân etmeleri kendilerine bir yarar sağlamadığı gibi elîm azaptan da kurtarmayacaktır. [26]

❁ ❁ ❁

فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٤١﴾ أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ

فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾

43: 41 Eğer seni herhalde (alır) **götürürsek şüphe yok ki onlardan biz intikaam alıcılarızdır.**

43: 42 Yahut onlara vaad (ve tehdit) **ettiğimiz** (azap) ı (senin hayatında) **behemehâl kendine göstereceğiz. Çünkü biz onların üstünde iktidar sahipleriyiz.**

Allah Teâlâ bu haberiyle Resûlüyle berâber mü'minlerini teselli etmektedir. O gün îtibâri ile Resûle hitâben: "O zulmeden mütekebbirleri yenilgiye uğratıp Müslümanları zafere eriştirerek insanların grup grup İslâm'a girişlerini göreceksin" müjdesini vermektedir. Allah dilediğini yapar ve buna hiçbir engel olamadığı gibi inkârcı zâlimleri de kimsenin hatırı için affetmez.[27]

❁ ❁ ❁

[26] Bkz. 2/7-171; 25/43-44; 27/81
[27] Bkz. 40/77

فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِيٓ أُوحِيَ إِلَيْكَ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَإِنَّهُ
لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ ۖ وَسَوْفَ تُسْـَٔلُونَ ﴿٤٤﴾

43: 43 Binaenaleyh sen, sana vahyolunan (Kur'an) **a kuvvetle sarıl. Muhakkak ki sen dosdoğru bir yol üzerindesin.**

43: 44 Şüphe yok ki o (Kur'an) **senin için de, kavmin için de katî bir şereftir. Siz** (ondan) **mesul olacaksınız.**

Bu âyetlerden anlıyoruz ki inananların kâfirlerden gelen ezâlara, alaylara, kınamalara aldırmadan, ilâhî vahye sımsıkı sarılıp gereken mücâdeleyi sabırla sürdürdüklerinde dünya-âhiret izzet ve şerefe nâil olacakları müjdelenmektedir.

Bu Kur'ân; câhiliyetin karanlığında kalan nicelerini acımasız davranışlardan, çirkin işlerden, bedevîlikten kurtarıp medenîleştirerek insânî değerlerini açığa çıkarmak sûretiyle onları insanlığa muallim kılmıştır.

Ey bu yolun muallimleri! Sakın birilerini üzerim, kırarım, kaçırırım, küstürürüm gibi nedenlerle, ya da ille de ikna etmek için onların bir takım tekliflerine, değişik taleplerine duygusallıkla kapılarak gevşeme, susma! Her adımında, her nefesinde, her ortam ve zamanda Hakkı hatırla. Hatırlamaz isen bu Kur'ân senden dâvâcı olur!

Allah, şeref ve izzetin yegâne ve tek kaynağı olan bu Kitabı indirmekle size ayrıcalık tanımıştır. Bu bir imkândır, fırsattır, ilâhî bir lütûftur. Bunun kıymetini bilin!

Bu Kitap müntesiplerini maddî-manevî birtakım değersiz şeyler için köleleştirmekten kurtaracak, cesur, asil ve vakûr bir kişilik ve kimliğe ulaştıracak bilgi ve yöntemleri size öğretiyor!

Sizi yarattığımız zamanki temiz fıtratınızda yer alan yüksek değerlere yeniden ulaştıracak bilgi ve davranış kodların tamamını

kendisinde topladığımız bu Kitabın gereğini yapmaz, size olan bu lütfumuzun değerini anlamaz nankörlük ederseniz hesap vereceğinizi de bilin!

Kur'ân, müntesiplerini şerefli makamlara erdirecekken maalesef çoğu insan bu şerefe nasıl ereceğini öğrenmediği için bir yar kenarındaymış gibi inançla-inançsızlık arasında bir hayat sürdürmektedir. Müslüman oldukları halde dînlerinden bir haber oluşlarından dolayı sorguya çekilirler. Nasıl olurda Kur'ân elinizde iken böylesine dîninizden bîhaber, şuursuz, dâvâsız olursunuz? Dünyevî iş ve emelleriniz için gerekeni yaparken, dünyâ ve âhiretinizi mâmur edecek Kitabınıza, neden önem vermezsiniz!? Neden sizi sonsuz saadete erdirecek gönlünüzü, gönülleri, dimağları aydınlatacak Kitabınızı fıkhetmezsiniz!? Bu yüce dâvânın sancağının dalgalanması için neden ve niçin tüm gücünüzle şuurlu direnişler göstermezsiniz?[28]

❁ ❁ ❁

وَسْـَٔلْ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُّسُلِنَآ اَجَعَلْنَا مِنْ دُوْنِ الرَّحْمٰنِ اٰلِهَةً يُّعْبَدُوْنَ ﴿٤٥﴾

43: 45 Senden evvel gönderdiğimiz peygamberlerimize sor: Biz o çok esirgeyici (Allah) **dan başka tapılacak Tanrılar yapmış mıyız?**

Peygamber dâvetine karşı çıkışta Allah'ı reddediş yoktur. Müşrikler, putlarına karşı çıkıldığı, yâni hevâlarını bir kenara bırakıp "Tevhîde" İslâm'a dâvet edildikleri için kızarlar. Allah da elçisi aracılığı ile tevhîdin, İslâm'ın yeni bir şey olmadığını, Hz. Âdemle başlayan peygamberlerin hepsinin dâvetinin bu olup olmadığının

[28] Bkz. 6/51; 25/30, 52; 35/32

onlara sorulmasını istiyor. Geçmiş ümmetlerin dînlerini, varsa tahrîfe uğramamış kitaplarını veya Hz. Âdemle başlayan tüm peygamberlerin haberini içerisinde toplayan Kur'ân'ı incelesinler, bakalım putlara tapmaya dâir en ufak bir ruhsat verilmiş mi?[29]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۟ئِهٖ فَقَالَ اِنِّى رَسُولُ رَبِّ
وَمَا الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمْ بِاٰيَاتِنَآ اِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾
نُرِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ اِلَّا هِىَ اَكْبَرُ مِنْ اُخْتِهَا وَاَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾ وَقَالُوا يَآ اَيُّهَ السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ اِنَّنَا
لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿٥٠﴾

43: 46 Andolsun ki biz Musa'yı da ayetlerimizle Fir'avuna ve cemaatine peygamber olarak gönderdik de o, «Ben gerçek âlemlerin Rabbinin elçisiyim» dedi.

43: 47 Fakat onlara ayetlerimiz gelince bir de ne görsünler, onlar bu (ayetlere) **gülüyorlar!**

43: 48 Biz onlara her hangi bir ayeti göstermiyorduk ki bu, mutlaka öbürlerinden daha büyüktü. Onları, belki (küfürden) **dönenler diye,** (bir zaman da) **azap ile tuttuk.**

43: 49 (Azabı görünce) **dediler ki: «Ey sihir yapan, bizim için Rabbine, sana olan vaadi vech ile dua et. Muhakkak biz doğru yola kavuşturulmuş olacağız».**

---

[29] Bkz. 16/36

43: 50 Fakat biz onlardan azabı giderince bir de ne bakarsın: Onlar verdikleri sözü bozuyorlar bile!

Bu âyetler bizlere geçmişte de seçilen elçilerin; insanları Âlemlerin yaratıcısı ve yöneticisi olan tek Allah'a dâvet ettiklerini, fakat o günde, bugünde, birtakım indî beklentilerle Peygamberlere karşı takındıkları tavır ve başlarına gelen âkıbetler açıklanarak toplumlar uyarılıyor.

Son olarak; Hz. Muhammed'in şahsında Hz. Mûsâ'nın kavmine getirdiği hakîkatle cehâletin üzerine kâbus gibi çöken zulmün içyüzünü açıklamasına rağmen toplumun nabzını ellerinde tutan elebaşları tarafından yalanlamakla kalmayıp Hz. Mûsâ'yı mağlup edecek (akla gelmeyecek) komplolarla onu susturmaya, halk üzerinde etkisini kırmaya çalışmışlardır.

Burada önemli bir husûs, dâvetin yönetici kadroya yapılması, onların toplumun kararları üzerinde etkili, baskıcı ve yönlendirici oldukları için halkı ikna etmenin daha kolay olacağını, "Âlamlerin Rabbindendir" ifâdesiyle bu dâvetin cihan şümûl olduğunu, sâdece Firavuna ve onun yönetimine yönelik bölgesel bir siyasî değişim amaçlı olmadığını da ima eder. Fakat bütün îkaz ve teşvîklere rağmen sulta sahipleri köleleştirdikleri tebaasıyla elde ettiklerini kaybetmemek için mesajın üstünde düşünmeden, ciddiye almaya değmeyen şeylermiş havası vererek hemen alaya alırlar. Bir şeyi alaya almak insanın o konuya kapılarını kapatması için en kolay duygu ve aldatıcı yoldur. Allah, onları bu tavırlarından dolayı defâlarca cezalandırmasına rağmen, onlar her defâsında üzerlerindeki azap kalktığında îmân edeceklerini söylemişler fakat yeniden eski hallerine dönmüşlerdir.[30]

❀ ❀ ❀

[30] Bkz. 7/130-136

وَنَادٰى فِرْعَوْنُ فِى قَوْمِهٖ قَالَ يٰقَوْمِ اَلَيْسَ لِى مُلْكُ مِصْرَ وَهٰذِهِ الْاَنْهٰرُ
تَجْرِى مِنْ تَحْتِىۚ اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ ﴿٥١﴾ اَمْ اَنَا۠ خَيْرٌ مِّنْ هٰذَا الَّذِى هُوَ
مَهِيْنٌ وَّلَا يَكَادُ يُبِيْنُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَآ اُلْقِىَ عَلَيْهِ اَسْوِرَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ اَوْ جَآءَ
مَعَهُ الْمَلٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِيْنَ ﴿٥٣﴾ فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهٗ فَاَطَاعُوْهُۚ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا
فٰسِقِيْنَ ﴿٥٤﴾ فَلَمَّآ اٰسَفُوْنَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنٰهُمْ اَجْمَعِيْنَۙ ﴿٥٥﴾

43: 51 Firavun, kavmi içinde haykırdı: «Ey kavmim, dedi, Mısır padişahlığı ve altımdan akan şu ırmaklar benim değil mi? Hâlâ gözünüzü açmayacak mısınız»?

43: 52 «Yoksa ben ondan hayırlı değil miyim? O ki hakirdir, (meramını) **bile hemen hemen açıklayamıyor».**

43: 53 «Öyle ya, onun üstüne (gökten) **altın bilezikler atılmalı yahut beraberinde birbiri ardınca** (kendisini tasdik edici)

43: 54 melekler gelmeli değil miydi»?

43: 55 Bu suretle kavmini küçümsedi. Onlar da kendisine itaat ettiler. Hakikat onlar fasıklar güruhu idi.

Zâlim müstekbirler haklarında tehlike çanları çalınca sahip oldukları servet ve statüleri öne çıkararak karşılarındakini küçümser ve alay ederlerdi. Firavun da: "Benim kuvvet, servet ve ihtişâmımı onun (Hz. Musa'nın) ise fakirliğini, (bizim kudretimizi anlayamayacak kadar zavallı olduğunu) görün" diyerek halka gözdağı verip âbâ altından sopa gösteriyor. Onlarda akıllarının hafifliğinden ve düşünce özürlü olduklarından dolayı hemen itaat ediyorlardı.

Toplum önderleri entel ve elit zümre demagojik, politik, sloganik söylemlerle ve sâhip oldukları güçle halkları istedikleri gibi

yönlendirerek kendi çıkar ve emellerinin muhâfazası için ne gerekiyorsa yaparlar. Eğer kendilerine karşı bir hareketlenme olursa hemen birlik ve beraberliğin öneminden, azınlıkların haklarının korunmasından bahseder; hâkim sistem korunmadığında ise durumun çok vahim olacağı propagandasıyla ortamı büyük bir beceri ve performansla yatıştırıp, yumuşatmaya çalışırlar. Bu aşamada birileri çıkar ve bir şeylerin değişmesi gerektiğini; bir kısım insanların sermâyedâr olurken, diğer çoğunluğun açlıktan kıvranmasının kabul edilir bir tarafının olmadığını ilan etmeye başlarsa; o mutlu azınlık hemen bağırmaya ve mutsuz çoğunluğu canları, nâmusları pahasına yurtlarını ve düzenlerini korumaya dâvet ederler. İdrâkleri tahrip edilmiş, akletme becerilerini kaybetmiş (musta'zâf) kitleler ise çoğu zaman bu çağrıya olumlu cevap vererek meydanlara dökülürler. Neyi, ne adına koruduklarını, ne için savaştıklarını bilmeden; canlarını, ellerindeki mallarını fedâ ederler. Birde savaşı kazanırlarsa asıl kazananın ve kaybedenin kimler olacağını bilmeden yaparlar tüm bunları. Bunlar olup biterken, sınırsız denebilecek haksız menfaatlerin sağladığı en lüks şartlarda yaşayan o küçük azınlık ise kendilerinin haksız konumlarını yok etmeye, değiştiremeye aday olanları toplumun huzur ve saadetinin katilleri olarak niteleyip, o en iyi ekonomik şartlara sahip olan durumlarını korumaya devam ederler.

Başlarındaki Firavun gibi zorba yöneticiler tarafından kitlelerin sürüleştirilmesi, Hz. Mûsâ'nın halkları uyarması vs. Kur'ân'ın sıkça dile getirdiği örneklerdir

❀ ❀ ❀

فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا

قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾

43: 56 Nihayet, onlar bizi gazaplandırınca kendilerinden intikam aldık. Derhal onları toptan (suda) **boğduk.**

43: 57 Bu vech ile onları sonra (gelen ümmet) **ler için (ibret verici) bir geçmiş ve misal yaptık.**

Zulüm had safhâya varıp musta'zâflar karşılarında bir şey yapamayacak kadar âciz kaldıklarında Allah'ın buyruğu tecelli ederek defterlerini dürer. İşte helak olanlardan biri de firavun ve ordusudur. Firavunun cesedini de nesillere bir mîras olarak bırakılmıştır.[31]

Kur'ân, müntesiplerine bu ve benzerî olayları haber vererek mü'minlerin ilâhî emirlere sarılarak değerlerini korumalarını, aksi takdirde zâlimlerin boyunduruğu altında zulmün bir çeşidine mâruz kalacaklarını; şuurlu, metotlu mücâdele verirlerse eninde sonunda zafere ulaşacaklarını haber veren mesajlarla doludur.[32]

❁ ❁ ❁

وَقَالُوٓا ءَاٰلِهَتُنَا خَيْرٌ اَمْ هُوَ ۭ مَا ضَرَبُوْهُ لَكَ اِلَّا جَدَلًۢا ۭ بَلْ هُمْ قَوْمٌ

خَصِمُوْنَ ﴿٥٨﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا عَبْدٌ اَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنٰهُ مَثَلًا لِّبَنِيْٓ

اِسْرَاۗءِيْلَ ﴿٥٩﴾

43: 58 Meryem oğlu bir misal olarak (öne) **atılınca hemen senin kavmin bundan** (şımarıp haykıra haykıra) **gülüyorlar.**

43: 59 Dediler ki: «Bizim Tanrılarımız mı hayırlı, yoksa O mu»? Bunu sana (Habîbim, batıl) **bir mücadeleden başka** (maksatla) **irat etmediler. Daha doğrusu onlar çok düşman bir kavimdir.**

---

[31] Bkz. 10/92

[32] Bkz. 28/5, 6; 37/171-177

Rivâyetlere göre Resûlullah (a.s) Kureyşlilere: "Allah'tan başka tapılan hiçbir kimsede hayır yoktur" deyince onlar: "Îsâ'nın sâlih bir kul olduğunu iddiâ etmiyor musun? Hâlbuki ona da tapılıyor." Eğer tapılan Îsâ (a.s.), Meryem, Uzeyr ve melekler cehennemdeyse onlarla beraber olmaya râzıyız" demişler ve gülüşmüşlerdir. Âyet, onların bu şımarık tavırları hakkında inmiştir deniliyor.

وَإِنَّهُۥ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ ۚ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ ۖ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٢﴾

43: 60 O, bizim kendisine nimet verdiğimiz, İsrail oğullarına (ibret verici) **bir misal yaptığımız bir kuldan başkası değildi.**

43: 61 Eğer biz dileseydik size bedel elbet yer (yüzün) **de, ardınızda kalacak, melekler yaratırdık.**

43: 62 Şüphesiz ki o, saat (in) **ilmi** (kendisiyle bilinenlerden) **dir. Artık buna karşı sakın şüpheye düşmeyin.** (Onlara de ki.) **«Bana tâbi' olun.** (Sizi davet ettiğini) **bu** (yol) **doğru bir yoldur».**

Aklını rafa kaldıran, kirâya veren veya hevâsına takıp bilgiçlik taslayarak iddiâlarda bulunanlara şeytân yol gösterir. Dolayısıyla ne kadar uyarılırsa uyarılsınlar, bildiklerini okurlar. İşte bu felsefelerden biri de Allah, âhiret ve oraya hazırlanmak için yeterli bilgi verilmesine rağmen âhir zamanda Hz. Îsâ'nın tekrar dünyâya dönüp âhiret ve dîn hakkında bilgi verecek olduğu iddiâsıdır. Allah, elçiliğin ve dînin ikmâlini bildirmesine rağmen hâlâ böylesi iddiâları öne sürmenin mânâsı nedir? Ayrıca böyle bir şey olacaksa bile yine dâvet tevhîde olacağından son alâmetler belli olduktan sonra

îmânın bir faydası olmayacağına göre Hz. Îsâ'nın, mehdî gelmesinin anlamı nedir? Herkes kendinin mehdîsi olmalıdır.[33]

❀ ❀ ❀

وَلَمَّا جَآءَ عِيسٰى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِاُبَيِّنَ لَكُمْ
بَعْضَ الَّذِى تَخْتَلِفُونَ فِيهِ ۚ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿٦٣﴾ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ رَبِّى
وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۟ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾ فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ
بَيْنِهِمْ ۚ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ اَلِيمٍ ﴿٦٥﴾

43: 63 Sakın sizi şeytan çevirmesin. Çünkü o, hakikat sizin aşikâr bir düşmanınızdır.

43: 64 İsa o apaçık delilleri getirdiği zaman (şöyle) **demişti: «Ben size gerçek hikmeti getirdim. Bir de hakkında ihtilâf edegeldiğiniz şeylerden bazısını size açıklayayım diye** (geldim). **Artık Allah'tan korkun, bana tâbi' olun».**

43: 65 «Şüphesiz Allah benim de Rabbimdir, sizin de Rabbiniz. Haydi, (hepiniz) **Ona kulluk edin. Doğru yol budur».**

Şeytân aklını kullanmayanları böyle aslı astarı olmayan şeylerle oyalayarak hakkı anlamalarına engel olur. Oysa kendilerine istikâmet üzere yol gösteren kaynağa yönelip emrolundukları gibi dosdoğru hareket edenler kurtarıcı, şefaatçi bekleme gibi avuntulardan kurtularak, kurtulanlardan olurlar. Allah insanlığa dîn, dünyâ, âhiret hakkında olan gerçekleri açıkladığı gibi, hevâdan kaynaklanan dürtülerle de dîn ve peygamber hakkında düştükleri ihtilafları da açıklamıştır.

---

[33] Bkz. 40/56

Samîmi, şuurlu bir îmâna sahip olanlar herhangi bir îtirâz ve tefrikaya düşmeden Rabbine giden yolda i'tidalle yürürler[34]

❀ ❀ ❀

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

43: 66 Sonra aralarından partiler (çıkıp) **ihtilâf ettiler. Artık pek acıklı bir günün azabından vay o zulmedenlere!**

Hevâî arzularını doyurmaya çalışan, şeytânî dürtülere esir olup fıtratındaki güzel duyguları köreltenler ya bir yerlere gelmek ya da bulundukları konumda terfî etmek için dîni, mevcut statükocuların isteğine göre yorumlayarak toplumları fırkalara ayırıp fitnenin altını körüklemek sûretiyle büyük bir zulme sebep oldukları için o gün elîm bir azâba mâruz kalacaklardır. Allah, sık sık bu kimselere çıkardıkları ihtilaf yüzünden elîm bir azâba maruz kalacaklarını hatırlatarak, peygamberlere muhâlefet etmekten sakınmaları için uyarıda bulunuyor.[35]

❀ ❀ ❀

الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾ يَا عِبَادِ لَا

خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

43: 67 Onlar, kendileri farkında olmayarak, (başlarına) **gelecek o saatten başkasını mı gözetliyorlar?**

43: 68 Dostlar o gün birbirine düşmandır. Takva sahipleri müstesna.

Her şeyin sâhibi olan Allah, peygamberler aracılığı ile; kendisine, peygamberlerin dâvetine uyandan başka o gün kurtulacak

---

[34] Bkz. 6/153
[35] Bkz. 8/39

kimse olmayacaktır buyuruyor. O gün Allah'ın kulları güzel mekanlarda dostlarıyla sefâ sürerken, diğerleri ise birbirlerine kötülüğe âlet oldukları için birbirine düşman kesileceklerdir.[36]

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾ اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ اَنْتُمْ
وَاَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَاَكْوَابٍ
وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْاَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْاَعْيُنُ وَاَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾
وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِى اُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ
كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

43:69 Ey benim ayetlerime iman edip de Müslüman olan kullarım, bugün size hiçbir korku yoktur. Siz mahzun da olmayacaksınız.

43: 70 Sürur ve ikrama müstağrak olduğunuz halde siz de, (mümin) **zevceleriniz de girin cennete.**

43: 71 Onlar altın tepsiler ve testilerle tavaf (ve ziyaret) **edilecektir. Canlarının isteyeceği, gözler** (in) **in hoşlanacağı ne varsa oradadır ve siz içinde ebedî kalıcılarsınız.**

43: 72 İşte bu, sizin yapageldiğiniz iyi amel (ve hareket) **leriniz sayesinde mirasçı kılındığınız cennettir.**

43: 73 Burada sizin için birçok meyveler vardır. Onlardan yiyeceksiniz.

"Rabbim Allah'tır" deyip, emrolunduğu gibi yaşayanlara bu müjdeyi bir garanti belgesi olarak müjdeleyen Allah'tır. Bu kadar

---

[36] Bkz. 34/31-32; 13/23; 36/55-58

müreffeh bir hayâta kavuşmak için insanoğlu neleri fedâ etmez ki; düşünecek olursak çoğu insan şu geçici hayatın sıkıntısını, dertsiz geçirdiği gibi; hayat standardını yükseltmek için ne kadar çabalıyor, neler yapmıyor. Dünyânın geçici olduğunu bilse de içerisinde yaşadığı için bu çabayı gösterirler. Âhirete de yakînen inanan insan; daha duyarlı, her işte Rabbinin rızâsını gözeterek hareket ediyor. [37]

❀ ❀ ❀

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ
مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾ وَنَادَوْا يَا
مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُم مَّاكِثُونَ ﴿٧٧﴾

43: 74 Şüphe yok ki günahkârlar cehennem azabında ebedî kalıcıdırlar.

43: 75 (Bu azap) **onlardan hafifletilmeyecek. Onlar bunun içinde ümitsiz susacaklardır.**

43: 76 Biz onlara zulmetmedik. Onlar kendileri zalimdiler.

43: 77 (Şöyle) **çağrıştılar** (çağrışırlar) **: «Ey Malik Rabbin bizi öldürsün». O da: «Siz behemehâl** (azapta) **kalıcılarsınız» dedi (ler).**

Dünyâya imtihan için gönderilen insana bâzı ödev ve sorumluluklar verildiği gibi, bunları yapacak güç, kapasite ve imkânlarda verilmiştir. Fakat bütün uyarılara rağmen hevâlarına göre yaşamayı tercih edenler ellerindeki imkânları kötüye kullanarak kötü sonuca kendi ayaklarıyla yürümüşlerdir.

---

[37] Bkz. 2/112; 6/82; 16/62

Haberi verilen bu iki sonuca benzer şeyler şu dünyâda da yaşanır veya seyredilir. Kimileri büyük sıkıntılardan, acılardan öyle bunalırlar ki ölümü talep eder/edilir. Ama ya ölüm sonrası için hazırlanmamışsa ne olacak? O gün ölüm de yok ki ölsün de kurtulsun. Sonuçta dünyâda her şeyin bir sonu vardır ama âhiret sonsuzdur. Herkes o sonsuza doğru seçtiği yol güzergâhında ilerler.

❁ ❁ ❁

لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٨﴾ اَمْ اَبْرَمُوا اَمْرًا
فَاِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾ اَمْ يَحْسَبُونَ اَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ بَلٰى
وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

43: 78 «Andolsun, biz size hakkı getirdik. Fakat çoğunuz hakkı çirkin görenlerdiniz».

43: 79 Yoksa onlar işi sağlam mı tutmuşlar?! İşte biz de hakikaten sağlam tutanlarız!

43: 80 Yahut biz onların içlerinde gizlediklerini ve aralarındaki fısıltılarını işitmiyoruz mu sanıyorlar? Hayır (işitiyoruz). **Onların yanında da bizim elçilerimiz de var, yazıyorlar.**

Rivâyetlere göre bu âyetler; müşriklerin, kendilerini uyaran peygamberin öğütlerinden rahatsız olmaları nedeniyle onu susturmak ve dâvetini engellemek için gizli/açık tuzaklar kurmaları üzerine indi. Allah'ın her şeyden haberdar olduğunu, Allah'ın gücünü hesâba katmadan istediklerini yapacaklarını sanıyorlar.

Allah'tan hiçbir şeyin gizli kalmayacağını ve dilemedikçe hiçbir kimsenin bir şey yapamayacağını bilmeyenler, böylesi çirkin işlerin planını yaparlar.[38]

---

[38] Bkz. 9/78

قُلْ اِنْ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ وَلَدٌ ۖ فَاَنَا اَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٨١﴾ سُبْحَانَ رَبِّ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾

43: 81 (Habîbim) **de ki: «O çok esirgeyen** (Allah) **ın** (bilfarz) **bir evlâdı olsaydı ben** (ona) **tapanların ilki olurdum»!**

43: 82 Hem göklerin ve yerin Rabbi, arşın Rabbi, onların vasfedegeldiklerinden münezzehtir.

İnat, gurur, hevâ ve hasetleri sebebiyle peygamberlere karşı böyle çıkışlar yaparak, öfkelendirmek sûretiyle mağlup etmeye çalışırlar. O yüce nebî ise böyle bir şeyin asla olmayacağını, O'na en yakın kişi olarak böyle bir şeyin olma durumunda diğer olaylarda olduğu gibi bu olayda da haber verilmesi gerektiğini ve bunun sonucunda da diğerlerinden önce iman edip, ona değer vereceğini söylemektedir. Fakat "Rabbim zâtında tektir. Onun dışındakiler melekler de dâhil yaratılmış ve ilâhî irâdeyle hareket eden varlıklardır" diye gerçeği açıklıyor.

❀ ❀ ❀

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتّٰى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِى يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

43: 83 (Şimdilik) **sen bırak onları,** (batılın içine) **dalsınlar,** (dünyalarında) **oynaya dursunlar. Nihayet** (azap ile) **tehdit edilmekte oldukları günlerine kavuşturulacaklardır.**

Bu kadar boş, tutarsız, idrâkten uzak, aklı kütleşmiş basîretsizlerin sözlerine önem verip de üzülmeyin; onlar bu indî oyunlarıyla sizlerin aklını karıştırmak istiyor. Onlara karşı gereken tedbîri alıp istikâmet üzere yolunuzda emîn bir şekilde yürüyün, onlar hâince kurdukları bu tuzağın tuzağına kendileri düşecektir.

❀ ❀ ❀

وَهُوَ الَّذِى فِى السَّمَآءِ إِلٰهٌ وَفِى الْأَرْضِ إِلٰهٌ ۚ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾

وَتَبَارَكَ الَّذِى لَهُۥ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ وَعِنْدَهُۥ عِلْمُ

السَّاعَةِ ۚ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾

43: 84 O, gökte de Tanrı, yerde de Tanrı olan (bir Allah) **dır. O, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir;** (her şey'i) **hakkiyle bilendir.**

43: 85 Göklerin, yerin ve ikisi arasındaki şeylerin mülk (ve tasarruf) **u kendisinin olan** (Allah) **ın** (şanı) **ne kadar yücedir! Saatin ilmi Onun nezdindedir. (**Hepiniz) **ancak Ona döndürü** (lüb götürü) **leceksiniz.**

Allah bütün soyut ve somut şeylere benzemekten beridir. Kâinatın işleyişine, seyrindeki insicâma bakıp, mülkün sahibi olan Allah'a ittikâ ederek îmân edilmesi için bu hatırlatma yapılıyor. Ölümü, kıyâmeti takdîr edecek olan O'dur. Şu insanları dünyâya nasıl getirdi ise yine kendine döndürecektir ve buna kimse de engel olamayacaktır. Doğuma, ölüme, olaylara engel olamadıkları gibi...[39]

❁ ❁ ❁

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ

يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

[39] Bkz. 36/82; 40/68

43: 86 Allah'ı bırakıp da tapar oldukları (putlar hiçbir kimseye) **şefaat etmek** (salâhiyetine) **malik değildir. Hakka, bizzat** (kalpleriyle) **bilerek şehadet edenler müstesna.**

Allah, bütün bunları yaratıcılıkta ve idârede tek olduğunu ve hiçbir gücün kendisine müdâhale edemeyeceğini, yaptıklarını bir hikmetle yaptığını ve her şeyden haberdar olduğunu; o gün tapılan şeylerin hiçbir yardımları olmayacağı gibi aleyhlerine şahitlik edeceklerini haber vermek ve hakîkatten habersiz olanları uyarmak için söylüyor. Ve "Rabbin seninleyse her şeyin var. Rabbin seni terk ettiyse hiçbir şeyin yok!" gerçeğini beyinlere tokmakla vurulurcasına yerleştiriliyor.

Bu dünyâda Allah'a eş koştuklarının kendilerine yardım ettiğini sananlar; kendilerine göre yardım ettiğine ve o günde yardım edeceğine inansalar da, hesap gününde kendilerine acıyacak bir dost olmayacaktır. Çükü o gün irâdeler ellerden alınacak ve herkes kendi derdiyle meşgul olacaktır. [40]

❁ ❁ ❁

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ وَقِيلِهِ يَا رَبِّ

إِنَّ هَٰؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ

يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

43: 87 Andolsun ki kendilerini kimin yarattığını onlara sorarsan elbette «Allah» derler. O halde nasıl olup da (Allaha ibadetten) **çevriliyorlar?**

43: 88 Onun «Yarab» demesi hakkı için muhakkak ki onlar imana gelmezler güruhudur.

---

[40] Bkz. 6/94; 7/194; 30/13; 31/33; 42/47; 43/67

43: 89 Şimdilik sen (Habîbim) **onlardan yüz çevir, «Selâm» de. Artık yakında bileceklerdir.**

Kör bir taassup ve inatla haktan yüz çevirenlerle cedelleşmenin, küfürlerini artırmaktan başka bir yarârı olmayacağı için onları selâmın selâmetine erdirecek Rabbe havâle ederek; istikâmet üzere yolumuza devam edip merkezden muhîte karşılaştıklarımızı selâma dâvet ederek, selâmete eren ve erdirenlerden olmamız duasıyla.[41]

[41] Bkz. 7/199; 25/63; 33/48

DUHÂN SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Bir önceki sûrenin sonlarında Kureyş'in âkıbetinden bahsedilmişti. Bu sûre ise âkıbetin tahakkuk etmek üzere olduğunu anlatıyor. İsmini 10. âyetinde geçen Duhân kelimesinden almıştır, 59 ayettir.

"Dehene" Duhân ile tefsir edilmiştir. Bu duman kıyâmet gününden biraz önce veya tam kıyâmet anında vukû bulacaktır. Yâhut bu şerrin, kötülüğün gelip gelmemesinden kinâyedir. Yâhut da kuraklık eseri olarak havaya kalkan toz ile -kıtlık sebebiyle- şiddetli açlıktan dolayı dumanın karartısı gibi gözlerin kararması, pusu-

laşmasıdır. Bu hal; Kureyş kabîlesi şiddetli bir kıtlığa maruz kaldığı vakit vâkî olmuştur, denmiştir."[42]

❁ ❁ ❁

حٰمٓ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا

مُنذِرِينَ ﴿٣﴾

44: 1 Haa Miim

44: 2 (Helâl ile haramı ve sair hükümleri) **açıkça bildiren** (bu) **kitaba yemin ederim ki,**

44: 3 Hakikat, biz onu mübarek bir gecede indirdik. Gerçek, biz (onunla kâfirlerin uğrayacakları azabı) **haber vericileriz.**

Mukattâ harfleriyle başlayan sûrelerde olduğu gibi bu sûrede Kur'ân'ın îmân edenler için indirildiğinin önemine dikkatleri çekiyor.[43]

Mubârek geceden maksadın Kadîr Gecesi veya Berât Gecesi olduğuna dâir rivâyetler vardır.[44] "Leyletin mubâraketin" gecenin batışından îtibâren tekrar güneşin doğuşuna kadar olan arada bereket, hayrın membâı olan kitap açık âyetlerle indirilmiştir. Îmân edip samîmiyetle âyetler doğrultusunda yaşamaya gayret edenler maddî-mânevî bereketli hayırlara nâil olurlar.

❁ ❁ ❁

---

[42] Mucemül Müfehres. Tec. Timaş yay

[43] Bkz. 2/1; 40/2-3

[44] Bkz. 2/185

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾ أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا ۚ إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾
رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

44:4-6 (O, bir gecedir ki) **her hikmetli iş, nezdimizden bir emr ile o zaman ayrılır. Hakikat, biz Rabbinden bir** (eser-i) **rahmet olarak** (peygamberler) **gönderenleriz. Şüphe yok ki O, hakkiyle işitenin,** (her şey'i) **kemaliyle bilenin ta kendisidir.**

Allah, bilinip-bilinmeyen, hayır ve bereket içeren tüm emirlerini; muhkem, hükme bağlanan hükümlerin yaşanırlığına örneklik eden, uğrunda aklın hayrette kalacağı kadar bedel ödeyen peygamberleri; inananların onları örnek alarak yaşaması için göndermiştir.[45]

Seyyit Kutup'un ifâdesiyle: "Bu Kur'ân her nesle açık bir nizâm, mükemmel bir düstûr olarak kalmış, her cemiyette ve her çağda ideal bir insanlık hayâtı kurmaya elverişli olarak devam etmiştir."

Bu Kur'ân'a bağlanan, onunla ahlâkını güzelleştiren, hayatlarının tashîhini onunla yapan, her dâim Rabbinin murâkebesinde olduğunun uyanıklığı içerisinde olan, uğrunda bedel ödeyen fert ve toplumlar; ilâhî rahmetin yardımıyla muzaffer olup kurtulanlardandırlar.

O Allah semi'dir, duyar; Âlimdir, sınırsız bilgiye sahiptir. En hayırlı olanı size buyurmuştur; niyetlerinizi O'nun rızâsı doğrultusunda binâ edin.

❀ ❀ ❀

[45] Bkz. 2/151; 3/18-164; 10/1

رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ اِنْ كُنْتُمْ مُّوْقِنِيْنَ ﴿٧﴾ لَآ اِلٰهَ اِلَّا

هُوَ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ ۖ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿٨﴾

44: 7 (Evet,) **göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan şeylerin Rabbinden** (bir eser-i rahmet olarak). **Eğer** (buna) **iyice inanıcılar iseniz** (o halde Muhammed as Onun peygamberi olduğuna da iman etmelisiniz).

44: 8 Ondan başka hiçbir Tanrı yoktur. Hem diriltir, hem öldürür O, Sizin de, geçmiş atalarınızın da Rabbi (O) **dur.**

Bu âyetler; "her şeyi yaratan, idâre eden, yasaları belirleyen, yaşamı, ölümü, kâinatın insicâmla seyrini, olayların akışını kontrol eden kimdir?" diye sorulduğunda; "Allah'tır" demelerine rağmen Peygamberlerin dâvetine îtirâz edenlere yapılan bir hatırlatmadır.

İnsanların, üstün meziyet ve dehâya sahip olsalar da çoğu olay karşısında âciz kalmaları, yaratılış ve ölüm gibi olayların kudret sâhibi olan Allah'ın irâdesiyle meydana gelmesi, öldükten sonra da insanları diriltmeye kâdir olduğunu göstermektedir. İnkâr edemedikleri binlerce delîle; Hz. Âdem'den beri gelen bütün Peygamberlerin, ulûhiyet ve rubûbiyet dâvetini hatırlatmalarına, bu gerçeği atalarından da duydukları halde muhâkemeden uzak, perde çektikleri işlemez akıllarıyla yeniden dirilme olayını kabûle bir türlü ikna olmadıklarından îmândan yüz çevirirler.

❀ ❀ ❀

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾ فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾ يَغْشَى النَّاسَ هَٰذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾ رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

44: 9 Hayır, onlar (tekrar dirilmekten) **şüphe içindedirler.** (Bununla) **eğlenirler.**

44: 10 O halde semanın apâşikâr bir duman getireceği günü gözetle (Habîbim).

44: 11 (Öyle bir duman ki bütün) **insanları saracaktır o. "Bu, pek yaman bir azap"** (diyecekler).

44: 12 "Ey Rabbimiz, bizden bu azabı açıp kaldır. Çünkü biz iman edeceğiz."

Îmândan şüphe içerisinde olanların bâriz özelliklerinden biri de; amansız sıkıntı ve belâlara mâruz kaldıklarında Rabb'e yönelerek, içerisinde bulundukları halden kurtulduklarında îmân edeceklerini vaad etmeleridir.

Burada bahsi geçen "Duhân": duman, kıtlık ve kuraklıktır. Rivâyetlere göre Arabistan'da böyle bir durum meydâna gelmiş, kıtlık ve sıkıntıya mâruz kalınca; Kureyş'in müşrikleri Hz. Muhammed'e gelip başlarından bu belânın kalkması için duâ etmesini rica etmişlerdir. Tıpkı Firavun ve tebaası gibi; onlar da başlarına gelen belâda Hz. Mûsâ'ya gelerek: "Yâ Mûsâ, Rabb'ine söyle üzerimizden azâbı kaldırsın, bizde îmân edelim" demelerine rağmen, her defâsında sözlerinden geri dönmüşlerdi.[46]

❁ ❁ ❁

[46] Bkz. 7/130, 131, 133-136; 29/65; 39/8

أَنَّىٰ لَهُمُ الذِّكْرَىٰ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا
مُعَلَّمٌ مَّجْنُونٌ ﴿١٤﴾ إِنَّا كَاشِفُوا الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ﴿١٥﴾

44: 13 Onlar için düşünüp ibret almak nerede? Kendilerine (hakikatleri) **açıklayan bir peygamber geldiği halde.**

44: 14 Yine ondan yüz çevirdiler. (Ona kimi) **"bir öğretilmiş," (**kimi) **«bir mecnun» dediler.**

44: 15 Biz bu (duman) **azabı** (nı) **biraz açıp kaldıracağız.** (Fakat) **siz, şüphe yok ki, tekrar dönücülersiniz.**

Kur'ân; müşriklerin, Peygamber'e olmadık yakıştırmalarda bulunmak sûretiyle hem onun psikolojisini bozup, hem de toplum içerisinde îtibârını sarsarak kendi statülerini korumaya çalıştığını sıkça haber vermektedir.

Bu âyette ise ona; "öğretilmiş mecnun" diyerek, sözlerinin çok önemli ve anlamlı olduğunu, öyle yabana atılacak sözler olmadığını bilseler de deli diyerek sözlerinin etkisini kırmaya çalışırlar. Deliler yer yer çok doğru sözler söyleseler de; birbirini tutmayan söz ve davranışlardan beri olamazlar. Oysa Resûlde deliliğe dâir en ufak bir emâre göze çarpmadığı gibi, söz ve davranışlarıyla tam bir uyum içerisinde idi. Ona "emîn" lakabını da kendileri vermişti. Allah, kendi aralarından çıkan, huyunu suyunu bildikleri halde çekememe sarasına tutulup ona cephe alan, İslâm'ın yayılmasına engel olan zâlimlerin helâk olacaklarını haber vererek Peygamberini ve mü'minleri teselli etmekte; müşriklere karşı tedbirli olmalarını, hak dâvâlarını ikâmede de tereddüt etmeden mücâdeleyi sürdürmelerini teşvîk etmektedir.

❀ ❀ ❀

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرٰى ۚ اِنَّا مُنْتَقِمُونَ ﴿١٦﴾

44: 16 Çok büyük bir şiddet ve satvetle (kendilerini) **çarpacağımız gün muhakkak ki biz** (onlardan) **intikam alıcılarız.**

Bu ilâhî îkaz ile müşriklerin dünyâda yer yer, ebedî âlemde ise gerçekten kıskıvrak yakalanarak hak ettikleri cezâya çarptırılacakları beyân edilmektedir.

Rivâyetlere göre; bu ilâhî vaat Kureyş'in uğradığı mağlubiyetlerle tahakkuk etmiş, Bedir Muhârebesiyle başlayan mücâdeleler Mekke'nin fethiyle nihâyet bulmuş ve Kureyş darmadağın olmuştu. İbn Mesut der ki: "Kâfirlerin sımsıkı yakalanıp kıvrandıkları gün Bedir günü idi."[47]

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَآءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾ اَنْ اَدُّوٓا اِلَيَّ
وَاَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللّٰهِ ۚ اِنِّٓى اٰتِيكُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ۚ ﴿١٩﴾ وَاِنِّى عُذْتُ بِرَبِّى وَرَبِّكُمْ اَنْ تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾ وَاِنْ
عِبَادَ اللّٰهِ ۖ اِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٨﴾
لَمْ تُؤْمِنُوا لِى فَاعْتَزِلُونِ ﴿٢١﴾ فَدَعَا رَبَّهٗٓ اَنَّ هٰٓؤُلَآءِ قَوْمٌ مُجْرِمُونَ ﴿٢٢﴾
فَاَسْرِ بِعِبَادِى لَيْلًا اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًا ۖ اِنَّهُمْ جُنْدٌ
مُغْرَقُونَ ﴿٢٤﴾

---

[47] Ömer Rıza Doğrul, Tanrı Buyruğu: Trc: 2. Bsk. İst. 1947. Ahmet Halit Kitabevi

44: 17 Andolsun ki biz bunlardan evvel Firavun kavmini de imtihan ettik. Onlara da çok şerefli bir peygamber gelmişti,

44: 18 "Bana Allah'ın kullarını teslim edin. Çünkü ben size (gönderilmiş) **emin bir peygamberim" diye.**

44: 19 "Ve Allah'a karşı yücelik taslamayın. Zira ben size apaçık bir bürhan getiriyorum" diye (söylemişti).**İnsanların peygambere veya Allah'ın dinine davet edenlere baş kaldırmaları onların şahsında Allah'a baş kaldırmaktır.**

44: 20 "Şüphesiz ki ben, beni taşlamanızdan, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz (olan Allah) **a sığındım."**

44: 21 "Eğer bana iman etmezseniz (bari) **benden uzaklaşıp çekilin"** (demişti).

44: 22 Nihayet Rabbine "Bunlar hakikat günahkârlar güruhudur" diye dua etti.Yılların çetin mücadelesi olumlu sonuç vermeyince Musa (as) **inkâr ile azgınlaşan bu millete beddua etti.**

44: 23 (Cenabı-ı Hak da) **"Öyleyse kullarımı geceleyin götür.** (Fakat) **muhakkak siz takip olunacaksınız"** (buyurdu).

44: 24 "Denizi (sen ve ashabın selâmetle geçtikten sonra) **durgun ve açık bırak. Çünkü onlar boğul** (mıya mahkûm ol) **muş bir ordudur."**

Hz. Mûsâ; Firavunun, kendi ve kavmini yok etme karârı aldığını yani kurdun kuzuyu yemeyi kafaya koyduğunu anlıyor ve onları şikâyet ediyor. Çünkü o, uzun süredir elinden geleni yapmıştır. Kulun işi bittiği zaman Allah'ın hesâbı devreye giriyor ve ona; geceleyin kavmini alıp bulunduğu diyardan hicret etmesini bildiriyor. Onlar, denizi geçip kurtulurken; firavun ve tebaası ise suda boğularak helâk ediliyor.[48]

---

[48] Bkz. 7/136, 137, 28/4-6; 43/46-56

Bu kıssa anlatılarak, Hz. Muhammed ve ashâbına olmadık ezâ ve cefâ eden Mekke müşriklerine: "Aklınızı başınıza alın! Geçmiş Kavimlerde Peygamberlerine böyle davranmışlardı da helâk edilmişlerdi. Eğer îmân etmezseniz sizinde âkıbetiniz böyle olur" diye ihtâr ediliyorlar.

Şu dünya ne saltanat, ne şöhret sahiplerinin servet ve statüleriyle yerle bir oluşuna sahne olmuştur. Ama İlâhî gücü hesaba katmayanlar olayları sebep sonuç ilişkisine bağlayıp yine ders almadıklarından, hayatlarını bir şekilde yeniden toparlamaya çalışarak devam ettirirler. Hatta ilâhî gazâbı hatırlatanları cezalandırmaya bile kalkarlar.

❁ ❁ ❁

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾ وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾ وَنَعْمَةٍ

كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ ﴿٢٧﴾ كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿٢٨﴾

44:25-27 Onlar bağlardan, pınarlardan, ekinlerden (süslü mahfellerden,) **güzel konaklardan, içinde naz ve Naim ile yaşadıkları ihtişam** (lar) **dan neler,** (nice şeyler) **bıraktılar.**

44: 28 İşte (emir) **böyledir. Biz** (bütün) **bunları başka başka kavim** (ler) **e miras verdik.**

Îmân şuurundan yoksun kitleler dünyevîleştirilip, zulüm ve baskılarla sindirilmek sûretiyle yürekleri esir alınarak çok kolay bir şekilde köleleştirilirler. Bu nedenle hem dünyevî zulme karşı koymadan, hem de âhireti düşünmeden yaşamlarını sürdürürler. Ama târih tanıklık etmiştir ki; bu fert ve toplumlar seviyesiz bir hayattan sonra, her şeyi arkalarında bırakıp giderler. Arkalarında bıraktıklarına da halefleri sahip olurlar. Bu gerçeğe herkes tanık olur ama yinede haktan gafiller ibret alıp da îmânın sağlayacağı anlamlı hayâta dâveti işitmezden gelirler.

❁ ❁ ❁

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَآءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ ﴿٢٩﴾

44: 29 Ne gök, ne yer onların üstüne ağlamadı. Onlara (aman ve) **mühlet verilmedi.**

Yeryüzünde saltanatlarıyla böbürlenerek despotlaşanlar bir haşere gibi helâk oluyorlar. Buna da kimseler üzülmüyor. Hatta şu kâinat bu mikroplardan kurtulduğu için seviniyor.

Evet, zâlim despotlar "kelime-i tevhîd"deki îma ve işâretleri hissetmiş olsalardı Allah katında bu durumlarının ne kadar önemsiz olduklarını, ne kadar güçsüz olduklarını fark ederlerdi.

Hâin ve zâlimlerin ölümü yeryüzündekiler için sevinç, düğün-bayram gibidir. Hani derler ya: "Ölüsü olan üç gün, delisi olan her gün ağlar" diye.

Zâlimler, toplumlar için özel imtihan soruları olabiliyor. Bunlara karşı gereken tedbir alınıp mücâdele verilmezse zulümlerine engel olunamaz. Özellikle de zâlim idârecilere: "Kahrolsun, ölse de kurtulsak" demenin pek de yarârı olmaz. Çünkü yerine, bekleyen diğer bir zâlim gelir. Şu yeryüzünde nice Firavunlar, Neronlar, Cengiz Hanlar... halklarını zulüm altında inletmişlerdir. Kendileri de arkada lânetle anıldıkları gibi inleye inleye hayâta vedâ etmişlerdir.

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِى إِسْرَٰٓءِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾ مِن فِرْعَوْنَ ۚ إِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِّنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

44: 30-31 Andolsun ki biz İsrail oğullarını o zillet verici azaptan, Firavundan kurtardık. Hakikat o, haddi aşanlardan bir mütekebbirdi.

Zâlime fırsat verilse de, güçsüz mazlumun âhı asla yerde kalmaz. Alma mazlumun âhını çıkar aheste aheste.

Her şeyi bir hikmetle hesaplayan Allah, vakti geldiğinde zâlimlerden intikam alacaktır.[49]

Firavun ki güçlü ordu ve saltanat sâhibi idi. Bilinsin ki; iyi âkıbet takvâ sahipleri içindir. Eninde sonunda zafer sabreden mü'minlerindir.[50]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدِ اخْتَرْنَاهُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾ وَآتَيْنَاهُم مِّنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَاءٌ مُّبِينٌ ﴿٣٣﴾

44: 32 Andolsun ki biz onlara (hallerini) **bilerek** (zamanlarındaki) **âlemlerin üstünde bir imtiyaz vermiştik.**

44: 33 Bir de onlara ayetlerden, her birinde açık birer imtihan (gizlenmiş) **bulunan, şeyler verdik.**

Kur'ân'da sık sık İsrailoğullarının, yaşadıkları devrede en iyileri olduğu ve içlerinde Allah'a îmân eden muvahhitlerin bulunduğu tek topluluk olmaları hasebiyle böyle bir seçilmişliklerinin olduğundan; acımasız zulüm ve baskılar altında kalmaları sebebiyle de ekserîsinin ürkek, korkak ve dönek bir yapıya sâhip olduklarından söz edilir.[51]

---

[49] Bkz. 2/49, 50; 13/31; 29/40

[50] Bkz. 7/157

[51] Bkz. 2//40, 41, 60, 122; 7/160-162; 20/80; 28/4-6

Aslında Peygamberlerin seçilmişliği dışında hiçbir insân ve hiçbir kavim diğerinden ayrıcalıklı yaratılmamıştır. İyi eğitilmiş nitelikli fertler ve o fertlerin oluşturduğu kavimler vardır.

Allah'ın, hilâfet vazîfesi için seçtiği kulları îmânın zirvesine eren kimseler olmasalar da sırf yaşadıkları devrenin en iyi olmaları hâlinde seçilenlerden olurlar. Çünkü insanı diğer bir insandan üstün kılan takvâsıdır. Bir kavmi diğer bir kavme üstün kılan da tevhîdin oralarda yaşanıyor olmasıdır. Dolayısıyla fertler, takvâ üzere eğitilmelidir. Çünkü tevhîdin hakîkaten kavranılması hâlinde; tâğuta boyun eğilmediği gibi, onun iktidâr olmasına da yol verilmez.

❁ ❁ ❁

إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ لَيَقُولُونَ ﴿٣٤﴾ إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ ﴿٣٥﴾ فَأْتُوا بِآبَآئِنَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣٦﴾

44: 34-35 Hakikat, şunlar mutlaka: "O (ölüm)**, derler, ilk ölümümüzden başka** (bir şey) **değildir. Biz yeniden diriltilip kaldırılacak değiliz."**

44: 36 "Eğer (davanızda) **doğrucular iseniz şimdi ataları-mızı** (dirilterek) **getirin."**

Hevâları ile akılları sarhoş olanlara, inkâr edemeyecekleri delillerle öldükten sonra yeniden dirilme ne kadar anlatılırsa anlatılsın, o körelttikleri akıllarıyla bunu bir türlü anlamaya yanaşmazlar. Bu idrâksizliklerini örtmek için de Sünnetullaha aykırı tekliflerde bulunarak: "Hadi diriltmek gerçekse atalarımızı getirin" derler. Oysa atalarını dünyâya getirip geri götürdüğü gibi, gelenlerde geldikleri yere döneceklerdir. Doğum ve ölümün inkârı nasıl mümkün değilse, yeniden dirilmeyi inkâr etmekte mümkün değildir.

❁ ❁ ❁

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا

مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

44: 37 Bunlar mı hayırlı, yoksa Tübba kavmi ve onlardan evvelki (ümmet) **ler mi? Biz onları bile helak ettik. Çünkü onlar da günahkârdılar.**

Îmân etmemekte direten Mekke müşriklerine Tubba' kavmi hatırlatılıyor. Bu kavmin kendilerinden çok daha güçlü oldukları halde nankörlükleri sebebiyle helâk olduklarını ve dolayısıyla kendilerinin de bu âkıbete doğru ilerledikleri ihtâr edilerek îmân etmeleri için uyarılıyorlar. Hani denilir ya: "Benden günah gitti." İsterseniz inanmayın. O gün bütün bu haberlerin doğru olduğunu anlayacaksınız ama iş işten geçmiş olacaktır.

❀ ❀ ❀

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ﴿٣٨﴾ مَا

خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

44: 38 Biz gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunan şeyleri oyuncular olarak yaratmadık.

44: 39 Biz bunları hakkın ikamesine sebep olmaktan başka (bir hikmetle) **yaratmadık. Fakat onların çoğu** (bunu) **bilmezler.**

Bu kadar muazzam kâinat, şu ahsen-i takvîm üzere yaratılan insan çürüyüp yok olması için mi yaratıldı? Eğer öyle olsaydı niçin hak-bâtıl savaşı verilsin? Niçin peygamberler gönderilsindi? İnsanda diğer varlıklar gibi sevk-i tabî ile yaşardı. Varsın inkâr edenler şu dünyâda çocuklar gibi bu olayı dikkate almayıp hevâlarının

arkasından koşsunlar. İnanamadıkları o günle karşılaştıklarında inanırlar(!)

M. Esed'in ifadesiyle. "Özellikle insan hayatının- bir anlam ve amaç ile yaratıldığı inancının bilinçli olarak reddedilmesi kaçınılmaz- bâzen da fark edilmez şekilde bütün ahlâkî değerlerin reddine, ruhsal/mânevî körlüğe ve sonuçta öteki dünyâda azâbı hak etmesine yol açar.[52]

❁ ❁ ❁

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

44: 40 Şüphe yok ki o ayırt etme günü onların, topunun (va'd ve tayin edilmiş) **yakıtlarıdır.**

İnsanoğlu şu hayatta ebedîyete doğru ilerleyen bir yolcudur. Önünde tâlî yolları olan iki ana cadde vardır. Biri kutsî sorumlulukları olan keyfî, hevâî davranışları yasaklayan ama hayâta anlam ve değer katan; diğeri ise renkli, câzip zevklere hitâp ederek aldatıp gazâp ve azâp diyârına götüren.

Mahşer gününde herkes bir araya toplanacak, hesapları görülerek hak ve bâtıl ehli birbirinden ayrılıp; herkes tâkip ettiği yolun sonunda kendisi için hazırlanmış olan menzîlde ağırlanacaktır.[53]

❁ ❁ ❁

يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤١﴾ إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

44: 41 O gün yâr bile yârine, hiçbir şeyle, fâide vermez. Onlara (başka suretle) **yardım da edilmez.**

---

[52] Bkz. 10/5-8; 30/8; 25; 38/27

[53] Bkz. 37/22-24; 41-70; 38/49-58

44: 42 Allah'ın esirgediği kimseler böyle değil. Çünkü O, bizzat kâfirlerden intikam almaya hakkiyle kadir, (müminleri) **çok esirgeyicidir.**

Saflar ayrılmış, herkesin gireceği yer, alacağı karşılık belirlenmiş, hüküm verilmiş, kalem kırılmıştır. Artık ne avukat, ne savcı, ne rüşvet, ne yalancı şahitlik eden, ne kendini savunacak hiçbir yakını, ne de şefaatçisi olmayacaktır.[54]

❁ ❁ ❁

إِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾ طَعَامُ الْأَثِيمِ ﴿٤٤﴾ كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾ كَغَلْيِ الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾ خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾ ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾ إِنَّ هَٰذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

44: 43 Şüphesiz o zakkum ağacı,

44: 44 Günaha düşkün olanın yemeğidir.

44: 45-46 (O), **sıcak suyun kaynadığı gibi karınlar içinde kaynayacak erimiş maden** (ler) **gibidir.**

44: 47 (Zebanilere) **"Tutun onu da,** (denilir), **sürükleyerek cehennemin ta ortasına götürün."**

44: 48 "Sonra tepesinin üstüne o kaynar su azabından dökün."

44: 49 "Tat (o azabı). **Çünkü sen,** (evet iddianca) **sen çok ulu, çok şerefli idin!"**

---

[54] Bkz. 2/123; 23/101

44: 50 "Şüphesiz ki bu, (hakkında) **şüphe ve mücadele edip durduğunuz şeydir."**

Harâm-helâl, hak-hukûk gözetmeden hevâdan kaynaklanan dürtüleriyle hayâtlarını zevk sarhoşluğu içerisinde geçirenlere o gün sunulacak ziyâfet bu olacaktır: "Hadi canın cehenneme, otur zıkkımlan. Nasılmış Allah'ı, âhireti hesâba katmadan yaşamak?.. Nasılmış büyüklenerek, gururlanarak, böbürlenerek yapılan dâvetle alay etmek, ona karşı kendini müstağni görmek, anlamazlıktan gelmek ne demekmiş o gün anlarsınız!" [55]

❁ ❁ ❁

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾ يَلْبَسُونَ مِنْ
سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾ كَذَٰلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾
يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ
الْأُولَىٰ وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾ فَضْلًا مِنْ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾

44: 51 Muttakilerse hakikaten emin bir makamda,

44: 52 Cennetlerde, pınar (baş) **lar** (ın) **dadır.**

44: 53 İnce, nazik ve kalın (altın işlemeli) **ipeklerden, atlaslardan giyecekler, karşı karşıya** (gelerek muhabbet edecekler) **dir.**

44: 54 İşte (emir) **böyledir. Onlara bembeyaz, şahin gözlü hurileri eş yaptık.**

---

[55] Bkz. 45/8, 9

44: 55 Orada emin emin (hizmetçilerden) **meyvenin her türlüsünü iste** (yip getirirler).

44: 56 Orada ilk ölümden başka ölüm tatmazlar. (Allah) **onları cehennem azabından korumuştur.**

44: 57 (Bütün bunlar) **Rabbinden bir fazl** (-u kerem) **olarak** (verilmiştir). **İşte bu, en büyük saadetin ta kendisidir.**

Bu âyetler; mü'minlerin hak yolda yürümeleri için teşvîk ve motive edecek müjdeleri vermektedir. O mü'minler ki; şevk ve iştiyâkla dünyânın alâyişine kapılmadan, münkirlerden gelen ezâ ve cefâya aldırmadan, câzip tekliflerine iltifat etmeden hep Rablerinin rızâsını hayatlarının merkezine alarak hareket etmişlerdir...

❁ ❁ ❁

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾ فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ

مُرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

44: 58 Biz onu, (iyi anlayıp) **ibret alsınlar diye, ancak senin dilinle** (indirerek) **kolaylaştırdık.**

44: 59 Artık (onların başına inecek azabı) **gözetle. Çünkü onlar** (senin felâketini) **bekleyicidirler.**

Ölümün öldüğü, ölümsüz hayatta sınırsız, kesintisiz, sıkıntısız bir hayâtı temin etmenin yolu; varlığı Rabbin denetimine vermek ve Allah'ın ipine sımsıkı sarılmaktır. Sonuçta inananlar da inanmayanlar da o gün bir araya gelecek, Kur'ân'la bildirilenlerin gerçek olduğunu yakînen göreceklerdir.

Allah'ım, nefsî, zannî, keyfî hareketten, cehâlet ve gafletin içerisine düşüreceği rezâlet ve zilletten, kapris, kuruntu, kompleks ve ene (ben) tutkularımızdan bizleri Settâr isminle koru. İlmin aydınlığına, olgunluğuna, enginliğine kavuştur. Bizleri zikrinle uyanık, zikrinle mutmaîn, zikrinle sekînete eriştirecek huşû ve haşyete

erdir. Yâ Rabbî senin bizden istediklerini yerine getirmek için bizlere yardım et. Âmin, âmin ve'l-Hamdu lillahi Rabbi'l-Âlemin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

CÂSİYE SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Adını 28. âyette geçen ve kıyâmette dizüstü çökenleri anlatan "CÂSİYE" kelimesinden almıştır. Derlenmiş, toparlanmış mânâsına gelir. 37 âyettir.

Sûre; kâinat âyetlerinin yalanlanamayacağı gibi, Peygamberin Allah'a dâvetinin de gerçek olduğunu haber veriyor; buna rağmen yalanlayanlar olursa 28. âyette haber verildiği gibi o gün "her ümmeti diz çökmüş" tevâzu, saygı ve acz içerisinde hesaplarının açıklanmasını bekleyeceği bildiriliyor.

Yâsemin Şühedâ'nın özgün ifâdesiyle: "Okunan kendi kitaplarıdır, görülecek olan kendi yaptıklarıdır. Pasif bir durumdadır her ümmet, sadece sonucu beklerler çünkü iş bitmiştir.

Ne düşünmeye zaman vardır artık ne eyleme, kalemler düşmüştür elden ve defterler kaldırılmıştır dizlerden... Sadece bir

duruş vardır, önüne eğilmiş başlar ve ayakta duramayan ayaklar; işte Casiye'dir bunun adı, öyle geçer sûrei celilede...

Bir sahnedir bu, kıyamet sahnelerinden, bir acziyettir bu, her şeyin bittiği dünya âleminden... Bir uyarıdır bu, daha yaşarken diz üstü çökmüş milletlere...

Bir uyarıdır bu, ümmet olma yolunda dökülenlerin, her hizbin kendi elindekiyle sevinmesinin acı sonu... Kıskançlığın kaderi, güç oluşturamamanın ana sebebi...

Bir tek, zaman karşısında mağlup olduğunu düşünen ve zamana hükmetmek için çabalayan batıl düşüncenin iflasıdır Casiye..." Onlar sadece zann'ediyorlar..." Hakîkati görmek istemeyenlerin, kör olarak gezmeyi, görmeye tercih edenlerin hazîn dramı...

Azanların ve azdıranların, hakkı tutup kaldırmak yerine onunla alay edenlerin akıbeti: Casiye...

Doğruları eğrilten, yanlışları doğrultan, sürekli tersyüz edilen bir yaşamın hengâmesinde olanların; acziyetini hatırlatan her şeyi hayatında yok sayan, duyduğu halde işitmeye yanaşmayan, işittiği halde itaate yanaşmayanlar; "...Allah'tan ve O'nun ayetlerinden sonra hangi söze iman edecekler..."

Yemeğini yeyip hesap, diyen müşteri misali, kendisine sunulan rızkın faturasını ödemeyi basit zannedip, kıymetsiz zamanların çocuğunadır bu ikaz...

Casiye, düşünmeyen zihinlere, akletmeyen yüreklere ulvi mesaj...

Güvenilen, sığınılan sığınakların bir bir yıkıma uğraması; yapay velilerin, dostların hakîki dosta teslim olması; tek dostun sıcaklığının kaybedildiği yerdir Csiye...

Casiye, umut etmenin artık işe yaramadığı, gücün, sözün, enerjinin tükendiği; göğün, yerin ve içindekilerin acı figanı...[56]

---

[56] Nida Dergisi, S.136. Sh. 68-69.

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

45: 1 Haa, Mîm.

45: 2 (Bu) **kitabın indirilişi mutlak kadir, yegâne hüküm ve hikmet sahibi Allah'tandır.**

Bu kitap; üstün, bütün noksanlıklardan münezzeh olan; her şeyi tam, gereği gibi yerli yerinde yapmak için; düşünmeye, planlamaya, hesap kitap yapmaya ihtiyâcı olmayan, yanılmayan, kitaba, eğitim ve öğretime ihtiyâcı olmayan, ilmi her şeyi kuşatan, üstün olan Allah katındandır.

Bu Kitabın bildirdiği her bilgi, insanoğlunun hiçbir zaman daha ilerisini, daha iyisini, daha isabetlisini bilip bulamayacağı tamamlıkta ve uygunluktadır.

Resûller; inkârı mümkün olmayan kevnî ayetler gibi, bu Kitabın Allah katından indirildiğine sık sık vurgu yaparak îmân etmeleri için Kitaba dikkatleri çekiyordular. Çünkü müşrikler resûlün her dâvetine karşı: "Bunları sana başkaları öğretiyor." "Bunlar eskilerin masallarıdır."[57] "Sen de bizim gibi bir beşersin."[58] "Bunları sen uyduruyorsun."[59] "O bir kâhindir, şâirdir."[60] demişlerdi. Allah da bütün bunların asılsız olduğunu; onların zanla, kulaktan duyma, atalarına ve hevâlarından kaynaklanan ilahlarına uymayı tercih ettiklerini, akletmez gürûh oldukları için böyle davrandıklarını belirtir.[61]

Kur'ân'ı indiren de, indirdiği de mübârektir. İndirilene uyanlar da azîz ve izzet sahibi olacaklardır.

---

[57] Bkz. 8/31
[58] Bkz. 21/3; 23/34
[59] Bkz. 17/88
[60] Bkz. 36/69; 37/36
[61] Bkz. 2/78-170; 6/116; 7/146; 31/7

Kitapla güneş arasında mukâyese ile güneş dünyaya yaklaşıp uzaklaştıkça nasıl ısı artıp eksiliyorsa, kitaba yakınlık da bu kıstâs üzere seyreder. Kur'ân'ın insana açılması, onunla samîmi ilişki kurulmasına bağlıdır. Onu fıkhedenler hikmetini anlar ve tâbi olmakta hiçbir tereddüt göstermezler.[62]

❁ ❁ ❁

إِنَّ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

45: 3 Şüphe yok ki göklerde ve yerde müminler için katî ayetler (delâletler, ibretler) **vardır.**

Kâinattaki her varlık (büyüğünden küçüğüne her biri) Allah'ın birliğine, yaratıştaki kudretine, nizâmındaki insicâmına işâret eden birer âyettir mü'minler için.[63]

❁ ❁ ❁

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِن دَآبَّةٍ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ وَاخْتِلَافِ
الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَآ أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَآءِ مِن رِّزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

45: 4 (Allahın) **sizi yaratmasında ve yeryüzüne yayıp üretmekte olduğu her bir canlıda da sağlam bilgi edinecek bir zümre için ayetler** (delâletler, ibretler) **vardır.**

45: 5 Gece ile gündüzün birbiri ardınca gelmesinde, Allahın gökten rızık indirip onunla yere, ölümünden sonra, can vermesinde, rüzgârları (o halden bu hale) **evirip çevirmesinde**

---

[62] Bkz. 3/57, 58; 10/1; 16/30, 102
[63] Bkz. 2/164; 7/54; 10/6

de akıllarını kullanacak bir kavim için ayetler (delâletler, ibretler) **vardır.**

İnsan sâdece kendi yaratılışına baksa bile, yine de Allah'ın dâvetinin doğruluğunu anlayıp ve inanabilir. O bir damla sudan bu kadar muazzam bir varlık nasıl oluşuyor? Etrafında çevresini saran varlıklar, nimetler, hükmettiği veya hükmetmediği hususlar... Aklın îzahtan âciz kaldığı, saymakla bitmeyecek olan nîmetlerin kendisine sunulduğu, kâinatı îmar eden hizmetinde kullanabilecek kâbiliyette varoluşunun idrâkinde olanlar için her bir varlık, ilâhî dâvete ikna âyetleridir.

Âyetin orijinalinde geçen "Yûqinûn" ifâdesi şüphe ve tereddütlerden uzak, yakîn inanmak anlamına gelir. Mü'minler, Allah'ın kudretini idrâk ederek teslimiyet gösterip Kur'ân sözünü tasdîk ederler. Nasıl tasdîk etmesinler ki; her şey Allah'ın belirlediği gibi açık ve değişmez gerçeklerdir. Ama insanoğlunun ekserisi her dâim anlamsız bir şekilde âlemin seyri içerisinde oldukları için pekte bu muhteşem işleyişin farkında değillerdir. Kuru toprağın suyla buluşup dirilmesi, varlıkların doğuşu-batışı, güneş, ay, gece-gündüz, doğum-ölüm vs. bütün bunlar tabiî seyrinde devam edip durmaktadır. [64]

Gökten inen rızıktan murâd; inen yağmur, esen rüzgâr ve güneşin canlıların hayatındaki tesiri bilinen gerçeklerdir. İnsanları en yüce mertebelere çıkaran, diğer bütün nîmetleri de yararlı ve anlamlı kılan İslâm nîmetidir. Bu nîmetten mahrûm olanlar insan gibi hayatlarını idâme ettirseler de, maddeten en güzel hayâtı yaşasalar da Allah indinde bir değere hâiz olamazlar. Çünkü onlar insan olarak yaratıldıkları halde akıllarını kullanmamakta ısrar edip, hidâyet dâvetine icâbet etmediklerinden İslâm'ın bahşettiği şereften mahrûmdurlar.

---

[64] Bkz. 6/96; 7/57; 10/5; 13/3; 15/22, 23; 25/61, 62; 28/71-73,

تِلْكَ اٰيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۚ فَبِاَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللّٰهِ وَاٰيَاتِهٖ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

45: 6 İşte bunlar Allah'ın ayetleridir ki sana bunları hak olarak okuyoruz. Artık onlar Allahın ayetlerinden sonra hangi bir söze inanırlar?

Bu kadar kevnî ve kavlî âyetler hatırlatılmasına, Peygamberin vahiy doğrultusunda en güzel örnek olmasına rağmen inanamayanlar başka hangi söze, hangi örnek şahsiyete inanacaklardır?[65] Sözleri akıl ve tefekkürle tartıp sâhip oldukları fikirleri tashîh etmedikçe; geriye zan ve hevâya tabi olmak kalıyor. Kişi Allah'ın dâvetine inanmadıktan sonra neye inanırsa inansın ne önemi var?

İnkârı bütün hücrelerine kadar sindirenlere Allah'ın sözü tesir etmez. Tıpkı susuz toprakta bir şey yeşermediği gibi, insan da oluşlar üzerinde düşünmediği sürece doğru ve yanlışı birbirinden ayıramaz. Rüzgâr esmezse yaprak kıpırdamaz. İnsanda okumazsa, düşünmezse, olaylardan ders almazsa oda kuru toprak gibi verimsiz bir hayat sürer.

Bulunduğunuz mıntıkada tohum ekemeyebilirsiniz, o zaman rüzgâr olun da o tohumu başka yerlere taşıyın; yani tebliğci, eğitici araç ve gereçleri kullanın. Allah'ın sözü üstün olsun. O'nun dışındaki sözler kritiğe tabi tutulsun.

Her yalancı, günah yüklü kimseye yuh olsun! Günah yuhalanmaz, ondan kaçınılmaz ise, günah insanı kuşatır.

❀ ❀ ❀

[65] Bkz. 7/185; 23/115

وَيْلٌ لِّكُلِّ اَفَّاكٍ اَثِيمٍ ۙ﴿٧﴾ يَسْمَعُ اٰيٰتِ اللّٰهِ تُتْلٰى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ

مُسْتَكْبِرًا كَاَنْ لَّمْ يَسْمَعْهَا ۚ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٨﴾

45: 7 Yalana, günaha dadanan her (kimsen) **in vay haline!**

45: 8 Ki kendisine karşı Allahın ayetleri okunurken işidir de sonra büyüklük taslayıcı olarak bunları hiç işitmemiş gibi (küfründe) **ısrar eder. İşte onu çok elem verici bir azap ile müjdele.**

İnkâr öyle bir illettir ki; inat, kibir ve zulmün her çeşidini içinde barındırdığından, hakka dâir ne varsa alır götürür. Bâtıl olan, hevâya hoş gelen her şeyi de câzip gösterir.[66]

Fıtratını bu denli bozan yalancı (Effâkin esîm), iftiracı, alçaltıcı (Esîmin muhîn), rezil edici günahlara batan, edepsiz tavırlar sergileyenler; azâbın en şiddetlisine (Rıczin elîm), en pisine mâruz kalacaklardır. Bu kadar berbat bir hali ancak ateş temizler. O ateş içerisinde kibirleri eridikçe küçüleceklerdir.

Veyl olsun Allah'ın âyetlerini kabul etmeyenlere! Onları çağ dışı, çöl kanunu olarak nitelendirip küçümseyen, gerçeklerin üzerini örtenlere! İnananlarla dalga geçip, alay edenlere! Kurulu düzenin kendilerine sağladığı îtibar ve menfaatler kaybolmasın diye eğilip bükülenlere! Bunlar, dünyâda refâh içerisinde yaşalar bile, ebedî âlemde akla hayale sığmaz cezâlar göreceklerdir.

Rivâyet olunduğuna göre bu âyetler Nadîr bin Hâris hakkında nâzil olmuştur. O, yaptığı seyahatlerde acemlerin efsanelerini anlatan kitaplar satın alır, şarkıcı câriyeler kiralar ve insanları bunları dinleyip keyiflenmeye, dolayısıyla da Kur'ân'ı dinlemekten vazgeçmeye dâvet edermiş.

---

[66] Bkz. 41/25

Yine rivâyete göre Ebû Cehil "Zakkum ağacı günahkârların yemeğidir" âyetini duyduğunda: "Zakkum, hurma ve kaymaktır". Ayrıca cehennemin üzerinde görevli dokuz meleğin bulunduğunu ifâde eden âyeti duyduğunda da: "Ben tek başıma bunlara karşı koyarım" dermiş.

Küfür tek millettir, eylemleri de birdir. En güçlü silahları da medyadır. Çeşitli senaryolarla İslâm'ı barbar, Müslümanları ise bedevî/terörist göstermeye çalışırlar. Bilmezleri de kışkırtmak sûretiyle iktidârı ellerinde tutmak için zulmün her çeşidini revâ görenler, yaptıkları bu zulmün bedelini ağır ödeyeceklerdir.[67]

❀ ❀ ❀

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ ءَايَٰتِنَا شَيْـًٔا ٱتَّخَذَهَا هُزُوًا ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩﴾

مِّن وَرَآئِهِمْ جَهَنَّمُ ۖ وَلَا يُغْنِى عَنْهُمْ مَّا كَسَبُوا۟ شَيْـًٔا وَلَا مَا ٱتَّخَذُوا۟ مِن

دُونِ ٱللَّهِ أَوْلِيَآءَ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

45: 9 Ayetlerimizden bir şey'e muttali' olduğu zaman o, bunu eğlenti edinir, işte onlar böyle. Onlar için zillet verici bir azap vardır,

45: 10 Önlerinde cehennem. Onların ne kazandıkları şeyler, ne de Allah'ı bırakıp da dostlar edindikleri nesneler kendilerinden hiçbir şey'i defedemez. Onların hakkı büyük bir azaptır.

Münkirlerin çok çirkin ve sevimsiz tavırları vardır. Büyüklendikçe küçülür, küçüldükçe büyüklenir olduklarından, kendilerini ilâhî dâvete çağıranları yalanlamakla kalmaz, bir de alay ederler. Çünkü yapılan dâvette iç benliklerini açıklayan, arzularına ve alış-

---

[67] Bkz. 44/43-50

kanlıklarına (hevâlarına) ters gelen dürüstlüğe dâvet ediliyorlardı. Bu nedenle bir olan dâvete değil de, tâğuta (hevâlarına) cevap verecek olan ilâhlar edinerek onlara taparlar.

Tâğut; Allah'a başkaldıran, insanlar üzerinde ilâhlık, rabblik taslayan, yeryüzünde hükümranlık iddiâsında bulunan kimselere denmektedir. Allah'ın indirdiği hükümlere mukâbil ve onların yerine geçmek üzere olan hükümlerle toplumları idâre etmeye kalkışan her kimse tâğut olarak nitelendirilmeyi hak eder.

İsmâil Râci el-Fârukî tevhîdi şöyle tanımlıyor: "Tevhid, Yaratanın yarattığı bütün diğer şeylerden varlık-bilimsel olarak ayrılması demektir. Her yaratılmış, zaman ve mekân kanunlarına tâbidir. Yaratıcı ile yaratılmış arasında hiçbir anlamda bir bütünlük ve bütünleşme düşünülmez ve tevhit, temelde ilk olarak bu düşüce tarzını reddeder. Yaratıcı; bütün tabiatın, varlıkların üstündedir ve aşkındır. Yine tevhidin ortaya koyduğu ilkeler uyarınca, hiçbir şey Allah'a benzeyemez ve O'nu sembolize ve temsil edemez. Allah, mümkün olan hiçbir sezgi metodu ile bilinemez ve O'na erişilemez.

İslam Allah'ın kitabını fikri olarak ona en yakın nokta ve iradesinin doğrudan ifadesi olarak kabul eder. Aşkın bir varlık olarak bilinmesi veya algılanması imkânsız olduğundan iradesi, kitabı vasıtasıyla vahiy halinde nakledilmiştir. Bu durumda Kur'an'ın kelimeleri Allah'ın iradesini yansıtır." [68]

Peygamberin, tevhît üzere dâvetini bir türlü kabûle yanaşmayan, büyüklenerek, hor görerek, yüz çevirenler; insanları herhangi bir yolla Allah'ın dîninden uzaklaştırmaya çalışanlar (duyma, anlama, yaşamalarına engel olmak için haber, film, fikir, görüş... gibi faaliyetlerle bir şekilde engel olanlar) o gün kendilerini kurtaracak hiçbir velî ve yardımcı bulamayacaktır.[69]

---

[68] Dilaver Yardır, Tevhit. İnsan. Yay. Trc. Sh. 209
[69] Bkz. 42/46

❀ ❀ ❀

هٰذَا هُدًىۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ اَلِيمٌ ﴿١١﴾

45: 11 Bu (Kur'an) **bir hidayettir. Rablerinin ayetlerine küfredenler**(e gelince:) **Onlar için öyle bir azap vardır** (ki bu) **çok elem verici bir azap** (nev'în) **den** (dir).

Kur'ân tüm insanları hidâyete dâvet eder fakat; yalnızca inananlar için hidâyet kaynağıdır.

Bu kitap; neden yaratıldığımızı, nasıl yaşamamız gerektiğini söyleyen; sâhip olduğumuz akıl, zihin, beden, enerji gibi şeylerin, gerçek sâhibinin yasalarına ve rızâsına uygun kullanmanın yollarını gösteren; bu haberlere kıskançlık, menfaatçilik ve kibir gibi sebeplerle karşı çıkanlar içinde uğrayacakları azapları bildiren bir kitaptır.[70]

Kâfirler, azâbın en şiddetlisine (Riczin elîm), en iğrencine mâruz kalacaklardır.[71] Aslında verilecek cezâ, işlenen amelin karşılığıdır.

❀ ❀ ❀

اَللّٰهُ الَّذِى سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِىَ الْفُلْكُ فِيهِ بِاَمْرِهٖ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَۚ ﴿١٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُۜ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

45: 12 Allah, Emir (ve izn)**iyle? İçinde gemilerin akıp gitmesi için, fazl** (-u kerem) **inden** (nasip) **aramanız için? Size denizi musahhar etmiş olandır. Gerektir ki şükredesiniz.**

---

[70] Bkz. 5/64; 9/125; 22/72; 25/60; 41/10

[71] Bkz. 6/70; 10/4; 14/16-17

45: 13 O, göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini, kendi (canibi) **nden size ram etti. Şüphe yok ki bunda, iyi düşünecek bir kavim için, katî ayetler** (delâletler, ibretler) **vardır.**

Canlı varlıklar arasında yalnızca insan; yaratıcı akıl, zekâ, anlama, öğrenme, kavrama ve çözme kabiliyeti, îcat, keşif gücüne sahip olma, kendisini çevreleyen ve kendi içinde bulunan tabiatı bilinçli şekilde kullanma yeteneğine sahiptir. O, Allah'ın kendisine verdiği akıl ve düşünce kuvveti sayesinde tabiatı, kendi maksatlarına uygun istihdâm etmektedir. Şüphesiz bunlar şükredenler için; Allah'ın kudretine delâlet eden alâmetlerdir.

Hiç kuşkusuz bu boyun eğdirme; insanın bir şekilde onlar üzerinde tasarrufta bulunup, onları hayattaki hedeflerine ulaşmanın ve beklentilerini gerçekleştirmenin aracıları olarak kullanmasından başka bir şey değildir. Diğer bir ifâdeyle yüce Allah, onlardan yararlansınlar diye göklerde ve yerde bulunan her şeyi insanın varoluşuyla irtibatlandırmıştır. İnsanı da bunlar üzerinde nasıl tasarrufta bulunacağını, onları nasıl kullanacağını ve nasıl aracı edineceğini kavrasın, algılasın diye düşünme yeteneğiyle donatmıştır.

❁ ❁ ❁

قُلْ لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ اَيَّامَ اللّٰهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا

كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

45: 14 (Habîbim) **iman edenlere söyle: Allahın günleri** (nin çatıp geleceği) **ni Ümit etmeyenleri** (n ezalarına) **aldırış etmesinler. Çünkü** (Allah) **herhangi bir kavme** (ancak) **kazanmakta olduklarıyla mukabele eder.**

Bu ve benzeri âyetler; savaş ve cihâdın dışında kâfirlere merhametli davranmayı, ferdi çekişmelerden sakınmayı tembihliyor. Bu tavır hem onların yumuşamalarına, hem de Müslümanlara hay-

ranlıklarını arttırmak sûretiyle İslâm'la müşerref olmalarına vesîle olabilir. Bu güzel tavırlarından dolayı özel lütuflara da mazhâr olurlar. Ancak bu bağışlama; Allah'ın hudûdunu tecâvüze ve yeryüzünde fesâdın yayılmasına vesîle olacak noktaya varmamalıdır.

Ne mutlu îmânın bahşettiği engin gönüllere! Onlar ki şifâ kaynağından mahrûm olanlara kurtuluş iksirini sunarak karanlık gönülleri aydınlatıp huzur verir ve huzur bulurlar.

Allah'ım, bizlere îmân gücü ve amel zenginliği bahşet. Yâ Rabbî! Bizleri İslâm'ın inşirâhına, Kur'ân'ın ahlâkına erdir.[72]

❁ ❁ ❁

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ اَسَآءَ فَعَلَيْهَا ۗ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُوْنَ ﴿١٥﴾

45: 15 Kim iyi amel (ve hareket) **ederse bu, kendi lehine, kim de kötülük ederse bu da kendi aleyhinedir. Nihayet** (hepiniz) **ancak Rabbinize döndürü** (lüp götürü)**leceksiniz.**

İyilikler, îmândan sonra makbûl olan amellerdir. Eğer salt mânâda iyilikler insanları kurtarsaydı kâfirlerin amelleri rüzgârda savrulan küle benzetilmezdi. Vahye dayalı iyilik ve iyi ahlâk hem dünya cenneti hem de Rabbe dönüş cennetidir.[73]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا بَنِىٓ اِسْرَآءِيْلَ الْكِتٰبَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنٰهُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ وَفَضَّلْنٰهُمْ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ۚ ﴿١٦﴾

45: 16 Andolsun ki biz İsrailoğullarına kitap, hüküm ve peygamberlik vermiş, onlara tertemiz rızıklar da vermiş, onları (zamanlarında) **âlemlerin üstüne çıkarmış idik.**

---

[72] Bkz. 17/7; 29/7; 18/105
[73] Bkz. 18/110

Bu ve benzer âyetler; İslâm dîninin önemini, hem onun hem de ümmetinin dîne uygun yaşamalarının gerekliliğini açıklamaktadır.

Gerçekten de Allah, insanoğlunu hayra nâil kılacak kitabı indirerek rahmet kapısını sonuna kadar açmıştır. Kim bu kitabı kendine kılavuz edinirse, tüm varlıklardan farklı yaratılmış olmanın üstünlüğünü korumuş olur.

❁ ❁ ❁

وَاٰتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْاَمْرِ ۚ فَمَا اخْتَلَفُوٓا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ
الْعِلْمُ ۙ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ۭ اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِيْ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيْمَا كَانُوْا فِيْهِ
يَخْتَلِفُوْنَ ﴿١٧﴾

45: 17 Onlara (din) **emr** (in) **den açık açık deliller de vermiştik. Şimdi onların** (bu emr hakkında) **ihtilâfa düşmeleri** (başka sebeple değil) **ancak kendilerine** (hakikat-i hale dair) **bilgi geldikten sonra aralarındaki ihtirastan dolayıdır. Şüphesiz Rabbin onların ihtilâf etmekte oldukları şeyler hakkındaki hükmünü kıyamet günü aralarında verecektir.**

Allah, gönderdiği kitapla hükmünü belirtmiş, gereken açıklamaları yapmış olmasına rağmen hevâî ve şeytânî dürtülerle haktan sapıp, dînde tefrikaya düşenlere o gün; Kur'ân'ı, neden hidâyet sebebi değil de ihtilaf sebebi kıldıklarının hesâbını soracakatır![74]

[74] Bkz. 20/102; 27/87

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلٰى شَرِيعَةٍ مِنَ الْاَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

45: 18 Sonra (Habîbim) **seni de** (din) **emr** (in) **den bir şeriatın üstüne memur kıldık. O halde sen ona tâbi' ol. Bilmezlerin hevâ** (ve heves) **lerine uyma.**

Hz. Âdemle başlayan İslâm Dîni Hz. Muhammed'le tamamlanmıştır. Peygamberlerin hepsinin fürûatta ayrılıkları olsa da aynı esasta birdirler ve o birliğe dâvet ederler. Dolayısıyla artık "geçmiş şerâit" diye bir şey yok. Îmân edip İslâm'la şereflenmek isteyenler Kur'ân'a uymak zorundadırlar.

Bu âyette mesele net bir şekilde ortaya koyuluyor. Ya insanların/hevâî, keyfî arzuların peşinde gideceksiniz ya da Allah'ın kanunlarının! Ya yaratıcımız olan Allah'ın sisteminin, ya da size hürriyet ve refâh vaat eden âciz, zavallı insanların sisteminin(!)[75]

❁ ❁ ❁

اِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا ۭ وَاِنَّ الظّٰلِمِينَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

45: 19 Çünkü onlar Allah (ın iradesin)**den hiçbir şey'i senden katiyen** (uzaklaştırıp) **defedemezler. Şüphe yok ki zalimler birbirinin dostlarıdır. Allah ise takva sahiplerinin dostudur.**

"Keskin sirke küpüne zarar verir" misâli, bu kâfirlerin hepsi bir araya gelse Allah dilemedikçe herhangi bir zarar veya fayda vermeye kâdir olamazlar. Dolayısıyla onlardan herhangi bir hayr

---

[75] Bkz. 5/48; 42/13-15

umarak veya şerlerinden emîn olmak için yanlarında olmayın. Dâvânızı dâvâ edinmekten vazgeçmeyin. Onların size dost olacağını asla düşünmeyin.

İnsanlar, muttakîliğin size kazandırmış olduğu erdemli, onurlu duruş karşısında kahroluyorlar. Bu nedenle hasetlerinden çıldırdıkları için azgınlaştıkça azgınlaşıp, size acılar çektirerek psikolojinizi bozup pasifize etmeye çalışırlar. Siz onlara bakmayın, hevâ dürtüleri onları bunu yapmaya itiyor. Sakın ola ki onların telkinleriyle psikolojinizi bozarak değerlerinizden tâviz verip de gücünüzü kaybetmeyin. Dâima Rabbinizin zikriyle, şuurlu tefekkürlerinizle duygularınızı güçlendirin. Allah, size kalp gözünüzü açacak bir nûr göndermiştir. O nûr ile gönüllerinizi ve gönülleri aydınlatın! İnanana düşen cehenneme düşmekte olanların kurtulmasına çalışmaktır, eğer onlar bu gerçeklere uyarak doğru yola gelirlerse kurtuluşa ermiş olurlar. Fakat sapıklığa devam ederlerse de elbette elîm bir azâba mâruz kalırlar.

❁ ❁ ❁

هٰذَا بَصَآئِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

45: 20 Şu (Kur'an) **insanların kalp gözleri**(ni açacak bir nur)**, sağlam bilgi edinecek zümre için bir hidayet ve rahmettir.**

Kur'ân; ruhlara gıda, hükümleriyle topluma maslahat, zulmü bertaraf eden, sapık şaşkınlara öğüt verip yol gösteren bir hidâyet rehberidir.

O, bütün insanlara bir ışıktır. Cehâlet ve gafletin içerisine düşürecek zilletten uzaklaştırıp; ilmin aydınlığına, olgunluğuna, enginliğine kavuşturur ve mü'minlere; insanlığını doruğa çıkaran düsturları açıklar. Ona şuursuzca yaklaşıp, anlam ve öneminden habersizce; salt saygı duymak, sevap devşirmek, arzu ve emellerine kavuşmada aracı kılmak amacıyla okuyanlar bu kitaptan hâsıl ola-

cak yarârı elde edemezler. Kitaba ve Rabbe, yalnızca hayal gücüyle bağlı kalarak gerçek mü'minliğe erişilemez.[76]

❀ ❀ ❀

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ ۚ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

45: 21 Yoksa kötülükleri kazananlar, kendilerini, iman edip de iyi iyi amel (ve hareket) **lerde bulunanlar gibi mi yapacağız, dirim ve ölümleri bir mi olacak sandı** (lar). **Hükmedegeldikleri** (bu) **şey ne fena!**

İyilik; istenilen, sevilen, gıptâ edilecek davranışlardandır. Kötülük ise tamâmen zıddı ile gelişen, diğer bir ifâdeyle zulümdür. En kötü insanlar bile kendilerine kötülük edenleri sevmezler. Kötülük yaptığı halde kötüyü iyiyle bir tutmayan haksız hukuksuzlar, o gün nasıl iyilerle bir tutulurlar. Âdil-i Mutlâk olan Allah, böyle bir adâletsizlik yapar mı? Allah'ın engin ve sonsuz rahmetiyle mü'minlerine bir deyimle kanaat notu kullanarak mağfirette bulunur, ama tövbe etmeden ölen münkirlere affı söz konusu değildir. Ayrıca; biz sayılı günler yanar ve çıkarız diyen, korkusuzca günah işleyenlerin görüşleri sadece kendi zanlarıdır.[77] Allah, o gün hakkı ortaya koyacaktır. Herkes yaptığı kötülüğe göre cezalandırılacaktır. Ne İslâm, ne ilâhî rahmet, ne de af zanla olmaz.[78]

❀ ❀ ❀

[76] Bkz. 15/90, 91; 17/9; 106; 21/10; 25/30; 38/29
[77] Bkz. 2/80; 3/24
[78] Bkz. 45/14; 15; 38/28

وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ

وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

45: 22 Allah, gökleri ve yeri hakkın ikamesine sebep olarak ve herkesin kazandığı ne ise, kendilerine asla haksızlık edilmeyerek, onunla mukabele edilmesi için yaratmıştır.

Şu uçsuz bucaksız kâinatı şaşmaz bir düzen içerisinde var edip idâre eden Allah, insanın dünyâda huzur ve güven içerisinde yaşaması için de bir nizâm vâzetmiştir. Güzel bir benzetme ile: "Din, sınanacak kişinin eline verilmiş bir testi gibidir; onu dolduran ile yolda kıran veya boş getirenin aynı sonucu alması abestir. Adâlet ve hakkâniyete aykırıdır. İlâhî uyarı ve tehditleri umursamayanlar o gün gerçeği anlayıp inkârlarının sonucuna katlanacaklardır."[79]

❁ ❁ ❁

اَفَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهٗ هَوٰيهُ وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلٰى سَمْعِهٖ

وَقَلْبِهٖ وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِهٖ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ

﴿٢٣﴾ وَقَالُوا مَا هِىَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَآ اِلَّا

الدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۚ اِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

45: 23 Şimdi bana haber ver: Heva (ve heves) **ini Tanrısı edinmiş, kendini, bir ilim üzerine, Allah şaşırtmış, kulağını, kalbini mühürlemiş, gözüne de bir perde germiş bir adama**

---

[79] Bkz. 38/27

Allah'tan başka kim hidayet edebilir? Hâlâ iyi düşünmeyecek misiniz?

45: 24 Dediler ki: "Bu (hayat) **dünya hayatımızdan başka** (bir şey) **değildir. Ölüyoruz, yaşıyoruz. Bizi o sürekli zamandan başkası helak etmez". Hâlbuki onların buna dair de hiçbir bilgisi yoktur. Onlar** (başka değil) **sade** (öyle) **sanıyorlar.**

İnsanı îmân gibi bir hayırdan mahrûm bırakan körlük hevâheves tutkusudur. Bu körlük hastalığı sebebiyle; fıtratın tatlı sesine kulak verip, hakkı tasdik edemiyorlar. Bunlar, hevâ zincirini kırmadıkları sürece hidâyetten mahrûm olan mahkûmlardır. Onları buna mahkûm eden de âhirete inanmamak, kendince bir inanç geliştirmek ve "bir daha mı dünyâya geleceğiz sanki?" demek sûretiyle zevkinin sevdâsıyla yaşamak için her şeyi göze alma anlayışıdır. Onların eğlenceli, câzip hayatlarına bakan câhillerde; âhiret hesâbını hesâba katmadan, en güzel şekilde değerlendirmeleri gereken özel günlerini ömürde bir diye diye günâha batarak geçirirler.[80]

❁ ❁ ❁

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتُوا بِآبَائِنَا

إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَىٰ

يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

45: 25 Karşılarında açık açık ayetlerimiz okunduğu zaman onların "Eğer (iddianızda) **doğrucular iseniz** (ölmüş) **atalarımızı** (diriltip) **getirin" demelerinden başka tutanakları yoldur.**

---

[80] Bkz. 6/29; 7/176

45: 26 De ki: "Sizi Allah diriltiyor. Sonra sizi O öldürüyor. Bilâhare yine sizi, hakkında hiçbir şüphe bulunmayan, kıyamet gününe O (getirip) **toplayacaktır. Fakat insanların çoğu** (bunu) **bilmezler.**

İnsan, hayâtı idraksizce ölü gibi defâlarca yaşar. Bir nevî sanki hep ölüm provası yapar. Hiç yokken, bir tohum olarak sağlam bir karargâha yerleştirilir. Belirli bir süre orada hayat bulacağı evrelere kadar bekletilir ve sonra yaşayacağı dünyaya gelir. Geçen süreyi ve çocukluk evresini bilmez. Uyku âleminde ise gerçekten yer yer başka âlemlerde gezer ve sonra uyanır ve nihâyete erene kadar yaşar. Ve yine bir karargâhta dünyalıların bilmediği bir uykuya dirilme vakti gelene kadar yatar. Sonra Rabbin vaktini dilediği gün gelince uyanır.

İnsanoğlu hayat gerçeğinde bu ve benzeri gelişmeleri müşâhede ederek yaşıyor. İlâhî ve kevnî âyetlerle öldükten sonra dirilmeye delîl olarak nebâtların mevsimine göre yok olup tekrar can buluşları gibi, kendilerinin de yeniden dirilecekleri anlatılmasına rağmen; birde sanki inanacaklarmış gibi atalarının gelmesini talep ederler. Farz-ı muhâl ataları dirilip gelseler, bu defâ da halüsinasyon görüyoruz veya hasta, yâhut cinler çarpmış der yine inanmazlar.[81]

❁ ❁ ❁

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَّخْسَرُ

الْمُبْطِلُوْنَ ﴿٢٧﴾ وَتَرٰى كُلَّ اُمَّةٍ جَاثِيَةً ۚ كُلُّ اُمَّةٍ تُدْعٰۤى اِلٰى كِتٰبِهَا ؕ اَلْيَوْمَ

[81] Bkz. 15/14-15; 36/71-79; 45/6-8

تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ هٰذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا

نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

45: 27 Göklerin ve yerin mülk (-ü tasarruf) **u Allah'ındır. Batıla sapanlar kıyametin kopacağı gün,** (işte) **o gün hüsrana düşecektir.**

45: 28 Ve sen (Habîbim) **her ümmeti diz çökmüş bir halde göreceksin. Her ümmet kitabı** (nın başı)**na çağırılacak** (ve onlara şöyle denilecektir:) **"Bu gün** (dünyada) **yapmış olduklarınızın karşılığı verilecek".**

45: 29 "Karşınızda hakkı söyleyip duran bu (kitap)**, bizim kitabımızdır. Şüphe yok ki neler yapıyor idiyseniz biz** (hepsini meleklere) **yazdırıyorduk."**

Aman Yâ Rabbî, o ne dehşetli bir gün olacaktır. Gelmiş geçmiş bütün insanlık ayakta; mahşerî kalabalıkta. "Câsiyeten" bâtıl ehlinin korkudan dizlerinin bağı çözülmüş, saygı ve hürmetle diz çökmüşler âkıbetlerini bekliyorlar.

O gün herkesin amelinin kaydedildiği defterleri önlerinde, ne yapmamışlarsa kayıt edilmiş, film şeridi gibi dünyada yaptıkları gözlerinin önünden geçiyor ve herkes yaptığının şâhididir.[82]

❁ ❁ ❁

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذٰلِكَ

هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾

[82] Bkz. 6/31; 17/13-14-18-49; 19/68-69

45: 30 Artık iman edip de iyi iyi amel (ve hareket) **edenleri Rableri rahmetine sokacaktır. İşte bu, apaçık murada erişenin ta kendisidir.**

Böylesi dehşetli bir zaman diliminde mü'minlere Allah'ın rahmeti yetişip kurtuluyorlar. Bundan daha büyük mutluluk olur mu?

❁ ❁ ❁

وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا اَفَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتِى تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا
مُجْرِمِينَ ﴿٣١﴾ وَاِذَا قِيلَ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا
وَبَدَا لَهُمْ نَدْرِى مَا السَّاعَةُ اِنْ نَظُنُّ اِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ ﴿٣٢﴾
سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٣٣﴾ وَقِيلَ الْيَوْمَ
نَنْسٰيكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا وَمَأْوٰيكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ
نَاصِرِينَ ﴿٣٤﴾ ذٰلِكُمْ بِاَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًا وَغَرَّتْكُمُ الْحَيٰوةُ
الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾

45: 31 Küfredenlere gelince: (Onlara da şöyle denilecek:) **"Karşınızda ayetlerim okunurken büyüklük taslayanlar, günahkârlar güruhu olanlar sizler değil miydiniz?"**

45: 32 (Ey kâfirler, size:) **"Şüphesiz Allahın va'di haktır. O saattin geleceğin) de asla şüphe yoktur" denildiği zaman siz "O saat de neymiş, bilmiyoruz. Tereddütten başka bir zaman-**

da bulunmuyoruz. Biz (onun muhakkak geleceğine) katî inanan ve bilgi besleyenler değiliz" dediniz.

45: 33 Onların yaptıkları amel (ve hareket) **lerin kötülükleri, kendilerine** (ait olmak üzere), **açığa çıkmış, istihza edip durdukları şey** (azap) **onları çepçevre kuşatmıştır.**

45: 34 (Şöyle) **denilmiştir: "Siz bu gününüze kavuşmayı nasıl unutmuş idiyseniz bu gün biz de sizi öylece** (azapta) **bırakacağız. Yeriniz ateştir.** (Dünyadaki) **yardımcılar** (ınız) **dan** (bugün) **sizi** (kurtaracak) **hiçbir** (şey ve kimse de) **yoktur."**

45: 35 Bunun sebebi şudur:" Çünkü siz Allahın ayetlerini bir eğlence edindiniz. Sizi dünya hayatı aldattı." İşte bugün onlar buradan çıkarılmayacaklar, onların tarziyeleri de kabul edilmeyecektir.

İsterse münkirler kıyâmeti inkâr etsinler. Şu dünyâya gelişleri de, gidişleri gibi kıyâmette haktır. O alaya aldıkları azâp gerçeği kendilerini kuşatacaktır. Artık onların meskenleri, yatakları ateştir.[83]

Cehennem, insanın içine düşeceği en büyük felâkettir. Ufacık bir yerin yanmasına dayanamayan biri oraya nasıl dayanabilir? Öyleyse akıllı bir kişi kendisini oraya düşürecek davranışlardan sakınmalıdır. Bu da ancak doğru bir îmân ve sâlih amelleri cehenneme siper yapmakla sağlanabilir.[84]

Ey İnsanlar! Şu dünyâda kafanıza göre yaşayabilirsiniz, fakat bir gün öleceğinizi ve bunların hesâbının da olacağını sakın unutmayın![85]

❀ ❀ ❀

---

[83] Bkz. 6/70
[84] Bkz. 87/14-17
[85] Bkz. 16/84; 30/14, 15, 45

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾ وَلَهُ

الْكِبْرِيَآءُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

45: 36 Demek, (bütün) **hamd, hem göklerin Rabbi, hem yerin Rabbi, hem âlemlerin Rabbi Allah'ındır.**

45: 37 Göklerde de, yerde de büyüklük ancak Ona mahsustur. O, mutlak kadirdir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.

Mü'minler, dünyâda İslâm'la şereflenip, temiz bir hayâtı yaşadıkları ve sonuçta imtihanı başarıyla bitirip huzura, mutluluğa kavuşturdukları için Rablerine hamd ederler.

Yerde, gökte her şey Allah'a boyun eğmiştir. O'dur karşı durulamayan. Hâkimdir, yücedir. O'ndan başka İlâh yoktur. Her zâlim, her âsi o gün teslim olacaktır Allah'ın mutlak azâmeti karşısında...

Allah'ım, ölüm gelinceye kadar Müslümanca yaşamayı bizlere nasîp et. Birri takvâya erdir, ihlâs ve ihsân mertebesine kavuştur. Şehâdete şâhit kıl, şükrünle şâdeyle! Hamdini Sertâç et.

صدق الله العظيم

AHKÂF SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Haa Miim'le başlayan surenin sonuncusudur.

"Ahqaf" adını Ad Kavminin yakınlarında bulunan eğri-büğrü, uzun yahut yuvarlak kum yığını, kumlu bölgenin adı olan yirmi birinci âyetten alınmıştır.

Haa Miim 'le başlayan bu sûrelerin hepsi Kitabın, göklerin-yerlerin sahibi Aziz ve Hâkim olan Allah tarafından indirilmiş olduğuna iman edilmesini, bundan yüz çevirenlerin akıbetlerinin çok kötü sonuçlar doğuracağını açıklar. Fakat kibir ve çekememezlik sebebiyle davetten yüz çevirip Kur'ân'ın Allah kelamı olmadığını düşünenler, Hz. Muhammed'in Peygamberlik iddiasını tasdikletmek için öyle söylediğini iddia ederek acayip sorular soruyor, olmadık yakıştırmalarda bulunuyorlardı.

Sûre daha çok iman ve akide konularını ele alıp ikna olmaları için değişik alanlardan örnekler vermektedir.

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ مَا خَلَقْنَا
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّى ۜ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا عَمَّآ اُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

46:1 Haa, Mîm

46:2 (Bu) **kitabın indirilmesi mutlak galip, yegâne hüküm ve hikmet sahibi Allah'tandır.**[86]

46:3 Biz gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunan şeyleri (başka değil) **ancak hakkın ikamesine sebep olarak ve muayyen bir va'de için yarattık. Küfredenler, korkutuldukları şeyden yüz çeviricilerdir.**

Allah katından indirilmiş kitapla gözle görülen kâinat kitabı arasında bir bağ kurup ikisinin de Allah'ın kudret ve hikmetinin eseri olduğunu, O'nun tedbir ve takdiri doğrultusunda hareket ettiğini, ancak belli bir süre sonra yok edilip başka bir âlemde (kıyamette) yeniden var etmeyi, ölenlerin yeniden dirileceğini Kur'ân'ın seyri içerisinde sıkça hatırlatılmaktadır.[87]

Kâinatta hiçbir şey gayesiz, boş bir eğlence olsun diye yaratılmamıştır. Bilakis güzel şekilde tam tekmil dizaynedilmiş insan için hazırlanmış imtihan salonu olduğu gibi bu kitapta insanların yeniden dirilecekleri günde, imtihanı kazanmak isteyenler için bir cevap kitabı olarak Kur'ân indirilmiştir. Aklını iyi kullananlar bu kitaptan yararlanmış; inkârda ısrar edenler ise ondan yüz çevirmişlerdir.

❁ ❁ ❁

---

[86] Bkz. 1/2; 32/1, 2; 39/1; 40-46
[87] Bkz. 6/134; 21/104

قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَرُونِى مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ
لَهُمْ شِرْكٌ فِى السَّمٰوَاتِ ائْتُونِى بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هٰذَآ اَوْ اَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ
اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤﴾ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَنْ لَا
يَسْتَجِيبُ لَهٗٓ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَآئِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾

46:4 De ki: "Allah'ı bırakıp da tapmakta olduklarınızın neydiğini bana haber verin. Onların yerden hangi şey'i yarattıklarını bana gösterin." Yoksa onların göklerde bir ortaklığı mı var? Bundan evvel bir kitap yahut bir ilim artığı varsa, dâvânızda doğrucular iseniz, bana getirin.

46:5 Allah'ı bırakıp da kendisine kıyamete kadar cevap vermeyecek kişiye (nesneye) **tapmakta olan kimseden daha sapık kimdir? Hâlbuki bunlar, onların tapmalarından da habersizdirler.**

Bu âyetler imanda da, amelde de bir ilme, delile dayanarak hareket etme mesajı vermektedir. Bu kadar mükemmel yaratılan insan nasıl olurda kendisini yaratıp yaşatan sayısız nimetler bahşedeni bırakıp da muhtaç olan varlıklara taparak onlardan yardım ister(!).

Demek ki insan aklını kullanıp kâinattaki ve kendindeki mükemmelliği idrak etmezse, Onu bırakıp a'dan-z'ye kadar Allah'a muhtaç olan yaratılmışlara tapar. Aslında onlarda bu himayesine girip, yardımını umdukları varlıkların mutlak mânâda kendilerine bir yararının olmayacağını bilirler ama kendilerince onlara verdikleri manevi güçle emellerine kavuşmada paravana olarak kullanır-

lar. Veya onların bağlılarının yanında yer alarak isteklerine kavuşmayı umarlar.

Allah, bu yolunu şaşırmış şaşkınlara yol gösteriyor ve âdeta soruyor "Bu yaptığınıza dair elinizde bir delil, bir iz, bir ima var mı?" aslında bu soru anladığımız kadarıyla önderlik eden bilgi sahiplerinedir. Yoksa bu önderleri taklit edenler değildir. Onlar kaynağı hak olmayan iddialarla putlara tapmaya davet ederler. Tapanlar da körü körüne davet edenlere inanıp uydukları için o gün Allah'a verecekleri bir cevapları olmayacağından zelil olacaklardır.[88]

❁ ❁ ❁

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾

46:6 İnsanlar mahşerde bir araya toplatıldıkları zaman bunlar, onların düşmanları olurlar. Onların taptıklarını (inkâr ile) **küfredici** (nesne) **ler olurlar.**

Bu ihtar bütün zamanları kuşatır. Hangi zamanda olursa olsun Allah'tan başkalarına tapanlar, aklın gerisinde kalan sapık kimselerdir. Bu aklın gerisinde kalanlar her şeyi bilen Rabbimizin dediği gibi, o gün tapan ve tapılanlar olarak birbirlerini suçlayacaklardır.[89]

❁ ❁ ❁

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ

هَٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

[88] Bkz. 13/16; 22/12; 28/63
[89] Bkz. 34/32, 33

46:7 Karşılarında açık açık âyetlerimiz okunduğu vakit (içlerinde) **o küfredenler, kendilerine o hak gelince "Bu, apâşikâr bir büyüdür" dediler.**

Müşrikler, Kur'ân'ın insanlar üzerinde bıraktığı etki ve tesirini kırmak için olur olmaz yakıştırmalarda bulunuyorlar. Ama bu onların itham ettiği mânâda bir sihir değil, sihrin gözbağcılık olan sihirbazlarını hidâyete erdiren gerçeklerdir. Bu gerçeğin karşısında müşrikler ne kadar tumturaklı söylem ve cazip hayat sunumlarıyla bâtılı hak göstermeye çalışsalar da bir gün mutlaka maskeleri düşecek, gerçek yüzleri açığa çıkacaktır. Bunu taassup ve zevk sarhoşu olanların dışında düşünenler görecek ve hakka karşı rağbetleri artacaktır. Çünkü yapılan bu davet kulları arasında hiçbir ayırım yapmadan fıtratın neye ihtiyacı olduğunu, neyin zarar vereceğini bilen ve bildiren Allah'tandır.

❁ ❁ ❁

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ ۖ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْـًٔا ۖ هُوَ أَعْلَمُ

بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ ۖ كَفٰى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۖ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾

46:8 Yahud "Onu kendisi uydurdu" diyorlar. De ki: " Eğer onu ben (bilfarz) **uydurdumsa o halde siz Allah'tan bana** (gelecek azabı savmıya) **hiçbir vech ile güç yetiremezsiniz. O, sizin ona dair ne taşkınlıklar yapıp durduğunuzu çok iyi bilendir. Benimle sizin aranızda şahit olarak O yeter. O** (küfürden rücu ile iman edenleri) **çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.**

Bu Kitabın bir beşer tarafından uydurulduğunu iddia edenler, bütün kâhinlere, filozoflara, ediplere bir araya gelip bir benzerini

getirin diye meydan okunmasına rağmen, bugüne kadar benzer bir örnek dahi getiren olmadı/olamaz da.[90]

Hayatında yalan, kötülük nedir bilmeyen kavmi arasında El-Emin olarak vasıflandırılan bu yüce zat bu davetin Allah'tan olduğunu açıklıyor. Allah, herkesin ne yaptığını bilendir. Gerçekten bu daveti Allah kelamı olmadığı için mi, yoksa küfürlerini gizleyerek başka amaçlar güttükleri için mi reddediyorlar? O gün bütün bunlar açığa çıkacak ve ona göre muamele göreceklerdir.

Kıyamet gününde hesaba çekileceğini bilenler mümkün mü ki, Allah adına yalan uydursunlar, ikiyüzlü davransınlar? Allah'ın elçisi bu hatırlatma ile yürekleri titrettikten sonra doğru söylediğine dair Allah'ı şahit gösteriyor. Allah'ın her şeyden haberdar olması, yapmış olduğu davetin Allah'tan olduğuna dair bir belgedir. Çünkü Allah'ı şahit göstermek ciddiyet ister. Allah'ı şahit tutarak yalan söylemek yürek ister. Şahidi Allah olanın başka şahide ihtiyacı olmaz. Tabi ki bu Allah ve Resulü arasında Kur'ân hakkındaki şahitlik içindir. İnsanlar kendi aralarındaki ciddi ve vazgeçilmez işlerinde yazılı şahitler edinmelidir. [91]

O Ğafurdur, Rahimdir. Yani bütün bunlara rağmen Allah'a dönüp O'na tövbe ettiğiniz takdirde sizin tövbenizi kabul buyurur, bağışlar ve affeder. [92]

❁ ❁ ❁

قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَآ اَدْرِى مَا يُفْعَلُ بِى وَلَا بِكُمْ ۖ اِنْ اَتَّبِعُ
اِلَّا مَا يُوحٰٓى اِلَىَّ وَمَآ اَنَا اِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾

[90] Bkz. 11/13; 17/88
[91] Bkz. 4/166; 42/24
[92] Bkz. 11/5; 28/69

46:9 De ki: "Ben peygamberlerden ilk defa (gelmiş biri) **değilim. Bana ve size ne yapılacağını bilmem. Ben, bana vahy olunmakta bulunanlardan başkasına uymuyorum. Ben** (Allah'ın azabıyla) **apaçık korkutandan başkası da değilim."**

Allah'ın resulü kendisinden önce birçok peygamber geldiğini, kendisinin de o zincirin halkasından biri olduğunu, hepsinin de insanlığı, ilahi nizama davet ettiklerini hatırlatarak, kendilerinin de geçmiş kavimlerdeki gibi bu davete körü körüne karşı çıktıklarını âdeta ima ediyor.

Hz. Peygamber, gaybı bilmediğini, dolayısıyla kendisi de dâhil gelecekte kimin başına neler geleceğini bilmediğini; ancak vahyi verilere göre iman edenlerin felaha, münkirlerin ise azaba maruz kalacaklarını haber veriyor ve ben bunu açıklamakla görevliyim diye bilgilendiriyor.[93]

❁ ❁ ❁

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَكَفَرْتُمْ بِهٖ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ بَنِىٓ

اِسْرَآءِيلَ عَلٰى مِثْلِهٖ فَاٰمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ

الظّٰلِمِينَ ﴿١٠﴾

46:10 De ki: "Bana haber verin, eğer (bu Kur'ân) **Allah tarafından** (gönderilmiş) **olup da siz** (buna rağmen) **onu** (inkâr ile) **küfrediyorsanız ve İsrail oğullarından bir şahit de onun benzerine** (istinaden) **buna şahitlik etmiş, iman etmiş olduğu halde siz** (iman etmeyi) **kibrinize yediremiyorsanız** (zulmetmiş olmaz mısınız?) **Şüphe yok ki Allah, o zalimler güruhunu muvaffak etmez."**

---

[93] Bkz. 28/59; 35/24

Kur'ân, müşriklerin her asırda hakkın üzerini örtmek için çeşitli itirazlar, yakıştırmalar ve ithamlarda bulunarak gündemi saptırmaya çalıştıklarını ele alır. Fakat ne yaparlara yapsınlar, güneş balçıkla sıvanamayacağı gibi bunların yakıştırmaları, kınamaları, ithamları da İslâm'ın yayılmasına engel olamayacaktır.

Akıllı insan kendisine herhangi bir hususta davet yapılırsa düşünür, hayır mı şer mi, neyle ilgili, neyi hedefliyor diye anlamaya çalışır. Ben ne yapacağımı bilirim edasıyla peşin hükümle nefsi, keyfi hareket ederek yüz çevirmek insanı çok büyük pişmanlıklara iter. Hele bu Allah'a yapılan davet ise reddetmeleri halinde akıbetleri çok daha vahim olur. İşte müşrikleri müşrik kılan da budur.

Bir kural olarak Müslümanlar Allah ve resulü adına bilmedikleri, aklını karıştıran veya bildiklerine ters gelen bir rivayetle karşılaştıklarında ne hemen kabul etmeliler, ne de ret. Böylesi bir tehlikeden korunmak için itidalli davranmalı, doğruya ermek için araştırmalıdır. Eğer mevzu tevhidi içeriyorsa, mutlaka doğruya ermenin ilmi araştırması yapılmalı aksi halde peşin hüküm, önyargı ve nefsi hareketler kişiyi haktan uzaklaştırır.

❁ ❁ ❁

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَآ إِلَيْهِ ۚ وَإِذْ لَمْ

يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَٰذَآ إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

46:11 O kâfirler, iman edenler hakkında dedi (ler) **ki: "Eğer** (iman) **bir hayır olsaydı** (onlar)**bizden evvel ona koşmazlardı."** (Bunu söyleyenler) **onunla hidâyeti kabul etmedikleri için de "Bu, eski bir yalandır" diyeceklerdir.**

Bu âyet, insanlara bakarak İslâm'ı değerlendirmenin yanlışlığını hatırlatıyor. Nitekim bâtılı düşünürün ifadesiyle "Kitabınıza

baktım imrendim, sözde Müslümanlara baktım iğrendim. Benim geç Müslüman olmanın sebebi bu sözde Müslümanlardır.''

Burada sözü edilen ise ekâbirlikten kaynaklanan çirkin bir karşı çıkıştır. Bir yerde insanlar ikinci-üçüncü sınıf ayırımı yaparak onlarla beraber olmayı onur kırıcı görürlerse, Allah'ın rahmetinden mahrum kalma cezasına maruz kalırlar. Bu mütekebbirler hayrın, hakkın doğru ve yanlışın ne olduğunu bilmediklerinden dolayı değil, içtimai mevkiilerini ve iktisadi menfaatlerini kaybettikleri için böylesine ilkel ve indi çıkışlarda bulunurlar.

Allah, insanları eşit yaratmış; takvada üstünlüğün dışında insanların fiziki servet ve statülerinden dolayı üstün tutmamıştır. İslâm müntesipleri tevazu ve hilm sahibi, fikre saygılı, dinleyen, doğruyu arayan, tenkidi ibadet olarak karşılayan fertlerdir.[94]

Mütekebbir, materyalist, mürekkep yalamış elit ve enteller sahip oldukları nimetlerin kendilerinden menkul olduğunu, dolayısıyla Allah'tan gelecek her iyi ve güzel şeylerin kendilerine gelmesi gerektiğine; olumsuz şeylerin de şu inanan ikinci sınıf geri kalmış kafalıların yüzünden olduğunu vehmediyorlar.[95]

❁ ❁ ❁

وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰٓ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ وَهَٰذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا

عَرَبِيًّا لِيُنذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا ۖ وَبُشْرَىٰ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

46:12 Ondan evvel de, bir rehber ve bir rahmet olarak, Musa'nın kitabı vardı. İşte bu da zalimleri korkutmak ve iyi hareket eden (mümin)**lere bir müjde olmak üzere Arapça bir dille** (gönderilen ve Tevrat'ı) **tasdik eden bir kitaptır.**

---

[94] Bkz. 4/36; 17/37; 31/19

[95] Bkz. 7/131, 169; 36/18, 19

Yedinci âyetten buraya kadar olan bölüm, Hz. Muhammed'e muhalefet eden müşriklere hakikati düşünüp idrak etmeleri için yapılan ikazlardır. Hz. Musa'dan bahsedilerek aralarında ona inanıp Tevrat'ta bahsi geçen Hz. Muhammed'i peygamberliğini kabul etmelerine rağmen, Mekke müşrikleri kemikleşmiş bir inatla karşı çıkışlarını dile getiriyor. İnsanlık için rahmet kapısı sonuna kadar açık; elçiler bu rahmetin anlaşılıp nasiplenilmesi için maddi-manevi gereken fedakârlığı ve bedeli ödemelerine rağmen, münkirler inat, taassup, kin ve düşmanlıklarını artırmışlardır. Onlar bu tavırlarıyla inananlara zarar vermiş olsalar da asıl ahiretlerini berbat ederek kendilerine zarar vermişlerdir.

Ey münkirler! Kin ve düşmanlık neyi çözümler, kişileri nereye götürür ve kime ne kazandırır?

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

46:13 "Rabbimiz Allah'tır" deyip de sonra (bütün hareketlerinde) **doğruluğu iltizam edenlere,** (evet,) **onlara hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.**

İman ve amel dînin iki direğidir. İman bir eylem işidir. İnsan iman ediyorsa, Rabbim Allah'tır diyorsa artık Rabbinin çizdiği yolda yaşamak zorundadır. O'na gereği gibi kulluk etme gayretiyle dînini fıkheden müminleri bu güzel, sevindirici sonla müjdeliyor. Akleden, olaylar ve insanlar üzerinde düşünenler iman edenlerle etmeyenlerin arasındaki farkı mutlaka görür ve fıtratındaki sese de kulak vererek yapılan davete icabet ederler. Fâsıkların içerisine düştükleri olumsuz, günahkâr tavırlarını gördükçe de İslâm'ın bahşettiği dünya cenneti olan âhlaki, ameli değerlerine sarılarak Rab-

bine fâsıklardan olmadıkları için hamd ederler. İşte bu hamd onları bütün endişelerden koruyacak garantiyi bahşeder.[96]

❀ ❀ ❀

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

46:14 Onlar cennetin yaranıdırlar. İşlemekte oldukları (iyi amel ve hareketleri)**ne mükâfat olmak üzere orada ebedî kalıcıdırlar onlar.**

İslâm âhlakı, tüm sıkıntı ve meşakkatlerine rağmen dünya cenneti olmakla beraber bütün sıkıntıların bitip kesintisiz, sıkıntısız mutluluğu yaşatan bir hayata da kavuşturacaktır. İnsanlar bu gerçeği hakkıyla idrak etse, hangi engel onların saadet yolunda ilerlemesine engel olabilir.[97]

❀ ❀ ❀

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً ۖ قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي ۖ إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

46:15 Biz insana ana ve babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Anası onu zahmetle (karnında) **taşıdı. Onu zahmetle de do-**

---

[96] Bkz. 6/82; 7/35; 21/103; 31/22; 41/30-35
[97] Bkz. 13/23, 24; 36/55-58

ğurdu. Onun bu taşınması ile sütten kesilmesi (müddeti) **otuz aydır. Nihayet o, yiğitlik çağına erdiği,** (hele) **kırk** (ıncı) **yıl**(ın)**a ulaş**(ıp da tam kemaline var)**dığı zaman** (şöyle) **demiştir: "Ey Rabbim, gerek beni, gerek ana ve babamı nimetlendirdiğine şükretmemi, Senin razı olacağın iyi amel** (ve hareket) **de bulunmamı bana ilham et. Zürriyetim hakkında da benim için salâh nasıp et. Şüphesiz ben sana döndüm. Şüphesiz ben** (Sana) **teslim olanlardanım."**

Bu âyet müminlerin Allah'ın ihsanına karşı dile getirdikleri minnet ve şükran duygularının itiraflarıdır. Anne-baba-evlat-aile ve akrabaya karşı sorumluluk duygularıyla hayatı renkli, zevkli ve tatlı meşakkatlerle dolu dolu yaşamak... Allah, fıtrata bu güdüleri vermeseydi, hangi maişet sahibi severek, hatta iyi bir aile reisi olmak için hayatını vakfederdi? Hangi kadın fiziğini bozan, hayatını kuşatan meşakkat yumağı olan bir çocuğa ömrünü harcardı ve onun hayırlı bir ümmet olması için Rabbine niyazlarda bulunurdu?[98]

Burada bahsi edilen "kırk yaşı" insanın hayatı anlamada bir dönüm noktası olarak düşünsek de aslolan rüşte ermektir. Bu ise sahip olunan nimetlerin farkında olarak kadrini bilip en güzel şekilde değerlendirmeyi bilmektir. Dolayısıyla rüştüne erenler başta kendisine bu duyguyu bahşeden Allah'a şükrün şuuruyla hareket etmeli, ibadet duygusuyla ebeveynlerine gereken hizmeti yerine getirmeli, onların gönüllerini hoşnut etmek için dünyevi isteklerini yerine getirmeye çalışmalıdır.[99]

Ayrıca bir evlat kırk yaşına geldiğinde ebeveynlerde ortalama altmış yaş üzeri olurlar. Ve artık kendileri genç ve dinamik, ebeveynler ise bir çocuk kadar olmasa da çocuklarının ilgisine ihtiyaç

---

[98] Bkz. 2/128; 14/40, 41

[99] Bkz. 17/23, 24; 25/74; 27/19; 29/8; 31/14, 15

hissederler. Fakat çocuklar bunu pek fark etmezler ve hâlâ ebeveynlerden eski özveriyi beklerler. Ebeveynin fıtrat gereği her daim yüzü çocuklarına dönüktür ama evladın yüzü de kendi çocuğuna dönük olduğundan ebeveynlerin ihmal edilmemesi için özel uyarılarda bulunulmuştur.

Sonuçta ilahi terbiye hassasiyeti içerisinde kurulan ilişkilerle de herkes birbirine gereken ilgiyi gösterecektir. Böylesi şuurlu bir sorumluluk içerisinde olanların kalpleri Allah'ın nimetleri ve lütuflarına şükretmekle, bedenleri Allah'a itaat ve hizmetle iştigal eder.

Bu kadar önemli tembihlere rağmen bir değerlendirme yaptığımızda ferdi ve toplumsal ilişkiler bozuk ve öz veriden uzak seyrediyor. İstisnalar olsa da herkesin birbirinden yakındığını işitiriz. Gün geçtikçe maddi değerlere eğildikçe dünyaya geliş gayesi unutuluyor. Bu hal ise çevresindeki insanları, sorunları dikkate almama gafletine sürüklüyor. Dolayısıyla bu nesil sadece kendi sorunu, kendi istekleri doğrultusunda bir yaşam kavgası verir oldu. Çok esef verici bir durum olsa da en yakınlarıyla ilişkiler bile menfaate dayalı seyretmekte. İnsan olarak vicdanlar hepten yitirilmediğinden dolayısıyla da, düşünen vicdan sahipleri insanlara birazda olsa gün ve haftalık kutlama (Analar-Babalar- Kadınlar- Yaşlılar günü, vs.) programlarıyla sorumlulukları hatırlatılmaya çalışılıyor.

Şu bir gerçektir ki, İslâm kültürü ve âhlakıyla yetişmiş insanlar, Rabbinin rızasını gözeterek vazifelerini yerine getirirler.

Kur'ân, "ancak müminler kardeştir" der. Müslüman bu vasfıyla izzetlidir. Bu yüce niteliği unutmayan her mümin, Allah'a itaati şiar edindiği müddetçe büyüğüne, ana ve babasına karşı nasıl lakayt kalabilir?

İşte insanlığa bu şuur verilseydi bu gün çaresizliliğin uzantısı olan birçok haftalar icat etmeye gerek kalmazdı. Bu kutlamalar üzerinde biraz düşünülse bu günlerde vazifelerini yapmış olmanın verdiği rahatlıkla insanlık daha bir esnekliğe itilmiştir. Eğer Müs-

lümanlar sorunlarını İslâmi usûller içerisinde halletmeye çalışmazlarsa bir ucundan tuttuğu işi diğer ucundan bıraktığının farkına bile varamaz.

Bugün yaşlılar yalnız yaşamaya mahkum edilmiş veya huzur evlerine terkedilmiştir. Neden? Hiç düşünülüyor mu? Yoksa toplumun getirdiği bir dayatma olarak geçiştiriliyor mu?

Oysa biraz araştırılsa görülecek ki İslâm, sosyal bütün değerleri içerisinde toplamakta. Tabi bu demek değil ki insan hiç tartışmayacak, huzursuz olmayacak, kızıp küsmeyecek, hiç günah işlemeyecek, bunlar olacak lakin İslâm kültürünü içselleştirmişse Müslümanlar her şeye rağmen sorumluluklarını yerine getirerek yaraları saracaklardır.

Bu şuurdan, bu kültürden yoksun kimseler suni bir yaklaşımla bir çiçek bir çikolata ve birtakım hediyelerle kendisi için değerli olanları değersizleştirmektedirler.

Bu neslin böyle oluşu en başta ebeveynlerin suçudur. Onlar kendilerini İslâmi değerlerle mücehhez kılmadıklarında çocuklarını millete, memlekete, her şeyden evvel İslâmiyet'e faydalı olarak yetiştirselerdi durum çok farklı olacak, kendileri de "moruk, geri kafalı" bir işe yaramaz diye köşeye itilmeyeceklerdi. İşte bu çocukların sadece maddi alanda ihtiyacına eğilen, onun maneviyatını düşünmeyen ana ve babalar unutulmaya hakarete elbette müstahaktırlar. Şikâyet etmeye hiç hakları yok, çocuklarından ilgi görmediler diye kızmaları da ikinci bir gaflet ve hacalettir yani utanılacak bir durumdur.

Hem onlara vefa duygusunu öğretme, hem de vefa bulamayınca da söylen dur. Bu hal gaflet üstüne gaflettir.

Allah'a karşı vefa duygusundan mahrum bıraktığı yavruyu ruhi buhranlara ittiği yetmiyormuş gibi, bir de kendi dert oluyor zavallının başına... Bu hal büyüklere dünyada Allah'ın verdiği bir ceza olabilir. Evlatlarını put edinerek Allah'a kul yetiştirmeyen

yaşlı, eğer bilirsen huzur evi bile sana layık olmadığın bir barınaktır. O koklamaya kıyamadığı, hastalanınca uykusunu kaçırdığı, dünyevi istikbali için gücünün üstünde bedel ödeyen ana-babalar! Evlatlarının manevi hastalıklara düşmemesi için gayret göstermeyen, ahiret endişe taşımadan yaşayıp yaşlanan ey zavallılar, şikâyet etmeyin, tövbekâr olun ki ebediyette pişman olmayasınız.

Bu bozuk cemiyette bozuk bir eğitimle yetiştirdiğin evlat, eğer anasına "bir kova süt" le karşılık veriyorsa, onun ebediyetteki cezasına birazda sen sebep değil misin?

Ve ey yavrularını gücünce İslâm'a layık olarak yetiştirmeye çalışmış muhterem ana ve babalar! Bu sözlerimiz sizlere değil. Evlatlarınız, yetiştirdikleriniz nankör olsa bile sizi Hz. Nuh'la beraber selamlıyoruz!..

❁ ❁ ❁

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَن سَيِّئَاتِهِمْ

فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ ۖ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾

46:16 İşte bunlar ki cennet yâranı içindedirler. İşlediklerinin en güzel (ler) **ini kabul edeceğimiz, günahlarından geçeceğimiz kimselerdir.** (Bu), **onların va'd oluna geldikleri dosdoğru bir söz vermedir.**

Bu âyet yukarıdaki duaları eyleme dönüştüren müminlerin alacakları mükâfatın müjdesini vermektedir. Bu müjdeyi veren ise her şeye gücü yeten ve vaadini yerine getirmesinden asla şüphe edilmeyecek olan Allah tarafından veriliyor.[100]

❁ ❁ ❁

[100] Bkz. 9/112; 10/26, 62-64; 17/9

وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَّكُمَا أَتَعِدَانِنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ
مِن قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا
هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾

46:17 Ana ve babasına: "Of size, benden evvel nice nice nesiller gelip geçtiği halde beni (tekrar dirilip kabrimden) **çıkarılacağımla mı tehdit ediyorsunuz?" diyen** (adam yok mu?) **Anası, babası Allah'a yalvarırlar,** (ona) **"Yazık sana. İman et. Allahın vaadi şüphesiz haktır"** (derler). **O ise "Bu** (dediğiniz) **evvelkilerin masallarından başkası değildir" der.**

On beşinci âyette iman etmemişte olsalar evlatların ebeveynlerine meşru daireler içerisinde hizmetlerinde bulunulması hususunda uyarı yapılırken, burada da ebeveynlerin zaaflarına kapılmadan çocuklarına dînî anlamda takınacakları tavrın nasıl olması gerektiği açıklanıyor. Çünkü ebeveynler fîtri duygularının yoğunluğuyla onların Rabbe itaatsizliklerini hoş karşılayabiliyor her şeye rağmen bağrına basa biliyor. Bu zaaf sonucu çocukların dünyalarını da ahiretlerini de perişan edeceğinden, imanî ve ameli hususları ciddiye alarak çocuklarına gereken ilgi ve tavrı sergilemeleri hususunda da ebeveynler uyarılıyor. Asıl mesele iman ve şuur meselesidir ve Müslümanlar kim olursa olsun ilişkilerini imanî doğrultuda sürdürmeli, zaaflarına yenilmeden karşılaşılacak soruları Rabbinin rızası doğrultusunda Rabbine de niyazlarda bulunarak değerlendirmeye çalışmalı.[101]

❀ ❀ ❀

[101] Bkz. 8/28; 9/24; 11/45, 46

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِم مِّنَ
الْجِنِّ وَالْإِنسِ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿١٨﴾

46:18 İşte o (ve benzerleri) **cinden ve insandan kendilerinden evvel gelip geçen ümmetler arasında, üzerlerine** (azap) **söz(ü) hak olmuş** (kimseler)**dir. Çünkü bunlar hüsrana uğramış olanlardır.**

Bu âyetin yorumunda M. İslamoğlu 6/112 ye gönderme yapmış: "İns ve cin 18 yerde birlikte kullanır. Birlikte kullanıldığı yerlerde genellikle görünen-görünmeyen, iradeli varlık çiftini ifade eder. İns'in kökü olan uns" yakın olan, bilinen, görülen"dir ki vahşi olanın karşıtıdır. Nasıl ki ins'in karşıtı cin ise, insanın (aslı insiyah) karşıtı da cann'dır. Toplumu ifade eden nas ise ferdin karşıtıdır. Görünen şey yakınlık ve ilgi, görünmeyen şey korku ve kaygı nedenidir. Birlikte geldiği her yerde "iradeli varlıkların hepsi" vurgusunu taşır. Görünen kısmında bir numarayı insan, görünmeyen kısmında bir numarayı cann temsil eder. Âdem ve şeytan karşıtları da bu çiftle alâkalıdır."

Mevdudî, daha açık bir ifadeyle: "Burada iki tip karakter vurgulanmaktadır. Ve âdeta dinleyiciye bu iki karakterden hangisinin daha üstün olduğu sorularak buna kendisinin karar vermesi istenilmektedir. Bu dönemde toplum içerisinde bu iki tip karakterde olanlar kimdir? İkinci tipte olanlar kimdir? Ayırt edebilmek zor değildir. Bu Kureyş'in ileri gelenlerinin "Eğer kitaba inanmak iyi bir şey olsaydı bu birkaç genç ve köleden evvel bizim inanmamız gerekirdi" demelerine bir cevaptır. Bunlara verilen cevapta; sanki onlara inananların karakteri ile inanmayanların karakteri nasıl olurmuş diye herkesin kendini kontrol edeceği ayna tutulmaktadır.

❀ ❀ ❀

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا ۚ وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾

46:19 Herkesin yaptıklarına göre dereceleri (mertebeleri) **vardır.** (Bu da) **kendilerine hiçbir haksızlık edilmeyerek amelleri** (nin karşılığını) **onlara tamamen ödemek içindir.**

Allah, âdili mutlaktır. İyi-kötü herkese yaptığının karşılığını verecektir. Ancak Allah müminlerine Rahim ismiyle tecelli edip Settar ismiyle küçük kusurlarını örtüp affedecektir.[102]

Âyetteki "dereceler" ile artan ve yüklesen mertebeler kastedilmiştir. Cennetliklerin derecelerinin artıp yükselmesi, hayırlarda yarışları; Cehennemliklerin ki de günah ve kötülükler hususundadır.[103]

❀ ❀ ❀

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ
الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا ۚ فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

46:20 Kâfirlere, ateşin karşısına (getirilerek) **gösterileceği gün,** (denilir ki) **"Siz bütün zevkleri** (nizi) **dünya hayatınız içinde** (yaşayıp) **bitirdiniz. Bunlarla safa sürdünüz. İşte yer** (yüzün) **de haksız yere kibirlenmekte ve fısk** (-u fücur) **a sapmakta olmanıza mukabil bugün horluk azabıyla cezalandırılacaksınız."**

Allah insanların hayatına yön veren akıl, istediklerini yapabilme imkânına sahip kılan irade vermiştir. Vahiy almadığı halde akıl ve iradesini sağduyu ile kullananlar yararlıyı zararlıyı ayırt

---

[102] Bkz. 4/31; 29/7; 39/35
[103] Bkz. 4/95; 3/162; 163; 6/132; 9/20; 36/54

ederek iyi işlerle iştigal ederler ve yaptıkları işlerden kendileri de çevreleri yararlanır ve verilen melekelerini güzel kullandıklarından dolayı da ecirlenirler. Fakat vahye muhatap oldukları halde inkâr edenler çok güzel yararlı işler ortaya koyduklarında bunu sahip oldukları akıl ve iradeleri ile yaptıklarını ileri sürerler; vahye muhatap oldukları halde hallerini vahiyle düzenlemeyip akıl ve iradesini hevaice kullananlar o gün hüsran içerisinde kalırlar.[104]

Müminler ise akıl ve iradelerine vahiyle yön vererek tüm nimetleri Rabbin rızasına eriştirecek zikir uyanıklığı içerisinde mütevazı bir hayat yaşayarak ahiret yurdunu ararlar. Fakat bu zikir uyanıklığından gaflete düşerlerse gittikçe dünyevileşerek ahiretlerini ikinci plana atarak Allah muhafaza buyursun ahirette güzel sonuçlardan mahrum kalabilirler Bu nedenle servete kavuştukça Karunlaşanların akıbeti düşünülerek dünya ziynetlerine itidalli yaklaşılmalıdır.[105]

❀ ❀ ❀

وَاذْكُرْ اَخَا عَادٍ اِذْ اَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْاَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ

وَمِنْ خَلْفِهٖٓ اَلَّا تَعْبُدُوْٓا اِلَّا اللّٰهَ ۭ اِنِّىْٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿٢١﴾

46:21 Ad'in biraderini- ki ondan evvel de, ondan sonra da inzâr edici peygamberler gelip geçmişti- hatırla. Hani o, Ahkaaf'daki kavmini "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Hakikat ben üzerinize (gelecek) **büyük bir günün azabından korkuyorum" diye tehdit etmişti.**

Hud'dan (a.s) önce de sonra da nice uyarıcı elçiler gelip geçmiştir. Fakat duyu melekelerini hevalarına takanlar elçilerin davetine ilgi duymadıkları gibi bir de alay ediyorlardı. Onlar, dünya

---

[104] Bkz. 25/43; 39/63; 53/29; 72/14, 15
[105] Bkz. 7/31, 32; 42/20

hükümranlığını ellerinde tutarak emelleri doğrultusunda yaşamak için böyle davranırlar. Nihayet alay etikleri şey onları çepeçevre kuşatmıştır. Ad kavminin malca, kudretçe ve makamca Mekkelilerden daha ileri olduklarını, buna rağmen küfürlerinin uğursuzluğu sebebiyle azabı hak ettikleri anlatılarak Mekke müşrikleri uyarılıyorlar.

❁ ❁ ❁

قَالُوٓا۟ أَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ ءَالِهَتِنَا ۖ فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ

﴿٢٢﴾ قَالَ إِنَّمَا ٱلْعِلْمُ عِندَ ٱللَّهِ ۖ وَأُبَلِّغُكُم مَّآ أُرْسِلْتُ بِهِۦ وَلَٰكِنِّىٓ أَرَىٰكُمْ

قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٣﴾

46:22 Dediler ki: "Sen bize, bizi Tanrılarımız (a tapmak) **dan döndürmen için mi geldin? Öyleyse bizi tehdit etmekte olduğun şey'i, eğer doğru söyleyenlerdensen, getir bize."**

46:23 (Hûd) **dedi:** "(Bunun) **ilm**(i) **ancak Allah nezdindendir. Ben size gönderildiğim şey'i tebliğ ediyorum. Fakat ben sizi bilmezler güruhu olarak görmekteyim."**

Kötü zan, anlayışsızlık, uyarıya meydan okuma, alaya alma, yuhalanma cahilin cesaretinden kaynaklanan bir karşı çıkıştır. Cehalet içerisinde kalanlara laf anlatmak çok zor; onlar lafı dinlemeden, anlamadan önyargıyla sözü zıddıyla anlarlar ve dolayısıyla lehlerine olan sözü aleyhlerine çevirirler.

Tüm varlıkların yaratının, idare edenin, rızk verenin Allah olduğunu tasdiklemelerine rağmen, Onun azabını indi değerlendirdikleri gibi, azabın hemen gelmemesini de indi değerlendirmeleri ile böylesine cüretkâr çıkışlarda bulunurlar. İnkâr idraklerini köreltiği için ne tarihten ne de olaylardan ibret alırlar. Bu hatırlatmalara

karşı da sebep-sonuç ilişkisidir; atalarımızda daha evvel bunları yaşamışlardı deyip gelecek azapla alay ederek davetten yüz çevirirler/çevirmişlerdir.

Her şeyin vakti ve saatini tayin eden Allah'tır. Allah, kimsenin talebine göre hareket etmez; cahiller Allah'ın beşermiş gibi gazaplandığın da hemen kahretmesini beklerler. Allah, âdili mutlaktır, her şeyi yerli yerinde usûlüne göre yapar.[106]

❀ ❀ ❀

فَلَمَّا رَاَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ اَوْدِيَتِهِمْ ۙ قَالُوْا هٰذَا عَارِضٌ مُّمْطِرُنَا ؕ بَلْ هُوَ
مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهٖ ؕ رِيْحٌ فِيْهَا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۙ﴿۲۴﴾ تُدَمِّرُ كُلَّ شَىْءٍ بِاَمْرِ رَبِّهَا
فَاَصْبَحُوْا لَا يُرٰٓى اِلَّا مَسٰكِنُهُمْ ؕ كَذٰلِكَ نَجْزِى الْقَوْمَ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿۲۵﴾

46:24 Artık vaktaki onu, vadilerine yönelerek gelen bir bulut halinde, görmüşlerdi. Dediler ki: "Bu, bize yağmur verici bir buluttur." (Hûd) **"Hayır,** (dedi)**, bu, çarçabuk gelmesini istediğiniz şeydir, rüzgârdır ki onda elem verici bir azap vardır."**

46: 25 "O, Rabbinin emriyle her şey'i helak edecektir." İşte onlar o hale geldiler ki meskenlerinden başka bir şey görünmez oldu. İşte günahkârlar güruhunu böyle cezalandırırız.

Ad kavmi, denize bakan Yemen kıtasının bir yerinde yaşarlarmış. Nimet, refah içerisinde Allah'ı unutmuş, emellerine eriştirecek putlar edinip onlara taparlarmış. Hz. Hud onları bir olan Allah'a kulluk etmeye davet edince; onlar şımarıkça alay ederek tehdit edildikleri azabı indirmesini istemişlerdir. Allah'ta hidâyete karşı bu kadar kör bir taassupla karşı koyan bu kavimlerin kıssasını

---

[106] Bkz. 41/15, 16; 69/6, 7

haber vererek Hz. Peygamber ve müminlerin sabır ve azimle yollarına devam etmelerini, eğer müşrikler İslâm'a karşı muhalefetten vazgeçmezlerse akıbetlerinin hüsran olacağını, zaferin ise eninde sonunda inananların olacağını müjdeliyor.[107]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ فِيمَآ إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا

وَأَفْـِٔدَةً فَمَآ أَغْنَىٰ عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَآ أَبْصَارُهُمْ وَلَآ أَفْـِٔدَتُهُمْ مِنْ شَىْءٍ

إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِـَٔايَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٢٦﴾

46:26 Andolsun ki size bile vermediğimiz cihetlerden (imkânlardan) **biz onlara** (nice) **kudret vermiştik. Onlara kulak** (lar)**, gözler, gönüller de vermiştik. Fakat ne kulakları, ne gözleri, ne gönülleri onlara hiçbir şeyle fayda vermedi. Çünkü onlar Allah'ın âyetlerini bilerek inkâr ediyorlardı.** (Nihayet) **istihza edegeldikleri şey çepçevre kendilerini kuşatıverdi.**

Bu müşriklere bir gönderme mahiyetindedir. Onlar, algılama melekelerini sizden daha çok kullanarak daha güçlü, daha donanımlı imkânlara sahiptiler; fakat ilahi azap gelince buna engel olamadılar. Tıpkı günümüz Japonya'sının tsunami vs. felaketlerine karşı koyamadıkları gibi. Elbette selim aklın gereği, olayların sebep sonuç ilişkisini tespit edip tedbir alacaktır. Kimileri kabiliyetlerini hevaları doğrultusunda kullandıkları için kulakları hakkın sesini duymamaya, gözleri Yaratanın kudretini görememeye yani algılama duyularını tersine işlettiğinden ibret alamazlar. Bu nedenle sahip oldukları güç ve servetle her şeyi kendilerinden menkul görerek kâinata meydan okuyacaklarını sanırlar. Oysa tarih nice Karun-

[107] Bkz. 10/103; 11/58, 94; 12/110; 27/53

ların, Tiranların helakine şahit olmuştur. Bu haberler aklı kütlere ibret olmadı/olmuyor bu gidişle olmayacakta.[108]

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرٰى وَصَرَّفْنَا الْاٰيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ ﴿٢٧﴾

46:27 Andolsun ki, biz kendi çevrenizdeki memleketleri helak ettik. Âyetleri, belki onlar (küfürden imana) **dönerler diye, tekrar tekrar açıkladık.**

Evet, cehaletin, küfrün, âhlakın yitirildiği demlerde belalar üst üste gelir. Zalim, mazlum bu belalardan nasibini alır; geride kalanlar ise akıllarını kullanırlarsa uyanıp hayatlarına çeki düzen verirler, kör akılla hala sebep-sonuç ilişkisine bel bağlayanlar kaldıkları yerden hayatlarını sürdürmeye devam ederler. Allah, yeni belalarla, geçmiş belaları hatırlatarak, aynı sonucun kendilerinin de başlarına gelmeden, yeni belalara davetiye çıkarmamalarını, ne kadar tedbir alırsa alsınlar hak ettikleri azaba engel olamayacaklarını kevni ve vahyi âyetlerle tekrar tekrar açıklıyor; sık sık ihtar ederek ilahi daveti düşünüp idrak edip iman etmeleri telkin ediyor.[109]

❀ ❀ ❀

فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ۭ بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ ۚ

وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿٢٨﴾

46:28 O vakit Allah'ı bırakıp da (güyâ Ona) **yakınlığa vesîle edindikleri düzme Tanrılar onlar** (ın azabını savmıy) **a yardım etmeli değil miydi?! Bilakis bunlar kendilerinden ayrı-**

---

[108] Bkz. 19/74, 75; 40/82-85
[109] Bkz. 6/40-47; 28/59

lıp gaip oldular. Bu, onların yalanlarıdır, Uydurmakta oldukları şeydir.

Allah, kullarından uzak mı ki yaklaşmak için aracılar edinerek, Ona yaklaşarak hallerini arz etsinler veya sahip oldukları güç veya aldıkları tedbirler onları korusun? Böylesi anlayışla sahip oldukları gücün kendilerini koruyacağını sananlar Allah'ın azabı geldiğinde bütün imkânlar yetersiz kaldığı gibi onlar kendilerinden, kendileri de onlardan uzak olacaklardır. O yüce Allah, kullarının böylesi sapık anlayışla kendinden uzaklaşmamaları için peygamberleri vasıtasıyla kendisinin yakın olduğunu, davetlerine icabet edenlerin felaha ereceklerini haber veriyor.[110]

❁ ❁ ❁

وَإِذْ صَرَفْنَآ إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْاٰنَ ۚ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوٓا

اَنْصِتُوا ۚ فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلٰى قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾

46:29 Yâd et o zamanı ki cinlerden bir taifeyi Kur'ân dinlemeleri için sana (doğru) **çevirmiştik. İşte bunlar onun huzuruna gelince** (birbirine) **"Susun** (dinleyin)" **demişler,** (okunması) **bitirilince de** (kendilerini azap ile) **korkutmaya memur olarak kavimlerine dönmüşlerdi.**

Mevcudattaki tüm varlıklar (şeytan ve münkirler)'dan başka hepsi itaat içerisindedirler. Bu hususta Hikmet Zeyveli yapmış olduğu araştırmalarında: "Cin, karanlık çökme",[111] "Deli," "Delilik", "Yılan"[112] "Ceninler"[113] "Kalkan"[114] "Cennet (ler)/Bahçe(ler)

---

[110] Bkz. 2/186; 7/197; 10/18, 34; 13/16; 22/73; 39/3
[111] Bkz. 6/76
[112] Bkz. 27/10, 28/31
[113] Bkz. 53/32
[114] Bkz.58/16; 63/2

anlamına gelmektedir. Bu listeye göre dikkat edildiğinde cine kelimesi çok müştaklarının (türetilmişlerinin) de çok anlamlı kelimelerden olduğu anlaşılır.

C-N-N maddesinin kök anlamında "sert" ve "tesettür" (kapalılık-gizlilik) anlamı vardır. "Cenin": Ana rahmindeki çocuktur. Mezara konmuş ölüye de cenin denir. Kalbe cenan denir.

Kalkan'a, Micenn (veya Cünne) denir (arkasındaki kimseyi gizlediği için). Deliliğe Cinnet veya cennun denir aklı örttüğü için.

Cennun-i Leyl: Gece karanlığı demektir; eşyayı gizlemesinden dolayı.

Cananu'a-Nas: İnsan kalabalığı demektir. Genel anlamıyla "Cinn": a) Hakkında ünsiyetimiz olmayan (duyumsuz/bilgimiz olmayan; tanınmayan görünmeyen; teşhis ve tayin edilemeyen varlıklar veya şeyler.

Cinin zıddı ins ise: Hakkında ünsiyetimiz olan varlıklar veya şeylerdir; insan da bu köktendir. B) Yabancı, kabiliyetli yabancı, şerli yabancı, c) Çok maharetli olan insana da Şeytan, cinn veya ifrit denir. (Hz. Süleyman kıssalarındaki "Şeyatin" ve "İfrit" "Cinn ve Cine" kullanımı: a) Melek- melaike anlamında[115] b) İblis anlamında,[116] c) Ateşten yaratılış varlıklar (melek, şeytan),[117]

Bu kategorideki cin'i melekler, iblisi ve şeytanları kapsayan ateş menşeli varlıklardır. Beşer türünün zıddı olan varlıklar cinn'in iman ve itaat edenine melek/melaike; isyan edenine iblis/şeytan denir. (insanın iman edenine mümin; inkâr edenine kâfir dendiği gibi)

"İnsanı kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan yarattık." AKAF ve CİNN surelerindeki Kur'ân dinleyen cinler[118]

---

[115] Bkz. 6/100; 37/158
[116] Bkz. 18/50
[117] Bkz. 15/26, 27; 55/14, 15
[118] Bkz. 46/18, 29; 72/1, 4

Nüzul Dönemi Arka Planı:

Bu surelerin Resulullahı Taif Girişimi dönüşünden sonra (Hicretten 3 yıl önce) nazil olduklarına dair rivayetler oldukça sağlam görülmektedirler. Dönemde hicret arasındaki en önemli olaylar ise; üç yıl peş peşe Akabe mevkiinde Medinelilerle vukû bulan buluşmalar ve onlardan alınan Beyat'lerdir. Hz. Peygamber bu cin diye haber verilenler birinci buluşmada onlar dinlemiş, o onları görmemiş. Diğerinde ise peygamberimiz davet etmiş, onları görmüş ve konuşmuş. Hicretten üç yıl önce Hz. Peygamber Kureyşlilerin gözlerinden uzak Mina yakınlarında kuytu ve içerde bir yerde olan Akabe mevkiinde geceleyin Medine'den haccetmeye gelen altı Hazreç'liye Kur'ân okumuş, İslâm'ı tebliğ etmişti.

Hz. Peygamberin bu tebliğine canı gönülden katılan bu küçük grup Medine'ye döndüklerinde kavimlerine heyecanla İslâm'ı tebliğ ettiler. İbni Abbastan İkrime rivayet ederek demiştir ki Nusaybin halkından yedi kişi idiler, Resullulah onları kavimlerine elçi yaptı. Diğer bazıları da dokuz idiler. Bunlar Nahle Vadisinden gittiler. (Bu altı Kişi) Medine'ye kavimlerine döndüklerinde onlara (Medinelilere) Allah Resulünü anlattılar ve İslâm'a davet ettiler. Öyle ki Ensar evlerinden, Resulullahtan bahsedilmeyen bir tek ev kalmadı. (İbni Hişam 1/429)

Bu ilk altı Medineli ile yapılan buluşmanın Mekkelilere karşı tam bir gizlilik içerisinde gerçekleştiğini, bu olaydan bir veya iki sene sonra yapılan 1. ve 2. Akabe Beyatlarına ait rivayetlerden anlıyoruz. Çünkü Şam'a giden Kureyş ticaret kervanlarının yol kavşağında bulunan Medinelilerin Müslüman olmaları, Kureyş toplumu için en büyük tehdit ve tehlike idi. Kureyş buna asla izin vermezdi.

Bu gizliliğin derecesini aşağıda verdiğimiz tarihi alıntılar göstermektedir.

II. Akabe Bey'atı:

Hac mevsiminde Resulullahla buluşmak üzere Medine'den yetmiş kişi yola çıktık. Akabe'de buluşacaktık. Oraya birer-ikişer gelerek Peygamber efendimizin huzurunda toplandık. "Ya Rasullullah, hangi konuda sana beyat edeceğiz?" dedik. Buyurdu ki: "Yesrip'e, aranıza geldiğimde bana yardım edeceğinize; kendinizi, hanımlarınızı koruduğunuz gibi beni de koruyacağınıza söz vereceksiniz!"

(...) Kavminizle beraber o gece çadırlarımızda uyuduk. Gecenin üçte biri geçtikten sonra Resulullahla buluşmak üzere çadırlarımızdan çıktık. Güvercin sıvışmasıyla gizli gizli Akabe mahallinde toplandık. Yetmiş üç kişiydik ve beraberimizde iki de kadın vardı. (Akabeliler Resulullah'ı beklerken, Ensardan Abbas b. Ubade dedi ki: "Ey Hazreçliler! Bu adamla (Rasulullah) nasıl bir sözleşme yapıyor olduğunuzun farkında mısınız?" "Evet" dediler. Abbas devam etti: "Ahmer ve Esvedle (beyaz ve siyahla; cümle âlem) savaşmayı göze almak pahasına ona bey'at ediyorsunuz."

(Raasulullahla beyatleştiğimizde Akabe tepesinden şeytan (bir adam) daha önce hiç tanık olmadığım keskin bir sesle şöyle haykırmaya başladı: "Ey çadırlarında uyuyan insanlar (Mekkeliler)! Müzemmemle beraberindeki Sabiler'in (Hz. Peygamber ve Müslümanları kastediyor) sizinle savaşmak üzere Müslümanların toplantı düzenlediklerinden haberiniz var mı? – Yesriplilerle aleyhinizde anlaşma yapıyorlar. Rasulullah (as) "Bu ibni Uzey'dir dedi ve : "Dinle ey Allah düşmanı! Şimdi senin hakkından geleceğim" diye onu (muhbiri) tehdit ettikten sonra Medineli Müslümanlara: "Hemen konak yerlerinize dağılınız" buyurdu.

O iblisin seslenmesi üzerine Kureyşliler konak yerlerinden çıkıp toplandılar. Medinelilerle Kureyş arasında öyle bir gerilim oldu ki neredeyse savaş çıkacaktı. Ebu Cehil böyle bir günde savaş çıkmasından çekinerek şöyle seslendi: "Ey Evs, ey Hazreç! Bizim kardeşlerimiz (dostlarımız) olduğunuz halde çok yanlış bir işe giri-

şiyorsunuz! Bizim adamımızla (Muhammed'le) bize üstün gelmeyi mi hedefliyorsunuz?"

(...) (Biz beyat edenler) göz ucuyla birbirimizi izliyorduk. (...) Sonra (Kureyş) Abdullah b. Ubeyy'e giderek konuyu bir kere de ondan sordular. (Olaydan habersiz bulunan Abdullah b. Ubey (kendisine olan güvenle) Kureyş'e şöyle teminat verdi: "Hayır, vallahi bu çok büyük bir iş!.. Kavmim (Medineliler) benim bilgime başvurmadan böyle bir iş üzerinde asla ittifak yapmaz! .." Kureyş ondan ayrıldı.

Sonuç: Hz. Peygamberin hicretten önce Medinelilerle ilişkiler hep gizli tutulmuştur. Bu hususu aklımızda tutmalıyız!

Bir usûl hatırlatması-Sünnetullah:

Her varlığa kendi nefislerinden (türlerinden) peygamber gönderilmesi ilahi sünnettir.[119]

Kur'ân dinleyen "Cinler- yabancılar"

Artık Ahkaf ve cin surelerinde anılan Kur'ân dinleyen cinlerin Onunla aynı nefisten bir grup "Yabancı" insanlar olduğunu kabullenmek durumundayız. Geriye " Hangi yabancılar?" sorusunun cevabını aramak kalıyor. Zira cin kelimesinin; hem gerçek anlamıyla yabancılar, hem de kimlikleri açıklamak istenmeyen yabancılar (x şahısları) için kullanılmakta olduğunu biliyoruz.

Âyetteki "Cinler" karşılığında "Yabancılar" koymamız halinde herhangi bir müşkül kalmamaktadır.

Yaygın şekilde "Cin Hurafesi" bilimin gelişmesine de köstek olacak niteliktedir. Ailesindeki veya bedenindeki bir rahatsızlığı cinlerle irtibatlandıran bir zihniyet ortamında bilimsel araştırma ihtiyacı zaafa uğrar ve en azından gerekli tedavilerin elde edilmesi gecikir. Mesela "Cin çarpması" gibi iddiaların aslı olamaz. Bu ifadeler olsa olsa felçli, saralı veya şizofreni vs. ruhsal ve beyin

---

[119] Bkz. 9/128; 17/94-95

hücrelerinin deformasyona uğramasından kaynaklanan hastalıkları cahili bir teşhisle tanımı olabilirler. Mesela: geçmişte cereyan arasında kalıp da yüz felci geçirenlere "Cin çarptı" deniliyordu.

Şimdilerde ise cereyanda kaldı deniyor. (...) Bazı kitaplarda cinlerin insanlara göründüklerine ve acayip işler yaptıklarına dair rivayetler hayal ürünü şeylerdir. Gerçek ilim adamlarından bizzat cinleri veya etkilerini gördüklerini iddia eden kimseye rastlamadık. Bu hikâyeleri ancak bu tür gariplikleri kabullenmeye müsait veya hayal gücü geniş olan insanların lisanından elde etmekteyiz.

Hz. Peygamberin yirmi üç yıllık risalet mücadelesinde yaygın anlamıyla cinlerin hiçbir katkıları olmamıştır. Bedir'de, Uhut'ta, Hendek'te Huneyn'de... Hiçbir yerde cinlerin izine rastlanmamıştır.

Cin gördüklerini iddia edenlerin hiçbirisi bu kadar teknolojik gelişmeye rağmen görüntüye dair bir resim ve belge gösterememişlerdir. Görüntüleyemediklerini de makinelerin yandığını ileri sürerler. Hâlbuki insan gözünün gözlemiyle bildikleri çok şeyin ötesindeki şeyleri gözlemleyen makineler var.

Mesela: Termal kameralarla gece karanlığında insan gözünün göremediği şeyler görülebiliyor. Kızılötesi kamera ile insan onu görmüyor ama o insanı görüyor. İnsan gözünün görmediği bir sürü bahtlar var. Normal ışık dalgaları bu görüntü dalgalarından çok çok küçük, yüksek uydu dalgaları... frekanslar gidiyor.

İnsan gözünün görebildiği dar bir bant, kırmızı, yeşil, mavi ve beyaz ışık dalgalarının boyutlarını görebiliyor. Mor ötesi ışınları, X ışınları, kızılötesi ışınlar var. Onları göz göremiyor ama cihazlarla bunları görebiliyor, kaldı ki insanlar gözleriyle gördüklerini iddia ettikleri şeyleri bugüne kadar hiçbir cihaz görüntülememiş.

Kısaca demek istenir ki bazı müfessirlerinde görüşüyle cinlerin varlığı ve yokluğu, hakiki ve mecazi olarak tartışmaktan ziyade Allah'ın yüklemiş olduğu sorumluluklarımızı öğrenip yerine getir-

me hususunda gereken gayreti göstermeliyiz. Ayrıca cinleri görmediğimize göre, onlardan bize, bizden onlara tebliğ ve yardımlaşma söz konusu değildir.

Hurafesiz bir dîn elde etme yolundaki gayretlerimizde Rabbimizin bizi Hakka ve doğruya muvaffak ve müyesser kılmasını diliyoruz."[120]

❁ ❁ ❁

قَالُوا يَا قَوْمَنَآ اِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا اُنْزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسٰى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ

يَدَيْهِ يَهْدِىٓ اِلَى الْحَقِّ وَاِلٰى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

46:30 "Ey kavmimiz, dediler, hakikat biz Musa'dan sonra indirilmiş olan, kendinden öncekileri tasdik eden, hakka ve doğru yola ileten bir kitap dinledik."

Bu ayette üste bahsi edilen insanların Hz. Muhammed'den dinlediklerinin, daha önce bildikleri Hz. Musa'nın çağırdığı davetin aynısı olduğunu, dinleyip ona iman etmelerini öğütlediklerini anlıyoruz.

❁ ❁ ❁

يَا قَوْمَنَآ اَجِيبُوا دَاعِىَ اللّٰهِ وَاٰمِنُوا بِهٖ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ

مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٣١﴾

46:31 "Ey kavmimiz, Allah'ın davetçisine icabet edin. Ona iman edin ki (Allah) **sizin günahlarınızdan bir kısmını yarlığasın ve sizi çok elem verici bir azaptan kurtarsın."**

---

[120] hikmetzeyveli@gmail.com veya hzeyveli@hotmail.com

Evet, Allah'ın davetçilerini dinletip getirdiklerine iman edenlerin geçmiş günahları bağışlanarak felaha ereceklerini müjdeliyorlar. Kur'ân bütünlüğü içerisinde davet ederken fayda ve zararların açıklanması insanlar üzerinde en etkili terbiye metodudur.

❁ ❁ ❁

وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللّٰهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ
أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٢﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَ
السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْيَ بِخَلْقِهِنَّ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ
بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى
النَّارِ أَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

46:32 Kim Allah'ın davetçisine icabet etmezse o, yer (yüzün) **de** (Allah'ı) **aciz bırakacak değildir. Onun Allah'tan başka yardımcıları da yoktur. Onlar apaçık bir sapıklık içindedirler.**

46:33 Hâlâ şu hakikati bilmediler mi ki gökleri, yeri yaratmış, onları yaratmaktan yorulmamış olan Allah, ölüleri de diriltmeye kadirdir. Evet, O, her şey'e elbette kadirdir.

46:34 O kâfirler ateşin karşısına (getirilerek) **gösterileceği gün** (kendilerine denilecek ki:) **"Bu** (azap) **gerçek değil mi imiş?" Onlar "Evet, Rabbimize yemin ederiz** (ki gerçektir)" **dediler** (diyecekler). (Allah da) **«Küfredegeldiğinize mukabil tadın azabı" dedi** (diyecek).

Bu âyetler tüm uyarı ve iknalara rağmen ilahi davetten yüz çevirenlerin ebedi âlemde elim bir azaba maruz kalacaklarını; Allah görülen şu âleme nasıl hükmediyorsa, kendilerini nasıl var edip yaşatıp tekrar ruhlarını geri alıyorsa, yeniden ruhlarını iade edecektir. Bu anlamda Allah'a karşı koyacak hiçbir güç yoktur. Ayrıca hidâyetten mahrum olanlar ölü gibi hissiz kimseleri temsilen anlatılır. Ancak vahyin dirilttiği kimseler kendisini, çevresini, hayatın mânâsını, ölümü, ölüm sonrasını anlar. Diğerleri ise körlük uykusu içerisindedirler. O gün bu uykudan uyanıp dirileceklerdir. Fakat bu uyanış, bu diriliş kendilerini elim azaptan kurtarmayacaktır.

Ebu Cehiller, Nemrutlar, Firavunlar bu nurdan mahrum kalmış zûlümat ashabındandırlar.[121]

❀ ❀ ❀

فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ ۚ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ
يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ ۙ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ ۚ بَلَاغٌ ۚ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا
الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

46:35 O halde (Habîbim) **peygamberlerden azim sahiplerinin sabrettikleri gibi sen de sabret. Onlar**(ın azabı) **için acele etme. Onlar tehdit edilmekte oldukları** (azabı) **görecekleri gün sanki kendileri** (dünyada) **gündüzün bir saatinden başka durmamış gibi** (olacaklardır). (Bu, yeter) **bir tebliğdir. Öyle ya, fâsıklar güruhundan başkası helak edilir mi?** (Asla).

Peygamberler bu dîni hakkıyla idrakte dâvâ edinmede gerçek büyük bir sabır ve azimle uğrunda gereken bedeli ödemişlerdir. Bu idrake varan müminler kendilerine İslâm'ın bahşedeceği değerleri

---

[121] Bkz.8/24; 27/20; 39/7; 41/40

kaybetmemek için ellerinden geleni yaparlar. Hiçbir nimet ve külfet onları bu değerlerden uzaklaştıramaz; Yapamadıkları şeyler güçlerinin dışındadır.

Evet, düşünenler için ahiret ebedi, dünya her şeyiyle geçici olduğu gibi dünyayı anlamlı kılan da İslâm'dır. Hayatını bu anlam üzerine bina edenler dünyada aziz, ahirette de sonsuz saadetlere nail olacaklardır. Ahireti unutup dünyayı amaç haline getirenler ise hevai bir hayattan sonra kahırlı bir hayat süreceklerdir. Şu dünyada geçirdikleri ömrün o gün hiçbir kıymeti olamayacaktır. İsterlerse en güzel imkânlar içerisinde uzun bir ömür sürmüş olsunlar.

Aklını hevasına takanların o gün vay haline.

Yarabbi bizleri güçlü bir iman ve sâlih amellerle zengin kılacak şuur ve haşyete erdir.

MUHAMMED SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, ikinci âyette Peygamberimizin ismi geçtiği için bu adı almıştır, 38 âyettir.

Muhammed, çok övülmüş, birçok güzel huylara sahip, en çok hamd eden, övülmeye layık mânâlarına gelen; ism-i has olan Peygamberimizin adıdır.

Ahkaf 35. âyette buyrulduğu gibi azim sahibi peygamberlerin dâvâları uğruna verdikleri mücadeleden bahsediyor ve zulmün önünün ancak Allah için verilen mücadele ile alınacağını bildiriyor.

Sûre, savaş, savaş esirleri, ganimetleri ve münâfıkların durumlarını ele alıyor. Allah, dînini dâvâ edinen mücahitlere yardım ede-

ceğini ve büyük mükâfatlara sahip olacaklarını müjdeleyerek cihada teşvik etmekte. Bu müjde sadece ahirete şamil olmayıp İslâm sancağı altında yaşamanın güven ve emniyetinin sağladığı huzuru da bahşedecektir.

❀ ❀ ❀

اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾

47: 1 Küfredip de Allah'ın yolundan yüz çevirenlerin amellerini (Allah) **boşa çıkarmıştır.**

Âyet, İslâm karşıtlarına âdeta meydan okuyor. Onlar sahip oldukları imkânlarla en iyi, en faydalı işleri yapsalar da iman etmedikleri için bir yararı olmayacaktır. Ancak sahih imana dayalı salih ameller Allah indinde makbuldür.

Mevdudî tefsirinde orijinalinde geçen: "Saddu an sebillilah" Sad kelimesi Arapçada lazım ve müteaddit (geçişli ve geçişsiz) olarak iki şekilde kullanılmaktadır. Bu bakımdan âyetin bir parçası "Bizzat kendileri Allah yoluna gelmekten kaçındıkları" anlamına da gelebilir.

Başkalarını Allah yolundan menetmenin, alıkoymanın çeşitli şekilleri vardır. Bunun bir türü, başka birisini iman etmekten zorla menetmek; diğer bir türü de, iman edenlere aşırı derecede işkence ve zûlüm yaparak müminlerin imanlı olarak yaşamalarını ve başkalarını imana davet etmelerini zorlaştırmaktır. Bir türü de, dîne ve dindarlara karşı çeşitli yollarla insanlara güvensizlik duygusu aşılayarak ve gönüllere şüphe tohumları ekerek onları soğutmaktadır." Bu bakımdan her kâfir, her sistem Allah yolu için büyük bir engeldir. Çünkü eğitim ve öğretimi, sosyal düzeni, gelenek ve görenekleri, inançlarına olan aşırı bağlılıkları gerçek dînin yayılmasına tamamen engeldir."

Günümüzde emperyalist güçler ve yerli işbirlikçiler el ele vererek insanları üç F formülüyle (faiz, fuhuş, futbol) ve medya gücüyle duyguları esaret altına alarak gerek oyun, eğlence teşvikleriyle genç dimağları ve düşünemeyen cahilleri sahih İslâm'dan uzaklaştırmaya çalışıyorlar. Sinsi politikalarıyla sultalarını ayakta tutmak için illegal yollarla halkların üzerine bombaları yağdırdıktan sonra yardım havariliğine soyunan, barış çığırtkanlığı yapanların vahşetlerini tarih lanetle anacak ve sonları firavunlar gibi helakle noktalanacaktır. Tıpkı Mekke müşriklerinin Müslümanlara olmadık eza ve cefayı yaparken Kâbe'nin bakımına verdikleri önemle, hacılara su dağıtmayı önemsemeleri gibi. Emperyalist güçlerin ekonomisine destek veren, Ortadoğu'da kan gövdeyi götürürken, ciddi bir tavır sergilemeyen emirliklerin o gün hesapları çok ağır olmaz mı? Yardım, hizmet ve hayra dair attıkları nutuklar, ne kadar gerçekçi ve yaptıkları işler ne kadar sahihtir ki kendilerine yararı olsun.

Bu âyetten anlıyoruz ki Müslüman'ım demekle iş bitmiyor. İnançla beraber sorumlulukların vahiy doğrultusunda bilinçle, yerine getirilmesi gerekiyor. Böylesi ortamlarda Müslümanların birbirlerini korumaları gerektiği gibi küfrün sulta kurmasını önlemek için bütün güçlerini kullanarak el birlik edip mücadele etmeleri gerekir.

"Edalle amalehum" Bu vb. kimseler bir şekilde çabalarını insanlarını Allah'ın yolundan alıkoyan dalalet yolunun yolcularıdır."

Vahiy dışında kalan hayat bâtıl yani boş, gelip geçici köksüz kuruyup savrulamaya maruz kalır. Diğer bir ifadeyle küfredenlerin ufukları dar, düşünceleri köksüz, ömürlerini uğruna harcadıkları şeyler fânidir.[122]

❁ ❁ ❁

[122] Bkz. 2/112; 6/82; 9/9; 18/104; 46/31

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَاٰمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَهُوَ
الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ ۙ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ وَاَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَاَنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ ۟
كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ اَمْثَالَهُمْ ﴿٣﴾

47: 2 İman eden, iyi amel (ve hareket) **eden, Muhammed** (sallellâhu aleyhi ve sellem)**e indirilene ki o, Rablerinden** (gelen) **bir haktır? İman eden kimselerin de günahlarını yarlığamış, hallerini iyileştirmiştir.**

47: 3 Bunun sebebi şudur: Çünkü küfredenler bâtıla uymuşlar, iman edenlerse rablerinden (gelen) **hakka tâbi olmuşlardır. Allah insanlara misallerini böylece açıklar.**

Birinci âyette de vurgulandığı gibi iman ve amelin geçerliliği vahye uygunluğuyla makbuldür. Artık bundan böyle Kur'ân'ı temel esas almadan ehl-i kitabım diyerek kendilerinin hak yolda olduklarını iddia edenlerin iddiaları bâtıldır.[123]

❁ ❁ ❁

فَاِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ ۖ حَتّٰٓى اِذَآ اَثْخَنْتُمُوهُمْ
فَشُدُّوا الْوَثَاقَ ۙ فَاِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَاِمَّا فِدَآءً ۚ حَتّٰى تَضَعَ الْحَرْبُ اَوْزَارَهَا ۚ

[123] Bkz. 16/97; 29/7, 51; 39/32-35

ذٰلِكَ ۚ وَلَوْ يَشَآءُ اللّٰهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ ۙ وَلٰكِنْ لِّيَبْلُوَا بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ ۗ

وَالَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَلَنْ يُّضِلَّ اَعْمَالَهُمْ ۝٤

47: 4 Onun için o küfredenlerle (muharebede) **karşılaştığınız vakit boyunlarını vurun. Nihayet onları mecalsiz bir hale getirdiğiniz zaman artık bağı sıkı tutun.** (Ondan) **sonra ise ya iyilik** (yapın)**, yahut fidye** (alın)**. Yeter ki harp** (erbabı) **ağırlıklarını bıraksın.** (Emir) **böyledir. Eğer Allah dileseydi onlardan** (muharebesiz olarak da) **elbet intikam alırdı. Fakat** (muharebeyi emretmesi) **sizi birbirinizle imtihan etmesi içindir. Allah yolunda öldürülenlerin amel**(ve hizmet)**lerini asla boşa çıkarmaz O.**

Müslümanlara dînlerini yaşama ve tebliğ etmeyi engelleyen, sosyal, siyasal özgürlüklerini kısıtlayanlarla bütün güçlerini toplayarak gereken her türlü mücadelenin verilmesi dîni bir vecibedir.[124]

Harp esiri düşmanla karşılaştıktan sonra alınır.[125] Bu takdirde ya karşılıksız olarak serbest bırakılır yahut bir fidye mukabilinde. Resulü Ekrem âyette belirtildiği veçh ile İslâm devletini ve Müslümanların yararını dikkate aldıktan sonra ekseriyetle birinci şıkkı tercih edermiş.

Allah, savaş esirleri ile ilgili olarak getirdiği hükümle kölelik müessesesinin ortadan kalkması için en önemli adımı atmıştır. Ayarıca ticaret sektörü halinde gelen kölelerin hürleştirilmesi için de başka çözüm yolları geliştirip buna teşvik etmiştir.[126]

Onlar yenildikleri, mecalsiz bir hale geldiklerinde bağların sıkı tutulması esirlere karşı ciddi tedbirler alınması hususunda çok dikkatli olunması hakkında uyanık olmaları tembihlenmektedir.

---

[124] Bkz. 2/190-194, 216; 4/71, 72, 77, 78; 8/60; 9/122, 123; 25/52
[125] Bkz. 8/67
[126] Bkz. 4/92; 5/89, 58/3, 90/13

"Boyunlarını vurun" tabiri savaşta cesurca muharebe ederek düşmanı darmadağın edip lidersiz ve güçsüz kalmalarını veya savaşçının çok güçlü olduğunu da ima eder diye de düşünebiliriz. Bunun yanında alınan esirlerin öldürülmemesi, işkence ve eziyet edilmemesine işaret edilerek İslâm'ın insana ne kadar değer verdiğini orta koymaktadır.

Allah, hiç savaş yapılmadan da onlardan intikam alır. Savaştan maksat, Müslümanların sabır ve gayretleri ile elde ettikleri zaferin kıymetini bilip dâvâları uğrunda uyanık olmayı öğrenmeleri içindir.

Allah her şeyi hakkıyla bilendir. Kimin hangi hedefi amaçlayarak neler yaptıklarını bilmektedir. Bu vb. imtihan sorularıyla müminlerine münkir, münâfık kimseleri tanıtarak onalar karşı tedbirli olmalarına karşı ışık tutmuştur. [127]

❁ ❁ ❁

سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ۚ ﴿٥﴾ وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾

47: 5 Onlara muvaffakıyet verir, hallerini iyileştirir,

47: 6 Onları, kendilerine tanıttığı, cennete sokar.

Müminler beşeri istek ve zaaflarını bir tarafa bırakarak dînlerini yaşama ve sahiplenme şuuruyla Rablerinin rızasını hayatlarının merkezine alarak hareket ettiklerinde bu müjdeyi hak edeceklerdir.

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾

47: 7 Ey iman edenler, siz Allah (ın dinîne, Onun peygamberi zîşânın) **a yardım ederseniz O da** (düşmanınıza karşı) **size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar.**

---

[127] Bkz. 3/142-179; 9/16; 29/2, 3; 33/11,12

Müslümanlar ilay-ı kelimetullah uğrunda mücadele etmenin kazandıracağı lütuf ve ecrin farkında olup içselleştirdiklerinde Allah'ın yardımına güvenerek ellerinden gelen bütün ortaya koyarak gereken bedeli öderler.[128]

İlme dayalı amel, sahibini dâvâ sahibi kılar. Bu nedenle ilim amel etmek için öğrenilir. Böylece de insan Allah'ın kudretini, ilmini, emrinin hikmetini anladığında onu yapacağı işten kimse alıkoyamaz.

Bu âyette Allah'ın yardımının şarta bağlı olduğunu açıklanıyor. Müslümanlar sulta sahiplerinin zulmünü defetmek için şuurlu donanımla mücadele ettiklerinde Allah'ın yardımına layık olurlar. Nitekim Allah birçok savaşlarda kullarına çeşitli şekillerde yardım etmiştir. Bu yardım illa da zafer kazanma anlamında değerlendirilmemelidir.[129]

Allah yolunda savaş insanlığın selametine giden yolu açmak olduğu gibi[130] müminlerin imanını artırıp, yüksek dereceler erdiren bir vesiledir de. [131] Savaşın kazandıracağı faydalara rağmen güçlerini toplayıp, herhangi bir hareket geliştirmeden; dünyevi maslahat kaygılarıyla bâtılın yerli işbirlikçileri oturdukları yerde fildişi kulelerinden beyanat vererek duyarlı kimselerin duygularını kabartarak miting ve protesto gösterilerinde "Kahrolsun Amerika, kahrolsun İsrail" sloganları ile halkları deşarj edip pasifleştirerek düşmanın oyuncağı haline getirirler. Giderek büyüyen Ortadoğu Projesi karşısında müslümanların hâlî pür melâli ortada değil mi?

❁ ❁ ❁

---

[128] Bkz. 3/195; 8/74; 9/20-22, 92, 100, 111
[129] Bkz. 3/123,-126; 8/11, 12, 17, 43, 44, 65, 66; 9/25, 26; 33/9
[130] Bkz. 3/139, 160; 22/41; 24/55
[131] Bkz. 3/13, 139, 156; 4/95, 96; 9/14, 41; 33/22-24

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا
أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾

47: 8 Küfredenler (e gelince): **Onların hakkı yüzükoyun kapanmaktır.** (Allah) **onların amel** (ve hizmet)**lerini boşa çıkarmıştır.**

47: 9 Bunun sebebi şudur:Çünkü onlar Allah'ın indirdiğini çirkin görmüşlerdir. O da onların amellerini heder etmiştir.

Yeryüzünde fitne ve zulmü körükleyerek insanlığa hayatı zindan eden zalimlerin akîbeti zillet içerisinde yüzükoyun sürünmek olacaktır. Şu dünyada yüzükoyun düşerek bir sürünün bakalım o yara bere içerisinde, şişmiş, morarmış çirkin bir görüntü almışsınız birde acı çekiyorsunuz. Bir de manevi anlamda çirkin, yüz kızartıcı işler yapmışsınız ve de yakalanmışsınız büyük bir cezaya çarptırılacaksınız, bu korkuyla yerlere kapanarak, 'ben ettim siz etmeyin, elinizi ayağınızı öpeyim ne olur affedin bir daha yapmam' diye yakarırken insan bir düşünmeli. İnsan cehaleti sebebiyle insanlar içerisinde düşmüş olduğu bu halden isterse kendini düzeltip, tövbe ederek kurtulabilir. Fakat bu durum ahirette ise dönüşü olmayan bir gün olduğu için haklarında karar verilmiş, hüküm kesinleşmiştir. "Tease" tökezleyerek yüzüstü sürüklenerek akıbetine doğru sürüklenecektir. Artık el, etek öperek kurtuluş ümidi yoktur. Münkirlerin bu ürkütücü sonlarını bilen müminler dînlerine daha bir ciddiyetle sarılırlar.

❁ ❁ ❁

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ۖ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا ﴿١٠﴾

47: 10 Onlar kendilerinden evvelkilerin sonuçlarının nice olduğuna bakmaları için yer(yüzün)**de gezip dolaşmadılar mı? Allah onların kökünü kırmıştır. O kâfirlerin hakkı da bunun benzerleridir.**

Evet, insanlar hem kâfirlerin zulme dayalı sinsi planlarını ve hem başlarına gelen helakı Kur'âni ve tarihi olaylardan haberdardırlar. İlahi mesajlar doğrultusunda olaylardan ders alanlar dünya ve ahiret hesabını göre hareket ederler. Fakat kapitalist ve hevai dürtüleriyle hayatlarını idame ettirenler olayları ve haberleri sebep sonuç ilişkisine bağlayarak olayların gerisindeki ilahi gücü görmezden geldikleri için ibrette alamazlar.[132]

❁ ❁ ❁

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَىٰ لَهُمْ ﴿١١﴾

47: 11 Bunun sebebi şudur: Çünkü Allah şüphesiz iman edenlerin velîsi (yardımcısı) **dır. Kâfirler** (e gelince: hakikaten) **onların velisi** (yardımcısı) **yoktur.**

Allah'ı veli edinmeyenler hiçbir şeyden ibret almayan ufku kapalı bahtsızlardır. Allah'ı veli edinenler ellerinde olmadan gelişen olayların gerisinde mutlak bir hikmet vardır, hayat imtihandır diye geniş ufuklarda Rabbinin rahmetine ermenin hazzını yaşarlar.[133]

---

[132] Bkz. 40/82
[133] Bkz. 2/155, 3/150; 4/45; 21/35

Evet, Allah bir kimsenin velisi değilse, bütün bir âlem bir araya gelse o kimseye hayır namına bir şey yapamadığı gibi bir şerri de defedemez, bu Allah'ın yasasıdır.[134]

❁ ❁ ❁

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ
وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ﴿١٢﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي
أَخْرَجَتْكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾ أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ
كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

47: 12 Şüphesiz ki Allah iman edip de iyi amel (ve hareket) **edenleri altlarından ırmaklar akan, cennetlere sokar. Küfredenler** (e gelince: ki) **onlar** (dünyada sade) **zevk-u safa ederler, davarların yediği gibi yerler? Onların yeri de ateştir.**

47: 13 Biz nice memleket (ler halkını) **ki** (her biri) **seni** (içinden) **çıkaran** (öz) **memleketinden daha çok kuvvetli idi, helak ettik.** (O zaman) **onların** (selâmetine) **hiçbir yardımcı da yoktu.**

47: 14 Öyle ya, Rabbinden apaçık bir bürhan üzerinde bulunan kimse, o kötü amel (ve hareket) **i kendisine süslü gösterilmiş hevâ** (ye heves)**lerine uymuş kimseler gibi midir?**

---

[134] Bkz. 6/17; 10/107

Allah'ı veli edinenler O'na veli olmak için razı olacağı işler yaparak sevgisine, rahmetine nail olurlar. Hevalarıyla aklını örtenler ise başka velayetlere sığınarak behimi bir hayatı idame ederler.

Kur'ân, sıklıkla inananların ve inkârcıların durumları değerlendirdiği gibi karşılaşacakları sonuçları da açıklayarak düşünenleri uyarmıştır.

Hayatını imanî değerlerle inşa edenler hayatına ve hayata anlam katarken; aklın yularını hevalarının eline verenler ise hayatlarını fahşla ve münkerle kirleterek başta kendilerine ve dolayısıyla da aklı kıt bilmezleri de aynı akıbete doğru sürüklerler. Onların bu haline acıyan iman erleri kendilerini içerisinde bulundukları halden kurtulmaları için uyardığında müthiş rahatsızlık duyarak olmadık eza ve cefa ederler. İşte bu insani melekelerini bu kadar köreltip hayatın seyrini tersine çevirenlerin ahirette içerisinde barınacakları yer cehennem olacaktır.[135]

❁ ❁ ❁

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ۖ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ ۚ وَأَنْهَارٌ مِنْ
لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ ۚ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ۚ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ
مُصَفًّى ۖ وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ ۖ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ
فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ
إِلَيْكَ ۚ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ

[135] Bkz. 6/131; 13/35

اٰنِفًا ۭ اُولٰۗىِٕكَ الَّذِيْنَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰي قُلُوْبِهِمْ وَاتَّبَعُوْٓا اَهْوَاۗءَهُمْ ﴿١٦﴾

وَالَّذِيْنَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَّاٰتٰىهُمْ تَقْوٰىهُمْ ﴿١٧﴾

47: 15 (Şirkten) **sakınanlara va'd olunan cennetin sıfatı** (şudur:) **İçinde rengi, kokusu, hiçbir vasfı bozulmayan sudan ırmaklar, tadına halel gelmeyen sütten ırmaklar, içenlere lezzet veren şaraptan ırmaklar, süzme baldan ırmaklar vardır, Orada meyvelerin her** (çeşidi) **onlarındır.** (üstelik) **Rablerinden de mağfiret vardır. Hiç bu** (nlar)**, o ateşte ebedî kalan ve bağırsaklarını parça parça eden kaynar sudan içirilen kimseler gibi midir?**

47: 16 Onlardan öyle kimseler vardır ki seni dinler (ler). **Nihayet yanından çıktıkları zaman kendilerine ilim verilmiş olanlara "O, demin ne söylediydi ha?" derler. Onlar öyle kişilerdir ki Allah kalplerinin üzerine mühür basmıştır. Onlar hevaa** (ve heves) **lerine uymuşlardır.**

47: 17 Hidâyeti kabul edenler (e gelince: Allah) **onların muvaffakıyetini artırmış, onlara** (ateşten nasıl) **kaçınacaklarını ilham etmiştir.**

Bu bir realitedir. Bir imtihan gereği hidâyet ve dalalet tercihle elde edilir. Hidâyet, selim akıl sonucu kazanılan değeri muhafaza edildikçe hayata anlam ve değer katan, iradeyi güçlendiren ilahi bir hediyedir.[136]

❁ ❁ ❁

[136] Bkz. 2/112; 5/16; 6/82

فَهَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً ۚ فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا ۚ فَأَنَّىٰ لَهُمْ

إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ ﴿١٨﴾

47: 18 Hâlâ onlar o saatten ve onun kendilerine ansızın geleceğinden başkasını mı bekliyorlar? İşte onun alâmetleri gelmiştir, öyleyse bu, onlara geldiği vakit düşünüp ibret almaları kendilerine ne fayda verecek?

İlahi davete muhatap olmalarına, yapılan uyarı ve teşvik ve tehditlere rağmen hâlâ imandan yüz çeviren nasipsizler ölüm ile yapılan bu davetin gerçek olduğunu anlayacaklar ama bunun kendilerine bir yararı olmayacaktır.[137]

❁ ❁ ❁

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَاللَّهُ

يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴿١٩﴾

47: 19 Binaenaleyh (fırsat elde iken) **şu: "Allah'tan başka hiçbir Tanrı yoktur" hakikatini bil, hem kendinin, hem erkek müminlerle kadın müminlerin günahının yarlığanmasını işte Allah dolaştığınız yeri de bilir, barındığınız yeri de.**

Selim aklın ve fıtratın sesine kulak verenler doğruya talip olduğundan, doğruyu doğru olarak yerine getirmek için okur, araştırır, sorar, sorgular. Bu güzel haslete sahip olanlar bir şekilde ilmin kaynağına kavuştuklarında hayatlarını Rabbin rızası doğrultusunda sürdürmeye azami gayret ederler. Burada bahsi edilen "mağfiret" insanın hatadan beri olunmayacağını; bu nedenle Rabbinden bağış-

[137] Bkz. 2/210; 6/158; 16/33

lanma diledikleri gibi, kardeşlerinden kendisini uyarmasını isterken, kendiside gördüğünde kardeşlerini uyarıcı mesajlar verdiği gibi dualarla tövbe ile arınmalarını isterler. İşte mümini mümin kılan, istikamet üzere yürümesini sağlayan zikir uyanıklığı, tövbe ve duasıdır.

Allah, şu dünyada kimin hangi amaçla ne yaptığını, ne hal üzere nerede öleceğini ve neyi hak ettiğini bilendir."[138]

❀ ❀ ❀

وَيَقُولُ الَّذِينَ اٰمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ ۚ فَإِذَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ مُّحْكَمَةٌ وَذُكِرَ
فِيهَا الْقِتَالُ ۙ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ
الْمَغْشِىِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۖ فَأَوْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٠﴾ طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ ۚ فَإِذَا
عَزَمَ الْأَمْرُ ۚ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۚ ﴿٢١﴾

47: 20 İman edenler "(Cihat hakkında) **bir sûre indirilmeli değil miydi?" derler** (di). **Fakat hükmü baakıy bir sûre indirilip de içinde muharebe zikr olununca kalelerinde maraz bulunanların, ölüm** (zamanında) **üstlerine baygınlık gelmiş olanların bakışı gibi, Sana bakmakta olduklarını görürdün. Hay** (o korktukları) **başlarına gelesi adamlar!**

47: 21 (Onların vazifesi) **tâattı, güzel söz söylemek** (tatlı dil kullanmak) **dı. Bunun için onlar, iş ciddîleşince, derhal Allaha** (verdikleri sözde) **sadakat gösterselerdi kendileri için elbet hayırlı olurdu.**

---

[138] Bkz. 24/54; 34/2

Savaşa karşı üç tür tavır içerisinde olanlar vardır. 1. İmanı uğrunda verdiği mücadele sonucu sahip olacağı unvan ve mükâfatın farkında olmayanlar, böyle bir imtihanla karşılaştıklarında kaçarlar. 2. Yapılan zulüm ve haksızlıklara dayanamadıklarından hep savaşma duygusu taşırlar ama böyle bir imkân doğduğunda ya ne yapacaklarını bilmediklerinden, ya da göze alamadıklarından veya safların net olmadığından mücadele etmekten imtina ederler. 3. İmanın ve uğrunda mücadele vermenin kazandıracağı değeri ve lütfû bilenler şevkle bulunduğu her ortamda zulmün önünü alıp hakkın yayılması uğrunda gereken mücadeleyi şevkle yerine getirmeye azmeder[139].

Kalplerde olanı bilen Allah, kullarını adaletle yargılar ve herkese hak ettiği karşılığı verir. Ne pahasına olursa olsun, sözlerinde sadakat gösterenler felaha ererler.

❁ ❁ ❁

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾

47: 22 Demek, idareyi ve hâkimiyeti ele alırsanız hemen yer (yüzün) **de fesat çıkaracak, akrabalık münâsebetlerinizi bile parçalayıp keseceksiniz öyle mi?!**

Heva düşkünü, menfaatperest kimseler hâkimiyeti ele geçirdiklerinde emelleri uğruna en değer verdikleri şeyleri dahi harcarlar. Allah Teâla sürekli kâfirlerin Müslümanlara karşı sinelerindeki kin ve öfkenin yaptıkları zulümden daha büyük olduğunu haber vererek düşmanlarına karşı daima uyanık ve tedbirli olmalarını, idareyi onlara kaptırmamalarını tembihler. Allah'ın bu tembihinden gaflete düşüldüğünde pusuda bekleyen düşman harekete geçer; karşısında ciddi uyarıcılar olmadığında giderek iktidarı ele geçirmek için gizli-açık ne gerekiyorsa acımasızca uygulamaya geçerler.

---

[139] Bkz. 4/75, 77, 95; 8/15; 9/81

Şu içerisinde bulunduğumuz asırda sulta sahipleri emperyalist güçlerin yaptıkları zulmü anlatmaktan diller yorgun, kalemler aciz, gönüller bitap düşmüş vaziyette Onlarla işbirliği yapan yerli işbirlikçilerde iktidarı bırakmamak için halklarıyla savaşmaktalar. Zalim diktatörlerin karşısında verilen mücadele yetersiz kalmakta, acziyet ve çaresizlik had safhada! Sanki gök ve yer ölüm püskürtmekte. Evet, ne yapıp edip iktidar onların ellerinden alınmalı güçleri kırılmalı, aksi halde bu zulme maruz kalmayan bir diyar kalmayacak gibi.

Bahsi edilen "akrabalık münasebetinden" çıkardığımız ders ise İslâm aile birliğini ayakta tutmak ve ona gelecek zararlara karşı önlem almak. Bu İslâm'ın temel esprilerinden biridir.[140]

❁ ❁ ❁

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰ أَبْصَارَهُمْ ﴿٢٣﴾ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ
الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ
بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
إِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾

47: 23 Onlar öyle kimselerdir ki Allah kendilerini rahmetinden tardetmiş de (kulaklarını) **sağır, gözlerini kör yapmıştır.**

---

[140] Bkz. 4/95; 9/340; 26/221, 222; 27/20

47: 24 (Öyle olmasa) **Kur'ânı iyiden iyi anla** (yıp hakkı tanı)**mazlar mı? Daha doğrusu onların kalpler** (i) **üzerinde** (kat kat) **kilitler vardır.**

47: 25 Hakikat, kendilerine hidâyet besbelli olduktan sonra arkalarına dönenler (yok mu?) **Şeytan onları fitlemiş, onlara uzun zaman göstermiştir.**

47: 26 Bunun sebebi şudur: Çünkü hakikaten onlar Allah'ın indirdiğini hoş görmeyenlere "Biz size bazı emirde itaat edeceğiz" dediler. Hâlbuki Allah onların gizli konuştuklarını da biliyor.

Burada ince bir ruhu okşama var. Vicdanının sesini dinlemeyerek, şeytani vesveselerden sakınmazsanız hak davetten mahrum kalır helakı hak edersiniz!

"Kalplerin kilitlenmesi, günahların çokluğu, hevanın peşinde gitme, aşırı dünya sevgisi uzun müddet devam eden gaflet, hırs fazlalığı, rahata düşkün olma, şan şöhret benzeri sapmalar neticesinde meydana gelir.

Ey insanlar sizin mükemmelliğinizi koruyan, hayatınıza anlam katan ilahi davete karşı ikiyüzlü davranıp yerine göre tağutlara yerine göre Allah'a kulluk etmeyin. Bir an önce samimiyetle tevbe edip kalplerinizdeki pası silerek hidâyet kapısının kilidini açın. Unutmayın ki Allah her şeyden haberdardır. Bu ikiyüzlülüğünüz sebebiyle dünya ahiret zelil olursunuz.[141]

[141] Bkz. 47/1-3

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذٰلِكَ

بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَآ أَسْخَطَ اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾ أَمْ

حَسِبَ الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾

47: 27 Artık melekler onların, yüzlerine ve arkalarına vura vura, canlarını alırken (halleri) **nice olacak?**

47: 28 Bu akıbetin sebebi şudur: Çünkü hakikaten onlar Allah'ı gazaplandıran şeylere tâbi' oldular, onun rızasından hoşlanmadılar da O da amel (ve hareket) **lerini boşa çıkardı.**

47: 29 Yoksa kalplerinde maraz bulunanlar, kinlerini Allah'ın asla (meydana) **çıkarmayacağını mı sandı** (lar)?

Nerede menfaat ve rahat bir hayat varsa o safa geçen ikiyüzlüler, imandan çok küfre yakın oldukları için canları alınırken azaba maruz kalırlar. Çünkü iman dürüstlük ister, iman yüzü Allah'a bir muvahhit olarak dönmeyi gerektirir. O gün imanda daha çok küfre yakın oluşunuz, içinizde gizlediklerinizi açığa çıktığında artık kendinizi gizleyemeyeceksiniz.[142]

❁ ❁ ❁

وَلَوْ نَشَآءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمٰهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِى لَحْنِ الْقَوْلِ

وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾

47: 30 Eğer biz dilersek sana onları her halde gösteririz de sen de kendilerini mutlaka simalarından tanırsın. Andolsun

---

[142] Bkz. 2/8-16; 16/28

sen onları sözlerinin üslûbundan da tanırsın. Allah bütün amel (ve hareket)**lerinizi bilir.**

Kalplerde olanı ancak Allah bilir. Bunun böyle olması insan için büyük bir rahmettir. Yoksa insanlar birbirinin yüzüne bakamazlardı. Ama yine de feraset sahipleri söz ve bakışlardan bir şeyler fark ederek ikiyüzlülere karşı tedbirli ve temkinli yaklaşırlar. Ayrıca herkesi aynı kefeye koyarsanız yanılırsınız. Çünkü herkesin mizacı, kültürü, karakteri ve dîn anlayışı farklıdır. Nasıl bir mücadele ve strateji geliştirilmesi gerektiği de bilinip ona göre hareket edilmelidir.[143]

❁ ❁ ❁

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتّٰى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّابِرِينَ ۙ وَنَبْلُوَا

أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

47: 31 Andolsun sizi imtihan edeceğiz. Ta ki içinizden mücahitleri ve sabr-u sebat edenleri belirtelim. Haberlerinizi açıklayalım.

İmtihan, ikiyüzlülerle, gerçek iman sahiplerinin arasını ayıran alâmetifarikadır. Savaşlar, bela ve musibetler insanların gerçek kimliğini ortaya çıkarır. Hoşlanmadıkları, beğenmedikleri belalara, ağır imtihan sorularına rağmen Rablerinin emirlerine itaat edenler ile kalplerindeki marazla bir yar kenarında gibi iman edenler bu zamanlarda ayrışır. Bu tipler zor demlerde bin bir yalanın, mazeretin arkasına gizlenerek işlerini istedikleri gibi yürütmenin savaşını verirler.

---

[143] Bkz. 3/167; 9/56, 62; 22/72; 29/10; 33/10

Her şeyden haberdar ve her şeye kadir olan Allah, imtihan soruları ile gerçek müminleri sahtesinden, sabırlıları sabırsızdan, korkakları cesurdan ayırır.

Bu âyetler çerçevesinde Müslümanım diyenleri değerlendirdiğimizde nelerin peşindeler anlamlandıramıyoruz. Hayatlarında neler öncelikli? Allah'ın rahmetini celbedecek şeylere mi tâbi oluyorlar Yoksa Allah'ın hoşnut olmayacağı şeylerin peşinde mi tüketiyor/tükeniyorlar? Şuurlu, tefekkür ve tezekkür sahibi Müslümanlar her hâlükârda imtihanda olduklarını bilerek başarı ile şımarmaz, başarısızlıkları nedeniyle de kahrolmazlar. Şuurlu ve samimi gayretleriyle içerisinde bulundukları imtihandan yüz akıyla çıkmaya çalışırlar. Rableri dilemedikçe, yardım etmedikçe bir şeye kadir olamayacaklarının şuur ve zikir uyanıklığı içerisindedirler.[144]

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا

تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا ۗ وَسَيُحْبِطُ أَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾

47: 32 Hakikat, küfredip de Allah yolundan sapanlar, hidâyet (yolu) **kendilerine besbelli olduktan sonra bile, peygambere muhalefet edenler Allaha hiçbir şeyle zarar yapamazlar. O, bunların amellerini hep boşa çıkarır.**

Allah'ın gücüne, otoritesine karşı koyacak hiçbir güç yoktur. O, bir imtihan gereği insanları iradelerini istedikleri gibi kullanma ve birçok işlerde başarı şansı vermiştir. Ne var ki iradelerini kötüye kullananlar emellerine engel gördükleri her şeyle mücadele ederler. En çokta Müslümanlara karşı mücadele geliştirirler. Sinsi, politik oyunlarla gâh Allah'ın âyetler üzerinde anlam kargaşası yaratarak,

---

[144] Bkz. 2/214; 3/186; 29/2

gâh yapılan tebliğleri engelleyerek, gâh hak ile bâtılı karıştırarak, dîn eğitimini tekellerine alarak insanların hakka ulaşmalarına engel olurlar.

Ama Allah, dînine, dindaşlarına düşmanlık edenlerin tüm mesailerini, tedbirlerini boşa çıkaracaktır. Çünkü bu ilahi vahiy korunmuştur ve onunla buluşanlara hayat bahşetmeye devam edecektir. Varsın ara ara zalimler zulümleriyle Müslümanlara karşı üstün ve güçlü olup tahakkümleri altına alsınlar, bu da yeryüzünde Rabbin yasası gereği ara imtihan dönemleridir. [145]

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوٓا

اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾

47: 33 Ey iman edenler, Allah'a itaat edin. Peygambere itaat edin. Amellerinizi boşa çıkarmayın.

Müminler Allah'a karşı sorumluluklarını ilmi haysiyetle 'işittik itaat ettik' duyarlılığı ile yerine getirirler. İnsanı aziz eden bu dîn, öyle kulaktan duyma, zannî, keyfi hareketlerle, desinler, servet-statü, ataları taklit, gelenek-görenek üzere yaşanmaz! Eğer vicdan ve sağduyu ve atalar dîni üzere yaşamak makbul olsaydı, Peygamberlerin tevhidi mücadele uğruna eza ve cefalara katlanmalarına gerek olmazdı. Ameller ihlâs ile Kur'ân doğrultusunda yapıldığında makbuldür. Yani İman ve kulluk tevhit üzere olmadıkça Allah yanında bir geçerliliği yoktur. [146]

❁ ❁ ❁

[145] Bkz. 3/140; 8/12-14
[146] Bkz. 3/64,-103; 47/2; 57/16

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾

47: 34 Küfredip de Allah yolundan sapan, sonra kâfirler olarak ölenler (yok mu?) **Allah onları katiyen yarlığamaz.**

Bu kadar uyarı, tehdit ve teşviklere rağmen inatla heva ve çıkar güdüleriyle hareket edenlerin o gün bağışlanmayacakları elim bir azaba maruz kalacakları haber veriliyor. Bu akıbete maruz kalmak istemeyenler fırsat ellerinde iken amellerinin tashihini Kur'ân'la yapmalılar.

Şu anda hükümleri açık olan bir kitap var elimizde. Peki, biz bu kitabı nasıl okuyoruz. Onu yaşamak için anlayarak okursak neyin hak neyin bâtıl olduğunu öğrenip ona göre hareket edeceğiz. Salih amele dönüşmeyen şuursuz okuyuşlar, kulaktan duyma zanlarla hareket edildiğinde birçok sevabı günah, günahı da sevap diye işlerler...

❀ ❀ ❀

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٥﴾

47: 35 Onun için (düşmana karşı) **gevşek davranmayın. Siz daha galip** (ve kahir durumda) **iken** (düşmanları, zillet göstererek) **sulha davet etmeyin. Allah sizinle beraberdir. Amel** (ve hizmet) **leriniz** (in mükâfatın) **ı asla eksiltmez O.**

Bu âyet, müslümanları motive ederek küfrün karşısında dik durmalarını, imani değerlerini her şeyin üzerinde tutmalarını, üstünlüğün takva ile olduğunu unutmamalarını; dünyevi kaygı ve

korkular nedeniyle münkirlere barış tekliflerinde bulunmamalarını, hürriyet ve hoşgörü teraneleriyle küfre boyun eğme zilletine düşmemelerini tembihlemektedir. Ölseniz, öldürülseniz, yenik duruma düşseniz de geri adım atmayın. Canınızdan çok dâvânın izzetini, şerefini korumaya çalışın. Ölseniz bile emekleriniz zayi olmayacaktır. Bu uğurda verilen mücadele bizler için en büyük kazanç ve en büyük şeref olacaktır. Zafer elde edilmiş olmasa da bu izzetli ve onurlu duruş arkamızdakilere bir cesaret, bir motivasyon veya pozitif bir enerji vermiş olur. İslâm düşmanları güçlü görünse de darda kaldıkları zaman hemen anlaşma masasına çağırırlar. Ve bu masa etrafında iken de arkadan vurmaya devam ederler. Filistin dünyanın gözünde. Demek ki dâvâ uğruna onurlu ve dik duruş sağlanmalı. Dik duruş sürdürülürse dâvâ daha da güç kazanır. Bu hep savaştan yana olun, barışa yanaşmayın anlamına gelmez. Müslümanlar kendilerini aciz, güçsüz görüp düşmanlarını güçlü ve yenilmez görerek boyun eğmemeli. Barış teklifleri onlardan gelirse duruma göre tavır sergilemeli.[147]

❁ ❁ ❁

إِنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ ۖ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا

يَسْـَٔلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾

47: 36 Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir. Eğer iman eder, (şirkten) **sakınırsanız size mükâfatlarınızı verir. O, sizden mallarınızı** (n tamamını) **da istemez.**

Dünya müminler için çok önemli bir konaklama yeridir. Bu nedenle ahiret hesabını ciddiyete alarak Rabbinin rızası doğrultusunda hareket ederler. Fakat hayatı anlam ve amacından soyutlar-

[147] Bkz. 3/139; 4/90; 8/61; 9/4

sanız bir oyun ve eğlence haline gelir. Bir diğer ifadeyle dîni bir takım gösterilere, formalitelere, ritüellere dönüştürürseniz yani dîni gerçek anlamından soyutlarsanız hem dîni oyun ve eğlence, hem de dünyayı oyun ve eğlence haline getirmiş olursunuz. Yani yaptığınız her şey anlamsızlaşır, yaptıklarınız karşısında perişan bir durumda kalırsınız.

Âyette, önce iman, ardından bedel, sonra da malıyla dîni muhafaza ederek yaşanması hususunda mesaj veriliyor. Ne acı ki, Kur'ân'ın cahili olan nice Müslümanlar ahireti unutmuşçasına, dünyalıkları elde etmek için koşuşturup durmaktadırlar; desinler, servet-statü uğruna yapılan yatırımlar, ayrılan zamanlar, ödenen bedeller... Bütün bu meşguliyetlerin yanında kaç kişi Kur'ân'ın bir sûresi veya birkaç âyetine olsun yeteri kadar ilgi gösterebiliyor. Daha iyi Müslüman olalım diye kaç kişi ciddi bir çabanın içerisinde?

Dünyevileşmek belki affedilir. Fakat Kur'ân elimizde iken hak ile bâtılı ayırmayan, zanna dayalı hareket edenlerin durumu ne olacak? [148]

Kur'ân'ı Kerimde bir tek Hz. Süleyman'ın nimetlerle şükre erişip Allah'a yakınlaştığından, ekserisinin ise nimetlere kavuştukça azdıklarından ve helak oluşlarından bahsedilir. Hz. Süleyman'ı örnek alan kaç kişi vardır şu yeryüzünde? İçerisinde bulunduğumuz şu asırda Müslümanlar öylesine dünyevileşmişler ki Kur'ân'ı bile dünyevi amaç ve emelleri elde etmek için okur olmuşlar. Eğer Kur'ân'ı anlayıp yaşamak için okusalardı dünyevi emellere ulaşmak için manevi değerler bu kadar ayaklar altına alınır mıydı?[149] Doğruluk, erdem Müslümanın şiarı olması gerekiyorsa, içtimai hayatımızı gözden geçirip manevi hastalıklarımızı tedavi etmeliyiz.

---

[148] Bkz. 2/78; 170; 5/ 104; 6/116; 10/36
[149] Bkz. 2/58

"Leibun ve Lehvun", çocuklar ve cahiller gibi ciddiyetten uzak, boş ve malayanilerle zamanlarını tüketenlere Allah, muttaki olup istikamet üzere yaşamalarını, dünyayla ilişkilerini bu çerçevede kurmalarını tembihlemektedir. Elbette bu dünya nimetlerinden istifade etmeyeceksin, tükenircesine infak edeceksin anlamına da gelmez; ilahi ölçülere çerçevesinde zamanı ve sahip olunan nimetler değerlendirilmelidir. Fakat savaşta ve zor zamanlarda daha duyarlı ve fedakâr olmalıdır. Bu anlamda dünya hayatı Müslümanlar için çok önemlidir. Çünkü cennet köprüsüne buradan geçeceklerdir. Bu dünya kâfirler ve cahiller için oyun ve oyalanmadır. Tıpkı çocuklar gibi oynayıp olduğu yerde bırakıp gideceklerdir.

Ey insanlar yaptıklarınızdan fayda görmek istiyorsanız oyun bitmeden, perde kapanmadan Rabbin davetine icabet edin ki, dünyada şerefli bir ömre, ahirette de saadete nail olasınız.[150]

❁ ❁ ❁

إِنْ يَسْـَٔلْكُمُوهَا فَيُحْفِكْكُمْ تَبْخَلُوا۟ وَيُخْرِجْ أَضْغَٰنَكُمْ ﴿٣٧﴾ هَٰٓأَنتُمْ هَٰٓؤُلَآءِ تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ فَمِنكُم مَّن يَبْخَلُ ۖ وَمَن يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ وَٱللَّهُ ٱلْغَنِىُّ وَأَنتُمُ ٱلْفُقَرَآءُ ۚ وَإِن تَتَوَلَّوْا۟ يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوٓا۟ أَمْثَٰلَكُمْ ﴿٣٨﴾

47: 37 Eğer sizden onları (n tamamını) **ister, bu suretle sizden** (talepte) **ileri giderse cimri olursunuz ve** (bu)**, sizin kinlerinizi açığa çıkarır.**

---

[150] Bkz. 3/185; 6/32; 11/3; 21/35; 29/64

47: 38 İşte siz Allah yolunda (ancak farz olanı) **harcamanıza davet edilmekte olanlarsınız. Fakat İçinizde** (yine) **cimrilik edenler vardır. Kim cimrilik ederse ancak kendi nefsine cimrilik etmiş olur. Allah** (sizin nafakanıza muhtaç değildir) **ganîdir. Siz ise** (Onun) **fakirler** (i, muhtaçları)**sınız. Eğer** (Ona tâatden) **yüz çevirirseniz yerinize sizden başka bir kavmi getirir. Sonra da onlar sizin benzerleriniz olmazlar.**

Sûre baştan sona kadar münkir ve Müslümanların durumlarını, sergiledikleri / sergileyecekleri tavırları ve nasıl davranmaları gereken hususlarda açıklamalarda bulunmaktadır. Özellikle savaş ve zor zamanlarda infak vermede, imkânları kullanmada daha duyarlı, istekli ve azimli olunması gerekir.

Mülk Allah'ınsa, mallarınız üzerinde söz sahibi olanında Allah olduğunu bilin. Allah, sizden kudretinizi, servetinizi çekip alsa ne yapabilirsiniz? Şöyle bir hastaneleri gezin; kazalar ve doğal afetler üzerinden düşünün. Ne canlar, ne mallar telef olmakta? Bunlar ibret olsa insanlar ahirete yatırım yapmada duyarlılıklarını daha da geliştirir. Çünkü bu yatırımlar, ahirette insanın daha iyi makamlara kavuşmasını sağlayacaktır. Ahireti hesaba katmayan; ikinci, üçüncü dereceden dahi hazırlığı olmayanlar nasıl korktuğundan emin umduğuna nail olma şansına sahip olabilecekler.[151]

Burada Allah, yolunda dîni sahiplenme uğrunda malımızın tamamını isteseydi kızardık bu nasıl dîn diye. "O ihtiyaçtan fazlasını harcayın" tavsiyesi savaş ve acil durumlar içindir. Yani bulunduğunuz ortamda dîn kardeşiniz çok mağdur durumda ise siz ihtiyacınız kadarını alın geri kalanını ona verin, hatta onların hayati tehlikeleri söz konusu ise ihtiyacınız olanı da onlara verin. Ama normal zamanlarda Allah zekâttan sonrakini gönüllülüğe bırakıyor. Gönülden ne kadar verirseniz bu sizin yararınızadır. Zorla alınan,

---

[151] Bkz. 2/254; 4/95; 9/111

zorla verilen içinizi sıkar ama merhametle dîni duygularınızdan dolayı verdiğinizde güzel vasıflarınız beslenir ve iyilik yapma duygunuz gelişir. Vermek Rable aradaki bağı kuvvetlendirdiği gibi insanı rahatlatır ve huzur verir; huzur verdiği gibi karşıdaki insanı da mutlu eder ve size karşı saygı ve sevgisini de artırır. Bir ağaç sağlıklı budandığında nasıl daha bir gümrahlaşıyor dal budak veriyorsa zekâtı verilen malda da farklı bir bereket hasıl oluyor. Verme hadisesi şu realiteyi de hatırlatmalı; malın ne önemi var ki canınızın karşılığında. Hastasınız onulmaz derde düşmüşseniz sıhhate kavuşmak için bütün servetinizi feda etmez misiniz? Veya biri karşınıza çıkmış sizi öldürecek ''malını ver seni serbest bırakayım''dediği zaman bütün servetinizi istemeseniz de vermez misiniz? Şimdi burada da Cennet mukabilinde bir hayatı yaşama mukabilinde malı değerlendirirsek sanırım cimri olsak bile vermeyi tercih ederiz.

Vaktin birinde delinin biri kör olduğunu anlamıyor ve evinin karanlık olduğunu ileri sürerek kendisini başka yere götürmelerini istiyor. İkide bir aynı isteği tekrarlar ama sonuç değişmediği gibi onun bu durumuna da acınır; inanın ki Kur'anın cahillerin de içerisine düştükleri durum bundan farklı değildir. Körler hiç olmazsa bir yol gösterici isterler. Ya bakan körler, kendi tercihleriyle yanlış işler yaparlar. Kimse cimri olduğunu, kıskanç olduğunu fıska götüren işler yaptığını kabul etmez. İçindeki körlüğü görmeyen, hastalığını kabul etmeyenlerin iyileşmesi çok zordur. Gözünüzü açmaya, hastalığını tedavi etmeye çalışanlardan yüz çevirenlerin sefil, perişan hallerinden ibret alalım.

Allah'ım, gönlümüzdekini rızana, rızanı gönlümüze ilhak eyle. Mutlak iraden, Aziz ve Cebbar isminle hükmeyle, kalbimize imanı yaz, katından bir ruh ile destekle. Ya Rabbi rızan ile mücehhez kıl. Rızana mûti kıl. Rızana giden yolumuzu aç, kolaylaştır. Takvamızı güçlü kıl. Âmin.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

FETİH SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

İçinde İslâm'ın elde edeceği fetih, başarı ve zaferden bahsedildiği için bu adı almıştır. 29 âyettir.

Fetih: Açma, açış, açılma. Bir ülkeyi, şehri veya kaleyi ele geçirmek demektir. Bir memleketi fetih de Keşşaf'ın açıkladığı üzere harpli veya harpsiz, zorla veya barışla zafer kazanmaktır.

Fetih, İslâm'ın aydınlık yolunu tıkayan cehlin, zulmün kapısını kapatıp huzurun, güvenin ve adaletin kapısını açan büyük bir mücadelenin ardından açılan bir rahmeti ilahidir.

Fetih, Allah rızası için Allah'ın dînini yaymak ve adaleti hâkim kılmak için yapılan mücadelenin arkasından elde edilen bir mükâfattır.

Tarih birbirine benzer sebeplerle dolu Hak ve bâtıl mücadelelerine şahittir. Her uzun yola bir adımla başlandığı gibi, büyük zaferlerde küçük zaferleri elde etmekle kazanılır.

Resulullah (s.a) ilk evvela örnek şahsiyetiyle gönülleri fethederek, gönülleri hakikat nuruyla aydınlatmıştı. Öylesine samimi, güçlü, azimli ve sabırlı bir cemaat oluşturdu ki, artık bu güçlü selin önüne kim geçebilirdi. Onlar bu duruma gelene kadar ne badireler ne çileler ne işkenceler görmüşlerdi; ama yılmadan, dînlerinden taviz vermeden mücadele vermişlerdi.

"Fetih kelimesi sürenin içerinde birkaç defa geçer. Müslümanlar birkaç muharebede muzaffer oldukları halde, onların bu zaferlerini değil fakat görünüşte aleyhte olan bir mütarekenin fetih diye anılması dikkate değer. Müslümanlar harbe sürüklenmişler; harbetmeye mecbur edilmişler ve düşmanı yenmişlerdi. Fakat onların asıl kazandıkları en büyük muvaffakiyet, Müslümanlığın manevi fütuhatı idi.

Hz. Peygamberin hicretinden sonra bunların birincisini temin eden hadise Hudeybiye musalehası idi. Hudeybiyede harbolmamış orada bir mütareke yapılmıştı. Bu mütareke Mekke'den çıkıp Medine'ye iltica eden Müslümanların, Müslüman kardeşleri tarafından himaye olunmalarını bile temin etmemişti, fakat insanların husumeti bir tarafa bırakarak, imtizaç (uygunluk, uyuşma, bağdaşma) etmelerini; Müslümanlık dairesinin haricinde kalanların Müslümanlığı; Müslümanlığın güzelliklerini görüp düşünmelerini temin etmişti. Onun için Hudeybiye musalehası bir fetih, bir manevi zafer sayılmış ve İslâm'ın daha sonraki fütuhatına mukaddime teşkil etmiştir. Bu da Müslümanlığın asıl manevi fütuhatı, hakiki zafer tanıdığını gösteriyor. Mekke'nin fethindeki ehemmiyet bile, kazanılan askeri zaferde değil, Hz. Peygamberin, cihan tarihinde eşi görülmeyen bir surette, düşmanlarını affederek kalpleri fethetmesindedir."[152]

---

[152] Ömer Rıza doğrul, Tanrı Buyruğu

Rivayetlere göre Hudeybiyye anlaşmasından önce Resulullah (s.a) rüyasında sahabeleriyle birlikte Mekke'ye gittiklerini ve orda umre ziyaretini yaptıklarını gördü. Bir peygamber için rüya bir önem ifade eder. Çünkü onların rüyaları bir çeşit vahiydir. Zamanı belli olmasa da rüyaları doğru tecelli etmiştir.[153]

Resulullah'ın ashaba anlattığı rüya, hızla bir muştu gibi yayıldı Medine'ye. Hz. Peygamber bu genel coşku üzerine, Kâbe'yi ziyaret etmek isteyenlerin hazırlanmalarını emretti. " Büyük bir sevinç içerisinde yol hazırlıklarına başlandı. Yolculuk sırasında yanlarına sadece 'yolcu silahı' olan kılıçlarını alacaklardı. Hiç kimsenin yanında kılıcından başka bir silah bulunmayacaktı. Resulullulah bunu özellikle belirtmişti. Müslümanlar şaşırdılar. Bu son derece tehlikeli bir yolculuktu. Çünkü hicretten sonra Mekkeliler hiçbir Müslüman'ı Mekke'ye sokmamışlardı. Mekkelilerden izin almadan sadece kılıçla yapılan bu yolculuk intihar etmekten farksızdı. Hz. Ömer 'Ey Allah'ın Resulü! Seninle savaş halinde olan bir topluluğun üzerine gerçekten silahsız olarak mı gideceksin? Ebu Süfyan ve adamlarının saldırmalarından endişe etmiyor musun?' Gerektiğinde kullanmak için silahlarımızı yanımıza almamızı gerçekten istemiyor musun?' diyerek hem Müslümanlar adına bir sıkıntısını bildirdi ve hem de bu konuda Resulullah'ın ne oranda kararlı olduğunu anlamak istedi. Resulullah istek ve talimatının ne anlama geldiğini biliyordu; ortada bir yanlışlık yoktu. 'Ben umreye niyetlendim, savaşa değil' diyerek tercihinin bilinçli olduğunu ifade etti. Bazıları da yapılan bu işin yanlış olduğunu düşünmelerine rağmen itiraz etmediler. Çünkü ölüme bile gidiyor olsalar, içten gelen bir itaatle Resulullah'ın isteklerine uyarlardı. Resulullah bir konuda istişare ederse düşüncelerini rahatlıkla söylerlerdi; hiçbir çekinceleri olmazdı. Ama Resulullah istişare etmez ve istediğini

[153] Bkz. 12/4-6, 100, 101; 48/27

doğrudan bildirirse, bilirlerdi ki o konu kendileri için üzerinde düşünüp, görüş bildirecekleri, tartışmaya açacakları bir konu değil; sadece uymaları gereken bir konudur...

Üstelik Müslümanlar umre yolculuğunu haram ayda; savaşmanın, çatışmanın, kavganın yasak olduğu bir ayda yapacaklardı. Böylelikle daha da güçlü bir koruma şemsiyesinin altına giriyorlardı. Kendilerine saldıranlar, bütün Arapların suçlu bulduğu taraf olurdu. Kimse böylesi bir duruma düşmeyi göze alamazdı."

Ama öfke ve küfrün kararttığı körlükle Mekkeli müşrikler Müslümanları Mekke'ye sokmamaya karar verdiler. Amaçları korkutarak, tehdit ederek Müslümanların yolculuktan vazgeçmelerini sağlamaktı. Ayrıca, alınan bir başka karar gereği, Müslümanların umreyi araç olarak kullanıp Mekke'ye girmek ve Mekke'yi ele geçirmek amacında olduklarının propagandasını yapmayı kararlaştırdılar. Böylelikle Müslümanların umrelerini engellemelerini meşrulaştıracak bir gerekçe üretmiş olacaklardı. Vakit kaybetmeden Halid b. Velid komutasında iki yüz kişilik bir süvari birliği yola çıkarıldı. Süvari birliğinin görevi Müslümanları yakın takibe alarak korku ve yılgınlığa yol açmaktı. Böylelikle Müslümanların Mekke'ye girmelerini önleme imkânları daha da artmış olacaktı. Hatta bir fırsat yakalayabilir, bahane edecekleri bir şeyler gerçekleşirse, sadece kılıçları yanlarında olan Müslümanlarla savaşıp onlara iyi bir ders vermeleri mümkün olabilecekti."[154]

"Bu arada Hz. Peygamber Hudeybiyye mevkiine gelmişti. Devesi burada kendiliğinden çöktü ve bütün çabalara rağmen kaldırılamadı. Bunun üzerine çeşitli fikirler ileri sürenlere karşılık Resulu Ekrem 'Filin Mekke'ye girmesine engel olan kuvvet bu deveyi de çökertti' diyerek herkesin inmesini emretti.

---

[154] Celal Vatandaş, Hz. Muhammed'in hayatı. Medine Dönemi. C. 2. Sh. 330

Peygamber Efendimiz, Mekke müşriklerinin durumunu anlama ve umreyi gerçekleştirebilme konusunu görüşmek için Hz. Osman'ı Mekke'ye gönderdi. Hz. Osman kiminle görüştü ise, umre yapmanın mümkün olmadığını anladı. Zira müşrikler, Müslümanların Mekke'ye girişini kendileri için büyük bir zillet sayıyorlar ve bütün Arap dünyasının gözünden düşecekleri şeklinde yorumluyorlardı.

Bu arada Hz. Osman'ın tutuklandığı ve öldürüldüğü haberi yayıldı. Bu haber üzerine Peygamber Efendimiz, bütün müminlerden 'ölüm' üzere bey'at aldı. Ashab-ı Kiram'ın ölüm için yarışırcasına bey'at etmelerini müşriklerin casusları da görüyorlardı. Bu durumu süratli bir şekilde Mekke'ye bildirdiler.

Bu bey'ata, razılık biatı anlamında "Biatü'r-Rıdvan" adı verilmiştir.

Bu arada karşılıklı elçiler gidip geliyor, bir uzlaşma yolu aranıyordu. Müşrikler Müslümanların Mekke'ye girmelerine izin vermeyeceklerini açıkça söylüyorlardı. Hz. Peygamber ise "Biz buraya kesinlikle savaşmak için gelmedik. Amacımız Kâbe'yi ziyarettir, Umre yapmaktır. Kureyşliler eski savaşlarda zayıf düşmüşlerdir. Dilerlerse onlarla bir anlaşma, bir süre için barış anlaşması yapmak isterim. Kabul ederlerse ne âlâ, aksi takdirde Allah'a yemin ederim ki, ölüm gelinceye kadar onlarla savaşırım" diyerek barış öneriyordu.

Allah Resulü'nün kararlılığı yüzünden müşrikler savaşı göze alamadılar. Amr oğlu Süheyl'i kendileri adına anlaşma yapmak üzere gönderdiler.

Resulullah ile Süheyl uzun görüşmelerden sonra anlaşma şartlarını tespit ettiler. Bu anlaşmaya göre;

1-Bu anlaşmada alınan kararlara göre, Müslümanlarla müşrikler on yıl varan bir sürede savaşmayacaklar, birbirlerine saldırmayacaklardı.

2- Bu yıl Kâbe'yi ziyaretten vazgeçerek geri dönecekler, ancak gelecek yıl Umre yapacaklar. Mekke'de üç gün kalacaklar ve yanlarında yolcu kılıçlarından başka silah taşımayacaklardı.

3- Mekke'den birisi Müslüman olarak Medine'ye sığındığı zaman iade edilecek; fakat Medine'den Mekke'ye sığınanlar iade edilmeyecekti.

4- Arap kabileleri istedikleri tarafla anlaşma yapmakta serbest olacaklardı. Birkaç görüşmeden sonra Nebi (s.a) bu şartları kabul etti.

Görüşmeler anlaşmanın 6 veya 10 yıl geçerli olacağı şeklinde sona ermiş ve Nebi (s.a) ve Kureyş'i temsilen Suheyl anlaşma metnini imzalamışlardı. Bu anlaşma Müslümanların ağırına gitmişti.

Andlaşma maddelerinden Müslümanları en çok üzenlerden birisi, Mekke'den kaçan Müslümanların iade edilmesi hakkındaki madde idi. Zincirlerini sürükleyerek gelen Ebu Cendel'in, "Müslüman olduğum için bu kadar zulümlere işkenceler uğramıştım. Beni tekrar işkencelere atmak mı istiyorsunuz?" feryatlarına rağmen anlaşma gereğince Kureyş adına anlaşmayı yapan müşrik Amr oğlu Süheyl'e teslim edildi.

Hz. Muhammed, Ebu cendele: "Ey Ebu cendel, şu toplulukla aramızda yazılan barış yazısı tamamlandı. Sen biraz sabret, katlan, yüce Allah'tan da bunun ecrini dile. Şüphesiz ki Allah, senin ve senin yanında bulunan zayıf mü'minler için bir genişlik ve bir çıkar yol ihsan edecektir. Biz onlara Allah'ın ahdiyle söz verdik, onlar da bize söz verdiler. Onlara verdiğimiz sözde durmamak bize yaraşmaz.

Hudeybiyye antlaşmasının bütün şartları görünüşte Müslümanların aleyhine idi. Bu olay üzerine üzüldüklerinden Peygamberin: "Kurbanlarınızı kesiniz, tıraş olup ihramdan çıkın" isteği yankısız kaldı. Büyük bir üzüntü ile çadırına girdi. Sonra müminlerin annesi Ümmü Seleme'nin tavsiyesi üzerine kendi kurbanını kesti

ve tıraş oldu. Bunun üzerine bütün Müslümanlar yarışırcasına kurbanlarını kesip tıraş oldular."

Mekke'den kaçan fakat Medine'ye kabul edilmeyen Müslümanlar Mekke Şam kervan yolu üzerindeki İs mevkiinde üstlendiler. Kısa zamanda sayıları üç yüze ulaşan Müslümanlar müşriklere karşı gerilla savaşı yürütmeye başladılar. Kureyş müşrikleri bu durum karşısında Müslümanları Mekke'de tutmanın zararından başka bir şey getirmeyeceğini, gerçekten iman etmiş bir mü'mini hapsetmenin serbest bırakmaktan daha zararlı olduğunu anladılar ve ilgili maddenin anlaşmadan çıkarılması için başvurdular. Bunun üzerine Resulullah isteklerini kabul ederek İs'teki Müslümanları Medine'ye çağırdı."[155]

Rivayetlere göre Hudeybiyye dönüşünde konakladıkları yerde güneş doğuncaya kadar uyuya kalmışlardı, uyandıklarında; "Sabah namazını kılmadık, şimdi ne yapalım" dediler. O sırada Resulullah (s.a) uyandı ve kendisine ne yapacaklarını sorunca Efendimiz: "Daha önce nasıl kıldı isek şimdi de öyle kılacağız" buyurdu.

Hudeybiyye barışından sonra gelen olaylarda Peygamber (s.a) yaptığı anlaşmada isabetli olduğunu ortaya koymaktadır. Hudeybiyye Barışı ile İslâm ve Müslümanlar lehine hem maddi-siyasi, hem de savaş stratejisi ve İslâmi yönden büyük faydalar elde edilmiştir. Nitekim bu olay İslâm tarihinde İslâm'ın güç ve otoritesini ifade etmesi bakımından en büyük olaylardan biri olarak değerlendirilebilir.

Bu da teyit ediyor ki her şeyin gerisinde ilahi bir hikmet vardır. İnsanların isteyip- istememesi, hoşuna gidip gitmemesi değil, olayların perde arkasını bilen Allah'a teslimiyeti iyi idrak etmek gerekir.[156] Yani burada Hz. Peygamberin Allah'ın izniyle hareket

---

[155] İslam. Şamil Ansiklopedisi C. 3. Sh.13
[156] Bkz. 2/216; 10/107

ettiğini ve ona itaat etmenin iman gerekçesi olduğunu düşüneceğiz. Yine Hz. Süleyman'dan izin almadan yerinden ayrılana komutanın kızması, yine ne olursa olsun Uhut'ta okçuların yerlerinden ayrılmaması tembihine rağmen yerlerinden ayrılmaları nedeniyle büyük kayıplar verilmesi vs sebeplerle onlara ve sizden olan ulü'l-emre itaat etme gibi bir hassasiyetimizin olması gerekir.

M. İslamoğlu'nun ifadesiyle: "Her şeyden önce bu anlaşma ile oluşacak sükûnet ortamı ve normalleşme süreci, ilahi mesajın yürekleri fethetmesi için şarttı. Bu anlaşmaya evet diyen Allah Resulü, sözün gücünün gücün sözünü bastıracağına inanıyordu." Yani gücün söz sahibi olması geçici bir zorbalıktır. Yani zorla aldığınız bir yeri kapsamlı olarak fethetmiş olmazsınız, zaptetmiş olursunuz; ama sözle yürekleri fethetmişseniz o artık sizindir, orada güven %99 dur. Hani denir ya "söz ola kese başı, söz ola kese savaşı" öyle veya böyle sözün her yerde bir etkinliği vardır.

Bu anlaşma yüreklerin önündeki barikatları kaldırdığı için fetih adını almıştı. Peygamberliğin başlangıcından o ana kadar geçen 20 yıllık sürede gerçekleşen insan kazanımının kat kat fazlası bu anlaşmadan sonraki iki yıl içinde gerçekleşecekti. Barış anlaşmasından üç ay sonra bölgedeki en büyük Yahudi site devleti Hayber fethedildi. Resulullah davete kanal açmak için "umre"yi gerekçe yaptı. Asıl hedef Mekke'nin fethiydi; fakat ona giden yol Kuzeydeki Hayber'i güvenli hale getirmekten geçiyordu. Önce Hudeybiye'de barışı kazanmak, sonra Hayber zaferi ve nihayet büyük fetih. İki yıl geçmeden Mekkeliler anlaşmayı bozdular ve müşriklerin kalesi Mekke fethedildi. Her ikisi de mubin, yani "tartışmasız" bir fetihti; çünkü kansız gerçekleşti. Bunun bir tek adı vardı: ''yürek fethi."

Müslümanlar arasında Resulullah'ın "Hilfu'l-Fudûl ve Hudeybiye musalahasını ve Hz. Yusuf'un münkir bir emirden görev almasını iler sürerek müşrik sistemlerde görev alınacağı kanaatin-

deler. Uzun asra yakındır böylesi sistemlerde sağ görünümlü partiler kurdurularak insanlar bir şeyler umut ediyorlar. Oysa bu bâtılın parçala böl politikasıyla yer yerde içeride yerleştirdikleri elemanları ile halkları ezerek, yer yer de rahatlatarak zihinler iğdiş ediliyor. Ne yazık ki oynanan oyunların hâlâ farkına varılmıyor ve hâlâ yeni yeni partiler kurdurularak kurtuluş yolu aranıyor. Daha önce şirkî sistemin içerisinde yer edinmenin küfür olduğunu iddia edenler, kurtarıcılık adına, ehveni şer ve maslahat adına şirki sistem içerisinde yer alıyorlar. Mısır, Filistin, Lübnan, Libya, Cezayir, vb. yerlerde darbe, ihtilal, demokrasi vs. oyunlarla İslâm âleminin kanayan yarasının hangisini dindirdi. Her geçen gün Ortadoğu projesi hâkimiyeti için ülkeler kargaşaya sürükleniyor. İnsanlar çaresiz, yürekleri kasvet sarmış. Provokatörler sahnede, zalim diktatörler fildişi kulelerinden beyanatlar veriyorlar. Saddam'ı indiren el onlarında icabına bakacak. Bunu bir şekilde bilmelerine rağmen hâlâ gaflet ile işlerine devam ediyorlar.

Bu açıklamalardan yola çıkarak Hudeybiye'yi, Hil ve Hz Yusuf'un idare ile anlaşma yaptıklarını bunların hangisiyle bağdaştırabiliriz.

Fetih süresinde, birçok gazve ve savaşlarla Resülünün arkadaşlarının ilk ve son durumları şu gerçeği açıklıyor: Şirkî sistemlerle bazı şeyler aleyhinize gibi görünse de belayı defedebilmek için anlaşmalarda bulunabilirsiniz. Bu yöntem inananların güçlenmesine, daveti yaygınlaştırmalarına büyük kolaylıklar sağlayabilir ama onlarla idarede Resülün ümmeti olarak maslahat ve ehveni şer adına kabule yanaşmamalı. Resülü örnek alarak ilk başladığı yerden sabır ve azimle davet sürdürülmeli. Onları azken çok, zayıfken güçlü kılan Allah, her daim bu azim ve kararlılık içerisinde olanlara yardım eder. [157]

---

[157] Bkz. 3/125, 126, 160; 12/55, 56; 24/55; 30/2-6; 47/7

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ﴿١﴾ لِّيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنبِكَ وَمَا
تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢﴾ وَيَنصُرَكَ
اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا ﴿٣﴾ هُوَ الَّذِي أَنزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ
لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَّعَ إِيمَانِهِمْ ۗ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾

48: 1 Biz hakikat sana (Hudeybiye musalehası ile) **apâşikâr bir feth** (-u zafer yolu) **açtık.**

48: 2 (Bu), **geçmiş ve gelecek günahını Allah'ın yarlığaması, senin üzerindeki nimetini tamamlaması, seni** (bu sayede) **doğru yola iletmesi içindir.**

48: 3 Ve Allah'ın sana çok şerefli bir muzafferiyetle yardım etmesi için (dir).

48: 4 O, müminlerin yüreklerine? İmanlarını katmerli bir iman ile artırmaları için sekineti (kuvve-i ma'neviyeyi [kendilerine güveni]) **indirendir. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah her şey'i hakkiyle bilendir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.**

Bu âyetler Hudeybiye anlaşmasından sonra canı sıkılıp umre yapmadan dönen Müslümanlara, gelecekte sadece umreye gidecekleri değil, Mekke'nin ve birçok fetihlerin müjdesi verilerek gönüllerine su serpiliyor.

Allah, Hudeybiye anlaşması ile zafer ve başarının yolunu açıyor. Evet, "Hudeybiyeden önce, İslâm'da ondan daha büyük fetih olmamıştır. O zamana gelinceye kadar, iki gurup karşılaşınca savaş olurdu. Ama mütareke ile harp sona erince, insanlar birbirlerinden emin oldular, konuşup tanışmaya fırsat buldular. Kendisine İslâm tebliğ edilince, aklı başında olanlar müslüman oldu. Bu iki sulh yılı içinde, o zamana dek İslâm'a girenler kadar veya daha fazla sayıda insan Müslüman oldu." Allah, zehir içmekten daha zor gelen Hudeybiye anlaşmasında Resule verdikleri ahde sadakat gösteren şanlı ümmetin kusurlarının bağışlanacağını, zaferden zafere koşarak İslâm'ın cihan dini olma yolunda en büyük inkılâbına nail olacaklarını müjdeledi.[158]

İşte olayları sebep ve sonuçlarıyla değerlendirmek; günün şartlarına göre bir plan ve hareket noktası çizip belirlemek, olaylara duygusal değil akıl, idrak, teslimiyet ve tevekkül ile bakmayı bilmek şüphesiz ki zaferin ilk adımı ve parlak habercisi sayılmaktadır. Bu âyetler mü'minlere bu dersi vermektedir. Çünkü onlar en ağır imtihan soruları karşısında Allah'a itaatte gösterdikleri samimiyet ve sebatları sebebiyle mevcut olan imanları artıyor ve gönülleri Allah tarafından sekinete erdiriliyordu.[159]

Sekinet, iç savrulma ihtimalini ortadan kaldıran bir dinginlik halini ifade eder. Âyette zikredilen kalp sükûnetidir. İlahi bağış bu olsa gerek. Sekinete sahip olmayan insanlar endişelidir, kaygılıdır, streslidir... İkinci âyete döndüğümüzde Allah söz veriyor! Allah sözünden asla caymaz. Şuurlu imana sahip olanlar bu âyetleri okuduktan sonra endişeleri, kaygıları, gerginliği kalmaz. Çünkü söz veren Allah'tır. Garanti güvenilir yerden geliyor.

---

[158] Bkz. 9/43; 47/19
[159] Bkz. 8/2-9-12-43-45; 9/40

Kim tahmin edebilirdi ki bir gün Resulullah ile beraber bir avuç Müslümanın böyle bir güce ulaşıp zaferden zafere erişeceğini? Hudeybiye anlaşması ile ıstıraplı günler geride kalmış, Mekke fethedilmiş müşrikler bu necip ordudan eman dilemişlerdi. Nerden nereye?

İşte onları bu zirveye eriştiren şuurlu, ihlâslı takvalarıdır.

❁ ❁ ❁

لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ۝

48: 5 (Bütün bu lütuflar) **erkek müminlerle kadın müminleri, altlarından ırmaklar akan cennetlere? İçlerinde ebedî ve sermedi olarak? Sokmak, onların günahlarını yarlığamak içindir. İşte bu, Allah indinde** (sizin) **en büyük kurtuluş** (unuz) **ve saadet** (iniz) **dir.**

Bir ümmet veya bir Müslüman için en müjdeli haber Rableri tarafından bağışlanılması, imanın bahşettiği mutmainlik ve sekinete ermektir. Allah, takvada şahadete eren müminlerini makamı mahmuda ereceklerini müjdeleyerek, içerisinde bulundukları değerleri korumaları hususunda teşvik eder.[160]

❁ ❁ ❁

[160] Bkz. 9/72

وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ

بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ ۚ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ ۚ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ

لَهُمْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾

48: 6 (Bir de bu fazl-u keremler) **Allah'a kötü zanda bulunan erkek münafıklarla kadın münafıkları ve erkek müşriklerle kadın müşrikleri? Ki kötü hezimet başlarına gelsin?** (birçok şekil ve nevi'lerde) **azâplandırmak için** (dir). **Allah onlara karşı gazaplanmış, onları rahmetinden kovmuştur. Onlara cehennemi de hazırlamıştır ki varacakları** (bu) **yer ne kötüdür!**

Kadın ve erkek müminler güzel bir sonuçla müjdelenirlerken; münkir, müşrik ve münafıklar da ilahi gazaba, azaba maruz kalıp cehennem yaranı olacaklardır.[161]

Ey inananlar her ne kadar münafıklık ayrı bir inançsızlık olsa da; sakın ola ki sizlerde beşeri kaygılarla onların içerisine düştüğü olumsuz, umutsuz duygulara kapılıp da onlar gibi davranmayasınız. Böyle bir tehlike var! Bu durumda olan insanlar da öyle kendi kendilerine zafer umutlanmasınlar. Öyle veya böyle zafer hakka inananlarındır.

❀ ❀ ❀

وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾

[161] Bkz. 9/68; 41/23

48: 7 Göklerin ve yerin (azap) **orduları** (da rahmet ve nusret orduları gibi) **Allah'ındır. Allah mutlak kadirdir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.**

"Cunudu" iradesi altında emredilenleri yapan asker ya da orduları ile dilediğini yapmaya kadir olan Allah'tır. Azizdir. Tüm alemde sözü geçen O'dur. O, size peygamberler göndererek hükmünü açıklamıştır. O Resullerin görevi ise cennet ve cehenneme götürecek amellerin neler olduğunu açıklamaktır.

❁ ❁ ❁

إِنَّآ أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾

48: 8 Hakikat biz, seni bir şahit, bir müjdeleyici, bir korkutucu olarak gönderdik,

İnsan bu âleme sahip olmak değil şahit olmak için gelmiştir. O peygamber de sadece uyarıcı ve müjdeci değil aynı zamanda hakikati göstermede de şahittir.

❁ ❁ ❁

لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

48: 9 ki (hepiniz ey insanlar) **Allah'a ve peygamberine îman edesiniz, ona yardım edesiniz, onu büyük tanıyasınız, sabah ve akşam O'nu** (Allâh'ı) **tespih** (ve tenzîh) **edesiniz.**

Resuller, Allah'ın yüceliğini, noksan sıfatlardan beri olduğunu; tevhit üzere Ona nasıl kulluk edileceğine örneklik eden şahsiyetlerdir. Allah'ın elçileri, Allah'a nasıl inanılması ve nasıl itaat edilmesini öğreten örnek şahsiyetlerdir. Dolayısıyla onlara itaat Allah'a itaattir.[162]

---

[162] Bkz. 3/30- 32; 4/64, 80

"Bukreten ve asila. Sabah- akşam Rabbini tespih et." Yani hayatın merkezine Allah'ın rızasını alarak yaşa ve insanlığı cehaletin karanlığından kurtarıp yüksek seviyelere ulaştıracak tebliği yap, Resulün dâvâsını dâvâ edinerek seni yücelten dînini ayakta tutmaya gayret ederek Allah'ın yardımına ve lütfuna mazhar ol.[163]

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ

فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا

عَظِيمًا ﴿١٠﴾

48: 10 Gerçek, sana biat edenler ancak Allah'a biat etmiş olurlar. Allah'ın eli onların elleri üstündedir. Şu halde kim (bu bağı) **çözerse kendi aleyhine çözmüş olur. Kim de Allah ile sözleştiği şey'e vefa** (onun hükmünü ifa) **ederse O da ona büyük bir ecir verecektir.**

Bu âyet: Hudeybiye antlaşmasında Allah'ın Resulüyle ashabı arasında biatleşmeyi yapanların Resulullahı ve dâvâsını dâvâ edinip canları pahasına da olsa koruyacaklarına söz vermelerinden övgüyle bahsediliyor. Bu biatin aslı peygamber vesilesi ile Allah'adır. Peygamber aramızda olmasa bile ben Müslüman'ım diyenler de Allah ile aralarındaki biata sadakat göstererek dînleri uğrunda gereken bedeli ödediklerinde Allah'a verdikleri biati yerine getirmiş olduklarından aynı övgüye mazhar olurlar. Bu ise bir mü'minin hayatını kuşatır. Mü'minin vazifesi Allah'ın kendine

[163] Bkz. 33/41, 42

verdiği gücü ve imkânları O'nun rızası doğrultusunda kullanmaktır. [164]

Burada bey'at kelimesinin anlamına baktığımızda: "Birinin hâkimliğini, hükümdarlığını kabul etme, razı olma ve tasdik etme anlamında kullanılmaktadır. Bir nevi sözleşmedir. İslâmi ıstılahta ise bir mü'minin, Allah'ın hâkimliğini, hükmünü kabul edip itaat da O'na sadık kalacağına dair verdiği sadakat sözüdür".

O halde biat kavramı mü'minin lakayt kalamayacağı bir mevzudur.

Biatte iki taraf söz konusudur: biat eden ve edilen. Peygamber Efendimiz inananlara biatleri karşılığında cenneti garanti etmiştir. "Şüphesiz ki Allah, mü'minlerden karşılığında mutlaka cenneti vermek üzere canlarını ve mallarını satın almıştır..."[165] Bu âyeti kerime kıyamete kadar, Allah yolunda olan her mü'mine şamildir. Hasan Basri'nin dediği gibi: Allah'a yemin olsun ki yeryüzünde bulunan hiçbir mü'min bu beyatin dışında kalamaz.

Güçsüzlüğün, acizliğin dışında İslâm'ın kazandıracağı şerefi, ikramı bilenleri kimse Rabbinin rızasını kazanmaktan alıkoyamaz. Kim ben Müslüman'ım diyerek Allah'la sözleştikten sonra bile bile rızasının hilafına hareket ederse kendi aleyhine davranmış olur. Böylesi bir tehlikeye düşmemek için Rabbimizi hep anarak O'na saygıda kusur etmekten sakınabiliriz. Bu şuur ve haşyete ermek müminliğe terfi etmektir. Müminlik öyle bir mertebe ki, Allah'a karşı sorumluluk bilinci ile dînini sadece yaşamak ve yaşatmakla kalmayıp onun yasallaşması için gayret gösterip bedel ödeme duyarlılığını kazandırır. Böyle bir gayretimiz veya bir hesabımız yoksa yüreklerimiz henüz fethedilmemiş demektir. [166]

---

[164] Bkz. 3/103; 6/153; 48/9
[165] Bkz. 9/111
[166] Bkz. 2/40; 3/76; 16/91

Orijinalde geçen "Yed" Allah'ın kuvveti mânâsına gelir. Allah'a ve Allah adına verdikleri söze sadakat gösterenler, Allah'ın yardım ve ikramlarına mazhar olacaklardır. Acaba şimdilerde ben Müslüman'ım diyenler Allah'la ahit yaptığının ne kadar farkındalar ki ahitlerine sadakat göstererek dînlerini yaşama ve yaşatma uğruna bedel ödesinler. Bu biat, beşeriyeti cehaletin içerisine düşeceği zulümden kurtaracak her tür fedakârlığı yerine getirmektir. Tarih kanıtlamıştır ki toplumlar ahitlerine sadakat gösteren erler eliyle adalet ve güven içerisinde yaşama şansına sahip olmuşlardır.

Şimdi bir durum değerlendirmesi yapalım. Neyiz veya neye değer veriyoruz? "inna fetahna leke fethan" onlar hangi aşamalardan geldi de o fethi Allah onlara layık gördü... Bugün Mısır, Suriye, Irak vs. yerlerin başlarına gelenlerden ders almazsak o akıbete doğru tüm ümmet ilerliyor demektir. Kim ister, hangi vicdan kabul eder kendi ülkesindeki insanların hunharca zulümlere maruz kalmasını. Maalesef yanlış bir sistem üzerine bir yapılanma uygulandığı için ferdi ve toplumsal hayatta giderek olumsuzluklar artıyor. İnsan neyin hesabını ciddiye alıyorsa orada yoğunlaşır. Neyin hesabını yaptığımızı bilmeli ve dürüst olmalıyız. Bizler sahabi gibi olduk da mı bir şeyler düzelmedi!

❁ ❁ ❁

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْاَعْرَابِ شَغَلَتْنَآ اَمْوَالُنَا وَاَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ

لَنَا ۚ يَقُولُونَ بِاَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ ۚ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللّٰهِ

شَيْـًٔا اِنْ اَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا اَوْ اَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا ۚ بَلْ كَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ اَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ اِلٰٓى اَهْلِيهِمْ اَبَدًا وَزُيِّنَ

ذٰلِكَ فِى قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ ۚ وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾

48: 11 Bedevilerden geri bırakılanlar yakında sana "Mallarımız ve ailelerimiz bizi alıkoydu. Onun için bizim yarlığanmamızı isteyiver" diyecekler. Onlar kalplerinde olmayan şey'i dilleriyle söylerler. Sen de ki: "Allah size bir zarar diler yahut size bir fayda dilerse Allah (ın meşiyetinden ve kazasından) **her hangi bir şeyle sizi kim menedebilir? Hayır, Allah yapmakta olduğunuz her şeyden hakkıyla haberdardır."**

48: 12 Daha doğrusu siz peygamberin de, müminlerin de ailelerine temelli dönemeyeceklerini sandınız. Bu, sizin kalplerinizde süslen(ib kökleş) **di. Kötü zanda bulundunuz.** (Bu yüzden Allah indinde) **helake mahkûm bir kavm oldunuz.**

Bu âyetler, İslâm'ın âhlak ve karakterinden yoksun kimselerin tavırlarından bahsediyor. İlahi emirleri yerine getirmekle ne büyük lütuflara ereceğini ve Allahtan hiçbir şeyin gizli kalmayacağını bilenler asla böyle davranmazlar. İnsanoğlu yer yer gaflete düşünce, dünyevi kaygı ve beklenti hesaplarıyla hareket ettiklerinde mazeretler beyan ederek öncelikli ve önemli işleri gözardı edebiliyor. Fakat yaptığının yanlış olduğunu fark edince pişmanlık duyar ve rabbinden bağışlanma diler. Ama imanî değerleri değil de hevai hesaplarla ikiyüzlü hareket edenler ise yapmak istemediği işlerden kurtulmak için bir takım mazeretler üreterek hem kusurlarını örtmeye, hem itibarlarını korumaya, hem de elde etmek istedikleri çıkarlarının hesabıyla durumu kurtarmaya çalışırlar.

İlahi iradeyi hesaba katmayan, işlerinde ciddiyet, sözlerinde sadakat göstermeyen, çıkarları için güç sahiplerinin yanında yer

almaya çalışanlara karşı dikkatli olmalı ve Allah'ın hesabını, Ondan bir şeyin gizli kalmayacağını ve Allah'tan ulaşacak şeylere kimselerin engel olamayacağı hatırlatılarak nefis muhasebesine davet edilmeli. Her şeye rağmen hâlâ ikiyüzlü davranıyorlarsa elim azabı hak eden bahtsızlardır.

❀ ❀ ❀

وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ فَاِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ سَعِيْرًا ﴿١٣﴾

48: 13 Kim Allah'a ve peygamberine iman etmezse muhakkak (bilsin) **ki biz o kâfirler için çılgın bir ateş hazırlamışızdır.**

Bu âyetler, hesabını arzu ve çıkarları üzerine yapanların sergiledikleri tavırları ortaya koyuyor. Savaş ve zor zamanlarda kaçan nimet dağıtıldığında ortaya çıktığında nemalanmak için şirin görünmeye çalışanlar bu halleriyle imani, insani anlamda neler kaybettiklerini asla hesap edemezler.

❀ ❀ ❀

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ يَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَاۗءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَاۗءُ ۭ

وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١٤﴾

48: 14 Göklerin ve yerin mülk (-ü tasarruf) **u Allah'ındır. Kimi dilerse yarlığar, kimi dilerse azaplandırır. Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.**

Akıdeleri bozuk, niyetleri kötü olanlara kendilerini toparlamaları, dürüst hareket etmeleri için ümit veriliyor ve hallerini düzeltirlerse bağışlanacakları bildiriliyor.

Tüm varlık âlemi Allah'ın tasarrufu altındadır. Hükümranlık ve saltanatı, planlı ve programlıdır. Hiçbir şey boş, anlamsız ve

hikmetsiz meydana gelmez. Hükmü kusursuz şekilde hedefine doğru ilerler. Böylece koyduğu nizama ve hayat kanunlarına uyanları bağışlar; uymayanlara azap eder.[167]

❁ ❁ ❁

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَىٰ مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ ۚ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ ۖ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَٰلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ ۖ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا ۚ بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

48: 15 Siz ganimetler almak için gittiğiniz vakit o geri bırakılanlar diyecek (ler) **ki: "Bırakın biz de arkanıza düşelim." Onlar** (bununla) **Allah'ın sözünü değiştirmelerini isterler. De ki: "Bizim arkamıza asla düşemezsiniz siz. Allah, daha evvel böyle buyurmuştur." Bunun üzerine de "Hayır, siz bizi çekemiyorsunuz" diyeceklerdir. Bilakis onlar** (başka değil) **pek az anlar kimselerdir.**

Resulullah (s.a) hicretin 6. yılında umre yapmak için yola çıktığında Mekke'nin gücünden korktuklarından dolayı katılmayanlar Hudeybiye'den döndükten sonra Hayber seferine aynı nedenden dolayı katılmamışlardı. Müslümanlar Hayber seferinden zaferle birçok ganimet elde ederek döndüklerinde o geride kalanlar gelip Resulullaha mazeretlerinden dolayı savaşa katılamadıklarını beyan ederek ganimetten nemalanmak istediler. Bu hususta aralarında 'alırsın, almazsın' diye tartışırken birde "Bizi çekemiyorsunuz" diye ithamda bulunurlar. Tabiî ki adalet timsali Hz. Peygamber ilahi hükme göre ganimeti Hudeybiye ve Hayber'e katılanlar ara-

[167] Bkz. 4/18; 39/53-55

sında pay etmiş. İşte bu taksimden mahrum kalanlar istediler ki Resulullah Allah'ın kelamını (adil taksimini) değiştirerek kendilerine de pay versin. Allah ise, sözünün değişmeyeceğini, cari olan sünneti gereği herkese hakettiğinin karşılığının verileceğini haber verdi.[168]

Ceza veya mükâfat şunun-bunun isteğine göre verilmez, dolayısıyla inanç, amel ve niyetlerin samimiyetle tevhit üzere bina edilmesi gerekir.[169]

❀ ❀ ❀

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْاَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ اِلٰى قَوْمٍ اُولِى بَأْسٍ شَدِيدٍ
تُقَاتِلُونَهُمْ اَوْ يُسْلِمُونَ ۚ فَاِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللّٰهُ اَجْرًا حَسَنًا ۚ وَاِنْ تَتَوَلَّوْا
كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٦﴾ لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى
حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ ۗ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ ۚ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ
عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٧﴾ لَقَدْ رَضِىَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ اِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ
الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِى قُلُوبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَاَثَابَهُمْ فَتْحًا

---

[168] Bkz. 8/1, 41 ve bu surenin girişi
[169] Bkz. 9/81-85

قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَٰذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ

النَّاسِ عَنكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾

48: 16 Bedevilerden o geri bırakılanlara de ki: "Siz yakında çetin bir harp ehli olan bir kavme, siz kendileriyle muharebe etmek yahut (muharebesiz) **onlar** (ın) **Müslüman ol** (malarını sağla) **mak üzere davet olunacaksınız. Binaenaleyh** (onlarla dövüşmek hususunda) **itaat ederseniz Allah size güzel bir mükâfat verir, eğer evvelce döndüğünüz gibi dönerseniz sizi elem verici bir azap ile azaplandırır."**

48: 17 Âmâya (muharebeden geri kalmak hususunda) **vebal yok. Topala vebal yok. Hastaya vebal yok. Kim Allah'a ve resulüne itaat ederse** (Allah) **onu altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar. Kim geri kalırsa onu da elem verici bir azap ile azaplandırır.**

48: 18-19 Andolsun ki Allah müminlerden seninle o ağacın altında biat ederlerken razı olmuştur da kalplerindeki bilerek üzerlerine kuvve-i maneviyeyi (kendilerine güveni) **indirmiş ve onları yakın bir feth ile ve alacakları birçok ganimetlerle mükâfatlandırmadır. Allah mutlak galiptir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.**

48: 20 Allah size alacağınız daha birçok ganimetler de vahdetmiş, şimdilik bunu size peşin vermiş, insanların ellerini sizden çekmiştir. (Bunun) **hikmeti de müminlere bir âyet olması ve sizi** (Allah'ın) **doğru bir yola iletmesidir.**

Bu âyetler Hudeybiye'de en zor şartlarda peygambere biat edip dînleri uğrunda gereken mücadeleyi verenlere söz verilen ödülden bahsediyor. Bu ödüller: çıktıkları savaşlarda zaferler ve ganimetler elde edecekleri, gönüllerine güven verilmesi, düşmanların gönüllerine korku salınması, kâfirlerin zulmünden kurtulmaları, Kur'an okuyucuları tarafından gıpta ile anılmaları vs. Bunlar Allah'ın müminlerine dünyevi ikram ve ihsanlarıdır; ebediyette alacakları ödüller ise hesapsızdır.

❀ ❀ ❀

وَأُخْرٰى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللّٰهُ بِهَا ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرًا ﴿٢١﴾ وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوُا الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا
وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾ سُنَّةَ اللّٰهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ ۖ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ
تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

48: 21 Size henüz güç yetiremediğiniz daha diğer (ganimet)**ler de** (vermiştir). **Allah bütün onları** (ilmiyle) **hakikaten kuşatmıştır, Allah her şey'e hakkiyle kadirdir.**

48: 22 Eğer o küfredenler sizinle çarpışsalardı mutlak arkalarına döneceklerdi. Sonra da ne bir koruyucu, ne de bir yardımcı bulamayacaklardı.

48: 23 Allah'ın öteden beri cari olagelen sünneti (âdeti budur). **Allah'ın sünnetinde asla değişiklik bulamazsın.**

"Henüz elde edilmemiş başka ganimetler" Fethettikleri ülkelerde yaşayan gayr-i Müslim olan halkını yurtlarında "teba" olarak bırakırlarsa, bunlara miktarı İslâm devletince belirlenen cizye.

Cizye miktarı, yükümlülerin ekonomik durumları dikkate alınarak belirlenir.

Cizye ödeyen mükellefler, İslâm devleti ile sadece inanç ve dîni merasimlerine izin verilmesi için değil; aynı zamanda can ve mallarının korunması ve devlet garantisi altına alındığına dair bir anlaşma yapmış olurlar. Bu vergiden ziyade, devletin bu vatandaşlarına yaptığı harcamalara onların bir nevi katkılarıdır."

İslâm sisteminin hâkim olduğu beldelerde hak ve adalet çerçevesinde insanların haklarının korunmasına duyulan hayranlıkla cizye verip kendilerini de idare etmeleri talebinde bulunmaları ile açılan kapılarla İslâm'ın yayılmasına sağlanan kolaylıklarla bâtılın tahakkümünden kurtulmak ise en büyük lütuftur.

"Allah'ın sünneti" Müslümanların birlik ve bütünlük içerisinde, itaatkâr oldukları müddetçe Rablerinin yardımını hak edecekler. Eğer Müslümanlar Allah'ın sünnetlerine boyun eğmez, yasalarını ihlal eder, sorumluluklarını yerine getirmezlerse; Allah'ın yardımına layık olmadıkları için düşmana mağlup olacaklardır.[170]

Bu yasa her zaman için yürürlüktedir. Şöyle ki; ilim ve amellerini rızaî ilahi doğrultusunda geliştirip gereken fedakârlığı yapanlara Allah yardım eder.

❀ ❀ ❀

وَهُوَ الَّذِى كَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ اَنْ

اَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا

---

[170] Bkz. 13/11; 30/30

وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيَ مَعْكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ ۚ وَلَوْلَا
رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَئُوهُمْ فَتُصِيبَكُمْ
مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ لِيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ لَوْ تَزَيَّلُوا
لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي
قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَى
الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَىٰ وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾ لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ ۖ لَتَدْخُلُنَّ
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا
تَخَافُونَ ۖ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

48: 24 O, sizi Mekke'nin karnında onlara karşı muzaffer kıldıktan sonra onların ellerini sizden, sizin ellerinizi onlardan çekendi. Allah ne yaparsanız hakkiyle görücüdür.

48: 25 Onlar, küfreden, sizi Mescid-i Haram'dan ve alıkonulmuş hediyelerin mahalline ulaşmasından men'edenlerdir. Eğer (Mekke'de) **kendilerini henüz tanımadığınız mümin er-**

keklerle mümin kadınları bilmeyerek çiğneyip de o yüzden size bir vebal isabet edecek olmasaydı (Allah size fetih için elbette izin verirdi). (Bunu) **kimi dilerse onu rahmetine kavuşturmak için** (yaptı). **Eğer onlar seçilip ayrılmış olsalardı biz onlardan küfredenleri muhakkak elem verici bir azaba giriftar etmiştik bile.**

48: 26 Küfredenler kalplerine o taassubu, o cahillik taassubunu yerleştirdiği sırada idi ki hemen Allah, resulünün ve müminlerin üzerine kuvve-i maneviyyesini (kendilerine güveni) **indirdi, onları takva sözü üzerinde durdurdu. Onlar da buna çok lâyık ve buna ehil idiler. Allah her şey'i hakkiyle bilendir.**

48: 27 Andolsun ki Allah, resulünün gördüğü rüyanın hak olduğunu tasdik etmiştir. İnşallah (hepiniz) **emniyet içinde,** (kiminiz) **başlarınızı tıraş ettirerek,** (kiminiz saçlarınızı) **kısaltarak? Korkusuzca mutlaka Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Fakat** (Allah) **sizin bilmediğinizi bildi de ondan önce yakın bir feth yaptı.**

Hudeybiye anlaşmasından önce Müslümanlar ve müşrikler arasında bir savaş olsaydı içlerinde imanını gizleye birçok mazlum ve mustazaflar telef olurdu. Allah müminlerinin gönüllerine verdiği sabır ve azimle onların eza ve cefalarına direnip dînlerini her şeyden üstün tuttular, bunun sonucu kendilerine zafer nasip oldu. Artık aralarında sürtüşme bitmiş Müslümanlar felaha ermişlerdi.

Cahillik taassubuyla, heva heves hırsıyla imandan yüz çeviren körlere acıyın. Cehalet çukurundan kurtulmaları için gereken mücadeleyi verin. Saflarınız ayrılırsa, haklarında o hikmetle geciktirilmiş helak vuku bulsun.[171]

❀ ❀ ❀

[171] Bkz. 16/61; 21/11

هُوَ الَّذِى اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهٖ

وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

48: 28 O, peygamberini hidayetle ve hak dîn ile gönderendir. (Bu da) **onu** (o hak dinî) **diğer bütün din** (ler) **e galip kılmak için** (dir). (Senin bu suretle gönderildiğine) **tam şahit olarak da Allah yeter.**

Bütün bu gelişmeler, bu dînin (İslâm) sahibinin Allah olduğuna şahitlik eder.[172]

Nerden nereye... İmandan başka güçleri olmayan, ezilen, horlanan, hakları ellerinden alınan, yurtlarından sürülen bu azınlık ümmet ülkelerinin fatihi olarak dönüyorlar. Rablerinin vadine, "korkusuzca Mescid-i harama giriyorlar. Fevç fevç, küme küme... Kâfirler hor ve zelil olurken müminler Allah'ın lütfüna nail oluyorlar. İşte Müslümanların canını sıkan Hudeybiye anlaşmasının sonucu erişilen fetih. Neyin hayır, neyin rahmet olduğunu Allah bilir. "...Sizin için daha hayırlı olduğu halde bir şeyi sevmemeniz mümkündür. Sizin için daha kötü olduğu halde bir şeyi sevmenizde mümkündür. Allah bilir siz bilmezsiniz."(2/216)

❁ ❁ ❁

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِينَ مَعَهٗٓ اَشِدَّٓاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَٓاءُ بَيْنَهُمْ

تَرٰيهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِى

[172] Bkz. 3/8; 4/166

وُجُوهِهِمْ مِنْ اَثَرِ السُّجُودِ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى التَّوْرٰيةِ وَمَثَلُهُمْ فِى
الْاِنْجِيلِ كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْئَهُ فَاٰزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوقِهِ
يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

48: 29 Muhammed Allah'ın resulüdür. Onun mahiyetinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin (ve metin)**, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükû' ediciler, secde ediciler olarak görürsün. Onlar Allah'tan** (daima) **fazl** (-u kerem) **ve rıza isterler. Secde izinden** (meydana gelen) **nişanları yüzlerindedir. İşte onların Tevrat'taki vasıfları budur. İncildeki vasıfları da** (şöyledir: Onlar) **filizini yarıp çıkarmış, gitgide onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, sapları üzerine doğrulup kalkmış bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider.** (Ashap hakkındaki bu teşbih) **onunla kâfirleri öfkelendirmek için** (dir). **İçlerinden iman edip de iyi iyi amel** (ve hareket) **de bulunanlara Allah hem mağfiret, hem büyük mükâfat vaat etmiştir.**

Bu âyeti kerime düşmanlara karşı stratejik bir bakış açısı telkin etmektedir.

Hz. Muhammed ve müminler Allah'tan başka hiçbir gücün önünde eğilmedikleri gibi duruş, davranış ve eylemleriyle içten gelen yakin bir imanla bu dînin Allah'ın olduğuna, Onun destek ve yardımıyla güçlenip zaferler elde ettiklerine şahitlik ederler.

Müminler, imandan aldıkları âhlak ile münkirlere karşı çetin ve onurlu tavırlar sergilerken, birbirlerini himaye edip desteklemede bir binanın tuğlaları gibi kenetlenerek şefkat ve merhametle bir dayanışma içerisindedirler. Âyetteki teşbihle tane toprağa düştüğünde nasıl hayat bulup kök salıp gelişip büyüyorsa; insanlar da vahiyle buluşup İslâmi değerlerle beslendikçe büyür, gelişir, güçlenir. Bu rahmet ve lütuf sadece o gün için geçerli değildir. Her asırda hayatlarını tevhit üzere bina edip birlik içerisinde mücadele edenler Allah'ın yardım ve himayesine layık olurlar. "...Allah, her toplumu yaptığına göre cezalandıracaktır."[173]

Âyetin orijinalinde geçen "Sima" alâmet demektir. Yani müminler Rablerine itaate, (rükû) dînlerini dâvâ edip (secde) uğrunda gereken bedeli öderken gönüllerindeki huzur yüzlerini aydınlatır. Bu nur ile cehalet karanlığı içerisinde kalanların da gönüllerinin aydınlanması için maddi-manevi fedakârlıklarda bulunurlar. Bu rahmetin önünü kesenlerle gereken mücadeleyi verip zulmü bertaraf ederler. Kâfirler ise müminler güçlenip çoğaldıkça hevalarına hitap eden sultalarının çatırdadığının idrakiyle öfkelerinden çıldırarak olmadık komplo ve tezgâhlar kurarak Müslümanları yıpratıp yok etmek isterler.

Allah rahim ismiyle müminlerini himaye edip şanlarını yüceltirken; yaptığına pişman olup hallerini düzeltenlere de mağfiret eder.[174]

Allah'ım, kâfirler, cahiller, fasıklar, münâfıklar güruhuna karşı bizlere yardım et. Her zaman ve zeminde hakkı hatırlayıp, hatırlatma şuur ve zikir uyanıklıyla yaşamayı bizlere nasip et. Allah'ım her adımımızda, her nefesimizde rızanla buluştur. Yarabbi nasihatımızla kişileri hak yola erdirmenin ilmine ve metoduna kavuştur.

---

[173] Bkz. 29/6-7; 45/14
[174] Bkz. 39/53-55

Yarabbi "kün" vasfınla tecelli eyle; dualarımızı hayra tebdil eyle, hayrına nail eyle, kabulünü daim eyle.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

HUCURÂT SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre adını dördüncü âyette geçen gözler, odacıklar anlamına gelen "Hucurat" kelimesinden almıştır. 18 âyettir.

Sûre, Hz. Peygambere karşı nasıl davranılması gerektiği öğretiyor; büyük küçük arasındaki münasebetlerin düzgün kurulmasına ve gereken saygının gösterilmesi gerektiğine dikkat çekiyor. Dîni tahrif eden, inananlar arasındaki ilişkiyi zedeleyen ırk, meşrep, mezhep, kabile, aşiret ve soy sopla öğünenler kınanarak, üstünlüğün ancak takva ile olacağına dikkatler çekiliyor. Müslümanlara hayatlarını İslam âhlakı üzere bina etmeleri tembihleniyor.

❀ ❀ ❀

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ
النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ
وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ ۚ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾
إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

49: 1 Ey iman edenler, Allah'ın ve resulünün huzurunda *(*sözde ve işte*)* ***öne geçmeyin. Allah'tan korkun. Çünkü Allah hakkiyle işiten,*** *(*her şey'i*)* ***bilendir.***

49: 2 Ey iman edenler, seslerinizi peygamberin sesinden yüksek çıkarmayın. Ona sözle birbirinize bağırdığınız gibi bağırmayın ki siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidiverir.

49: 3 Hakikat, Allah'ın peygamberi yanında seslerini yavaşlatanlar *(*yok mu?*)* ***onlar Allah'ın takva için kalplerini imtihan ettiği kimselerdir. Onlar için mağfiret ve büyük mükâfat vardır.***

49: 4 Hücrelerin ardından sana ünleyenler *(*var ya*)* ***onların, çoğunun akılları ermez.***

Peygamber hevasından konuşmaz; onu âlemlere rahmet kılan şey Kur'ân'dır. (25/1) O daha önce iman nedir, Kur'an nedir bilmezdi. (42/52) O Kur'an dışında bir şey konuşmaz; kendine ait bir fikri vahye karıştırmazdı. Eğer o bizim söylemediğimiz bir şeyi söylemeye kalksaydı onun can damarını koparırdık ve yok ederdik.(69/44-46) Peygamber Allah'ın söylemediği bir şeyi asla 'Allah

söyledi' demez. Peygamberliğinin gereği budur. Öyle olmasaydı peygamber olamazdı. Peygamber Allah adına kendiliğinden bir şey emretmez; Allah emreder Peygamber onu pratiğe aktarır. Mesela: "Hz. Peygamber! Eşlerinin rızasını gözeterek kendisine helal olan şeyi haram etmiş" ama Allah onu kendi haline bırakmamış ikaz etmiştir.[175]Neden? Peygamber bu halini devam ettirirse müminlerde onu örnek alarak bir şeyleri kendilerine haram kılacaklardı. Sorun sadece peygamberin bir şeyi yememe meselesi değildi, yemeyebilirdi ama bu bir inanç olarak kalırdı. Eğer vahyi uyarılar koruma altına alınmasaydı; Hıristiyan ilahiyatçıların kitaplarını tahrif edip, Hz. İsa'yı da ilah ettikleri gibi, Kur'an ve sünnet fıkhından uzak ilahiyatçılar da hadis diye Allah ve peygamber adına birçok hurafelerle Kur'an'ı tahrif ederlerdi.

Hz. Peygamberin din olarak yaptığı hareketleri, sözleri vahye aykırı olamaz. Dolayısıyla Kur'an'ı az da olsa idrake sahip olan kimseler bir hadisin peygambere ait olup olmadığını anlayabilir. O nezaket sahibi peygamber koku sürünüyor ki teri insanları rahatsız etmesin; buna rağmen onun tükürüğünü, sakalının kılını, hırkasını kutsuyorlar. O kendisinin dahi kutsanmasını istemezken böylesi safsatalar din bilmezler tarafından kabul görmüştür. Bunu masum bir sevginin tezahürü deseniz de peygamberi olduğu yerden etmenin bir mantığı olmadığı gibi bu tür davranışlar peygambere yapılan bir iyilik değil, bilakis onun sünnetinin yaşanmasının önünde en büyük engeldir.

Bu âyetler, önder ve ilim erbabı arasında ki ilişkilerde saygılı, nezaketli ve edepli olmayı öğretiyor. Hele bu şahsiyet Peygamber ise daha bir önem arz ediyor. Çünkü onlar fikirde, emirde, itaat edilmede Allahın belirlediği ölçülere göre hareket ederler. Dolayısıyla onlara herhangi bir sebeple hoşnut olmadığınız hususlarda

---

[175] Bkz. 66/1, 2

kızarak saygısızlık ederseniz bu onunla beraber Allah'a karşıda bir saygısızlık olacaktır. [176]

"Peygamberin önüne geçmeyin, yüksek sesle konuşmayın" uyarısı bilfiil Resulullah'a muhatapken veya o, aramızda olmasa da kendi fikir ve kanaatlerimizi kitap ve sünnet mihengine vurmaksızın peygamberden daha akıllı, ondan daha iyi dîni bilirmiş, anlarmış gibi''bana göre bu böyle'' demek peygamberin önüne geçmektir.

Allah ve peygamberin demediğini dedi diyenlerin, kendi fikir ve görüşlerini çağdaşlık, modernlik, ehveni şer ve maslahat hesaplarıyla hüküm içeren fetvalar vermeye kalkışanlar, kendilerini öne geçirerek edebe aykırı davrandıklarından amellerinin de zayi olmasına sebep olurlar. Yoksa bir Müslüman Allah'ın, Resulünün önüne nasıl geçebilir. Yani onların koydukları kuralları aşmayın, kurallara gereği gibi itaat edin. Ancak şûrâ, icma ve içtihat sonucu bir görüş beyan etmek başka. Bunu da geçmişi kutsayarak yapamayız. Mezhep görüşlerinin üzerine bir görüş benimsenemez dendiğinde bu dîni dondurmak olur ki bu da çok doğru bir görüş değildir. Görüşler takdir edilir ama kutsanmamalıdır. İlmi çalışmalar görmezden gelinemez, ilmi çalışmalar mirasımızdır.

İslam âhlakıyla gönüller fethedilir. Çok güzel bir deyimle "Nezaket hiçten gelir; fakat her şeyi satın alır." Nezaket ilmin olgunlaştırdığı, aydınlattığı, söz ve davranışlardır. Güler yüzle, tatlı dille hak sözü itham etmeden, rencide etmeden engin gönülle yapılan nezaketli söz ve davranışlar sevgi ve saygı tohumları ekeceğinden insanların gönüllerini fethedeceğinden güzel sonuçlara erişilir. Tatlı dil, güler yüz ve nezaket kötü duyguları erittiği gibi gelebilecek kötü davranışları da önler.[177] Gerçekten de kişinin İslam âhla-

---

[176] Bkz. 3/31; 4/59, 80

[177] Bkz. 3/159; 16/125; 17/53; 20/44

kına sahip olması başta kişinin kendisine saygısını, toplumun da güven ve sevgisini kazandırır. Bu da az bir mükâfat değildir. İnsan da fitri olarak sevilmek, sayılmak, övülmek, takdir edilmek, beğenilmek ister. Sevildikçe içimiz ferahlar ve mutluluğumuz artar, takdir edildikçe daha güzel işler yapmayı arzularız. Ama bunlar âhlaki güzelliğin sonucunda elde edilecek değerlerdir. İnsanın saygıya değer yanı yoksa kim saygı duysun, sevilecek güzel âhlaka sahip değilse kim sevsin. Hayatın, olayların üzerinde düşünen, gözlemleyen insanlar iradesini kullanarak iyi davranışlar sergiler; beşer olarak olumsuz tavırlar sergilemiş olsa da bundan rahatsızlık duyarak kendisini düzeltir. Yeter ki düşünerek yaşamayı prensip edinsin.

Bahsi edilen adab-ı muaşeretten biri de peygamber ve diğer ilim ehli insanlar olur olmaz şeyler için, zamanlı zamansız rahatsız edilmemeli, yanlarında edeple durup edeple konuşulmalıdır. Onları incitici, saygısız, laubali davranışlardan sakınılmalı, onlardan önce söze atılmamalı kendi akranlarıymış gibi davranılmamalıdır. Bir peygamber veya bir lider vahiyle veya istişare ile bir karara vardıkları halde sözlerine karşı çıkılırsa her kafadan bir ses gelirse otorite sarsılır ve İslam bütünlüğü, askeri disiplin bozulur. Bu herhangi bir fikir beyan etmeyeceksin, şakalaşmayacaksın, somurtup saygı duruşunda bulunacaksın, el etek öpecek, geri geri çıkacaksın mânâsına gelmediği gibi, sadece onlar için yapılan bir uyarı da değildir. Büyüklere, ilim erbabına ve liderlere karşı daha dikkatli olmayı tembihlemekle beraber diğer insanlarla olan ilişkilerde de adab-ı muaşerete dikkat edilmelidir.

Bir parantez açarak Resul, âlim, mürşit gibi şahsiyetlere tevazu ve hürmet adına yüceltmede aşırıya gidilmemelidir. Burada dikkat edilirse Peygamber ''benle şöyle konuşun, böyle davranın demiyor''. Bu anlamda eksiği olan zaafı olan istismar eğilimi olan bunu anlar. Eğer peygamber böyle bir şey talep etseydi sesler yük-

selebilir, Peygamber oldu da bizimle görüşmek istemiyor diye doğal olarak ona tepki gösterenler çıkabilirdi; Allah söylüyor ki tepki doğmasın, herkes kendi nasibine düşeni alsın diye karşıdakilere mesaj veriliyor. [178]

Allah, sözümüzün, fiilimizin ve kalbimizin sakladıklarını bilir. Bu ve benzeri âyet-i kerimeler inananlara birbirlerine nasıl davranacaklarını öğretiyor.

Allah'ım gönülleri fetheden, kin ve haset buzlarını eriten İslam'ın nezaketi, letafeti ve nezafetiyle bizleri mücehhez kıl.

❁ ❁ ❁

وَلَوْ اَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتّٰى تَخْرُجَ اِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۗ وَاللّٰهُ غَفُورٌ

رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

49: 5 Eğer onlar, sen kendilerine çıkıncaya kadar, sabretselerdi kendileri için elbet daha hayırlı olurdu. (Bununla beraber) ***Allah, çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.***

Bu âyetler İslam terbiyesinden geçmemiş bedevilerin uygunsuz davranışlarına binaen inmiştir. Rivayet edildiğine göre, Uyeyne b. Hısn ile Akra b. Habis temim oğullarından yetmiş kişilik bir heyetle öğlen vakti Allah'ın elçisine gelmişlerdi. Resulullah'a "Ya Muhammed, dışarı çık ve yanımıza gel" diye bağırmışlardı ve sabretmeyip çıkması hususunda aceleci tavır sergilemişlerdi. Müminlerine karşı merhametli olan Allah, Resulünü üzmemek için onları sabırlı ve edepli davranışa davet ediyor.

O peygamber müminler için çok şefkatli ve merhametli, onların derdiyle uğraşıp zihnen ve bedenen çok yoruluyor. Dolayısıyla dinlenmeye, evine ve hanımlarına zaman ayırmaya ihtiyacı oldu-

---

[178] Bkz. 24/63; 31/19; 33/36

ğunu düşünüp olur olmaz zamanlarda rahatsız etmemek gerekir.[179] Onun mütevaziliğinden, merhamet, anlayış ve hoşgörüsünden yararlanarak akranmış gibi davranılmamalıdır. O da diğer ceberut, zorba, zalim idareciler gibi olsaydı, ünü böyle duyulmuş olsaydı değil bağırmak, korkudan gıyabında dahi konuşulmaz, karşılaştıklarında ise eğilir bükülür, el pençe divan durulup saygıda kusur edilmezdi. Şöyle bir düşünelim: asıp kesen, meydan okuyanları korumak için etten duvar örenler, el pençe divan duranlarla mütevazi büyüklerin davranış ve sözleri arasında bir mukayese yapılsa aradaki farkı görenler değil kapısına gelip saygısızca bağırmak, bilakis saygı, minnet ve gönülden gelen bir muhabbetle onları üzmemek için gereken ihtimamı gösterirler. İslam terbiyesi almamış, vefadan, saygıdan yoksun, büyük-küçük, anne-baba, hoca-abi-üstat demeden bağırıp çağıran, kapıları çarpanlara ibret ola bu âyetler. Ama nerde okuyan? Nerde durumunu tahlil eden? Nerde öğrenip de düşünerek hareket edecekler?

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا

بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴿٦﴾

49: 6 Ey iman edenler, eğer bir fâsık size bir haber getirirse onu tahkik edin. *(*Yoksa*)* ***bilmeyerek bir kavme sataşırsınız da yaptığınıza pişman kimseler olursunuz.***

İnsanlar bir şeyler öğrenmek, çevresindeki olaylardan bir şekilde haberdar olmak için iletişim araçlarıyla irtibat içinde olurlar. Resulullah döneminde de bu iş sözlü ve yazılı olarak (mektuplar yazarak, elçiler gönderilerek) yapılıyordu. Günümüzde ise gazete,

---

[179] Bkz. 9/61-128; 24/27-58-61

mecmua, radyo, tlf, tv, internet vs. iletişim araçlarıyla yapılıyor. Bu ağlar genellikle gayr-i Müslimlerin ellerinde olduğu için insanların doğru haberlere ulaşmaları oldukça güçleşmiştir. Bu nedenle toplumlar, yalan yanlış haberlerle aldatılarak hem istenilen mecralara çekiliyorlar hem de entellerin popüler söylemleriyle kültür emperyalizmine destek oluyorlar.

Basın ve yayının insan üzerindeki etkisi tartışılmaz bir gerçek. Günümüzde yalan haberler oldukça yaygın, özellikle de fâsıkların elinde olan medya kanalıyla Müslümanları lekelemek için montajlanan görsel haberlerle çeşitli yalan senaryolarla zihinler bulandırılıyor. İslam bilmezler de bunlara inanarak şayialara eşlik etmekle kalmayıp lanetler yağdırıyorlar. Özellikle de İslam ve Müslümanlar hakkında yapılan hak bâtıl karışımı haberlerin aslını araştırmadan ve emin olmadan inanmamalı ve habere eşlik etmek bir yana hakkı ortaya çıkarmaya çalışılmalıdır.[180]

Sosyal ve hukuki hayatın düzenli yürümesi; haksızlık, zulüm ve huzursuzlukların önüne geçilmesi bakımından bu uyarı çok ciddiye alınmalı. Alınmadığında birçok kötü zan, düşünce, eylem ve kavramlar ortaya çıkar, pişmanlıklar bazen telafisi mümkün olmayan zararlar verir.

Bâtıl elinde tuttuğu medya gücü ile dilimize yerleşmiş ilim lisanı Arapça şiir ve sanat lisanı olan Farsçayı bir bir bırakarak beyinlerimize İngilizce, Fransızca kelimeleri yerleştirip duruyor. Kâinat yerine evren, yıldız yerine star, teşekkür yerine mersi, başörtüsü yerine türban gibi kelimeleri yerleştirerek literatürü yozlaştırıyor. İslâm'ı islâmizasyonla, ılımlı İslam, radikal İslam, adaleti eşitlikle, siyaseti demokrasi ile cihadı hoşgörü ile hak bâtıl karışım telkinleriyle kurnazca kültür emperyalizmiyle insanlara ideolojilerini benimsetmeye çalışıyorlar.

---

[180] Bkz. 4/59-83; 3/66; 17/36; 33/60

Adına ne dersek diyelim hiçbir âhlaki değeri olmayanların dışında her oluş bir ideoloji hesabına yapılır. Bugün her şeyiyle gücü ellerinde tutan emperyalistler iletişim araçlarıyla dünyaya batı standartlarında bir yaşayışı dayatmaktadırlar. Onları tarafsız zannetmek/ettirmek aldanışın ta kendisidir. Fasığın haberine güven olmasa bile hep yalan haber yayar anlamına da gelmez, dolayısıyla araştırılıp ona göre strateji geliştirilmelidir.

Her ne olursa olsun Müslümanlığını idrak edenler acelecilikten, hissi, nefsi hareket etmekten şiddetle sakınarak kendi medyasını muvahhid ellerle kuruncaya kadar, Hak bâtıl karışık medyatik yayınları uyanık bir muhakeme ile takip etmeli, halkları da onlara karşı uyanık tutmalıdırlar.

Allah'ın lütfu olarak insanlar, batının haberlerinin düzmece ve sansürlü oyunlarının farkına vardıkları için bunlara karşı zayıfta olsa ferdi ve içtimaî bağlamda fikir ve aksiyon dalında uyarıcı mesajlar veriyorlar. İnanıyoruz ki yarınların gündemlerini Müslümanlar daha bir ciddiyetle ellerine alıp uluslararası haberleşmede dürüst, cesur, gayretli, dirayetli insanlarla ekilen ümit tohumlarını yeşertirler. Bugün gelinen nokta, yarınların müjdecisi olur inşallah. Fikrin ve ilmin önünü kesmek için çırpınanlar ne yaparsa yapsınlar; hangi şarlatanlığı, pespayeliği sürdürürlerse sürdürsünler artık bu dirilişin önünü alamayacaklardır.

❁ ❁ ❁

وَاعْلَمُوا اَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللّٰهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِى كَثِيرٍ مِنَ الْاَمْرِ لَعَنِتُّمْ

وَلٰكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ اِلَيْكُمُ الْاِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِى قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ

وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ ۝٧ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً

وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝٨

49: 7 Hem bilin ki içinizde Allah'ın peygamberi vardır. Eğer o, birçok iş (ler) ***de size uysaydı muhakkak ki sıkıntıya uğrardınız. Fakat Allah size imanı sevdirdi. Onu kalplerinizde süsledi. Küfrü, fâsıklığı, isyanı size çirkin gösterdi. İşte rüştünü bulanlar da onların ta kendileridir.***

49: 8 (Size küfrü, faasıklığı, isyanı çirkin göstermesi sırf) ***Allah'tan bir fazl*** (u kerem) ***ve nimet olmak içindir. Allah hakkıyla bilendir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.***

İlmi, tefekkürü, muhakemesi kıt olanlar veya olayları dış yönüyle değerlendirenler heyecana kapılarak, eğer onları durduran, uyaran olmazsa hemen harekete geçerler. Hudeybiye'de o asr-ı saâdet yiğitleri de böyle bir heyecan yaşamışlardı. Fakat Allah'ın Resulü her an onlara yol gösteriyor ve onları uyarıyor, yanlış işlerine engel oluyordu. Şu anda inananlar birebir bu şansa sahip olmasalar da; his ve heyecana kapılmadan, bilirkişilerle istişare ederek, bilmedikleri şeylerin arkasına düşmeden hareket ederlerse kolay kolay oyuna gelmezler.

Buradan çıkaracağımız ders reislerin, önderlerin hilim ve teenniyle, ikna edici delil ve izahlarla halklarına yol göstermelidirler. Duygusal duyarlılığa, halkların isyanına, talebine kapılmadan, ilmi dirayetiyle meseleleri halletmeye çalışmalılar.

Günümüzde emperyalist güçlerin, heva sahibi yerli işbirlikçileriyle el ele vererek provokatörlerle okullarda, hapishanelerde olaylar çıkarıyor, insanları kışkırtarak meydanlarda duyguları kabartarak birbirine kırdırıyorlar. Filistin, Irak, Mısır, Libya Suriye, Yemen vs. yerler bu bilinmez komplo içerisinde tüketiliyorlar/

tükeniyorlar. Bu kaynayan cadı kazanını durduracak bir güç pekte görülmüyor. Bütün bu olaylar medya ile kısa zamanda dünyaya yayılıyor.

Peygamberle beraber olmanın şerefi bedel ödemekten geçer. Kim Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hatice, Hz. Fatıma (r.a) olmayı becerirse, aynı şerefe nail olur ve mahşerde onlarla beraber olurlar. Beşer olarak hemen herkes heyecanla harekete geçerler.

❁ ❁ ❁

وَإِنْ طَآئِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا ۚ فَإِنْ بَغَتْ
إِحْدٰىهُمَا عَلَى الْأُخْرٰى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتّٰى تَفِيٓءَ إِلٰى أَمْرِ اللّٰهِ ۚ
فَإِنْ فَآءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوٓا ۖ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ
الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا
اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

49: 9 Eğer müminlerden iki zümre birbiriyle dövüşürlerse aralarını** (*bulup*) **barıştırın. Eğer onlardan biri diğerine karşı hâlâ tecavüz ediyorsa siz, o tecavüz edenle, Allah'ın emrine dönünceye kadar, savasın. Binnetîce eğer** (*Allah'ın emrine*) **dönerse artık adaletle aralarını** (*bulup*) **barıştırın.** (*Her işinizde*) **adalet** (*le hareket*) **edin. Allah, şüphesiz ki, âdil olanı sever.

49: 10 Müminler ancak kardeştirler. O halde iki kardeşinizin arasını** (bulup) **barıştırın. Allah'tan korkun. Ta ki esirgenesiniz.

Bu âyetlerle Müslümanlar arasında herhangi bir nedenden dolayı çıkan savaş ve sürtüşmeleri halinde nasıl bir tavır sergilenmesi gerektiği öğretiliyor. Aslında Müslümanların savaşmaları birbirlerine düşmeleri normal bir şey değildir ama öfke, çıkar, fâsıkların kışkırtmaları veya provakatör saldırılar sebebiyle böyle şeyler vukû bulabiliyor. Böyle zamanlarda barıştırma imkânına sahip olanlar araya girerek âdil bir şekilde sulhu sağlamaya çalışmalılar.

İki Müslüman fert, iki Müslüman aile, iki Müslüman devlet savaştığında kendi aralarında meseleyi halledemiyorlarsa tarafların ileri gelenleriyle irtibat kurarak sürtüşmenin sebepleri araştırmalı ve her türlü gayreti göstererek onları barıştırmaya çalışmalılar. Şayet tarafları barıştırmak mümkün olmuyorsa, o takdirde haklının ve haksızın kim olduğu araştırılmalıdır. Sonra da hak üzerinde olana yardım edilip zulmeden tarafa engel olunmalıdır. Hak ve adalete dikkat edilerek ara bulunmalıdır. Haklı ve haksız dikkate alınmadan arabulmak kalıcı bir çözüm sağlamaz. Çünkü gerçek barış ancak hak ve adalete dayanan barıştır. Aksi takdirde fesat sürer, mütecaviz tarafın cesareti artar. Fesat daha da çoğalır ve tekrar gün yüzüne çıkar.

Ne hazindir ki münâfıkların hile ve tuzaklarıyla meydana gelen Cemel ve Sıffin savaşı, muasır medeniyet denilen çağda yine emperyalist ve Siyonistlerin işbirliği İran, Irak yıllarca savaştı da diğer İslam denilen ülkelerden ciddi tepki gelmedi. Yıllardır Amerika, akılları donduracak katliamlarını sürdürüyor da İslam diye bakılan ülkeler korktuklarından mı, yerli işbirlikçiliklerinden mi nedir ciddi bir müdahalede bulunmuyor/bulunamıyorlar. Arabulmak için anlaşma masasında otururlarken dahi vurmaya devam ediyorlar.

Birbirlerine kardeş olanların birbirlerini kollamaları gerekirken, nedir bu durum, nedir bu vurdumduymazlık?

İslam birlik ve dirlik dîni olmasına rağmen Müslümanlar tefrikaya, düşmüş gruplara ayrılarak içerde üzerlerine kurulan tezgâhlarla birbirlerini vururken, dışarıda da düşmanların ekmeklerine yağ sürer olmuşlar.

Müslüman'ın Müslüman'a canı, malı, ırzı haramken, nedir bu kavga? Bir kelime etrafında toplanıp birliklerini oluşturmadıkları sürece münkir ve münâfıkların müşterek kurdukları komplo ve tezgâhların daha çok içerisine düşerler ve bu daha çok devam eder...

Kardeş kardeşi terbiye etmek, zulmünü engellemek için döver, azarlar ama düşman eline itmez, lanetlemez. Elinden tutar, yine himaye eder. İşte iman kardeşliği budur.

İman din kardeşliğiyle, din kardeşliği de takva ile gelişir. İslam kardeşliği, bağının zayıflaması ve şerrin başlangıcı olan bu durum, gayr-ı Müslimlerin ekmeğine yağ sürer ve amaçlarına erişmelerine ortam hazırlar. Bundan her halükârda Müslümanlar zarar görür.

Bir mümin, bir fasığı aşırı mücrimi kardeş edinemez; onlar olsa olsa akraba, komşu veya hemşehrileri olabilir. Aradaki bu farkı, ayırımı bilmeden müminler kardeştir âyeti yanlış anlaşılmış olduğundan yanlış işlerin gelişmesine sebep olmuştur.

İslam kardeşliğidir onları birleştiren. İslam kardeşliği soy kardeşliğinden daha önde gelir ve gelmelidir.

"Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. O kardeşine zulmetmez, onu sahipsiz bırakmaz. Kim kardeşinin ihtiyacına koşacak olursa Allah da onun ihtiyacını giderir. Kim kardeşinin bir sıkıntısını giderecek olursa, Allah da onun sıkıntılarından kurtarır. Kim Müslüman kardeşinin kusurunu örterse, Allah da kıyamet gününde onun ayıbını örter. Müminler bir binanın tuğlaları gibi birbirine kenetlenmişlerdir. (Müslim. K. Ez- Zikr, Bab:38, hadis: 2699)

İslam kardeşliği yardımlaşma, birlik ve himayeye dayandırılmaktadır. Resulü Ekrem efendimizin haber verdiği veçhile dargınların ve hasımların arasını bulup barıştırmak, nafile oruç- namaz ve sadakadan daha efdaldir. (250 Hadis. Ter. A. Himmet Berki. Hadis: 61)

Küskünlük, dargınlık, hoş olmayan veya kötü bir davranışın sonunda meydana çıkan bir durumdur. Ne olursa olsun, Kur'an ahlâkına sahip olanlar hemen küseceklerine işi iyiye dönüştürmek için yanlış davranışın ıslahına çalışarak, gerekirse özür dileyerek veya yanlış anlaşılma veya yanlış anlatma veya dil sürçmesi olmuştur diyerek işi tatlıya bağlamaya çalışmaları gerekir. Yoksa dağdağa küsmüş dağın haberi yok misali küskünlükler uzar gider. Oysa Müslüman affedici olmalıdır. Dargınlıkları, kırgınlıkları şeytanın hilesiyle de göğsümüzde besleyerek mümin kardeşimize buğzederek küskünlük noktasına getirmemeli; zararları dokunuyorsa araya mesafe koyulmalı ama selamı asla kesmemelidir. Kimin haklı olduğu önemli olsa da meseleyi uzatmadan ilk arabulmaya teşebbüs edenin ecrine nail olmak için siz arayın, siz barışın... Barışın verdiği huzuru yaşayın... Hayatta sevdiklerinizle kaliteli birliktelikler edinin.

İnsanlar arası dargınlıklar olabilir. Ancak bu halin üç günü geçmemesi önerilir. Hz. Peygamber "Bir kimsenin üç günden fazla küsmesi helal değildir. İki mümin karşılaştıklarında birisi yüzünü şu tarafa, öbürü öte tarafa çevirir. Hâlbuki bu iki müminin hayırlısı önce selam verendir. (Tecridi Sarih Tercümesi: 145)

"Dikkat ediniz! Size (nafile) oruç, namaz ve sadakanın derecesinden daha üstün olanı haber veriyorum. Islahı beyindir. Yani Müslümanların arasını bulmak, barıştırmaktır.

Dargınlık, küslük, husumet, kini, öfkeyi bilediği için insanı sevimsiz, acımasız ve mutsuz eder. Barış ise insana huzur ve mutluluk verdiği gibi, gerek Allah'ın yanında gerek insanların yanında

olsun takdir ve sevgi kazandırır; bu da bir Müslüman için az bir mükâfat değil. Bu ödüle kim layık olmak istiyorsa dargın olduğu arkadaşıyla barışmak için ilk adımı atsın. Bu anlamda affetmek büyüklük; bunu gurur sebebi yapmak, kendini haklı görüp kalkıp da özür mü, helallik mi dileyeceğim gibisinden hep olumsuz düşüncelerle hareket etmek insanlığa daha önemlisi Müslümanlığa yakışmaz.

Kötülük çok çabuk beslenip çoğalabiliyor. Mesela bir meyve tedbir alınmadığında nasıl çürüyorsa; insanda kötülüklerden korunmazsa ezilmekten, çürümekten kurtulamaz. Bu çürümenin önü Allah'ın sınırları içerisinde alınırsa çok daha mükemmel olur. İmanla güzel ahlâk birleştiği zaman güzel bir şahsiyet ortaya çıkar. İnsan ancak Allah'ın belirlediği sınırları dikkate alarak hareket ederse güzellikleri yaşamayı şiar edinir.

Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların selamette kaldığı kimselerdir. Mümin de insanların can ve mallarında kendisine emniyet eylediği kişidir."

"Mümin başkalarıyla hoş geçinir ve kendisiyle hoş geçinilir. Başkalarıyla hoş geçinmeyen ve kendisiyle geçinilmeyen kimsede hayır yoktur."

"Müslüman Müslüman'ın kardeşidir, Müslüman asla kardeşine zulmetmez, onu kendi başına terk etmez, onu zelil etmez. Bir Müslüman'ın bir Müslüman kardeşini hakir görmesi kadar büyük bir kötülük yoktur" Kardeşlik ilişkilerinizde egemen güç sadece Allah olsun. Muttaki olun. İlim ve irfanla, adap ve İslam ahlâkıyla mücehhez olanlar, fena temayüllerden uzak durmaya gayret ederler.[181]

---

[181] A. Himmet Berki, 250 Hadis. Ter. Diyanet yayınları, 101- 103- 104 nolu Hadisler.

Kitabî dindarlık zayıflayınca, halk dindarlığının alanı genişliyor. Halk dindarlığı taklididir; hurafe ve bidatlere temayüllüdür. İslamiyet'in maksat ve gayesi, fert ve cemiyet olarak insanlar arasında huzur ve emniyeti kılmaktır.

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ ۚ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ ۖ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ ۚ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

49:11 Ey iman edenler, bir kavm diğer bir kavm ile alay etmesin. Olur ki (alay edilenler Allah indinde) ***kendilerinden*** (yani alay edenlerden) ***daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınları*** (eğlenceye almasın). ***Olur ki onlar*** (eğlenceye alınanlar) ***kendilerinden daha hayırlıdır.*** (Kendi) ***kendinizi ayıplamayın. Birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fâsıklık ne kötü addır! Kim*** (Allah'ın yasak ettiği şeylerden) ***tövbe etmezse onlar zalimlerin ta kendileridir.***

Yaratılışta herkes eşittir ve bir nefisten yaratılmışlardır. İnsanın değerini farklılaştıran imansızlık ve gayr-i âhlakî davranışlardır. Ne erkek kadından, ne kadın erkekten, ne amir memurdan üstün değildir. İnsanı insan eden imanıdır. Allah, koyduğu ilkelerle nefsi koruma altına alarak erdemli, nitelikli, vakur, nezaket ve nezahetli bir insan inşa ediyor. İlmi olgunluğa erişmiş bu kimseler insanları rencide edecek söz ve davranışlardan sakındığı gibi motive edecek, huzur verecek güzel söz ve davranışlarda bulunmaya

gayret ederler. Hoş olmayan davranışta bulunanları kınayıp ayıplamadan itham etmeden onları doğruya davet eder ve hatalarını ayıplarını ifşa etmezler. Geçmişlerinden dolayı da ayıplamazlar; dün neydin bugün ne oldun gibi mazisiyle itham edip itibarını düşürmezler. İnsan dünyanın en şerefli konuğu olarak yaratılmıştır. Allah onlara güzel davranışları anlatarak şereflerini korumalarını tembihler. Temelde ki o birliği, dirliği bozacak davranışlardan sakındırarak güçlü bir ümmeti oluşturur.

İman insanın geçmişine çizgi çeker. Adam iman etmiş daha ne istiyorsunuz yapılacak en güzel işi yapmış hemen bir hatasını görünce 'dönme ne olacak mı' diyeceksiniz. Allah çirkinliklerin örtülmesini isterken nasıl böyle kardeşinizi rencide edecek söz ve davranışlarda bulunabilirsiniz. Çünkü iman dolayısıyla bir insanı veya bir toplumu geçmişteki kötü halleriyle anıp ayıplayanları kınar ve onları fâsıklardan olacaklarına işaret eder. Önemli olan bir insanın Allah katındaki değeridir. Siyerde Hz. Ömer'e atfen geçen bir meselde: "Hz. Ömer yoldan geçerken bir evden nahoş sesler duyar ve duvardan atlayıp onları içki içer halde bulur. Onları bu fâsıkça işlerinden dolayı kınayıp cezalandırılması gerektiğini ihtar edince "ev sahibi ben bir günah işledim sen ise Allah teçessüs (gizli sırları) etmeyin, kardeşinizin ayıplarını örtün, evlere kapılarından girin demesine rağmen sen duvardan girdin demesine rağmen sen bu suçları işledin" diyor. Hz. Ömer de hatasını kabul edip helallik dileyerek oradan ayrılır.

Orijinalinde geçen "Sahare" alay etmek, emri altına almak, boyun eğdirmek; "Fesege" açıktan açığa günah işlemek. (bu fiil ile isyanın her türlüsü kastedilir.) burada da alay etmek, ithamda bulunmak, kusur aramak, açıkça veya kinaye yoluyla birini kötülemek, yasaklandığı halde bu çirkin davranışları sergileyenler Rablerine isyan eden fâsıklardır.

Allah, insanın şeref ve haysiyetini koruyacak her türlü açıklamaları yapmıştır. Buna rağmen konumları, statüleri, ekonomik, fiziksel güç ve cesaret sahibi olanlar bir mümini fakirliğinden, acizliğinden, cesaretsizliğinden veya işlediği bir hatasından dolayı alaya alamaz. Alay Allah'ın buğzettiği şeytanı memnun eden ve gizli fitneleri uyandıran bir rezalettir. Alay etmek kişinin seviyesizliğini ve gidişatının kötü olduğunu gösterir.

Âyette genel uyarıdan sonra kadınlara özel uyarı bu halin daha çok kadınlarda olma ihtimalindendir. İslam kültüründen yoksun kadınlar ailesel, fiziksel ve eşlerinin statüleriyle öne çıkarak diğerlerine fark atarlar. Bu durumda bir nevi büyüklenme ve karşıyı küçük görmedir. Kendi kendinize değer verin, yaratılıştaki asliyetinizi koruyun; zaten hâkim güç cahiliye anlayışına sahip olanlar sizi ikinci sınıf vatandaş olarak görüyorlar, bir de siz birbirinizi hor görüp değerinizi öldürmeyin. Aranızda sınıf farkı oluşturmayın. Kadın olarak neslin nabzını ellerinizde tutuyorsunuz; değerinizi bilin, değerlerinizi koruyun.

"Kötü lakaplarla çağırmayın" rivayetlere göre ebu Cehil'in oğlu İkrime hazretlerine bir topluluk: "İkrime bu ümmetin firavununun oğludur" dediler. Bundan rahatsız olan İkrime Resulullah'a şikâyette bulunmuş, bunun üzerine bu âyet nazil olmuş. [182]

Müminin mümin üzerindeki haklarından biriside kardeşini sevdiği ismi ile çağırmasıdır. Siyer kayıtlarında Peygamber Efendimiz Hz. Ömer'e el-Faruk, Hz. Ebu Bekir'e es-Sıddık, Hz. Osman'a Zun-nureyn, Hz. Hamza'ya Esedullah ve Hz. Halid'e Seyfullah lakabı vermiştir.

❁ ❁ ❁

[182] Bkz. 13/32; 21/41; 25/41

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

49: 12 Ey iman edenler, zannın birçoğundan kaçının. Çünkü bazı zan (vardır ki) ***günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Kiminiz de kiminizi arkasından çekiştirmesin. Sizden her hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allah'tan korkun. Çünkü Allah tövbeleri kabul edendir, çok esirgeyicidir.***

Zandan hareketle yola koyulanlar genelde aldanır. İlimden yoksun öneriler, kişisel tahminler; değil bir kitleyi, söz konusu görüş sahibini bile doğruya iletmekten mahrum kılar.

Kur'an'da İslam dışı tüm inanç sistemlerinin ve hayat tarzlarının temel dayanaklarından birisinin "Zan" olduğunu açıklamış ve yanlışlığının büyüklüğüne dikkatleri çekmiştir.[183]

Müminler, temkinli, tedbirli davranmanın dışında insanlarla ilişkilerinde su-i zandan sakınmaya çalışmalıdırlar. Bir mümin diğer bir mümin kardeşi hakkında zanda bulunması, zanla hükme geçmesi fıska iten sebeplerdendir. Çünkü zan insanlar hakkında yanlış kanaat sahibi olmamıza neden olur. O halde iyi zan da kötü zan da ihtimal ve varsayım olduğundan kesinlik ifade etmez. Fakihler hüsnü zan/su-i zan gibi ayrımlarda bulunmuşlarsa da yinede zannı makbul görmemişlerdir. Ancak müminler birbiri hakkında kötü zandan şiddetle sakınmalıdırlar. Genel mânâda düşünüldüğü zaman zan konusunda şöyle bir istisna vardır: eğer zan bir delile

---

[183] Bkz. 2/78; 6/116; 10/36

dayanıyorsa, (galip zan) tahminen isabetli görüşü; buna karşılık delil çok zayıfladığı veya delil olmadığı zaman zan vehim düzeyine iner ve insanı fâsık kılar. Dolayısıyla her zan, ilim ile vehim arası bir yerde bulunur. Bir başka söyleyişle her zan aynı derecede olumsuz değildir.[184]

İnsanı zanna sürükleyen sebepler var. Zan tecessüse, tecessüs gıybete sürükler. Zan şüpheden doğar. Güveniniz yoksa su-i zannınız öne çıkar. Arkadaşınız sizi işkillendirecek davranışlarda bulunabilir ama size düşen onların hakkında hükme geçmemek, ihtimale göre hüküm vermemektir. İnsanlar hakkında ihtimalli olunmalıdır. Dört dörtlüktür asla şüphe etmem demeyin. İnsanla insan arasındaki ilişkiler, kurulan münasebete göre değişebilir.

Müslüman kardeşlerimiz hakkında imanımız gereği olan güzel düşünmektir. Kardeşi hakkında kötü zanda bulunanları görse bile konuşulmasına izin vermemelidir. Demek ki iman ve imanın tezahürü olan amellerimiz ve insanlar arasındaki ilişkilerimiz zandan uzak bir ilmi haysiyetle sürdürülmelidir. Nefsanî ve dünyevi beklentilerle hareket edilmemelidir. Birbirinize haset etmeyin, birbirinizden yüz çevirmeyin, sizi birbirinize kardeş kılan Allah'ın kullarısınız!

Rabbin müminleri sakındırdığı diğer bir kötü fiilde gıybettir. Gıybet bir kimsenin arkasından hoşuna gitmeyecek şeyleri söylemektir. Gıybet genel olarak kültür seviyesi düşük herhangi bir amacı olmayan insanların yaptığı çirkin işlerdendir.

Gıybetin ikrah edilecek kadar çirkin bir iş olduğunu bilmeyenimiz yok gibidir. Gıybet eti yenilenden ziyade eti yiyene zarar verir. Çünkü o eti yiyenin hem kendisi hem de başkaları ile ilişkisi çürür. Düşünülse dedikodu başta insanın kendisine olan güvenini, hem çevredeki itibarını yitirir. Gıybet, çoğu kez mümin kardeşler

---

[184] Bkz. 3/66; 17/36

arasındaki bağları koparmış, kinleri alevlendirmiş, yuvaların yıkılmasına, toplumların dağılmasına sebep olmuştur. Gıybet kişilik hastalığıdır; iftira, düşmanlıktır.

Dedikodu yapanlar, çekiştirdikleri/çekiştikleri kimselerin zayıf taraflarını yahut da zayıf sandıkları taraflarını ele alarak aleyhlerine konuşup dururlar. Çoğu kez bu davranışıyla aralarındaki çekişmede kendilerinin suçsuz olduğunu, üstün vasfa sahip olduğunu kanıtlamak için yapılır ama unutmasın ki birini çekiştirerek küçük düşürmeye çalışmak insanın kendisini küçültür ve değerini düşürür. Fakat cehaletin ve çekememezliğin garabetine düşmüş kimseler gıybete o kadar alışmıştır ki artık o, güzel meziyetleri de dedikodu haline getirir. Örneğin: eli bol birine batakçı, kalabalık bir aileyi geçindirmek zorunda olan birisi; kesenin ağzını biraz sıkı tutacak olsa, ona da hemen cimri demekte gecikmezler veya falan adamın geçimli ve uysal olduğunu söyleyecek olsalar dedikoducu derhal atılır ve bu adamın iradesiz olduğu için böyle olduğunu ileri sürer. Bir aile reisinin eşiyle iyi geçindiğinde ise ya kılıbık der ya da o ne fenadır, saman altından ne sular yürütür diye gıybet yapmadan edemezler.

Bir de sinsice yapılan dedikodu vardır ki bu usûle başvuran insan akıtacağı zehirli tatlı sözler, sun'i hareketlerle gizlenmesini bilir. Bu kurnaz dedikoducu ele aldığı kişiyi önce göklere çıkarır, sonra hançerini öyle bir saplar ki, açtığı yara bir daha kapanmaz. "Falanca hoştur, kibardır, kültürlüdür, (Ama...)" Ama ne? İşte bu ama yok mu? Her şeyi berbat eder. İmalı sözler, fiskoslar, mırıltılar... Artık o şahıs hakkında düşünceler birbirini kovalar... Hz. Aişe validemiz de bu dedikoducular yüzünden sıkıntılara maruz kalmıştı.[185]

---

[185] Bkz. 24/15; 33/58

Bazı dedikoducular da " ben bunları yüzüne de söylerim/ söylüyorum" diye bir rahatlama içerisinde sürdürür söylemini. Olabilir. Yüzüne söyleyebilir, fakat o bu sözlerin başkalarına söylenmesinden hoşlanmayacağı için yine gıybet edilmiş olur. Çünkü yüz yüze konuşurken karşılıklı anlaşma ve yanlış anlaşmalarda düzeltmeler ve müdafaa vardır. Gıyabında konuşulanlar öyle mi?

Aslında dedikodu bir yerde toplumların emniyet sibobudur da diyebiliriz. Nice kötü davranış sahipleri, dedikoducular dan çekinerek yapacakları işleri gizlemeye çalışırlar. Çünkü bir defa dedikoducunun diline düşmeye görsün, artık âleme tellal olmasına yeter. Dedikoducu "Aman ha kimseye söyleme, bir ben biliyorum bir sen bir de Allah." diye söylemedik kimse bırakmaz. Zavallı insan artık aşağılayıcı, küçültücü bakışlar altında ezilmekten kurtulamaz. Siz siz olun da dedikoducuya malzeme olacak iş yapıp da onun da günahına sebep olmayın.

Gıybeti edilen öncelikle gıybeti ulaştırana bu işin zararını anlayacağı dille küçümsemeden, itham etmeden açıklamalı; "yanlış anlamış olamaz mısın, kendisine bunu sordun mu, meseleyi halletmeye çalıştın mı? 'Bunu bana söyleyerek eline ne geçti, o şahısla aramızın bozulacağını düşünmeli değil miydin?', 'eğer mümkünse gidip beraber görüşelim', üçümüzü de rahatsız eden bu illete karşı birbirimizi uyaralım'" demeli. Gıybetçi bu yaklaşımdan gücenebilir, yüzleşmekten çekinebilir veya bu yüzleşme daha büyük sorunlara sebep olacaksa, gıybetin önü başka metotla alınmalıdır.

Bu hususta Resulü Ekrem şu ilahi müjdeyle taltif edildiğini görüyoruz. "Her kim gıyabında kardeşlerinin kusurunu söyletmezse, kıyamet gününde Allah da onun kusurlarını örtmeye kefil olmuştur. Diğer bir rivayette; "Gıybet kardeşini hoşlanmayacağı şeyle anmandır, buyurunca etrafındakiler, Ya söylediğim kardeşim de varsa? Dediler. Eğer söylediğin onda varsa gıybet etmiş olursu-

nuz ve eğer söylediğiniz onda yoksa o vakit bühtan etmiş olursunuz?[186]

Bazen de gıybetin günahından korkanlar ince eleyip sık dokuyarak ne konuşsa gıybet gibi telakkî ederek, söylemesi gerekenleri söylemeyerek vebale girerler. Mesela: Hayâ ve edepten yoksun veya namaz kılmadığını söylemekten utanmayanların yaptıkları çirkinliklerin, kazandıracağı günahı dile getirmemek gibi... Oysa bir diğerine ders olması için açıktan işlenen günahların tekdir edilip ayıplanmasının yanında güzel amellerinde takdir edilip övülmesi müminlerin sorumlulukları arasındadır.

İbni Şeyh, Enes (ra), Hz. Peygamberden rivayetle: "her kim hayâ örtüsünü atarsa, artık onun gıybeti yoktur. (faciri, yani kötü işlerle vaktini geçiren, günahı açıktan işleyen, insanı anmaktan korkacak mısınız? Onu onda olan ile anın ki diğer insanlar sakınsınlar.

Akıllı kişi toplumu dedikoduya itecek davranışlardan sakınmalı. Ancak yapılması gereken güzel işleri de dedikodu edilir diye vazgeçmemeli veya gizlememelidir. Kardeşlik duygularını tahrip eden, şahsiyeti zedeleyen, son derece çirkin ve iğrenç bir şeyle tiksindiren "Ölü eti yemek" durumuna düşmekten şiddetle sakınılmalıdır.

İnsanı olumsuz görüntüler, fena dürtüler dedikodu yapmaya, çoğu kez elinde olmadan sürükleyebilir. Ne var ki müminler böylesi durumların içerisine gaflet sonucu düşseler de hemen kendini toparlayıp tövbe ederler.

[186] Müslim, Ebu Davut, Tirmizi

يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَاُنْثٰى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ

لِتَعَارَفُوا اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰيكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

49: 13 Ey insanlar, hakikat biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi, (sırf) ***birbirinizle tanışmanız için büyük büyük cemiyetlere, küçük küçük kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki sizin Allah nezdinde en şereflinizi takvaca en ileride olanınızdır. Hakikaten Allah her şey'i bilen, her şeyden haberdar olandır.***

İşte Allah, düşünecek olanlara son noktayı koyuyor. Allah'ın yanında takvanın dışında bir kimsenin bir diğerine üstünlüğü yoktur. Herkes aynı özden yaratılmış, aynı özelliklere sahip, birbirinden çoğalarak meydana gelmiştir. Farklı mizaç ve kabiliyetlere sahiptirler; ayrıca farklı kültür, örf ve eğitimle birbirlerinden farklıdırlar. Bu farklılık güzel ilişkiler kurulduğunda rahmete, ilerlemeye, dostluk ve kardeşliğin gelişmesine, yararlı, sevimli bir ömür sürmeye vesile olur. İnsanlar böylesi farklılıklarla küçüklü büyüklü topluluklar oluşturmuşlardır.[187]

İnanç ve ideoloji farklılığın dışında, farklılıklar üstünlük ve aşağılık sebebi olamaz. İslam'ın evrensel mesajı hiçbir ayırım yapmadan herkese ulaştırılmalıdır. Şu anlamaz, bu muhatap almaya değmez denmemeli; senli benli guruplara ayrılıp Müslümanlar birbirini dışlamamalıdır. Takva şuurundan yoksun olanlar sahip olduklarıyla veya toplum normlarına göre durum değerlendirirler. Türk Kürt, amir memur, işçi ayırımı yaparak yanlış davranışlarda bulunurlar. Mesela kendini üstün gören bir kavim veya kişi dininden âhlakından memnun kalacağı biri olmasına rağmen falancanın oğluna kız vermez veya almaz. Kaçırma olayları, kan davaları vs.

---

[187] Bkz. 4/1; 16/72; 7/189; 30/21, 22

şeylerin altında yatan sebep bu olsa gerek; yine Peygamberin de kendilerince üstünlük payesi verdikleri arasından seçilmesi gerektiğini öne sürerek inkâra yeltenenler olmuş. İnsanlar eşittir ama farklıdır. Bir çift ayakkabı gibi ikisi de aynı ama sağı sola giyemezsin; giysen de rahat edemezsin. Erkeğin kadına kavvamlığı, amirin memura farklılığı da bunun gibidir. Mesela Müslüman'ım diyen mi cennete girer, Müslüman olan mı? Bu ikisi arasında çok önemli fark var. Biri lafını ediyor biri sorumluluk bilinciyle yaşıyor. İşte farklılıkların ayrılışı bu olsa gerek.

"Birbirini tanıma:" İnsanlar herhangi bir sebepten dolayı bir yerden bir yere, bir mahalleden diğerine göçerler. Bu vesile ile tanımadıkları kimselerle tanışma, karşılıklı bir işlem, diyalog veya akraba ilişkileri kurmaya; hakkımızda, kâinat veya olaylar hakkında anlattıkları üzerinde düşünülerek ilmin ve bilimin kazandıracağı imkânlara kavuşurlar. Daha büyük bir rahmet kapısı ile "medeniyetlerin tanışması" veya medeniyetlerin diyalogu" kurulur. İnsan, daima yenilenme, değişim, tanışma, medenileşme ve çeşitli alanlarda çalışmalar yaparak gelişmeye çalışır. Bu, âyetin pekiştirdiği nesnel bir gerçektir. Yani insanlık, bütün ırka, kavme, lügate, lisana ve dîne ait çeşitliliğiyle birlikte bir tek köke mensuptur. Buradaki temel ilke, her ümmetin ötekine bakması ve dünyayı tek bir aile esasına göre yeniden kurmak için çalışmasıdır.

İslam toplumunda ıslah edilmesi mümkün olanın ıslah edilmesi çerçevesinde bizden istenen şey öz güven, eğitim ve âhlaka ilişkin stratejimizi geliştirmeye uygun olan beşeri gücümüzü kullanmak, bundan başka dil, köken, tarih ve medeniyet gibi değerler bizi birbirimize bağladığı için konuşulan değil yaşayan sünnet haline getirmeliyiz bu dinamiklerimizi. Kültürel yalnızlığımızdan çıkmamız ve küreselleşen dünyada kendi varlığımızı kabul ettirmemiz

buna bağlıdır."[188] Fakat bu anlamda dik duruşumuzu muhafaza etmezsek asimileşerek maddi-manevi tükeneceğiz.

Takva: insanın bilgisi, iradesi ve amellerinde yaratılışındaki asli boyutu olan ruha doğru yükselme gayretini ifade eder. Kişiye doğuştan bahşedilmiş bir özellik değil, gayret ve hizmetle erişilen bir makamı temsil eder.

Takva; bütün güzel davranışların temel unsurudur. Dolayısıyla takva üzüntü ve sevinçleri Allah'a ters düşmeden yaşamaktır.

Takva; insanı imar eder. Allah Teâla karşısında ruhun tüm samimiyetiyle saygı ile duruşudur. Amele yansıması da Onun buyruklarını haşyetle yerine getirmektir.

Ebu Hureyre (r.a) rivayetle Resulullah(as): "Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz. Sizin kalplerinize ve amellerinize bakar." "Kim itaatten çıkar, cemaatten ayrılır (ve bu halde ölürse) cahiliye ölümü ile ölmüş olur. Kim de körü körüne çekilmiş (umumiye) bir bayrak altında savaşır, asabiyete çağırır veya yardım ederde, bu esnada da öldürülürse, bu ölüm de cahiliye ölümüdür. Kim de ümmetimin üzerinde gelip iyi olanı da kötü olanı da ayırım yapmadan vurur, mümin olanlarına hürmet tanımaz, ahit sahibine verdiği sözü de yerine getirmezse, o benden değildir, ben de ondan değilim." [189]

İnsanın davranışlarını imanları belirlemelidir. Şüphesiz Allah, her şeyden haberdardır, hayatınızı takva üzere bina edin ki felaha eresiniz.

❀ ❀ ❀

[188] Risale-i Nur Işığında Küreselleşme ve Ahlak. Nesil yayınları 2002 İst. Sh.178
[189] Bkz. Müslim, 4/1986, 198 3/1476 Sahih ibn Hıbban.

قَالَتِ الْاَعْرَابُ اٰمَنَّا ؕ قُلْ لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلٰكِنْ قُوْلُوْٓا اَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ
الْاِيْمَانُ فِىْ قُلُوْبِكُمْ ؕ وَاِنْ تُطِيْعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ لَا يَلِتْكُمْ مِّنْ اَعْمَالِكُمْ
شَيْـًٔا ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٤﴾ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ
وَرَسُوْلِهٖ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوْا وَجٰهَدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ؕ
اُولٰٓئِكَ هُمُ الصّٰدِقُوْنَ ﴿١٥﴾

49:14 Bedevîler "İman ettik" dediler. De ki: "Siz iman etmediniz amma, *(*bari*)* ***Müslüman olduk deyin. İman henüz sizin kalbilerinize gir*** *(*ip yerleş*)* ***memiştir. Eğer Allah'a ve peygamberine itaat ederseniz O, sizin amel*** *(*ve hareket*)* ***lerinizden hiçbir şey eksiltmez. Çünkü Allah*** *(*müminleri*)* ***çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir."***

49:15 Müminler ancak o kimselerdir ki Allah'a ve resulüne iman ettikten sonra şüpheye sapmayıp Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla savaşırlar. İşte onlar *(*imanlarında*)* ***sadık olanların ta kendileridir.***

Burada bahsi edilenlerin söylemlerinin altında bir çıkar güttüklerini; Müslümanların güç ve kuvveti karşısında, İslam'a girdiklerini söyleyen bedevilerin Allah Teala, iç hallerini haber vererek, gerçekte iman etmiş sayılmadıklarını, ancak, bu güç karşısında teslim olduklarını açıklamıştır.

Âyette sözü edilen "Agrebu" bedeviler göçebe olarak yaşayan kaba saba, medeni kültürden yoksun Araplar anlamına geliyor. Allah-u âlem, bu ikaza maruz kalanlar henüz kalplerine iman nüfuz etmemiş ama İslam'a sempatisi olduğundan herhangi bir taarruzda

da bulunmamış; Müslümanların güç ve zafere erişmesiyle de sevinip, İslam'ın gölgesinde yaşayıp nimetlenmek isteyenlerdir. Bedevinin karşıtı medeni olmaktır. Medeniyette salt mânâda iyi olmanın ötesinde İslâmi çerçeveler doğrultusunda yaşayıp İslâm'ın rahmet dini olduğuna örneklik etmektir.

Allah herkesin neyi hangi amaçla yaptığını bilir. Şunu da aklınıza koyun ki, Allah dilemedikçe bir fayda ve zarar vermeye kimse güç yetiremez. Her hangi bir kınama, kaygı, korku veya maddi manevi bir çıkar beklentisiyle yapılan işlerin Allah yanında ne değeri olabilir. Dolayısıyla Allah'ın her şeyden haberdar olduğun bilenler ikili oynamazlar. Âyette de ifade edildiği gibi evet siz birtakım gayelerle geldiniz teslim oldunuz; gerçekten bu teslimiyetin akabinde iman eder Allah elçisine itaat ederseniz bu teslimiyetinizin hayrını görürsünüz. Müslümanlarda onlara siz bizimle savaştınız, bize öyle zararlar verdiniz, bütün haklarımızı elimizden aldınız birde gelmiş teslim olduk diyorsunuz sizin bizim aramızda ne işiniz var dememeliler. Böyle bir ithamda bulunmamalılar.

Anladığımız diğer bir ifadeyle, Allah kulunu hak yoluna girer girmez kabul eder. Kulun kalbi imanın aslını, öğreninceye kadar onun itaat ve teslimiyetinden hoşnut olur. Fakat bu teslimiyete rağmen hâlâ hayatını kendince iyi işler yapmakla yeterli görenler bu müjdeye mazhar olamazlar. Orijinalinde geçen "Seleme" ifadesi, şirk ve günah tehlikelerinden kurtuldunuz, sulha erdiniz, teslim oldunuz. "Biz müminiz demeyin" çünkü müminlik tam bir teslimiyet ve tevekkül ile boyun eğerek eylem ve bedel ödeme işidir.[190]

Bu anlamda İslam'a teslim olmak kitlesel bir hadiseyken, mümin olmak ise ilmi tahkikle vahye dayalı bir eylemdir; bu yüz-

[190] Bkz. 29/2; 48/11

den sözü edilen bedevilerin İslam'a kitlesel girişleri kabul edilmiştir ama mümin olmaları kabul edilmemiştir. [191]

Müslümanları geri bırakan tahkiki imandan yoksun oldukları için teslimiyetin ve sorumluluğun ne demek olduğunu bilmedikleri veya yeteri kadar içselleştirmedikleri için davranışları gerçek bir iman çerçevesinde seyretmiyor; gerçekten mümin olunsa bu kadar yozlaşmaya, kokuşmaya Müslümanlara yapılan zulme, cehaletin revaç bulmasına seyirci kalınır mıydı?!..

Müslümanlar, müminlik vasfına sahip olduklarında ilahi dâvâ uğruna gereken her bedeli ödemeye gayret ederler. Fakat insanı bu dâvâdan uzaklaştıracak öyle sebepler var ki, bunlara ayak takıldığı zaman geride kalabiliyorlar. DÎnini fıkhetmek için ilim meclislerine gitme noktasında engellere takılıp duruyorlar. Hele bir zengin olayım da vereyim veya âlim olayımda şunu yapayım değil, bildiğim kadar, 'bulduğum kadar yola revan olayım' deyip bulunduğun konumda yapman gerekeni en iyi şekilde yaptığında Allah diğer yapman gereken hususlarda da yol gösterir. Yeter ki yapmak istediklerinde sadakat sahibi ol.[192] Hangi konumda olursanız olun mutlaka Allah'ı razı edecek bir cihat sebebi vardır. Elbette bu duyarlılığa sahip olmak yakin imandan geçer. Bu iman ise sahih ve samimi bilgi ile kazanılır. İmanın sorumluluğunun ne demek olduğunu, bedeli nerede, niçin ödemesi gerektiğini bilmesi lazım ki yaptığından endişesi olmadan sadakatle hareket edebilsin. İlahi doğrultuda nasıl hareket edeceğini bilmeyenler elbette ki toplumun kendine dayattığı din anlayışıyla hareket edecektir. Oysa Allah bizden kendi isteklerimize veya toplum normlarına göre değil vahiy doğrultusunda Müslümanlar olmamızı istemekte. Peygamberleri de bu anlamda bir örneklik etmişlerdir.

---

[191] Bkz. 2/112; 11/112; 41/30
[192] Bkz. 4/175; 29/69

İmanda samimi, şuur sahibi kimseler bu kadar önemli olan ve hassasiyet isteyen dîni dava etme mevzusunu ikinci plana atar mı? Veya dünyevi beklentileri, kaygıları, korkuları önüne yığarak miskin bir hayat yaşar mı? Müslüman'ım diyenler kendi akıl ve kuruntularına göre değil; Rabbim ne buyuruyor yapayım hesabıyla hareket etmesi gerekiyor.

Allah canımızla malımızla cihat etmemizi istiyorsa, dünyada adalet ve güven içerisinde yaşamak, ahirette de saadeti kazanmayı da buna bağlıyorsa yapmak zorundayız eğer mesut olmak istiyorsak. [193]

Kul hatadan beri değildir; gaflet ve zaafları sonucu istemese de belki büyük gaflar yapar. Hatalardan Rabbin rahmetiyle tanımış olduğu tövbe ile temizlenilir ve O'ndan istediği gibi yaşamak için güç istenir.

❁ ❁ ❁

قُلْ اَتُعَلِّمُونَ اللّٰهَ بِدِينِكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ

وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾

49: 16 De ki: "Siz dinînizi Allaha mı öğretiyorsunuz?" Hâlbuki Allah, göklerde ne var, yerde ne varsa bilir. Allah her şey'i hakkıyla bilendir.

Bu âyet, Kitaba değil de Kitabı kendilerine uyduranları hastalıklı yaklaşımlarından dolayı uyarıyor. Allah, sizin fikirlerinize göre uydurup da din dediğiniz şeylerin saçmalıklarından beridir. Allah sizin için neyin hayırlı olacağını biliyor ve dünyada hiçbir değerle kıyaslamayacak kadar size anlam ve değer katan İslam gibi bir nimetle şereflendiriyor O'na şükredeceğinize bir de Müslüman

[193] Bkz. 9/111

oldunuz diye minnet mi ediyorsunuz. Ey insanlar eğer dininizi idrak edipte inandığınız gibi yaşamazsanız, yaşadığınız gibi inanmaya başlarsınız. Kimse kalkıp da Allah'a dînin öğretemeyeceği gibi, onu tahrif edenler, bidat ve hurafeye boğanlarda hesaptan yakasını kurtaramaz.

❁ ❁ ❁

يَمُنُّونَ عَلَيْكَ اَنْ اَسْلَمُوا ۬ قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ اِسْلَامَكُمْ ۚ بَلِ اللّٰهُ يَمُنُّ

عَلَيْكُمْ اَنْ هَدٰيكُمْ لِلْاِيمَانِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

49: 17 Onlar İslam'a girdiklerini senin başına kakıyorlar. *(*Onlara*)* ***de ki: "Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın." Bilakis sizi imana muvaffak ettiği için size Allah minnet eder, eğer size*** *(*"İnandık" demenizde*)* ***sadık*** *(*insan*)* ***larsanız.***

Müslüman oluşlarını İslam'a katkı sağladıklarının zannıyla minnet sebebi kılmak aklın ve iman değerlerinin gerisinde kalmaktır. Oysa bu şerefe ermenin şerefini bilselerdi kendileri minnet ederlerdi de içerisinde bulundukları şirk ve günahın sürüklediği tehlikeden kurtuldukları için şükrederlerdi.

Bir insan Müslüman olmakla nimetlerin en güzel ve yararlısına sahip olur. Onunla hayatı anlam bulur ve bütün nimetler onunla yararlı ibadete dönüşürler. Ve böylece müminliğe terfi ederek şevk ve iştiyakla Rabbin rızasını kazanma hususunda hiçbir tereddüt göstermeden elinden geleni yapar. Çünkü her bir amelin yüceliğini ve o amellerle şerefli makamlara erişeceğini ve her çabasının da bir karşılık bulup güzel akıbete eriştireceğini bilerek yakin bir imanla hareket eder.

Bir mümin yapacağı işleri şunun bunun takdirini kazanmak veya herhangi bir beşeri kaygı ve beklenti içerisinde yapmaz. Hatta birileri yapsın ben de ucundan tutarım demez, gücünce kendi ya-

par. Herkes benim kadar yapsaydı şöyle olurdu, böyle olurdu; artık görevi devrettim, birazda başkaları yapsın, ben yoruldum da demez. Dönüşün Allah'a olduğunu ve verecek hesabı hesap ederek Rabbine hamd-u senalar ederek hareket eder. Fakat Allah'ı ve İslam'ı idrakten yoksun olanlar herhangi bir bedel ödemeden beklentiye girip bir şeylerden nemalanmak isterler. Allah, bu karaktere sahip olanların iç yüzlerini açıklayarak imanda bilinçli, samimi ve dürüst olmaları hususunda ikaz ediyor.[194]

Bu âyetlerden anlaşılması gereken bir kimse Müslümanlığını ve yaptığı iyilikleri başa kalkmaması gerektiği gibi, hak etmediği vasıflarla kendinde olmayan değerlerle öne çıkıp da kendini bir yerlerde görmemelidir. İnsanlar kendilerini bir yerlere oturtmasıyla değerli olamazlar. Kişi Rabbine itaati kadar değerlere nail olur.

Diyelim ki çok güzel meziyetleriniz, güzel amelleriniz var ama bir yanlışınızdan dolayı kardeşiniz sizi uyarıyor; o uyardığı için minnet duyup teşekkür edileceği yerde ondan rahatsız olmak, nefret etmek, benim aklım yok mu demek aklın ve tefekkürün gerisinde kalmaktır. Bizleri uyaranlar can simidimizdir. Hani tam helak olacağı an biri tarafından kurtarılınca bir can borcu minnetiyle bedel ödemek isteyenler keşke bu uyarıcılara da vefa gösterip, değerlerini bilip yüreklendirseler de onlarda toplumu uyarsalar. Ancak bu hakikati hakkıyla idrak edenler Allah'a da, uyarıcılara da vefa ve minnet duyar ve İslam'ın bahşedeceği değeri elde etmek için bütün servetini verir.

Allah'ın verdiklerini verenlere minnet ederek nemalanmak için her türlü maskeyi kullananlara ithaf olunur: "Eğer doğru kimselerseniz" Allah'ın verdiklerine minnet duyarak şükrederek yaşayın ki ilahi nimetlere sahip olasınız!

---

[194] Bkz. 9/42

Özet olarak demek istenir ki Müslüman olmak ayrı, onu kabul etmek ayrı, yaşamak ayrı, dava edinmek ayrı ayrı değerlerdir. Onu bir bütün olarak kabul edip yaşamaktır iman![195]

❁ ❁ ❁

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

49: 18 Şüphesiz göklerin ve yerin gaybını Allah bilir. Allah, ne yapıyorsanız hakkıyla görücüdür.

Sûrenin başında Allah ve Resulünün huzurunda ileri gitmeyin, onların buyruklarını aşmayın diyerek başladı. Sonunda da adeta Allah her şeyi hakkıyla görüp bilendir hatırlatması ile iman edip emrolunduğunuz gibi dosdoğru olun mesajı verilmektedir. Maddi-manevi tüm uyarılara rağmen Müslümanlar Kitaplarını fıkhetmeden, kendilerince bir yaşayış tarzını din zannetmeleri olsa olsa bedeviliklerindendir. Allah kimlerin bedevi, kimlerin mümin olduğunu bilendir. O'nun görmediği, bilmediği bir şey söz konusu değil ki, insan O'nu dikkate almadan hareket etsin. O, Âlimdir, Basirdir, her şeyi en ince ayrıntılarına kadar bilen, habirdir her şeyden haberdar olandır. Bizler dua ederken Allah bilmiyor mu, görmüyor mu, haberdar değil mi ki yalvarıyor, yardımını istiyoruz. Çünkü O, ganî, biz muhtaç, O; Kadir, biz aciz ve O'ndan gelecek her türlü yardıma muhtacız. Kulluğumuz gereği O'na yalvarır, O'nu yüceltiriz. Allah'ım, Senin bizden istediklerini, o bizi yüceltecek olan yüce emirlerini yerine getirmek için yardımını diliyoruz.

صدق الله العظيم

[195] Bkz. 2/1-5; 3/164

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

KÂF SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Mukatta harfleriyle başlayan bu surede, Kur'an'ın insanlığa rahmet olsun diye indirildiğine, ölüme, ölümden sonra dirilişe, inkâr edilmesi mümkün olmayan delillere yer verilmektedir.

Ölüm, her zaman gündemde olan, hatırlatıldığında ister istemez insanı meşgul eden, hastaların, dertlilerin dışında öyle kolay kolay istenmeyen, ama herkesin karşılaşacağı bir gerçektir. Öldükten sonra çürüyüp yok olup gideceğine inananların tek hedefleri, dünyayı emelleri doğrultusunda yaşamaktır. Öldükten sonra dirileceklerine inananlar içinse dünya, ahirete azık hazırlama yeridir. Hayat, herkes için ölümle noktalanır ve yeniden dirilmeye geçiş süreci başlar.

Sure, kesişmek, birbirinden kesilmek manasına gelen "Gaf" harfi ile başlamıştır. 45 ayettir. Harfler tek başına bir mana ifade etmese de arkasından gelecek cümlelere ünlem görevi yapar. Bu

yöntem, çok çok önemli bir habere dikkat çekmek için Arapların kullana geldiği bir yöntemdir.

İnsanlar, ulaşması çaba isteyen durumlar için 'kaf dağının ardında' diye bir tabir de kullanırlardı...

❁ ❁ ❁

قٓ وَالْقُرْاٰنِ الْمَجِيدِ ۚ ﴿١﴾

50: 1 Kaaf, o çok şerefli Kur'an'a yemin ederim ki *(*Mekke kâfirleri peygambere iman etmediler*).*

Orijinalinde geçen "El-Macid" kelimesi, çok bereketli, insanlara çok faydalı anlamına gelir. Yani Kur'an'dan gereği gibi faydalanıldığında insanlar, şerefli ve üstün mertebelere ererler. Çünkü O, çok merhametli ve yüce olan Allah tarafından indirilmiştir. Bu şerefli Kur'an'ı hayatına rehber edinen, ona önem veren, verdiği önem kadar değer bulur. Önemsemeyenler ise bertaraf olacaklardır yaratan Allah tarafından.

Kur'an, emirler ve genel prensipler ile birlikte Müslüman toplumun ve onun peygamberinin hayatındaki özel olayları, durumları ele alarak; yaratılışın evrensel ve değişmeyen kural ve kanunlarına dikkatleri çekiyor. Fıtratta var olan iman duygusunu harekete geçirerek, hakikati anlamaya, akletmeye çağırıyor. Kur'an'ın davetine icabet edenin, ufku açılır, algılama kabiliyeti gelişir; kulluk derecesini yükselterek müminliğe terfi eder. Şuursuz okuyuşlarla müminliğe kim terfi edebilir ki! Bidat, hurafe ve teferruatlarla takvaya eriştiğini zanneden bir toplum oluşturulmaya çalışıldı. Oysa Allah, bu Kitabı, kullarına miras bırakmıştır. Peygamberler, vahyin yaşanır olması için ne bedeller ödediler. Çok zengin birinin akılsız çocuğu, mirası nasıl har vurup harman savurup sonra da sersefil kalır-

sa, ekser Müslümanlar da bu mirasın kadrini bilmeyerek sersefil kaldılar.[196]

Şuurlu okuyuşlar ile kıyama kalkma duygusu gelişirken; şuursuz okuyuşlar birilerini oturur hale getiriyor. Bu millet, nasıl uyansın! Kur'an, yaşansaydı Müslümanlar bu kadar Allah'tan uzaklaşır, küfrün boyunduruğu altında her türlü zulme bu kadar boyun eğerler miydi? Çürümenin, üretememenin sebebi; anlamadan Kur'an okumaya razı olmak ve vahim bir hastalık olan, taklitçiliktir. Düşüncenin donuklaştığı yerde 'afyon yutmuş' gibi uyur,gezer ve oturur insan. Taklitçiliği öğreten din, gerçekten afyondur. Yüz yıllar var ki İslam âlemi yuttuğu bu afyonla, uyumaktadır. Oysa okumak, bilgiye, bilgi düşünceye, düşünce harekete sevk ederse amacına ulaşır.

Allah'ım! Senin bizden istediklerini, o yüce emirlerini yaşayarak yücelmek için bizlere yardım et. Onunla uyanıp uyarmayı, dirilip diriltmeyi, irşat olup, irşat etmeyi nasip et.

❁ ❁ ❁

بَلْ عَجِبُوٓا اَنْ جَآءَهُمْ مُّنْذِرٌ مِّنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا شَيْءٌ

عَجِيبٌ ﴿٢﴾

50:2 Bilakis o kâfirler, kendilerine içlerinden inzar edici (bir peygamber***) geldi diye, hayrete düştüler de "Bu, dediler, şaşılacak bir şey."***

O Resul, dürüst, erdemli söz ile fiili bir, onurlu hal ve tavırlarıyla davet ettiği şeyin şahidi ve onunla şereflenmiş birisiydi. Kendileri de buna şahitlerken, bu gerçeği anlamamaları hayret verici-

[196] Bkz. 35/32

dir. Bu hayretlerinin altında yatan zihniyet; gelen elçinin kendi kökenlerinden olmaması idi.

❀ ❀ ❀

ءَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ۚ ذَٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ ﴿٣﴾

50:3 "Öldüğümüz ve bir toprak olduğumuz vakit mi** (*tekrar hayata dönecekmişiz?*) **Bu,**(ihtimalden) **uzak bir dönüştür."

Kur'an, kâfirlerin, hayata ve olaylara kendi akıllarıyla ancak böyle bakabileceklerini ifade ediyor. Öldükten sonra dirilmeyi, onların mantığıyla anlamaya çalışırsan, çürüyor, yok oluyorsun. 'Dirilmek ne demek; yok olan bir şey yeniden var olur mu' diyenlere, nasıl daha önce yoktan var edildi iseniz ölümden sonra da öyle dirileceksiniz demek gerekir. Fakat ufku dar, aklı kıt kimseler, hayal, masal deyip bu gerçeği kabul etmeseler de vakti geldiğinde bu gerçekle yüzleşeceklerdir.[197]

Ahiret, ölümden sonra gideceğimiz yer, ama insanlar bunu çok da ciddiye alarak hareket etmiyorlar. O gün, inkârcılar için hasret günü, aldanma günü olacakken; müminlere saadete kavuşma günü olacaktır.

❀ ❀ ❀

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ ۖ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾

50:4 Toprak, onlardan neleri** (*yiyip*) **eksilttiğini biz muhakkak bilmişizdir. Nezdimizde de** (*her şey'i*) **hıfız** (*ve tespit*) **eden bir kitap vardır.

Toprağın neler eksilttiği... Bu olay, insanın yabancı olduğu bir şey değil. Mesela, tohum toprağa ekildiğinde önce çürüyüp, parçalanıyor, sonra vakti geldiğinde de içerisinde var olan genle yeşeri-

---

[197] Bkz. 17/49, 50; 19/66, 67; 36/77-82

yor, insanoğlu da defnedildikten sonra toprağın altında bir çürüme yaşayıp sonra toprakta çürümeyen geniyle tohum gibi can bulup dirilecektir.

O kitap da yeryüzünde kimlerin yaşadıkları, neler yaptıkları kayıtlıdır. Her şey, Yaratanın bilgisi ve kontrolü altındadır.[198]

İnsanoğlu da teknik imkânlarla nüfus sayımı yapıp, kayıtlar yapabilir belki, ama o gün, doğmadan veya doğar doğmaz ölen, kürtajla hayatlarına son verilen, kaydı yapılmayanlar da açığa çıkacak. O, sınırsız güç sahibi olan Allah, o gün, toprağa düşüp çürüyen bedenleri yeniden diriltecektir. İnsanoğlu Allah'tan geldiği gibi yine Ona döndüğünde yaptıkları her şeyi bir kitapta kayıtlı olarak önlerine koyulacaktır. [199]

Bu ayetler ile iman edenlerin kalbi, mutmain olurken; kâfirlere de düşünerek iman etmeleri için hatırlatma yapılıyor.

Bu hatırlatmaları dikkate alsa insan, hem Allah'a karşı, hem insanlığa karşı utanacak işler yapmaktan sakınır.

❁ ❁ ❁

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ فَهُمْ فِىٓ أَمْرٍ مَّرِيجٍ ۝٥

50:5 Hayır, onlar, kendilerine hak gelince** (onu) **tekzip ettiler. Şimdi onlar şaşırmış bir haldedirler.

Münkirlerin ortak özellikleridir; peygamberleri tasdik etmek istemedikleri için hasetlerinden ne söyleyeceklerini, ne yapacaklarını şaşırırlar. Bu art niyetleri ile peygamberlere, gâh büyücü[200], gâh beşer [201], gâh şair [202], gâh mecnun [203], gâh atalarımızın yerinde gözleri var diyerek iftira ederler.[204]

---

[198] Bkz. 3/5; 22/70; 27/75; 34/3; 36/12
[199] Bkz. 10/4; 16/70; 18/49; 30/11-27
[200] Bkz. 17/47-48; 21/3
[201] Bkz. 36/15
[202] Bkz. 36/69

Her ne kadar fıtrat, hakikati görse de bu münkirler, hevaları ile fıtratlarını değiştirdiklerinden inkâr ederler. Aslında belki de dünyanın en zor işlerinden biri Allah'ı inkâr etmek ve Kur'an'ı yalanlamak olsa gerek. Şimdi bu insanlar, ölümü inkâr edemiyorlar, hakikate de iman edemiyorlar, bu çelişkili hayat, onlarda şaşkınlık yaratıyor..

❀ ❀ ❀

أَفَلَمْ يَنظُرُوٓا۟ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَٰهَا وَزَيَّنَّٰهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ ﴿٦﴾

50:6 Üstlerindeki göğe bakmadılar mı, onu nasıl bina ettik. Onu (yıldızlarla) ***nasıl donattık. Onun hiçbir gediği de yok.***

Şu üzerimizde duran, izahta aklın aciz kaldığı gökyüzü, nice varlıkları bünyesinde barındırmıştır. Gece, gündüz, güneş, ay ve sayısız yıldızlar, gezegen ve galaksiler birbirine çarpmadan, birbirlerinin alanına girmeden kendi eksenlerinde seyrine devam ediyor. Bütün bunlar tefekkürün vesileleridir.

Kâinatta esas olan, aydınlıktır, karanlık ise arızidir. Peki, karanlık veya gece nasıl oluyor? Dünyanın güneşe bakmayan kısmı nasıl karanlık oluyorsa, hakikate arkasını dönenlerin de hayatları karanlıkta kalıyor.

Güneş ışığı, o mavimsi gökyüzü, gece göz kırpan yıldızları seyretmek çok muhteşem. Allah'ın gücünü, eşsiz sanat eserini seyretmek, insanın Rabbine minnetini, şükrünü artırıyor.

Kâinat ve varlıklar üzerinde kim aklıselim ile düşünürse iman eder. Ama nice astronomi uzmanları, teleskoplarla, uydular ile bu

---

[203] Bkz. 37/36
[204] Bkz. 10/78

gerçeği gözlemleseler de hâlâ iman etmiyorlar. Çünkü onların yüzü karanlığa dönüktür.

Karanlığın gündüze nasıl ihtiyacı varsa gündüzünde karanlığa ihtiyacı var. Bunu yaşamsal anlamda düşünürsek, karanlık mecaz olarak küfür, aydınlık ise imandır. Sahabeler, küfür ve imanı kıyasladıktan sonra, hayatlarının ne kadar aydınlandığını fark ettiler. İşte o zamanın müminleri, bu kapıdan içeri girdiler ve o cahiliye karanlığından çıkıp, İslam'ın bahşettiği aydınlığına çıktılar ve kesinlikle bir daha o tarafa itibar etmediler.

❁ ❁ ❁

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ

بَهِيجٍ ۝٧

50:7 Yere de *(*bakmadılar mı?*)* ***Onu*** *(*nasıl*)* ***döşedik. Ona*** *(*nasıl*)* ***sabit dağlar koyduk. Onda her sınıftan içe ferah verici*** *(*ne*)* ***çiftler bitirdik!***

Allah, kullarına sayısız nimetler vermiştir. İnsan, nimetlerin kıymetini bilip şükrederse artar; nimete karşı nankörlük ederse de nasibini eksiltir. Bu, varlıkların rızkının kesileceği manasına gelmez. Allah'ın rahmeti sonsuzdur, yarattıklarının rızkına kefildir. Dünyaya gelen her varlığın ihtiyacı, bir şekilde karşılanmıştır. Afrika'da, Somali de kıtlık varsa bu hal, akletmeyişlerinin sonucudur. Akledemediklerinden dolayı, zalimler oraları işgal ederek doğal zenginliklerine el koyup, halkını da kendi ülkelerinde karın tokluğuna çalıştırılan köleler edinmişlerdir. Çünkü onların merhameti, acıma duyguları yok! Bu zalimler, kendileri cennet gibi bir hayata erişmek için başkalarına cehennemi bir hayatı reva görürler. Müslümanlara çok ciddi sorumluluklar düşüyor. Bir defa bilinçlenmek lazım, bilinç yetmez duyarlı olmak lazım, duyarlı olmak da yetmez,

verilen bu nimetleri zalimlere kaptırmamak için gereken mücadele verilmeli, gereken bedel ödenmelidir. Bu duyarlılıktan beri olan toplumların, başından düşmanın yapacağı zulümler eksik olmaz.

Şu cennet misali yeryüzü, mevsimine göre, siyah-beyaz, sarı-turuncu, mavi-gri vs. rengârenk tonlarda birbirinden farklı güzellikte... Görkemli dağları, ovaları, okyanusları, ırmakları, altın-maden, bor-petrol vs yeraltı zenginlikleri, ay, yıldızlar, güneş, bulut, inen kar, yağmur, ruhlara haz, huzur ve hayat vermekte.

Ey insanoğlu! Bütün dâhileriniz bir araya gelse, tüm hammaddeleri kullansa benzer bir dünya inşa edebilir mi? Bütün bunları bildiğiniz halde nasıl olur da sizi hakka davet edenlerden yüz çevirirsiniz?[205]

❁ ❁ ❁

تَبْصِرَةً وَذِكْرٰى لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً مُّبٰرَكًا
فَأَنْۢبَتْنَا بِهٖ جَنّٰتٍ وَّحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقٰتٍ لَّهَا طَلْعٌ
نَّضِيدٌ ﴿١٠﴾ رِّزْقًا لِّلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهٖ بَلْدَةً مَّيْتًا كَذٰلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

*50:8 (*Biz, bütün bunları*) **taatımıza dönen her kulun kalp gözünü açmak,** (*ona*) **ibret vermek için** (*yaptık*).*

50:9 Gökten de bereketli su indirdik de onunla bahçeler, biçilecek taneler bitirdik.

***50:10 Ve tomurcukları birbiri üstüne binmiş uzun boylu hurma ağaçları** (*yetiştirdik*),*

*50:11 **ki** (*bunlar*) **kullarına rızık olmak için** (*yaratılmışlardır*). **Biz onunla ölü bir memlekete can verdik, işte** (*kabirden*) **çıkış da böyledir.***

---

[205] Bkz. 2/22; 6/11-16, 96, 99; 13/2, 3; 22/65

Bütün bunları yaratan, sizleri de içinde barındıran, şefkati rahmeti bol olan Rabbinizdir.

Orjinalinde geçen "Tebsireten" kelimesi: Basiretinizi kuvvetlendirmek, "Münib" ise: Dönmek (Kulun Allah'a dönmesi,- Allah'dan gelen her şeye kat'iyetle inanmakla – hak ve hayır dairesine girmesidir.

Ey münkirler "Mecid" olan Kur'an'la yapılan daveti, düşünerek iman edip doğru, ilkeli davranmanız, nimetlerin şükrünü eda edip kurtulanlardan olmanız için bu uyarılar yapılmaktadır.

❁ ❁ ❁

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ

وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ

وَعِيدِ ﴿١٤﴾

50:12 Onlardan evvel Nuh kavmi, Ress yâranı, Semud *(*kavmi*)* ***de tekzip etti*** *(*ler*)*.

50:13 Aad, Firavun ile Lut'un ihvanı,

50:14 Eyke yâranı ve Tübba' kavmi dahi *(*tekzip ettiler. Evet, bunların*)* ***her biri*** *(*gönderilen*)* ***peygamberleri tekzip ettiler de benim tehdidim*** *(*onlara*)* ***hak oldu.***

Bu ayetler, İslam'a hakaret eden, ayetleri tahrif ederek insanların hakla buluşmasını engelleyen münkirlere yapılan bir uyarıdır. Eğer geçmiş kavimler gibi hakkı yalanlamaya, anlamamaya devam ederseniz, onlar gibi size de verilen mühlet dolunca hakkınızda verilen helak hükmü gerçekleşecektir.[206]

---

[206] Bkz. 21/111; 32/21; 40/21

Kur'an'ı Kerim, hâkim güç haline gelen şımarık kavimlerin helakinden sıkça bahseder. Yaşadığımız asırda ki hâkim güçler, medyayı, servet ve statü sahiplerini de yanına alarak halkları istedikleri şekilde yönlendirip kullanıyor; aykırı ses çıkaran, boyun eğmeyenlere de gereken cezayı vererek insanların gerçekle buluşmaması için ellerinden geleni yapıyorlar. Bu münkirler, geçmişteki gibi dinin aslını bozacak bir güce sahip değiller.[207] Dolayısıyla heva düşkünü, aklı kütleşmiş kimseleri, ayetlerin anlamlarını saptırarak haktan uzaklaştırmışlardır. Haktan uzaklaşanlarında elbette hakka karşı duyarlılığı kalmadığı gibi, bir de dinlerini yaşadıklarını zannedip rahatlayarak pasif, devinimsiz yaşayıp gidiyorlar.

Ebediyete kadar hak-batıl savaşı devam edecektir. Batıl, sinsi oyunlarından bunalan halkın sıkışıp galeyana geleceklerini anladıklarında hemen bir gevşetme politikasıyla farklı tatbikatlara geçerler. Gevşetirken de halkın rağbet ettiği bir şahsiyeti getirip, güya onu söz sahibi kılıyor görünürler ama perde arkasından onu istedikleri gibi yönlendirirler. Halklar da, nasıl olsa bizim seçtiklerimiz idarede kuruntusuna kapılarak rehavete düşerler. Hurafe, bidat ve şirke bulaşmış bir dinle nasıl uyutulduklarının farkına bile varmazlar. Cehalet içerisinde kalmış, hurafenin kıskacında dini yaşayanların zararı, içerden gelen bir zarar olduğu için aşılması daha bir güç oluyor. 'Kaçırmayalım, ürkütmeyelim' diye hakkı esnetecek söylemlerle bir yere varılmaz. Çünkü karşı taraf daha etkili, daha ruhu okşayacak laflar ediyorlar; daha kolayından, ucuzundan istenilen şeylere kavuşturmaya yönlendiriyorlar. Bunlara karşı ilmi siyaset, medeni cesaretle hareket etmek zorundayız. Tıpkı önderimiz Peygamberimiz gibi 'bir elime ayı, diğer elime güneşi verseniz yine hak daveti yapmaktan vazgeçmem' diyebilmeliyiz. Şu Kur'an'la uyanıp, emrolunduğumuz gibi dosdoğru yaşamalı ve doğruları

---

[207] Bkz: 15/9

birbirimize hatırlatmalıyız, Allah'ın rızasını kazanmak için O'na dayanmalıyız. Bunun yolu da Kur'an'la şuurlanmaya bağlıdır. Duygularımızla, hazlarımızla, beklentilerimizle Allah'ın rızasına eremeyiz.[208]

❁ ❁ ❁

أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ ۚ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

50:15 Ya biz ilk yaratışta aciz mi gösterdik (ki tekrar diriltmekten aciz olalım)***? Hayır, onlar bu yeni yaratıştan şüphe içindedirler.***

Bu ayet hakkında Elmalılı: "Muhakkak ki biz bununla (vahiy) ölmüş bir toplumdan hakkın feyz ve bereketiyle İslam'ın ortaya çıkması ve yeni bir hayat ile başkalarına karşı dirilip canlanması ve galip gelmesi manasına da bir işaret anlarız. Bununla peygambere teselli, kâfirlere ise uyarı misalleri veriliyor." demiş

Biz inananlar da, içerisinde bulunduğumuz hali, vahiyle düzeltip, uyanıp uyarmaya çalışırsak daha ümit var bir öğüt almış oluruz. Müslümanlar, zaten öldükten sonra dirileceklerine inanıyorlar. Her ne kadar bu mesaj yeniden dirilmeyi inkâr edenlere bir ihtar ise de bu mesajla manen dirilmeyi de düşünebiliriz.

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ

مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾

---

[208] Bkz. 11/116

50:16 Andolsun, insanı biz yarattık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekte olduğunu da biliriz. *(*Çünkü*)* ***biz ona şah damarından daha yakınız.***

Bu ayeti kerime, Allah'ı gereği gibi tanımayan, Allah'ı kendinden uzak görüp de O'na yaklaşmak için araya vesile koyanlara mesaj veriyor. Kuluna bu kadar yakın olan Allah'ı, uzakmış gibi araya aracı koymak O'ndan uzaklaşmak olur. Bu ve benzeri ayetleri okuyup da kaç kişi uyanıyor acaba? Çünkü ekser insanlar, Kur'an'ı anlamadan, emellerine erişmek için seçtikleri sure ve ayetleri okumakla meşguller. Bunların ekserisi Rabbim ne buyuruyor, O'na nasıl iyi bir kul olurum diye kafa yormazlar. Mustafa İslamoğlu; "...bunları Kur'an'ın sineği olarak tanımlamış. Sinekler şıranın etrafına üşüşür, ondan nasipleneyim diye çoğu kez içerisine düşüp nasıl ölüyorlarsa böylesi emellerine ulaşmak için şuursuz Kur'an okuyanlar, edindikleri veliler aracılığı ile de dualarını Allah'a ulaştırmaları için medet bekleyerek cehalet bataklığında çırpınıp dururlar." [209]

Allah'la irtibatını güzel kurmayan fert ve toplumlar asla uyanmaz, Allah'ın sevdiği, beğendiği kulluk vecibeleri ve sorumluluklar yerine getirilmediği müddetçe rahmetine layık olunmaz. Hiçbir ilmi dayanağı olmayan zanlarla, Mevlaya yakarışlarla emellere kavuşulmaz. Düşünelim! Allah Resulunden daha üstün bir veli var mı? O bilmiyor muydu ki, şu şu sureleri, tesbihat ve duaları okuyarak belaları def edip hayırları istesin. O ashabıyla birlikte teröre, ambargolara karşı gereken tedbiri alıp mücadele verirken Rabbinden de yardım istedi. Bilinsin ki cennet, öyle kolay ve ucuzundan kotarılma zihniyetiyle değil yakin olan Rabbe kul olmakla kazanılır.[210]

---

[209] Bkz. 27/80, 81; 39/3, 67
[210] Bkz. 9/111; 47/7

Allah, kullarının derununda neler olduğunu, duygularının nasıl geliştiğini, aklın, iradenin onu nasıl doğru olana; aynı zamanda içgüdülerin, vesveselerinin de onu nasıl yönlendirdiğini bilir. Biri, şuurlu olarak aklını, iradesini doğruya yönlendirerek; bir diğeri ise aklını, iradesini hevanın eline vererek hareket eder. İnsan sahip olduğu kabiliyet ve imkânları hangi yönde kullanırsa aklını, iradesini o yönde geliştirir. Allah tüm davranışların, düşüncelerin hangi emel hangi amaç ve gaye uğruna çalıştığını bilir. Bir usta yaptığı makinenin ne olduğunu, ne işte nasıl kullanacağını bilirde, yaratıcı yarattığı insanın içinden geçen duyguları, vehimleri, kuruntuları, kararları, bilmez mi?[211]

İnsanın içinden iyi-kötü, hayır ve şerre dair birçok düşünceler geçebilir. Şeytan bunları vesveseye dönüştürüp olumsuzluğun her türlüsüne sürükleyebilir. Bu vesveselerin, şerre sürükleyip hayır olanına engel olanları tespit edip, iman ve akılla insanlar, kendilerini koruma gücüne sahip olabilirler.[212]

İnsan elinde olmayan bir takım düşüncelerden dolayı hesaba çekilmez ama kötü düşünceleri ömür boyu iç dünyasında besleyip birilerine zarar verme, hesap ve hayal kurup planlar hazırlıyorsa, bunu yapmaya fırsat bulmasa da hesaba çekilir.[213]

❁ ❁ ❁

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ

مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

---

[211] Bkz. 3/29; 20/7; 28/69
[212] Bkz. 7/200, 201; 23/97; 41/36
[213] Bkz. 4/85; 16/25

50:17 Hatırla ki** (*insanın*) **hem sağında, hem solunda oturan, onun amellerini tespit etmekte olan iki de** (*melek*) **vardır.

50:18 O, bir söz atmaya dursun, mutlak yanında hazır bir gözcü vardır.

Sinelerin derunundakilerini bilen Allah, niye meleklerden bahsediyor. İnsanları farklı izahlarla etkileyerek, düşünüp uyanmaları için olabilir.

Önceki ayetlerde de, öldükten sonra dirilmeyi inkâr edenlere çeşitli misaller verilerek uyarılmışlardı. Burada da adeta şuur altındaki tortulardan temizlenmeleri ve o gün hiçbir şeyi inkâr edemeyecekleri, şahitlerle durumlarının açıklanacağı söylenerek korkutuluyorlar. Mesela, her insan hayatını kendi yazar. Yazılmış olan hayatı bir gün okunacak; yani o hayattan bir gün hesaba çekilecektir. O halde insanoğlu, ilerde okunacak defterini yüzünü güldürecek amellerle doldurmaya çalışmalıdır.[214]

İnsanoğlu, sahip olduğu akıl, kabiliyet ve imkânlarla sesleri, görüntüleri kaydediyor. Fakat bunları ebede ve sonrasına kadar saklayabilir mi? Ama Allah'ın kayıt altına aldırdıklarına kimse müdahale edemez. Hayatın tek bir karesi, ağzından çıkan tekbir söz bile kayıt dışı kalamaz. Tövbe ve af kapsamına girmeyen şeyler, o gün açıklanıp hesabı görülecektir.

Bu hususlar açıklanarak, Müslümanların hayatlarını Rablerinin rızası doğrultusunda uyanık geçirmeleri isteniyor. İnsan, Rabbin denetimi ve gözetimi altında olduğunun bilinciyle, doğru hareket edip samimiyetle teslimiyet gösterirse felaha erer.

❀ ❀ ❀

وَجَآءَتْ سَكْرَةُ ٱلْمَوْتِ بِٱلْحَقِّ ۖ ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾

---

[214] Bkz. 68/1

50:19 *(*Bir gün bakarsın ki*)* ***ölüm baygınlığı, gerçek olarak gelmiş. "İşte bu, senin kaçıp durduğun şey"*** *(*denilmiş*)* ***dir.***

"Hayat doğumla başlayarak, ölümle devam eden, yeniden diriliş ve hesapla neticelenen bir seyahattir. Orada bu dünyada yaşadığımız boyutlardan çok farklı bir hayat bekliyor insanoğlunu. Onları elde edebilmesi için ölmesi, kazanabilmesi içinse bu dünyada bir şeyler yapması lazım,

"Ölüm sekaratı" o anın şiddetini ifade eder. Çünkü onlar karşılaştıkları durumun korkunçluğundan dolayı kendilerinden geçerler. Düşünebiliyor musunuz çok korktuğunuz, canınızı yakacak elim bir azaba maruz kalacağınız bir sonuca gidiyorsunuz; elinizde olsa dünyanın bin bir çilesine razı olur, yine de ruhunuzu bu şartlarda teslim etmek istemezsiniz! Ama nafile! Vakit tamam artık, geriye dönüş yoktur. Yeni bir hayata geçiş süreci başlar, tıpkı ana rahminde bekleyen cenin gibi kabirden kalkış vaktini bekler.[215]

❀ ❀ ❀

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا

سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾ لَقَدْ كُنتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ

غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾

50:20 Sur'a da üfürülmüştür. İşte bu, tehdidin *(*tahakkuk etmiş*)* ***günüdür.***

50:21 *(*O gün*)* ***herkes, beraberinde sürücü ve şahit*** *(*iki melek*)* ***bulunduğu halde,*** *(*mahşere*)* ***gelmiştir.***

50:22 Andolsun ki sen *(*dünyada*)* ***bundan gaflette idin. İşte senden perdeni kaldırıp açtık. Bugün gözün*** *(*ne kadar*)* ***keskindir!***

---

[215] Bkz. 47/27; 50/3

Sura üflenince çok şiddetli bir ses ile her şey bir anda alt üst olacaktır. O süresi belli olmayan ikinci üfürülüşe kadar yeni bir âlemde insanlar Rablerinin huzuruna yine aynı sekaratla, yanında amel defterini taşıyan bir şahitle hakkında verilecek kararı beklerler.

Ayetin orjinalinde geçen "Hadidun" ifadesi; insanoğlunun o gün teyakkuza gelip gözlerini açacağını, aklından perdeler, yani dar düşünceler, dar görüşler kaldırıldıktan sonra işlerin, hadiselerin içyüzlerini, hakikatleri idrak edeceklerdir. Yani ölümle başlayan gaflet perdesi kalkınca söylenenlerin gerçek olduğu apaçık ortaya çıkacaktır. Diğer bir ifadeyle o gün perdeler iner, perdeler kalkar. Tıpkı uykudan uyanıp güne göz açıldığı gibi! Hani derler ya: "İnsanlar bir tür uykudadır, ölünce uyanırlar."[216]

Allah Tealâ ahirette olabilecek olayların bir benzerini bu dünyada mutlaka kullarına gösterir. Mesela uyuduğumuzda gözlerimiz dünyaya kapanır, bilmediğimiz manevi bir âleme geçici olarak açılır. O âlemde bazen çok güzel, bazen çok korkunç rüyalar görülür uyandığımızda aklımız, duygularımız bu rüyaların tesirinde kalır. Bakınız rüyada böyle bir âlemi nasıl yaşatıyorsa Cenab-ı Allah öldükten sonrada diriltip o bahsi edilen ebedi âlemde yaşatmaya kadirdir. Akıl ve gözlerdeki gaflet perdesi kalkarsa sadece uykudaki rüya âlemiyle gerçek olduğu idrak edilirse insanın imanı perçinleşir ve bu inançla o günü daha bir ciddiye alarak, hareket ederek yaşar. İnanmadan, inandım deyip de şuurlu olarak işi ciddiye almadan çokta istikamet üzere yaşanılmaz.[217]

Düşünürsek birçok insanlar inkârlarından dolayı değil de cehaletlerinden dolayı o günü çokta ciddiye almazlar veya hurafe ve şirkle karışmış bir dinle hareket ederler. Kimi cahillerde din düş-

---

[216] Bkz. Mu'cem'ül- Müfehres Terc.Timaş Yay. 20/102, 27/87, 39/68
[217] Bkz. 29/2

manlarının dini çağdışı, Müslümanları da bedevi ve terörist olarak tanıttıklarından dolayı İslam'dan uzak kalma bedbahtlığına maruz kalmışlardır. Bunlar doğruyu arama şansından mahrum kalmış olabilirler onların hangi saikle bu durumda olduklarını Allah Tealâ değerlendirecektir; ama ilahi davetle uyarıldıkları halde hâlâ ön-yargı ve taassupla haktan yüz çevirenler o gün bu yaklaşımlarının cezasını çekeceklerdir. Evet, Kıyamet koptuğunda herkes ayağa kalkacak kıyam edecek; hiçbir çıkış yolu olmayan aynı kapıdan, aynı istikamete Rabbin huzuruna hesap vermeye koşacaktır. O gün münkirler korku, keder ve pişmanlıktan diz çöküp kalakalacaklardır.

❁ ❁ ❁

وَقَالَ قَرِينُهُۥ هَٰذَا مَا لَدَىَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾ أَلْقِيَا فِى جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ

﴿٢٤﴾ مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾

50:23 Onun yoldaşı olan *(*melek*)* ***dedi*** *(der)* ***ki: "İşte yanımda*** *(*yazılı*)* ***olan şey karşındadır."***

50: 24-25 *(*Ey iki melek, hakka karşı*)* ***alabildiğine inat eden, hayra bütün hızıyla engel olan, zalim, şüpheci her nankörü atın cehenneme!***

Cehennem kâfirler için hazırlanmıştır. Bunun lamı cimi yoktur. Bana dokunmaz mantığından kurtulmak lazım. Ben nasıl olsa iman ettim, kalbim temiz, niyetim iyi demekle Müslüman olunmaz. Böylesi Yahudi ve Hıristiyan mantığından uzaklaşılmadığı müddetçe cennete götürecek adımları atmakta geri kalınır. Cennet şuurlu kulluk davranışları ile kazanılır.[218]

---

[218] Bkz. 2/80-82, 112

Hak din hakkında gönüllerde şüphe uyandıran, hayra engel olan inatçı kâfirler daima elastiki sözlerle gönüllerde şüpheler yaratarak, korkutucu engeller peydah ederek insanların hidayetle buluşmalarını engellemek için ellerinden geleni yaparlar. Bu ayetten çıkaracağımız dersle Müslümanlar bir hayır söz konusu edildiğinde ona ilmi bir kanaat hâsıl olmuşsa hemen ertelemeden yapmalılar. Güzel bir tembihle "bin düşün bir konuş, bin düşün bir iş yap, bir hayır varsa hemen yap ki, şeytani vesveseler yapacağın işlere engel olmasın. Bu muhakemeye sahip olanlar şeytandan gelen vesveseyi yener. Aslında şeytani vesveseler insanın kendi gafleti, kendi tutku ve zaaflarıyla ona davetiye çıkarmasıdır. Yoksa onun Salih kullar üzerinde bir hâkimiyeti yoktur.[219]

O gün mahzun olmak istemiyorsak, korkulardan emin olup kurtulmak istiyorsak ahireti kazanma hususunda çok duyarlı ve bilinçli olmak zorundayız. Diyelim olmadık, inandığın halde niye o günü ciddiye almadın, niye öyle davrandın, işine mi gelmedi, zoruna geldiği için mi yüz çevirdin, niye uyarıldığın halde dinlemedin niye niye!?

Ey hayra engel olan haktan gafiller! " Ya yol ver, ya yol aç, yoldan çekil" Diğer bir ifade ile " Ya öğrenci ol, ya dinleyici ol, ya onu sevenlerden ol! Hiçbirinden değilsen engel olanlardan olursun ki bu helake sürükleniştir.

❁ ❁ ❁

اَلَّذِى جَعَلَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَاَلْقِيَاهُ فِى الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾

50: 26 Ki o, Allah ile beraber diğer bir Tanrı daha edineni, çetin azaba birlikte atın.

Allah tek ibadet edilecek varlıktır ama insanlar ibadet konusunda ilmi imana sahip değillerse gösteriş, riya, desinler gibi illetli

---

[219] Bkz. 15/39- 42

yaklaşımlarla amellerini zayi edebilirler. Veya Allahın emirlerinin dışında emirler koyanlar ilah, onların ilke ve inkılâplarına kayıtsız şartsız bağlı kalacaklarına and içerek veya şaşmaz veliler edinerek veya salt hevai arzularına göre hayatlarını tanzim ederek yaşayanlar Allah ile beraber tanrı edinmiş olduklarından bütün amellerini zayi ederler!

❀ ❀ ❀

قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَآ أَطْغَيْتُهُ وَلَٰكِن كَانَ فِى ضَلَٰلٍۭ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾

50: 27 Arkadaşı *(*olan şeytan*)* ***"Ey Rabbimiz, onu ben azdırmadım. Fakat o,*** *(zaten haktan)* ***uzak bir sapıklık içinde idi" dedi*** *(*ler*),*

Ayetin orijinalinde şeytan geçmiyor, arkadaştan bahsediliyor yani haktan uzak kişilerin, haktan saptırıcı olduklarına dikkatler çekiliyor. Anladığımız ilmi bir çizgisi olmayan, hurafi, ideolojik saplantıyla, çağın getirdiği felsefik bilgilerle zihni işgale uğramış kişiler çabuk arkadaş kurbanı olurlar. Mesela biri arkadaşını seviyor, kendine rehber ediniyor, kurtuluşunu onun kutsallığında, kerametinde görüyorsa bu fasıklıktır, sapıklıktır. Burada parantez içerisinde şeytan denilmiş olduğuna göre bu tür düşünceleri de parentez içerisinde düşünebiliriz. Şeytanda çok şeyler biliyordu, Allah'ı da inkâr ettiği için kâfir olmamıştı; o Allah'a teslim olmayı reddettiği için hak yoldan sapmıştı. Mesele bir şeyi bilip bilmemekle alakalı değil teslimiyetle alakalıdır. Kim bir insanı kutsarsa o gün o, ona Allah'ım ben sana sığınırım ben arkadaşıma böyle bir şey söylemedim o kendi sapık düşüncesine beni alet etmiş. İşte her cahil insanda geçmiş veya hali hazırda âlimleri kendi ilimsiz sapık beklentilerine alet eder. Bir kimse âlimi ilah edinmişse âlimin suçu ne?

Öyle azdırıcı, saptırıcı arkadaşlar var ki şeytana pabucu tersten giydirir. Bunlara karşı çok uyanık ve dikkatli olmak gerekir. Akıllı insan hayrını, şerrini, ebediyetini düşünendir. Böyle bir düşüncesi, muhakemesi olmayan insan kimle arkadaşlık ederse ona uyar. Bir insan gittiği yere renk veremiyor kendisi gittiği yere uyuyorsa sağlam bir alt yapısı yoksa fucur tarafı ağır bastığında ayağı kayar gider esbaplı şeytanların şerrine maruz kalır. Bunun sebebi birçok ayeti kerimelerde Allah'ın zikrinden yüz çevirmek, sonra uzaklaşmak, sonra şeytani işlere davetiye çıkarmakla başlar. Baştan bozuldu mu ahlak gerisi çorap söküğü gibi gelir. Siz buna şeytan deyin, siz buna esbaplı şeytanlar deyin hepsi hevadan kaynaklanmaktadır.[220]

Dolayısıyla müşriklerden olmamamız için yolumuzu titizlikle öğrenip gereğini yerine getirmeliyiz.

❁ ❁ ❁

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدَّلُ
الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾ يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ
وَتَقُولُ هَلْ مِن مَّزِيدٍ ﴿٣٠﴾

50: 28 (Allah) ***buyurdu*** (buyurur:) ***"Benim huzurumda çekişmeyin. Ben size önceden tehdit göndermiştim."***

50:29 "Benim yanımda söz değiştirilmez. Ben kullara zulümkar da değilim."

50:30 O gün cehenneme "Doldun mu?" diyeceğiz. O da "Daha var mı?" diyecek!

---

[220] Bkz. 20/124- 126; 43/36-38

Allah adili mutlaktır. Asla haksızlık yapmaz. O gün cennette, cehennemde sahibine yakın olacaktır. Yani içerisinde olacaklardır. Allah asla sözünden caymaz, herkesin hakkında verilen hüküm uygulanır.[221]

O gün insanlar birbirini suçlayamazlar, suçlarlarsa da azarlanırlar. Çünkü bu azabı hak edenler ikna olmaları için her tür uyarıda bulunulmuş, fakat onlar bir ölünün hissizliği içerisinde yüz çevirmişlerdir.[222] "Cehenneme doldun mu?" sorusu kâfirlere karşı bir öfkenin ifade ettiği gibi, tıpkı bir fırının yandığı sürece sönmemesi için odun istediği gibi mecazi bir ifadedir.[223]

❁ ❁ ❁

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾ هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ
حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾ مَّنْ خَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ﴿٣٣﴾
ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾ لَهُم مَّا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا
مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

50: 31 Cennet, takva sahiplerine, uzak olmayarak, yaklaştırılmıştır.

50: 32 İşte size vaat olunan; *(gördüğünüz şu)* ***cennettir ki*** (o, Allah'ın tâatına) ***dönen, Onun*** (hudut ve ahkâmına) ***riayet eden,***

50:33 Çok esirgeyici Allaha (bütün samimiyetiyle) ***gıyabî saygı gösteren, Hakkın tâatına yönelmiş bir kalp ile gelen kimselere hastır.***

---

[221] Bkz. 22/10; 41/46
[222] Bkz. 14/ 22; 37/25-33
[223] Bkz. 32/13, 14; 21/100

50:34 Selâmetle girin oraya, işte bu, ebedîlik günüdür.

50:35 Orada onlar ne dilerlerse var. Nezdimizde daha fazlası var.

Mümin olarak ölüp Mevla'ya dönmek aşıkın maşukuna kavuşması, vuslata ermesidir. Onları en büyük dehşet dahi korkutamaz. Hak ettikleri cennete hiç bekletilmeden gireceklerdir. O mü'minler ki, şuurlu bir şekilde yaptıkları işleri Allah'ın beğeneceği en güzel şekilde yapmaya gayret ederler. Buna bir müjde olarak bir kelamı kibarda "Resulullah Ashabına sizin Rabbinizin üzerindeki hakkını söyleyeyim mi? Onlar nasıl olur ya Resulullah her şeyin sahibi O, kullarına ikram ve ihsanlarda bulunan O iken bizim nasıl onun üzerinde hakkımız olabilir ki, ? Peygamber Efendimiz Rabbinizin sizin üzerinizdeki hakkı şudur Lailahe illallah Muhammedun Resulullah demeniz, gereklerini yerine getirmeniz halinde O'nun üzerinde bir hak sahibi olursunuz. O da sizi cennetine koyarak hakkınızı öder." Bir diğer ifadeyle Allah sizlerden razı, sizde O'ndan razısınızdır.[224]

Allah, ölümle onları bütün sıkıntılardan kurtarıp sonsuz ve sınırsız mükâfatlarla huzura erdirecektir. Daha bilinmeyen mükâfatlarla taltif edileceklerdir. Bazı rivayetlere göre bu lütuf büyük bir ihtimalle Allah'ı görmektir. Bu lütuf ve ikram sahibi Allah'ı görmekten daha büyük bir sevinç ve saadet olmaz.[225]

Ey Kitaba varis olanlar söyleyin nereye gitmek istersiniz! Sağcılardan mı, muktesitlerden mi, hayırda yarışanlardan mı? Yoksa sahip olduğunuz mirasla zulme mi düşmek istersiniz !? En üstün yaratılışınızı korumak için hangi işlerdesiniz?

❁ ❁ ❁

---

[224] Bkz. 5/119; 89/27-30; 98/8

[225] Bkz. 21/103; 39/61; 43/68-73

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ

مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾

50:36 Biz, bunlardan evvel nice nesilleri helak ettik ki onlar kuvvetçe kendilerinden daha (üstün ve) ***çetin idiler,*** (Öyle ki ölümden kurtulmak için) ***memleketlerde delikler aramışlardı.*** (Fakat) ***firara bir*** (çare) ***var mıydı?***

Allah geçmiş kavimlerin helakini anlatarak Mekke müşriklerine ve vahye muhatap oldukları halde davetten yüz çevirenleri ihtar ve ikaz ederek uyarıyor. Bir örnek olarak Yahudilerin sınırsız küstahlıkları, nankörlükleri sebebiyle gittikleri her yerde fitne fesat çıkarmalarından dolayı bulundukları her yerden kovuldukları tarihi bir gerçektir.[226] Bir yerde devlet kurmuşlarsa bu onların başarısı değil Müslümanların ihmalleri, acziyetleri ve gevşekliklerindendir. Böyle düşünmek lazımdır.

Mesela; Ad kavmi çölde suyun olmadığı bir yerde taşıma suyuyla baraj yapıyorlar ve o barajın çevresinde olağanüstü bir uygarlık kuruyorlar. Ad'ın gücü o günün en yüksek teknolojisi bugün bile hayrette bırakacak boyuttaydı. Buna rağmen Allah onları helak etti. Bunların helakini yapılarını kum üstüne, kaypak zemin üzerine yaptıklarına bağlıyor Semud kavmi. Bu zihniyetle kayaları oyarak sağlam zemin üzerine şehirlerini kurarak kendilerinin kurtulacaklarını sanıyorlar. Yani İlahi gücü görmek istemiyorlar. Ayette bu zihniyete sahip olanlara nereye gitseniz, ne de yapsanız, hangi güce sahip olsanız da Allah'ın gücüne karşı koyamazsınız.

Bu helak kâfirlere yapılan bir ihtar olsa da ferdi anlamda da düşünebiliriz. Çünkü kâfirlere yapılan her bir ihtar mü'minin üze-

---

[226] Bkz. 5/33; 59/2-7

rinde düşünüp sahip olduğu nimetleri Allah'tan bilip ona göre davranmalıdır.

Aslında bu helak bir devlet sistemini hedef alıyor. Mesela Orta Doğuda Müslüman, gayri Müslim her dine mensup müntesipler var ama idare mekanizmaları zulüm ile hâkimiyetlerini sürdürüyorlarsa bilinsin ki fertte toplumda zulümle abad olmamıştır. Fertte toplumda eninde sonunda dünyevi uhrevi cezaya maruz kalırlar. Ki günümüzde Irak'ın Saddam'ı, Libya'nın Kaddafi'si Suriye'nin Esat'ı abad oldu mu? Halklarıyla beraber her türlü zulme maruzlar. Müslüman değiller mi? Onlara krallık, bunlara demokrasi deseler de halklarına zulümle muamele içerisindeler. Dolayısıyla onları da ibreti âlem seyretti. Fert olarak Saddam sığınacak bir yer bulabildi mi? Serveti, gücü, otoritesi onu korudu mu? Bunlar her ferdin birebir gözlemlediği veya maruz kaldığı gerçekler değil mi? Ey insanlar haksızlık etmeyin, zulme düşmeyin! Allah'ın gücüne karşı bugüne kadar kimse karşı koyamamıştır. Haydi gidin Suriye vs yerlerde durdurun zulmü; kim karşı koyabiliyor; tüm dünya seyrediyor. Herkes kâfir de mi engel olunamıyor! Bu belalar bir devletin azgınlaşmasının sonucu başa gelenlerdir. Firavunlar, Nemrutlar helak olurken halkında iyi olanlar bir şekilde kurtuldular.[227]

Kur'an cennet cehennem tasvirini anlatırken dünyanın da nasıl cennet ve cehenneme dönüşeceğine dikkatleri çekiyor. Kurtulamadığı zulümden, kardeş kanında boğulmaktan kurtulamayan binlerce insan ölümü temenni etmekte, toprağın altındakilere gıpta etmekteler. Bu bir dünya cehennemi değil midir?

❁ ❁ ❁

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

[227] Bkz. 11/116; 50/12-14

50:37 Şüphesiz ki bunda aklı olan yahut kendisi huzur *(*-ı kalp*)* ***içinde olarak, kulak veren kimseler için elbette bir öğüt*** *(*ve hatıra*)* ***vardır.***

Önceki ayetle bağlantılı düşünürsek bu ihtarlara kulak verenler kendilerini toparlarlar. Kulak kalbi, kalp aklı, akıl uyarıyı idrak eder. Kulak, kalp, akıl müşterek işleyip tefekkürle buluştuğu zaman ortaya anlayış çıkar, meseleyi idrake sevk eder.

Vicdanlı, az çok duyarlılığı olanlar olaylardan, yaşananlardan mutlaka bir ders çıkarır. Olaylara karşı duyarsız olanlar kalbi bir rahatsızlık dahi duymazlar. Çünkü bir şeyin anlaşılması için kalbin ve kulağın alıcı modunda olması ve bir nevi antenlerini o tarafa çevirmesi lazımdır. Fıtrat kirletilip üstü örtülmediği sürece öğüt almaya her zaman müsaittir. Kulağınız duymasa, gözünüz görmese, Kalp spazmına düçar olsanız da eğer meseleyi idrak edebilecek, düşünceye, muhakemeye götürebilecek anlayışınız bozulmamışsa insanın da hayatının da önemi vardır. Yeter ki duygularınız sahih olsun, iman hakikatiyle buluşsun.

Belki uzuvlarda sakatlıklar, hastalıklar söz konusu olabilir, ama düşünme akledebilme yetisi bilfiil hastalığa müptela olmaz. Onu kullanıp kullanmama noktasında atalete uğratma veya yanlış kullanma söz konusudur. Gerçek şu ki, gözler kör olmaz; lakin göğüsler içindeki kalpler kör olur. Bundan anlıyoruz ki imanın da inkârın da asıl merkezi kalptir.

22/46. Ayette "akledebilecek kalpleri olsaydı ifadesinden anlıyoruz ki, kalbin tüm duyguları, hislerin, zihni ahlaki niteliklerin merkezi olarak kabul edilmesindendir. Fiziksel hayatın merkezi olan kalp; asıl işleviyle ruhun merkezidir. Hayatı ve ruhi noktada önemli yeri olan kalbi algılama ve idrakten mahrum bırakıp inatla hevalarından doğan gafletle örttüklerinden kalbi körlük hastalığına müptela oluyorlar. Görüyor, ibret almıyor, duyuyor anlamıyorlar. Neden? Çünkü kalbini öğütle yaşatmıyor, düşünmekle aydınlatmı-

yor, yakin ile güçlendirmiyor. Gaflet ve hevasından doğan illet, tüm alıcı verici cihazlarında arıza meydana getirmiştir.

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ وَّمَا مَسَّنَا

مِنْ لُّغُوبٍ ﴿٣٨﴾

50:38 Andolsun ki biz gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunan şeyleri altı günde yaratmışızdır. Bize hiçbir yorgunluk da dokunmamıştır.

Kâinattaki her şeyin Allah'ın gücü, otoritesi ve ol emriyle meydana geldiğini ama her şeyin kendine mahsus oluşmasında bir sürecin gerekli olduğunun izahını hakkıyla yapamayız. Fakat bu oluşlarla birçok keşiflerde bulunma hususunda da akıllara ışık tutar. Mesela Hz. Âdem'in döneminde şu içerisinde yaşadığımız çağın teknoloji harikaları var mıydı? Ama hayatlarını idame ettirecek çalışmalarda bulunuyorlardı. Zamanla akıl, tefekkür, muhakeme ile kâinatı inceleyenler kuşların uçuşlarını inceleyerek uçuş kanunu keşfedip havada koskoca demir kütlesini uçurabildiler vs ..Her dönemde yeni yeni keşiflerle yeni icatlar ortaya koyuluyor. Demek ki var olan kanunlar içerisinde ayrı kanunlar var. Bunu insanoğlu Allah'ın bahşettiği akıl, muhakeme, tefekkür gücünü kullanarak ulaşsalar da sonsuza ulaşamazlar.

Ey insanlar bu yaratılışla aklınızı yormayın, sınırlı aklınızla sınırsızı anlayamazsınız. Katmanlar hakkında keşiflerde bulunsanız bile bu yaratılış sırrını hakkıyla bilemezsiniz. İnsana Allah'ın ilminden çok az şey verilmiştir.[228]

---

[228] Bkz. 2/255; 17/85

Allah için zamana, zemine, güce, malzemeye ihtiyaç yoktur. O, "Ol" deyince bir şey hemen oluverir. Eğer altı günde yaratma işi kabul edilse bu ol emrine ters düşmez mi?[229] Göğün katmanlarının O'nun ol emriyle yaratması nasıl izah edilecek; altı günde yaratılır mı bu koca kâinat; gülünür. Bütün âlem, bütün materyaller toplansa böyle bir şeyi değil altı günde yaratma ebediyete kadar uğraşılsa yine böyle bir şey asla yapılamaz. Ayrıca Allah'ın katında gün insanın bildiği gün gibi değildir; bir gün bin yıl gibidir.[230]

Burada bu meseleleri tartışma yapanlara bir gönderme var. Yahudiler Allah altı günde göğü yarattı yedinci gün cumartesi günü istirahata çekiliyor diyerek o bir günde Allah'ı devre dışı bırakıyorlar. Cumartesi yasağı da onlardan çıkan indi bir görüştür. Onlar o bir gün nasıl olsa dinleniyor, onları görmüyor diye her tür gayri ahlaki davranışlarda bulanmaktalar. Oysa Allah her an bir yaratmada, her an bir işte ve her şeyde bir yenilik vardır.[231]

❁ ❁ ❁

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ
الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾ وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾

50:39 *(*Habîbim*)* ***ne derlerse sen*** *(*şimdilik*)* ***sabret. Rabbini, güneşin doğuşundan evvel ve batışından önce, hamd ile tespih*** *(*ve tenzih*)* ***et.***

50:40 Gecenin bir cüz'ünde ve secdelerin arkalarında da onu tespih et.

Hakkın galip ve muzaffer olması için sabırla vahyi yaymalı ve uğrunda gereken mücadele verilmelidir. Bu nedenle maddi manevi

---

[229] Bkz. 2/117; 7/54
[230] Bkz. 22/47
[231] Bkz. 55/29

donanımda olunmalıdır. Bu donanım birliği, ibadeti, duayı ve güçlü bir dayanışmayı temin eder.

Güneş doğmadan veya batmadan önce geceleri Allah'ı tespih etmekten maksat, vaktin namazlarını, diğer bir ifadeyle namaz sadece beş vakit eda edilen bir ibadet değildir. Namaz disiplin, birlik ve dayanışma okuludur. Namaz doğrudan zihin, dil ve beden eylemidir. Dolayısıyla şuurlu bir namaz duadır, davettir; Hayatlarını bu üç kolonun üzerine bina edenler tüm zamanlarını Allah'ı zikir, hamd, tespih, secde ederek geçirmiş demektir.[232]

Ayette secdeden sonra Rabbini tesbih et derken sahip olduğun imkânları, kabiliyetleri Allah'ın rızası doğrultusunda kullanmaya gayret et, hayatınız bu minval üzere devam etsin mesajının verildiğini düşünebiliriz. Namazda ki kıraati, rûkuyu, secdeyi bu manada kavrasaydık çok daha nitelikli özüyle sözü bir Müslümanlar olurduk da bu din bizim davamız olurdu; dolayısıyla bırakıp gidecekleriimize değil de yanımızda götürüp yüzümüzü ak edecek işlere rağbet ederdik.

Elbette bu kulluğu ayakta tutmak, dini yaşanır kılmak için sabretmek gerekir. Cahillerin, zalimlerin saldırılarına vurdumduymazlıklarına sabredip kutlu yolumuza devam edip kendimizi kontrol altına alıp, güçlü yürüyebilmek, Allah'la bağımızı sıkı tutmamıza sebep olan Kitabımızı gereği gibi okumamız ve namazı da tadili erkân üzere kılmamız gerekir. "Namazı kıl ve kıldır" derken bu sadece ritüel bir kılış anlamında değil, oku, öğren, öğret, yap yaptır, bütün gücünü bu uğurda kullan; Müslüman'san sorumluluklarını gücünce yerine getirmeye çalışmak zorundasın. Gerçekten bu güne kadar sorumluluklar yerine getirilmeye çalışılsaydı bu kadar İslami değerlerden uzaklaşılır mıydı? Kutlu bir ümmeti oluşturmak için on üç sene ashabıyla birlikte mücadele vermişken Peygamber

---

[232] Bkz. 17/79; 20/130; 32/16

bugün ümmetiyim diyenlerin ekserisi dinlerinin cahili oldukları için şirki amelleri din yerine koymuşlar. Demek ki, okuyuş düzgün olmayınca amellerde düzgün olmuyor.

❁ ❁ ❁

وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾ يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾

50:41 Nida edenin yakın bir yerden ünleyeceği güne kulak ver.

50:42 O gün *(*bütün halk*)* ***o hak sayhayı işiteceklerdir. İşte bu*** *(*kabirden*)* ***çıkış günüdür.***

Ey insanlar size yapılan davete boş verme, kulak ver! Kulak vermezsen ölüm çığlığıyla dirilecek ve gerçeği O gün anlayacaksın ama bunun size bir faydası olmayacak! O gün için hazırlıklı olmalısın! O gün bambaşka bir hayat olacak ve asla insanlar kendi insiyatifiyle hareket edemeyeceklerdir. İradeler ellerden alınmış sevk-i tabi ile hak ettiği sonuca doğru koşacaklardır.

Bu ayeti otuz yedinci ayetle beraber düşünürsek ikisinde de bir sese kulak ver uyarısı var. Eğer bugün ilahi davete çağırıcının sesine kulak vermezseniz, o gün isteseniz de istemeseniz de bu sese kulak vereceksiniz; çünkü artık karşı koyabilecek bir gücünüz olmayacak. Eğer Hakka kulak verir, Hak üzere yaşarsanız, o, çağrıcı gününde asla üzüntü ve sıkıntı çekmeyecek ve refah içerisinde o sese doğru koşarsınız.

❁ ❁ ❁

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ

سِرَاعًا ذَٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾

50:43 Öldürecek de, diriltecek de şüphesiz ki biziz, biz. Dönüş de ancak bizedir.

50:44 O gün hepsi süratle çıkmak üzere arz kendilerinden ayrılır. İşte bu, bize göre kolay olan bir haşirdir.

İnsanın şu dünyada yaşamı en büyük mucize! O bir damla suyun bu muazzam hale gelişini bilmeyen var mı? Bu ne kadar gerçek ise ölümden sonrada dirileceklerdir. Eğer dirilmek, hesap vermek olmasaydı dünyanın hali ne olurdu? Varıp durumun vahametini bir düşünelim. Çünkü insanları en çok hizaya getiren şey Allah korkusudur. Balyoz darbesi, Ergenekon vs. vahşetler, hep Allah'ı hesaba katmayanlar eliyle işleniyor.

Fay hattı vs. denilse de depremin şiddetine göre çıkan gürültü ve yaşanılan dehşeti görmüyor muyuz? O gün ise bundan daha vahim bir gürültü ile her şey altüst olacaktır. İlk yaratmayı gerçekleştiren Allah yeni bir alemi yeni bir yaşamı gerçekleştirir.

❀ ❀ ❀

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ

يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

50:45 Biz onların neler demek de olduklarını çok iyi bileniz. Onların üstünde bir zorba değilsin sen. Onun için benim tehdidimden korkacaklara (sadece***) Kur'an ile öğüt ver.***

Sure Kur'an'ın insanları şerefli makamlara erdireceğine; elçilerin yaptıkları davetin doğruluğuna, kevni ayetlerle dikkatleri

çekerek akledenlerin hakikati idrak edip anlayacaklarına; ölüm, kıyamet ve haşrin vukuuna, iman edenlerin kurtuluşuna, inkârcıların helaklerine, kâfirlerin bu rahmetten yüz çevirip hakkın yayılmasını engellerine karşı yine bu Kur'an'la mücadelenin sürdürülmesiyle son buluyor.[233]

Allah'ım, şehadete şahit olarak imana ermeyi, şükrünle yakine erip Salih amellerle selamet ve selam yurduna kavuşmayı; hevai dürtülerle gaflete düşüp rızanı unutmaktan sana sığınırız.

[233] Bkz. 25/52

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ZÂRİYÂT SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Bu surede de Kâf suresi gibi hayat memat ve kıyamet mevzuları yer almaktadır. Adını ilk ayette geçen "Rüzgâr" anlamına gelen "Zariyat" kelimesinden almıştır. 60 ayettir.

❁ ❁ ❁

وَالذَّارِيَاتِ ذَرْوًا ﴿١﴾ فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا ﴿٢﴾ فَالْجَارِيَاتِ يُسْرًا ﴿٣﴾

فَالْمُقَسِّمَاتِ أَمْرًا ﴿٤﴾ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾ وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾

51: 1 Tozutup savuran (rüzgâr) **lar,**
51: 2 Sonra (su) **yükü** (nü) **taşıyan** (bulut) **lar,**
51: 3 Sonra kolayca akan (gemi) **ler,**
51: 4 Sonra iş bölümü yapan (melek) **ler hakkı için,**

51: 5 Şüphesiz ki size vaat olunan (şeylerin hepsi) **elbette doğrudur.**

51: 6 Şüphesiz ki (amellere göre) **ceza** (yani mukabele) **de elbette vaaki'dir.**

Kaf suresinin son ayetleri, ebediyette karşılaşılacak durumları haber vermişti. Bu surede de inkâr edilemeyecek gerçeklere dikkatleri çekerek, münkirlere ister inanın, isterse inanmayın, o gün, şu gördüklerinizi nasıl inkâr edemiyorsanız kıyamet ve sonrası olacakları da öyle inkâr edemeyeceksiniz. Bu gerçeğe yemin ediliyor.

Var edici olan Allah, ta'zim edilip, varlıklar üzerindeki hükümranlığı bu yeminle pekiştiriliyor.

Araplar, yeminle söylenen bir söze inanılmadığı ve yalan yere yemin edildiği zaman helake sürükleyen zararlara sebep olacağına inanıyorlardı. Hz. Peygambere 'el emin' lakabını kendileri vermelerine rağmen ne oldu da söylediği sözleri yalanlamak için itirazlar öne sürerek şair, kâhin vs. yakıştırmalarında bulundular. Onlara sanki adeta, bu çelişkiden kurtulun, dürüst ve kararlı olun, yolunuzu belirleyin deniliyor. Hz. Peygamber, kevni ayetlere dikkatleri çekerek yapmış olduğu davetin gerçekliğini gözler önüne sermeye çalışmasına rağmen; onlar, bunların doğa olayları olduğunu ileri sürerek ilahi gücü göz ardı edip reddediyorlar. Oysa İslam'a giren insanlardaki örnek yaşantıyı takdir edebilselerdi davetin hak olduğunu ve kendi lehlerine olduğunu anlarlardı. Fakat onlar ve onlar gibiler hakikate, inat, önyargı ve taassupla karşı çıktıklarından Müslümanları da kendilerinden yararlanılacak hor varlıklar olarak gördüklerinden, kendilerine, ideal ve ideolojilerine gölge düşüreceklerini anladıklarında yok etmek için gereken her türlü zulmü, haksızlığı uygulamaktan çekinmezler. Aklı kilitlenmiş bu idraksizler, salim akıl devreden çıkınca her türlü yanlışın altına imza atılabiliyor. Gurur, inat ve taassupla imandan yüz çeviren, gerçeği gör-

mek istemeyen bu körlere, duymak istemeyen bu sağırlara hakikati kimse duyuramaz.[234]

Rüzgâr yaratılmışların üremesine, hareketini sağlayan her türlü itici gücün meydana gelmesine sebep olan ilahi bir rahmet olduğu gibi gerektiğinde gazabın da sebebi oluyor.[235]

Hava akımları, yeryüzünde yükselip alçalmaktadır. Göğsümüzü dolduran havayı veya bir an nefesimizin kesildiğini; rüzgârın esmediğini, tohumların bir yerlere sevk edilmediğini, inen suyla buluşmadığını bir düşünelim! Ne yapabiliriz, hangi bedeli ödeyerek havayı ve hayatın idamesinde gerekli olan şeyleri yaratabiliriz? Bütün bunları bir hikmet üzere yaratan Allah, insanları öldükten sonra diriltmeye de kadirdir.[236]

❁ ❁ ❁

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ۝٧ إِنَّكُمْ لَفِى قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ ۝٨ يُؤْفَكُ عَنْهُ

مَنْ أُفِكَ ۝٩

51: 7 O hareli yollara sahip gök hakkı için,

51: 8 hakikat, siz katî ihtilâfa düşen bir söz içindesinizdir.

51: 9 Ondan döndürülen kimseler döndürülür.

Önceki ayetlerde de bahsedildiği gibi müşrikler, Hz. Peygamber ve Kur'an hakkında birbirini tutmayan şeyler söylerler. Mesela, Peygambere sihirbaz, mecnun, kâhin; Kur'an'a da şiir, eskilerin masalları diyerek önyargı, çıkar kaygıları ve ene duygularıyla Allah kelamıyla alay ederek karşı çıkarlar; bununla da kalmayıp davetin engellenmesi için Müslümanlara her tür zulmü reva görürler.

---

[234] Bkz. 3/184; 27/80; 45/ 7

[235] Bkz. 7/57; 10/22; 13/3; 15/22

[236] Bkz. 18/45

Yalan, inat ve cehalet bir insanda mevcutsa en büyük tehlikelere davetiye çıkarır. Bu münkirlere ait bir özellik olsa da kimde bu hasletler varsa o insandan da her türlü şenaat hâsıl olabilir.

❀ ❀ ❀

قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ ﴿١١﴾ يَسْأَلُونَ أَيَّانَ

يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٢﴾ يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ﴿١٣﴾ ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَٰذَا

الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

51: 10 Kahrolsun o koyu yalancılar

51: 11 ki onlar koyu bir cehalet içinde kalmış gafil kimselerdir.

51: 12 Onlar, o ceza gününün ne zaman olduğunu sorarlar.

51: 13 (O gün) **kendilerinin ateş üzerinde azaba uğratılacakları gündür.**

51: 14 (Onlara) **"Tadın azabınızı. İşte** (dünyada) **çarçabuk** (gelmesini) **isteyegeldiğiniz bu idi.** (denilir).

Bu kadar uyarı, teşvik ve tehditlere rağmen hâlâ kıyametin ne zaman vuku bulacağını sorarak alay ediyorlar. Gerçekten öğrenip iman etmek için sorsalardı, yalancı, cahil, hakka karşı çıkan inatçı gafiller olarak tanımlanmazlardı. Öğrenmek için sormak aklın gereğidir.

Bu ayet, şu mesajı vermektedir. İlmi gerçeklere dayanmadan sadece kanaat, görüş, tahmin ve kıyasa dayalı bir inanç oluşturmak büyük bir sapıklıktır. Ayette bahsi geçen sapıklardan olmamak için vahye dayalı bilgiyle donanmak gerekir.[237]

---

[237] Bkz. 43/74; 50/19-30

Her şeyi, en ince detaylarına kadar bilen Allah, kimin neye yüzünü dönüp, neye arkasını döndüğünü bilendir. O gün, heva, hırs, gurur ve çekememezlikle ilahi davetten yüz çevirenlerin, elim bir azaba maruz kalacakları haber verilerek, bu davet üzerinde düşünmeleri isteniyor.

❁ ❁ ❁

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾ آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا
قَبْلَ ذَٰلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾ كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾
وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾ وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلسَّائِلِ
وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

51: 15-16 Şüphesiz ki (fenalıktan) **sakınanlar, Rablerinin kendilerine verdiği** (sevabı) **ahz** (-ü kabul) **etmiş** (ve bundan razı olmuş) **olarak, cennetlerde, pınarlar** (ın başların) **dadırlar. Çünkü onlar bundan evvel iyi amel** (ve hareket) **edenlerdi.**

51: 17 Onlar gecenin (ancak) **az bir kısmında uyurlardı.**

51: 18 Seher vakıtlarında da onlar istiğfar ederlerdi.

51: 19 Onların mallarında sâilin ve (kemal-i iffetinden dolayı dilencilik etmeyen) **yoksulun da bir hakkı vardı.**

Yalancı cahillerin, ilkesiz, acımasız, büyüklendikçe küçülen, hasis menfaatler uğruna olmadık desiseler, komplolar kuran, şöhret, servet ve heva düşkünü kimseler toplumu kalkındırmaya dair bir eylemde bulunmadıkları gibi yapanlara da mani olurlar.

Cumhuriyet, demokrasi ve laiklik iddialarıyla ortaya çıkanlar, parmak ısırtacak zulmü reva görmüşlerdir halklarına. Bunların

insanlığa verdikleri zararları gördükleri halde, akl-ı selim, erdemli, nitelikli, hayırsever Müslümanları görüp de rağbet etmezler.

Onlar ki Rablerini görüyormuşçasına, Rablerinin murakabesi altında olduklarının şuuruyla sorumluluk ve kulluk bilinciyle hareket ederler. Vakitlerini tefekkür ibadetiyle ihya eder, malayanilerden sakınırlar.

Evet, muttakilerden olup tüm nimetlerin en güzelinin sunulduğu cennete gitmek istiyorsak, Rabbimizin ayetlerine iman edip, ayetleri hayat tarzı edinmemiz lazım. Allah'ın zikriyle uyanık, huşu ve haşyet duygusunu daim diri tutmak için, Kur'an'la ilişkimizi sıkı tutup ferdi ve sosyal sorumluluklarımızı yerine getirmeli; zamanımızı çalan malayanileri terk etmeli; tıpkı üniversitede istediği yeri kazanmak için çalışan ciddi bir öğrencinin gösterdiği gayretten daha çok ebedi imtihanı kazanma azmi ve sebatı içerisinde olmalıyız. Bu şuur ve şevkle, İslami dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirerek ümmet, birlik ve kardeşlik duygusunu yaygınlaştırmalıyız. Bununla beraber gaflet ve zaaflarımızdan kaynaklanabilecek kusurlarımızın da bağışlanmasını dilemeliyiz. [238]

Ümmetin birliği, organiktir. Yani parçanın kendisi için çalışması, diğer parçaların her biri için çalışması demektir. Peygamber(as), ümmeti, her bir parçası birbirini destekleyen sağlam yapılı bir bina olarak tarif etmiş ve onun bir azası incindiğinde veya hasta olduğunda acı duyan bir vücuda benzetmiştir.

Nitekim Asrı Saadeti, bu anlayış kurmuştu. Şimdilerde ise insanlık, zulüm altında inliyor ama kimse karşılık vermiyor/veremiyor? Şüphesiz ki bunun nedeni dini içselleştirmediğimizden, ümmet bilincimizin eksikliğinden gelmektedir!

❁ ❁ ❁

[238] Bkz. 3/17; 32/16

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَفِي أَنفُسِكُمْ ۚ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾

51: 20 (Küre-i) **arzda kâmil bilgi sahipleri için nice ayetler vardır.**

51: 21 Kendi nefislerinizde dahi (nice ayetler var. Bunları) **görmüyor musunuz?**

Evet, insana varlığını hissettiren bir sebebi varsa o, sahip olduğu imkânlarla bir şeyler yapmanın sancısını çeker. Çünkü niye var olduğunu bilir ve kelimetullah'ı idrak ederek anlamlı bir hayatı yaşayıp, yaşatmak için varlığını, kendisine borçlu olduğu Rabbinin rızasına adamaya çalışır; hakikatin şahitliğine şehadet ederek vakti bereketli kılar.

❁ ❁ ❁

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٢٢﴾ فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ ﴿٢٣﴾

51: 22 Rızkınız ve size vaat oluna gelen şeyler gökdedir.

51: 23 İşte o göğün ve yerin Rabbine andolsun ki (va'd olunduğunuz) **o** (şeyler) **tıpkı sizin konuştuğunuz gibi şübhesiz ve kat'î bir gerçekdir.**

Enfüste ve afakta, Allah'ın, hükmünde ve idaresinde tekliğine deliller vardır.

Şu insanoğlunda farklılıklar olsa da aynı duyguları yükleyen, aynı kanunlara boyun eğdiren kimdir? Hadi mümkünse dünyaya gelmeyin, acıkmayın, susamayın, sevmeyin vs. duygularınızı, isteklerinizi öldürün. Görmek, konuşmak nasıl gerçekse Rabbin sözleri de o kadar gerçektir. Bütün bunları nasıl inkâr edemiyorsanız,

vahyin de Allah'tan gelen bir gerçek olduğunu öyle inkar edemezsiniz; aklıselim ile düşünenler bunları anlar ve iman ederler.

Sözün doğru olduğunu kabul etmek güzeldir, ama o söz, hayat biçimini, kimliğini oluşturursa mükemmele doğru yükseltir. Önemli olan sözle özün bütünleşmesidir.

❀ ❀ ❀

هَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾ اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ
فَقَالُوا سَلَامًا ۖ قَالَ سَلَامٌ ۚ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٢٥﴾ فَرَاغَ اِلٰٓى اَهْلِهٖ فَجَآءَ
بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾ فَقَرَّبَهٗٓ اِلَيْهِمْ قَالَ اَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾ فَاَوْجَسَ مِنْهُمْ
خِيفَةً ۖ قَالُوا لَا تَخَفْ ۖ وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ فَاَقْبَلَتِ امْرَاَتُهٗ فِى
صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٢٩﴾ قَالُوا كَذٰلِكِ قَالَ
رَبُّكِ ۖ اِنَّهٗ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ
﴿٣١﴾ قَالُٓوا اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً
مِنْ طِينٍ ﴿٣٣﴾ مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾ فَاَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ
فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

﴿٣٦﴾ وَتَرَكْنَا فِيهَآ اٰيَةً لِّلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْاَلِيمَ ﴿٣٧﴾ وَفِى مُوسٰٓى

اِذْ اَرْسَلْنَاهُ اِلٰى فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

51: 24 İbrahim'in (Allah indinde) **şerefli misafirlerinin haberi sana geldi mi?**

51: 25 Hani bunlar, onun yanına girmişlerdi de "Selâm" demişlerdi. (İbrahim de) **"selâm" demiş** (selâm ile mukabele etmiş) **"Bunlar tanınmamış bir zümre" demişti.**

51: 26 Hemen (gizlice) **ailesine gidip semiz bir dana getirdi de,**

51: 27 Bunu onlara yaklaştırdı. "Yemez misiniz?" dedi.

51: 28 Derken içine onlardan gizli bir korku çöktü. "Korkma" dediler ve onu çok bilgin bir oğulla müjdelediler.

51: 29 Bunun üzerine (İbrahim'in) **zevcesi** (Sâre) **bir feryat içinde yönelip** (elini) **yüzüne vurdu. "**(Ben) **doğurmaz bir koca karı** (yım)" **dedi.**

51: 30 Onlar "öyledir. Fakat (bunu) **Rabbin buyurdu. Çünkü O, asıl hüküm ve hikmet sahibi olan,** (her şey'i) **hakkiyle bilen odur" dediler.**

51: 31 (İbrahim) **"Ey gönderilmiş** (melekler) **sizin hal-ü şanınız nedir?" dedi.**

51: 32 Onlar "Biz günahkârlar güruhuna gönderildik," dediler,

51: 33 "Çünkü üzerlerine çamurdan taşlar atacağız",

51: 34 "ki (bunların her biri) **aşırı hareket edenlere has olmak üzere Rabbin nezdinde nişanlanmış** (dır)."

51: 35 Derken orada müminlerden kim varsa çıkardık.

51: 36 Fakat orada Müslümanlardan bir ev (halkın)**dan başkasını da bulmadık.**

51: 37 (Bununla beraber) **orada elem verici azaptan, korkacaklar için, bir alâmet de bıraktık.**

51: 38 Musa (nin kıssasın) **da da** (ibret vardır). **Hani onu apaçık bir hüccetle Fir'avna göndermiştik de,**

Bu ayetlerde münkirlerin zulümleri, yolsuzlukları karşısında, peygamberler onların zulümlerine engel olamadıklarında; Allah'ın bu zulümde haddi aşmış kavimleri helak edişi anlatılıyor. Müminlere, gücünü zulmünden alan bu diktatörler karşısında üzülüp gevşemeyin, inanıp değerlerinize sarılarak yaşarsanız üstün ve övgüye değer olanlar sizler olursunuz deniliyor sanki. O inkâr edenler sizlere ne kadar eza ve cefa etseler de onların akıbetini düşünün, acıyın ve iman etmeleri için elinizden geleni yapın. Bilin ki hak-batıl mücadelesi insanlığın serüveniyle başlamış, ebediyete kadar devam edecektir. Allah, ahlâkını, imanını muhafaza edip temiz yaşayanları korur. Lut, Hud, Nuh, Semud vs kavimler buna delildir. [239]

❁ ❁ ❁

فَتَوَلّٰى بِرُكْنِهٖ وَقَالَ سَاحِرٌ اَوْ مَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾ فَاَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ
فِى الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾ وَفِى عَادٍ اِذْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿٤١﴾
مَا تَذَرُ مِنْ شَىْءٍ اَتَتْ عَلَيْهِ اِلَّا جَعَلَتْهُ كَالرَّمِيمِ ﴿٤٢﴾ وَفِى ثَمُودَ اِذْ
قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتّٰى حِينٍ ﴿٤٣﴾ فَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ فَاَخَذَتْهُمُ

[239] Bkz. 7/80-84; 11/77-83, 58-60; 25/37,38

الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنظُرُونَ ﴿٤٤﴾ فَمَا اسْتَطَاعُوا مِن قِيَامٍ وَمَا كَانُوا

مُنتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾

51: 39 O, ordusuyla birlikte (imandan) **yüz çevirmiş,** (onun hakkında) **"Ya bir sihirbazdır yahut bir mecnundur" demişti.**

51: 40 Nihayet onu da, ordularını da yakalayıp denize attık ki o, (bu sırada kendi kendini) **kınayıcı idi.**

51: 41 Ad (kavminin helak edilmesin)**de de** (ibret vardır). **Hani onların üzerine o kısır rüzgârı göndermiştik.**

51: 42 (Öyle bir rüzgâr ki) **her uğradığı şey'i** (yerinde) **bırakmıyor, mutlaka onu kül gibi savuruyordu.**

51: 43 Semud (kavminin ilhâkin)**de de** (bir ibret vardır). **Hani onlara "Bir zamana kadar faydalana durun" denilmişti de,**

51: 44 Rablerinin emrinden uzaklaşıp azmışlardı. (Bu yüzden) **kendilerine de göre göre, onları yıldırım tutuvermişti.**

51: 45 İşte (bu sebeple) **durmaya güç yetiremediler, yardım edenleri de olmadı.**

51: 46 Daha evvel de Nuh kavmini (helak ettik). **Çünkü onlar** (küfr-ü isyanlarıyla doğruluktan) **çıkmış fâsık kavimdi.**

Bu kıssalarda, Nuh, Ad ve Semud kavmi arasında uzun süre devam eden mücadelenin ardından helaklerinden bahsediyor. Bunlardan ders almalı, mücadeleyi hemen bir şey elde edemediğimiz veya bir karşılık göremediğimiz zaman bırakmamalıyız. Bunlar azmedilmeye değer, başarıya götüren işlerdir. Hz. Nuh kıssasında görevin tebliğ olduğunu, bu uğurda gereken mücadelenin verilmesi gerektiğini görüyoruz. İnsanlar iman eder etmez bu bir başarısızlık değil ki, illada iman ederlerse başarılı oluruz denmez; güzel sonu, Allah, kullarına yardımıyla nasip eder."

Ancak, bütün delillere rağmen kör bir inatla inkâr hastalığına yakalananlar, direnenler helakten kurtulamamışlardır, bundan sonra da kimse kurtulamayacaktır.

Bugün dünyada, 'Orta Doğu projesi'ni gerçekleştirmek isteyenler tarafından her yerde her türlü zulüm yaşanıyor! Hali hazırda İslam âlemi birleşmedikçe onlara karşı koyabilecek bir güç de yok. Yapılacak tek şey insanlığı uyarmak, diriltmektir. Bunu da âlimler, işin duyarlılığında olanlar yapacaktır. Ama çok azdır bu kimseler. Az olsun sonunda kurtulanlar onlar olacaklardır.

Müslümanlar, Kur'an'ı anlasalar, ferdi ve sosyal değerlerini korumaya çalışsalardı zulmün tekerrür etmemesi için gereken önlemleri alırlardı da ezilip horlanacakları seviyeye düşmekten korunurlardı. Unutmamalıdır ki müminlerin felahı, münkirlerin helaki verilecek mücadeleye bağlıdır. Bu işin başka yolu yok! Kurtuluş Allah'ın davetine icabettedir.

❁ ❁ ❁

وَالسَّمَآءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾

51: 47 Biz göğü kuvvetle bina ettik. Çünkü biz muhakkak ve mutlak bir (vüsat ve) **kudrete malikizdir.**

Allah-u Teâla, Kur'an'da buna dikkatleri çekerek, insan aklına ışık tutup duygu ve düşünceleri hakka yönlendirmek için bunları sıkça hatırlatmaktadır.

Göğün bina edilmesi sabit olmayı ifade etse de ondan yararlanmaya işaret eder. Allah, sınırsız, sayısız ikramıyla kullarına lütuflarda bulunmuştur. İnsanı da kâinattaki bu hazinelerin çoğunu keşfedecek kabiliyette yaratmıştır. İnsanoğlu keşfettikçe kâinattan daha çok yararlanarak daha rahat, daha anlamlı bir hayat sürdürüyor. Akıl ve iradesini kullanarak bu ikramları Rabbinden bilenler, şükrederek, insanlığa zarar veren şeyleri gidermeye çalışırlar. İnsa-

ni duygularını köreltmeyenler de güzelliklerden zevk alır, tabiatı korumaya çalıştıkları gibi tabiata renk katarlar; fakat aklını hevai arzularına takıp insani değerlerden yoksun olanlar ise nimetlerden yararlanırken, hayır şer ayırt etmediklerinden hem çevrelerine hem de tabiata zarar verirler.

❀ ❀ ❀

وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ ﴿٤٨﴾

51: 48 Yeri de biz döşedik. (Bak biz) **ne güzel döşeyiciler!**

"Firaşen- mehida" Allah, arzı en güzel, en yararlı şekilde döşeyerek varlıkların istifadesine sunmuştur. O ne mükemmel döşeyiş, o ne muazzam idare! Sürekli halden hale geçerek bağrındakilere hayat verip üretiyor, Karası, denizi, dağları, yolları ve havasıyla alt ve üstü ile nice bereketli nimetlerle dolu dolu... İnsanlar zekâ ve gayretiyle istifade edebildikleri kadar bunlardan yararlanabilirler. Kâinata bu bereketi, bu düzeni, insana ondan yararlanma kabiliyetini veren kim? Kim böyle bitmez, tükenmez hazinelere sahip, kim bu kadar karşılıksız lütuflarda bulunabilir?[240]

Kâinat, bir düzen içerisinde seyrine devam ederken bir bakıyorsun ilahi yasa tersine işleyince sel, fırtına deprem vs sebeplerle bir anda her şey altüst oluyor. Bir düşünülse bu hadiseler sık sık olsa şu arzda rahat yaşanılır mı?

Allah, kullarına ne kadar önem vermiş; bu kadar ikrama rağmen sen gel düşünme, akletme, verilen değerin kıymetini bilme, sonra da aşağıların aşağısı ol. Akıl ve irade Rabbin rızasında buluştuğunda en mükemmel, en değerli; akıl ve irade hevaya takıldığı zamanda en rezil varlık olabiliyor. Bu iki sonucun müsebbibi de insanın kendisi.

---

[240] Bkz. 20/53; 36/36; 42/11

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾

51: 49 Her şeyden de iki çift yarattık, olur ki inceden inceye düşünürsünüz diye.

Bu ayet, Allah Teâlanın birliğini, eşi ve benzerinin asla olmadığını ifade eder. O, tekliğine delil olarak da her şeyi orijinal yaratmıştır. Kâinatta asla birbirine tıpa tıp benzeyen bir yaprak dahi bulmanız mümkün değildir.

"Zevceyn" ifadesi sadece insanı değil, tüm mahlûkatın çiftleşme kanuna bağlı olarak yaratıldığına işaret eder.

Bunları görüp de yaratıcısının iradesine boyun eğmeyen, davetine icabet etmeyenlere sorulmalı! Allah'ın verdiği akıl, kabiliyet, imkân ve materyallerle ortaya koyduğunuz eserleri biz yaptık, nasıl olduğunu, nasıl kullanılması gerektiğini de biz biliriz, bizim talimatımıza göre kullanacaksınız diyorsunuz ve iddianızda haklısınız da, nasıl olurda her şeyi yoktan var edenin davetine icabet edip O'nun talimatına uymayı kabul etmiyorsunuz? Neden Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve yeniden sizleri diriltip hesaba çekeceğini akletmiyorsunuz?

Ey münkirler ister inanın, isterse inanmayın! Sizler de tıpkı öldüğünüzde, bir tohum gibi toprağın bağrına atılıp vakti geldiğinde yine oradan bir bitkinin canlanıp çıktığı gibi dirilip çıkacaksınız! Mevdudi'nin deyimiyle; "mademki dünyada her şeyin bir eşi vardır ve her şey kendi eşi ile birleşmeden meyve vermemekte, kendini devam ettirememektedir. O halde bu dünya hayatının bir eşi olmaz mı? Bunun eşi de elbette ki ahirettir. Eğer ahiret olmasaydı insanın, insan olmazsa dünyanın ne anlamı olurdu? Şu kâinatı böylesine

mükemmel yapan Allah ölümden sonraki hayatta daha güzel ve daim olan bir dünya, ölümsüz bir yaşam veremez mi?[241]

❁ ❁ ❁

فَفِرُّوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ ۖ إِنِّى لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾

51: 50 O halde (Habîbim, de ki:) **"Hepiniz Allaha kaçın. Hakikat, ben sizi On** (un azabın)**dan açıkça korkutan** (bir peygamber)**im."**

"Fefirru", kaçın, koşun ifadesini, Allah'tan kaçmak, O'ndan uzaklaşmak değil, bilakis Allah'a koşmak, O'na sığınmak, O'na yönelmek, davetine icabet etmek, iradeyi O'nun rızasını dikkate alarak kullanmak olarak düşünebiliriz. Münkirlere, 'serkeşlik etmeyin, adam gibi düşünün; kimden, nereye kaçacaksınız; gurur ve inatla hayatınızı mahvetmeyin' deniliyor adeta.

❁ ❁ ❁

وَلَا تَجْعَلُوا۟ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ ۖ إِنِّى لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥١﴾

51: 51 "Allah'ın yanına diğer bir Tanrı daha katmayın. Hakikat, ben sizi (Allah'ın azabından) **apâşikâr korkutan** (bir peygamber) **im."**

49. ayette Allah'ın 'ehad' oluşundan bahsedildi, burada da ona vurgu yapılarak O, bir olana itaat edilmesine ve tek sığınılacak ilahın yalnız O olduğuna dikkat çekiliyor.

Kur'an'da Allah'ın varlığı vurgulanırken özellikle başka ilahlar edinmeme üzerinde sıkça durulur. Yine Kur'an'da tevhit üzere Allah'a yönelmezseniz, başka mercilere yönelir, onlara sığınır, onların yardımlarını bekleyerek, yanlış badirelerde boşuna rahmet ararsınız öğüdü sıkça yapılır.

---

[241] Bkz. 20/55; 36/36; 42/11

Buna rağmen insanlar neden şirke düşerler? İnsan, vahiy doğrultusunda Allah'ın rahmetinin, mağfiretinin kuşatıcılığını idrak etmemişse, O'na yaklaşmaya vesile olduğunu zannederek başka mercilerden şefaat bekler. İnsanın kendisi gibi yaratılmış birini Allah'la arasına aracı koymanın bir mantığı var mı? Resul, 'ben, Rabbimle sizin aranızda açıkça bir uyarıcıyım! Allah'tan başka hüküm koyucu, başka ilah yoktur.' demesine rağmen nasıl olurda ideolojik, politik yollar edinerek başka hüküm koyucuları hayatında rehber edinir insan!? Nasıl olurda Allah'a ait mutlak özellikleri başka varlıklara vererek tevhitten sapar. Bir düşünün, düşünelim! Allah'tan başka kabul edilen hangi tanrı, hayır-şer, dünya-ahiret ve yaratılış hakkında haberler verebilir. Onların cidden, dünyevi, uhrevi hayır ve şerden sakındıracak düsturları var mı? Bilakis, o tanrı edinilenlerin her biri, kendi hizmetlerinde kullanacakları kullar edinme yöntemleri geliştirmeye çalışırlar. Çünkü kendileri korunmaya, desteklenmeye muhtaçtırlar. Düşünün bir kere, himaye ve desteğe muhtaç olanlar sizleri nasıl himaye edebilir? Başınıza gelecekleri nasıl defedebilirler? Tüm hayat olayları üzerinde düşünün! Ölüm sizi yakalamadan şeytani, beşeri kaygı ve beklentilerden artık kurtulun, Allah'ın himayesini temin edecek kulluğa koşun! O gün, Allah'tan başka sığınılan tüm güçler, merciler, ideal ve ideolojilerin size hiçbir yararı olmayacağı gibi azabı birlikte hak ettiğinize dair şahitlik edeceklerdir.[242]

❁ ❁ ❁

كَذٰلِكَ مَآ اَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ اَوْ مَجْنُونٌ

اَتَوَاصَوْا بِهٖ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٥٣﴾ ﴿٥٢﴾

---

[242] Bkz. 34/31-33

51: 52 Onlardan evvelkilere de herhangi bir peygamber gelmedi ki (onun hakkında da) **mutlaka böylece sihirbaz yahut mecnun dediler.**

51: 53 Hepsi de bunu birbirine tavsiye mi ettiler?! Hayır, onlar (umumiyetle) **azgınlar güruhunun ta kendileridir.**

Peygambere karşı gelenler, o toplumun önde gelenleri idi; halkların onun davetine kapılacaklarından korkuyorlardı. Bu ise onların ideal ve ideolojilerinin sarsılma tehlikesi idi; ön yargı, taassup ve enenin yönlendirdiği akılla hareket edenler, ne zaman hakikate çağrılsalar bizi atalarımızın dininden döndürmeye mi geldin diye itiraz ederler. Müşrik mantığı hep böyle işler. Çünkü onların maksatları doğruya erişmek değil, kendi emelleri doğrultusunda yaşamaktır.

Arka arkaya gelen bu uyarılar, Mekke müşriklerine yapılan sanki bir son uyarı gibi; bu hususta sizi geçekten uyarıyorum, atalarınızdan devraldığınız kör taassupla aklın önüne örttüğünüz perdeyi kaldırın, fıtratınızın sesine kulak verin! Hiçbir güç sizi Allah'a dönüp hesap vermekten ve elim azaptan kurtaramayacaktır. Peygamberlerini yalanlayan geçmiş kavimler helakten kurtulabildiler mi? Geldikleri yere dönmediler mi? İnkârınızdan dolayı ebedi helake maruz kalmadan, size hayat verecek şeylere koşun![243]

❁ ❁ ❁

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَآ اَنْتَ بِمَلُومٍ ﴿٥٤﴾ وَذَكِّرْ فَاِنَّ الذِّكْرٰى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

51: 54 O halde (Habîbim) **onlardan yüz çevir. Artık sen, kınanacak** (mesul olacak) **değilsin.**

51: 55 Sen (sâde Kur'an ile) **vaaz et. Çünkü şüphesiz öğüt müminlere fâide verir.**

---

[243] Bkz. 8/24; 40/5

Gözlerinden inkâr, akıllarından heva perdesini kaldırmayanlar, iman etmedikleri gibi iman edenlere hayat hakkı tanımak istemediklerinden, davete engel olmak için ellerinden gelen her türlü komplo ve tezgâhı uygulamaktan çekinmezler. Ey iman edenler! Bunlara karşı siyasi yöntem ve en uygun metotlarla, hem düşünenlerin dünyasını aydınlatır, hem size karşı azgınlaşanların zulmünü engelleyebilir hem de bu gayretinizle uyanık yaşayıp, değerlerini muhafaza edip derecelerinizi yükseltirsiniz. [244]

Nasıl ki, bitkilerin canlı kalması, sağlıklı büyüyüp verimli olması, suyunun ve gerekli bakımın yapılmasına bağlı ise; müminin de vahiyle bakımı kontrol altına alınmalıdır. Bunun ilacı ise müminlerin, birbirlerine hakkı ve sabrı hatırlatarak, cennet yolunda koşturmaları hususunda öğütler vererek birbirlerini teşvik etmeleri gerekir. Öğüt, insanın insana borcu ve en büyük vazifesidir. Öğüt, aklın ve kalbin gıdasıdır, mümin için ruhun ve düşüncenin motivasyonudur.

Öğüt öyle bir şey ki bir tohum dünyanıza düşüyor ve tohum yavaş yavaş çimleniyor, neşvünema buluyor. Yeter ki zihne tohum atıp o tohumu sabırla sulayın; imanı olan mutlaka ondan yararlanır.[245]

❁ ❁ ❁

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

51: 56 Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmete değil) **ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.**

Bu ve benzeri ayetler, insanın yaratılış amacını tek kelimeyle açıklıyor. O da, Allah'a abd (kulluk) olmaktır. Yaratılış gayesi bu iken, Fıtratına inanma duygusu yerleştirilmiş ve hidayete de davet

---

[244] Bkz. 3/104-110-159; 4/63; 25/52; 43/5
[245] Bkz. 25/52; 43/5

edilmelerine rağmen hevai duygularla fıtratını örtenler, Abd (kulluk) gibi yüce şerefe ermekten mahrum olurlar. Bu kimseler insan görünümüne sahip olsalar da onların Allah yanında hiçbir değerleri yoktur.[246]

Niçin yaratıldığını bilmeyene veya kabul etmeyene, hiçbir uyarının faydası olmaz. Tıpkı gideceği limanı bilmeyene hiçbir rüzgârdan fayda gelmediği gibi; gemi ve dümen elinizde gideceğiniz limanı da biliyorsanız yolunuz açıktır. Hz. Nuh gibi Rabbinize doğru giden yoldasınızdır.[247]

Kulluk, sembolik ibadetleri yerine getirmekten çok daha şümullü, anlamlı bir yöneliştir. Gerçekte kulluk, Rabbinin rızasını hayatın merkezine alarak emrolunduğun gibi dosdoğru yaşama samimiyet ve gayreti içerisinde olmaktır. Diğer bir ifadeyle kulluk, insanları Allah'a kulluğa çağırmak, yaratılış amacını hatırlatmaktır.

Allah'a "abd", insanlığın lehine olan ilahi emirleri bilinçli bir şekilde yerine getirip, dünyevi-uhrevi birçok güzel şeyleri kazandıran gücü bahşeder. Bu nedenle ilk olarak Allah'a kulluktaki bilincimizin vahiyle oluşmasını sağlamak gerekmektedir. Bunun böyle olduğu birçok Müslüman tarafından bilinmektedir ama kim ne kadar bu hususta vahiyle donanmanın gayreti içerisinde!? Ne kadar bilinçli Müslüman olduğunun farkında! Niçin yaratıldığının, yaptıklarının hesabını kime vereceğinin hesabı içerisinde!? Müslüman'lar Allah'a Abd olarak emirlerini yerine getirmek için yeryüzüne gönderilmişlerdir. İşte bilinçli bir şekilde 'Rabbimiz Allah'tır' diyenler, istikamet üzere yürüyüp, bu yolda dosdoğru yürümenin ne büyük bir yürüyüş olduğunu göreceklerdir.

"Ayetin orijinalinde geçen "yabudun" kelimesi birçok yerde "kulluk" olarak çevrilmiştir. Türk lügatinde kelime, "malik olma-

---

[246] Bkz: 2/171, 25/44
[247] Bkz: 2/21, 11/40-42, 48, 123

yan, başkasının hükmü, tasarrufu altında bulunan, para ile alınan köle cariye anlamına gelir. "Abede" ise abid, ibadet eden manasına gelir. Kul, köle anlamına gelir ki, kölenin özgürlüğü yoktur veya özgürlüğünün sınırlarını efendinin iradesi belirler. Hâlbuki insan, Allah karşısındaki ontolojik hürriyetsizliğiyle birlikte, ahlaki ilişkide tamamen hürdür. Başına buyruk da olabilir, Allah'la ilişkiye girmeyi de tercih edebilir.

Elbette mutlak bir güce sahip, bu gücünü ahlakla (adalet, merhamet) sınırlamamış veya sınırlandırılmamış bir otoriteye mutlak bir itaat, yani gönüllü, akli ve ahlaki olmayan bir itaat, insan için alabildiğine tehlikeli ve öldürücüdür... Kur'an'daki insan ile Allah arasındaki ibadet ilişkisinde kesinlikle böyle bir ilişki söz konusu değildir. Buradaki ilişki, kendi gücünü ahlaki ilkeleriyle sınırlamış, adaletli, merhametli Allah ile insan arasındaki bir ilişkidir. Demek ki ibadet ilişkisi köleliğe dayalı değil, insanın özgür ve ahlaki tercihine bağlıdır.

Kur'an'a göre Allah ile ibadet ilişkisine girmemenin temel sebebi, bir ahlaksızlık tavrı olan insanın kendini yeterli görmesidir.[248]"

❁ ❁ ❁

مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

51: 57 Ben onlardan bir rızık istemiyorum. Bana (yemek) **yedirmelerini de istemiyorum!**

51: 58 Şüphesiz rızkı veren, O pek çetin kuvvet sahibi Allah'ın kendisidir.

---

[248] Bkz. İlhami Güler. Sabit Din Dinamik Şeriat. Ankara Oklu. Sh. 124-126

Tüm mülkün sahibi Allah'tır. Bütün nimetleri bahşeden de O'dur. Onda olmayan ne var ki Ona veresiniz! Hani bazen birilerine çok güzel, orijinal hediyeler vermek istersiniz de verme imkânınız olmaz veya onda olmayan bir şey bulamazsınız ki gönül hoşluğuyla hediye edesiniz. Ona hediye edeceğiniz belki de en güzeli güler yüz, tatlı dil olabilir. Bunun gibi kulunda Allah'a sunacağı en güzel hediye iyi kulluk etmektir.

O rahmeti, ikramı bol olan Allah, sizin kulluğunuzdan razı olduğu için yine sizi razı etmek, ödüllendirmek ister.[249]

O halde ey insanlar! Allah'a kulluk sorumluluklarınızı yerine getirerek dünya-ahiret rızkınızı arttırın.[250]

❁ ❁ ❁

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذَنُوبًا مِثْلَ ذَنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَعْجِلُونِ ﴿٥٩﴾

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

51: 59 Artık muhakkak ki o zulmedenler için (geçmiş) **arkadaşlarının** (azap) **hissesi gibi bir nasip** (-i hüsran) **vardır. Şimdi** (onu) **acele istemesinler.**

51: 60 İşte kendilerine vaat (ve tehdit) **edile gelen günlerinden** (dolayı) **vay o küfredenlere!**

Zulmedenlerin ortak kaderidir. Eğer tövbe etmezlerse soydaşları gibi eninde sonunda azaba maruz kalacaklardır. Hakkın karşısında olmak neymiş vakti geldiğinde göreceklerdir.[251]

Ne mutlu o gün İslam'la şereflenenlere! Ne yazık O gün münkirlere! "Allah'ım, elim azaptan kurtarıp kulluğu, sana has kılacak kılavuz kitabı indirdiğin için, sana sonsuz hamd-ü senalar olsun.

---

[249] Bkz. 5/119; 14/7; 39/7
[250] Bkz. 35/15
[251] Bkz. 51/5, 6, 10

Yarabbi! Nasihatlerinle, kişileri hak yola getirmenin ilmine ve metoduna kavuştur müminlerini.

Amin, Velhamdulillahi Rabbil alemin.

TÛR SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sure, adını birinci ayette geçen ve üzerinde Hz. Musa'nın Allah'tan vahiy aldığı Medyen'deki bir dağın adı olan 'Tur' kelimesinden almıştır, 49 ayettir.

Sure, Zariyat suresindeki gibi inanmayan kâfirlere yeniden dirilmenin yeminle gerçek olduğunu, o gün, bunu inkâr edemeyeceklerini kevni ayetlerle deliller serdediyor.

Surede, muttaki ve münkirler için hazırlanan cennet ve cehennem en canlı tablolar halinde tefsir ediliyor. Bütün bu anlatılarla, Allah'a iman edip başka tanrılara tapmaktan sakınmanın ve tevhit üzere iman etmenin ne olduğu açıklanıyor.

وَالطُّورِ ﴿١﴾ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ ﴿٢﴾ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ ﴿٣﴾ وَالْبَيْتِ
الْمَعْمُورِ ﴿٤﴾ وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾ وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ﴿٦﴾ إِنَّ
عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾

52: 1 Andolsun "Tur" a,

52: 2-3 Neşredilmiş kâğıt (lar***) içinde yazılı kitaba,***

52: 4 Mamur eve,

52: 5 Yükseltilmiş tavana,

52: 6 Dolan denize,

52: 7 Ki Rabbinin azabı hiç şüphesiz vaki'dir (inecektir***),***

52: 8 Onu defedecek (hiçbir şey de***) yoktur.***

İlahi davetin, Allah'tan olduğuna, hayır ve iyiliklere ermenin yoluna ışık tuttuğuna inanılması için yemin üstüne yemin ediliyor.

Rivayetlere göre Tur; Medyen'de Hz. Musa'nın ilahi hitaba mazhar olduğu dağdır. Kitaptan maksat ise, Tevrat veya levhi mahfuzdur. Beyti Mamur ise Kâbe'dir.[252]

Peygamberin yüklendiği kutsi misyon üzere ortaya koyduğu performans, iman edenlerin Allah'a teslimiyetleri, vahyi verilerin doğruluğunu, inkar edilemeyecek kanıtlarla açıklar.

"Satır satır yazılmıştan maksat Kur'an olduğu gibi, insanın işlediği amellerin yazılmış olduğu kitap da olabilir.[253]

Yazılı metnin, yaprağının kalitesine ve lisanına kutsiyet atfedilmez. O'nun metni, manası ve verdiği mesaj önemlidir.

Allah, erişilmez gücüne işaret eden varlıklara yemin ederek, düşmanlarına vaat edilen azabın mutlaka gerçekleşeceğini ve hiç

---

[252] Bkz: 2/63, 4/154-164, 7/143-171, 19/51, 52

[253] Bkz: 17/13-14, 48/3

kimsenin buna engel olamayacağını bildiriyor. İşte üzerine yemin edilen gerçek, firavun ve askerleri denizde boğulurken güce engel olabildiler mi ki, kıyametin kopuşuna, yeniden dirilip karşılaşacakları azaba da engel olabilsinler.

❁ ❁ ❁

يَوْمَ تَمُورُ السَّمَآءُ مَوْرًا ﴿٩﴾ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾ فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِى خَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يُدَعُّونَ إِلَىٰ نَارِ
جَهَنَّمَ دَعًّا ﴿١٣﴾ هَٰذِهِ النَّارُ الَّتِى كُنتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾ أَفَسِحْرٌ هَٰذَآ أَمْ
أَنتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾ اصْلَوْهَا فَاصْبِرُوٓا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ
إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

52: 9 O gün gök sallanıp çalkanır,

*52: 10 Dağlar (*yerinden kopup*) yürür.*

*52: 11 Vay artık o gün (*peygamberleri önce*) tekzip edenlere!*

52: 12 Ki onlar daldıkları batıl içinde oynayıp duranlardır.

52: 13 O gün onlar cehennem ateşine itilip kakılırlar.

52: 14 (Şöyle denilecek:) «İşte sizin yalan saymakta olduğunuz ateş budur."

*52: 15 "(*Peki*) bu da mı sihir?! Yoksa siz (*yine büyülendiniz de*) görmüyor musunuz?!"*

52: 16 Girin oraya! İster dayanın, ister dayanmayın, sizce birdir. Siz ancak yapageldiklerinizin cezasına çarpılıyorsunuz."

O münkirler, çelişkili inanç, tutarsız düşüncelerle yaşayıp sonra da batıl inanç üzerine kurulu yaşam tarzlarıyla oyalanırken, ölüm ile yeni bir hayatta azap ile karşılaşırlar.

Bu sahnede, onlar nasıl o gün, Allah'ın davetçileriyle eğlenip alay edip eziyet ettilerse bugün de kendileriyle eğlenip alay ediliyor. Şu içerisine düştüğünüz azap da mı sihir? Yoksa hâlâ hayal mi görüyorsunuz? Fakat durum gerçek ve çok vahim! Onlar, kendi kendilerine hazırladıkları zulüm ile cezalandırılırlar.

❀ ❀ ❀

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾ فَاكِهِينَ بِمَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ ۚ وَوَقَاهُمْ
رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾
مُتَّكِئِينَ عَلَىٰ سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ ۚ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ
مِنْ شَيْءٍ ۚ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾ وَأَمْدَدْنَاهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ
مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾ يَتَنَازَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ﴿٢٣﴾
وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ ﴿٢٤﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ
بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾

52: 17 Şüphesiz ki (fenalıktan***) sakınanlar cennetler, nimet(***ler***) içindedirler,***

52: 18 Rablerinin kendilerine verdiği ile zevkyâb olarak. Rableri onları o çılgın cehennemin azabından korumuştur.

52: 19 (Şöyle denilir:***) "(***İyi***) amel (***ve hareket***) etmiş olduğunuz için afiyetle yiyin, için."***

52: 20 "Sıra sıra dizilmiş tahtlara yaslananlar olarak." Biz onlara şahin gözlü hurileri eş yaptık.

52: 21 İman edip de zürriyetleri de iman ile kendilerine tâbi olanlar (yok mu?) ***biz onların nesillerini de kendilerine kattık. Kendilerinin amelinden bir şey de eksiltmedik. Herkes kazancı mukabilinde bir rehindir.***

52: 22 Onlara canlarının isteyeceği meyve (ler) ***i, et*** (ler) ***i de bol bol verdik.***

52: 23 Orada birbirleriyle öyle kadeh çekişirler ki! Onda ne bir saçmalama, ne de bir günaha sokma yoktur.

52: 24 O sedefleri içinde gizlenmiş inci gibi civanlar da kendilerine (hizmet için) ***etraflarında döner*** (ler).

52: 25 (Ehl-i cennet) ***birbirine yönelip*** (hallerini ve amellerini) ***soruştururlar,***

Rabbin vadi, haktır. Şu dünyada iman edenlerle, inkârcılar beraber yaşasalar da, ahirette birbirlerinden ayrılacaklar. Münkirler bahsi edilen elim azaba maruz kalacaklar, müminler müjdelendikleri mükafata nail olacaklar.

Ey akıl sahipleri! şu dünyada istediğiniz veya istemediğiniz neyi elde edip, defedebiliyorsunuz. Ayrıca dünyada acı veren hangi azab yaşanırsa yaşansın daim olmadığı gibi cehennemle kıyaslanacak kadar acı vermez. Dünyada ne kadar mutlu olursanız olun, en kıymetli nimetlere sahip olsanız da baki olmadığı gibi külfeti de beraberinde getirir. Cennet ise haz ve mutlulukların ebedi yaşanacağı, külfetlerin ortadan kalkacağı mekândır.

Şaşılır şunlara! Şu geçici dünyada, hayat standardını yükseltmek, kariyer, itibar sahibi olmak, sıhhatli ve huzurlu bir yaşam için gerekenin de üzerinde bedel ödeyip, performans gösterirlerken; cennet cehenneme inandıkları halde ahireti ikinci plana atanlara.

Dünyalıkları uğruna değerlerinden bile ödün verenlere sorulur: Dünya mı, daha hayırlı ahiret mi?![254]

❀ ❀ ❀

قَالُوٓا۟ إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِىٓ أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾ فَمَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَىٰنَا عَذَابَ

ٱلسَّمُومِ ﴿٢٧﴾ إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلُ نَدْعُوهُ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْبَرُّ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

*52: 26 (*Şöyle*) **diyerek: "Biz hakikat bundan evvel (***dünyada*) **ailelerimiz içinde (***akıbetimizden*) **korkanlardık."***

*52: 27 **"İşte Allah bize (***mağfiret ve rahmetini*) **lutfetti. Bizi sam yeli azabından korudu."***

*52: 28 **"Gerçek, biz bundan evvel (***muvahhit olarak*) **Ona ibadet ediyorduk. Şüphesiz ki O, (***evet*) **O, (***vaadinde sadık*) **ihsanı bol, çok esirgeyicidir."***

Dünyada, acılar paylaşıldıkça azalır, mutluluklar paylaşıldıkça artar. İnsan, sevdiklerinin acı çekmesini istemez, üzülür, hatta üzülmesinler diye dertlerini bile paylaşmaktan sakınır. Bu insan, cennette sevdikleriyle beraber olduklarını görünce eriştikleri rahmet ve ikramdan dolayı mutluluğun doruğuna ulaşır. Onların bu lütufa, bu ikrama nail kılan, yüzlerini bir muvahhit olarak Allah'a çevirmeleri, gaflet ve zaaflarından dolayı düşmüş oldukları hatalarından mahcubiyet duymaları, af dilemeleridir. Allah da bu kullarını böyle sevindirir.[255]

❀ ❀ ❀

---

[254] Bkz: 25/16-24, 31/33, 35/5

[255] Bkz: 3/135, 10/35, 16/30-32

فَذَكِّرْ فَمَآ أَنتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾ أَمْ يَقُولُونَ
شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِۦ رَيْبَ ٱلْمَنُونِ ﴿٣٠﴾ قُلْ تَرَبَّصُوا۟ فَإِنِّى مَعَكُم مِّنَ
ٱلْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾

*52: 29 (*Habîbim*) **sen hemen öğüt vermekte devam et. Öyle ya, sen Rabbinin nimeti sayesinde ne bir kâhin, ne de bir mecnunsun.***

*52: 30 Yoksa "(*O*), **bir şairdir, biz onun, zamanın felâketli hadiseleri (***ne çarpılması*) **nı gözetliyoruz" mu diyorlar?***

*52: 31 De ki: **"Bekleyin. Çünkü ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."***

Aklıselim sahipleri, yapılan uyarı ve öğütle kendine çeki düzen verirken, aklını hevasının emrine verenler, hem yapılan uyarı ve öğüdü hafife alırlar hem de 'eskilerin masalları, sen aklını kaçırmışsın' gibi alayvari tavırlar sergileyerek şaşkın, geçici hedefler uğruna laf anlamaz, öğüt dinlemez bir tavırla behaimi bir hayat sürerler. Bazı kimseler, yer yer içerisine düştüğü rezaletin verdiği sıkıntıyla isterler ki, tılsımlı bir el gelip kendilerini kurtarsın, Oysa peygamber bile dua ve davet etse, insanlar davete itibar edip yönelmezlerse hidayete eremezler. Ancak insan, fıtratında var olan iman tohumunun kıpırdanış sesine kulak verirse, yapılan davet uyanışa vesile olur.

❁ ❁ ❁

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُمْ بِهَٰذَآ أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾ أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُۥ ۚ بَل
لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِۦٓ إِن كَانُوا صَٰدِقِينَ ﴿٣٤﴾

52: 32 Yahut bunu kendilerine akılları mı emrediyor, yoksa onlar azgınlar güruhu mudur?

52: 33 Yahut onu kendisi mi uydurup söyledi diyorlar? Hayır, onlar iman etmezler.

52: 34 Öyleyse onlar da, eğer doğru söyleyenlerse, onun gibi (velev uydurma) ***bir söz getirsinler!***

Evet, bu insanlar, akıllarını hevai zevkler uğruna örttüklerinden, duygu ve istekleri azgınlaşarak laf anlamaz hale geliyorlar. Bu kadar duyarsızlaşarak azgınlaşanlara, Allah, içerisinde bulundukları durumlarını değerlendirmelerini, nefisleri muhasebeye çekmeleri gerektiğini hatırlatıyor. Böylesine mükemmel sözleri, uyarı ve öğütleri, hangi dahi, hangi şair, hangi edebiyatçı dile getirebilir diye bir daha düşünmelerini salık veriyor.[256]

❁ ❁ ❁

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَىْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَٰلِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ
ٱلْمُصَيْطِرُونَ ﴿٣٧﴾ أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ ۚ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُم
بِسُلْطَٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَهُ ٱلْبَنَاتُ وَلَكُمُ ٱلْبَنُونَ ﴿٣٩﴾ أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ أَجْرًا

---

[256] Bkz: 10/38, 11/13, 21/5

فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾ أَمْ
يُرِيدُونَ كَيْدًا ۖ فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ
سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

52: 35 Yoksa onlar bir şeysiz olarak mı yarattılar? Yahut (kendilerinin***) yaratıcıları kendileri midir?!***

52: 36 Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır, onlar (Allah'ın birliğini, kudretini***) iyi bilmiyorlar.***

52: 37 Yahut Rabbinin hazineleri onların yanında mı? Veya onlar (eşyayı diledikleri gibi tedbire***) hâkim ve galip kimseler mi?***

52: 38 Yoksa onlara has bir merdiven vardır da onun üstünden mi dinliyorlar. Öyleyse dinleyicileri açık bir bürhan getirsin (ler***)!***

52: 39 Yahut kızlar Onun, oğullar sizin mi?

52: 40 Yoksa sen kendilerinden bir ücret istiyorsun da onlar (bundan mütevellit***) borçtan dolayı ağır bir yük altına mı girmişlerdir?***

52: 41 Yahut gayb (ın ilmi***) kendilerinin yanındadır da (***bunu***) onlar mı yazıyorlar?***

52: 42 Yoksa (sana) bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Fakat o küfredenler (kurdukları o***) tuzağa kendileri düşüp mağlup olmuşlardır (***olacaklardır***).***

52: 43 Yahut onların Allah'tan başka bir Tanrıları mı var? Allah onların katmakta oldukları ortaklardan münezzehtir.

En aptal insan bile, her şeyin yoktan var edildiğini, kâinatın, insanları nasıl idare edeceğini bildiğini iddia etmez. Az da olsa düşünen biri, davet edildiği çağrının Allah'a olduğunu anlar ve

iman eder. Ama inat ve kör bir taassupla daveti kabul etmeye yanaşmak istemeyenler, bir şekilde çamur atarak, hak daveti hep çürütmeye çalışırlar. Hangi şairlerin şiirleri ebedi korunmuş, hangi şair bütün mevcudatı ve olayları şiirinin içerisinden toplayabilmiştir! Hangi kitabın nizamı ebedi yaşanmıştır. İslam'dan başka bütün sistem ve ideolojiler zaman içerisinde doğup batmışlardır. Tek İslam nizamı başladığı günden beri müntesipleri tarafından yaşanmış korunmuş ve yaşatılmıştır. Çünkü onun sahibi, her şeyi yaratan Allah'tır. O Allah'ın elçilerine, 'deli' diyenlere sorulur: Hangi akli dengesi bozuk, Allah'ın ayetlerini bu kadar mükemmel bir şekilde söz ve davranışlarıyla sergileyebilir?

Gerçekten onlar, herhangi bir güce sahip olsalar, başlarına gelen kötülüklere engel olmazlar mı? Sıkıntılarını bitirebiliyorlar mı? Sorunlarını çözebiliyorlar mı?

Bu ayetler, kâfirlerin kendi yaratılışları üzerinde dahi taassup zincirini kırıp düşünmediklerini, ne kadar fehimsiz olduklarını, Allah ve resulü hakkında bunun için küstahça tavırlar sergilediklerini ortaya koyuyor. Çelişkilerini, kendi mantık prensipleri içerisinde yakalayarak aklı harekete, vicdanlarını sorgulamaya davet ederek gerçekleri anlayıp iman etmelerine kapı aralıyor.

❁ ❁ ❁

وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَآءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِي

عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا

دُونَ ذَٰلِكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

52: 44 Eğer gökten bir parça düşer görseler "(Bu***), derler, birbiri üstüne yığılmış bir buluttur."***

52: 45 Artık onları çarpılacakları günlerine kadar (hallerine***) bırak.***

52: 46 O gün tuzakları hiçbir şeyle kendilerine fayda vermeyecek, onlara yardım da edilmeyecektir.

52: 47 Muhakkak ki o zulmedenlere bundan evvel de bir azap var. Fakat onların çoğu (bunu***) bilmezler.***

Bu ayetler, müşriklerin ne kadar bağnaz inatçı bir tutumla hakkı inkâr ettiklerini ortaya koyuyor.[257]

Allah, elçisini ve müminlerini teselli ederek inkârda bu kadar inat tavır sergileyenlerin akıbetlerini açıklıyor; onlara aldırmayıp sabrın selamet gemisinde, selamete erene kadar yolculuklarını devam ettirmelerini tembihliyor. O gün, onların hak davayı susturmak için kurdukları tuzaklar bir bir açıklanarak, maskeleri düşecek, rezil ve rüsva olacak, peygamberler ve ümmetleri tarifi imkânsız huzur ve mutluluğa ereceklerdir.

❁ ❁ ❁

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾ وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ ﴿٤٩﴾

52: 48 Sen Rabbinin hükmüne (rıza ile***) sabret. Çünkü muhakkak sen bizim gözlerimiz (***önün***)desin. Kalkacağın zaman da Rabbine hamd ile tespih (***ve tenzih***) et.***

52: 49 Gecenin bir kısmında ve yıldızların batışından sonra dahi tespih et.

---

[257] Bkz: 15/14-15, 17/90-94

Dünyada, Allah'ın velileri olarak, temiz, onurlu, adil ve güvenilir bir yaşam, ahirette ise sonsuz saadete ermek için, Allah'ın ipine sımsıkı sarılıp, her işte Rabbin rızasını dikkate alarak yaşamak gerekir.

Kul için, ibadet, dua- tezekkür- tespih manevi güç kaynağıdır. Rab sizinle beraber, siz Rable berabersiniz. Bu ne büyük şeref! Ona yakın olmak, himayesine girmek; şerlerden emin olup bütün hayra nail olmak, ne güzel müjde!

Allah'ım, bizleri muştularına mazhar eyle!

NECM SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Bu sure de diğer bazı sureler gibi, vahyin Allah tarafından indirildiğine, dirilişin, azabın olacağına yeminle başlıyor. Birinci ayette 'yıldız' anlamına gelen Necm'e yemin edilerek başladığı için bu adı almıştır ve 62 ayettir.

Bu surede ve daha birçok sureler de özellikle vahyin ilahi bir davet olduğuna dikkat çekilerek, imanı vahiy üzere bina etmeleri gereğine vurgu yapılıyor. Çünkü insan vahye yönelmedikçe, emirleri vahiy doğrultusunda yerine getirmedikçe, kendi zanlarınca yaptıkları amellerin, Allah katında bir makbuliyeti olmaz; ancak kendilerini rahatlatıp tatmin ederler. Onun için Kur'an'da sıkça imandan sonra salih amelden bahsedilir. Bu anlamda Resulün beşer olduğunu, onunda sorguya çekileceğini, vahye en ufak müdahalesinin olmadığını, böyle bir teşebbüsü olsa bile büyük bir cezaya

maruz kalacağı haber verilerek, iman edenlerin bu hususta çok dikkatli olmaları tembihleniyor.[258]

❀ ❀ ❀

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يَنطِقُ عَنِ
الْهَوَىٰ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾

53: 1 Battığı dem yıldıza and olsun ki,

53: 2 Sahibiniz (doğru yoldan) **sapmadı.Batıla da inanmadı.**

53: 3 Kendi (re'y-ü) **hevâsından söylemez o.**

53: 4 O, kendisine (Allah'tan) **ilka edilegelen bir vahyden başkası değildir.**

İnkâr edilemeyen sadece yıldızlar mı? Cenabı Hak öylesine muhteşem bir âlem yaratmıştır ki saymaktan aciz kalır insanoğlu. Bu ne güç, bu ne güzel insicam! Şöyle bir gözünü çevir de bak! Gece ve gündüze göre gökyüzünde renklerin tonları, aldığı şekiller, doğan ay, göz kırpan yıldızlar, güneş vs. Allah'ın bitimsiz ayetleri nasıl inkâr edilemiyorsa, insana hayat bahşeden, hayata anlam katan, insanı insan yapan ilahi bildirilerde öyle gerçek ve inkâr edilemez. O'nu kabul eden şifaya ererken, inkâr edenler ziyan eder.[259]

Nasıl güneş doğduğunda yıldızlar görünmüyorsa, Kur'an hayat bulduğunda da ileri sürülen tüm izm'ler ve ideolojiler de görünmeyecektir. Var olduğu günden beri yaşayan tek din, İslam'dır. Öyleyse doğup batanlara değil, ebediyete kadar sönmeyecek olana sarılın.

Sormak gerekir; Allah'ın resulüne, 'el-emin' lakabını siz vermiştiniz, şimdi, hangi olumsuz veya birbirini tutmayan davranışla-

---

[258] Bkz. 6/50, 90; 7/6, 7; 40/78; 69/44-46

[259] Bkz. 17/82

rını gördünüz de onu mecnunlukla vasıflandırıyorsunuz. O peygamber, size sizden, ana babanızdan daha merhametlidir. Kurtuluşunuz için her türlü cefanıza katlanırken, karşılığında Rabbin rızasına erip kardeşlik duygularıyla bu davayı insanlığın hayrına olması için desteklemenizden başka hiçbir şey istememektedir.

Tüm varlıklardan farklı özelliklerle donatılan, değerli olması, değerini koruması için kendisine yol gösterilen insanın, Allah'ın davetine icabet etmesi aklın gereğidir. Aklın gerisinde hevai dürtülerle hareket edenler ise behaimlerdendir.[260]

Yaratıcı, bu kadar değer verdiği, sayısız nimetler ihsan ettiği insanı, behaimler gibi yaşayıp sahip oldukları kabiliyet ve yetenekleri yokmuş gibi yaşasınlar diye mi yarattı? Hayır! Ona has, ona özel yeni bir hayatta varlığını idame ettirmesini istemiştir insanın. Ve bu hayatın neticesini, dünyadaki tercihlerine göre belirlemesini de kendi iradelerine bırakmıştır.[261]

Aklını hevasına takanlar, vahyin sahip kıldığı değeri takdir edemedikleri için, o yüce Nebi'nin dini uğruna ödediği bedeli, fedakârlığı, özveriyi akılları almadığından, O'nu, ona yakışmayan vasıflarla niteliyorlar. Oysa Peygamber "Heva"sıyla kendini kirletecek, zarar verecek işlerden; "Geva" azgınca davranışlardan, "Yentigu" Allah adına kendi arzusuna göre konuşmaktan şiddetle sakınmıştır.[262]

O, nefsi, zanni, keyfi, kulaktan duyma, atalarına uyma zaaflardan beri olarak insanları vahiy doğrultusunda Allah'a davet eder. "Vahiy" ilham etme, işaret, gizlice öğütlemek, yol göstermek, sevk etmektir./ İlahi manaların vasıtalı veya vasıtasız peygamberlere bildirilen Allah kelamıdır.[263]

---

[260] Bkz. 25/44
[261] Bkz. 76/2, 3
[262] Bkz. 40/78
[263] Bkz. 42/3; 51, 52

Peygambere has olan bu hususu, gereği gibi fıkhetmeyen kimileri, kendilerince veliler edinerek onlara da vahiy gibi ilham edildiğini iddia ederek, insanları onlara ve onların kitaplarına davet eder olmuşlardır. Ne yazık ki bunların sayısı hayli kabarıktır.

Olabilir, yoğun düşünce sonucu insanlara birçok şey ilham edilebilir. İsabetli keşifler ve görüşler ortaya koyabilirler, ama ne olursa olsun onlar, insanların Allah'ın peygamberlerine itaat ettiği gibi ne mutlak bağlayıcı ne de mutlak doğrular değillerdir.[264]

Kur'an, Hz. Peygamberin din adına söylediği her sözün, ilmin direği ve başıdır. Onlar, karanlık gecelerin kandilleri, dosdoğru yolun temsilcileridir. Kim onları örnek alırsa hiç şüphe yok ki doğru yolu bulur ve kendisine Cenabı Haktan birçok hayırlar ihsan edilir.[265]

'Arkadaşınız' ifadesi ile sizin kendisini tanıdığınız, içinizde doğup büyüyen, zekâsına, eminliğine, dürüstlüğüne şahit olduğunuz, aleyhine delil getireceğiniz bir suçuna tanık olmadığınız, insanların hayrı için koşturduğunu bildiğiniz kişi olduğu halde nasıl olur da 'sapık, deli' diyebilirsiniz denilmektedir. 'Çamur at, tutmazsa izi kalır' kabilinden yakıştırmalarda bulunarak hem onun moralini bozarak hem de toplum nezdinde itibarını düşürerek yapmış olduğu davetin rağbet görmemesi için engellemeye çalışırlar. Çünkü resulün söylemleri, cehaletin zulmünü açığa çıkarıp batıl işlerden vazgeçmelerini öneriyordu. İşte bütün tepkileri bu yüzdendir.[266]

Allah, eşsiz bir Kitap gönderdiğini söylemekle neyi kastetmiştir. Anladığımız kadarıyla, onun bunun ağzına bakarak değil, mümkün olduğu kadar arı duru bir zihinle kitabı anlayarak, hayat tarzı edinerek yaşama gayret ve samimiyeti içerisinde olmamızı

---

[264] Bkz. 29/51
[265] Bkz. 6/153; 17/9
[266] Bkz. 21/107; 40/48

istemiştir; yoksa fert olarak hâkim sistemin çarklarına veya sistemli kuruluşların sürüklediği tefrikaya düşeriz de artık sapıklıkların önünü almak daha da güçleşebilir.

Her asırda olduğu gibi günümüzde de cahillerin, din duyguları istismar ediliyor. Din adına uydurulan haramlar, helaller, bidatler ve hurafelerle İslam'ın gerçeği bilinmez, yaşanmaz olmuş. Bu dini, ancak, Kur'an'ı arı-duru bir zihinle yaşamak için okuyan insanlar, yaşar ve yaşatabilir.

Hayat devam ettiği müddetçe belamlar, din tacirleri ile ayetler ketmedilmekte, kitaptan sanılsın diye sözler eğilip bükülmektedir.[267] Bunlara karşı uyanık olmanın yolu ilahi mesaj doğrultusunda Rabbi tanıyıp, dini ondan öğrenerek yaşamaktır. Bu farziyeti ihmal edenlerin gerçek İslam'la buluşması mümkün değildir.

O peygamber, hevasından konuşmaz, Allah rızasına eriştirecek işler karşılığında hiçbir ücret istemez, batılla asla uzlaşmaz. Peygamberin vasıfları az çok bizim de üzerimizde olmalı! Niye onun ashabı gibi olmayalım! İyice idrak edelim ki! Birçok kuruluşlar, kurumlar, ideolojiler yıldızlar gibi parlayabilir; birçok insanları arkasına katıp uzun yıllar yaşayabilirler. Ama bunlar İslam'ın doğduğu zamanlarda sönecektir. Öyleyse doğup batanların peşine değil, tıpkı Hz. İbrahim gibi, doğduğundan ebediyete kadar sönmeyecek ilahi yola tabi olun.

[267] Bkz. 2/42, 79; 3/187

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوٰى ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوٰى ﴿٦﴾ وَهُوَ بِالْاُفُقِ الْاَعْلٰى
﴿٧﴾ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلّٰى ﴿٨﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنٰى ﴿٩﴾ فَاَوْحٰٓى اِلٰى
عَبْدِهٖ مَآ اَوْحٰى ﴿١٠﴾ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَاٰى ﴿١١﴾

53: 5 Onu müthiş kuvvetlere malik olan öğretti.

53: 6 (Ki o) **akıl ve reyinde kâmil** (bir melek) **tir. Hemen** (kendi suretine girip) **doğruldu.**

53: 7 O, en yüksek ufukta idi.

53: 8 Sonra (Cebrail, ona) **yaklaştı. Derken sarktı.**

53: 9 (Bu suretle o, peygamberlere) **iki yay kadar yahut daha yakın oldu da,**

53: 10 (Allahın) **kuluna vahy ettiği neyse onu vahyetti.**

53: 11 Onun gördüğünü kalp (i) **yalana çıkarmadı.**

Bu ayetleri, gayb ve müteşabih ayetleri diye düşündüğümüzden olayın mahiyeti hakkında kesin görüşler belirtemeyiz.

Ayrıca Allah, Cebrail (melek) Hz. Muhammed ile arasındaki yakınlığın mecaz anlamı düşünülebilir.

Allah'ın elçileri, ilahi mesajı alma ve sorumluluğunu yerine getirmede tam bir teslimiyetle yakine ermiş kullardır. Onlar kalbi bir uyanıklık içerisinde yüceler âleminden mesajı bir vesile direk almaktadırlar.[268] Bu anlamda inananlar da vahyi, fıkhederek yaşamak için samimi gayret gösterirlerse Peygamber olmanın dışında onun bulunduğu makamlara erebilirler. Herkes Allah'a yakın olma şansına sahiptir. Bu şerefe ermenin tek yolu iradeyi, aklı, vahiyle destekleyerek kullanmaktır. Kim, vahiyle haşir neşir olur, Allah'la iletişimini düzgün kurarsa Allah da onun yakinini, yani ince görü-

[268] Bkz. 2/97; 26/193

şünü, basiretini açar; doğruyu yaşamada daha ciddi, daha güçlü, daha sebatkâr olur. Öyle ki verilen haberi gözüyle görüyor gibi hissetmeye başlar.

❁ ❁ ❁

أَفَتُمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ﴿١٢﴾ وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٣﴾ عِندَ سِدْرَةِ
الْمُنتَهَىٰ ﴿١٤﴾ عِندَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ ﴿١٥﴾ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ
﴿١٦﴾ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٨﴾

53: 12 Şimdi siz onun bu görüşüne karşı da kendisiyle mücadele mi edeceksiniz?

53: 13-14 Andolsun ki onu diğer bir defa da Sidre-tül müntehânın yanında gördü o,

53: 15 ki Cennet-ül me'vâ onun yanındadır.

53: 16 O (gördüğü) **zaman Sidreyi bürüyordu onu bürümekte olan.**

53: 17 (Peygamberin) **göz** (ü, gördüğünden) **ağmadı,** (onu) **aşmadı da.**

53: 18 Andolsun ki o, Rabbinin en büyük ayetlerinden bir kısmını görmüştür.

Bu ayetler ile görüyoruz ki, Allah, kudreti ile dilediği elçisine dilediği ayetlerini gösterir.[269] Ancak ilahi haberlerin bizlere göre perde arkası, mecazi ve müteşabihi boyutu vardır; bu nedenle aklın kavramadığı, hikmetine vakıf olamadıkları hakkında imana, yakine erenler, 'hepsi Rabbimizdendir' diyerek iman ederler. Kalbinde maraz olanlar ise onu tartışma mevzusu yaparlar.[270]

---

[269] Bkz. 17/1
[270] Bkz. 3/7

Bu ayet hususunda Fazlurrahman şunları der: "Gerek yüksek ufuk olsun gerek Sidre, gerek Miraç olayı olsun, varılabilecek en son hakikat sınırlarına kavuşmaktır anlatılmak istenen.

Bu yükselme ruhani olarak cereyan etmiştir. Yoksa fiziksel bir hareket olmamıştır."[271]

Kur'an'ı ayet ayet indiren Allah'tır. Öğrenen Hz. Muhammed'dir. Ufkun en yüksek noktasında olmasından murat, haiz olduğu ahlaken kemal dereceye ermesini ifade etmektedir. Sidre ağacı, beşeri ilmin en son haddini remzeder.

Hz. Peygamber, bu dünyanın karanlık gidişatını dağıtıp yol gösteren bir yıldız, yolcuların yolunu aydınlatan bir nurdur.[272]

Resulullah'ın Sidre-tül Müntehaya yükselişini vahyi anlayıp, yaşamakta, anlatmakta en üst makamda olduğunu düşünürsek, bir Müslüman'da vahyi idrak ettiğinde nasıl takvalı olacağını bilir, ona göre hareket ederse Allah'ın aziz kullarından olur.

İşte bu şuurla Allah'a yöneliş, kulun bir nevi miraca erişidir. Şimdi buna hakikaten inanan biri gaflete düşmedikçe, günah işler mi? Elbette beşer yanılır, gaflete düşer, yer yer zaaflarına yenilir ama bunların ağına takılmaz; hemen toparlanıp cenneti, cehennemi, İslam nimetinin hiçbir nimetle kıyaslanamayacağını düşünerek değerlerine dört elle sarılır ki bu sarılış takvadandır. O gün, melekler tarafından bu kullar, selamlanarak karşılanacağının müjdesi verilir. Çünkü iyilik -kötülük, günah -sevap, kulluk ve beşerilik arasında zor bir sınavı başarmıştır. İnsan, imtihan bazen kaldırılamayacak kadar zor olduğunda yok olmayı da isteyebilir. Peygamber vahiy doğrultusunda ağır soruları nasıl cevapladıysa bizler de cenneti düşünerek sabır ve azimle sınavı kazanmaya çalışmalıyız.

❁ ❁ ❁

---

[271] Fazlur Rahman, Ana konularıyla Kur'an. Sh. 199 Fecr Yayınları
[272] Bkz. 4/174; 5/16; 33/46

أَفَرَءَيْتُمُ اللَّٰتَ وَالْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾ وَمَنَوٰةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ ﴿٢٠﴾ أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾

53:19 Gördünüz mü o Lât ve uzzayı?

53: 20 Ve üçüncüleri olan ötekini, Menât'ı.

53: 21 Demek erkekler size, dişi O'na öyle mi?

Allah'a ortak koşmanın iki mantığı var. Biri Allah'ı tenzih etme anlayışı... Tenzih, Allah'ı hayattan uzak tutan, bunun yerine hayatı istedikleri gibi yönetecekleri ilahlarla idare edecek kutsallara devretmek. Diğeri teşbihte Allah'ı varlıklarla eş konuma getirmek. (vahdeti vücut) gibi.

Lat, Menat, Uzza'a diye öne sürdükleri, insanüstü vasıflara sahip kıldıkları şahsiyetlerdir. Uzza: Azizden/Üstün gelmek/Yenmek/Güçlü, galip anlamlarına geliyor. Bu put her şeyi gören, gözetendir. Lat; parlak/ışık veren, ısıtan, göz alıcı güç ve kuvvet manasında. Menat da kadere hükmeden, ideal peşinde koşturmak/ümit vermek, ülkü kurmak manasına gelir. Bu üçüne de Allah'a ait özellikleri paylaştırıp otoritelerini onlar üzerinden yürütürler. Günümüzde de birçok ülke liderleri kutsanarak adına saygı duruşunda bulunularak izinde gidileceğine and içilir. Faklı boyutlarıyla düşünürsek, gücü teknolojiye, medyaya servet ve kariyere vermek mümkün! Allah'ı unutarak, bütün varlığı bunlara adamak, bunları olmazsa olmaz görmek de ahireti unutturur. Bütün bunlar, kişilerin Allah'ı inkâr etmesini gerektirmez zaten. Şeyhlik müritlik, velilerden yardım bekleme vs gibi hususları bu bağlamda değerlendirebiliriz.

Maalesef bu tapındıkları, kendilerine hükmetmeyen, istediklerini onlar adına yasallaştıranlardır. Bunlar, parti içinde devletlerarasında veyahut da yüksek makamlarda iş bitirecek kapasitesiz, şah-

siyeti oturmamış, kimliksiz, hevasına düşkün kişilere yüksek payeler vererek işlerini yürütürler.

❁ ❁ ❁

أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنْثَىٰ ﴿٢١﴾ تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ﴿٢٢﴾

53: 22 O takdirde bu, insafsızca bir taksim!

Orijinalinde geçen "Ünsa" kelimesi, gücü az, etkisi zayıf olan kadın "Diizea" eksik taksim anlamına gelmektedir. Müşrikler kibirden kaynaklanan bozuk zihniyetle hor gördükleri, küçümsedikleri şeyleri Allah'a atfederken, güçlü, değerli gördüklerini de kendilerine mal ederler. Bu tavırlarıyla hem güçlü odluklarını ileri sürerler, hem de inananların zayıf bir ilaha taptıklarını ileri sürerek onları moralini bozarak iktidarlarını korumaya çalışırlar. Gelen vahiy ise onları bu söylentilerinin kendi kuruntuları olduğunu açıklıyor.[273]

❁ ❁ ❁

إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ ۚ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ ۖ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدَىٰ ﴿٢٣﴾

53: 23 Bu (putlar) **sizin ve atalarınızın taktığınız adlardan başkası değildir. Allah onlara hiçbir hüccet indirmedi. Onlar, kuruntudan ve nefisler** (in) **in arzu ettiği hevâ** (ve heves) **den başkasına tâbi' olmuyorlar. Hâlbuki andolsun, kendilerine Rablerinden o hidayet** (rehberi) **gelmiştir.**

---

[273] Bkz. 37/149-156

Hevasını ilah edinenler, bütün meseleleri kendilerine göre değerlendirerek yürütürler. Onların sermayeleri demagoji, kuruntuya dayalı zan ve çıkara dayalı söylemlerdir.

Birçok ayette geçtiği gibi, körü körüne atalara uyma, zanla ve heva ile hareket etmek doğruya erişmenin önünde kalın bir perdedir. Aslında isimler önemli değil, onlara verilen pozisyon önemlidir. Mesela şeyh, veli ve âlimi kutsayıp onlara kritiksiz uymak iddia edilemez, edilmemelidir. Bu hastalıktan kurtulmayanlar hep yan desteklere ihtiyaç duyar ve onlarla Allah'a yaklaşacaklarını zannederler ama daha çok Allah'tan uzaklaşırlar.

Kur'an'ı fıkhetmeyip, Allah'ı gereği gibi tanımayanlar, sıkıntılarından, musibetlerinden kurtulmak için o veli edindikleri ile Allah'a yaklaşıp, sorunlarını halletmeye çalışırlar. Heva, heves ve zanları böyle olmasını istediği için bu yaklaşımda bulunduklarını her şeyi bilen Allah haber veriyor.

Aslında Kur'an'ın cahili birçok insan, zannı da bilmiyor, hevanın arkasına düşmeyi de. Bunlar, ilmi delillerle uyarıldıklarında anlatılanları anlarlar ama başkasına anlatmakta zorlanırlar; İşte bu noktada yeniden ataları veya guruplarıyla beraber olduklarında menkıbelerle ikna gücüne sahip olanlar, onların kafasını yeniden karıştırarak 'sen bakma bunları söyleyenlere, onlar velilere inanmazlar', diyerek eski inançlarına tekrar döndürmeye çalışırlar. Allah dururken yaratılmış aciz, muhtaç kişilere bağlanıp şefaatçiler edinmek olacak şey mi?! Bu aklın alacağı bir şey değil!

Müminler, ellerinden geldiği kadar bilmezleri bu haktan sapmalarına sebep olanların şerrinden kurtarmak için ilmi donanımlara sahip olmalı, çok önemli olan Kur'an'ı anlamaya davet sorumluluklarını yerine getirmeliler. Bunun içinde ciddi okumalara, düşünmelere ihtiyaç var. İnsan ne kadar okur ne kadar düşünürse o kadar güçlü olur. Hem hurafe şeylere aldanmaktan kurtulur hem de çevresini uyarır, aydınlatır.

أَمْ لِلْإِنسَانِ مَا تَمَنَّىٰ ﴿٢٤﴾

53: 24 Yoksa insana her umduğu şey' (e nail olma imkânı) **mı var?**

Kurguladığınız birçok tanrı aracılığıyla her istediğinize ulaşabileceğinizi mi zannettiniz?! İstediğiniz kadar tanrı edinin, istediğiniz kadar hayaller kurup, dünya görüşlerinizi geliştirin yinede her istediğinize ulaşamazsınız! Bu ayet, kurdukları hayallerle kendilerini avutanlara hayatın gerçeğini sorgulamalarını hatırlatıyor.

Aslında insanların dünyada sahip oldukları tek şey amelleridir. Geçici olarak sahip olduklarını bırakıp gideceklerdir...[274] Dünyada ahirette Allah'ındır. O'na geri dönecek ve hesap vermekten kurtulamayacaktır insan.

❁ ❁ ❁

فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي

شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِن بَعْدِ أَن يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَن يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ﴿٢٦﴾

53: 25 İşte âhiret de, dünya da Allah'ındır.

53: 26 Göklerde nice melek vardır ki onların şefaatleri bile hiçbir şey'e yaramaz. Meğerki (o şefaat) **Allah'ın dileyeceği ve razı olacağı kimseler için** (ve ancak Onun) **izin vermesinden sonra ola.**

Bu iddiayı kim çürütebilir? Kim dünyada en ufak bir şey yaratıp 'benim' diyebilir? O halde mülkün sahibinin emanetini, benimdir diye gelişi güzel kullanamaz insan. Allah, dünyada hikmeti gereği münkirlere dokunmuyor diye sanmayın ki başıboş bırakılacaklar.

---

[274] Bkz. 13/33

Müşrikler, azaptan kurtulmaları için şefaat edileceğine inanırlar. Allah'ın rahmetinden çok şefaatçilerin aracılığına güvenirler. Halbuki şefaat tamamen Allah'a aittir.

O gün ki zihniyet bugünde var! Bu beklenti, hangi saikle olursa olsun çok tehlikeli bir durumdur! Bu Allah'ın mağfiretini, affını yetersiz görmektir ki, bir Müslüman, Kur'an'ın cahili olmadan böyle bir zulme düşmez. Biline ki cehaletle şirk kol kola gezer. İnsan, ancak amelleri ile Allah'ın şefaatine mazhar olur. Allah'tan başka şefaatçiler aramayın! O'nun rahmeti, mağfireti kullarına yeter!

Ey münkirler, düşünün de gözünüzden heva perdesini kaldırın! Rabbinizi tanırsanız, yapılan davetin hayrınıza olduğunu idrak eder, dünyanızı mamur, ahiretinizi mutlu kılarsınız!

❀ ❀ ❀

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَٰئِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنثَىٰ ﴿٢٧﴾

وَمَا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ ۖ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِى مِنَ الْحَقِّ

شَيْـًٔا ﴿٢٨﴾

53: 27 Hakikat, âhirete iman etmez olanlar, meleklere alabildiğine dişi adı takarlar.

53: 28 Hâlbuki onların buna dair de bilgisi yoktur. Onlar zandan başkasına tâbi' olmazlar. Zan ise, şüphesiz, haktan hiçbir şey'i ifade etmez.

Allah, imanın kalesi olan akla vahiyle ışık tutarken; vahye önyargı, taassup ve kafasındaki bilgilerle yaklaşanlar Allah'ın mesajını anlayamazlar. Vahyin akla ışık tutması için önyargı, taassup ve şuur altındaki tortuların temizlenmesi gerekir; buna heva ve heves

de diyebiliriz. Aklın önündeki bu perdeler kalkmadıkça ne yapılan ibadetler ne de yapılan dua ve tesbihatlar doğru yola ulaştırır. İman akılla başlar, vahiyle buluşunca ameller Salih olur. Akıl ve melekeler vahiyden uzaklaştığında izahı zor büyük tehlikelerin kapısı açılır.

Zan, doğruluğu kesin olmayan varsayımdır. Müşriklerin atalarına, geleneklerine, hevalarına uymalarında hep zan ve şefaat inancı vardır. Zanlardan kurtulmak için amellerimizi vahyi verileri dikkate alarak yerine getirmeliyiz. Rabbimiz bazı zan hakkında tolerans tanımış olsa da kötü sonuçlar doğuracak zanlardan şiddetle sakındırmıştır. Din hakkında, Allah'ın rızasını kazanma hususunda zan olamaz![275]

İnanç bir bütündür, parçalanamaz. Bütünü parçalayanlar, gerçeklerden uzaklaşıp hüsrana doğru yol alırlar. Bir elmayı böldüğünüzde ona elma deseniz de bütün bir elma değildir artık; bölünen yerden hava alıp giderek kararmaya, çürümeye başlar.

❀ ❀ ❀

فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلّٰى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾ ذٰلِكَ
مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِمَنِ اهْتَدٰى ﴿٣٠﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ
الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنٰى ﴿٣١﴾

[275] Bkz. 2/78; 6/116; 10/36

53: 29 Onun için sen (Habîbim) **bizim zikrimize arka çeviren, dünya hayatından başkasını arzu etmeyen kimselerden yüz çevir.**

53: 30 Onların ilimden erebildikleri (son had) **işte budur. Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapan kimseleri çok iyi bilenin ta kendisidir. O, hidayet bulan kimseleri de pekiyi bilendir.**

53: 31 Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ındır. (Bunların yaratılması ve nizaama getirilmesi ise Allah'ın) **kötülük edenleri, yaptıklarına mukaabil cezalandırması, güzel hareket edenleri de daha güzeliyle mükâfatlandırması içindir.**

Tüm mevcudat üzerinde hâkim ve hüküm sahibi Allah'tır. O, hiçbir şeyi başıboş ve amaçsız yaratmamıştır. İdarede tek irade sahibidir. İnsanları, yaşam tarzlarını seçmede serbest bırakarak imtihana tabi tutmuş; akıl ve iradeyle hayra tabi olmalarından razı olmuştur. Tercihlerinin sonucuna göre de karşılık hazırlamıştır.[276]

Elbette ki insanın iyi veya kötü duygularını besleyen amiller vardır. İman edip hayatını vahyin kontrolünden geçirenler insani değerlerini yüceltirken; duygularını, arzularının eline verenler insani değerlerini alçaltarak Allah'ın hoşnut olmadığı, yasakladığı işler yaparak esfele-i safiline inerler. Dolayısıyla her iki grupta tercihlerinin sonucuna doğru yol alırlar. O gün Allah, engin rahmetiyle iyileri ziyadesiyle mükâfatlandırırken, kötüleri yaptıklarının dengiyle cezalandıracaktır.[277]

❁ ❁ ❁

[276] Bkz. 76/2-3
[277] Bkz. 6/160; 17/18-20

اَلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَآئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ اِلَّا اللَّمَمَ ۚ اِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ
الْمَغْفِرَةِ ۚ هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَاِذْ اَنْتُمْ اَجِنَّةٌ فِى
بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ ۚ فَلَا تُزَكُّوا اَنْفُسَكُمْ ۚ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَىٰ ﴿٣٢﴾

53: 32 (O güzel hareket edenler), **ufak ufak suçlar**(ı) **hariç olmak üzere, günahın büyüklerinden ve fuhuşlardan kaçınanlardır. Şüphesiz ki Rabbin, mağfireti bol olandır. O, sizi daha topraktan yarattığı zaman ve siz henüz analarınızın karınlarında döller halinde olduğunuz sırada siz** (in ne olduğunuzu) **çok iyi bilendir. Bunun için kendinizi** (beğenip) **temize çıkarmayın. O,** (fenalıktan) **sakınan kimdir, çok iyi bilendir.**

Bu ayet, insanları herhangi bir fiili işlemeye yönelmeden önce düşünmeye sevk etmektedir.

Müslüman, her ne kadar salih ameller işlemeye özen gösterse de hataya düşebilir, günah işleyebilir; iyi niyet veya gafleti sonucu istemediği işlerin içerisine düşebilir ama günah üstüne günah işlememeye gayret eder. Müslüman, günahı hoş görmez, ona meclislerinde hürriyet hakkı tanımaz. Çünkü, günah virüs gibidir, ona karşı önlem alınmadığında toplumda yaygınlaşır ve zayıf bünyeleri etkisi altına alır. Şu içerisinde yaşadığımız çağda günaha karşı duyarlılıklar zayıflamış. 'Zaman böyle, gençtir, Müslüman evladıdır, ilerde döner, ilerde tövbe eder, ilerde yapar' diyerek müsamaha gösterilmiş, bir uyaran olduğu zamanda, 'hemen korkutmayalım, ürkütmeyelim, kaçırmayalım' teraneleri ile hoşgörü içerisinde savunmalar söz konusu olmuş. 'Hoşgörü' diye diye ne hallere düşüldü! Yüzler Allah'a değil şeytana döndürüldü, en basit şeyler bile yapılmaz oldu! Elbette meclislerde günaha hürriyet hakkı tanımak şeytana da

davetiye çıkarmaktır. Bu belalı virüse karşı ciddi bir önlem alınması gerekir ki neslimiz günah belasından korunabilsin!

"Günahından tövbe eden hiç günah işlememiş gibidir." müjdesi var. Önemli olan hatayı savunmamaktır. İnsan, hata yapınca yaptığı hatayı kabul etmek de zorlanır. Çoğu kez günaha iten sebepler eleştirildiğinde "bence diye" savunmalar girer işin içine. Yaptığımızı hata olarak görmediğimiz müddetçe, tövbe etme gereği de duymayız. Oysa küçük bir hata büyük hatalara yol açabilirken; küçük bir düzeltmede büyük güzelliklere yol açabilir.

Tövbe ile Rabbe yönelerek, mağfiretine güvenerek, erdemli işler yaparak dünyada ve ahirette güzel bir hayat sürdürmek varken neden günah üstüne günah işlesin ki Müslüman.[278]

Allah, kimin neyi hangi amaçla yaptığını bilir. Amellerin karşılığını da ona göre verecektir. Dolayısıyla birilerinin takdirine ve tekdirine göre değil, her iş de Rabbin emrine uyuyor mu bilinciyle hareket edilmelidir.

❁ ❁ ❁

أَفَرَءَيْتَ ٱلَّذِى تَوَلَّىٰ ﴿٣٣﴾ وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا وَأَكْدَىٰ ﴿٣٤﴾

53: 33-34 Şimdi (imandan) **dönen,** (malından) **biraz**(ını) **verip de gerisini sert kaya gibi elinde tutan adamı gördün mü?**

Bu ayetten anladığımız fanatik ideoloji sahiplerinin; menfaat, şöhret, makam düşkünü kimselere payeler vererek yanlarına çekip kendilerine nasıl kul ettikleri.[279]

İdealleri uğruna servet harcayanlar, servet, şöhret, makam uğruna değerlerini satanlar ve saf değiştirenler, başlarına nelerin geleceklerini bilseler böyle yaparlar mı?

---

[278] Bkz.3/135, 136; 39/ 53-55
[279] Bkz. 8/36; 9/9

Cennetten parsel satanların(!) eteklerine tutununca kurtulacaklarını sananlar, tövbe verip tövbe alanlar, cahilliğin, ahmaklığın sürüklediği ilkelliği görmeyen körlerdir. Yazıklar olsun akıl ve idraklerini kullanmadan birilerini kendilerine kul edip kul olanlara! Yazıklar olsun bir yar kenarında imiş gibi imani değerleri dünyaya değişenlere! [280]

Evet, insan sırtını Allah'a döndüğü zaman, yüzü şeytana döner; o da onu ayartarak istediği istikamete götürür. Yüzünü Allah'a döndürdüğünde ise O'nun istediği istikamette yol alır.

Günahın büyüğü, küçüğü değil kime karşı işlendiği önemlidir. Kim Allah'a ne kadar itaat ediyorsa o kadar mutlu olur. Vermek, maddi manevi paylaşmak, sahibini, Rabbinin rızasını kazanmanın mutluluğuna erdirir. Cimrilik eden, haksız kazanç elde eden veya gayri meşru yerlerde sarf edenler ise mutsuz olurlar.

Vermek, vermek; zulmü engellemek için vermek. Bırakıp gideceklerimize değil, yanımızda götürüp yüzümüzü ak edecek işlere rağbet etmenin şuur, şevk ve iştiyakıyla vermek. Cennet öyle ucuz değil, gereken bedel ödenmelidir. Toplum giderek yozlaşıyorsa, aileler sarsılıyor, çocuklar asileşiyorsa demek ki Müslümanlar ilahi emirlere arka dönüp, sorumluluklarını yerine getirememişlerdir.

❀ ❀ ❀

أَعِندَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰ ﴿٣٥﴾

53: 35 Gaybın ilmi onun nezdindedir de kendisi mi görüyor?!

İnsanlar hangi mertebeye ererse ersinler, Allah'ın bildirdiğinin dışında bir şey bilemezler. Böyle bir iddiada bulunanlar, o gün, elim azabı gördüklerinde bu sözlerinden cayacaklardır. Haşa Allah'ta böyle haksız bir uygulamada asla bulunmaz.

---

[280] Bkz. 2/174; 3/199

أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ ﴿٣٧﴾

53: 36-37 Yoksa Musa'nın ve (Allah'tan aldığı emri) **vazifesini tastamam ifa eden İbrahim'in sahifelerinde olan** (şun)**lardan haberdar mı edilmedi? :**

Geçmiş kavimlerin peygamberlerine karşı göstermiş oldukları tavırlarından dolayı helak oldukları anlatılarak, akıllarını başlarına alarak toparlanmaları hususunda Mekke müşrikleri uyarılıyor.

Biz Musa'nın, İbrahim'in dini üzereyiz demelerine rağmen, sanki Muhammed(a.s) onlardan başka bir şeye mi davet ediyor da onun için kabul etmiyorlardı? Israrla Resulullah'ın davetini reddetmeleri hevalarını ilah edinmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu laf anlamaz güruh ne tarihten, ne öğütten, ne teşvikten, ne de tehditten anlar. Çünkü onlar hevanın sürüklediği tutku ve taassup ile algılama melekelerini köreltmişlerdir.

❁ ❁ ❁

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾ وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾

وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾

53: 38 Hakikaten hiçbir günahkâr diğerinin günah yükünü çekmez.

53: 39 Hakikaten insan için kendi çalıştığından başkası yoktur.

53: 40 Hakikaten çalıştığı ileride (kıyamet gününde mizanından) **görülecek,**

53: 41 Sonra buna en kâmil mükâfat verilecektir.

Bu ayetler 32. ayete verilen bir cevap niteliğindedir. Kur'an, hiçbir nefsin kendi yükünden başkasını çekmeyeceğini açıklar. Fazilet ya da kusur kişinin kazandığının karşılığıdır.[281]

Cahil cesaretiyle, zamanın şartlarını, gidişatını, maslahatını öne çıkararak yaptıkları yanlış işler için cevaz arayanlara, 'günahı boynumuza veya yaptıranlara' diyerek cevaz verenlere ve bu cevazı, mal bulmuş mağribi gibi alıp uygulayanlara yüklendikleri vebali de hatırlatmak gerekir.[282]

Bir kimse, başkasının adına yer içer mi ki başkasının yaptığından da sorumlu olsun? İnsanlar, birbirini uyarmanın veya uyarmamanın dışında sorumlu tutulmaz. Fakat bu sorumluluklarını yerine getirmeyenlere hem dünyada hem de ahirette hesabı sorulur. Bu hakikatleri bilenler, hiçbir kimseye yapmaması gereken bir işi, 'günahı boynuma yap' diğeri de 'günahım onun boynuna bana bir şey olmaz' diyebilir mi? Bu sözleri ancak cehaletten kaynaklanan cüret söyletir. Böyle bir günahı yüklenme cesareti gösteren elbette bunun vebalini öder ama diğerinin günahından da bir şey eksilmez. Günahın telafisi tövbe iledir. Bu da ölmeden evvel yapılmalıdır.[283]

İslam, insanın rüştüne erinceye kadar masum olduğunu açıkladığı gibi, günahların da azizler tarafından affedileceğine dair bir inanca yer vermez.

Müçtehit imamların ortak görüşüne göre, alta numarası verilen ayetler doğrultusunda; "...ölünün arkasından Kur'an okumanın, hatim indirmenin, tespihatlarda bulunmanın bir faydası olmaz. Ölülere böyle bir bağışta bulunmak, Resulde ve ashabında görülmemiştir. Onların arkasından hayır duada bulunmalıdır." demişlerdir[284]

---

[281] Bkz. 17/13-15; 34/25; 26; 41/46
[282] Bkz. 4/85; 16/25; 29/13; 35/18
[283] Bkz. 5/63, 79; 6/69; 7/164
[284] Bkz. 27/80; 36/70

"Ölen kimseyi üç şey takip eder: Ailesi, malı ve ameli. Bunlardan ikisi yani ailesi ve malı geri gelir, ameli yanında kalır." Dünyada hayır amel yapmış ise öbür dünyada mükâfatını, şer yapmış ise cezasını görür.[285]

Resulü Ekrem kabirlerden geçtiğinde: Ey mümin kavimlerin yurdu! Size selam olsun. Yarın için geleceği vaad olunan ecel size geldi; inşallah biz de arkanızdan geleceğiz." İlahi onları bağışla! İlahi bizim içinde sizin içinde Allah'tan mağfiret dileriz.[286]

Kur'an, insanları sahih imana, salih amele davet ederken, bunlardan gafiller, sevap ümidiyle körü körüne ölülerin arkasından hayır hasenat zannettikleri ayinler tertiplerler de imani değerlerden yoksun, helake doğru yol alan aile ve iyallerini kurtarmak için çare aramazlar. Bu hususta Sahih-i Müslim'de yapılan rivayette: "Âdemoğlunun ölünce ameli kesilir; ancak şu üç cihetten değil. Cari sadaka, istifade edilen ilim ve kendisine dua eden salih evlat." Bunlarda zaten dünyadayken çalışarak elde edip bırakıp gittikleridir. Müslümanlar hayattayken bu sorumluluklarını gücünce yerine getirmekle mükelleftirler.

Allah, adili mutlaktır. Kimseye haksızlık etmez. O gün her kesin çalışması kendisine gösterilecektir.[287]

Bütün bunlardan anlıyoruz ki, "Kişinin kaderi çabasına bağlıdır". Ekseriyetle birçok başarılar, çabaların sonucunda geliyor. Mesela, bal arısı, bal üretmek üzere programlanmıştır. İradesi de yok. Fakat onu öyle programlayan, faaliyet ve çabasının içine öyle bir lezzet koymuş ki o hayvancağız, bir günde binlerce kez, kovanla çiçekler arasında mekik dokuyor ve bu faaliyetinden de hiç usanç duymuyor.

---

[285] Bkz. 250. Hadis, 238. hadis. Diyanet yay. 1979 A. Himmetberki
[286] Bkz. Riyazü-Salihin, 584. hadis
[287] Bkz. 17/13-14; 18/49

Sonra, her arının yaptığı bal aynı değil ve onun topladığı çiçeklere göre yaptığı balın da kalitesi değişiyor.

İşte hayatını başarı ile taçlandırmak isteyenlerin üzerinde durmaları gereken mühim bir örnek. Biraz dikkat ettiğimizde anlıyoruz ve hissediyoruz ki, bizim dışımızda da bir şeyler işe karışıyor ama talep ettiğimiz bir şeyi elde etmemiz için mutlaka çaba göstermemiz gerekiyor.

Bu da gösteriyor ki kaderin oluşumunda "bize" çok şey düşüyor. Doğru bilgi ve yerinde kullanılan bir iradeye sahip aklımız, çok şeyin lehimize dönüşmesini başarabiliyor." diyor M. Ali Bulut[288]

❀ ❀ ❀

وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنتَهَىٰ ﴿٤٢﴾

53: 42 Şüphesiz ki en son gidiş ancak rabbinedir.

Bu ayet, ilahi bir yasayı hatırlatarak o günü ciddiye alarak yaşamayı öğütlüyor.

İnsanlar, bir damla su iken nasıl anne karnından dünyaya geliyorsa, toprağın bağrına atılan tohum gibi kabirlerde bekledikten sonra belirlenen vakit geldiğinde yeniden dirilip Rablerine yaptıklarının hesabını vermek için döneceklerdir.

Ey insanoğlu! Ana karnındaki süreci inkâr edebiliyor musun? Neler olduğunu, nasıl bir süreçten geçtiğini hatırlıyor musun? Peki şu dünyada yaşadığınız sürecin içerisinde her şeyin üstesinden gelebiliyor musunuz?! İşte bütün bunlar nasıl gerçekse, ahirette aynı şekilde gerçek.[289]

❀ ❀ ❀

---

[288] Ruhun Deşifresi. Sh. 12. Hayat Yay 22. baskı
[289] Bkz. 39/7

وَأَنَّهُۥ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَىٰ ﴿٤٣﴾ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾

53: 43 Hakikat şu: Güldüren de, ağlatan da Odur.

53: 44 Hakikat şu: (Dünyada) **öldüren de,** (ahiretde) **diriltен de Odur.**

Bu ayetleri üstteki ayetlerle düşünürsek, ağlamanın da gülmenin de sebeplerini insan kendi yaratır. Çünkü Allah, ağlanacak ve gülünecek işlerin sebeplerini açıklamıştır. İyi yetişmeyen, iyi eş seçmeyen, iyi çocuk yetiştirmeyen, Allah, Peygamber bilincinden yoksun kalan, Allah'ın sınırlarını bilmeyen, ciddiye almayan bir toplum elbette ağlar. Bakın ağlayan toplumlara, ne güven, ne ahlak ne aile bütünlüğü var; yoksulluk, sefalet, rezalet, zulüm diz boyu; kural kanun gözetme, insana saygı duyma, edep ve hayâdan uzak. Böylesine bir toplum gülebilir mi güldürebilir mi? Bu, bir sünnetullahtır. Ağlayacak işler yapıp da gülen olur mu? Güzel işler yapanlar ancak mutlu olur, gülerler. İlahi iradenin dışında her şey yaptıklarımızla ilgili olduğu gibi, Allah'ın takdiri de kulun iradesine göre tecelli eder.[290] Yani elini ateşe tutarsan yanar, Allah bir kulun elini tutup da yakmaz, insanı zorla sarhoş ederek rezil etmez. Özet olarak Allah, insanın mutlu veya mutsuz olacağı sebepleri açıklamıştır ki insan ona göre hayatına çeki düzen verip, belirlenen sınırlara göre hareket etsin; gerisi imtihandır, çeşitli sorularla karşılaşabilir insan. Bu da peşinen kabul edilmeli; 'ben, O'nun sınırlarını gözettim, o halde Allah, beni niye ağlatıyor' dememeli, bu sığ ve kısır bir düşüncedir; imtihanı anlamamaktır. Bize düşen ağlamamak için tedbir almak, kötü işlerden sakınmaktır.

Ağlamanın da gülmenin de sebeplerini yaratan Allah'tır.

---

[290] Bkz. 42/30

Ayrıca şu bir gerçek ki ağlamak, kâr etseydi ahımız dinerdi. Zalimin zulmü biterdi! Ölenler mezardan kalkardı. Değiştiremeyeceğimiz şeylere ağlayıp inlemek ne yazar?

Duygusallıktan bilince; bilinçten eyleme götüren gözyaşı fayda verebilir.

Biz, yakınlarımızı, sevdiklerimizi kaybetmekle ağlarız. Hele bu ayrılıklar mahşere kalmışsa gözyaşı ve acı daha bir yoğunlaşır. Ama kaybettiklerimiz, iman ve salih amel üzere gitmişlerse, böyle bir kutlu uğurlayışa seviniriz, ağlarken seviniriz. Ancak sevdiklerimiz günahkâr olarak göçmüşlerse o zaman yüreğimiz daha bir yanar, gözyaşlarımız daha bir yakar. Bu acımızı, öyle anlatıp ağlayalım ki kalanlara ibret ola.

Göçenin haline ağlarken yaşamamıza sevinelim, salih amel işleme ve tövbe etme şansımız var diye.

Bir ahı enin, bir gözyaşı, bir dertli hastanın elinde kalmış kimsesiz, çaresizler... Elini bağrına basmış ağlayan insanlar, boynu bükük yetimler, sokaklarda bin perişan, başıboş bir nesil ve binlerce faili meçhul cinayetlerin yayıldığı tüyler ürpertici sahnelerin tablolaştığı vatan ve inleyen bir millet, ağlayan nesil, sinelerde çöreklenen acı.

Neye ağlarsak ağlayıp, inleyelim, hepsinin sebebi fitneyle mücadeleyi bırakmamızdan meydana geliyor. Eğer farkındaysak bu halimizin cezasını, dünyada zalimlerin boyunduruğu altında kalarak çekiyoruz; çeşitli zulümlere maruz kalıyoruz. Bu gidişle ağlamak, kaderimiz olacak.

Ey hak için ağlamayı unutanlar! Ezilmişliğe, sömürülmüşlüğe aldırmayan umarsızlar, ağlanacak hallerine gülenler! Gelin, asırlık gamsızlığa son vererek beraber ağlayalım, çözüm üretelim gidişata, yüzü güldürecek salih ameller işleyelim.[291]

---

[291] Bkz. 9/82; 12/84

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾ مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ ﴿٤٦﴾ وَأَنَّ

عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الْأُخْرَىٰ ﴿٤٧﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَىٰ وَأَقْنَىٰ ﴿٤٨﴾

53: 45-46 Hakikaten meniden, (rahme) **döküldüğü zaman, erkek ve dişi iki çifti o yarattı.**

53: 47 Şüphesiz ki (ölümden sonra) **tekrar diriltmek de Ona aittir.**

53: 48 Hakikat şu (İnsanları) **başkalarına muhtaç olmaktan o kurtardı ve O, sermaye sahibi kıldı.**

İnsanoğlu, tükenmeyen sermayeye sahiptir. Akıl, irade, melekе ve imkânlar vs. tükenmeyen, kullandıkça gelişen, artan sermayelerdir. Sahip olunan imkânların hangisini sayabiliriz ki! Bir damla atık su iken nasıl böylesine mükemmel olundu! Bu değeri, bu nimetleri veren kim!

İmkânların daralıp, genişlemesi vs. Allah'ın durumdan haberdar olması/bilmesi de bir sünnetullahtır. Her işin müsebbibi olarak Allah'ı görmek, insanın her hangi müdahalesinin olmadığını iddia etmek, sünnetullahı bilmemektir. Mesela Afrika'da, Somali'de, Etiyopya'da yaşanan açlığı kader olarak görmek. Allah, yarattığını açlıktan ölüme mahkûm eder mi? Hem 'yarattığımın rızkına kefilim' diyecek, hem de sayısız insanlar açlıktan ölecek. Hâlbuki sömürge ülkeleri onları bu açlığa sürüklemiştir! Oralarda zulüm var, gasp var, insanlık suçu işleniyor... Sonuç; sahip olunan maddi-manevi, imkânları, akli sermayeyi tüketmekte, üretmekte insanın elindedir. Köleleşirse bir toplum, akıl sermayesi kullanılmaz ise her türlü fakirliğin içerisine düşülür. Çok kötü durum içerisine düşülse de akıl ve irade sermayesi kullanıldığında içerisinde bulunulan halden kurtulmaya bir çıkış yolu bulunur.

Evet, rızk ayrı sermayeyi değerlendirmek ayrı. Zengin olan çalışıyordur, fakir olan da tembellik ediyordur veya acizdir, kurtarışı kıttır veya külfetinin çokluğundan dolayı geliri kısıtlıdır. Fakirlere bakın genelde tembeldirler veya müsriftirler, gelirlerinin üstünde harcama yaparlar. Öyle veya böyle hangi dalda olursa olsun, hayat kişinin çalışmasına bağlıdır, istediğine kavuşma gayreti gösterenler belki dünyada istediği başarıya erişemeyebilir ama ahiret saadetine kişi, gösterdiği gayret ve samimiyeti sonucunda erişir.[292]

❁ ❁ ❁

وَأَنَّهُۥ هُوَ رَبُّ ٱلشِّعْرَىٰ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّهُۥٓ أَهْلَكَ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾ وَثَمُودَا۟ فَمَآ
أَبْقَىٰ ﴿٥١﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٢﴾
وَٱلْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾ فَغَشَّىٰهَا مَا غَشَّىٰ ﴿٥٤﴾

53: 49 Hakikat şu: "Şi'râ" yıldızının Rabbi de O.

53: 50 Hakikat şu: Evvelki Adi O helak etti,

53: 51 Semud'u da. Öyle ki (onlardan hiçbirini) **bırakmadı.**

53: 52 Daha evvel Nuh kavmini de (O helak etti) **çünkü bunlar çok zalim ve çok azgın** (insan) **ların ta kendileri idi.**

53: 53 (Lût kavminin) **altı üstüne gelen kasabalarını da O kaldırıp yere çarptı da,**

53: 54 Onlara giydirdiğini giydirdi!

Bu ayetlerin, siyak ve sibakından anlıyoruz ki hidayet çağrısına yüz çevirenler, Rabbin lütfuna mazhar olamazlar. Onlar bu rahmetten yoksun kalacaklardır. Maddeden yoksun olanlara acınır da mana yoksunlarına acınmaz.[293]

---

[292] Bkz. 53/32-39

[293] Bkz. 28/78-80

Bu ayet ile, gök cisimlerine kutsallık atfedip, onlarla hayat felsefesi belirleyenlere, onlar ile uğur ve uğursuzluk olabileceğini iddia edenlere, O, sizin Allah'tan başka güvendiklerinizin kaderiniz üzerinde etkin olduklarını sanmayın diye uyarı yapılıyor. O falcıların, kâhinlerin ileri sürdükleri iddialar, insanların genel üzüntüleri, beklentileri ve sevinçlerinden yola çıkarak kurdukları cümleler olduğundan düşünmeyenler kendilerine pay çıkarıp inanıyorlar. Allah, böylesi inanışların hiçbir mantığının olmadığını, onları da kendisinin yarattığını, kendi sınırları içerisinde yüklenilen görevlerini yerine getirdiğini haber veriyor. Onun için, onların kimsenin üzerinde ekstra bir yaptırım gücü olduğunu düşünmeyin. Siz, sözlerin büyüsüyle büyülenmeyin. Allah dilemedikçe hiçbir varlık, mutlak anlamda zarar ve yarar sağlayamaz. Bu gerçeğin dışında insanlar, birbirlerine zarar veya yarar sağlayabilirler. İnsanlar, aklını kullanarak doğru hareket etmeli, zarar verici unsurlara karşı tedbir almalıdır. Bu ayetler cidden kavranılsa, Allah'a sığınıp, tevekkül edilse böylesi inanışlara yer kalmaz.

Kur'an'ı Kerim, Allah'tan uzaklaşan, zulme düşen kavimlerin helaklerini sıkça anlatır. Niye? Onları sahip oldukları imkânlar, kâhinler, taptıkları putlar koruyamadı. Ey akıl sahipleri düşünün!

❁ ❁ ❁

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾ هَٰذَا نَذِيرٌ مِّنَ النُّذُرِ الْأُولَىٰ ﴿٥٦﴾

53: 55 Şimdi (ey insan) **Rabbinin nimetlerinden hangisi hakkında şüphe edersin?**

53: 56 İşte bu (zat) **da** (Allah'ın azabından) **korkutan evvelki** (peygamber) **lerden** (sonuncusu olmak üzere aynı şeyle) **korkutucu** (bir peygamber) **dir.**

İnsanın hayat sürecinde gerek kendi elleriyle işledikleri yüzünden, gerekse hiçbir dâhili olmadan başına gelenler vardır; insan,

dolaylı dolaysız bir şeyler yaşar. İnsanlar, yeryüzü halifeleri olarak güç ve iktidar sahibi olma gibi sorumluluklarını ihmal eder ciddiye almazlarsa sonuçta başlarına gelenler gelir.

1- böylesi helak olan kavimlerin tahakkümü altında kalmak; ahlakın bozulması, cehaletin sürüklediği kaos içerisinde sürüklenmek.

2- demokratlığın, demokrasinin arkasında kabına sığmayan sorunlu, stresli baş edilmeyen bir nesil...

Ey ahiret hesabını dikkate almayanlar! Bu gafletiniz yüzünden başınıza, ekini harsı bozanlar musallat oldular. Bunlara karşı, 'ben varım' diyip gayret göstermelidir. Bu gayret, bu duyarlılık olmadığı zaman fertle beraber aile saadeti, insani ilişkilerde bozulur. Bunu Allah mı getirmiştir onların başına! Hayır! Her bozulma Kur'an ahlakından uzaklaşma ile başlar...[294]

Şunu iyice idrak edelim ki, Allah'ın dilediğine karşı koyacak hiçbir güç yoktur! Otuz altıncı ayetten beri arka arkaya gelen bu uyarıların hangisi yalan ki hâlâ ilahi davete inanma hususunda şüphe ediyorsunuz! Kur'an'ı getiren Hz. Muhammed de önceki peygamberler gibi sizi uyarıyor. Onun verdiği haberlerin geçekleşmesi yakındır. Hezimetinize, helakinize az kaldı deniliyor adeta!

Ayette bahsi edilen nimet ne? Bu, Kur'an, Peygamber ile yapılan çağrıdır. Çünkü tüm nimetler, bu çağrıya icabet etmekle anlam ve değer bulur! Neden bu davetten şüphe edersiniz! Nasıl olurda kendi aklınızla yol edinir, kendi kurallarınızla başınızın çaresine bakarsınız?! Yapılan davet üzerinde düşünüp aydınlığa çıkacağınıza tam tersine elim akıbete doğru gidiyorsunuz! Bakın ey müşrikler! Peygamberlerine karşı gelen kavimlerin her birinin ne şekilde nasıl helak olduklarından haberdarsınız! Siz öyle büyük bir nimetin içerisindesiniz ki aranızda sizi uyaran bir peygamber var. Bu pey-

---

[294] Bkz. 2/205; 8/25; 42/30

gamber ne söylediyse daha önceki peygamberlerde aynı şeyleri söylemişlerdi... Dikkat edin! Aklınızı kullanın ki sizin akıbetiniz de onlar gibi olmasın! Hayattasınız, çok şanslısınız sizin hidayete ermeniz için o peygamber her çileye, zulme katlanıyor; onu ciddiye alın ve iman edin! Yoksa ilahi azaptan kurtulamazsınız!

❀ ❀ ❀

أَزِفَتِ الْآزِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾ أَفَمِنْ هَٰذَا
الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾

53: 57 Yaklaşan yaklaştı.

53: 58 Onu Allah'tan başka açığa çıkaracak yoktur.

53: 59 Şimdi siz bu söze mi şaşıyorsunuz?

53: 60 Ve (istihza ederek) **gülüyorsunuz,** (günahlarınıza) **ağlamıyorsunuz?**

Hâlâ inanmamakta diretecek misiniz? Kıyametiniz yaklaşıyor ne duruyor, neyi bekliyorsunuz!? Bütün bu anlattıklarımız olmamış şeyler mi ki şaşıyorsunuz! Hiç görmediniz mi, duymadınız mı!? Ey insanlar iradeniz ve aklınızla dağları delip, fezalara çıkarken vs keşiflerde bulunurken neden beri tarafta küçük bir haşarata mağlup olduğunuzu görmezsiniz! Fenniniz, biliminiz, teknolojinizle neden olaylara engel olamazsınız? Bu kadar olayları, oluşları yalanlayabiliyor musunuz?! Bu kadar gerçek haberlere rağmen neden uyarıları ciddiye almıyorsunuz da ağlanacak halinize gülüyorsunuz !? Hâlâ öğüt almayacaksanız !? Bu ne körlük; bu ne hissizlik! Sizi ağlatacak akıbetten kurtulamazsınız! Yapılan daveti alaya alıp, gülmenin ne demek olduğunu o gün anlayacaksınız![295] Dünyaya gelişinizi, ölümünüzü, daha nice mani olamadığınız yaşanılan gerçekleri nasıl

[295] Bkz. 21/2; 23/115; 40/18

inkâr edemiyorsanız, öldükten sonra da dirilip hesap vermekten kurtulamayacaksınız! Sizler o güvendiğiniz servet ve statünüzle bu hezimete doğru ilerliyorken; müminler muzaffer olup felaha ereceklerdir. Vakit tamam olduğunda ne sultanız, ne de tanrılarınız buna engel olamayacaklardır.

Bırakalım inkâr edenlerin körlüklerini; bu haberleri doğrulayanlar ahireti ne kadar ciddiye alıp gereği gibi hazırlanıyorlar! İslam nimetinin kıymetini ne kadar biliyorlar! Dünyadaki en ulaşılamayacak nimetler bile İslam ile değer buluyorken, nedir ahireti unutmak veya ikinci plana atmak!

Evet, şu dünyada her şey insanla anlam ve değer buluyor ama bu insanı değerli kılan da İslam nimetidir. Müslüman olmayanlar ise bu değerlerden mahrum kaldıkları gibi esfele-i safiline düşeceklerdir.

❀ ❀ ❀

وَأَنتُمْ سَامِدُونَ ﴿٦١﴾ فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ﴿٦٢﴾

53: 61 Siz gafil ve oyuna meclup(Kur'an okunduğunu işittikleri zaman onu dinletmemek için teğenniye başlarlar, oynarlardı).(adam) **larsınız.**

53: 62 Haydi, (putlara değil, sizi yaratan) **Allah'a secde, edin,** (Ona) **kulluk edin.**

Sanki son söz söyleniyor. Hadi, iradeniz elinde iken tövbe edin ve rabbinize yönelin, Ona kulluk edin. Heva ve kuruntularla vakit geçirmeyin. Zaman elinizden kayıyor. Her geçen gün, dünyadan uzaklaşıyor, ahirete yaklaşıyorsunuz. O gün, secdelere kapanmak isteyeceksiniz ama dünyadayken o inat ve gururdan eğilmeyen başınız o gün hiç eğilmeyecek!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

KAMER SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Kamer Sûresi, Necm suresindeki gibi kıyametin vuku bulacağı anın tasvirleriyle başlıyor. Adını, birinci ayetteki 'ay' anlamına gelen kamer kelimesinden almıştır, 55 ayettir.

Sure, baştan sona inkârcı kavimlerin, peygamberlerine karşı tutum ve davranışlarını, başlarına gelenleri anlatarak azgınlıklarını artıran müşrikleri ihtar ediyor.

❁ ❁ ❁

اِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾

54: 1 Saat yaklaştı. Ay (ikiye***) ayrıldı.***

Ay, hadisesiyle kıyametin yaklaştığına işaret ediliyor. Ayın yarılması bir çeşit husuf (ay tutulması)dır. Ayın bir tarafı karanlık, bir tarafı aydınlıktır. Kamer, Arap müşrikleri için bir işaret sayılır-

dı. Resulü Ekrem bu semavi hadiseye işaret eden ve kamerin bölündüğünü gösteren parmakları, müşriklerin cephesinin yarılmış ve yıkılmaya mahkûm olmuş olduğunu gösteriyordu.[296]

Esed, bu hususu şöyle açıklar: "Olayın mahiyeti ne olursa olsun, bu daha çok gelecekteki bir olaya, yani son saat yaklaşırken meydana geleceklere ilişkin olduğu kesin gibidir."

Kur'an'da "Yarıldı" ve benzeri ifadeler kullanılmıştır.[297] Bu ayetlerin hepsinde de "Yarılma" olarak tercüme edilen filler ş-a-k-k-a fiilinin türevleridir ve hepsi de mazi sığasıyla kullanılmıştır. Yani hepsi de gelecekte kıyametin kopması anında vuku bulacak hadiseleri bildirmişlerdir.

Bu kadar ayet, hep kıyametin kopmasına ilişkin verilen haberlerken, kamer suresinin ilgili ayetini bu ayetlerden ayırmaya imkân var mıdır? Yani o ayette kıyametin kopacağını haber veriyor. Ayrıca, insanın asla yapamayacağı, aklın izahta aciz kaldığı o kadar çok ayet (mucize)ler var ki, bunlar kendilerine hatırlatıldığı halde iman etmeyenler buna mı inanacaklardı?[298]

❁ ❁ ❁

وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾

54: 2 Onlar bir mucize görürlerse yüz çevirirler ve "Müstemir (sürekli***) bir büyüdür" derler.***

Hakikati yalanladıktan sonra insanlığın elinde doğruya dair ne kalır ki! Daha sonra da dünyayı hedef haline getirir, ibadetlerin formatını değiştirerek sema döner, mavzer eşliğinde zikirlerle Ramazan şenlikleri vs uygulamalarla dini oyun ve eğlence haline getirir bu insanlar; sekülarist bir hayat felsefesi ile tefekkürden

---

[296] Ömer Rıza Doğrul, Tanrı buyruğu. Tercüme. 2. baskı. İstanbul 1947
[297] Bkz. 19/909; 25/25; 55/37; 69/16; 73/18; 84/1
[298] Bkz. 53/61

uzak, duyarsızlığa, hazza, hevaya dönük bir sürüklenişin içerisinde hiçbir şeyden ibret almaz bir körlükle, nereye gideceklerini hesaba katmadan kendilerince avunup dururlar.

❁ ❁ ❁

وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوٓا اَهْوَٓاءَهُمْ وَكُلُّ اَمْرٍ مُسْتَقِرٌّ ﴿٣﴾ وَلَقَدْ جَٓاءَهُمْ مِنَ

الْاَنْۢبَٓاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾ حِكْمَةٌۢ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ ﴿٥﴾ فَتَوَلَّ

عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ اِلٰى شَىْءٍ نُكُرٍ ﴿٦﴾

*54: 3 (*Peygamberi*) **tekzip ettiler. Hevâ (***ve heves*)**lerine uydular. Hâlbuki (***hayr-u şer*) **her iş bir gayeye bağlıdır.***

*54: 4 **Andolsun ki onlara (***kendilerini küfür ve inattan şiddetle*) **vazgeçirecek nice mühim haberler gelmiştir.***

*54: 5 **Ki (***herbiri*) **gayesine ermiş bir hikmet (***ve ibret*)**dir. Fakat (***onları*) **tehdit eden (***bütün bu hadise*) **ler asla fâide vermiyor.***

*54: 6 **O halde (***habîbim*) **onlardan yüz çevir. O davet edicinin (***misli*) **görülmemiş, tanıtmamış bir şey'e davet edeceği gün,***

Allah, ilk peygamberden son peygambere kadar vahiyle insan olmanın, esfele safiline düşmemenin haberini açıklamasına rağmen bundan rahatsızlık duyanlar yüz çevirmekle kalmayıp, muhalefet edip isyanlar çıkarmışlardır. Hâlbuki Peygamberler, kendilerini kötülükten sakındıran, iyiliği teşvik eden hususları açıklamaktan başka bir şey yapmıyorlardı; haktan yüz çevirenlere cehennemi, iman edenlere de cenneti müjdeliyorlardı. Dünya hayatında da böyle değil midir? İyiler takdir edilip sevilirken, kötüler tekdir edilip cezalandırılırlar.

Dünyaya gelmekle başlayan imtihan sürecinde, her gün bir adım daha ahirete yaklaşılarak dünyadan uzaklaşılır. Gece oldu-

ğunda sabahın, sabah olduğunda akşamın uzaklaşması gibi... işte böyle, her iş bir karara bağlanmıştır; Allah'ın kararını değiştirebilecek de yoktur... İman etmek için öyle çok deliller var ki, istenilen mucizeler, iman etmemek için itiraz edenlerin tutunduğu bahanelerdir. İman, aklın vahiyle sağlıklı buluşması ile başlar. Düşünmeyen, fikretmeyen, muhakemeden uzak akıl vahyi anlayamaz. Yani vahiy, akla yön verirse akıl güzel işler, akla vahiy yön vermezse kararır, (çok işler, çok şeyler yapsa da) sahibinin ufkunu yarınlara doğru açıp aydınlatmaz. Bu ayetler, onların iman etmemekte inatçı tavrını ortaya koyuyor. Yani onlar, neyi görürse görsünler, inkâr etmek istediklerinde büyü vs. yakıştırmalar ileri sürerek yalanlarlar.

Hevalarını tatmine dayalı hayatlarına engel olan uyarılara karşı inatla karşı koyanlar, ancak ölüm anında bu yapılan davetlerin gerçek olduğunu anlayacaklar ama iş işten geçmiş olacak. Kaldı ki bu münkirliği, tabiat haline getirenlere tekrar fırsat verilse yine eski tutumlarına devam ederler. Onları her şeyin içyüzünü bilen Allah, böyle tanımlıyor.[299]

❁ ❁ ❁

خُشَّعًا اَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْاَجْدَاثِ كَاَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ ۙ ﴿٧﴾

مُهْطِعِينَ اِلَى الدَّاعِ ۭ يَقُولُ الْكٰفِرُونَ هٰذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴿٨﴾

54: 7 Gözleri zelîl ve hakir *(*dönüş*)* ***olarak,*** *(*hepsi de*)* ***çılgın*** *(*ve yaygın*)* ***çekirgeler gibi, kabirler*** *(*in*)* ***den çıkacaklar,***

54: 8 O davet ediciye *(*boyunlarını uzatıp*)* ***koşarak.*** *(*İçlerinden*)* ***kâfir olanlar*** *(öyle)* ***diyecek*** *(*ler*)*: ***"Bu, çok sarp bir gün."***

---

[299] Bkz. 6/111; 15/14-15

Yürekleri yerinden hoplatan o gün, kabirlerden kalkan kâfirler, çekirgeler ve çil yavrusu gibi sağa sola darmadağın bir vaziyette davetçiye doğru koşacaklar. Bundan anlıyoruz ki irade ve sorumluluk, dünyaya ait bir güç. Ahirette ne sorumluluk ne irade var. Bu irade, kısmi olarak uykuda elden alınırken, ölümle hepten alınır. Ölen insana ne yaparsanız yapın asla müdahale edilmiyor; yaşlılık, hastalık, deprem vs hadiseler karşısında bile var olan irade bir şeye yaramıyorken o gün, ellerinden iradel alınınca ne kadar aciz ve çaresiz kalacaklar. Onun için ey insanlar! İradeniz elinizde iken sorumluluklarınızı yerine getirin! Çünkü o gün, iradesini güzel kullananlar emin olarak Rabbinin vaad ettiği huzura ereceklerdir! Allah'ım irademizi şuurla rızan doğrultusunda kullanmak için bizlere şefaat et.

❁ ❁ ❁

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ﴿٩﴾ فَدَعَا
رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ﴿١٠﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ﴿١١﴾
وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾ وَحَمَلْنَاهُ
عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ ﴿١٣﴾ تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ ﴿١٤﴾
وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٥﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿١٦﴾

54: 9 Onlardan evvel Nuh kavmi tekzip etti; onlar kulumuzu yalancı saymakta ısrar ettiler. "Mecnun" dediler. O, (davetten cebren) ***vazgeçirilmişti.***

54: 10 Nihayet, o da Rabbine "Ben hakikaten mağlûbum. Artık (benim) ***intikam*** (ımı) ***sen al" diye dua etti.***

54: 11 Bunun üzerine biz de şarıl şarıl dökülen bir suya gök kapılarını açtık.

54: 12 Yeri de kaynaklar halinde (tamamen) ***fışkırttık da*** (Her iki) ***su*** (ezelde) ***takdir edilmiş bir emr üzerinde birleşiverdi.***

54: 13 Onu (Nuuhu) ***levhalar ve mıhlarla yapılmış*** (gemiy)***e yükledik,***

54: 14 Ki (o gemi; hakkında) ***nankörlük edilmiş bulunan*** (o zât) ***bir mükâfat olmak üzere, bizim gözlerimiz önünde akıb gidiyordu.***

54: 15 Andolsun ki biz bunu bir ayet olarak bırakmışızdır. O halde bir düşünüp ibret alan var mı?

54: 16 Ki benim azabım ve (bundan evvel) ***tehditlerim nice imiş*** (düşünün.)

Burada peygamberler arasındaki farkları görüyoruz. Mesela, Zekeriya (as)her türlü ezaya rağmen kendisinden sonra davasını emanet edecek evlat istemi içerisinde. Musa ve Nuh (as), laf anlamaz kavimlerinin helakini istiyor. Yunus (as) ise kavmini terk ediyor. Hz. Peygamber, her türlü olumsuz koşullara rağmen, 'Allah'ım onlar bilmiyorlar, gerçekten bilselerdi inkâr edip zulmetmezlerdi' diyor.[300]

Kur'an, kevni ayetlere, geçmiş kavimlerin helaklerine, inananların ve münkirlerin akıbetlerine sıkça değinerek teşvik ve tehditler yapıyor. Ama ilahi gücü görmemek için kalbinin kapısını kapatanlara ne dokuz şiddetindeki deprem, ne tusinami ders oluyor. Bu felaketlerin yıkıcılığına karşı, sağlam kalelere benzer meskenler inşa ederek her türlü önlemleri alıyorlar(!). Ne yaparlarsa yapsınlar, Allah'ın gücüne kimse karşı koyamaz. İşte bu olaylarla, Allah'ın koyduğu sistematik düzenin olağanüstü zamanlarda bozulup her şeyi altüst ettiğini; Allah'ın azabının insanların hiç bilmedikleri

---

[300] Bkz. 3/38, 39; 10/89; 19/5; 71/126

yerden gelebilip onları bir şekilde bulacağına dikkatler çekiliyor. Hz. Nuh, uzun yıllar verdiği mücadele sonucunda iman edenlerle birlikte kurtulurken gemisiyle diğerleri helak oluyor.

Bu kıssaların benzeri yaşadığımız asırda da cereyan ediyor. İki üç asırdır ki hep Müslümanlar kâfirler tarafından hunharca katlediliyorlar! Ama İslam âlemi denilen diyarlarda ciddi bir tepki gösterilmiyor. Çünkü onların başlarında bulunanların ekserisi emperyalist güçler tarafından yetiştirilmiş başa getirilmiş; dünyevi hesaplar peşinde olan kimselerdir. Ey inananlar, Nuh kavmi, Musa kavmi gibi zulmü afakı sarmış toplumda mı yaşıyorsunuz! Herkes kendi vüsati alanında sorumluluğunu yerine getirirse inananların sayısı gittikçe artar; bu artış, mahallelere, ülkelere, devletlerarasında ilişkilere kadar gider. Yeter ki siz, davanızda sabır ve azimle Rabbinizin yardımına güvenerek, himayesine sığınarak yolunuza devam edin. Allah fasıklar topluluğunu eninde sonunda helak edecektir.[301]

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٧﴾

54: 17 Andolsun ki biz Kur'anı düşünmek için kolaylaştırmışızdır. O halde bir düşünen var mı?

Bu kitap, Mushaftır. Anlamak için okursanız beyan, yaşarsanız hayat bahşeder. Bu Kur'an, okunsun anlaşılsın diye her türlü misaller verilerek anlaşılması, yaşanması kolaylaştırılmıştır.[302] Kolaylaştırılmıştır, çünkü bu kitapta fıtratımızda ve kâinatta var olan şeyler anlatılıyor; olmayan bir şeyden bahsedilmiyor. Ders almak; öğrenmek, anlamak melekeleri kullanarak ihtiyaç olan bilgileri toplamaktır. Kur'an, bu sebepten dolayı kıssaları, olayları, oluşları farklı misallerle defalarca açıklar. Anlamama gibi bir problem varsa biz-

---

[301] Bkz. 7/59-64; 10/71-73

[302] Bkz. 8/24; 18/54; 89; 57/9

den kaynaklanır; ona duyarlı yaklaşımdan uzak oluşumuzdandır. Yoksa anlamadığımız şeyden bizleri hesaba çekmesi Allah'ın adaletine aykırıdır. 'Biz arapça bilmiyoruz, anlayamayız' mazeretini kaldırıp, O'nu, tercümelerini okuyarak anlama gibi bir sorumluluk içerisinde olduğumuzu idrak içinde gayret göstermeliyiz. Şereflenmek isteyenler, ondaki öğretilerle maddi manevi zarar verecek şeylerden sakınıp; hayırlarına olacak şeyleri elde etmeye çalışırlar. "öğüt alan yok mu?" diyerek de bunun önemine ve büyük bir mükâfata nail kılınacağına dikkatler çekilmiştir.[303]

❁ ❁ ❁

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿١٨﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا
صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾ تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ
مُنْقَعِرٍ ﴿٢٠﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٢١﴾

*54: 18 Ad (*kavmi, peygamberleri Hûd'ü*) **tekzip etti. İşte benim azabım** (*ve bundan evvel*) **tehditlerim nice imiş** (*düşünün*).*

*54: 19 **Çünkü biz** (*haklarında*) **uğursuz** (*ve uğursuzluğu*) **sürekli bir günde onların üstüne çok gürültülü fırtına gönderdik.***

*54: 20 (*Öyle bir fırtına ki*) **insanları, sanki onlar köklerinden sökülmüş hurma kütükleri imiş gibi, ta temelinden kopar(***ıp helake uğrat*)**ıyordu.***

*54: 21 **İşte benim azabım ve** (*bundan evvel*) **tehditlerim nice imiş** (*düşünün.*)*

Laf anlamaz, itirazcı muannit münkirlere, bu defada diğer haberdar oldukları kavmin akıbeti hatırlatılıyor. Onlarda yapılan da-

---

[303] Bkz. 3/7; 4/175; 43/43-44

veti reddedip peygamberleriyle alay etmişlerdi de Allah'ta onları verdiği mühletten sonra helak etmişti.[304]

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّدَّكِرٍ ﴿٢٢﴾

54: 22 Andolsun ki biz Kur'an'ı düşünmek için kolaylaştırmışızdır. O halde var mı bir düşünen?

Birçok ayetlerde de belirtildiği gibi düşünseler anlayacaklar. Çünkü Kur'an, hayatın seyrinde ve vicdanlarda var olanları açıkladığı gibi, dünyaya gelişi, geri gidilecek âlemi de delilleriyle anlatmaktadır. Düşünen her insan da Rabbin, idarede tekliğini, her şeyin sahibi olduğunu, bu kitabın kendisinin selameti için gönderilen bir meşale olduğunu anlar ve yapılan daveti kabul eder. Eğer bir anlamama söz konusu ise bu insanların öğüt ve uyarıyı sevmemelerinden, düşünce ve muhakemelerini yanlış işletmelerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü bu Kur'an, düşünen aklıselim sahiplerine yol gösterip hidayet eder. Kur'an kâfirlere bir körlüktür.[305]

❀ ❀ ❀

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾ فَقَالُوٓا اَبَشَرًا مِّنَّا وَاحِدًا نَّتَّبِعُهٗٓ ۙ اِنَّآ اِذًا لَّفِى
ضَلٰلٍ وَّسُعُرٍ ﴿٢٤﴾ ءَاُلْقِىَ الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ اَشِرٌ
﴿٢٥﴾ سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَّنِ الْكَذَّابُ الْاَشِرُ ﴿٢٦﴾

54: 23 Semud *(*kavmi, kendilerini azap ile*)* ***korkutan*** *(*emir*)* ***leri yalan saydı*** *(*lar*)* ***da,***

---

[304] Bkz. 7/65-72; 11/50-60
[305] Bkz. 39/23; 44/58; 45/11, 20

54: 24 "Biz** (*im cinsimiz*) **den bir tek insana, ona mı tâbi' olacağız? Bu takdirde biz muhakkak ki bir sapıklık ve delilik içinde** (*kalmış oluruz*)**," dediler.

54: 25 "Bizim aramızdan vahy ona mı verildi? Hayır, o, şımarık, aşırı bir yalancıdır."

54: 26 Şımarık, aşırı yalancı kimmiş, yarın bilecekler onlar.

Birçok insan, çıkar ve haset tutkusuyla toplumlarında sevilen, takdir edilenlerine muhalif tavırlar sergilerler. Çünkü onların varlığı, kendilerinin çıkarcı tavırlarının açığa çıkmasına sebep olur. Bu nedenle en azından 'çamur at tutmazsa izi kalsın' derler, bununla da kalmayıp giderek zulmün her çeşidine teşebbüs ederek onları engellemeye çalışırlar.

Peygambere 'şımarık' demelerinin altında kendilerince mantıki sebepleri vardı. 'Bu yetim, yoksul biriydi buna değer verdik, el-emin yaptık, kalkmış bize karşı büyüklenerek birde peygamberlik taslıyor' diye kendilerince bir değerlendirme yaparlar. Ama asıl sebep, çıkar ve statüleri sarsılmasıdır.

❁ ❁ ❁

إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ فِتْنَةً لَهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ ﴿٢٧﴾ وَنَبِّئْهُمْ أَنَّ الْمَاءَ
قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شِرْبٍ مُحْتَضَرٌ ﴿٢٨﴾ فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَى
فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٠﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً
وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ ﴿٣١﴾

54: 27 Hakikat, biz onlara, bir imtihan olmak üzere, o dişi deveyi gönderenleriz. "Onları gözetle ve** (*ezalarına*) **sabret."

54: 28 "Bir de suyun her halde aralarında taksimli olduğunu kendilerine haber ver. Her su nevbetinde (sahibi) ***hazır*** (bulunsun" dedik.)

54: 29 Binnetice, arkadaşlarını çağırdılar. O da (kılıca) ***sarılarak*** (deveyi) ***kesti.***

54: 30 İşte benim azabım ve (bundan evvel) ***tehditlerim nice imiş*** (düşünün.)

54: 31 Çünkü biz onların üzerine korkunç bir ses gönderdik de hayvan ağılına konan kuru çalı çırpı ve otlar gibi oluverdiler.

Dikkat edilirse müşrikler hep aynı söylem ve tepkilerle peygamberlerini yalanlıyorlar. Kendilerinin hayrı için gösterdikleri fedakârlıkları görmeyecek kadar aklı kıt, hevası aklına galebe çalmış laf anlamazlar artık helaki hak ederler, etmişlerdir de.[306]

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٣٢﴾

54: 32 Andolsun ki biz Kur'anı düşünmek için kolaylaştırmışızdır. O halde bir düşünen var mı?

Her kavmin helakinin arkasından Allah, 'bu Kitabı düşünüp anlayasınız diye indirdik' ki der, isteyen akletsin isteyen de etmesin!

❀ ❀ ❀

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذُرِ ﴿٣٣﴾ اِنَّآ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا اِلَّآ اٰلَ لُوطٍ

نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾ نِعْمَةً مِنْ عِنْدِنَا كَذٰلِكَ نَجْزِى مَنْ شَكَرَ ﴿٣٥﴾

---

[306] Bkz. 7/73-79; 11/61-68; 22/44; 23/32-38; 11/61-68

وَلَقَدْ أَنذَرَهُم بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَن ضَيْفِهِ
فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً
عَذَابٌ مُّسْتَقِرٌّ ﴿٣٨﴾ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٩﴾

54: 33 Lût kavmi *(*kendilerini azap ile*)* ***korkutan*** *(*emir*)* ***leri yalan saydılar.***

54: 34 Biz onlara taş *(*yağdıran bir fırtına*)* ***gönderdik*** *(*helak ettik*). Lut'un ailesi müstesna. Onları bir seher vakti kurtardık.*

54: 35 Tarafımızdan bir nimet olarak. İşte şükredenleri biz böyle mükâfatlandırırız.

54: 36 Andolsun ki *(*Lût*)* ***onlara*** *(kendilerini)* ***azap ile yakalayacağımızı da haber vermişti. Fakat onlar bu korkutmaları şüphe ile tekzip ettiler.***

54: 37 Andolsun ki onlar misafirlerine *(*bile*)* ***kötülük yapmayı kast etmişlerdi. Biz de gözlerini silme kör ediverdik. "İşte,*** *(*dedik,*)* ***azabımı ve tehditlerimi*** *(*n akıbetini*)* ***tadın."***

54: 38 Andolsun ki onlara bir sabah, *(*yakalarını*)* ***asla bırakmayacak olan bir azap baskın yaptı.***

54: 39 "İşte tadın benim azabımı ve tehditlerimi *(*n akıbetini*)."*

İnkârın sonucu, ahlaki seviyesizliğin en altına düşünce yaptıkları işlerden utanma bir yana, kendilerini uyaran, engel olmaya çalışanlara da saldırıyorlar. Bunlara karşı mücadelede çaresiz kalanları Allah kurtarmış, diğerlerini farklı azaplarla helak etmiştir.

Kur'an'da geçmişteki örnekler verilerek hem Resulullah ruhen motive ediliyor, hem müşriklerin gerçek yüzleri açığa çıkarılıp

insanlığa hakikati görme imkânı veriliyor ve temsil edilen davanın diğer davalardan daha sürekli ve köklü olduğu anlatılıyor.

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿٤٠﴾

54: 40 Andolsun ki biz Kur'an'ı düşünmek için kolaylaştırmışızdır. O halde var mı düşünen?

Ey akıl ve tefekkür sahibi kılınarak ahseni takvim üzere yaratılan insan! Canınız elinizden alınmadan, yapılan davete icabet edin! İcabet ettiğinizde kaybedeceğiniz şeyler, sizi hevaya sürükleyen emellerinizden kurtulmak olacaktır. Ama ne acı ki, insanlarda çoğu gerçeği dinlemez ve akletmez."[307]

Ya Müslümanım diyenler, Kur'an, hayat ve imtihan üzerinde ne kadar düşünüyorlar. Gerçekten düşünerek işlerini yapsalardı, İslam âlemi dediğimiz beldeler bu kadar imani, ahlaki değerlerinden uzaklaşırlar mıydı?! Batılın hegomanyası altında kalırlar mıydı?! Şuursuz ve körü körüne teslimiyetle Allah'a kulluk, Kur'an'a bağlılık olur mu? Neden, Müslümanlar anlamadan Kur'an okusunlar? "Anlaşılmayan şeyi yaşamak mümkün olmadığı gibi, zanna, kulaktan duyma ve taklide dayalı yapılan işlerden de istenilen yarar hâsıl olmaz. İmansızlık, insanı insanlıktan çıkaran bir husussa, insanı insan edende imandır. İmanın insan ettiği adam olmak içinde, Allah'ın resülü aracılığıyla gönderdiği mesajı anlayıp yaşam tarzı edinmek gerekir.

❁ ❁ ❁

[307] Bkz. 13/1-5; 17/41, 82; 25/44; 41/44

وَلَقَدْ جَآءَ اٰلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ ﴿٤١﴾ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا كُلِّهَا فَاَخَذْنَاهُمْ اَخْذَ
عَزِيزٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٤٢﴾ اَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِّنْ اُولٰٓئِكُمْ اَمْ لَكُمْ بَرَآءَةٌ فِى الزُّبُرِ
﴿٤٣﴾ اَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنْتَصِرٌ ﴿٤٤﴾ سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ
الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ اَدْهٰى وَاَمَرُّ ﴿٤٦﴾ اِنَّ
الْمُجْرِمِينَ فِى ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٤٧﴾ يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِى النَّارِ عَلٰى
وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾

54: 41 Andolsun ki Firavun hanedanına da tehditler gelmiştir.

54: 42 Onlar bizim ayetlerimizin hepsini tekzip ettiler. Biz de kendilerini çok kuvvetli, kudretli bir yakalayışla yakaladık.

54: 43 *(*Ey Kureyş*)*, ***sizin kâfirleriniz*** *(bütün)* ***bunlardan daha mı hayırlıdır? Yoksa*** *(*semavî*)* ***kitaplarda sizin için bir beraat mı var?***

54: 44 Yoksa onlar "Biz *(*peygamberlerden*)* ***intikam almaya muktedir bir cemiyetiz" mi diyorlar?.***

54: 45 Yakında o cemiyet bozulacak, onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır.

54: 46 Daha doğrusu onlara va'd olunan asıl *(*azabın*)* ***vakti, o saattir. O saat*** *(*in azabı*)* ***daha belâlı, daha acıdır.***

54: 47 Şüphe yok ki günahkârlar *(*dünyada*)* ***sapıklık ve*** *(*âhiretde*)* ***çılgın ateşler içindedirler.***

54: 48 O gün onlar yüzleri üstü ateşte sürüklenirler. *(*Onlara*)* ***"Tadın cehennemin dokunuşunu"*** *(*denilir*).*

Surenin 2 ve 3. ayetlerinde genel bir müşrik zihniyetinden; devamında aynı zihniyete sahip beş kavim ve benzerlerin helakinden bahsedilmektedir. İlahi gücü göz ardı ederek sahip oldukları güç ve imkânlarla kendilerini güç yetirilmez zannedenlerin ekserisi öylesine elim musibetlere maruz kalıyorlar ki, ne servetleri, ne statüleri kendilerini kurtaramadığı gibi kaçacak yer arıyorlar onu da bulamıyorlar. Mesela, Irak'ın Saddam Hüseyin'i, Lübnan'ın Kaddafi'si yaptıklarının zulüm ve haksızlık olduğunu bilmiyorlar mıydı? Fakat zalimliği, ahlaksızlığı öylesine kanıksamışlardı ki artık akılları, düşünceleri, hesapları çılgınlık ve ahlaksızlık prensibine dayalı işlediğinden hiçbir şeyden ders almaz hale gelmişlerdi. Allah, bir sünnetullah ve hikmeti gereği gerek fert, gerek kavim olsun azgınlaşanlara tanıdığı süre dolmadıkça helak etmez; verilen süre dolunca da haklarında verilen karar uygulanır. Onlara karşı mücadelede güçsüz kalan müminler kurtulur.[308]

❀ ❀ ❀

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

54: 49 Şüphesiz ki biz her şey'i bir takdir ile yarattık.

Allah, her şeyi bir denge üzere var eder. Ömrü ve eceli O tayin eder. Onun hükümranlığına, takdirine kimse karşı çıkamaz. Hiçbir şey gelişigüzel, anlamsız ve tesadüf üzere meydana gelmez. Her şeyi iradesiyle Allah tayin eder.

Her varlık, Allah'ın gözetiminde, koyduğu yasalar çerçevesinde hareket ederlerken; insanlar eylemlerinin birçoğunu verilen cüzi iradeleri ile yapsalar da onlar da başıboş hareket edemezler,

---

[308] Bkz. 6/67, 10/83-103; 11/58-66-94-111

Bu anlamda İslami çerçevede düşünürsek insanın ferdi hayatı gibi toplumsal hayatta kendilerini bağladığı olmazsa olmaz sorumlulukları vardır. Müslümanlar, sorumluluklarını kesinlikle tesadüf ve zan üzere yerine getirmemeliler, bilinçli bir irade ile bir toplum inşa etmeliler.

Evet, insanın biyolojik varlığı ve bedeninin gelişimi tesadüflerle değil, yanlış eylemler, (inkâr, şirk, isyan) veya dürüst eylemler, (iman, İslam, Salih amel) ile bilinçli ve iradeli olarak kazanılır. Hakta da, batılda da olsa insana yardım eden şey tesadüf değil, azim ve sebattır.[309]

Bugün, batı dünyası kalkınıyor, İslam âlemi denilen coğrafyalar geriliyorsa, bu Allah'ın batılılara çok, diğerlerine az akıl verdiğinden değildir. Yine batıda trafik kazaları az, doğu da çok oluyorsa bu, Allah'ın onlara torpil geçmesinden değil, diğerlerinin melekelerini kullanmayıp işlerini bilinçle, kurallarına göre hareket etmemelerindendir.

Hayatın idamesi, idaresi nasıl denge üzerine ise, insanın selameti de şuurlu, dengeli bir yaşamın idamesine bağlıdır. Yani bir anlamda 'nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz ve öyle haşrolunursunuz.' Allah, hayata statik değil dinamik kurallar koymuştur. İnsanlar hangi kurala göre yaşarlarsa ilahi yasalar da ona göre tecelli eder. İlahi yasalara uyup uymamanın ne olduğunu o gün herkes görecektir.

❀ ❀ ❀

وَمَآ اَمْرُنَآ اِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

54: 50 Ve bizim emrimiz** (başka değil), **birdir, bir göz kırpması gibi** (süratli) **dir.

---

[309] Bkz. 23/115; 75/36

Bütün mevcudat ve oluşlar, Allah'ın ilmine ve ol emriyle meydana gelişine delalet eder. Allah, şu akla hayale sığmayan, eşsiz, sınırsız, muazzam sanat eserini 'ol' emriyle meydana getirdiği gibi, zalimlerin helakini veya kıyameti de bir anda meydana getirmiştir/ getirmeye kadirdir.[310]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَآ أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿٥١﴾

54: 51 Andolsun ki biz, sizin benzerlerinizi helak etmişizdir. O halde bir düşünen var mı?

Sure, ilk ayetinde kıyametin yaklaştığını haber vermişti. Biterken de müşrikleri o gün ile korkutuyor. Adeta, 'siz, şu geçmiş kavimlerden kendinizi daha mı güçlü, daha mı akıllı zannediyorsunuz!? Kıyametten, geçmiş kavimlerin akıbetinden haberdar ettim anlamadınız ama bilin ki sizi de benzerlerinizi de helak ederiz' deniliyor.

Ne var ki basiretini köreltip hevasına kul olanlar hiçbir ihtardan, hiçbir tehditten ibret almıyorlar. Bütün bunlar, düşünenler için öğüttür.

Ey basiret sahipleri! Bugüne kadar acı-tatlı birçok sebepli sebepsiz şeyler yaşadınız; ölümün geleceğini de biliyorsunuz ama hâlâ gaflet içerisinde o günü ciddiye almadan yaşıyorsunuz. Nasıl olurda yapılması gerekenleri yapmıyor hep zamanın şartlarını öne sürerek erteliyorsunuz? Nasılda kendinizi aldatıyorsunuz? Bilinsin ki helak ve kurtuluş sebeplerini Müslümanların düşünmesi, fırsat ellerinde iken vahye göre hayatlarını değerlendirmelerine bağlıdır.

❁ ❁ ❁

---

[310] Bkz. 40/68

وَكُلُّ شَىْءٍ فَعَلُوهُ فِى الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ ﴿٥٣﴾

54: 52 Bununla beraber işledikleri her şey defterlerde *(*kayıtlı*)* ***dır.***

54: 53 Küçük, büyük her şey yazılıdır.

Bu ayet son noktayı koyuyor. Sanki, siz bilirsiniz, istediğinizi yapın, o gün bütün yaptıklarınız levhi mahfuzda bir defterde kayıtlı olarak önünüze konulacaktır; ister şükredin ister nankörlük.[311]

❁ ❁ ❁

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِى جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ﴿٥٤﴾ فِى مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ ﴿٥٥﴾

54: 54 Şüphesiz ki takva sahipleri cennetlerde, ırmaklar *(*kenarların*)* ***da,***

54: 55 Hak meclisinde *(*ve*)* ***kudret sahibi, mülkü çok yüce olan (Allah) ın yanındadırlar.***

Şu dünyada herkese sonsuz, sınırsız nimetlerini ücretsiz, minnetsiz sunan Allah, o gün ise müminleri şerefli konuklar gibi ağırlayacaktır. Buna nail olmak takva sahibi olmaya bağlıdır. Takva, kötü davranışlardan sakınmakla beraber İslami değerleri yaşamaktır. 'O, biliyor, görüyor, işitiyor' şuur ve duyarlılığı içerisinde her işini Allah'ın rızasını hesaba katarak yapmaktır. İşte Allah, bu kullarını ebediyette mükâfatlandıracaktır.[312]

"Bir hayat ki sonu cennet, bu hayatın cefasından ne çıkar? Bir hayat ki sonu cehennem, bu hayatın sefasından ne çıkar? O'nu

---

[311] Bkz. 50/17-18
[312] Bkz. 36/54-58

bulan zindanda dahi olsa bahtiyar. O'nu bulamayan saraylarda dahi olsa hüsrandadır."

Ey keremi, ikramı, lütfu bol olan, her şeye gücü yeten Allah'ım! bizleri şehadete şahit kıl! Şükrünle şadeyle gönüllerimizi. Makamı mahmuda erdir. Yarabbi! tüm keyfiliklere 'la' diyerek, emirlerine huşu ve haşyet içerisinde 'illa Allah' diyebilme şevk ve iştiyakına erdir bizleri; sözümüzle özümüzü bütünleştir; her adımımızda, her nefesimizde rızanla buluştur. Her zaman ve her ortamda hakkı hatırlayıp, hatırlatmayı bizlere nasip et.

İlahi yarabbi! Ölüm gelinceye kadar zikir ve muhakeme uyanıklığı içerisinde yaşamayı bizlere nasip et. Âmin, amin velhamdülillahi Rabbil âlemin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

RAHMÂN SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Allah'ın isimleriyle başlayan tek suredir. Rahman: İhsan, bağışlama, esirgeme anlamlarına gelen rahmet kelimesiyle aynı köktendir. 78 ayettir.

Bu surenin muhtevasında da 'anlaşılıp, ders alınması' söz konusu edilen ayetler vardır. 'Rahman'da neymiş?' diyen itirazcı münkirlere, bir nevi nelere kadir olduğunun açıklamasıdır.[313]

Allah, rahman sıfatıyla hiçbir ayırım yapmadan kullarının rızıklarını, ihtiyaçlarını, nimetlerini en lezizi, en temiz ve en yararlılarını takdim ederek insanoğluna ihsanda bulunuyor. Ayetlerle, laf anlamayan, inatçı münkirlere, elçilerin davetinin gerçek olduğunu anlayıp iman etmeleri, nankörlük etmemeleri ihtarında bulunuluyor.

---

[313] Bkz. 25/60

Sure içerisinde otuz bir yerde farklı yerlere vurgu yapılarak gerçeği yalanlamanın hiçbir mantığının olmadığı ve hatırlatılan nimetlerin inkâr edilemeyeceği anlatılıyor. O gün bu gerçeklerle yüz yüze gelindiğinde iş işten geçmiş olacak; artık ne geriye dönüş ne de aftan yararlanma imkânı olacaktır.

Özet olarak sure, önce nimetlere, sonra inkârcıların çekeceği azaba, son olarak da iman ehlinin alacağı mükâfatlara değinerek son buluyor.

❀ ❀ ❀

اَلرَّحْمٰنُ ۙ﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ ؕ﴿٢﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ ۙ﴿٣﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾

55:1-4 Kur'anı O çok esirgeyici (Allah) **öğretti. İnsanı O yarattı. Ona beyanı O talim etti.**

Kamer suresinde sık sık "Kur'an'ı öğüt alsınlar diye kolaylaştırdık" derken bu surede de nimetler zikredildikten sonra insana verilen önemin, yapılan ikramın, ihsanın, rahmetin en büyüğü, en değerlisi olan; insanı insan yapan, hayatına anlam katan; diğer nimetlerinde şükrünü eda etmeye yol gösteren Kur'an'a iman edilmesi öğütleniyor. Çünkü insanın hayatı, Kur'an'la anlam bulup değer kazanır ve diğer bütün nimetlerin şükrü de ancak bu Kur'an düsturlarına riayet ederek eda edilebilir. Ondan kendini mahrum bırakanın ise hiçbir değerinin olmayacağını; özellikle "Beyanı talim etti" ifadesinden de anlıyoruz ki, okumaktan maksat bu Kur'an'ın anlaşılması, gereğince amel edilmesidir. Bu Kitap, anlayarak okunduğunda kendini açıklar, yaşandığında da rahmete erdirir. Bu şuur ve duyarlılıktan uzak onunla dileklerinin, isteklerinin yerine gelmesi için okuyanlar, kendilerine şah damarından daha yakın olan Allah'la aralarına bir şekilde engel koymuş olurlar. Çünkü Kur'an'la rabbini tanımamış, O'na yakın olmanın, O'nu razı etmenin yollarını aramamış olurlar. Müslüman Rabbini Kur'an'la

tanıyıp, razı ederek O'na yakın olmaya çalıştığı müddetçe istikamet üzere yol alır, onu anladıkça fikri dinginliğe, olgunluğa erişir. Çünkü bu Kitap, nerde ne kadar hayır varsa kapılarını takva sahiplerine açar.[314]

Hz. Allah, insanın eğitim ve öğrenimine önem veriyor. Vahyin amacı, risaletin gayesi insanın talim ve terbiyesidir. Yani yaratılış amacına uygun hareket eden mükerrem ve muhterem bir insan modeli inşa etmektir.

Ey insan! Allah'a kulluğu seçersen bütün canlıların üstünde bir mevkiye erersin; çünkü insana değer katan şey ancak Allah'a olan kulluktur.

İnsan, başlı başına bir harika ve mucizevî bir yaratık; bu kadar mükemmel bir oluş tesadüfi olamaz ve hiçbir şey boşuna yaratılmamıştır. İnsan, yapısı gereği takvaya olduğu kadar fücura da temayüllüdür. Kur'an, zalim, cahil, nankör, hırslı, tartışmacı, aceleci ve zayıflık gibi tarafları olan insanı, erdeme, onura, güzel ahlaka, adalete, sabra, itidale erdirecek yolu göstererek esenlik yurduna yolculuğa hazırlıyor.[315]

İnsan, maddi-manevi duygulara sahip olduğu gibi maddi-manevi ihtiyaç içerisindedir de. Rabbi onların tüm ihtiyaçlarını giderecek tüm imkânları var ettiği gibi, hem fıtratlarına hem de ilahi uyarılarla doğruyu yanlıştan, faydalıyı zararlıdan ayıracak yetiyi de vermiştir. İnsan, aklını, iradesini vahiyle buluşturup hayatına yön verdiği takdirde iki cihan saadetini elde edecektir.

Kur'an, hayata müdahale eden bir kitapsa, insanın ondan öğrendiklerini bir sonrakilere tebliğ etme sorumluluğu vardır. Kur'an okuduğu halde ahlakı düzelmeyen, 'ehline namazı emret' dediği halde ailesindeki namazsızlara tepki göstermeyen, 'fitneyle müca-

---

[314] Bkz. 2/1-5

[315] Bkz. 4/28; 14/34; 17/11; 70/19; 91/8, 9

dele edin' emri ilahisine rağmen cihad etmeyenlere, okudukları Kur'an hayat vermemiş demektir.

Kur'an'ı Kerim, ebediyete kadar insanlara kapısını her fert için açık tutmuştur. Kur'an'ın oku çağrısı ile derse başlayan müminler, zamanla 'siz insanlar içerisinden çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz' bilinci ile evrensel sorumluluklarını kuşanmış olduklarından ilim ve bilimde inkişaf ettikçe, aklı teşekkül edip ahseni takvimde mertebe kat edeceklerdir.

Rahmetin, adaletin, insaniyetin oluşması için "Rabbim Allah'tır" diyenlerin hakkıyla Kur'an terbiyesinden geçmeleri gerekmektedir.

❀ ❀ ❀

اَلشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿٥﴾ وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾

وَالسَّمَآءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

55:5 Güneş de, ay da hesapladır.

55:6 Sâkı olmayan nebat da, ağaç da (Ona) **secde ederler.**

55:7 Gök (e gelince:) **Onu da** (Allah) **yükseltti. Bir de mizanı koydu,**

Kâinatta her şey bir hesap ve denge üzerine yaratılmıştır. Yaratılan her şey ilahi kanunlar çerçevesinde bir ölçü ve denge üzere belirlenen düzenin dışına çıkmadan seyrine devam eder. Bu, kendi hal lisanlarıyla onların Allah'a secdeleridir. Yani Allah'ın iradesine boyun eğerek yaratılışlarının gereğini yerine getirirler.[316] Bu halleri onları yüceltmez. Çünkü onlar, insanlar gibi istediklerini yapabilme serbestîsine sahip değillerdir. Yaratılanların içerisinde insandır, konuşma, meramını anlatma, duyduğunu açıklama, istediğini yap-

[316] Bkz. 17/44

mada cüz-i iradeye sahip olan... Allah, insana, sağlam akıl, irade ve temiz vicdan vererek en büyük, en ulvi ilahi bir hediye ihsan etmiştir. Ey insanoğlu! Sen de Allah'a koşulsuz itaat edersen dengeli bir hayat sürersin. Bir noktada dahi aşırı gidersen dengen bozulur; fakat Kur'an'a öğretisine bağlı kaldığında geri toparlanırsın! Ey insan! Allah'a kulluğu seçersen bütün canlıların üstünde bir mevkiye yükselirsin. Çünkü, insana değer katan şey, Allah'a kulluktur.

❀ ❀ ❀

أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾ وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

55:8-9 Tartıda haksızlık etmeyin ve teraziyi adaletle doğrultun, tartılanı eksik yapmayın diye.

Akıl, bilgi ve düşünce, insanı hakikate ulaştıran büyük nimetlerdendir. Akıl, tefekkür ve muhakeme selim olarak kullanıldığında insanların hakkına tecavüz olan haksız kazançtan sakınılır. İnsan, haddini aşıp dengeyi bozduğunda, maddi-manevi ölçülere dikkat etmediğinde mutlaka orada suiistimal vardır; bu da ferdi ve içtimai bozulmaların önünü açar ve giderek sosyal patlamalar başlar. Kur'an, bütün kavimlerin helake maruz kalışlarının sebebini tevhidi ahlakın bozuluşuna bağlar. Toplumsal helake sebep ne ise ferdi bozuluşa sebep de odur. Ruhsal ve fiziksel olaylar, insanın iradesiyle, aklını kullanarak dengeli hareket etmesine bağlı işler. Ölçü ve kader aynı şeydir. Sünnetullah; Allah'ın koyduğu kurallardır. Allah'ın sünnetinde değişiklik olmaz.[317] Değişen bir şeyler varsa

[317] Bkz. 8/43; 48/23

da bizim davranışlarımızla sünnetullahtaki diğer kuralların devreye girmesidir.

Mizan, adalet, şeriat, kâinatta dengeyi sağlayan hususlardır. Fikre ışık tutmak, araştırma ve hareket alanı geliştirmek ve hakkıyla anlayıp uyguladığımızda kâinatta adalet sağlanır, insan hakları korunur, gereken güven sağlanır.

Evet, kâinat, denge ve adalet üzere varlığını sürdürür. Ey insanlar! sizlerde davranışlarınızda adalet üzere dengeli hareket edin. Kendinize veya başkalarına ya da tabiata karşı usulsüzlük ettiğinizde adalet ve dengeyi bozmuş olursunuz ve sonucunda bu davranışınızın zararı kendinizle beraber her şeye isabet eder.

"Tartıda titiz olunuz." Bu, her türlü alışverişte hassasiyet gösterilmesi hususunda kesin bir uyarıdır. Bu da İslami şuurla kazanılır. İnsanın hayatını, insana yaraşır biçimde düzenlenmesi için konmuş ilahi yasalara riayetle ve Allah'a verilecek hesabı hesaba katmakla mümkün olur. Ey Allah'ın kulları! Allah'ın koyduğu denge yasasına müdahale edip bozmayın. Tevhit üzere yaşayın! Fıska, şirke düşmeyin!

Denge eşittir tevhit; tevhit eşittir denge. Bu denge, sağlandığında dürüstlük yaşam biçimi olacaktır.[318]

❁ ❁ ❁

وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿١٠﴾ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿١١﴾

وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾

55:10 Yer (e gelince:) **Onu da bütün mahlûkatı** (ın fâidesi) **için alçalttı.**

---

[318] Bkz. 7/85; 11/84; 26/181, 182; 42/17

55:11 Ki onda (türlü) **meyve** (ler), **tomurcuklu hurma ağaç** (lar) **ı,**

55:12 Samanlı tane (ler), **hoş kokulu nebat** (lar) **vardır.**

55:13 O halde (ey ins-ü cin) **Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? ,**

Bütün yaratılmışlar, rızkını, yerin bitirdiklerinden temin ederler. Her varlığın ihtiyacına göre besin maddesini vermeye elverişli kılınmıştır toprak. Toprak, hava su ve güneşten beslenen envai çeşit nimetleri izahtan diller ve kalemler acizdir. Aman Allah'ım o ne muhteşem meyveler! Sadece bir nar ve dut'u düşünelim! O minicik taneler dahi tek tek ikinci bir ambalajla paketlenip sunulmuş, her bir meyve ve sebze ayrı şekil, renk ve tatta; hangisini elde eder, hangisini seversen onu ye! Her biri ayrı bir vitamin deposudur.

Her iklimde kendine münhasır bitkiler, toprağın altında kadife tüyü kadar narin kökleriyle kayaların derinliklerine ve üstüne çıkan, etrafa güzel kokular saçan, gözleri gönülleri okşayan kır çiçekleri, laleler, sümbüller vs... Bak! her şey devri daim içerisinde hayat bulup yeniden yok oluyor. Bu hususta dahi düşünseniz kâinatta hiçbir şey yok olmuyor. Ot, yaprak vs. kuruyor ama toprakta besin maddesine dönüşüyor; o rızık varlıklara gıda olarak dönüyor. Bunları yalanlayabilir misiniz? Veya biz yaptık, biz yarattık diyebilir misiniz?! Diyelim ki benzeri şekil ve renklerde ortaya birçok sanat eseri koysalar bile yaptıklarına hayat verebilirler mi? Veya bir şeyi yoktan var edebilirler mi? Tüm bunları yapan, size zevkli, renkli bir hayat bahşeden Rabbe karşı nasıl olur da davetine inanıp şükredip O'na kulluk etmezsiniz? [319]

[319] Bkz. 16/10-20

خَلَقَ الْإِنسَانَ مِن صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾ وَخَلَقَ الْجَانَّ مِن مَّارِجٍ مِّن نَّارٍ ﴿١٥﴾

55:14 O, insanı bardak gibi (çınlayan) **kupkuru bir balçıktan yarattı.**

55:15 Cânnı da yalın bir ateşten yarattı.

Ateş ve ateşte pişmiş çamur. İçine atılan her şeyi yakan ateşe, nasıl hayat bahşedilir? Bu hayatiyetten uzak nesnelere akıl almaz, izahı hakkıyla yapılmaz şeyleri, meydana getiren, can veren kim? Ey insanoğlu! Toprak, ateş, akıl, kabiliyet vs. Tüm imkânları bir araya getirerek (klonlayarak, genlerle oynayarak) bir şeyler ortaya koyabilirsiniz ama yoktan var etme gücüne asla sahip olmazsınız![320]

Cinler, M. Esed'in ifadesiyle "onların kökenleri ve yapılarının fiziksel olmadığı vurgulanmıştır." Cinlerin varlığı hakkında söylemler geliştirerek sorunlarını çözmede, işlerini halletmede onları güç görürler. Allah'a dayanmayı, Allah'a sığınmayı, tedavi olmanın yolunu aramayıp cincilere, üfürükçülere giderek avunup dururlar. Cehalet ne büyük bir beladır ki, denize düşeni yılana sarılmaya sevk ediyor. Bu da din istismarcıların türemesine sebep olup, bilmezleri de arkasında sürüklüyor.

İman, hakikati anlamaya çalışarak yaşamayı gerektirir. İslam'ı anlamadan din geliştirenlerin günahı büyüktür. Çünkü bu ve benzer inanışlar, sosyal günahların gelişmesine sebeptir. Ferdi günahların affı kolaydır, Allah'la kul arasında kalırsa ama sosyal hayata sirayet ediyorsa büyük günahtır. Onun için cenneti arzulayanların Kur'an'ı fıkhederek hareket etmeleri gerekir.

---

[320] Bkz. 15/26-27; 23/12; 37/11

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٦﴾

55:16 O halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

Ey insanoğlu! Çamurdan yaratıldığın ruhuna üflenen nefhayı, imani değerlerle besleyip koruduğunda değerine değer katmış olursun; ilahi davete kulak asmayıp hevai duygularını tatmin edersen bil ki basit bir çamursun; öldükten sonra da hiçbir anlamda değerin olmadığı gibi aşağı bir varlık olarak zelil olup elim azaba maruz kalacaksın. Düşün, idrak et! her şey ama her şey senin tercihinle hem dünya da, hem de ahirette ya kesintisiz mutluluğa ya da elim azaba maruz kalmana sebep olacaktır. Şu içerisinde bulunduğun dünyayı ve nimetleri nasıl yalanlayamıyorsan, öldükten sonra dirilmekte gerçektir; onu yalanlaman gerçeği değiştirmeyecektir ?!

❁ ❁ ❁

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾

55:17 O, hem iki doğunun Rabbi, hem iki batının Rabbidir.

55:18 O halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

Kevni oluşlarda hâkimiyet Allah'ındır. Allah, her şeyi bir kanun çerçevesinde idare ettiğini göstererek tek ilah olduğunu gösteriyor. Eğer iki ilah olsaydı biri diğerine müdahale eder denge bozulurdu. Hâlâ bunları görüp yapılan ilahi davetin doğruluğunu anlamayacak mısınız? Ey müşrikler! doğu ile batının rabbinin ayrı olduğunu neye dayanarak iddia edersiniz!? Günümüz anlayışında da batıyı gayrimüslim, doğuyu müslim olarak; sağ sol diye değerlendirenlerde yanılmaktadırlar. Çünkü doğuda da batıda da rabbe kulluk edenlerde vardır isyan edenlerde. Yani ne derseniz deyin, mülkün sahibi Allah'tır. Bütün bunları yapmaya kadir olan sizi

yeniden diriltmeye kadir olamaz mı? Doğu ve batı genişliği, birbirine uzaklığı hesap edilemeyen bir daire içerisinde olan her şeyi yaratan, idare eden, hayatı veren de alan da Allah'tır. Başka hangi güç böyle bir şey yapabilir.

❀ ❀ ❀

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ

رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾

55:19 (Suyu acı ve tatlı) **iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir.**

55:20 (Böyle iken) **aralarında yekdiğerine tecavüz etmeye mâni bir perde vardır.**

55:21 O halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

Güneşin doğudan doğup batıdan batışını, mevsimlere göre yerlerinin değiştiğini, tatlı ve tuzlu suyu inkâr edebilir misiniz? Bütün bunlar hayatın olmazsa olmazı. Bildiğiniz halde nasıl olur da öldükten sonra yeniden dirilmeyi inkâr edersiniz? Hadi, güneşin doğuşunu batışını engelleyin! Buna engel olmak nasıl mümkün değil, güneş nasıl her gün doğup batıyorsa, sizler de doğduğunuz gibi batıp (ölüp) yeniden dirileceksiniz! İnanmak için tepenize ölüm balyozunun inmesini mi bekliyorsunuz? Bütün bunlara tabiat olayı mı diyorsunuz? O halde tabiat önünüzde hadi, onun işleyişini durdurun veya değiştirin!

Bu gerçeğe inanırsanız, dünyanızı aydınlatıp ısıtan güneş gibi İslam'ın nuru da cehaletin zulmetini kaldırıp ruhunuzu aydınlatacaktır.

Ey bu âlemde yaratılanlardan farklı yaratılan insan! Mükemmelliğini korumak için ne yapıyorsun! Ey Müslüman, cennet için,

bu dinin mükemmelliğinin anlaşılması için hangi bedeli ödüyorsun!? Bu gerçeği anla, yoluna istikamet üzere devam et...[321]

❁ ❁ ❁

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾

وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنْشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا

تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾

55:22 O iki (deniz) **den** (büyük ve küçük) **inci ve mercan çıkar.**

55:23 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:24 Denizde uzun dağlar gibi yükselen gemiler de Onun.

55:25 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

Bütün bunlar, Allah'ın kanunları çerçevesinde oluyor. Buradan anladığımız; Allah'ın iradesiyle kulun irade ve aklının buluşması sonucu bir şeyler keşfedilip açığa çıkıyor. Allah irade eder, kul aklını, iradesini kullanmazsa neyi keşfedebilir; şu ortaya koyulan teknoloji harikaları insan aklını hayrette bırakıyor. Tabi bütün bunlar, Allah'ın kanunları çerçevesinde oluyor. Yoksa insan yoktan var edemez; var olan şeyi keşfediyor. Her şey ama her şey Allah'ın koymuş olduğu çerçeve dâhilinde değerlendirilirse insanın yararına olurken O'nun sınırlarını hesaba katmadan yapılan ve kullanılanlar ise insanlığın başına bela oluyor.

İnsanın istifadesine sunulan o kadar çok değerli şeyler var ki, mesela inci, mercan, ipek, altın, gümüş vs. bunlar zor ve ender

---

[321] Bkz. 25/52, 53; 27/61

bulunan pahalı şeylerdir; ama Müslümanlar için hiçbir şeyle kıyaslanamayacak kadar çok daha kıymetli olan İslam'ın bahşedeceği değerlerdir. İnsanlar ve iktidar sahipleri bu değerli pahalı şeyleri elde etmek için uğraşırken; hatta emperyalist güçler bunları elde etme uğruna savaşlar verirlerken ne hazindir ki uzun yıllardır Müslümanlar atalet, meskenet içerisinde olduklarından maddi-manevi değerlerden mahrum vaziyetteler. Adeta hazine üzerinde oturan dilenciye benziyorlar. Elbette değerlerini koruma uğruna mücadele vermeyenler sömürülmeye, ezilmeye kendi elleriyle mahkûm olurlar. Aklı uzunlar, dünyada bulunan doğal zenginliklere el koyup, halklarını da asgari ücretle çalıştırarak kendileri müreffeh bir hayat sürdürürler. Müslümanlar, İslami düsturlar çerçevesinde akıllarını, düşünce ve kabiliyetlerini kullanmadıkları müddetçe ellerindeki maddi-manevi hazineden yararlanamadıkları için kalkınamayacaklardır. Bu işler, uzmanların işidir diyen halklar ne yapabilirler; onlar da duygu, düşünce ve davranışlarını İslami değerlerle süslediklerinde elde ettikleri ile o gün zümrütten, yakuttan döşenmiş mekânlarda sefa sürerler. Fakat dünyevileşir, değerlerini korumaz ise aynen sahte inci yakut, altın, zümrüt gibi onlarda sahte, adı Müslümanlardan olurlar. Her şey nasıl ki saf haliyle değerli ise Müslümanlarda saf İslam'ı yaşadıkça değerli olurlar. İşte Allah, insanların değer verdiği, istifadelendikleri nimetlere dikkatleri çekerek ne çok lütuflarda bulunduğunu ve şükretmeleri gerektiğini hatırlatıyor.[322]

❁ ❁ ❁

[322] Bkz. 16/14; 42/32-34

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقٰى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾

55:26 (Yer) **üzerinde bulunan her canlı fânidir.**

55:27 (Ancak) **azamet ve ikram sahibi olan Rabbinin zatı baki kalacaktır.**

55:28 Böyle iken Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

Her doğan ölür, her yeni eskir; her yükselişin bir düşüşü vardır. Şu âlemde her şey her an başka şekle dönüşür. Bütün olaylar, oluşlar sonu ve başlangıcı olmayan Allah'ın kudretinin tecellisiyle meydana gelmektedir. Bütün bunlara kadir olan Allah, öldükten sonra sizleri (bizleri) yeniden diriltmeye de kadirdir.[323]

❁ ❁ ❁

يَسْـَٔلُهٗ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِى شَاْنٍ ﴿٢٩﴾ فَبِاَيِّ

اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾ سَنَفْرُغُ لَكُمْ اَيُّهَ الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ

رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾ يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنِ اسْتَطَعْتُمْ اَنْ تَنْفُذُوا

مِنْ اَقْطَارِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ فَانْفُذُوْا لَا تَنْفُذُوْنَ اِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾

---

[323] Bkz. 18/8; 21/35; 23/12-16

55:29 Göklerde ve yerde kim (ve ne) **varsa Ondan ister, O, her gün bir iştedir.**

55:30 O halde Rabbinin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:31 Ey ins ve cin ileride siz (in nisabınızı görmey) **e yöneleceğiz.**

55:32 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:33 Ey cin ve insan cemaat (ler) **i, göklerin ve yerin bucaklarından geç** (ip de ilâhî kazadan selâmete er) **meye gücünüz, yetiyorsa ki** (Allah'ın bahşedeceği) **bir kudretle olmadıkça asla geçemezsiniz? Haydi, geçin** (kurtulun!)

55:34 O halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

Her varlık Allah'a muhtaçtır ve her varlığın ihtiyacını gideren Odur. Her şey, O'nun idaresi altında seyrini devam ettirmektedir. İnsan da ancak mutlak manada Rabbine sığınırsa güven içerisinde olur. Ondan başkasına sığınan, Ondan başkasına el açan kimse o gün hüsran içerisinde kalır.

Yüce Allah, sürekli yaratmadadır. Kâinattaki her şey değişerek hareket halindedir. Bir tohum evre evre aşağı kök salarken yukarı doğru filiz verir, büyür, neye programlanmışsa onu icra eder, süresi dolunca yeni bir tohumla yeniden harekete geçer; güneşin, ayın hep aynı yerde durduğu iddia edilebilir mi? Her şey hareket halindedir. Hiçbir şeyde durağanlık yoktur. Bir şey durduğunda bozulmaya veya ölmeye mahkûmdur. İnsanın azaları da hep hareket halindedir; kanı bir yerde durduğu an orada arıza meydana gelir. Her şeyi O yarattığı gibi her şeyin fonksiyonunu da O belirler, O denetler. Bütün bunlar, Allah'ın 'ol' emriyle her an bir işte olduğunun ispatıdır. Onu iradesine boyun eğen bedbaht olmaz. Tüm uyarı, ikaz ve

teşviklere rağmen hala iman etmeyenler kabirlerinden çıkıp mahşer gününde ateş azabında (doğru yürürler) kalırlar.

❁ ❁ ❁

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾

55:35 Üzerinize ateşten (dumansız) **bir yalınla** (kara) **bir duman salıverilecek, öyle ki birbirinizi kurtaramayacak, yardımlaşamayacaksınız.**

55:36 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

Bir düşünelim bu dünyada birçok imkânlara sahipken başımıza gelenleri savabiliyoruz mu? Mesela uzun yıllardır cumhuriyet, demokrasi diyen azınlık totaliter, cuntacılar, halklarını ezip ezip geçerken; istiklal mahkemelerinde genç ihtiyar demeden insanlar idam edilirken kim ne yapabildi?! Akıl ve iradelerimiz elimizdeyken dahi birçok şeylere karşı koyamıyorken o gün irademiz elimizden alındığında ne yapabiliriz. Bunlar, biraz düşünülse aklımızı, irademizi kullanarak dünyada zalimlere hadlerini bildirerek hem onların zulmünü defeder, hem de o günün selametini hak ederiz. [324]

❁ ❁ ❁

فَإِذَا انْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾

[324] Bkz. 41/20-25

55:37 Artık gök yarılıp da kırmızı sahtiyan gibi bir gül olduğu zaman,

55:38 Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabileceksiniz?

Normalde gökyüzü ilahi kanun çerçevesinde seyrine devam ederken Allah'ın ol emriyle yakıcı petrole döner de volkan dağlar gibi eriyip akar. Yüreklere dehşet verici bu haberler, kâfirler içindir; müminler bu korkulardan emin kılınacaklardır.[325]

❁ ❁ ❁

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْـَٔلُ عَنْ ذَنۢبِهٖٓ اِنْسٌ وَلَا جَآنٌّ ۚ ﴿٣٩﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا

تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾ يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمٰهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِى

وَالْاَقْدَامِ ۚ ﴿٤١﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ هٰذِهٖ جَهَنَّمُ الَّتِى

يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ۙ ﴿٤٣﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ اٰنٍ ۚ ﴿٤٤﴾ فَبِاَيِّ

اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

55:39 İşte o gün ne insana, ne cinne günahı sorulmayacak.

55:40 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:41 Günahkârlar simalarıyla tanınacak da perçemlerinden ve ayaklarından tutulacak.

55:42 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

---

[325] Bkz. 21/103

55:43 İşte bu, o günahkârların yalan saydıkları cehennemdir.

55:44 Onlar bununla kaynar su arasında (bocalayıp) **dolaşacaklar.**

55:45 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

İşte o gün, imansızları bekleyen sonuç budur. O Rab ki sizleri şerefli yaratmış; akledip düşünürsünüz diye o gün olacakları haber vermiştir. O gün, herkesin durumu simalarından belli olacaktır. O günde yalanlama şansları olacak mı? Sorgulanmaktan kaçabilecekler mi?

Ebedi âlem bu dünya gibi değil ki suçunuzu gizleyesiniz veya bir başkasının üstüne atabilesiniz veya bir rüşvet vererek kurtarılabilinsin. Diyelim ki bu dünyada suçunuzu gizlediniz acaba vicdanınız rahat eder mi? Veya vicdanları var mı veya doğru işliyor mudur? Vicdanını bozmuş kimseler, zulmederken en masumların bile bunu hak ettiğini iddia ederler. İnsan, vicdanını yanıltmadan vicdansızlık yapamaz. Vicdan azabı, sahibini rahatsız eder; eninde sonunda kendini ifşa eder. Onun için din, bir vicdan işi değildir. Din, akıl ve vahiy dinidir ve vicdan onunla sağlıklı işler. Mesela 41/22, 23. ayetler de Rabb hakkında beslenen zan ile ziyana maruz kaldıkları belirtiliyor. Hakikate kulak vermeyen gafiller, Allah'ın mağfiretini su-istimal ederek 'Allah affeder' diyerek birçok günah işleyebiliyorlar; şeytanda yaptıklarını kendilerine süslü gösteriyor. Kur'an, ne Allah, ne din hakkında zanla hareket etmeyi kabul eder; Allah'ı vahiy doğrultusunda tanıyıp O'na vahyi ölçüler çerçevesinde kulluk yapıp yakın olmaya çalışılmasını öğütler.[326]

Bu olacakları hayal addedenler olsa da, şu dünyada olanlar nasıl gerçekse, bu haberlerde gerçekleşecektir. Artık ölüm yok ki

---

[326] Bkz. 2/78; 10/36

ölünsün! Çünkü her şeyin dirildiği gün ölüm ölecektir! Oysa şu dünya sıkıntılarına katlanılmadığında ölsek de kurtulsak denir; peki o gün, ölümsüz olduğuna göre ne olacak!? Ölünmez ki ızdırap bitsin; en ufak bir kurtuluş umudu da yok.[327]

Şu ölümlü hayatta, en büyük acılar cehennemden daha mı hafiftir veya mutluluklar cennetten daha mı önemlidir. Biri ebedi, biri geçici olduğuna göre Müslümanlar aklını, iradesini vahiy doğrultusunda doğru kullanarak ebedi olana erişmek için gerekeni yaparlar.

❁ ❁ ❁

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾

ذَوَاتَآ اَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ

﴿٥٠﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾ فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾

فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾ مُتَّكِـِٔينَ عَلٰى فُرُشٍ بَطَآئِنُهَا مِنْ

اِسْتَبْرَقٍ وَجَنَا الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾ فِيهِنَّ

قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَآنٌّ ﴿٥٦﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ

رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾ كَاَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا

تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَآءُ الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ ﴿٦٠﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا

---

[327] Bkz. 40/71, 72

تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾
مُدْهَامَّتَانِ ﴿٦٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ
﴿٦٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾ فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾
فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾ فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾ حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٧٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَىٰ رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ
﴿٧٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾

55:46 Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimseler için iki cennet vardır.

55:47 O halde Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:48 (Bu cennetler) **çeşit çeşit ağaçlar** (la doludur.)

55:49 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:50 Bu iki (cennet) **de akar iki kaynak vardır.**

55:51 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:52 Bu iki (cennet) **de her meyveden çifte çifte** (nevi) **ler vardır.**

55:53 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yaları sayabilirsiniz?

55:54 Hepsi de, astarları atlastan olan döşemelere yaslanarak (nimetlenirler). **Her iki cennetten devşirilen meyve** (ler, ehl-i cennete) **yakındır.**

55:55 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:56 Oralarda gözünü yalınız zevcelerine hasretmiş (öyle dilber) **ler vardır ki bunlardan evvel ne bir insan, ne bir cin asla kendilerine dokunmamıştır.**

55:57 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:58 Sanki onlar (birer) yakuttur, mercandır.

55:59 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:60 İyiliğin mükâfatı iyilikten başka mıdır?

55:61 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:62 (O) **ki** (cennet) **den başka iki cennet daha vardır.**

55:63 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:64 (Bu cennetler) **koyu yeşil** (renkte) **dirler.**

55:65 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:66 İçlerinde (suları) **durmayıp fışkıran iki pınar vardır.**

55:67 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:68 İçlerinde her nev'i meyveler, hurma ve nar vardır.

55:69 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:70 İçlerinde güzel huylu, güzel yüzlü kadınlar vardır.

55:71 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:72 Çadırlar içinde ehl-i perde huriler yardır.

55:73 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:74 Bunlara onlardan evvel ne bir insan, ne bir cin dokunmamıştır.

55:75 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

55:76 (Zevceleri) **yeşil yastıklara ve güzel döşemelere yaslanarak** (nimerlenirler).

55:77 Şimdi Rabbinizin hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz?

İki cennetten anladığımız, müminlerin dünyada Rabbine teslimiyet ve temiz yaşantıları sonucunda yaşadığı huzur ve rahatlıktır. Müslümanlar bir takım sıkıntı ve meşakkatleri; beşer olarak istemeden de olsa vicdanlarını rahatsız eden günah hallerini tövbe edip af dileyerek düzeltirler. Bu onların dünyada insanlık noktasında zirve yapıp sevilen, sayılan, üstün niteliklere sahip olmalarına zemin hazırlar; Rabbin mağfiretine mazhar olma müjdesi dünya cenneti değil midir? İkincisi de bu güzel yaşantıları sonucu ebediyette kesintisiz, sıkıntısız olarak her isteğinin kendisine verilmesidir. Bu iki cennete nail olanlar Rabbin rızasını kazanmayı her işten daha âli tutan, şuurlu takva sahipleri kimselerdir.

Cennet de öyle mistiklerin basite indirgedikleri gibi 'birkaç köşk birkaç huri'den ibaret değildir. Cennet, her müminin isteklerini önünde hazır bulacağı meskenlerdir. Allah Teâla her türlü nimetlere dikkatleri çekip onu elde etmeleri için yapmaları gereken hususları müminlerine açıklıyor. Müminler, sahip oldukları imkânları bu uğurda seferber ederek bedel ödemekten çekinmezler. Büyük bir şevkle, Rablerinin adını yücelterek kulluktaki yüce mertebelere ererler.[328]

[328] Bkz. 36/55-58

تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

55:78 Azamet, saltanat ve ikram sahibi Rabbinin adı ne yücedir!

Allah'ın, Rahman ismiyle başlayan sure, zatını ifade eden yücelik ve azamet sahibi oluşuna; sure boyunca Allah'ın nimetleri sayılarak imana ikna edilmelerine rağmen yüz çevirenlerin çekeceği azaba, iman ehlinin kavuşacağı mükâfatlara değinerek son buluyor.

Şu dünyada en çekilmez acılar ahirette çekilecek azapla asla kıyaslanamaz, mutlulukları da. Allah, insanların akıllarını başlarına toplamaları için çeşitli ikaz, tehdit ve teşvikleri her türlü misallerle tekrar tekrar açıklamaktadır. Bu nasıl körlük ki bu kadar uyarıya, tehdide, teşvike, Allah'ın üzerindeki ikram ve ihsanları hatırlatılmasına rağmen hâlâ iman etmiyorlar veya ahireti ikinci plana atabiliyorlar?

Ne mutlu müminlere! Ne mutlu ahireti yakın hissederek yaptıkları işleri 'Rabbim beğensin' diyerek güzel iş yapanlara!

"Tebareke" kelimesi "bereket" kökündendir. Bereket ve sebat etme. "Celal" ise, yücelik ve azamet manasına "İkram" ise maddimanevi tüm nimetleri artırarak lütfeden anlamlarına gelmektedir.

Allah'ım, İslam nimetiyle şereflendirerek şükrünle şad eyle gönüllerimizi. Ey ikram sahibi olan gani Allah'ım! İkram et bize ilminden, ikram et bize hilminden, ikram et bize sabrından, ikram et bize sevginden ve merhametinden. Ya Rabbi! ikram etmeyi nasip et tüm ikram ettiklerinden. Yarabbi! bizleri dünya cennetimiz olan İslam'ın inşirahına, Kur'an'ın ahlakına erdir.

Allah'ım, güçlü bir iman, ilmi bir haysiyet, zikrinle uyanık, zikrinle mutmain, zikrinle sekinete erdirecek teslimiyet ve tevekküle erdir. Allah'ım rızanı gönlümüze, gönlümüzü rızana ilhak eyle.

Mutlak iraden, aziz ve cebbar isminle hükmeyle; kalbimize imanı yaz, katından bir ruhla destekle. Ya Rabbi! İlmin aydınlığına, olgunluğuna, enginliğine kavuşmak için bizlere yardır et. Âmin âmin velhamdulillahi Rabbil âlemin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

VÂKI'A SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Rahman suresinde gözümüzle gördüğümüz, elimizle tuttuğumuz, içerisinde bizzat yaşadığımız nimetlere dikkat çekilmişti. Bu surede de yaratılışa ve yaratıcının Allah olduğuna; yaratma hususunda hiçbir desteğe muhtaç olmadığına, ölümden sonra ahirette dirilişin gerçekleşeceğine iman etmesi isteniyor insandan. Sure, adını ilk ayette geçen kıyamet olayını ifade eden "Vakıa" kelimesinden almıştır. 96 ayettir.

Allah, elçileri aracılığı ile neyi haber vermişse, onun doğruluğunu kanıtlayan benzeri olaylarla karşılaştırarak tefekkürü sağlıyor. Kıyametin sarsıntısının şiddetiyle her şeyin altüst olacağından mı bahsediyor, bunu dünyada, deprem veya farklı afetlerle adeta 'küçük kıyamet' dedirttirecek boyutta yaşatıyor. Cehennemden bahsediyor, dünyada ateşin yakıcılığı, uğranılan eza ve cefalar, iç sıkıntı-

sı veya bir kanserlinin çektiği acılar bir düşünülse cehennem daha iyi anlaşılacak.

Afakta ve enfüste gösterilen her bir ayet, Allah'a ve ahirete imanın ispatıdır. Kişi, isterse aklını beşeri dürtülerin taassubuyla örterek iman etmekten yüz çevirsin; isterse iman etsin.

❁ ❁ ❁

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝١ لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ۝٢ خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ۝٣

56: 1 Kıyamet koptuğu zaman,

56: 2 (hiçbir nefs) **onun vukuunda** (Allah'a karşı artık) **yalancı değildir.**

56: 3 O, (kimini hak ettiklerine göre) **alçaltıcı,** (ve kimini) **yükselticidir.**

Var olan nimetleri, yaşanılan olayları kim yalanlayabildi ki bu anı da yalanlayan çıkabilsin! İnananların o günü düşünerek yaşamaları, kendilerini yükseltecek ameller işlemeye sevk eder. Yükseliş ve alçalış bu duyarlılığa veya duyarsızlığa bağlıdır. Bu dünyada bile iyiler sevilir, takdir edilirken, kötüler ise istenmeyen, nefret edilen kişilerdir. Bu dünyada, iyiler ile kötülerin birbirlerinden hakkıyla araları ayrışmasa da adili mutlak olan Allah, o gün, iman edip iyi ameller işleyenlerle kötülerin arasını ayrıştırarak muamele edecektir. Bu ve benzer ayetler, 'dünyadan el etek çekme'yi değil bilakis dünya ile ilgilenerek ahireti kazanmayı öğütlemiştir. 'Alçak dünya, üç günlük dünya, kim ne götürdü' gibi söylemlerle, düşünmeyenleri mistik bir anlayış içerisini soktular. Zayıflayıp, pasifleştikçe İslam âlemi, çok kötü durumlara düştü; bu defada 'ekonomi, güç' diyerek ayağa kalkmak istediler, lakin ahireti unuturcasına dünyevileştiler. Bu hal, istisnalar olsa da küfre boyun eğme zilletine maruz bıraktı müslümanları.

❁ ❁ ❁

إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا ﴿٤﴾ وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ﴿٥﴾ فَكَانَتْ هَبَاءً
مُنْبَثًّا ﴿٦﴾ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ﴿٧﴾ فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ
الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿٩﴾

56: 4 O zaman yer bir sarsıntı ile sarsılmıştır,
56: 5 dağlar didik didik parçalanmıştır,
56: 6 derken (hepsi de) **dağılmış, toz haline gelmiştir.**
56: 7 Siz de (kıyamette) **üç sınıf olmuşsunuzdur.**
56: 8 Sağcılar (a gelince:) **O sağcılar ne** (mutlu) **durlar!**
56: 9 Solcular (a gelince:) **O solcular ne** (bedbaht) **dırlar!**

Evet, her şeyi alt üst eden kıyamet. O gün, insanlar üç guruba ayrılarak muamele göreceklerdir. Ashabul meş'eme, solcular, değersiz, kendilerine ve başkalarına uğursuzluğu dokunan, hayırsız, Allah'ı ve ahiret gününü inkâr eden, hevasına düşkün olan kimselerdir.

Ashabul meymene: sağcılar, Allah'ın hoşnutluğuna uygun olan hayat tarzları dolayısıyla, haysiyet sahibi kimselerdir. Amelleri, hayırdan başka bir şey değildir.

Sabigunlar: İmanda yakine erip, her türlü fedakârlığı göze alarak insanları Allah'a kulluktaki hürriyete kavuşturmak için gereken bedeli ödeyenlerdir.

Burada bahsi edilen solcu ve sağcılar, particilerin tuttuğu guruplar değildir. Onlar, kendi ideolojilerini yaşayıp, yaşatma uğruna mücadelelerini yürütmeye ant içenler güruhudur.

İslam adına sağ partide rol alanlar, trafikte hatalı sollama yapanlara benzerler; durumu kurtarırım derken sık sık tağutun takozuna takılarak düşe kalka yol alırlar. Onlara verdiği destekle, hesa-

bı ağır sona doğru ilerlerler. Yerinde bir ifadedir: "hatalı sollama ölüm getirir, hatalı oylama zulüm."

İnsanlık, sağ parti propagandalarıyla aldatılıp tevhitten uzaklaştırılıyor. Nasıl, hatalı sollama sonunda insanlar maddi-manevi birçok şeylerini kaybediyorlarsa, yaşam biçimlerini tevhidi doğrultuda götürmeyenlerde aynı zarara maruz kalıyorlar. Çünkü mesele, sağı temsil eden bir yerlerde bir iş yapma meselesi değil, sorumlulukları inanç doğrultusunda yerine getirmektir. Yani; adil bir sistemin içerisinde hareket alanı geliştirmeye çalışmaktır. İslam'ın hikmetini kavrayan sabikunların gayretiyle, yeryüzünde Allah'ın adaleti tesis edilerek insanlığa İslam'a girme lütfunun kapısı açılır. Zalimler, zulmetme cesareti bulamazlar.

Şuursuzca, vahiyden kopuk felsefelerin, hak-batıl karışık inanç ve hurafelerin arasında hakkın üzerini örtenler, altından kalkamayacakları bir vebalin altında kaldıklarından hesapları çok ağır olacaktır.

Temeli hakka dayanmayan, biri daha ılımlı(sağ), biri daha zalim(küfür), denilerek insanlar, ehveni şer arasında tercihe tabi tutularak güdülmekteler. İstisnalar hariç, bu felsefeyle yola koyulanlar maalesef girdikleri kurum ve müesseselerin adamı olup, içinde bulundukları cahili değerlerin kuşatıcılığında eriyip gitmektedirler! 'Şartlara uyma ve maslahat adına inancını güne ayarlama' safdilliği ile hareket edenler, hakikati hakkıyla idrak edemeyen Müslümanları, aldatarak kendilerine hizmet ettirirler. Yoksa hiçbir sistem, kendi sisteminin dışında başka ideolojiye hayat hakkı vermez; verse de kendine dokunmayan, insanları pasifize eden hususlarda verir. Uyanıklığın yer yer yaşandığı günümüzde, bunları gündeme getirerek aldandığımız noktaları tespit edip, düştüğümüz yerden kalkmayı öğrenebilmek için şuurlu tebliğler geliştirmeye çalışmalıyız. İmanımızı, yeryüzündeki konumumuzu, var oluş gayemizi ve Rab-

bimizin bizlerden istediklerini kavrayamamışsak, dünyevi maslahatları öne sürerek batıla kan verip aldanıp/aldatanlardan oluruz.

Bunun için, dinini fıkheden Müslümanlardan olmanın yoluna girmeliyiz. Ana yoldan saparak, cahiliye çıkmazlarının sağ söylemlerinde çırpınanlara, ikazlarda bulunmalıyız. Kur'an, defalarca okunsa, anlayıp yaşam tarzı edinilmedikten sonra, kıyametin dehşetinden, azabından nasıl korunacak insan.

Unutulmasın ki, Allah'ın rızasını kazanmak için yapılan her amel, Müslüman'ın derecesinin yükselmesine vesile olacaktır. Ne var ki bu Müslümanlar üzerinde cahiliyeden gelen eziyet, işkence ve korkutmalar etkili olmuştur. Onların ezaları, dünya hayatında etkili olabilir. Eğer insan, sonradan elde edeceği mükafattan daha çok peşin olana talip olursa, Rabbin düsturlarını, maslahat ve ehveni şer adına göz ardı edebilir. Çağdaşlaşma, ekonomik kalkınma, yenilenme ve salt başkalarına yaranma adına, İslam'ın ana prensiplerinden vazgeçilmesinde bir sakınca görülmemesi, dine karşı saygısızlık olduğu kadar büyük bir tehlikenin de işaretidir. Hak batıl karışımı ile yol alınmadığı gibi, şirki sistemler içinde yer alıp sağ eğilimli uğraşlarla, istenilen hedefe ulaşılamaz. Hem vahyi bildiriler, hem de deneyimler gösteriyor ki, yeryüzünde fitne ve fesadın gittikçe yaygınlaşıyor olması davanın bilinmemesinden veya uğrunda gereken bedelin ödenmemesinden. Bu dava, uğrunda can veren, hayırlarda yarışanların omuzlarında yükselecektir.

❁ ❁ ❁

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ﴿١٠﴾

56: 10 Hayır yarışlarında tâ öne geçip kazananlar (a gelince:) **onlar** (orada da) **öncüdürler.**

Evet, bu üç sınıf insanlardan ikisi cennete, biri cehenneme girecektir. Yani ikisi bahtiyar, biri bedbaht olacaktır. O bahtiyarlar

arasında öyle "Sabigunlar" var ki Rabbin rızasını kazandıracak bir iş olduğunda, tereddütsüz 'ben varım' diyenlerdir. Allah'a en yakın olanlar, ahirette de ödülünü en önde almayı hak edenlerdir. Bu bir realitedir, ödüller derecelere göre verilir.[329]

❁ ❁ ❁

أُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾ ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾ عَلَىٰ سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾ مُّتَّكِئِينَ عَلَيْهَا

مُتَقَابِلِينَ ﴿١٦﴾

56: 11 İşte onlar (Allah'a) **en çok yaklaştırılmış olanlardır.**

56: 12 Naim cennetlerinde (dirler).

56: 13 Birçok (u) **evvelki** (ümmet) **lerden,**

56: 14 Biraz (ı) **da sonrakilerdendir.**

56: 15 (Onlar) **cevherlerle örülmüş tahtlar üzerindedirler,**

56: 16 Üstlerinde karşı karşıya yaslanan (bahtiyar) **lar olacak.**

Her peygamberin cennete girecek ümmeti vardır. 'Birçoğu evvelki ve sonraki ümmetlerden' denirken, her peygamberin öncesi ve sonrası vardır. Eğer bu ümmetin çokluğu, Hz. Muhammed'in ümmetinin çokluğu olarak değerlendiriliyorsa, ki bu da hali hazırda ki ümmet ise, nasıl çoğunluğu teşkil edebilir. Kimileri ar ve hayâdan yoksun, kimileri şirk ve menkıbevi bidatler içerisinde, kimileri cihad ruhunu kaybetmiş. Cennetliklerin azalması veya çoğalması, o toplumdaki Müslümanların, dinlerini yaşayıp, yaşatmaları hususundaki gayretlerine bağlıdır. Kur'an'ın anlaşılmasında

---

[329] Bkz. 23/60; 61; 46/19

ve yaşanılır kılınmasında bir sorun var ki Müslümanlar azınlıkta kaldılar. Kur'an ne kadar idrak edilip yaşanır ve yaşatılırsa bu ümmet çoğalacaktır. Çoğunluğu fasıklar oluşturuyorsa tebliğ ibadetini gereği gibi yapmayanlar suçludurlar.[330] Ferdi olandan bahsediyoruz, sistemlerden değil! O sistemleri başa getirenlerde fertler değil mi? Fert aile, aile cemiyet; iyi fert iyi aile, iyi aile iyi cemiyeti inşa eder! Bu idrakten uzak toplumlar, sağ sol oyununa gelerek kullanıldıklarını fark edemediklerinden de hemen karşı koyulmaz gücü dile getirip pasifize olurlar. Demek ki mesele bir şey hakkında duyarlı olup olmama meselesidir. Böylesi bir ümmet, Furkan suresi 30. ayeti kerime ile Rabbe şikâyet edilen bir ümmettir.

Bir düşünelim; bu dünyada aranılan, beğenilen, övülen, ağırlanıp başköşeye oturtulan mı yoksa itilen, horlanan, aşağılanan biri olmak mı isteriz? Dünyada bile bu kötü duruma düşmeyi kimse istemezken ahirette bu duruma düşmek ne acı! Bir şeyler, isteyip istememekle olmaz ki! İllaki kötü akıbetten sakınmak, güzel neticeler elde etmek için çalışmak gerekir.[331] Öğrenmeye, infak ve cihat etmeye gücü yetmeyenler samimi kulluk vecibelerini dualarla yerine getirirlerse sağcılar arasına girerler; kabiliyetlerini, davaları uğruna şuurla zikir uyanıklığı içerisinde yerine getirenler ise öncüler arasına girerler.[332]

O gün, bu öncülerin gayret, azim, sabır ve fedakârlıklarıyla 13 yıl gibi bir süreden sonra Medine'de İslam devletinin temelleri atılmış, Mekke fethedilmiş ve seslerini cihana duyurmuşlardır.

❁ ❁ ❁

---

[330] Bkz. 35/32
[331] Bkz. 5/79; 7/164
[332] Bkz. 25/52; 35/32

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾ بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ
﴿١٨﴾ لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُونَ ﴿١٩﴾ وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾
وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾ وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ
﴿٢٣﴾ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا
﴿٢٥﴾ إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾ وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ
الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾ فِي سِدْرٍ مَخْضُودٍ ﴿٢٨﴾ وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ ﴿٢٩﴾ وَظِلٍّ مَمْدُودٍ
﴿٣٠﴾ وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ ﴿٣١﴾ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾ لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ
﴿٣٣﴾ وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾ إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً ﴿٣٥﴾ فَجَعَلْنَاهُنَّ
أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾ عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾ لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾ ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ
﴿٣٩﴾ وَثُلَّةٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

56: 17 Ebedî (taze)**lige mazhar edilmiş evlatlar** (hizmet için) **etraflarında dolanırlar,**

56: 18 "Maîn" (kaynağın)**dan** (dolu) **büyük kaplarla, ibriklerle ve kadehlerle.**

56: 19 Ki bundan baş ağrısına uğratılmayacaklar gibi akılları da giderilmez.

56: 20 Beğeneceklerinden (türlü) **meyve** (ler),

56: 21 İştahlanacaklarından kuş et (ler) **i ile** (etraflarında dolanırlar).

56: 22 (Orada) **şahin gözlü huriler de** (vardır),

56: 23 saklı inci timsâlleri gibi.

56: 24 (Bunlar mukarreblerin) **işledikleri iyi amel** (ve hareket)**lere bir mükâfat olarak** (yapılır).

56: 25 Onlar orada ne boş bir lâf, ne de günaha sokacak bir şey işitmezler.

56: 26 Yalınız bir söz (işitirler ki oda) **«Selâm, selâm» dir.**

56: 27 Sağcılar: Onlar ne (mutlu) **sağcılardır!**

56: 28 Dikensiz kiraz,

56: 29 meyveleri tıklım tıklım muz ağaç (lar)**ı,**

56: 30 yayılmış (daimî) **gölge** (ler),

56: 31 daima akan su (lar),

56: 32-33 (hiçbir zaman) **kesil** (ip tüken)**meyen, yasak da edilmeyen birçok** (cinste) **meyve** (ler) **arasında,**

56: 34 ve (kadri) **yükseltilmiş döşeklerdedirler.**

56: 35 Hakikat, biz onları yepyeni bir yaratılışla yarattık da,

56: 36-37 kız oğlan kızlar, zevcelerine sevgi ile düşkün, hep bir yaşıt yaptık,

56: 38 sağcılar için.

56: 39 (Bunların) **birçok** (u) **evvelki** (ümmet)**lerden,**

56: 40 birçok (u) **da sonraki** (ümmet)**lerdendir.**

Bir düşünelim; dünyanın en güzel mekânlarında, en güzel nimetlerine sahip olsa da insan, onların yüzde yüz mutluluğunu yaşayamaz; illaki ağzın tadını bozacak bir şey çıkar; ahirette ise herkes istediği makamı elde edip yüzde yüz doya doya ve hiç bitmemecesine mutlu bir hayatı sürdürecektir. Bu, dünyayı ihmal etmek anlamına gelmiyor pek tabii, bilakis emanet olan dünyayı, İslami de-

ğerlerle mamur edip, güzel, temiz yaşama elverişli kılmaya çalışılmak anlamına geliyor.

Evet, o gün, akla hayale gelmedik güzellikler, en leziz yiyecekler; kim neyi arzu ederse onu önünde bulacak, en ufak rahatsız edici bir durumla karşılaşmayacaktır.[333]

Allah, müminlerine alacakları ödülleri sayarak öncülerden olmaları için teşvik ediyor.

❀ ❀ ❀

وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ ۙ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾ فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ۙ
﴿٤٢﴾ وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ ۙ ﴿٤٣﴾ لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ
ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ ۚ ﴿٤٥﴾ وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ ۚ ﴿٤٦﴾ وَكَانُوا
يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ۙ ﴿٤٧﴾ أَوَآبَاؤُنَا
الْأَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾ قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ۙ ﴿٤٩﴾ لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ
مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٥٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَذِّبُونَ ۙ ﴿٥١﴾
لَآكِلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقُّومٍ ۙ ﴿٥٢﴾ فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ۚ ﴿٥٣﴾ فَشَارِبُونَ

---

[333] Bkz. 52/17-24; 37/41-49

عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾ فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ ﴿٥٥﴾ هَٰذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٥٦﴾

56: 41 Solcular: (Onlar) **ne solculardır!**

56: 42 (Ateşin mesamatlarına işleyen) **sıcaklığı ve kaynar bir su,**

56: 43 ve bir de kapkara dumandan bir gölge içindedirler.

56: 44 Ki (o gölge) **ne serin, ne de fâideli değildir.**

56: 45 Çünkü onlar bundan evvel şehvetlerine düşkündüler.

56: 46 O büyük günah üzerinde ısrar ederlerdi.

56: 47 Bir de "Biz öldüğümüz, bir toprak ve bir yığın kemik olduğumuz vakit mi, hakikaten biz mi diriltilip kaldırılacakmışız?" derlerdi.

56: 48 "Evvelce geçmiş atalarımız da mı?"

56: 49 Söyle: "Şüphesiz hem evvelkiler, hem sonrakiler,

56: 50 malum bir günün muayyen vaktinde behemehal toplanacaklardır."

56: 51 Sonra hakikaten siz, ey sapkınlar ve tekzipçiler,

56: 52 Muhakkak ki zakkum ağacından yiyecek (kimse)**lersiniz,**

56: 53 Öyle ki karınlarınızı hep ondan dolduracularsınız,

56: 54 üstüne de o kaynar sudan içeceklersiniz.

56: 55 (O suretle ki) **susamış develerin içişi gibi içeceklersiniz.**

56: 56 İşte ceza günü onlara (çekilecek) **ziyafet budur!**

Ne korkunç, ne acı ve elem verici bir son. Dünyada hangi acı, cehennemle kıyaslanabilir? 'Ölümle biter' diye değerlendirilebilir.

Heyhat ki o gün, münkirler için ıstırap dolu günler sonsuza dek olmak üzere başlayacaktır.

Ölümü, ölmeden önce idrak etmeleri için uyarıldıkları halde yeniden dirilmeyi kabul etmeyip alay eder bu münkirler. İşte bütün mesele bu; oysa kâinat da sürekli bir devridaim üzere ölür, dirilir. Mesela; kışın kuruyan bir çok ağaç ya da bitki baharla birlikte tekrar hayat bulurlar. Bir incir çekirdeğinde bin incir ağacını yerleştirip muhafaza eden Allah, vefat edenlerin ruhlarını da muhafaza edip yeniden hayat bahşedemez mi? İşte akletmek bu kadar büyük bir nimetken, akıl vahiyden uzaklaştırıldığında en büyük felaket oluyor. Bunlar akılsız adamlar değiller, eğer akılsız olsalardı, Allah bunları cezalandırır mıydı? İnatçı duygularını besledikleri için laf anlamıyorlar.

Allah'ın nimetlerine kavuştukça insanlar şükredeceğine, sefahata dalıp günah bir hayatı tercih ediyorlarsa, önü alınmadığında insanı küfre kadar sürükler.

Bu uyarılar, kâfirlere yapılıyor olsa da Müslümanların dinlerine daha sıkı sarılarak bu hayatı daha iyi değerlendirme hesabı yapmaları gerekir. Dinini ciddiye almayıp, günahı hafife alanlara, 'ateşe dayanabileceğin kadar günah işle' uyarısı yapılmalıdır. İnsan, günah işledi diye böylesi elim bir azaba maruz kalacak değildir, Elbette Allah'ın rahmeti, mağfireti, kulunda tövbesi olacaktır. Ama önemsenmeyen günahlar giderek kuşatırda insanı, günaha karşı bağışıklık kazanırsa büyük günahlara doğru sürüklenebilir insan. Şu yaşadığımız süreci irdelediğimizde insanlar, öylesine dünyevileşmişler ki, din önemsenmez, ciddiye alınmaz olmuş. Dünyevi meseleler bütün imkân ve melekeler kullanılarak halledilmeye çalışılırken, uhrevi meseleler ciddiye alınıp önemsenmez olmuş. Hakikatin üstü örtüle örtüle içinden çıkılmaz bir hal aldı, ahlaki değerler sıfırın altına indi. Bu durum iyilerin sorumluluklarını yerine getirmediklerinden kaynaklanmaktadır veya Peygambe-

rin Sünnet-i seniyyesi doğrultusunda dinlerini dava edinmedikleri için etkisiz kalıyorlar ya da zalimler, çok eziyet ettiği için sinmiş durumdalar. Hiçbir şey birden bire olmaz; her şey tedricen ya ilerler ya geriler. Hayat imtihan, bu imtihanda herkes kendi kazandıklarıyla karşılık bulacaktır. Bu duyarlılıkla ahiret düşünülerek hareket edilmelidir.

Bu musibetleri, dünyevi bir meselemiz gibi algılasak, engellemek için neler yapmayız. Düşünün açsınız, susuzsunuz ve size zakkum, su diye kaynar olarak ikram ediliyor, açlığınızı, susuzluğunuzu gidermek için çölde susuz kalmış develerin su içişi gibi içiyorsunuz, ama içtiğiniz su, içinizi daha çok yakıp kavuruyor. Bu benzetmelerle düşünmeye davet ediliyor. İşte akl-ı selimle düşünüp iradesini doğru kullanmayanların akıbeti bu.

Ateş, her şeyi yakıp kül ederken ahirette yok edici gücü bertaraf edilmiş; ölümde yok artık, ki ölsün de kurtulsunlar.

Cehennem geçicide olsa en hafifine dahi maruz kalmayı kimse istemez, ama bu cehennem, inatçı körlerin içerisine düşeceği kuyudur. O gün artık dünyada tattığı lezzetler, zevkler bitmiş, işkence dolu bir hayat başlamıştır. Artık ne inancın ne özrün ne de pişmanlığın faydası olmayacaktır. Önlerine sunulacak ziyafete acı ve açlıktan deliler gibi saldıracaklar.(!) Aman yarabbi! Bu ne biçim felaket! Ölümlerden ölüm beğen, ama nerde?! Artık canları alan ölüm, ölmüştür.

❁ ❁ ❁

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ﴿٥٧﴾ أَفَرَأَيْتُم مَّا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾ ءَأَنتُمْ

تَخْلُقُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ الْخَٰلِقُونَ ﴿٥٩﴾ نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ

بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾ عَلَىٰ أَن نُّبَدِّلَ أَمْثَالَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ

﴿٦١﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

56: 57 Sizi biz yarattık. O halde (tekrar dirilmeye de) **inanmalı değil misiniz?**

56: 58 (Eğer siz bir meniden yaratıldığınızı iddia ediyorsanız) **O halde** (rahimlere) **dökmekte olduğunuz** (o) **meni nedir? Bana haber verin.**

56: 59 Onu siz mi (düzgün bir insan) **suretine getiriyorsunuz, yoksa** (o surete getirip) **yaratanlar biz miyiz?**

56: 60-61 Aranızda ölüm (ün keyfiyetini, zamanını, mekânını ve ecellerin miktarını) **biz** (tayin ve) **takdîr ettik ve biz** (sizi helak ederek) **yerinize diğer benzerlerinizi getirmeniz ve sizi bilemeyeceğiniz bir yaratılışta ve suretlerde tekrar peyda etmemiz hususunda önüne geçilecekler de değiliz.**

56: 62 Andolsun ki birinci yaratılışı(nızı) **bildiniz. Fakat** (tekrar yaratılacağınızı da) **düşünmeli değil misiniz?**

İnsan, sadece kendi yaratılışı üzerinde düşünse yine inkâr etmeye bir gerekçesi olmaz. Bir damla atık su, nasıl hayat buluyor, bu mükemmelliği ona bahşeden kim! Bu oluşları siz mi yaptınız! İddianızda samimi iseniz, tıbbi birçok imkânlara sahipsiniz, bir deliyi akıllandırın, bir çocuğu hemen büyütüp akıl baliğ yapın, mümkün mü? İster aşılama, ister çiftleşme deyin her şey tekten çifte dönüşüyor. Ağaç tektir; bolca çiçek açar, bolca meyve verir kurur gene ağaç tek kalır. İşte insanın yaratılışında da binlerce sperm arasından bir tanesi seçiliyor ve hayat buluyor; bu seçilmişlik, diğerlerinin arasından ayrılmasına ve bir değer kazanmasına vesile oluyor.

İnsanlar arasından birini, bir makama getireceğiniz zaman sınava tabi tutarak en ehil olanı seçersiniz ki bu da onun şereflendirilmesidir ve ayrıca bir sorumluluk almasıdır. O kişiye artık aldığı sorumluluğu yerine getirdiği kadar değer verilir. Yerine getirmediğinde oradan alaşağı edilir. İşte, bu örnekten yola çıkarsak, seçilen insanoğlu da sorumluluğunu manevi anlamda bilmeyenlerden ise o atılan sperm gibi değersizleşir.

Var oluşumuz, nefes alışımız, son nefese kadar birçok nimetlere sahip oluşumuz adeta beyinleri çatlatırcasına anlatılıyor ki aklı örten heva perdesi kalksın. Neden iman edip şükretmiyorsunuz?! Var oluşun, ölümün önüne geçebiliyor musunuz ki size haber verilen, o, inanmadığınız diriliş gününde başınıza gelecek azabın önüne de geçebilesiniz.

❀ ❀ ❀

أَفَرَءَيْتُم مَّا تَحْرُثُونَ ﴿٦٣﴾ ءَأَنتُمْ تَزْرَعُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ ٱلزَّٰرِعُونَ ﴿٦٤﴾ لَوْ
نَشَآءُ لَجَعَلْنَٰهُ حُطَٰمًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ ﴿٦٥﴾ إِنَّا لَمُغْرَمُونَ ﴿٦٦﴾ بَلْ
نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٦٧﴾ أَفَرَءَيْتُمُ ٱلْمَآءَ ٱلَّذِى تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾ ءَأَنتُمْ
أَنزَلْتُمُوهُ مِنَ ٱلْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ ٱلْمُنزِلُونَ ﴿٦٩﴾ لَوْ نَشَآءُ جَعَلْنَٰهُ أُجَاجًا
فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

56: 63 Şimdi bana ekmekte olduğunuz (tohum)**u haber verin.**

56: 64 Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitirenler biz miyiz?

56: 65 Eğer dileseydik muhakkak ki onu (tohumsuz) **bir ot kırıntısı yapardık da siz de şaşakalırdınız.**

56: 66 (Şöyle derdiniz:) **"Biz hakikaten ağır borca uğratılmışızdır."**

56: 67 "Daha doğrusu biz (umduğumuzdan) **mahrum kalmışlarız."**

56: 68 Şimdi içmekte olduğunuz suyu söyleyin bana.

56: 69 Onu buluttan siz mi indirdiniz, yoksa indiriciler biz miyiz?

56: 70 Eğer dileseydik onu (içilmeyecek) **tuzlu bir su yapardık. O halde şükretmeli değil misiniz?**

Suyun indirildiğini, nasıl arındırıldığını, tohumu yeşertmediğinde veya binlerce sperm içerisinden (tüp bebek falan uğraşlarına rağmen) birine dahi olsa hayat vermekten mahrum kaldığınızı; Allah dilemedikçe bir şey yapmaya kadir olmadığınızı görüp, hâlâ mı aklın önündeki perdeyi kaldırıp, iman edip yaratıcıya şükretmeyeceksiniz?

❁ ❁ ❁

أَفَرَءَيْتُمُ النَّارَ الَّتِى تُورُونَ ﴿٧١﴾ ءَأَنتُمْ أَنشَأْتُمْ شَجَرَتَهَآ أَمْ نَحْنُ

الْمُنشِـُٔونَ ﴿٧٢﴾ نَحْنُ جَعَلْنَـٰهَا تَذْكِرَةً وَمَتَـٰعًا لِّلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾ فَسَبِّحْ

بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

56: 71 Şimdi bana (yeşil bir ağaçtan) **çakmakta olduğunuz ateşi söyleyin.**

56: 72 Onun ağacını siz mi yaratdınız, yoksa yaratanlar biz miyiz?

56: 73 Biz onu hem bir ibret, hem çöl yolcularına bir fâide kıldık.

56: 74 O halde Rabbini o büyük adiyle tespih (ve tenzih) **et.**

Ateş ve su, insan için hem nimet, hem de felaket olabiliyor. Bunun gibi her bir nimette kullanılışına göre hayır veya şerre sebep olabiliyor. Ey münkirler! Dünya ateşi, o büyük ateşi hatırlatan bir öğüttür. Bugün ateşten yararlanır, vereceği zararı önleyebilirsiniz, ama o gün bu ateş, içerisine düşeceğiniz ağzı kapatılmış tandır olacaktır.

Ey münkirler! Rabbi ister takdir edin, ister etmeyin siz kaybedersiniz; gelip geçici kariyerler, itibarlar veya itibar sahibi kimselerin yanında olmak, takdirlerini, sevgilerini kazanmak ne kadar hoşunuza gidiyor; bir düşünün, O, yüce Rabbe muhatap olmanın kazandıracağı şerefi, izzeti, vereceği mükâfatı kim verebilir! İşte müminler bu şerefe sahip olacaktır. Siz bilirsiniz, isterseniz değerinizi yükseltin, isterseniz alçaltın.![334]

O, yüce Allah'ı, tüm kâinat ve müminler tespih ederler. O zatında yücedir, azim sahibidir. Ona ne zarar veren olabilir, ne de işine engel olunabilir.

❁ ❁ ❁

فَلَآ أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ ﴿٧٥﴾ وَإِنَّهُۥ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾ إِنَّهُۥ

لَقُرْءَانٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾ فِى كِتَٰبٍ مَّكْنُونٍ ﴿٧٨﴾

56: 75 Hayır, (hakikatler kâfirlerin dedikleri gibi değildir). **İşte yıldızların düştüğü yerlere andediyorum.**

56: 76 Ki hakikaten bu, eğer bilirseniz, büyük bir anttır,

56: 77 Muhakkak o, elbette çok şerefli bir Kur'an'dır,

---

[334] Bkz. 35/10

56: 78 ki Sıyânet edilmiş bir kitapta (yazılı) **dır.**

Vahiy, inerken hiçbir surette müdahale edilmeden doğrudan Peygamberimize indirilmiştir. İndirildikten sonra Peygamberin bile müdahalesi asla söz konusu olamaz. İlahi ayetler, birbirine bağlı, insicamlı, müdahale edilmesi mümkün olmayan muhkem yıldızlar gibidir.

Gecenin karanlığında, muhteşem yıldızları seyretmek nasıl ruha bir dinginlik, huzur veriyor bilenlere yol gösteriyorsa; Allah'ın her bir ayeti de okuyanlara huzur, haz veren, müminlere yol gösteren uyarılardır. Şu gökteki yıldızlara belki ulaşamayız ama Allah, ayetlerini indirmiş, onunla birebir muhatabız; onunla hayata bakanın akl-ı selimleşiyor, öteleri, yarınları idrak ettikçe, Allah'ın, kulları üzerindeki ikram ve ihsanı fark edildikçe şükre kavuşturan imana eriliyor.[335]

"Şerefli bir Kur'andır" ifadesinde derin bir incelik vardır. Kur'an'ın dışında, çok okunan bir kitap hem okuyana, hem dinleyene usanç verir. Hatta, birisi bir mevzuyu sık sık tekrarlasa kızılır. Hâlbuki Kur'an okundukça, dinlendikçe haz, huzur verdiği gibi, ne kadar tekrar edilirse o kadar, insanın ufku açılıyor. Bu nedenle sahibine usanç vermez. 43/43. ayetiyle beraber düşündüğümüzde onu anlayarak okuyup yaşamaya çalışanlar anacak şerefli makama ereceklerdir.

Şu bahsi edilen yıldızların, yörüngesini bilmesek imanımızda bir problem olmaz ama Kur'an'a dair en azından temel esprisi (Tevhit-şirk-samimiyet) kavranmadığında imanda sıkıntılar oluşur. "Eğer bilirseniz bu en güzel teyittir; O, gerçekten değerli bir hitabedir; sağlam korunan bir kitap içindedir." Bu sözün doğrudan Allah'tan olduğuna inanmamız için bizzat Allah, yemin ediyor; mukayese ve muhakeme edebileceğimiz açık deliller veriyor. Vah-

---

[335] Bkz. 15/9, 17, 18; 41/42; 43/43, 44; 69/43-46

yin perderpey indirilişi üzerinde düşünürsek mevzuyu daha iyi anlamış oluruz. Çünkü tedricilik, bir şeyi anlamak, özümsemek için elzemdir. Onun için vahiy topyekun değil, 23 yılda indirilmiştir. Hz. Peygamber, 23 yıl, ayetler doğrultusunda hareket edince, etrafındaki temiz kalpliler baktılar ki vahiyle gelen her şey, herkesin yararına, faydasına olan şeyler. İyilik yapmak, kula kul olmamak, kötülüklerden beri, temiz yaşamak, birbirlerine veli olmak...

Bizler, öyle şanslı bir ümmetiz ki Kitabımız diğer kitaplar gibi tahrif olmaktan korunmuştur. Dinini, dosdoğru öğrenmek isteyen herkes, onunla direk muhatap olma, onunla istikamet üzere yürüme imkanına sahiptir. O halde, onun bunun ağzına bakarak değil, dinimizi kaynağından öğrenip, diğer anlayış ve görüşlerden istifade etmeliyiz. İman edenler için en büyük nimet, Allah'a yakın olmak, rızasını kazanıp yanındaki değerini artırıp, sevgisine mazhar olmaktır. İşte peygamberimiz, Allah'ın ayetleriyle ruhi olgunluğa erip, amellerini güzelleştirdikçe insanlığa önder ve rehber olmuştur. Onu çekemeyenler, onun kişiliğine, duruşuna hayran olup, El-Emin lakabıyla övmekten kendilerini alamamışlardır. Demek ki bizlerde Kur'an'ı ahlak edinirsek, şerefli, sevilen, övülen, takdir edilenlerden oluruz. Şimdi, sen kalk bu şerefi görme, fanilerin takdirini, beğenisini, sevgisini kazanmak için uğraş dur! Kime, ne adına, ne uğruna bu uğraş!?

❁ ❁ ❁

لَا يَمَسُّهُۥٓ إِلَّا ٱلْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾

56: 79 Ona tam bir surette temizlenmiş olanlardan başkası el süremez.

Rabbimiz, defaatle teyit ederek, Kur'an okuyanlara, Kur'an hakkında olumlu veya olumsuz tartışanlara söylüyor. "...Onu tahrif etmek için hiçbir kimse el uzatamaz.' Bu ayet, siyak ve sibakıyla

ele alındığında; buradaki "dokunma" anlamına gelen "mes" kelimesi, Kur'an'ın içeriğinin Peygamber'e iletilmesinde, meleklerden başkasının rolünün olmayacağını ve müşriklerin iddia ettikleri gibi kâhin veya şair sözü olmadığını ifade etmekte.[336]

Bu, 'temizlenenlerden maksadı' şöyle de değerlendirebiliriz: O'nun (Kur'an'ın) faydasını, bereketini, Allah'ın zikriyle mutmain olan, haşyet sahibi, yani imanına herhangi bir şek ve şüphe karıştırmamış, salih amelleri gereği gibi yerine getiren kimseler görür.[337]

Siyak ve sibakından, 'Kur'an'a abdestsiz dokunmayın' ifadesinin anlaşılması mümkün değilken bu anlayış, kabul görmüş, doğrular ayetlerle açıklansa da hep günah işleme korkusuyla Kur'an'dan uzak kalınmış. Demek ki şuur altına yerleştirilenleri değiştirmek çokta kolay olmuyor. Kitapla iç içe iken ondan uzak kalmak veya hurafi bilgilerle ona yaklaşmakla yola revan olunmaz. Peygamberin, farklı görüş ve fikir sahibi kimselere 'siz anlayamazsınız' demediği, tebessüm ederek 'öyle değil böyledir' dediği rivayetler arasındadır. Niye? Çünkü, anlayışın önü tıkanırsa, akıl iptal edilir; asrın idrakine Kur'an'ı söyleten olmaz.

Bugün, insanlık, modanın arkasında sürükleniyorsa veya tesbih ve zikir adına içi boşaltılmış anışlarla günü gün ediyorsa hep bu sebeptendir. Allah, derken, Allah'ın rızasından uzak yaşamın adı ne? O'nu tesbih etmek, zikretmek ne demek? Allah'ın Kitabıyla muhatap olmak ne demek?

O halde, kitabımızla aramıza engel, mânialar koymadan, acele etmeden, düşünerek, anlamaya çalışalım ki bu hal üzere Kur'an

---

[336] Bkz. 26/210-212; 37/7-10
[337] Bkz. 13/28; 39/23-27

okuyanlara, anlayış verileceği, Rasihunlardan olacakları da müjdeleniyor.[338]

Kur'anı, insanların zihinsel, duygusal kirliliği, ön yargıları, taassupları, atalardan gördükleri mülhem yaklaşımlarla okursanız muradını anlayamazsınız. 'O'nu ancak temiz olanlar anlar' derken bu kirlenmişler mi dokunamaz anlamındadır. Hayır! Problem dokunmakta değil, problem onun mesajını kirletmek, mesajı bozmaktadır. Ama bilinsin ki Kur'an'ın aslına kimse dokunamaz. Mesela, siyer bilgileri arasında, Ömer'in bin Hattap Hz. Peygamberi öldürmeye giderken yolda kız kardeşinin de Müslüman olduğu söylenince o hemen kardeşinin evine gidip büyük bir öfke ile kapıyı çalıyor onun geldiğini gören kız kardeşi, hemen okudukları sayfaları saklıyor. Ömer, "sizde mi Muhammed'e iman ettiniz?" diyerek onları tartaklayınca, kardeşi, "iman ettik ne yaparsan yap dinimizden dönmeyiz" deyince; Ömer, okudukları şeyi getirmelerini istiyor; hikâye, bu ya, "hayır sen müşriksin(necis) git, abdest al" diyesiymiş? Şimdi, bu yaklaşım, insanı daha da öfkelendirmez mi? Hidayet bulması nasip olabilecekken kaçırtmaz mı? Gel gör ki öylesine benimsenmiş ki, Kur'an'ın ele alınması konusunda hemen heyecanla bu olay anlatılır ve 'abdestsiz ele alırsan çarpılırsın' diye korkular yaratılır. Hâlbuki bu Kitap, karşıtları tarafından daha çok incelenerek tahrif edilmeye çalışılırken, ne hikmetse hiç maddi anlamda çarpılanı da yok.(!) Adam, abdestin, Kur'an'ın ne olduğunu bilmiyor, 'aman dokunma abdestsizsin' diyeceksin, 'abdest ne, ben, bu kitabı okumak istiyorum' deyince ona da dokunma diyebilirsin ama yanlış yapmış olursun. Müşriğin abdest neyine?!

Bu anlamda Şevkâni gibi âlimler, ayetin Mushaf ile değil levh-i mahfuz ile ilgili olduğunu, abdestli olmayanın mushafa dokunmasını meneden hadislerin de sahih olmadığını yahut sahih olsa bile

---

[338] Bkz. 3/7; 5/16; 8/29; 29/69

orada müşriklerin kastedildiğini ileri sürerek, abdestli olmayan, cünüp ve adet halindeki kimselerin mushafa dokunmasını ve onu okumasını caiz görmüşlerdir. Abdestin gerekliliği yönündeki içtihadı esas alan ve kutsal kitabına saygısının bir nişanesi olarak, ona el sürerken abdestli olmaya gayret eden bir müminin, bu davranışı takdirle karşılanır. Fakat, bu hükmün, Kur'an'la yakından ilgilenme ve manaları üzerinde düşünme çabasını engelleyen bir set gibi algılanması kuşkusuz yanlış olur. İmam Malik gibi İslam âlimleri, Kur'an eğitim-öğretiminin ve sıkıntıya yol açan durumların ayrı mütalâa edilmesi gerektiğini gösteren fetvalar vermişlerdir. Mushafa dokunmadan Kur'an okunması veya tercümesine el sürülmesi için abdest almak ise genel olarak gerekli görülmemiş, sadece tavsiye edilmiştir." [339]

Bu ayeti Mustafa İslamoğlu tefsirinde: Mushafa abdestli dokunup dokunmamanın hükmüyle herhangi bir alakasının olmadığını şıklarla açıklamış;

a) bu ayet indiğinde henüz elde kitap denilebilecek bir Mushaf bulunmamaktadır.

b) O dönemde henüz abdesti farz kılan 5/6. ayet inmemişti.

c) Ayetin hitap bağlamı müminler değil, kâfirlerdir."

Mevdudi ise bu hususta; "...Bu kitabın levh-i Mahfuz'da korunmuş olduğunu ve hiç kimsenin ona müdahale edemeyeceği gerçeğinden hareketle, müşriklerin ileri sürdükleri iddialarına bir reddiyedir. Dolayısıyla "Kur'an'a abdestsiz dokunmak yasaktır" şeklinde fıkhi bir hüküm çıkarmak doğru değildir ve açıkça ayetin nüzul sebebinin de bu olmadığını söyleyebiliriz. Ancak Allah indinde bu kitaba, ilahi bir kitap olarak iman edenlerin, temiz olmadan dokunmaktan kaçınmaları gerektiği öne sürülebilir. Bu mesele hakkında muhtelif rivayetleri zikretmekte yarar görüyoruz: demiş

[339] Kur'an Yolu. Diyanet İş. Baş. Yay. Ankara-2004

Hz. Ali'den rivayet edildiğine göre, cünüplüğün dışında hiçbir şey Hz. Peygamber'i Kur'an okumaktan alıkoymazdı.

Hz. Peygamber, cenabet ve hayız halinde olanların Kur'an okumamalarını emretmiştir.

Birçok ravide "Kur'an'ı, dokunmamak kaydıyla görerek ve ezbere okumak veya dua mahiyetinde olan ayetler abdestsiz de caizdir" şeklindeki görüşe katılmışlardır. Hz. Ömer, Hz. Ali, Hasan Basri, İbrahim Nehai ve İmam Zühri'ye göre, cünüp, hayız ve nifas halinde Kur'an okumak mekruhtur.

Hanefiler, Şafiler, Malikiler, Hanbelîler, Kur'an'ı abdestsiz okumanın caiz olmadığında hemen hemen ortak görüş belirtseler de Kur'an'ı bir kılıf içinde tutarak okumak veya öğretmen ve öğrenci Kur'an öğrendikleri, öğrettikleri için istisna tutmuşlardır. Hatta, Kur'an öğrenmek için hayızlı kadınlar dahi Kur'an'a dokunabilir, demişlerdir. İmam Malik'in görüşü ise " Cünüp bir halde okumak yasaktır. Ama hayız halinde kadının Kur'an okuması caizdir. Çünkü onu, uzun bir süre Kur'an okumaktan nehyederseniz, Kur'an'ı unutur.

Zahiriye Mezhebine göre, Kur'an'ı okumak veya dokunmak her halükârda (cünüp, hayız, nifas, abdestsiz vs.) caizdir. (İbn Hazm, el-Muhalla, cilt: 1, Sh. 77-84) bu meseleyi ayrıntılı bir şekilde ele alan İbn Hazm, kendi görüşleri hakkında sağlam deliller öne sürmüş ve "Fakihleri Kur'ana dokunmak ve okumak hakkında ileri sürdükleri delillerin hiçbiri ne Kur'an'da ne de sünnet' sabit değildir" demiştir."[340]

Şimdi, bu ihtilaflı görüşlerin içerisinden hangisi ile amel edilecektir? Kitabın kendisi mi, muhtevası mı? Maddesi mi, manası mı? Bu önemli çizgiyi ayıramayan Müslümanlar, Kur'an'ın muhtevasından uzak kaldıkları için ilahi emirlere aykırı hareket ederler.

---

[340] Tefhiu'l Kur'an

Kur'an'ı öpüp başının üstüne koyarlarken, emirlerini ciddi bir rahatsızlık duymadan çiğnerler, saygı adına Kur'an'a abdestsiz dokunup dokunmama gibi ihtilaflı mevzularda birbirlerini tekfir edecek suçlamalarda bulunabilirler. Müslümanlar, şuradan, buradan kulaktan duymalarla hareket etme yerine araştırıp gönlünün mutmain olduğu kanaate göre hareket etmelidirler. İhtilafları, tefrika sebebi kılma vebalinden sakınarak, haşyet içerisinde Kur'an'ı, anlayıp, yaşayıp, yaşatma bereketine ermek için, engellere takılmadan muvaffakiyete ermeye çalışılmalıdır.[341]

❁ ❁ ❁

تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

56: 80 (O) **âlemlerin Rabbinden indirilmedir.**

Bu ayette üstteki görüşleri doğrular mahiyettedir. Yani, Müşriklerin, Kur'an hakkındaki iddialarına bir reddiyedir. Nitekim, Allah, Kur'an'ın muhtelif yerlerinde bu bildirilerin kendi katından olduğuna dair yemin ediyor. Münkirler, inatla örttükleri akıllarından gaflet perdesini kaldırır ve düşünürlerse bu davetin yaratıcıya ait olduğunu anlar , iman ederler.

Ey aklı rafa kaldıran, düşüncesini, hesabını hevai arzularına göre işletenler! Ne anlamaz, akletmez varlıklarsınız? Neden, aklın önündeki zaaf, zan, tutku, inat ve gurur perdesini kaldırıp düşünmüyorsunuz?[342]

❁ ❁ ❁

[341] Bkz. 4/43, 5/6
[342] Bkz. 15/9; 26/210; 211; 41/41, 42

أَفَبِهٰذَا الْحَدِيثِ أَنتُم مُّدْهِنُونَ ﴿٨١﴾ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾ فَلَوْلَآ إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ ﴿٨٣﴾ وَأَنتُمْ حِينَئِذٍ تَنظُرُونَ ﴿٨٤﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنكُمْ وَلٰكِن لَّا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾ فَلَوْلَآ إِن كُنتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾ تَرْجِعُونَهَآ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾

56: 81 Şimdi siz bu kelâmı mı hor görücülersiniz?

56: 82 Rızkınıza (şükür edeceğinize) **siz behemehâl tekzibe mi kalkışırsınız?**

56: 83 Hele (can) **boğaza gelince,**

56: 84 O vakit siz görürsünüz!

56: 85 Biz ona sizden yakınız. Fakat görmezsiniz.

56: 86 İşte mademki (tekrar dirilerek) **ceza görmeyecekmişsiniz,**

56: 87 Onu (ta boğazınıza gelince cesedinize) **geri çevirseniz a! Eğer** (iddianızda) **sadıklarsanız...**

Bu ayetlerde kitabın, Cenabı Hak tarafından kullarına büyük bir lütuf olarak indirildiğine ve buna şükretmeleri gerektiğine işaret ediliyor.

Bütün olaylar, oluşlar, sahip olduğunuz nimetler, yaratıcının kudretini, büyüklüğünü; sizi ilk yarattığı gibi yeniden diriltip hesap sormaya kadir olduğunun delili değil midir?

Siz, bu vahyi bildirilere inanmıyor musunuz? Şu dünyada yanan ateş, o büyük ateşi hatırlatan bir öğüt değil midir? Sizlerin bu rahmeti yalanlamanız yanınıza mı kalacak? Hâlbuki bu kitap rızkı, bu kitap azığı, öteki rızıkların tamamına ulaşma kapılarını açan en

büyük bir rızktır. Bu rızka, teşekkür edeceğinize yalanlıyor musunuz?

Burada bahsi edilen şükür, insanı insan yapan, Rabbin rızası doğrultusunda hayatı anlamlı kılan, size anlam katan Kitaba inanarak yaşamaktır. Gayeyi bilmek gerekir, gayeyi bilmeyince nimete karşı nankörlük yapılabilir. Onun için Allah'ın verdiği nimetlerin gayesini bilip o amaca göre hareket etmek gerekir. Biline ki Allah, insanı hayatın merkezine yerleştirmiştir, yani sen ey insanoğlu hayatın merkezinde önemli yerdesin, bu hayatın mimarısın; bunun teşekkürü de senin, "Rabbim! Ben de seni hayatın merkezine yerleştiriyorum" diyebilmektedir.

Gerçek teşekkür, insanın nerde olduğunu, kim olduğunu, kime muhatap olduğunu bilerek; o bildiği yaratıcıyı hayatının merkezine koymakla mümkündür. Yaratıcıyı, hakkıyla tanımayan insanlar, O'nu razı edebilmenin yolunu tam bilemediklerinden kendilerince razı etmeye çalışırlar, belki de cahilliği sebebiyle razı olmayacağı işleri yaparlar. Dolayısıyla insanın gerçek manada Rabbini tanıması, O'na nasıl kulluk edeceğini, nasıl teslim olacağını, imtihanı nasıl karşılayacağını bilmesi ve Allah'a kulluktaki sorumluluklarını ölüm gelinceye kadar sürdürmesiyle mümkün olacaktır.

Sorulur, haktan gaflet edenlere! Sizler bu rızkı terk mi ediyorsunuz? Siz bilirsiniz, ama unutmayın ki can boğazınıza geldiğinde geri döndürebilecek misiniz? Kim ölümü geri çevirebilmiş? Ölmesin diye aldığınız tedbirler, ağzına bir lokma, bir damla su vermek için çırpınırken, neden onu nasiplendiremiyorsunuz? Başında şaşkın, çaresiz bakıp durursunuz. Söyleyin ona siz mi yoksa ölüm meleği mi daha yakın? Ne ibret almaz varlıklarsınız! Algılama melekelerinizi hevanızla bu kadar örtmeyi nasıl becerebildiniz?(!) Bütün bunlar Allah'tan değil ise, ne diye canı koruyamıyor, çıkmasını engelleyemiyorsunuz?! Bu tertemiz sözlerle, temizlenecek yerde, onu cinler, şeytanlar getirdi diye yalanlamaya çalışıyorsu-

nuz! O can, boğazınıza geldiğinde artık yalanlayamayacaksınız, ama artık pişmanlığın size bir faydası olmayacaktır.

İlmel yakîn, ölümü bilmek, aynel yakîn, ölümle buluşmak, hakkel yakîn de ölümün gerçekleşmesidir. Ölüm anında dünyaya ait perde kapanır, öbür âleme ise açılır. Siz ise, ölenin karşısında bakıp duruyor ve bir şey yapamamanın acizliği içerisindesiniz! Bir gün bizde böyle olacağız duyarlılığı ile değil de olayı, bir film gibi seyrederseniz, ders almazsınız. Oysa düşünenler için en iyi ders; ölümdür. Kur'an'da, iman edenlerle etmeyenlerin durumu en çarpıcı ve etkileyici tasvirlerle anlatılır ve de insanın tek başına, yanında işine yarayacak hiçbir şey götürmeden gittiği de! Bunu çok iyi kavramak lazım, yani bu can, bu dünya ve sahip olduğum her şey bana emanet verildi ve her şey kabir kapısına kadardır.

Ölümle güzel buluşmak, kabirden korkmamak, sorgu suali kolay vermek için hazırlık yapılması gerekir. Amme, Tebareke, Yasin vs. okuyup üflemekle güzel ölünmez.

Allah'ım! Bırakıp gideceklerimize değil, yanımızda getirip yüzümüzü ak edecek amellere rağbet etmemizin duyarlılığına, şevk ve iştiyakına ermek için bizlere yardım et. Allah'ım senin bizden istediklerin, bizi yüceltecek yüce emirlerini yerine getirmek için bizlere şefaat et. Ruhlarımızı Müslümanlar olarak al ki, korktuğumuzdan emin, umduğumuza nail olalım"

❁ ❁ ❁

فَأَمَّآ إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾

وَأَمَّآ إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾ فَسَلَامٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ

الْيَمِينِ ﴿٩١﴾ وَأَمَّا إِن كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٩٢﴾ فَنُزُلٌ مِّنْ

حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ ﴿٩٤﴾

56: 88 Şimdi, (ölene gelince) **eğer o, mukarreblerden ise,**
56: 89 artık rahatlık, güzel rızık ve Naim cenneti (onundur).
56: 90 Eğer sağcılardan ise,
56: 91 Artık sağcılardan selâm sana!
56: 92 Amma eğer tekzipçilerden, sapıklardansa,
56: 93 işte (ona da) **kaynar sudan bir ziyafet!**
56: 94 ve cehenneme bir atılış.

Bu ayetler, insanların ölüm esnasında ve öldükten sonra dirildiklerinde karşılaşacakları durumlardan bahsetmektedir. Mukarrebler, imanında sadık olanlardır. Onlar, hayata nasıl veda ederse etsinler, huzur içerisinde ruhlarını teslim ederler. Onlar için artık, sıkıntı, yorgunluk bitmiş, rahat, huzurlu ve nimetlerle taltif edilecek bir hayata geçiş dönemi başlamıştır.

Sapıklar ise isterse kuştüyü yataklarda ölsünler, azap içerisinde ruhlarını teslim ederler. Fakat dünyalılar bunların farkına varamazlar. Kendilerince üzülür veya sevinirler. İman ehli kimseler ise, kardeşlerinin ölümle rahata erdiğinin ümidi içerisindedirler. Kendileri de iman üzere ölmek ister ve bunun için çalışırlar. İman ile şereflendikleri için Rablerini hamd ile tespih ederler. [343]

Bir düşünürün ifadesiyle: "Ölüm, kelebeğin kozasından çıkışı gibidir. Ruhun bedenden azade oluşudur." Algılamayı, anlamayı, gülmeyi, ilerlemeyi sürdürdüğünüz daha üst bir bilinç düzeyine ulaşmaktır.

Ashab-ul meymene:

---

[343] Bkz. 8/50; 16/28; 32; 21/103; 41/30, 31

a- kitapları sağ tarafından verilenler, b- yüksek makam sahipleri, c- uğurlu olanlar, d- bahtiyar olanlar, e- mesud olanlar, f- doğruyu bulanlar, g- doğruluk-dürüstlük, h- Âdem'in sağındakiler, - arşın sağındakiler, i- cennete girecekler.

Ashab-ul meş'eme:

a- kitapları sol tarafından verilenler, b- düşük mertebe, c- uğursuzluk, d- talihsizlik, e- bedbahtlık, f- eğrilik, g- kötülük, h- Âdem'in solunda yer alanlar. ı- ateşe girecek olanlar.

"Bahtı kara olmak: Talihsiz olmak. Bahtı bağlı olmak; talihi düzgün gitmemek,. Şansız, kısmetsiz, kötü kimse"

Kısaca "Bahtiyar olanlar! Bedbaht olanlar! Durum ve derecelerine göre Cennet ve cehennemde yerlerini alacaklardır.[344]

❁ ❁ ❁

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٩٥﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

56: 95 Şüphesiz ki bu elbette katî bilgi (veren) **hakikatin ta kendisidir.**

56: 96 Haydi, Rabbini o büyük adiyle tespih (ve tenzih) **et.**

Sûre, kıyametin kopacağına, insanların üç sınıfa ayrılacağına yeminle başladı, sonuçta ise, yine bu üç sınıfın karşılaşacakları haber veriliyor Bu durumun o gün, herkes gerçek olduğunu, şu dünyada yaşadığı gibi orada da yaşayarak yakînen görecektir.

Her şey, O büyük kudret sahibinin eseridir. Hiçbir şey amaçsız, plansız ve programsız yaratılmamıştır. Nereden geldiğini, nereye gideceğini bilmeyen, hayatın ve ölümün hikmet ve anlamını bilmez. Ölüm, bir son değil, sonsuzluğa açılan bir kapıdır. Bütün bu bilgileri insanlığa bildiren Rabbimizin ismini anıp Onu tespih ve tenzih edin.[345]

---

[344] Bkz. 56/11-46

[345] Bkz. 10/10; 21/20; 28/70

Rabbimizi bilme şerefinden daha büyük bir şeref, onur ve izzet olamaz. İnsan, ancak bu şerefe nail olarak sonsuza açılan kapıdan içeri girer ve sonsuz mutluluğa erer.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

HADÎD SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, adını 25. ayetinde geçen demir anlamındaki "Hadid" kelimesinden almıştır. 29 ayettir.

25. ayette, demir için kullanılan "enzelna" yani "indirme" kelimesi, yağmur ve güneş ışınları için kullanılan "gökten fiziksel olarak indirme'' anlamı taşımaktadır. Sadece Dünya'daki değil, tüm Güneş Sistemi'ndeki demir, dış uzaydan elde edilmiştir. Çünkü Güneş'in sıcaklığı demir elementinin meydana gelmesi için yeterli değildir.(Güneş'in 6000 0C'lık bir yüzey ısısı ve 20 milyon 0C'lik bir çekirdek ısısı vardır.) Demir, ancak Güneş'ten çok daha büyük yıldızlarda, birkaç yüz milyon dereceye varan sıcaklıklarda oluşabilmektedir. Nova veya Süpernova olarak adlandırılan bu yıldızlardaki demir miktarı belli bir oranı geçince, artık yıldız bunu taşıyamaz ve patlar. Demirin uzaya dağılması işte bu patlamalar sonucunda mümkün olur.

Açık Bilim ve Gökbilim gibi bilim-teknik dergilerinde bu konu ele alınmıştır ve açıklamalar gerçektende demirin atmosferdeki yayılış metodunu açıklamaktadır.

Gökbilim Dergisi bu durum ile ilgili " Deniz tabanında biriken demir–60 yaklaşık 5 milyon yıl önce Güneş'ten 90 ışık yılı uzaklıkta meydana gelen bir Süpernova patlamasının delili olarak yorumlanmıştır. Dünya'nın yeraltı katmanlarında bulunan demir–60 izotopu, yakın uzayda bulunan elementlerin nükleosentez geçirip, önce Dünya atmosferine oradan da yeraltı katmanlarına saplanması sonucu oluşmuştur." gibi açıklamalar yer almaktadır.

Ünlü mikrobiyolog Michael Denton, Nature's Destiny (Doğa'nın Kaderi) adlı kitabında demirin önemini vurgulamıştır: "Hayat ve demir ile kanın kırmızı rengiyle uzaktaki bir yıldızın ölümü arasındaki bu gizemli ve yakın ilişki sadece metallerin biyoloji açısından önemli olduğunu göstermekle kalmaz, aynı zamanda evrenin biyolojik yönden önemini vurgular."

Demire su verilmesi sonunda çelik elde edilir. Demirin çok geniş kullanım alanı vardır. Hiçbir alet yoktur ki demirden olmasın. Zirai aletler, trenler, gemiler, köprüler, uçaklar vs. teknolojinin gelişmesinde demirin tuttuğu yeri saymakla bitiremeyiz." (Ansiklopedik sözlük)

Hayatı kolaylaştıran pek çok ürün demire dayalı olduğu gibi gerek beşeri zaafların vahşete dönüşmesinden ibaret olan haksız saldırılarda, gerekse varlığını korumada, gerek yıkmada, gerekse yapmada, ihtiyaçları karşılamada, demir, olmazsa olmazlardandır. Kısacası demir, kontrollü kullanıldığında insanlık için büyük yararlar, kontrolsüz kullanım ise büyük tehlikeler taşıyan başka nesneleri ve imkânları da güçlü bir biçimde temsil eden bir örnektir. Başka elementlerle birleşmiş durumda pek çok mineralde de bulunan demir, insan vücudu bakımından da özel bir öneme haizdir. İnsan

vücudunda demir eksikliğinin yol açtığı kansızlık en sık rastlanan kansızlık tipidir.

Rahman sûresinde de belirtildiği gibi, Allah'ın hangi nimetini yalanlayabiliriz ki dinini de yalanlayalım.

Sûre, İslam toplumunu oluşturacak insanların, ne gibi özelliklere sahip olmalarını ve yapmaları gereken hususları ele almaktadır.

Rivayetlere göre sûre, Müslümanların, Medine'de zor günler yaşadıkları bir dönemde nazil olmuştur. Onun içindir ki Rabbimiz, Müslümanlara dinlerine sahip çıkmalarını, davalarına sımsıkı sarılmalarını, inançları uğrunda bütün güçleriyle gereken fedakârlıkları yapmaları gerektiğini hatırlatmaktadır.

Sûre, Allah'a hamd ile başlamakta ve sûrenin sonuna kadar Allah'ın bazı sıfatları müminlere hatırlatılmaktadır. Zira, Allah'ı hakkıyla vahiy doğrultusunda tanıyanlar, O'nu ancak hamd ile tespih ederler. O'na itaat edip rızasını kazanma hususunda en ufak bir tereddüt göstermeden bedel ödemekten çekinmezler. Gafleti, zaafı sonucu yapmadığı veya içerisine düşmüş oldukları hatalarından dolayı affına sığınır, yapmaları gereken şeyler için yardım edip güç vermesini, yapamayacağı şeyler için de sabır vermesini talep ederler.

Tüm hatırlatmalara rağmen hakikati yalanlayanlar, için ahirette onların başını ezecek demirden tokmaklar olacaktır.

Peygamberlere kitap ve mizan indirilerek, fert ve toplum hayatına bir düzen getirilir. İnsanoğlu, yeryüzünde Allah'ın hâkimiyetini tesis ederek, ilahi adaleti dikkate alarak hareket ettiğinde ferdi ve toplumsal hayatlarında, sosyal, siyasal, ekonomi, hukuki eğitim vs. alanlarda dengeyi sağlama imkânına sahip olacaktır.

Sûrede, Müslümanlara, kitapla aralarında sahih bir bağlantı kurarak, onun rehberliğinde Rabbi gereği gibi tanıyıp, gereğince hareket etmeleri noktasında ciddi uyarılar yer almaktadır. Önceki kitap ehli gibi kitapla bağlantılarını yanlış kuranlar, kitapla araları-

na mesafe koyanlar, ayetleri dünyevi emelleri uğruna satanlar, kitabını ruhbanların tekeline bırakanların, kalplerinin katılaşıp haktan sapacaklarını haber veriyor.

❀ ❀ ❀

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۚ يُحْيِي وَيُمِيتُ ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

57: 1 Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ı tespih (ve tenzih) **etmektedir. O,** (mülkünde) **galibi-i mutlak,** (sun'unda [işinde, eserinde]) **sahib-i hikmettir.**

57: 2 Göklerin ve yerin mülk (-ü tasarruf) **u O'nundur. Hem diriltir, hem öldürür. O, her şey'e hakkiyle kadirdir.**

Allah'ın ezeli ve ebedi yoktur. O kendi zatında tektir. Her şeyi hükmü altında tutan, mülkün sahibidir. Müşrikler hariç, her şey, Allah'a tam bir teslimiyet ile itaat etmiştir. Kâfirden başka kim ona isyan edebilir. Buna rağmen onlarda onun hükmüne boyun eğicidirler. Doğuma-ölüme, başına gelenlere gücü yeten var mı?

"Allah Azizdir, Hâkimdir." İnsanoğlu, iğneden ipliğe varıncaya kadar O'na muhtaçtır. Bu acziyetin karşısında iradeli, şuurlu bir imanla izzete erme imkânına da sahiptir; yaptıklarında hiçbir inisiyatifi olmasaydı masum sayılırdı. O, mutlak irade sahibi Allah, kullarına da irade vermiş ve kendi iradesini de kulun iradesini kullanması doğrultusunda hükmetmiştir. İnsan, bunu idrak ettikçe daha iyi anlıyor ve O'na dayanıp rızası doğrultusunda hareket ettikçe daha bir güç ve güven kazanıyor. Allah'ın gücüne karşı koyacak hiçbir güç yok. Bu, başka hiçbir güç yok manasın da anlaşılmamalıdır. Şer güçler, kontrol altına alınmadığı zaman zalimlerin türemesine sebep olur. Bunlar gerçek ve yenilmez güçler değillerdir. Eninde sonunda Allah'ın iradesine boyun eğecekler ve ilahi

azaptan kurtulamayacaklardır. Allah, bu gibi zalimlere sadece "mühlet" vermektedir.

Dolayısıyla 'en güçlü' Allah olduğuna göre, inanç sahibinin de "en güçlü" olması gerekir. Buda ancak akıl, irade ve şuur ile inancın gereği yerine getirildiği oranda mümkün olacaktır. İşte insanı, aziz olan Allah'ın karşısında aziz eden düsturda budur.[346]

Hiçbir şey Allah'tan bağımsız olmadığı gibi, her insanda yaptığından sorumludur, sonuçlarına katlanacaktır.

Öldürende, diriltende Odur. Âlimdir her şeyin künhüne(her şeyi bütün esaslarına) vakıftır. Mülk Onundur. Sonunda bütün işler Ona döndürülür.

❁ ❁ ❁

هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

57: 3 O, hem evveldir, hem âhirdir, hem zahirdir, hem batındır. O, her şey'i kemaliyle bilendir.

Allah'ın, öncesi ve sonrası yoktur. O, varlığı kendinden olandır. Zahirdir, varlık âlemi O'nun açık delilidir; Batındır. Zatının hakikati vahiyle kavranır, duyular ve akılla idrak edilemez. Bilgisi verilmeyen şeyin peşine düşmek, Allah'ı görme, O'na biçim verme abes bir şeydir. O, her şeyi görür ama O, görülmez; vakti zamanı gelirse Allah dilerse görünür ve görülür.[347]

❁ ❁ ❁

هُوَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى

الْعَرْشِ ۜ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ

---

[346] Bkz. 3/139; 35/10

[347] Bkz. 6/103; 7/143; 17/36; 75/22, 23

السَّمَآءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿٤﴾ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾
يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ ۚ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
﴿٦﴾

57: 4 O, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra (hükmü) **arşı istilâ edendir. Yere giren, oradan çıkan, gökten inen, oraya yükselen şeyleri O bilir. Nerede olursanız olun, O, sizinle beraberdir. Ne yaparsanız Allah hakkiyle görücüdür.**

57: 5 Göklerin ve yerin mülk (-ü tasarruf)**u O'nundur.** (Bütün) **işler ancak Ona döndürülür.**

57: 6 O, geceyi gündüzün içerisine sokar, gündüzü de gecenin içine katar. O, sinelerde gizlenenleri hakkiyle bilendir.

Allah, hükümranlık makamında işleri düzene koyup idare edendir. Hangi güç böyle bir şey yaratıp ve insicam içerisinde idare edebilir. Hadi, gücünüz varsa siz de yapın ve idare edin. Yapamayacağınıza ve idare edemeyeceğinize göre hakikati idrak edip, Allah'ın davetine icabet edin, bilin ki bütün bunları yapan Allah, sizi öldükten sonra da diriltecektir.

Allah, kâinatı arşından (Yüksekliği sebebiyle bütün cisimleri içine alan ve Allah'ın istiva (iki şeyin aynı, eşit olması) idare etmektedir. Ve kullarının amaçlarını, neyi hedeflediklerini, neyi elde etmek için bedel ödediklerini bilir.[348] Allah'ın her şeyi bildiğine inananlar, neyi niçin yaptığını bilerek, hayatını Allah'ın rızasına

[348] Bkz. 11/7; 25/59; 32/4

göre ayarlamalı ve dünyevi emelleri O'nun rızasının önüne geçirmemelidir.

❁ ❁ ❁

اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَاَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ ۖ فَالَّذِينَ اٰمَنُوا

مِنْكُمْ وَاَنْفَقُوا لَهُمْ اَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

57:7 Allah'a ve peygamberine îman (etmekte sebat) **edin,** (Sizden evvel geçenlerin ardından Allah'ın) **size** (tasarruf için) **vekâlet verdiği** (mal)**dan** (Onun uğrunda) **harcayın, içinizden iman edip de** (o suretle) **harcayanlar** (yok mu) **onlar için büyük mükâfat vardır.**

Rivayetlere göre bu ayet, Tebük seferiyle ilgili olarak inmiştir. Bu seferde büyük mali fedakârlıklarda bulunan Hz. Ebu-Bekir ve Hz. Osman'a işaret edilmiştir. Ayrıca gerçekte malın Allah'ın olduğu hatırlatılarak, Allah'ın verdiği malın yerli yerince kullanılması istenmiştir. Beşinci ayette de belirtildiği gibi mülk, yalnızca O'nundur. İnfak etmenizi isterken mülkünden, size emanet olarak verdiklerinden, varis kıldıklarından istemektedir.

Bir düşünelim, şu, 'senin' bu, 'benim' dediklerimizin hepsinin sahibi Allah değil midir? Eğer böyle olmasaydı mülkü, bu kadar kolay kullanabilir miydik? Hangi zengin bu kadar karşılıksız, minnetsiz verirdi? Kim bitimsiz nimetlere sahiptir ki her isteyene verebilsin? Madem her şeyin sahibi O, mülkünün üzerinde söz sahibi de O'dur. O halde mülkün sahibinin emanet olarak verdiğini istediği zaman, istediği yere, istediği şekilde verin de ahirette kendinize yatırım yapın. Eğer inanıyorsanız istenileni yerine getirirseniz dünya ve ahiretinizi mamur etmiş olursunuz.

❁ ❁ ❁

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ۚ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ

مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

57:8 Peygamber, Rabbinize iman etmeniz için sizi davet edip dururken, size ne oluyor ki Allah'a iman etmiyorsunuz? Hâlbuki O, sizden katî teminat da almıştı. Eğer Ona iman edeceklerseniz (hemen buna koşun).

Buradaki sözden maksat, Araf suresi, yüz yetmiş ikinci ayette; "insanların yaratılmadan önce ruhlar âleminde Allah'a verilen söz" olabileceği gibi, Akabe ve Hudeybiye'de verilen söz de olabilir. Bu sözün daha çok ikinci şık olduğunu, "Resule iman edip, üzerinde tasarrufa yetkili kıldığı şeylerden harcayın" ifadesinden anlıyoruz. İşte bu ayet, ölüm kalım mücadelesi verenlere imkân ve şartları müsait olduğu halde seyirci kalanlara, imani, insani, vicdani duygularını sorgulamaları ihtar ediyor adeta. Çünkü, Resul ve ashap'ın davaları uğrunda gösterdikleri fedakârlıklar, meselenin ciddiyetini ve ehemmiyetinin göstergesiydi. Ancak, cehalet içerisinde olanlar ve Resule karşı çıkanlar bu davayı desteklemekten imtina ederler. Korku, çıkar, iktidar hırsı, taassup, su-i zan ve önyargı ile akıllarını örttüklerinden böyle davranırlar. Bu hâl, önü alınmadığında insanı Ebu Cehilliğe kadar sürükler. Ayette "eğer inanırsanız" hayırlara nail olursunuz ifadesinden de bu mesajı anlıyoruz. Yoksa nasıl olurda bir mü'min vekili olduğu mülk sahibinin isteği doğrultusunda hareket etmez. İster iman edin, ister etmeyin; ister verin, ister vermeyin. Bir gün, o benim verdiklerim elinizden alınacak, ahiret için yatırım yapmamışsanız perişan olacaksınız.

Kim ihlâsla malının iyisini seçerek Allah'ın kendisine daha iyisini vereceğini umarak verirse, onun için büyük bir mükâfat

vardır. Eğer cidden mümin olmak istiyorsanız bu davete olumlu cevap verin.

Bilinsin ki cihad için kişinin malını sarf etmesi tüm infaklardan daha üstündür. Çünkü İslam hâkim olursa, haksızlık, zulüm, sömürü bitecek, insanlara iş istihdamı oluşturulacak. Aciz, çaresizlerin geçim sıkıntıları giderilecektir. Bu gerçeği idrak edip içselleştirenler, samimiyetle infak etmekten büyük zevk alarak hareket edeceklerdir.

İnfak, Allah sana ne veridiyse onu vermendir. Elinle, dilinle, malınla, aklınla, ilminle neye sahipsen onu şuurla itidal üzere paylaşmandır.

❁ ❁ ❁

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٩﴾

57:9 O, sizi (küfür) **karanlıklar**(ın) **dan** (iman) **aydınlığ**(ın)**a çıkarmak için kulunun üzerine açık açık âyetler indirmekte olandır. Şüphesiz ki Allah sizi çok esirgeyen, rahmetini râygân** (karşılıksız veren) **edendir.**

Bir imtihan gereği, insan fıtratı takvaya da fucura da müsait kılınmıştır. Allah, kullarının takva yönünü geliştirmesini istediğinden, insanlar arasından seçtiği elçileri ile selamet diyarına istikamet üzere yürüyecekleri yolu gösteren, gönüllerini aydınlatan ayetler indirmiştir. Bu elçiler, insanları zanni, keyfi hareketlerden sakındırıp ilmin aydınlığına, enginliğine, olgunluğuna kavuşturucu hususlarda fiili uygulamaları ile örnek olmuşlardır. Çünkü insan, ne kadar dürüst, vicdanlı, ahlaklı olsa da hakkıyla hakkın, adaletin ve zarar verecek şeylerin neler olduğunu bilemez. 'Bana değmeyen

yılan bin yaşasın' miskinliği içerisinde ot gibi yaşarlarken, kötülerin istilasına uğrar.

Fıtratını hevasıyla örten, vicdanını kirletenler herkesin de kendileri gibi olması için çaba sarf ederler. Amaçlarına ulaşmak için her yolu ve yöntemi meşru görürler. Bu tehlikeli kimselere karşı gereken mücadeleyi vermek için Kur'an'ı anlamak için okumalı, sorumlulukları onun için yerine getirmeliyiz. İşleri, insanların takdirini, beğenisini kazanmak ve mal-makam için değil; sadece Allah'ın takdirini kazanmak için yapmalıyız ki Allah'ın rahmeti, şefkati, yardımı bizleri kuşatsın.

Evet, iyi niyet ve vicdan insanı kurtaracak olsaydı, Allah, peygamberler göndermezdi, peygamberlerin ve havarilerin küfrü bertaraf etmek için mücadele etmelerine gerek kalmazdı.[349]

❁ ❁ ❁

وَمَا لَكُمْ اَلَّا تُنْفِقُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَا
يَسْتَوِى مِنْكُمْ مَنْ اَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ اُولٰٓئِكَ اَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ
الَّذِينَ اَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى وَاللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾

57:10 Ne oluyor size ki (iman ettikten sonra da) **Allah yolunda harcamıyorsunuz? Hâlbuki göklerin ve yerin** (bütün) **mirası Allah'ındır. İçinizde fetihten evvel** (Allah yolunda) **harcayan ve muharebe eden kimseler** (diğerleriyle) **bir olmaz. Onlar derece itibariyle** (o fetihden) **sonra harcayan ve muharebe edenlerden**

---

[349] Bkz. 8/24; 9/73; 25/52;

daha büyüktür. (Bununla beraber) **Allah** (bu iki zümreden) **her birine en güzel olanı** (cenneti) **va'detdi. Allah, ne yaparsanız hakkiyle haberdardır,**

Bu ayette yukarıdaki ayetin devamı olarak, Resulullah'ın veya İslam uğrunda mücadele verenlerin birbirlerini desteklemelerini tembihliyor ve bu hususta gevşeklik gösterenleri kınıyor.

İslam inancı, ağır baskılar altındayken, tarafları az sayıdayken; ufukta çıkar, mevki ve servet belirtileri yokken, mal harcayanların ve savaşanların fedakârlıkları, güvenli günlere kavuşulduktan, yeni dinin taraftarları çoğaldıktan; zafer, üstünlük ve başarı elle tutulur yakınlığa geldikten sonra infak edenlerin ve savaşanların fedakârlıkları aynı değildir. İnfakı, acil olan yerde yapmanın sevabı daha büyüktür. Müminler, her zaman Rabbin rızasını dikkate alarak ne gerekiyorsa elinden geleni yapmaya çalışırlar. Bu fedakârlık, her türlü kuşkudan uzak, sadece Allah'a duyulan köklü güven ve bağlılığın eseridir.[350]

Sarf ettikçe tükenip, yoksul ve mağdur kalacağınızı zannetmeyin. Siz hazineleri tükenmeyen Rabbi unutmayın. Hani derler ya "Kökü suda veren Hûda" Vermekle tükenmeyeceğini, bilakis artacağını bilen kişi için gerisi darlık ve bollukla imtihandır.[351]

Allah, fedakârlık hangi şartlarda ve boyutlarda yapılmışsa ona göre ziyadesiyle karşılığını verecektir. 'Allah, her şeyden haberdardır' hatırlatması, görünen davranışların arkasındaki niyetlerin, rıza-i ilahiye göre beslenmesi hususunda uyarıcı bir dokunuştur. Temel faktör, davranışların gerisindeki niyettir. Ameller niyetlere göre değer bulsa da, ilmi olmayan iyi niyetin bir makbuliyeti olmaz.[352]

---

[350] Bkz. 9/100-111; 61/10-11
[351] Bkz. 2/245, 261; 30/39; 34/39
[352] Bkz. 2/62-112

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

57:11 Allah'a karz-ı hasenle (faizsiz olarak verilen borç para) **ödünç verecek olan kim? İşte o, bunu**(n mükâfatını) **kat kat artıracaktır. Ona** (başkaca) **çok değerli bir mükâfat da vardır.**

Bu ayetler, kalpleri iman etmeye ve Allah yolunda, dini dava edinip uğrunda gereken fedakârlığı yapmaya teşvik etmektedir. Karz-ı hasen, güzel ödünç anlamını ifade etmekle beraber, malın iyisini seçip Allah rızası için halis niyetle faydalı olan hususlara sarf etmek demektir. Bu infak, zekâttan ziyade infakın mutlak davanın desteklenmesi için verilmesi gereken olduğundan güzel bir borç olarak takdir ediliyor. İslam sancağının dalgalandırılması için verilen desteğin karşılığını gani olan Allah, gani gani vereceğine garanti veriyor. Kula borç verdiğinizde alamayabiliyor veya başınıza dert bile olabiliyor. Allah'a verilen ise mutlak zamanı geldiğinde karşılığı hiçbir meşakkat çekmeden bitmemecesine, daim olarak Rabbin katında hazır bulunuyor.[353]

❁ ❁ ❁

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ

بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ

هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

57:12 O günde ki erkek müminlerle kadın müminleri- nurları önlerinden ve sağlarından koşar bir halde görürsün. (Melekler onlara) **"Bugün sizin müjdeniz, içlerinde ebedî kalacağı-**

---

[353] Bkz. 2/245-261- 265; 34/39

nız, altlarından ırmaklar akan cennetlerdir" (diyeceklerdir). **İşte bu, büyük murada ermenin ta kendisidir.**

Bu davayı omuzlamada mümin erkek ve kadın birbirini destekleyen, iş bölümünde güçlerince ben varım diyen, aydınlanan, çevresini irşad edip aydınlatanlar ahirette müjdelenecek bahtiyarlardır.[354]

❀ ❀ ❀

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا انْظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ
نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَآءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا ۚ فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ
بَابٌ ۘ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾ يُنَادُونَهُمْ اَلَمْ
نَكُنْ مَعَكُمْ ۖ قَالُوا بَلٰى وَلٰكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ اَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ
وَغَرَّتْكُمُ الْاَمَانِيُّ حَتّٰى جَآءَ اَمْرُ اللّٰهِ وَغَرَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾ فَالْيَوْمَ
لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ مَأْوٰيكُمُ النَّارُ ۖ هِيَ مَوْلٰيكُمْ ۖ
وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

57:13 O günde ki erkek münafıklarla kadın münafıklar, iman etmiş olanlara "Bizi bekleyin. Nurunuzdan bir parça ışık alalım" diyecek (ler) **dir.** (O gün onlara istihza suretiyle) **"Dönün arkanıza da bir nur arayın" denilmiş** (denilecek)**, nihayet onlar** (la iman etmiş olanlar) **ın arasına kapılı bir duvar çekilmiştir**

---

[354] Bkz. 4/124; 9/71; 33/35

(çekilecektir). (öyle ki) **onun içinde rahmet, dış yanında da azap vardır.**

57:14 (Münafıklar) **onlara bağrışırlar: "Biz sizinle beraber değil miydik?" "Evet, dediler** (derler, beraberdik). **Fakat kendinizi siz kendiniz yaktınız.** (Hep müminlerin felâketini) **gözettiniz.** (İslâm dinî hakkında) **şüphe ettiniz. Sizi kuruntular aldattı. Sizi o çok aldatan, Allah'a karşı bile aldattı." Nihayet** (işte) **Allah'ın emri gelir çattı.**

57:15 İşte bugün ne sizden (ey münafıklar), **ne de** (zahiren ve batınen) **küfredenlerden hiçbir fidye** (-i necat) **alınmaz. Sığınacağınız yer ateştir, size yaraşan odur. Ne kötü gidiş yeridir!**

12. ayet ve bu ayetten çıkardığımız ders: dostlarımızı iyilerden seçmektir. "Dostunu söyle, sana kim olduğunu, seni nereye götüreceğini neye teşvik edeceğini söyleyeyim", "kişi dostunun dini üzeredir" dolayısıyla dostumuzun kim olacağına iyi dikkat etmeliyiz.[355] Hatta, cahiliye ortamında isek iyi kimselerle ailevi görüşmelere ağırlık vermeliyiz, aile içerisinde iyi-kötü, günah-sevap mevzuları ayrıştırmalı, zarar ve faydaları anlatılmalı ki çocuklarımız gayr-ı müslimlerin hayatlarına özenmesinler. Çünkü onlar, hem çoğunlukta hem de albenili cazibeleri var; çocuklar duygularına hâkim olamadıkları için onlara özenip iki arada bir derede kaldıklarında ne modern hayata ayak uydurabilirler ne de kendi değerlerini muhafaza edebilirler.

Evet, bu ayetlerin, infaktan ve mü'minlerin güzel ve gıpta edilecek hallerinden bahsettikten sonra gelmesi çok düşündürücüdür. Yani siz siz olun ey Müslümanlar, dürüst olun, çifte standartlı hareket etmeyin, Allah için samimi olarak yaptığınız her iyilik, sizin yolunuzu aydınlatarak hedeflediğiniz istikamete götürecektir. Bu öyle bir nur ki onu ancak aklın, muhakemenin önüne perde çeken-

---

[355] Bkz. 5/55; 9/119

ler göremez. Ey insan! Ey akıl sahipleri! Hem vahiyle muhatap olacaksın hem de yapılan uyarıları, çıkar ve hevana ters geldiği için ikiyüzlü davranacaksın ve şu geçici dünya için nerde çıkar ve hevana cevap veriliyorsa, elde etme uğruna ahlaksız şımarıklara dalkavukluk yaparak, hayatını onlar uğruna berbat edeceksin öyle mi?

Bu geçici dünyada geçici zevkler uğruna, her türlü demagojik eylemlerin içerisine girerek işlerini yürütebilirsin ama o günde zannetme ki bu davranışlarınla işlerini yürütebileceksin. Sanmayın ki müminlerin nurundan istifade ederek aradan sıvışıp kurtulursunuz. Öyle dünyadaki gibi bir menfaat gördüğünüzde bizde sizinleyiz; fakat bir sorumluluk ve bedel ödeme söz konusu olduğunda da bin bir mazeret ileri sürerek veya gözden uzaklaşasınız. Ayette de belirtildiği gibi müminlerle aranıza bir set çekilerek yolunuz cehenneme döndürülür.[356]

Buradan çıkaracağımız en önemli ders, ne olursa olsun ahirette bize yararı olacak ameller işlemeliyiz. Dünya ile ahiret arasına öyle sağlam köprü kuralım ki, o yolu bidat ve hurafelerle donatanlardan kurtarıp vahyin aydınlığında selamet diyarına selametle ilerleyelim.

❀ ❀ ❀

اَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ ۙ وَلَا
يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ
قُلُوبُهُمْ ۜ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾

57:16 iman edenlerin, Allâh'ı ve Haktan ineni zikr için, kalplerinin saygı ile yumuşaması zamanı halâ gelmedi mi? Onlar, daha evvel kendilerine kitap verilip de üzerlerinden

---

[356] Bkz. 3/120; 4/72, 73; 141; 9/42, 50

uzun zaman geçmiş, artık kalpleri kararmış bulunanlar gibi olmasınlar. Onlardan birçoğu (dinlerinden çıkmış) **fasıklardı.**

Bu ayet, Mekke'de sıkıntı içinde yaşayan, hicretten sonrada bol rızık ve nimetlere kavuştukları için gevşeyen bir kısım sahabeyi uyarmak için inmiştir. Büyük dava, devamlı ve sistemli bir fedakârlık ve aralıksız bir cihad ister. Aksi halde gerileme başlar. İlgili ayetle müminlerin bu tutumu yeriliyor. Hem onlara hem sonrakilere Allah yolunda çalışıp hizmet etmenin kutsallığı ve büyük yararları bildiriliyor.

Allah'ın zikrinden (Kur'an'dan) yoksun kalan gönüller, paslanmaya, katılaşmaya mahkûmdur. İman ve imanın hakikatiyle gönüller fethedilmedikçe ne zafer ne de köklü eylemler gerçekleşebilir. Zafer, köklü ve hak dava yolunda olmaz ise, ortada kuru söylevden başka ne kalır.

Unutmayalım korkunç felaketler, küçük hatalardan başa geliyor. Bu millet, Kur'an'ı anlamadan okuyalı beri ruhsuz, davasız kaldı; tahrif olmuş bir din, yaşar olduklarından maddi, manevi bir çöküntü içerisinde tükenmekte.

İnsanın hakka karşı kalbinin katılaşması, Kur'an'la iletişimi düzgün ve sık kurmaması, giderek dünyevileşerek sorumluluk bilincinden uzaklaşıp dini koruma ve müdafaa etme bilincini yitirmesinden kaynaklanmaktadır..

İçinde akıp gittiğimiz günlük hayatın, gözler önüne serdiği manzaralar, çarşısından pazarına, okulundan adliyesine, camisinden ev, işyeri ve devlet dairelerine; ekranlardan sergilenenlerden, gazete, dergi ve kitaplarda sergilenenlere, konuşulanlara, dile getirilen dertlere ve dert edinilen meselelere kadar her şey (istinalar olsa bile) hevai değerlere göre. Her şey ama her şey imandan, imani değerlerden yoksun oluğunu resmediyor. Bu dönen çarkın içinde yer alan müminlerin tavrı, gayreti, düşündükleri, yaptıkları, dertleri, tasaları ne?!

Bunları düşünelim ve yeniden ayeti kerimeyi okuyalım. Yoksa bizlerinde mi kalpleri katılaşmış? Akan zaman seli, bizi de mi vurdumduymaz yaptı?

Nurettin Özcan'ın dediği gibi: "gerçekten bir ülkünüz yoksa veya sahibi olduğunuzu iddia ettiğiniz o kitabi kıymetlere yüreğinizde bir yer açamıyorsanız, ya da vahyin sesinin yükseldiği yerde siz duyamıyor ve hissedemiyorsanız geleceğin sizin adınıza değer ifade eden bir çağrısı da olmayacaktır. Gerçek bir mümin, yeryüzünde üçüncü sınıf bir taşralı gibi dolaşamaz. O, her türlü yobazlığın, bütün değersiz tutku ve korkuların ötesinde hayatını ihtişamıyla yaşar ve adımını attığı her yere temsil ettiği o ebedi değerin görkemini taşır. Unutmayın ki, siz varlık olarak ne kadar mevcutsanız dünyanız da o ölçüde aydınlıktır."[357]

Evet, kendimizi tanımak, sahip olduğumuz değerleri korumak varlığımızın gayesi iken, şuursuzca uydum kalabalığa anlayışıyla işine geldiği gibi hareket etmek ilkesizliği ve idealsiz bir yaşama mahkûm kılar insanı.

Evet, asırlardır ezilmişliğin, sömürülmüşlüğün altında sindirilmiş toplumların kendisine gelmesi çok güçleşmiş, kalıplaşmış, buzlaşmış kafaları eritip istenilen hale getirmek için bu ayet teşhisi yapılmış bir reçetedir.

Seyyit Kutup'ta bu ayetle ilgili şunları diyor; "burada yüce Allah'ın müminlere yönelttiği sitemle karşılaşıyoruz. Bu sitemin gerekçesi; müminlerin Allah'ın istediği tam anlamlı arınmışlık düzeyine ulaşmada geç kalmaları, bu yoldaki çabalarını ağırdan almalarıdır. Fakat bu sitemde sevgi vardır, özendirme vardır, yüce Allah'ın ululuğunun bilincine varmayı kamçılama vardır. Bir diğer yandan da geç kalmanın, görevi ağırdan almanın akıbeti konusunda uyarı yöneltiliyor.

---

[357] Bkz. Nida Dergisi. S. 105, Sh. 7 Pbx: 0422 3212187

Gerçek şu ki insan kalbi, çok çabuk değişir. Hevai yaşam daha cazip ve kolay geldiği için onu daima Allah'ın zikriyle meşgul edecek işlerle, iyi dost ve sohbetlerle beslenerek koruma altına alınmalıdır."

Katılaşmış buzları sıcakta eritmek nasıl mümkünse, katılaşmış kalpleri de Kur'an nuruyla yumuşatmak gerekir. Kur'an nuruyla, yumuşatılmayan kalpler zamanla katılaşır ve dolayısıyla fasıklaşır. Bunun için iman erleri, Kur'an ile aralarına mesafe koymamalı, Kur'an'ı hayat tarzı edinmek için okumalılar.

Hem 'Müslüman'ım' diyeceksiniz, hem de Müslümanlığın gereklerini yerine getirmeyeceksiniz. Kitabınızdan habersiz olacaksınız! Kitaba karşı ilgisiz, kulaktan duyma, atalara, ruhbanlara uymakla yetinerek Yahudi ve Hıristiyanların haktan uzaklaştığı gibi siz de haktan uzaklaşacaksınız?! Hiçbir kimse adı ''Müslüman diye kurtuluşa eremez! Sizi yüceltecek, dünya ahiret hayatınıza yön verecek kitabınıza sarılmayı emekliliğinize, yaşlılığınıza bırakmayın! Diğer bir ifadeyle ilmiyle amil olup; kitap yüklü merkeplere benzemeden, en hayırlılardan olmak için öğrenen- öğreten, uyaranlardan olunmalı.[358]

Günümüz Müslümanları, Kur'an terbiyesinden uzak, hayat sürüşleri nedeniyle değil midir ki tağutun zulmü altında zilletli bir yaşama mahkûm olmuşlardır. Gün yok ki, Orta Doğu'da bir yerler karıştırılarak zulüm teyakkuza geçmesin!

Sineye çekildikçe, alın yazısı denildikçe daha beter zulüm yağar insanlığın üstüne! Olanlarda kabahatin çoğu, senin, benim, bizim!

Müslümanlar, cahiliye zulmü altında yaşasalar da nitelikli, ilkeli, tavizsiz bir yaşama talip olmalılar. Önemli olan zorda olsa

---

[358] Bkz. 2/44; 3/110; 62/5

cenneti kazandıracak müminlik statüsünü kazanarak yarını bugünden anlamlı kılmaya çalışmaktır.

İnsanın karşılaştığı en büyük engel, heva ve hevesidir. Eğer gönülden yapmak istiyorsanız dünyayı değiştirebilirsiniz, değiştirebiliriz; tıpkı bir avuç sahabe gibi!.. Nasılsanız öyle idare edilirsiniz gerçeğini dikkate almalıyız.[359]

Kim hayatını dünden farksız sürdürüyorsa, mahkûmiyeti kabul etmiş demektir. Sıradanlıktan kurtularak seviyeli eylemlerle hayatı anlamlı, ilkeli ve nitelikli yaşamak ancak Kur'an kimliğine kavuşmakla elde edilecektir. Aksi takdirde başa gelenlerin birçoğu elle işlenilenler yüzündendir.

Unutulmamalı ki güçlüler, zayıflar diz çöktükleri için güçlüdürler. Sünnetullah gereği çalışanlar başarı ve muvaffakiyete erişecektir Allah'ın izni ile. Yoksa Allah, birilerine torpil geçiyor olamaz!

Veciz bir ifade: "Kurdun baş olduğu yerde kuzu değil, aslan olmak lazımdır."

Kuzu; aciz, zayıf, uysal, sesiz; Kurt ise acımasız, sadece midesini düşünen bencil, aslan ise ormanların güçlü, ağır, uzun soluklu kahramanı. İşte kurtların baş olduğu yerlerde aslan olmaya bakmazsan işin zor. Yaşama hakkın ancak bir köle kadardır.

Kuzu olma, koyun olsan da asla çekmeye gelmez boynum de!..

İbret al gayret sahiplerinin eserlerine:

Dağ dayanmaz erlerin dağlar söken azmine.

Sakinleşip uyuşturan bir ses değil bu zaman zaman coşan gürültüler:

Menzil-i maksuda varmazsın uyanmazsan eğer...

Var mı bak, yollarda hiç bidar olanlardan eser?

---

[359] Bkz: 8/53

Düşmemek madem elinden gelmemiş evvel senin
Ölmeden olsun mu ey miskin bu çöller mezarın?
Anlamam hiç meskenetten sen ne beklersin daha?
Davran artık kervanın arkasından durma koş!
Mahv olursun bir dakikan geçse, hatta böyle boş,
Menzil almışlar da yorgun, belki senden bimecal!
Belki değil, elbette öyledir! Sen ne etmiştin hayal?.
Ey, bütün dünya ve mâfîha ayaktayken; yatan!
Leş misin, davranmıyorsun? Bari Allah'tan utan
***
Bir zamanlar bizde millet, hem nasıl bir milletmişiz:
Gelmişiz dünyaya milliyet nedir öğretmişiz!
Kapkaranlıkken bütün afakı insaniyetin,
Nur olup fışkırmışız ta sinesinden zulmetin,
Yarmışız edvar-ı fetretten kalan Yeldaları;
Fikr-i ferda doğmadan yağdırmışız ferdaları!
Öyle ferdalar ki: kaldırmış serapa âlemi;
Görmemiş benzer o müdhiş seyre, hem görmez beşer,
Bir taraftan dinimiz, ahlakımız, irfanımız;
Bir Seyfe makrun adlimiz, ihsanımız;
Yükselip akvâmı almış fevc fevc âguşuna;
Emr-i bîl-ma'ruf imiş ihvânı İslam'ın işi;
Nehy edermiş, bir fenalık görse, kardeş kardeşi.
Kimse haksızlığa göz yummayı düşünmezmiş
Bir kişiye gelen herkesi fertleri sararmış
Şimdi bir bak biz neyiz; bir de düşün ki ne imişiz?
Dinde kürkün aynı olmuş: Ters çevirmiş giymişiz
Bak şimdi ortada görünen, iyiliğe engel olmak, kötülüğe yönelmek
Yıktı bin melun kalem namusu bizler duymadık!
Kustu bin murdar ağız şer'in bütün ahkâmına;

Ah, bir ses bari yükselseydi nefret namına!
Altı yüz bin can gider; milyonla iman eksilir;
Kimseler görmez! Gören sersem de Allah'tan bilir!
Sonra, şayet şahsının incinse, hatta bir tüyü:
Yer yıkılmış zanneder seyr eyleyen gümbürtüyü!
Kırkın aylıktan biraz yahut geciksin vermeyin;
Midelerden fışkırır ta göğe aç bir yaygara!
Ortaklık altüst olurken ses çıkmazdın, hani,
Öyle bir dernekte seyret gel de artık sen beni!
Görse, Allah'ım, bu kurtulur, tek mu'cize;
Bir "Utanmak hissi" ver gaip hazinenden bize! [360]

Hayattaki dramatik durumumuzun seyrini dile getiren bu ayeti idrak ederek bir daha bir daha okuyalım.

Biline ki ne devlet, ne rahmet, istemekle elde edilmez. İstenilen şey uğrunda mücadele edilmesi gerekir.[361]

❀ ❀ ❀

اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۭ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيٰتِ لَعَلَّكُمْ

تَعْقِلُوْنَ ﴿١٧﴾

57:17 Şu hakikati bilin ki Allah yere, ölümünden sonra, can veriyor. Muhakkak ki biz, aklınız ersin diye, size ayetleri açıkça bildirdik.

Kışa doğru kuruyan arzı, ilkbaharda yeşerten Allah, akıllı düşünen kimseleri de vahiyle dirilteceğine işaret ediyor.

Nitekim vahyin nüzulü, yağmurun bereketine benzetilmiştir. Vahyin, düşünen insan üzerindeki etkisi tıpkı yağmurun verimli

---

[360] M.A: Ersoy Safahat orijinal metin- sadeleştirilmiş metin. Cilt1, Sh. 62, 412,414
[361] Bkz. 2/121; 17/9; 25/52

toprak üzerindeki etkisi gibidir. Yağmur yağmayan veya sulanmayan toprak nasıl çoraklaşırsa, vahye kulak vermeyen kalp de çoraklaşır. Öğüt ve eğitim sistemli bir şekilde sürdürüldüğünde aklını kullananları diriltir.[362]

Vahiy ve su, maddi manevi rızk ve berekettir. İkisinin yokluğu da maddi manevi ölüme sebeptir.

Yağmur yağmadığında vereceği zarardan kurtulmak için nasıl yaratana yalvarılıyorsa, insanların uyanması, ilimden (Kur'an'dan) yararlanmaları için de dualar edin, çareler arayın! Maddi felaketten kurtulmak için eller duaya kalkarken, manevi fukaralığı gördüğü halde duaya kalkmayan eller, ilahi rahmeti hakkıyla anlayamamışlardır. Bir önceki ayette belirtildiği gibi Kur'an'la kalpleri yumuşatılmamış, şuursuz, duyarsız kimselerdir.

❁ ❁ ❁

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ

وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

57:18 Hakikat, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar ve Allah'a karz-ı hasenle ödünç verenler (yok mu?) **onlar** (ın mükâfatı) **kat kat artırılır. Onlar için çok şerefli** (başka) **bir mükâfat da vardır.**

Hakikati hakkıyla tasdik eden erkek ve kadınlar, İslam'ın ihyası için "Musaddigun egredu" gönülden gereken yerde ne gerekiyorsa, sırf Allah'ın rızasını kazanmak için maddi manevi yardımda bulunurlar. Allah da bu kullarına karşılığını kat kat artırarak mükâfatlandırır.[363]

---

[362] Bkz. 8/24; 39/21; 50/11

[363] Bkz. 9/71; 57/11

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ ۖ وَالشُّهَدَاءُ عِندَ رَبِّهِمْ ۖ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

57:19 Allah'a ve peygamberlerine iman edenler (yok mu?) **Onlar sözü özü doğru olanlar, Allah için şahitlik edenlerdir. Onların hem mükâfatları, hem nurları vardır. Küfredenler**(e), **ayetlerimizi yalan sayanlar**(a gelince:) **Onlar da cehennemin yaranıdırlar.**

İmanda yakine erenler; vahyin kevserinden içenler, ondaki hayrı, bereketi elde etmek için Allah'a teslimiyette sünnet-i seniyye üzere hareket ederler. Onlar, özüyle sözünün bir olması için doğruyu arayan ve sözün güzelini tespit edip gereğini yerine getirenlerdir. Yani yaşayışlarıyla doğruluğa şahitlik eden, uğrunda şehitliğe aday kimselerdir. Allah, razı olduğu bu kullarını razı edecek, büyük ve kesintisiz nimetler ikram edecektir. İlahi davetten yüz çeviren, dünyayı ahirete tercih edenlere de kendi tercihlerinin sonucu cehennem karşılık olarak verilecektir.[364]

Yedi, sekiz ve on dokuzuncu ayetler, inanmanın yaşamak ve bedel ödemek olduğunu vurgulamaktır.

İnanmak ve yaşamak; insanla var olagelen, biri diğerini bütünleyen iki kavram.

İmanımızı, yeryüzündeki konumumuzu, var oluş sebebimizi, dinimizi dava edinerek ödediğimiz bedel sonucu ne kadar yüceleceğimizi kavrayamamışsak; vahiyden kopuk insanların tuzaklarına düşüyor, aldatmalarına gelebiliyorsak, İslam dışı bir hayata, yaşa-

[364] Bkz. 3/14, 17, 185; 24/37, 51

ma biçimine razı oluyorsak; imanımızı, kulluğumuzu yeniden gözden geçirmeliyiz.

İman ve imtihan... Birbirinden ayrılmaz. Müminler inançlarının gereğini yerine getirirken zorluklarla karşılaşabilirler. Küçük bir zorluk bile Allah'ın emrini gereğince yerine getirmekten alıkoyuyorsa, imanı, imtihanı, davanın önemini anlamadığındandır.

Müslüman dinini, dini değerlerini korumadığı zaman neler kaybettiğini bilse, beşeri kaygılarını bir kenara bırakarak Rabbinin rızasını kazandıracak, ahirette yüzünü güldürecek işleri yapmaktan imtina eder mi?

Unutulmasın ki bu dava, uğrunda bedel ödeyenlerin omzunda yükselecektir. Allah'a en sevimli kul, dinini dava edinenlerdir.

❁ ❁ ❁

اِعْلَمُوٓا اَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَّلَهْوٌ وَّزِيْنَةٌ وَّتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ
فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ ۭ كَمَثَلِ غَيْثٍ اَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهٗ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرٰىهُ
مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُوْنُ حُطَامًا ۭ وَفِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيْدٌ ۙ وَّمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللّٰهِ
وَرِضْوَانٌ ۭ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُوْرِ ﴿٢٠﴾

57:20 Bilin ki (âhiret kazancına yer vermeyen) **dünya hayatı ancak bir oyundur, bir eğlencedir, bir süstür, aranızda bir öğünüştür. Mallarda ve evlatlarda bir çoğalıştır.** (Bunun) **misali, bitirdiği nebat ekicilerin hoşuna giden bir yağmur gibidir.** (Fakat) **sonra o** (nebat) **kurur da sen** (onu) **sapsarı bir hale getirilmiş görürsün. Sonra da o, bir çerçöp olur. Âhiretde çetin azap vardır, Allah'tan mağfiret ve rıza vardır. Dünya hayatı**(ndan fâidelenmek) **bir aldanış fâidesinden başkası değildir.**

O halde şu dünya nedir?

Kimine göre ağlatan,

Kimine göre güldüren,

Kimine göre mal, makam, evlat edinme yeri.

Kimi mistiklere göre tahtını tacını bırakıp dağda bayırda meczubane bir yaşamdır.

Kime göre üç günlük

Kimine göre ebedi olmasa da, ebedi gibi bağlanılmış dünya.

Kimine göre hiçbir anlamı olmayan boş bir âlem.

Kimine göre anlamı iyi kavranıldığından eşi bulunmaz bir fırsat sahası... İmtihan yeri ve büyük yarış sahası...

Şu dünyada herkes bir senarist ve yazdığı oyunda bir figüran.

Hayat, istisnalar hariç, mutlu mutsuz herkesin ölümden uzak yaşamayı istediği bir dönem.

Gel gör ki bu dünya salonunda herkes, aynı mekânda farklı sorularla imtihana tabi tutulmakta. Bu farklı sorulara, herkes kendi konumu ve tercihleri nispetinde cevap veriyor.

İnsanlar, dünyaya farklı farklı baktıkları için değerlendirmeleri de farklı farklı. Dünyaya, ateist zihniyetle bakan, her şeyi tabiat olayı sanıp gözünde tabiatı ilahlaştıran, ölümden sonrası için bir kaygısı olmayan.

Rasyonalistler, her şeyi akla dayandıran; aklın kabul etmediği, gözünün görmediği, elinin tutmadığı şeyi inkâr eden materyalist zihniyetler.

Aklı vahiyden uzaklaştırıp putlaştıran, maddeyi manadan ayıran zihniyetler hiçbir zaman dünyaya geliş gayelerine göre yaşayamazlar. Ne kadar dünyayı keşfetmeye çalışsalar; yaşamlarını rahat kılmak için cennet yapmaya gayret etseler de görülen odur ki bir taraftan tabiatın tabii güzelliklerini bozarak beton yığınına dönüştürdükleri dünyayı, menfaati doğrultusunda kullanmayı istedik-

leri içindir ki bir yandan da kan gölüne dönüştürmekten çekinmezler.

Ne var ki, gönlüne bırakılmadan ve nasıl bir yaşam, hangi cinsiyete, fiziğe sahip olmak istediği sorulmadan dünyaya geldiği gibi, ne zaman ve ne şeklide ölmek istediği sorulmadan işine, borcuna, gözyaşlarına bakılmadan da ömrü sona erdirilir; ahiret günü vuku buluncaya kadar bir yerlerde nasıl geçtiğine açık bir haber verilmeden beklenir.

İnsan olmazsa dünya, ölüm, ahiret olmasa insan, ne mana ifade ederdi?

Her şey istifadesine sunulan; bu kadar yaratılanlar arasında yaratıcıya kul olma şerefine seçilen insan, Rabbine karşı kul olma sorumluluğunu koruyabilirse meleklerden daha üstün, aksi halde Kur'an tabiri ile hayvanlardan daha aşağıdır.

Ahirete, yakin imanla yüzeysel bir iman arasında yapılan ameller ona göre değerlendirilecektir. O gün, müminlerin çalışmaları müjdelenecektir. İlmi haysiyetle Allah rızası doğrultusunda yapılan çalışmalar, hiçbir zaman ecirsiz kalmaz. Çünkü Allah'ın vadi muttaki müminler içindir.

Ölüm, ahirete yolculuk olduğuna göre dünya hayatına aldanmadan ahireti kazanmayı öne almalıyız. Dünyada her şey gelip geçicidir. Üzerinde fani damgası olan şeylere bağlanmamak gerekir.

Bir gün insanı bırakır gider. O bizi bırakmadan, biz onları Allah rızası uğruna azat etmeliyiz.

Unutulmasın ki akıllı insana her gün yeni bir hayattır. Yaşamak, yaşama anlam katmak için tek bir gerekçe vardır: Yaratanı tanıyıp, razı etmek.[365]

---

[365] Bkz. 2/200-202; 13/26; 3/145

Dünya hayatı, çocukların sokakta veya boş bir arazide gâh zevk alarak, gâh canları yanarak, gâh kavga ederek toplanıp oynayıp evlerine dönmeleri; birbirlerine denk olanların ise karşılıklı övünmeleri, daha çok mal, evlat istemeleridir. Bütün sahip olunanları, Rabbimiz ekicilerin hoşuna giden bitkiye benzetmiştir. Bitki yağmursuz, susuz kaldığında veya sonbaharla beraber gelen kışta nasıl çer çöp oluyorsa, insan da vahiyden mahrum olursa cehenneme odun olur.[366]

Her bitkinin bir dikme ve biçme zamanı vardır. Ekilen tohum veya fide, ne olursa olsun gereken bakım yapıldığında toprak çorak değilse, Allah'ın izniyle imtihan sorusu olarak bir mani çıkmazsa istenen mahsul alınacaktır. Bunun gibi ahirette de iyi sonuçla karşılaşmak isteniyorsa gerekli yatırım yapılmalıdır.

Her tohumun özünü koruyacak bir zırhı vardır. Tevhidin zırhı da şeksiz şüphesiz iman ve salih amellerdir. Bu hakikat kavrandıkça insan özüne (fıtratına) uygun yetişecek ve istenilen fayda, hâsılat elde edilecektir.

Müslüman'ım dedikleri halde Salih amelde bulunmayıp da cenneti umanlar şunu bilsinler ki çalışıp kazanmadan hiçbir şey elde edemezler.

Şimdi düşünelim. Bu dünyada muhteşem konaklara, tükenmeyecek kadar servetlere sahip olunsa da hepsi geçidi dünya metaıdır. Eğer o gün ciddiye alınmamışsa veya ahiret bunları elde etmek için ikinci plana atılmışsa, o günün mahcubiyetini telafi eder mi bunlar? Hayat, uğruna çaba gösterilecek bir değer, uğruna yola düşülecek bir menzil varsa anlamlıdır.

[366] Bkz. 6/32-70; 11/15-16; 18/45-46; 47/36

سَابِقُوٓا۟ إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ ٱلسَّمَآءِ
وَٱلْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن
يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٢١﴾

57:21 Rabbinizden mağfirete ve genişliği yerle, göğün eni kadar olan, Allah'a ve peygamberlerine iman edenler için hazırlanmış bulunan cennete (ulaşmak) **için yarış yapıp kazanın. İşte bu, Allah'ın fazl**(-u kerem)**idir ki onu kime dilerse ona verir. Allah, büyük fazl**(-u inayet) **sahibidir.**

Bu ayet, bir realiteye dikkatleri çekiyor. İnsan, ne kadar çaba gösterse de gafletten, hatadan beri değildir. Rahmeti sonsuz olan Allah, müminler için mağfiret ve rıza vardır buyurarak müjdeliyor ve bu yarışta büyük bir ümitle koşmalarını teşvik ediyor. Yarışa girenlerde hata, yanılma ve tökezleme olasılığı vardır; bütün bunlara rağmen samimi şuurla bir şekilde yarışa katılıp ilahi rahmete talip olmak gerekir.[367]

Celal Yıldırım'ın da belirttiği gibi: "Dünya sonsuzluk yurdundaki mutluluğa erişmek için hazırlanmış bir vasıtadır. Bunu üstün gayretlerle, ciddi hizmetlerle değerlendirmemiz bir vecibedir."

Ey yolculuk gününü unutanlar! Neden ölenlerden ders almazsınız? Bir gün ruhunu almak için ölüm meleği seni de bulacak; o çok değer verdiğin rahatın, kıymadığın canın, nefsinden başka harcamaya kıymadığın her şeyini bırakıp ebediyete göçeceğini her bir vesile hatırlatıyor!

Suçlu günahkârlar gibi olmayı kimse istemez ama fırsatı iyi değerlendirmeyenler pişmanlığın bir nevini yaşarlar.

---

[367] Bkz. 2/148; 3/133; 7/43; 17/9; 25/70-76; 35/35

Şu halde dünya hayatının herhangi bir şeyi bize ahireti unutturmasın.

Ne olur ölümden ibret alsak da sahip olduklarımız şeylerle cenneti satın almaya gayret etsek.[368]

Ahireti ikinci plana atarak hevası uğruna milyarları harcarken bu insanların, Allah yolunda harcaması gereken yerde 'kılı kırk yararcasına' hesap yapması, Müslüman'ım dediği halde İslami değerler çiğnenirken kılını kıpırdatmaması, biraz yardım etmekten bahsedince çehrelerinin değişmesi ne acı! Müslüman'ın en önemli vazifesi, hakkın yaşanması, zulmün, cehaletin kalkması için çalışmasıdır. Elinden geldiği, gücünün yettiği kadar İslam'ı yaşayıp yaşatma gayreti çekmiyorsa hali pürmelaldir. Müslim'den rivayet edilen hadiste: "Bir kimse gaza etmeyerek ve cihad etmeyi gönlünden geçirmeyerek ölürse nifak üzere ölür" diye belirtiliyor.[369]

İslami düsturlar doğrultusunda yaşayan, dinini dava edinenler için dünyadaki hiçbir nimetle kıyaslanmayacak kadar muhteşem ikramlarda bulunulacak ahirette. Onlar, içinden ırmaklar akan and cennetlerinde tahtlar üzerinde kurularak saadetin daimisine erişeceklerdir.[370]

❀ ❀ ❀

مَآ اَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِىٓ اَنْفُسِكُمْ اِلَّا فِى كِتَابٍ مِنْ

قَبْلِ اَنْ نَبْرَاَهَا ۚ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ۚ ﴿٢٢﴾

57:22 (Gerek) **yerde,** (gerek) **nefislerinizde herhangi bir musibet vukua gelmemiştir ki bu, bizim onu yaratmamızdan**

---

[368] Bkz. 9/111

[369] Bkz. Riyazus-Salihin C.2. Sh.425, 2/193, 4/74, 9/24

[370] Bkz. 56/15-26

evvel mutlaka bir kitapta (yazılmış) **tır. Şüphesiz ki bu, Allah'a göre kolaydır.**

Bu ayet, her şeyin Allah'ın takdiri ve dilemesi ile meydana gelir gerçeğini vurgularken; kader yazısı ve irade hakkında da mesajlar içermektedir.

Allah için geçmiş, gelecek diye bir şey yoktur. O, her an bir işte ve her şeyin ilmine vakıf olan ve her bir işi bir hikmetle yapandır. Allah bir şeyi dilemezse meydana gelmez amenna ama O, sünneti gereği kulun ihtiyarına bıraktığı işlerden onları sorumlu kılar.

Hayat bir imtihandır. Dünyaya gözünü açan her insan karşısına nelerin çıkacağını, başına ne gibi dert ve sıkıntıların geleceğini bilmez; hayırla da şerle de sınanır.[371]

Mümin, Allah'ın dilediğinin dışında başka şeyin olmayacağının teslimiyetiyle, yapması gereken işleri usulüne göre yapar.[372]

Her şeye rağmen, başa gelenler, tedbirsizlikten, bilgisizlikten, acelecilikten, istişaresizlikten, metotsuzluktan veya bir diğerinin yüzünden olabileceği gibi özel bir imtihan sorusu da olabilir.[373]

Her halükarda Allah'a teslim olacağız ve karşılaştığımız imtihan sorularına ilahi rıza doğrultusunda cevap vermeye gayret edeceğiz.

Başa gelen musibet de, kendi payımızı düşünüp sonuç çıkarmalı ve bu sonucun gelecekteki davranışlara ışık tutması sağlanmalı. Olaylara kaderci bir yaklaşımla değil, irademizin yapıp-edeceklerini bilerek yaklaşmalıyız. O halde, irade nedir?

İrade; isteme, dileme, meyletme, arzulama, büyük bir kimsenin buyruğu, emir, ferman anlamlarına gelir. İrade, önceden bir tasarıyı, düşünceyi ve yükümlülüğü ortaya koymak için verilmiştir.

---

[371] Bkz. 21/35; 23/115; 29/2
[372] Bkz. 3/160; 6/17; 9/51; 39/38
[373] Bkz. 30/36, 41; 42/30

İradeli hareket, plan ve karara muhtaçtır. Bu da hayat ve faaliyetine bağlıdır.

İrade, bir şeyin şöyle veya böyle olmasını istemekse, bunu güçlü ve faydalı kılacak faktörler de vardır. İnsan iradesini akıl, ilim, düşünce ve muhakemeyle desteklerse, irade iyi yönde gelişir; his, heyecan ve arzularının eline verirse, hareketlerinde kararsız, düşüncelerinde şaşkınlık meydana gelir.

Şuurlu irade, hevai arzuları yenmenin baştabibidir. İradeyi imanla perçinlemek, aşılmaz engelleri aştırır ve sahibine izzet, onur kazandırır. İradesizlik ise insanı bir sigara dumanında ve içki kadehlerinde eritir; zilletli bir yaşamı sunar.

Her var oluş ve yükseliş iradenin derecesiyle kaim olduğu gibi, her yıkılış ve tükenişte cahilin cesaretiyle buluşan iradesizlikle alakalıdır. O olmadan ne faziletten ne de insanlıktan bahsedilemez. İnsan, rastgele yaptığı işler yüzünden çoğu kere pişmanlık çekmekten kurtulamaz.

İnsan, bu cüzi iradesiyle mukayyet kaderi Allah'ın izniyle lehine çevirebilir mi? Hakkında çokça ihtilaf olan kader, nedir?

"Ka-de-re" kökünden gelen kader: ölçü, ölçme, miktar, bir şeyi ölçerek belirli bir ölçüye göre yapmak anlamlarına geliyor. Yani kader; herhangi bir şeyin mahiyetini gösteren ve sınırlayan bir ölçüdür. Mesela; buğday tohumu, kendine özgü bir ölçü ve belirli özellikleriyle takdir ve tayin edilmiştir. Genleriyle oynanmadığı müddetçe buğdaydır.

Kader, mutlak anlamda değişmeyenlerle beraber kulun iradesine bağlı olarak değişebilir. Bazı zamanlarda istek ve niyetlere göre yön tayin eder. "Başınıza gelenlerin birçoğu kendi ellerinizle işlediğiniz yüzündendir.", "İşledikleri yüzünden karada ve denizde fesat çıktı." ayetleri bu durumun cevabıdır.

❀ ❀ ❀

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ

مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

57:23 (Allah bunu) **elinizden çıkana tasalanmayasınız, Onun size verdiği ile sevinip şımarmayasınız diye** (yazmıştır). **Allah çok böbürlenen her kibirliyi sevmez.**

Hayat, ebruli bir yumak gibi. İlmek ilmek örülürken hayat, bir model çıkar ortaya.

Tek düzelik sıkar herkesi. Acı, tatlı ile soğuk, sıcak ile fark edilir ve hayata renk katar, zevk katar, anlam katar.

Hayat bu, sevinilecek ve üzülecek olaylar olacak. İnsan, fıtraten isteyip elde ettiği nimete sevinir; karşı karşıya kaldığı bir zarar ve sıkıntıya üzülür. Müminler, olayları itidalle karşılar. Sevinçler şükrünü, sıkıntı ve kederler sabrını, azmini biler.

Her derdin bir devası vardır. Sıkıntı ve dertlerin devası, sabır, teslimiyet, tevekküldür. Zaman ise acıları olgunlaştırıcıdır.

Sahip olduklarınızı, O'nun bahşettiği kabiliyetleri kullanarak kendi çalışmalarınız ve çabalarınızla elde etmiş olsanız da size bu imkânları, kabiliyetleri veren de Allah'tır. Bu nedenle ne sahip olduklarınıza, ne de kaybettiklerinize aşırı derecede üzülüp sevinmeyin. Her olay ve durumda, Allah'ın hakkınızda ne murad ettiğinin hikmetini düşünerek teslimiyet gösterin.

Sabra karşı tahammülsüzlük, şükre karşı şımarıklık, cehalettir, imtihanı anlamamaktır.[374]

Allah, imtihanı anlamayan, nankör, şükürsüz, kendini beğenip böbürlenen kimseleri sevmez.

❁ ❁ ❁

---

[374] Bkz. 3/153; 29/2-3

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

57:24 Onlar cimrilik yapanlar insanlara da cimriliği emredenlerdir. Kim arka dönerse şüphe yoktur ki Allah, her şeyden müstağni, bütün hamdlere lâyık olanın ta kendisidir.

Bütün bu anlatılanlar, imansızlara has özelliklerdir. Ümitsizlik, sabırsızlık, cimrilik gibi vs. sevilmeyen hastalıklar, Kur'an'ın ele alıp tedavi ettiği hususlardır. Bu hastalıklar, rahatlık ve rehavet sebebiyle cihattan beri kalmak, malı çok sevmek veya bencillikten, yoksul düşmekten korkmaktan kaynaklanmaktadır. Rızkı Allah'tan, ölüm ve hayatın takdirini Ondan bilenler; Allah yolunda gereken mücadelede yerini alırlar, gereken infakı yapmakta tereddüt göstermezler. Bu şuurla, onlar attığı her adımın, söylediği her sözün nasıl bir sonuç doğuracağını düşünür. Kendi geleceklerini, kendilerinin hazırladığını hesaba katarak, hayatlarını salih amellerle değerlendirmeye çalışırlar.

Müminler, dünya nimetlerini amaç değil, gayeye ulaşmada araç telakki ederek şükrünü yerine getirmeye çalışırlar.[375]

Geçici şeyleri hedeflemek, insanı gayeden saptırır. Bu dünyaya gelişimizin hikmetine ters düşer.

Bütün bu öğütler, kulların maslahatları içindir. Allah, insanların yapacağı hiçbir şeye muhtaç değildir. Cennete gitmeye muhtaç olan, kullardır.[376]

❀ ❀ ❀

[375] Bkz. 28/77; 38/32
[376] Bkz. 9/111; 57/10

لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ
النَّاسُ بِالْقِسْطِ ۚ وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ
اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ ۚ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾

57:25 Andolsun ki biz elçilerimizi açık açık burhanlarla gönderdik ve insanların adaleti ayakta tutmaları için, beraberlerinde de kitabı ve mizanı indirdik. Bir de kendisinde hem çetin bir sertlik, hem insanlar için menfaatler bulunan demiri indirdik. Çünkü (bununla) **Allah, kendisine ve peygamberlerine gıyaben kimlerin yardım edeceğini belli edecektir. Şüphesiz ki Allah, en büyük kuvvet sahibidir, yegâne galiptir.**

"Hadid" kelimesi demir anlamında sağlamlığı ifade ederken, kesinliği de ifade eder.

"Hadid" keskin manasında olup bazen teşbih için de kullanılır. Mesela "Elsinetu hidadun" keskin deliller, anlamını taşır. Bundan maksat, kılıç gibi yaralayıcı, tesirli, dokunaklı sözlerdir."[377]

Demirin, uygarlık ve askeri alandaki yararlarından da söz edilir.

Allah, insana, düşmanlardan gelecek zulüm ve zararlardan korunması, ihtiyaçlarını gidermesi için nimetler bahşetmiştir. Hizmetlerine verilen nimetleri hatırlatarak, arayıcı, üretici, keşfedici olsunlar, güven ve adaleti tesis ederek yaşasınlar diye de Peygamberleri açık delillerle göndermiştir.

Fakat günümüzde Müslümanlar, petrol, demir ve altın madenleriyle dolu topraklar üzerinde gezerken, bu toprak altında ne değerler yattığını öğrenmezler. Batılın tahakkümü altında oldukların-

[377] Bkz. 50/22

dan, bilseler bile kullanamamaktadırlar. Birileri gelecek, toprak altındaki madenleri, zenginlikleri görecek, buradaki madenleri çıkarıp kendi adına değerlendirecek ve istediği şekilde bunları harcayacak, sonra da kibir ve büyüklük içinde bize de bunların arta kalanlarını satacaklar! Bu hal, Müslümanlar için yüz karası...

Aklı yerinde, gücü ve imkânları olanlar bu gidişe razı olur mu? Doğrusu, kâinat ve hayat kanununun fıkhı ve değerlerin korunması başta gelen görevlerden olmasına rağmen, Müslümanların bu anlamda bir şey ortaya koyamamaları kendi vatanında, 'hazinelerin üzerinde oturan dilenci' konumuna getirmiştir.

Öyle bir dönemde yaşıyoruz ki, ev sahibinin elinde silah olarak taş bulunurken, hırsızın elinde kısa ve uzun menzilli silahlar var!..Böylece hak sahibinin hakkı elinden zorla alınıyor; hakikat ve gerçeklerin de üstü ustaca ört-bas ediliyor.

O halde, söyleyin! İmkanları berhava eden topluma, Allah yardım eder mi? Oysa çağımızda, savaş alanları olabildiğince genişlemiştir. Bugün savaşlar kara, deniz ve hava olmak üzere üç alanda sürdürülmektedir. Tüm bu alanlarda başarılı olabilmek için, ancak derin bir kültür sahibi olan ve bu sayede her anlamdaki keşifleri yapabilme gücünü kendisinde bulanlar kazanabilirler.

Allah, insanların iman etmeleri ve imanlarını pekiştirmeleri ve buna örneklik eden elçileri ile yol göstermek için kitabı, mizan ile indiriyor.

Bu kitap, ferdin ve toplumun hayatında adaletin, hukukun, ekonominin, asrın problemlerini çözen, hakları ve görevleri belirleyen bir kitaptır.

Kitap, ölçü-denge: Hakkı batılı açıklayan, hayrı ve şerri birinden ayırandır.

Bu kitapta haksızlığa, zulme, yalana, demagojiye, zulme, fitneye, münafıklığa, sömürüye dair ne varsa açıklar ve bertaraf edecek mücadele metotlarını öğretir. Ondaki hükümler, 'emir, demiri

keser' hükmündedir. Onunla hükmedildiğinde zalimler sinerler, hak yerini bulur, insanlar adaletin önünde eşit olurlar.

Peygambere uyulmaz, adalet terazisi doğru kullanılmazsa, "demir" yani güç, yani silah, insanlığı sömürme aracı olarak kullanılır. Bununla ilahi lütuf ve ihsan hedefinden saptırılmış olur ve bu durum, dünyada da ahirette de acı veren sonuçlara sebep olur. Ahiretteki durumumuzu bilmiyoruz ama dünyadaki gidişat hiç de iç açıcı değil. İçerden, dışardan illegal yollarla işgal edilen ülkelerde insanlara kan kusturuluyor, her türlü zulme maruz bırakılarak sömürülüyor.

Müslümanlar, Kur'an etrafında birleşip uğrunda bedel ödedikleri zamanlarda yükseldiler. Çalışıp çabaladıkça yolları açıldı, Dünyayı yöneten devletlerin, önünde diz çöktüğü büyük devlet oldular. Ne zaman ellerindeki imkânları refah seviyelerini yükseltme alanlarında kullandılar çöküş başladı; din ve dava ruhunu yitirdiler

Bu ayeti M. İslamoğlu tefsirinde şu cümlelerle açıklar: "Kitap, mizan ve demir dengeli bir hayatın üçayağıdır. Kitap, vahyi; mizan (terazi Ölçme, değerlendirme yetisi) adaleti, demir kuvveti temsil eder. Bu üçü de "indirilmiş", yani ilahi bir ikram olarak sunulmuştur. Demirin hem yararı hem de zararı dile getirilerek, kitapsız ve adaletsiz kalan bir gücün tahribatına gönderme yapılıyor. Mizan aynı zamanda din anlayışındaki dengeye de tekabül eder."

Demir, hem güç sembolü hem de insanlara çeşitli faydaları olan, Allah'ın bir ikramıdır. İnsanlar ondan faydalanabilme yeteneğine sahip olduklarından işleme tabi tutarak ondan çeşitli icatlar ortaya koymuşlardır. İnsan ve insana verilen kabiliyet olmasa demirin, altının vs.'nin ne anlamı, ne yararı olurdu. Her şey insanla anlam bulup değerlendirilir, insan eliyle hayra ve şerre dönüşür. Esed ise: "Allah, insana doğru ile yanlış arasında ayırım yapma

yeteneği vermiştir ki yeryüzündeki doğal kaynakları kendi yararlarına kullansınlar"

Elmalı ise: 56/7-9. ayetler çerçevesinde ele almış. Sabikunlar halka, kitabın gerektirdiği şekilde muamele ederler. İnsaflı davranırlar. Kendi haklarını alma konusunda ise cömert hareket eder, şüpheli hususlardan da sakınırlar.

Muktesitler ise; başkalarının hakkı konusunda insaf ederler, hem de kendi haklarını isterken insaflı davranırlar.

Soldakiler ise haksızlar, zalimlerdir. Bunlar kendi haklarında insaf isterler, fakat başkalarının hakları konusunda insaflı davranmazlar. Kendi çıkarları için başkalarının canını yakarlar.

İlk ikisi Allah'ta sükûn bulur ve ancak Allah'ın kitabı ile amel ederler. Bunların dostu, kitap ve Allah'ı zikirdir.

Ayette yer alan kitap, Allah Teâla'nın Kur'an'da zikrettiği adalet ve insafı gerektiren hükümlere işarettir. Mizan da insanlığa o adalet ve insafı yerleştiren hükümlerle idare etmektir. Demir de inat edenleri kuvvet ve kılıçla yola getirmenin lüzumuna delildir. Bundan anlaşılır ki kitaba sahip olan âlimlerin dereceleri, kılıca sahip olan amirlerin derecelerinden daha yüksektir."

Allah, kavidir, azizdir. Kuvveti pek çoktur. İzzetine nihayet yoktur. O, her şeye ve her dilediğini yapmaya kadirdir. Mağlup edilmesine imkân olmayan ve harikalar yaratan izzet sahibidir.[378]

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ

فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ ۖ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰٓ ءَاثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا

[378] Bkz. 21/80; 34/10-11; 42/17; 55/7-8

وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِى قُلُوبِ الَّذِينَ
اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً ۖ وَرَهْبَانِيَّةً ۟ ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ اِلَّا ابْتِغَاءَ
رِضْوَانِ اللّٰهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا ۚ فَاٰتَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْهُمْ اَجْرَهُمْ ۚ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾

57:26 Andolsun biz Nuh'u ve İbrahim'i (peygamber olarak) **gönderdik. Peygamberliği de, kitabı da onların nesillerine verdik. Binnetice içlerinden doğru yolu bulanlar var** (idiyse de) **birçoğu da fasık kimselerdi onların.**

57:27 Sonra bunların izleri üzerinde, ardı ardınca peygamberlerimizi yolladık. Arkalarından da Meryem oğlu İsa'yı gönderdik. Ona İncil'i verdik. Kendisine tâbi olanların yüreklerine bir şefkat ve merhamet koyduk. Onların (yeni bir âdet olmak üzere) **ihdas ettikleri ruhbanlığa** (gelince:) **Onu üzerlerine biz farz etmedik. Ancak** (onlar bunu sırf) **Allah'ın rızasını aramak için yaptılar. Fakat buna hakkiyle riayet de etmediler. Biz de içlerinden** (gerçek) **iman edenlere mükâfatlarını verdik. Onlardan birçoğu ise** (doğru yoldan) **çıkanlardı.**

Bu ayetler, bir anlamda 16. ayetin farklı bir açılımıdır. Allah, insanlar uyansın, aydınlık yolda selametle yürüsünler diye her kavme peygamber göndermiştir. Allah, peygamber göndermedikçe de azap edici değildir. Fakat bu davete erişmelerine rağmen kimi heva düşkünleri, daveti reddederek sapıklığında diretti, kimileri de O'nun ilminden uzak, zanlarla, kulaktan dolma bilgilerle, atalarına, ruhbanlarına uyarak haktan saptılar.

Bu din, Allah'ındır. Kim, kitabına bir muvahhit olarak sarılırsa, ancak onun kalbinde rahmet meltemleri billurlaşır. Onu ciddiye almayanlar aldanırlar. Bu dini kimse tekeline alamadığı gibi kimsenin tekeline de verilmez. Böyle bir müessese olsa da bağlıları da bulunsa, Allah indinde makbul değildir.[379]

Günümüz din bilmezleri, Rabbin kendilerini sorumlu tuttuğu vaciplerden uzak, kendilerince kutsadıkları şeylere önem verir, şuursuz evrat ve ezkârlarla arzu ve emellerine ulaşmaya çalışırlar. Sanki Allah'ı razı etmenin yollarını, onlar Allah'tan daha iyi biliyorlarmış gibi ibadet kuralları koyarlar.[380]

Allah'ı, rızası doğrultusunda tanımayan, rızasını vahyinde aramayanlar 'ehli kitabım' diyenler gibi aldanmışlığın içerisinde bir yol almış olurlar..

❁ ❁ ❁

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَءَامِنُوا۟ بِرَسُولِهِۦ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِن رَّحْمَتِهِۦ
وَيَجْعَل لَّكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِۦ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٨﴾ لِّئَلَّا
يَعْلَمَ أَهْلُ ٱلْكِتَٰبِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَىْءٍ مِّن فَضْلِ ٱللَّهِ وَأَنَّ ٱلْفَضْلَ
بِيَدِ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

57:28 Ey iman edenler, Allah'tan korkun. Onun peygamberlerine de iman edin ki (Allah) **size rahmetinden iki** (kat) **nasip versin. Sizin için,** (yardımıyla), **yürüyeceğiniz bir nur lütfetsin. Sizi yarlığasın. Allah hakkıyla yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.**

---

[379] Bkz. 3/19
[380] Bkz. 9/31; 39/3

57:29 Ehli-i kitap, hakikaten Allah'ın fazl (-u kerem) **inden hiçbir şey'e nail olamayacaklarını, muhakkak bütün inayetin Allah'ın elinde bulunduğunu, onu** (ancak) **dileyeceği kimselere vereceğini bilmedikleri için mi** (küfürde inat ediyorlar? Hâlbuki bunu pek ala biliyorlar da). **Allah büyük fazl** (-u kerem) **sahibidir.**

Bu ayetler, bütün inanışları çürütüp, yalnız Allah'ın elçisine tabi olanların İslam ümmeti olacağını açıklıyor. İman bir bütündür. Peygamberleri de kitapları da birbirinden ayıranların İslam'la alakaları kalmaz. Artık iman etmek isteyenler için aydınlık yolda yürümelerini sağlayan tek kitap, Kur'an'ı Kerimdir. Çünkü diğer kitaplar tahrif edilmişlerdir. 'Bizde Allah'a iman ediyoruz, bizde ehli kitabız' demelerinin kendilerine yararı olmayacaktır. Bu kimseler, zaten imanda samimi olsalar Kur'an'ı Kerimi kabul eder ve önceki kitaplara ihtiyaç hissetmezler. Çünkü Kur'an, bütün kitapların haberlerini içerisinde toplamıştır.

Allah yanında muttakilerin dışında hiçbir kimse imtiyazlı değildir. 'Ey müminler!' diye bir hitapla bu gerçek dile getiriliyor ve imanlarını koruma, amellerini yerine getirmeleri hususunda daim olmaları teşvik ediliyor. Bu şuur ve duyarlılık içerisinde olunsa da insan gafleti, zaafı, aczi sebebiyle yanılabilir, yanlış hareket edebilir. Bu yüzden bağışlanmaya muhtaçtır. Bu nedenle Rabbinden bağışlanma dileyerek kendisini düzeltir. İşte bu, onların ecrini iki katına çıkarır.

Seyyid Kutup'un ruhları okşayan şu cümleleri ile sureyi ona rahmet okuyarak noktalayalım. "Sure, başlangıcı ve bitişi ile bu dinin mesajını, insanlara duyurmayı üstlenen dava adamları için, orijinal bir derstir. Dava adamlarına, insanlara nasıl seslenecekleri-ni, uyuşuk insan fıtratını nasıl uyandıracaklarını ve kalpleri nasıl harekete getireceklerini öğretiyor.

Bu sure, kalplerin Yaratıcısının, Kur'an'ın indiricisinin ve bütün evreni bir plan üzere yaratanın verdiği, kutsal bir derstir. İyi

yetişmiş başarılı dava adamları bu ilahi medreseden diploma almalıdır." O şerefli kullardan olma duasıyla. Âmin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

MÜCÂDELE SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, adını ilk ayetinde geçen "Tucadilu" kelimesinden almıştır. 22 ayettir.

Tucadilu, herhangi bir hususta haksızlığa, zulme, (adet ve gelenektir deyip) göz yummayıp, hakkın, doğrunun ortaya çıkması için verilen mücadelenin adıdır.

Hadid sûresi, hidayete götüren olumlu hususlardan bahsetti, Mücadele sûresi de hidayete engel teşkil eden, olumsuz hususlara karşı sergilenecek tavırlardan bahsetmektedir.

Mücadele; çalışma, çabalama ve bir amaca ulaşmak için kişinin elinden gelen her türlü çabayı sarf etmesidir.

Cehd, cihad, içtihad, mücahid kelimeleri aynı kökten türetilmiştir. Sorunların çözülmesi ve sorumlulukların yerine getirilmesidir.

Şunu unutmayalım ki mücahade, geçici bir zaruret üzere doğmuş değildir. Bilakis hayatın tümünü kuşatan kutsal bir görevdir.

Bir müminin, dinini öğrenmesine fikri cehd derken, kendinde ve çevresinde bulunan Allah'ın beğenmeyeceği hal ve durumları düzeltmesine cihad; hakkında nas bulunmayan meselelerde vahiy çerçevesinde olanca gücünü sarf ederek doğruya erdirecek, kalbi mutmainliğe kavuşturacak ilmi çalışmalara da içtihad denir.

Müslümanların, emrolunduğu gibi dosdoğru, sıratı mustagimde yol alabilmeleri için İslam'ı öğrenmeleri, öğretmeleri elzemdir. İnsanlığın ıslahı, ancak ilim ile elde edilir. Allah'ın buyruklarının aksine, fitne ve fesadın egemen duruma gelmesi, şeytan ve dostlarının tasallut sağlaması, inananların ilmi metotlarla cihat ibadetini bırakmalarından veya bilmediklerinden kaynaklanmaktadır.

Unutulmasın ki bilginin ortaya koyduğu delillerin, gönüller üzerinde yaptığı tesir, kaba gücün oluşturduğu tesirden daha kalıcıdır.

Müminler, hurafe çıkmazlarından, fıtrata aykırı geleneklerin baskısından, batıl uğraşlardan kurtulma uğruna verdikleri mücadele ile hayata anlam katan Allah'ın sevdiği, övdüğü kullarıdır.[381]

Sûre, Müslümanların iman prensipleriyle çelişen kurallar, ihdas etmeye kalkışmamaları, İslam ahlakı, edep ve hükümlerini titizlikle korumaları, cahiliyenin adetlerine bağlı kalmanın Allah'ın koyduğu sınırları aşmak ve kurallarına karşı çıkmak olduğunu; böyle kurallar koyup o kararlara uymayı emir telakki etmenin imanla çelişeceğini, insanı hüsrana sürükleyeceğine dair mesajlar içermektedir.

Sûre, cahiliye de yanlış bir gelenek yüzünden zarara uğrayan bir kadının hakkını arama hususunda verdiği mücadeleden bahset-

[381] Bkz. 3/142; 4/95; 9/20-111; 47/7

mektedir. Güçlü bir yapıya sahip olan erkeklere, zayıf olan kadınlar üzerindeki ezici hareketlerinden dolayı uyarılar gelmiştir.

Sûrede, aile düzeninin önemi vurgulanmış, eşler arasında sıcak ilişkilerin bozulmasına sebep olan sôz ve davranışlardan sakınılması gerektiği hatırlatılmıştır.

Sûre, aile, cemaat ilişkileri, adâb-ı muaşeret kaideleri, ilmi eğitimin insana kazandıracağı değerlerden bahsetmektedir.

❁ ❁ ❁

قَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللّٰهِ ۖ وَاللّٰهُ

يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا ۚ إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾

58: 1(Habîbim) **zevci hakkında seninle direşip duran,** (nihayet halinden) **Allah'a da şikâyet etmekte olan** (kadın)**ın sözünü** (umulduğu vech ile) **Allah dinlemiştir. Allah sizin konuşmanızı** (zaten) **işitiyordu. Çünkü Allah, hakkiyle işitici, kemaliyle görücüdür.**

Bu ayetten anlıyoruz ki, henüz cahiliyenin tortuları bitmemiş ve bu olay, o dönemde vuku buluyor. Zıhar, denilen bu katı geleneğe maruz kalan asil bir kadının, yuvasının yıkılıp çocuklarının mağdur olmaması için çareler arayışına şahit oluyoruz. Zıhar, cahiliye döneminde boşanmanın en ağır uygulanan şekliydi. 'Sen bana anamın sırtısın' demek ebedi haramlığı içeren bir ayrılık şekliydi.

Her şeyi bilen ve işiten, rahim olan Allah, cahiliyedeki yanlış olan adet ve gelenekleri birden değil, ruhlara sindire sindire kaldırıyor. Aile ve sosyal hayatın gidişatını bozan davranışların önünü alıp, ailenin sağlıklı idamesi için birtakım öneri ve tembihlerde bulunuyor. Başkalarının canını yakacak, duygularını yıpratacak

muamelede bulunanlara, caydırıcı cezai müeyyidelerin uygulanmasını ihtar ederek haksızlığın, zulmün önünü kesiyor.[382]

Müslüman, kendisine yapılmasını istemediği bir şeyi, kardeşi içinde istememelidir; hem kendi haklarını, hem karşısındakilerin haklarını korumayı amaçlamalıdır.

Nikâh; darlıkta ve bollukta, kolaylık ve zorlukta yuvanın idamesi için karşılaşacakları sorumlulukları beraber paylaşacaklarına dair bir sözleşme akdidir. Cahili toplumlarda kabul gören gelenek ve görenekler, sanki bir yasaymış gibi insanları birçok alanda mağdur edebiliyor. Böylesi durumlarda ancak yiğit biri çıkıp bu gidişin yönünü doğruya çevirebiliyor. Bu ayette bahsi geçen haksızlığa uğrayan yiğit, akıllı bir kadın. Kocasının gelenekten kaynaklanan haksızlığına maruz kalınca bunu sineye çekip oturmuyor; fert ve toplumun inşasında çok önemli olan aile müessesenin temelini sarsan bu geleneğe boyun eğmiyor. Ne var ki bu geleneği benimseyenlerle meseleyi halledemeyeceğini anlıyor. Meseleyi Resullullah'a açıp, çözüm yolu arıyor. Resullullah ise, vahye dayalı bir bilgisi olmadığı için, kadına sabır tavsiye ediyor. Bundan sonra, kadını müşkülattan kurtulmasına vesile olacak bu ayetler, arka arkaya iniyor. Allah, gelenekten kaynaklanan bu davranışın, zandan ibaret olduğunu, bu söylemlerle kadının, kocasının anası gibi olmayacağını bildiriyor.

Eğer kadın, 'kaderim bu imiş' deyip oturup, hakkını aramak için mücadele vermeseydi, bu cahili adet daha birçok kadının canını yakacaktı. Akıllı, muhakemesi, tefekkürü olan o kadın, insan haysiyetine yakışmayan bu durum karşısında iradesini kullanarak haksızlığa başkaldırdı. Eğer ayet inmeseydi toplum, onu asi ilan edecekti, daha birçok sıkıntılara katlanmak zorunda kalacaktı. Rahmeti sonsuz olan Allah, bu ayetler ile zulme maruz bırakan bu

---

[382] Bkz: 5/90, 91

uygulamayı kaldırmıştır. Ahzab sûresinde de cahili başka bir adet olan evlatlık, Allah Resulü üzerinden kaldırılmıştı.[383] Yine, cahili gelenekten başka bilgisi olmayanlar arasında, kadına mirastan pay verilmiyor ve bir hak istemeye hakkı olmadığı gibi hayatına ambargo da koyulabiliyordu. O gün de bu günkü gibi cahili geleneklere karşı çıkmak isteyenler olsa da çok kötü bir şey yapmış gibi kınanacağından, ses çıkarmaya cesaret edemiyorlar. Hakları, vermeyenlerde almayanlarda vahiyden uzak insanlardır. Bu da kendilerine verilen değerin bilincinde olmadıklarından kaynaklanıyor.

Erkekler hiddetlendiklerinde 'üçten dokuza şart olsun' diyerek ağızlarından boş sözler çıkarabiliyorlar, daha sonra hiddetle ağızdan çıkan bu söylem, boşanma nedeni olabiliyor. Bunu çok önemsenen dini bir kuralmış gibi addedenler, çıkış yolu bulmak için hükmü, hocalara soruyorlar. Aslında bu sorunun hocalar ile değil yasal yollarla çözülmesi gerekir. Nikâhın muteber olanı hukuk ile ilan edilen ise, boşanmada hukuk ile belirlenmelidir. Haklardan ve hukuklardan haberdar olmayanların işi, daima zorlaşacaktır.

"Allah sizin konuşmanızı işitmiştir" ifadesinden anlıyoruz ki, kölelerin, yetimlerin, zayıfların seslerini öncelikle duyurmaları; haklarını bilip, aramaları, haksızlıklara kayıtsız kalmamaları ve adalet çerçevesinde mutlaka çözüm aramaları gerekir.

Bu uyarılar, medeni hayatın en önemli kurallarıdır. Toplumun minyatürü ve temeli sayılan aileyi, canlarının istedikleri gibi hareket ederek yıkmaya çalışanlar büyük bir zulüm işlemiş olurlar.

Mevzuyu, ayetler çerçevesinde değerlendirecek olursak, kadın, içerisinde bulunduğu toplumun bir ferdidir ve Allah'ın muhatap olarak kabul ettiği aziz bir kuludur. Mevcut kurallardan ve şartlar-

---

[383] Bkz. 33/4, 5, 37, 38

dan bağımsız bir statüye sahip olması düşünülemez. Asıl önemli olan mensup olduğu dinin, kadına bakışıdır.[384]

İslam, hiçbir ayırım yapmadan hak sahiplerine haklarını arama yetkisini ve problemini en yetkili merciler önünde uygun şekilde arzedip hakkını arayabilme imkânını tanımıştır.[385]

Yapılması gereken her mücadele, hak için Allah adına olmalıdır. Gelenek ve görenekler yasa telakki edilemez. Mücadele, sözün veya davranışın doğruluğu için yapılmaz; doğru olan davranışın ortaya çıkması için yapılır.

Mağduriyeti kabullenip pasif olunmamalı; kendi aralarında çözüm bulumıyorsa taraflar ilgili mercilere başvurulmalıdır. Emir sahibi de ancak Allah'tır.

Boşanmanın da bir usulü, bir adabı vardır. Kur'an'ı Kerim, sorunların çözümüne yol göstermiştir. Sorunlar, şahsi, ailevi, sosyal hayatın örfleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Evlilik, çekilmez, cehennemi bir sıkıntıya dönüşmüşse, ayrılığı talep etme hakkına iki tarafta sahiptir. Cahili anlayıştan kaynaklanan bir dayatma ile 'kadının eşinden ayrılma hakkı yoktur' denilemez. Eğer o, böyle bir şey isterse güya, 'yer gök ona lanet edermiş' gibi hurafe bir zihniyete, kadın mahkûm edilerek zulmedilmiştir.

❁ ❁ ❁

اَلَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنكُمْ مِنْ نِسَآئِهِمْ مَا هُنَّ اُمَّهَاتِهِمْ ۖ اِنْ اُمَّهَاتُهُمْ اِلَّا
اللَّٓائِى وَلَدْنَهُمْ ۗ وَاِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا ۗ وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ
غَفُورٌ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَآئِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا

---

[384] Bkz. 4/32, 124; 9/71; 16/97
[385] Bkz. 7/29; 42/39-42

فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَآسَّا ذٰلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهٖ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرٌ ﴿٣﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَتَمَآسَّا
فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذٰلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ
وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٤﴾

58: 2 Kadınlarından zihar ile ayrılmak isteyip de sonra dediklerini geri alacaklar (için), **birbiriyle temas etmezden evvel, bir köle azat etmek** (lâzımdır), **işte size bununla öğüt veriliyor. Allah, ne yaparsanız, hakkiyle haberdardır.**

58: 3 Kadınlardan zihar ile ayrılmak isteyip de sonra dediklerini geri alacaklar (için), **birbirleriyle temas etmezden evvel bir köle azat etmek** (lazımdır.) **işte size bununla öğüt veriliyor. Allah, ne yaparsanız hakkıyla haberdardır.**

58: 4 Fakat kim (bunu) **bulamazsa,** (yine) **birbiriyle temas etmezden evvel, fasılasız iki ay oruç** (tutsun). **Buna da güç yetiremezse altmış yoksul** (doyursun). (Kefaretteki) **bu** (hafifletme) **Allah'a ve peygamberine iman** (da sebat) **etmekte olduğunuz içindir. Bu** (hükümler) **Allah'ın** (tayin ettiği) **hadlerdir.** (Bunları kabul etmeyen) **kâfirler için ise elem verici azap vardır.**

Toplumların gidişatında -iyi veya olumsuz işler hususundadaima birileri medeni cesaretle öne çıkarak olaylara yön verir. Bu olayda da hakkını arayan asil bir kadın, haksız bir geleneğin yıkılmasına öncülük etmiştir.

İnsanlar, bir takım duyguların esareti altına girdiklerinde nefsi hareket ederek başkasının canını yakacak, duygularını yıpratacak muamelelerde bulunabiliyorlar. Allah, müminleri, zaaflarına mağ-

lup olup haksızlık ederek vebale girmekten sakındırmak için, ceza-i müeyyideler koyarak haksızlığın önünü alıyor. Hele de bu suçlar, insan haysiyetini kırıcı, rencide edici, haklarının gaspı ve emeğinin sömürülmesine sebep olan bir suç ise daha bir hassasiyet ortaya koyuyor. Düşünürsek; hayat, sanki kısas üzerine bina edilmiş, yani 'sen bir insanı köle gibi kullanırsan bir gün köle olmaya veya köle azat etmeye mahkûm kalırsın' deniliyor adeta. Allah, gafurdur, rahimdir, kulları, tövbe ile günahlarının telafisi için gereken bedeli öderler ise affedip, kaybettikleri itibarlarını iade eder.

Bir insan, dahası bir Müslüman, kendisine yapılmasını istemediği bir şeyi diğer bir kardeşi içinde istememelidir. Kendini mutlu etmekle beraber, haklarını korumaya söz verdiği eşini de mutlu etmeye çalışmalıdır.

Bu olaydan çıkaracağımız bir derste, eşi de anne gibi önemsemek olmalıdır. Çünkü o da, çocuğunuzun annesi ve hayat arkadaşınızdır.

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ

أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ۚ ﴿٥﴾

58: 5Allah'a ve peygamberine muhalefet etmekte olanlar, kendilerinden evvelkilerin uğratıldıkları zillet gibi zillete (ve helake) **giriftar edilmişlerdir. Hâlbuki biz** (onlara) **açık açık ayetler de indirmişizdir.** (Bunları inkâr eden) **kâfirlere horlayıcı bir azap vardır,**

Bu ayet, müminlere şefkatli bir uyarı, cahil geleneklerine bağlı münkirlere ise bir tehdittir.

Allah'ın vadi, imanda, sadakatle emirlerini yerine getirenlere-dir. Çünkü iman, "İşittik, itaat ettik" düsturu üzerine bina edilir.[386]

İlahi emirler, uyulması vacip olan hudutlardır. Sakın onları çiğnemeyiniz. Allah'a ve Resulüne aykırı düşmek; birleştirilmesini emrettiklerinin arasını ayırmak, ahdi bozmak, fesat çıkarmaya se-beptir.[387]

Apaçık ayetlerle ilahi sınırlar belirlenmesine rağmen, beşeri kaygılar nedeniyle hudutları ciddiye almadan sürdürülen bir yaşam, fasıklara mahsus bir özelliktir. Ve onları, perişan eden, hor ve zelil kılan bir azap kuşatacaktır.

❁ ❁ ❁

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا ؕ اَحْصٰىهُ اللّٰهُ وَنَسُوْهُ ؕ وَاللّٰهُ
عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ۝٦ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا
فِى الْاَرْضِ ؕ مَا يَكُوْنُ مِنْ نَجْوٰى ثَلٰثَةٍ اِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ اِلَّا هُوَ
سَادِسُهُمْ وَلَآ اَدْنٰى مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْثَرَ اِلَّا هُوَ مَعَهُمْ اَيْنَ مَا كَانُوْا ۚ ثُمَّ
يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوْا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ۝٧

58: 6O günde ki Allah onların hepsini diriltecek de kendi-lerine neler yaptıklarını haber verecektir. Allah (bütün) **on**(lar)**ı saymıştır, Onlarsa bunu unutmuşlardır. Allah her şey'e hak-kiyle şahittir.**

---

[386] Bkz. 24/51; 33/36; 47/33
[387] Bkz. 2/27; 40; 57/ 19, 28

58: 7Gör (üp gibi bil)**medin mi ki göklerde ne var, yerde ne varsa Allah, şüphesiz** (hepsini) **bilir. Her hangi bir üçten bir fısıltı vaki' olmaya dursun, muhakkak ki O, bunların dördüncüsüdür. Bir beşten vukua gelmeye dursun, ille O, bunların altıncısıdır. Bundan daha az, daha çok vaki olmaya dursun, ille O, nerede olsalar, bunların yanındadır. Sonra bütün yaptıklarını kıyamet gününde kendilerine haber verecektir O. Çünkü Allah, her şey'i hakkiyle bilendir.**

Allah'ın, kullarıyla beraber olmasını bildirmesinden maksat, onları günahlardan sakındırmak, itaat olan şeyleri yapmaya teşvik etmektir. Mümin, bu şuurla O'nun himayesine girer; gönlü O'nun zikriyle mutmain olur.

Bu ne güzel ve erişilmesi bütün değerlerden daha üstün bir birliktelik! Rabbinle beraber olmak! Sizi, hiç yalnız bırakmayan Rable berabersiniz! Ne büyük şeref O'na kul olmak ve O'nun size 'kulum' demesi![388]

Bu birlikteliği biran için unutarak günah işleyen kişi, farkına varınca hemen toparlanıp, mümkünse birilerine intikal ettirmeden kendini düzeltmesi ve gereken bedeli ödeyerek meseleyi halletmesi daha izzetli bir davranıştır. İşte Allah, kullarını öğüt ve ikazlarıyla terbiye edip kaybettikleri itibarlarını kazanmalarını, hem de birbirlerinin haklarını korumalarını istiyor.

Allah, insanların iyiliğe, kötülüğe dair yaptıklarını bilir; kıyamette sonuçlarını açıklayıp ona göre karşılığını verecektir.

❁ ❁ ❁

[388] Bkz. 10/61; 43/68; 69; 50/16

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ
بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ ۖ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ
بِهِ اللَّهُ ۙ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ ۚ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ ۚ
يَصْلَوْنَهَا ۚ فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾

58: 8 Fısıltı (ile konuşmak) **dan men edilip de sonra men edildikleri** (o hale) **dönmekte ve günâhı, düşmanlığı ve peygambere isyanı fısıldaşmakta olanları görmedin mi? Onlar sana geldikleri zaman seni Allah'ın selâmlamadığı bir şeyle selâmlarlar. Kendi aralarında da "Allah bizi söyleye geldiğimiz yüzünden azaplandırmalı değil miydi?" derler. Onlara cehennem yeter. Oraya girecekler, işte o, ne kötü dönüş yeridir!**

Münafıklar, 'Müslümanların aleyhine fısıltı ile konuşun ki Muhammed'in Rabbi işitmesin; yoksa Muhammed'e haber verir' derlerdi. Bir de Hz. Peygamberle karşılaştıklarında "Sana ölüm olsun" anlamına gelen "Essamü aleyk" şeklinde selam verirlermiş.

O yüce ahlak sahibi Resulullah(as), onlara sadece "Aleyküm-Size olsun" diye mukabele edermiş. Hz. Aişe, bir gün onların bu şekilde selamını işitince onlara: "Ölüm ve Allah'ın lanet ve gazabı sizin üstünüze olsun" diye mukabelede bulunmuş. Bunun üzerine Resulü Ekrem: "Yapma ya Aişe, rıfkı (mulayemeti ve nazik hareketi) iltizam et(elinden bırakma.) Sert, kaba, kötü söylemekten sakın" buyurmuştur. Rabbin beyanına göre de en güzeli, cahillere karşı 'selam' deyip geçmektir.[389]

---

[389] Bkz. 25/63; 7/199

Gerektiğinde o necip peygamber, misliyle de mukabele ederdi ola ki kişi yaptığının çirkin bir davranış olduğunu anlar.

İşte Allah, onları bu ayetiyle ikaz ediyor ve tövbe etmezlerse ebedi âlemde elim bir azaba maruz kalacaklarını bildiriyor.

Meğerki ölmeyesiniz(!). Madem öleceksiniz, o halde Allah'a vereceğiniz hesabı düşünerek hareket edin. O gün, ne birkaç gün yanıp çıkacaksınız, ne de sizi kurtaracak şefaatçileriniz olacaktır.[390]

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوٰى وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِى اِلَيْهِ

تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾ اِنَّمَا النَّجْوٰى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَيْسَ

بِضَآرِّهِمْ شَيْـًٔا اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

58: 9 Ey iman edenler, aranızda gizli konuşacağınız vakit günahı, düşmanlığı, peygambere isyanı fısıldaşmayın. İyiliği, takvayı fısıldaşın ve ancak huzurunda toplanacağınız Allah'tan korkun.

58: 10 (Öyle) **fısıltı sırf şeytandandır. İman edenleri tasaya düşürmek içindir bu. Hâlbuki bu, Allahın izni olmaksızın, onlara** (müminlere) **hiçbir şeyle zarar verici değildir. O halde müminler ancak Allah'a güvenip dayansın** (lar).

Engin rahmet sahibi olan Allah, koyduğu yüce ahlak ilkeleriyle, kullarını birbirlerini üzecek davranışlarda bulunmaktan sakındırıyor. Çünkü; uygunsuz davranışlar ve birbirlerinin aleyhine bulu-

---

[390] Bkz. 2/80-111; 44/41

nup duran cemiyetin fertleri, güvenli bir geleceğe nail olamazlardı. Mecburiyet olmadıkça, özellikle de üç kişi olduklarında iki kişi üçüncüyü bırakarak kendi aralarında fısıldaşmasınlar. Çünkü gizli konuşmalar, fiskoslar çevrede vesvese yaratır; zanlara sebep olduğu gibi birilerini üzer. Aynı zamanda iki kişi gizli konuşurken araya girmek, kulak kabartmak da hoş olmayan davranışlardandır.

Bir Müslüman, nasıl olur da dindaşlarının aleyhine fısıldaşarak ona komplo kurar veya aleyhine konuşur. Ne var ki insanoğlu kızdığında böylesi çirkin davranışlarda bulunabilir, ama Rabbinin tembihlerini hatırlayıp, kardeşinin aleyhine olacak şey fısıltıyla dahi olsa hemen vazgeçer.

Ey İnananlar! Münafıklara has olan bu çirkin davranışlara tevessül etmek şeytana davetiye çıkarmaktır. Eğer gafletten uyanıp halinizi düzeltmezseniz, o size bu işi benimsettirerek yaptırmaya devam ettirir.[391]

Ey İnananlar! Sizden olmayanların, aleyhinizde gizli komplolarından, gizli hesaplarında dolayı yes'e kapılmayın. Zira; Rabbiniz onların tüm planlarını bilir ve O dilemedikçe size zarar veremezler. Ama sizler, vahyin idrakiyle hareket eder, tevekkül ederseniz, Rabbin yardımına nail olursuz.

❁ ❁ ❁

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا۟ فِى ٱلْمَجَٰلِسِ فَٱفْسَحُوا۟
يَفْسَحِ ٱللَّهُ لَكُمْ ۖ وَإِذَا قِيلَ ٱنشُزُوا۟ فَٱنشُزُوا۟ يَرْفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ
وَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ دَرَجَٰتٍ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

[391] Bkz. 17/53

58: 11 Ey iman edenler size meclislerde "yer açın" denildiği zaman genişletin ki Allah da size genişlik versin. "Kalkın" denilince de kalkıverin. Allah, içinizden iman etmiş olanlarla kendilerine ilim verilmiş bulunanların derecelerini artırır. Allah, ne yaparsanız hakkiyle haberdardır.

Bu ilahi emirler, insanlar arasında sevgiyi, dayanışmayı, anlayışı ve huzuru temin eden adabı muaşeret kurallarındandır.

Seyyid Kutub'un ifadesiyle "Asıl maksat yerin genişletilmesinden önce ruhlarda bir genişlik meydana getirmektir. Kalp geniş olunca müsamaha artar. Ve çabucak genişler. Oturan kişiler kardeşlerini sevgi ve muhabbetle karşılar, memnuniyetle ve sevinçle ona yer ayırırlar." Müslümanlar özellikle de toplantılarda davranışlarına çok dikkat etmeliler ki asayiş sağlansın da gereken yarar hâsıl olsun. Buharî ve Müslim'de bir rivayette: "Bir adam bir adamı onun yerine oturtmak için yerinden kaldırmasın. Fakat genişleyiniz ve yer açınız." buyrulmuştur. İslam hem müsamahaya hem de nizama önem verir. Her halükarda edebe riayeti gerekli kılar."[392]

Güzel nimetlerden, güzel ortamlardan kardeşlerimizin de faydalanmasını sağlamalıyız; onlarla sosyal dayanışma içerisinde olduğumuzda, mekân genişliği, gönül muhabbeti ve cennet müjdesi gibi müjdelerle birçok yönden rahmete ereriz. Fakat, insanlar önemli bir hususu görüşüyorken, birilerinin gidip oraları daraltması, sıkıntı vermesi hoş değil. Çünkü; her bedevi davranış, toplantılardaki veya sosyal buluşmalardaki feyzin bozulmasına, belki de olumsuz neticelerin doğmasına sebep olabiliyor.

İslam terbiyesinden geçmeyen Müslümanların Hac'da, Hacerül Esved'e el sürmek, tavaf etmek, kumanya dağıtımında pay almak, arabalarda yer kapmak için bencilce itiş kakışlarının ne kadar sevimsiz, zarar verici, itici şeylere sebep olduğu herkesin malumu-

---

[392] Fizilal-il Kur'an

dur. Bu gibi hallerin, bertaraf edilmesi için idarecilerin önleyici tedbirler alması gerekmektedir.

Âyet-i kerime gereği meclislere, mescitlere giriş çıkışlar dikkate alınarak oturulmalı; önce gelenler istediği yere oturma şansına sahip olsalar da sonrasını dikkate alarak oturmalı. Meclis idarecileri arasından birileri, gelenleri karşılayıp yer göstermeli. Büyüklere, yabancılara, özürlü olanlara, gerekirse gençler kaldırılarak yer verilmelidir. İzin alınmadan iki kişinin arasına girmemeli, yerinden kalkanın yerini kapmaya çalışılmamalı. Bütün bunlar ortamın ahengini bozmadan yapılmalı.

Müminler, Rabbinden aldığı terbiye ile nerede oturacağını, ne kadar oturacağını,, nerede konuşup nerede susacağını, kim için ayağa kalkacağının bilinci ile hareket ederler.

Mescitlere temiz gelmeli, soğan-sarımsak yiyenler, ayak ve ter kokularını gidermeden gelmemeli.[393]

İlim ve tefekküre dayalı birliktelikler, sosyal etkinlikler ve mescitler, insanların ruhen beslenip gönüllerin irşat olduğu ortamlardır. Abdullah b. Ömer'den rivayetle şöyle anlatılır. "Bir gün Resulü Ekrem mescitte iki halka, ve bu iki halkadan birindeki insanları, oturmuş, dua edip Allah'tan bir şeyler istiyorlarken; diğer halkadakilerinin de ilim edindiğini görür. Bunun üzerine Resulullah (a.s.): "Her iki halka da hayr üzeredir; ancak ilimle meşgul olanlar diğerlerinden üstündür, zira ben de bir öğretici olarak gönderildim" der. Başka bir rivayette ise: Resulullah'a (a.s) biri âbid, biri de âlim iki kimseden söz edilir. Resulullah(a.s) "Âlim olanın üstünlüğü benim size üstünlüğüm gibidir" buyurur.[394]

İlim, bir şeyi ona ait olmayandan seçip ayırmaya yarayan bir alamettir. İnsanlar ilme eriştikçe, derecelerini yükseltecek düsturla-

---

[393] Bkz. 7/31
[394] Bkz. 20/114

rı öğrendikçe, kardeşlik duyguları pekişecek ve birbirini seven, gönüllere inşirah veren ümmeti oluşturacaklardır. Ayette anlatılan iman ve ilimle tamamlanan ahlak kaideleri dikkate alındığında, bu rahmete erişilir.

Bilinsin ki Allah katında yücelik, ilmin çokluğunda, kariyer yüksekliğinde veya kariyeri yüksek kimselerle beraber olmada değil, ilmiyle amel etmededir.

Nitekim Nuh(a.s)ın oğluna, peygamber çocuğu olması bir derece kazandırmadığı gibi, helakine de engel olmadı. İnsan, ancak o kişilerin yanında olduğunda istifadelenir. Zira; yağmurun toprağı diriltmesi gibi kalpler de ilim meclislerinde irşat olup harekete geçer.[395]

"Mümin, attara benzer. Onunla beraber oturur isen sana menfaat verir, onunla yürür isen menfaat verir."

Fasık ve facirlerle, oturup kalkmak insana fenalık ve zarar dokundurur. İnsan bunları düşünerek ülfet ve muaşeret için ahlak ve fazilet sahibi kimselerle dostluk kurmalı, kötülerden uzak durmalıdır."[396]

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ ءَأَشْفَقْتُمْ أَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ

---

[395] Bkz. 35/28; 39/9

[396] Bkz. A. Himmet Berki,250 Hadis. 208, 209 hadisler. Diyanet yay

اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَاللَّهُ
خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

58: 12 Ey iman edenler, siz peygambere mahrem bir şey arz etmek istediğiniz vakit (bu) **mahrem konuşmanızdan evvel sadaka verin. Bu, sizin için daha hayırlı, daha temizdir. Eğer bulamazsanız şüphe yok ki Allah çok yarlığayıcı, esirgeyicidir.**

58: 13 Mahrem konuşmanızdan evvel sadakalar vereceğinizden korktunuz mu? Çünkü işte yapmadınız. (Bununla beraber) **Allah sizin tövbelerinizi kabul etti. O halde dosdoğru namazı kılın. Zekâtı verin. Allaha ve peygamberine** (diğer emirlerinde de) **itaat edin. Allah, ne yaparsanız hakkiyle haberdardır.**

Peygamberler ve liderlerin sorumlulukları çok ağırdır. Onların da şahsi, ailevi sorumlulukları vardır. Her ne kadar bulundukları konum, kendilerini işlerine adamalarını gerektiriyor olsa da, işlerinin sağlıklı yürütebilmeleri için dinlenmeye, düşünmeye, plan ve proje geliştirmek için uzun ve özel zaman dilimlerine ihtiyaçları vardır. Bu nedenle onların çok meşgul edilmemeleri gerekir. Onların yanında uzun uzun oturulmamalı ve zaruri olmadıkça kapıları çalınmamalıdır. Bu kurallar, insanların huzur ve haklarının korunması, güzel bir dayanışma içerisinde yaşam sürdürmeleri için koyulmuştur. [397]

İnfak, halis müminler ile hilekâr münafıkların arasını ayırır. Sadaka verme imkânına sahip olmayanlara vebal yoktur. Zira Allah, kimseyi gücünün yetmediğinden hesaba çekmez.

Elbette her mümin, Allah Resulüyle beraber olmayı, ilminden istifade etmeyi, duasını almayı, emir ve önerilerini yerine getirmek

---

[397] Bkz. 24/27; 28; 33/53

için beraber olmayı ister. Fakat herkes bu niyetle gelmeyebilir. Onu oyalamak, aklını karıştırıp performansını düşürmek, gündemini saptırmak için olur olmaz sorularla, demagojilerle dikkatleri dağıtıp zihinleri bulandırarak hakikatin kavranmasına engel olmak için gelenler de olabilir. Müminlerin, O'nunla buluşma gayesi bu olmasa da, zamanlı, zamansız onu rahatsız etmemeleri için de gizli konuşmaları gerektiğinde sadaka vermeleri istenmiştir. Fakat, bilâhare bu infak emriyle istenen maksat hâsıl olduğundan, Resulle buluşmak müminler için meşakkat olduğundan bu emirden muaf tutulmuşlardır. Tıpkı kabirleri ziyaretin maksadını aştığında yasaklanıp daha sonra serbest bırakılması gibi. Kapıları çalmadan, selam verilmeden, buyur denilmeden evlere girilmemesi, çocukların dahi belli vakitlerde kapıları çalmadan girmemeleri vb. davranışlar, Allah'ın kullarının birbirlerini rahatsız edip üzmemeleri için koyduğu kurallardır.[398] Kulları üzerinde rahmet deryası olan Allah'ı, tanıyıp da itaat etmemek, bu mümkün mü!? Bu şuur ve şevk içerisinde olanlar, herhangi bir engel ve mazeret ileri sürmeden haşyet içerisinde namazlarını ikame eder, zekâtı verirler. Burada zarurete binaen verilmesi istenen sadaka, nafile bir ibadettir. Gerektiğinde müminler, nafileleri de yerine getirmeye çalışırlar; uygulamadıklarında ise hesaba çekilmezler, ama farzlar için hesaba çekilmemek söz konusu olamaz.

Namaz, günlük hayatımızın muhasebesini ve tashihini, zekât ise zengin olmayı, çalışmayı, hayırsever olmayı sağladığı gibi sosyal hayatta da verimlilik sağlar.

Allah'ın rahmetine nail olmak için, Müslümanlar, hayatlarını planlı programlı, düzenli, seviyeli geçirmeye çalışmalılar. Bu şuur ve şevki sağlayan ilimle meşgul olmayı başa almalıdırlar. Hayatı anlamlı kılan, iman ve ilimdir. İmanı ilimle güçlendirip, peygambe-

---

[398] Bkz. 24/27, 58, 61; 33/53;

rin sünnet-i seniyyesini iyi anlayıp onu yaşamayı dava edinmek gerekir.

Şu bir gerçek ki insan ne kadar istese de aczi, zaafı, gafleti nedeniyle hatadan beri değildir. Allah, imanda samimi olan kullarına mağfiret sahibidir. O, sinelerin özündekileri bilmektedir. Artık bu hakikati güzelce düşünün. Amel ve niyetlerinizi Onun rızasına uygun kılın.

Ey iman edenler! Siz namaza, cihada ve Rabbin rızasını kazandıran emirlere çağrıldığınızda hemen kalkın. Allah, bu kullarını sever; kullarını bu duyarlılığa davet eden, toplumları aydınlatan âlimleri ise derecelerle daha da yükseltir.

❁ ❁ ❁

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ؕ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ ۙ
وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ؕ
اِنَّهُمْ سَآءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اِتَّخَذُوٓا اَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ
سَبِيلِ اللّٰهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٦﴾

58: 14 Allah'ın, kendilerine gazap ettiği bir kavmi dost edinenleri görmedin mi? Bunlar sizden de değildir, onlardan da değildir. Kendileri de bilip dururlarken, onlar yalan yere yemin ederler.

58: 15 Allah, onlar için çetin bir azap hazırladı. Hakikat onların yapmakta oldukları (işler) **ne kötüdür!**

58: 16 Onlar, yeminlerini bir kalkan edindiler de (bununla insanları) **Allah yolundan çevirdiler. İşte onların hakkı horlatıcı bir azaptır.**

Bu ayetler, hem inananlar hem de münafıklar için üzerinde ciddiyetle düşünmeleri gereken uyarılardır. Şöyle ki Müslümanlara, İslam'a zarar verenlere, onlarla işbirliği yapanlara karşı gereken mücadeleyi vermelerini; dini menfaat aracı kılanlarında azabı hak ettiklerini haber veriyor.

Kimliğini gizleyen bu hainler, İslam düşmanları ile iyi ilişkiler kurarak hem onlardan gelebilecek zararı def edip hem gelecek menfaatleri elde etmek için yeminlerini kalkan edinerek sinsi politikalar geliştirirler. Allah'ın hor ve zelil edeceği bu kimseler, bütün işlerini Allah adına yalan söyleyerek yürütürler. Ne o tarafta ne bu tarafta, ikisi arasında bocalayıp dururlar. Yaptıklarının da bilincindedirler. Allah, onların bu yalanlarına şahit olduğunu, tövbe edip hallerini düzeltmediklerinde elim bir azaba maruz kalacaklarını haber vererek dürüst davranmaları hususunda uyarıyor.[399]

❁ ❁ ❁

لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَآ اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا ۚ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ

النَّارِ ۚ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا

يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ عَلٰى شَيْءٍ ۗ اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾

58: 17 Onları ne malları, ne evlatları hiçbir vech ile Allah (ın azabın) **dan, kabil değil, kurtaramaz. Onlar ateş yaranıdırlar. Onlar orada ebedîdirler.**

58: 18 O gün Allah, onların hepsini diriltecek de Ona dasize yemin ettikleri gibi- yemin edeceklerdir. Onlar hakikaten bir şey üzerinde olduklarını sanırlar. Gözünüzü açın ki onlar cidden yalancıların ta kendileridir.

---

[399] Bkz. 4/142, 143, 146

Ayette bahsi edilen malları, ekonomik güç; evlatları da askeri güç olarak düşünebiliriz. Bu ikisini de zulüm aracı olarak kullandıklarından dolayı, zemmediliyorlar. Onlar, sinsi oyunlarla, manevralar yaparak halklarını kalkındırmayı istediklerini, zalimlere haddini bildirmeye çalıştıklarını yeminler ederek iddia ediyorlar. Çifte standartlı davranışlarla, esnek sözlerle toplum üzerinde istifham yaratıyorlar. Bu münafikça tavırlar, maalesef şuursuz, haktan gafil, zikirsiz Müslümanlarda da var. Müslümanlık bu mu dedirtiyorlar adeta! 'Allah ne der' sorusundan uzak, hevaya yönelik desinlerle hareket ediyorlar; giderek kalpleri katılaşıyor, haktan uzaklaşıp şeytani işlere yüzlerini dönüyorlar. Gaflet, zaaf, bilgisizlik, tembellikten kaynaklanan tavizler, insanları şeytana daha çabuk malzeme yapıyor. Şeytana malzeme olmaktan koruyacak iki temel unsur var. Birincisi ilim sahibi olmak, ikincisi O, ilim sahibinin zikriyle uyanık olmaktır. [400] Allah'a, bir muvahhit olarak yüzünü döndürüp, emrolunduğu gibi dosdoğru olan samimi kullara şeytan tesir edemez.[401]

Fakat fıtratında var olan sağduyuya dair bütün değerlerini bozup, hayatlarını yalan üzere bina edenler, yeniden dirildikleri günde yeminler ederek yalanlarına devam ederek kurtulacaklarını zannederler ama nafile bütün sahip olduklarını fidye olarak vermek isteseler de kabul edilmeyecektir. O gün, yaman bir gündür; o kendi iradeleri ile sahip oldukları sultalarının, askeri cuntalarının, servetlerinin kendilerine hiçbir yararı olmadığı gibi kötüye kullandıkları için azaplarını katmerleştirecektir.[402]

Tüm mevcudat üzerinde galip ve hâkim olan Allah, geçici olarak verdiği iradeyi kulların elinden alarak, mutlak iradesiyle hükmedip o gün, insanları huzuruna toplayacak ve her şeyin gerçek

---

[400] Bkz. 20/124; 23/97, 98; 26/221, 222; 43/37
[401] Bkz, 15/39-43
[402] Bkz. 6/23; 9/55; 70/11-14

yüzünü açıklayacaktır. O gün yalancı günahkârların vay haline! O yalanla dolanla elde ettikleri her şey, ateş olup her yandan kendilerini içerisinden çıkmamak üzere kuşatacaktır. O hevadan kaynaklanan dürtülerle, İslam ve Müslümanlara sinsi tuzaklar kurarak, düşmanlık etmenin ne demek olduğunu, o gün anlayacaklardır!

❁ ❁ ❁

اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَاَنْسٰيهُمْ ذِكْرَ اللّٰهِ ؕ اُولٰٓئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ؕ
اَلَآ اِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾ اِنَّ الَّذِينَ يُحَآدُّونَ اللّٰهَ
وَرَسُولَهٗٓ اُولٰٓئِكَ فِى الْاَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾ كَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا۠ وَرُسُلِى ؕ اِنَّ اللّٰهَ
قَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

58: 19 Bunları şeytan istilâ etmiş, artık o, bunlara Allah'ı hatırlamayı bile unutturmuştur. Bunlar şeytan fırkası (mensupları)**dır. Gözünüzü açın ki şeytan fırkası** (na tâbi' olanlar) **hakikaten hüsrana düşenlerin ta kendileridir.**

58: 20 Allah'a ve peygamberine muhalefet edenler (yok mu?) **onlar şüphesiz ki en çok zillete düşenlerin içindedir.**

58: 21 Allah (şöyle) **yazmıştır: "Andolsun ki ben galip geleceğim, peygamberlerim de." Şüphesiz Allah yegâne kuvvet sahibidir, mutlak galiptir.**

Aklı putlaştıran, hevai dürtüleriyle hareket edenlerin en yakın dostu, şeytandır. O, bu kurduğu dostlukla yaptıkları işlere haklılık, ululuk payeleri verdirerek Allah'ı unutturup yaptıkları işleri güzel gösterir. Zaten şeytanın insana yaptırım gücü de buna bağlıdır. Yani insan, arzu ve emellerine kavuşma hesapları yaptıkça, artık

hakikate dair algılama melekeleri körelir. Bu hevasını ilah edinenler, şeytanın tutsağı olarak onun gideceği yere beraber giderler.[403]

21. ayette 'Allah taraftarları galip gelecektir' müjdesi verilerek kâfirlerde ihtar ediliyor. Nitekim kâfirler, o gün, bütün imkân ve güçlerine rağmen İslam ordusunun karşısında hezimete uğradıkları gibi, ahirette de ilahi azaba karşı koyamayacaklardır.[404]

Zafer eğer muhafaza edilmezse bir hezimet, her hezimette ise silkinip ayağa kalkılırsa zafere giden bir yol vardır.

Müminler, sadece Allah'a tevekkül edip, sünnetullah doğrultusunda davaya sadık kalıp, birlik kurdukları takdirde gecikmeli olsa bile başarı sağlarlar. Ancak bu uğurda mücadele verirken günün şartlarını ve mevcut ortam ve imkânları göz önünde bulundurarak ona göre metot ve programla hareket etmeleri gerekir.[405]

Ey inananlar! Allah'a tevekkül edin. Sadece Onun kararlarına teslim olun! Bilin ki Allah'tan başka tüm veliler, vekiller, yardımcılar kendileri muhtaçtırlar ve ölümlüdürler.

❁ ❁ ❁

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ يُوَآدُّونَ مَنْ حَآدَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ

وَلَوْ كَانُوٓا اٰبَآءَهُمْ اَوْ اَبْنَآءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۟ اُولٰٓئِكَ كَتَبَ

فِى قُلُوبِهِمُ الْاِيمَانَ وَاَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ ۟ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ

---

[403] Bkz. 2/7-10; 41/25; 59/19

[404] Bkz. 37/171-176; 40/51; 48/1, 23, 28; 58/5

[405] Bkz. 3/152, 153, 200; 8/60; 47/7

تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ أُولَٰئِكَ
حِزْبُ اللَّهِ ۚ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

58: 22 Allah'a ve âhiret gününe imanda sebat eden hiçbir kavmin Allah'a ve resulüne muhalefet eden kimselerle- velev ki onlar, bunların babaları, ya oğulları, ya biraderleri yahut soy sopları olsunlar- dostlaşacaklarını görmezsin. Onlar, o kimselerdir ki (Allah) **imanı kalplerine yazmış, bunları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Bunları altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacaktır. Bunlar orada ebedî kalıcıdırlar. Allah onlardan razı olmuştur. Onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır, işte onlar Allah fırkasıdır. Gözünüzü açın ki Allah fırkası** (mensupları) **umduklarına erenlerin ta kendileridir.**

Bu ayet, imanı idrak edip dava edinen kimselerin tavırlarından bahsetmektedir. Kan ve nesep bağı ile birbirlerine yakın olsalar da Allah ve Resulüne muhalefet ettiklerinde onların halini beğenmeyip buğzederler.

Anne-baba, akraba, evlat, iyal ile iyi iletişim kurmak ile Allah'a, peygambere muhalefet ettiklerinde dost edinmek farklı şeyler. Bunları sevmek, muhabbet beslemek imanla küfür arasındaki sınırı yok eder. Hatta; bunlar sebebiyle cihattan geri kalmak, insanı fasıklar zümresine ilhak eder. 19-20. ayette belirtildiği gibi, onlar şeytanın yandaşları olan alçak kimselerdir, onlara değer vermek, onları sevmek şeytana değer verip sevmektir. Allah'a ve velilerine düşman olanları sevmek, büyük bir ihanettir. Bu nedenle Müslüman, kimi seveceğini, niçin seveceğini duyu, arzu ve beklentiler sonucu mu sevdiğini iyi bilmelidir. 'Kişi sevdiğiyle beraberdir' ilkesini bilen bir kişi nasıl olur da cehenneme gidecek kimseleri sever. Nasıl olurda sevdiği Rabbinin, sevmediği fasık ve facirlere

karşı herhangi bir buğz beslemez. Et tırnaktan ayrılmaz, ayrıldığında ise büyük acı verir. Hak batıl savaşı verilirken taraf belirlemek gerekir. Hasım olan akraba dahi olsa, hakkın tarafında gereken mücadele verilmelidir.[406]

Bir mümin, ancak müminleri sever. Onların her biri ayrı bir şahsiyettirler. Birbirlerini korumada bir vücudun azaları gibidirler. Dinle sağlanan vahdetin yerini hiçbir birliktelik tutmaz, tutamaz. Fakat ne yazık ki, Müslümanlar, son çağlarda vahdet unsuru olarak dine sarılmayı ihmal etmişlerdir. Maddi menfaat ve cidal içindedirler. Gördükleri zarardan veya istediği bir şeyi elde edememenin kızgınlığından, en yakınlarıyla ilişkilerini keser, aylarca, yıllarca küserler de dinleri söz konusu olunca Allah için buğzetmeyi beceremezler. Oysa, İslam muhaliflerinin dine ve dindaşlarına ne zararlar verdiklerini bir bilseler yüzlerine dahi bakmazlar. Onlarla beraber yaşam mecburiyeti içerisinde olsalar da hakka dönmek ve zararlarını engellemek için gereken mücadeleyi verirler.

Yüksek ideallerden ilhamını alan bir kimsenin insanlarla ilişkisi, olaylara karşı tepkisi diğer kişilere nazaran değişiklik gösterir. Mesela kişisel hakaretleri ıslah edip affetmeye, diğer insanlara nazaran daha mülayim durumdadır. Bu onlara Rablerinin bir önerisidir.[407]

İdeallerimizle, sevgimizle uyumlu olmayan ve ona engel olan şeylerden rahatsızlık duyarız; onları sevmeksizin mesafeli ilişkiler kurarak ilahi mesajları vermenin yolunu aramalıyız.

---

[406] Bkz. 9/24
[407] Bkz. 7/199

Müminle kâfir gece-gündüz gibi birbirinin zıddıdır. Birinin varlığı diğerini engeller. Size tavır alanlara sevgi beslemek imanla asla bağdaşmaz. Onları dost edinemezsiniz ama gerektiğinde hediyeleşir, ikramda bulunur, yardım edebilirsiniz. [408]

Batıl isteklerin üstesinden gelebilmek için gerçek ideale yönelik güçlü bir sevgiyi geliştirmek zorundadır müslüman. Güneş ışığının aya yansıdığı gibi hayran olduğumuz, sevdiğimiz fikirlere veya amaçlara da ideallerin güzelliği yansır. Sevgi, doğan güneş gibidir. Üzerine doğduğu her şeye hem ışık, hem hayat huzmeleri sunar. Bu normal seyrinde olduğu zaman böyledir. Ama bu yansıyan güneş, ısısını artırdığı zaman zayıf bitkiler nasıl sararıp soluyorsa, insanda idealine aykırı kimseleri severse öyle perişan olur.

İdealinde düzgün, fıtratı sağlam ve şuurlu kimseler, Rablerinin rızasını kazanmayı her şeyden üstün tutmuşlardır. Allah da onların imanda gösterdikleri sadakatleri sebebiyle kalplerine imanı yazıp katından bir ruh ile desteklemiştir. Bütün bunlar Allah'la kul arasında karşılıklı rızaya dayalı gelişir. Allah'ın bu şuurlu askerleri, hakkın yardımcıları ve insanları ona davet eden kimselerdir. İşte Allah'ın kendilerinden, kendilerinin de Allah'tan razı olduğu bu kimseler; İslam sancağını yüceltmek için koşturan, Allah'ın hükümlerini hayatlarına geçiren Hizbullahlardır. Allah, bu müminlerini sevmekte ve gerçek kurtuluşlarını garantileyerek diğer insanlara örnek olarak vermektedir.

Allah, iman edip de salih amellerde bulunanların gönüllerinde bir sevgi yaratacaktır. Ey merhameti bol Allah'ım! Duygularımızı, sevgilerimizi rızanda buluştur. Sevdir bize sevdiklerini, sevdirmeyi

---

[408] Bkz. 5/55, 56; 60/1-8

nasip et sevdiklerini; yerdir bize yerdirdiklerini. Rızanın hilafına duruş, düşünce ve davranışlardan bizleri koru! Hissi, zanni, keyfi hareket etmekten bizleri koru! İlmin aydınlığına, olgunluğuna, enginliğine erdir. Ey Rabbimiz! Zalimlerin göğsüne korku salacak heybet, karşı koyacak iman gücü ve cesaret ver. Lütfen Allah'ım, bizlere şefaat et![409]

[409] Bkz. 19/96; 85/14

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

HAŞR SÛRESİ

E'ûzu billâhi mine'ş- şeytani'r-racîm
Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

Giriş

Sûre, adını ikinci ayette geçen toplamak, toplayan anlamına gelen "Haşr" kelimesinden almıştır. Yirmi dört ayettir.

Mücadele suresinin 21. ayetinde Allah, 'elbette ben ve elçilerim galip geleceğiz' mesajını vermişti. Bu sûrede de, ilahi davete muhatap olmalarına, birçok uyarı, teşvik, tehditlere rağmen, hâlâ Müslümanlar aleyhine karşı sinsi komplolar düzenleyen, yapmış oldukları anlaşmalara riayet etmeyip bozan münafıklardan, ehl-i kitabın Medine'den sürülmelerinden bahsediliyor.

Yine sûrede, müminlerden, kâfirlerden ve Allah'ın fiilleri ve isimlerinden söz ediliyor ve Allah'ı tespihle başlıyor. Tüm mevcudatın O'nun hükmüne boyun eğerek tespih ettiğini, aziz ve hâkim olarak hükmüne kimsenin karşı koyamayacağına dikkatleri çekerek de son buluyor.

❀ ❀ ❀

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

59: 1 Göklerde ne var, yerde ne varsa (hepsi) **Allah'ı tespih** (ve tenzih) **etmektedir. O, mutlak galiptir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.**

İnsanın dışında diğer yaratılanlar, hangi amaç üzerine yaratılmışlarsa ona göre hareket ediyorlar ki bu da onların tespihleridir. İnsanın biyolojik yapısı da yaratıcının kanunlarına boyun eğerek Allah'ı tespih eder; insanın aynı zamanda yaratıcısını tanıması, hikmetini, kudretini anlaması ve bilerek, şuurlu bir anışla tespih etmesi gerekir. Bu gerçek, sık sık vahye muhatap oldukları halde iman etmeyenlere hatırlatılarak, kendilerini hikmete erdirecek davete icabet etmeleri isteniyor.[410]

❁ ❁ ❁

هُوَ الَّذِى اَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِاَوَّلِ الْحَشْرِ ۟ مَا ظَنَنْتُمْ اَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا اَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللّٰهِ فَاَتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِى قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِاَيْدِيهِمْ وَاَيْدِى الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يٰٓاُولِى الْاَبْصَارِ ﴿٢﴾

59: 2 O, ehl-i kitaptan küfür edenleri ilk sürgünde yurtlarından çıkarandır. Siz çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kal'alarının (Allahın azabına) **hakikaten mâni olacağını zannettilerdi. İşte onlara hesaba katmadıkları cihetten Allah** (ın emr-ü azabı) **geliverdi. O, bunların yüreklerine korku düşürdü. Öyle**

---

[410] Bkz. 3/83; 17/44; 24/41

ki evlerini hem kendi elleriyle, hem müminlerin elleriyle harap ediyorlardı. İşte ey akıl ve basiret sahipleri, siz (bundan) **ibret alın.**

Bu, Hadid sûresinin 21. ayetinde verilen vadin gerçekleşmesine işaret ediyor. Her kıssanın bir perde arkası vardır. Rivayetlere göre, Medine'de oturan Yahudilerden Nadir Oğulları, Hz. Peygamberle muahede yaptıkları halde, İslâm düşmanlarıyla gizlice ittifak edip ihanette bulunmuşlar ve bunun için Medine'den sürülmüşlerdi. Buna, ilk sürgün denilmesine sebep, onu ikinci sürgünden ayırmak içindir. [411]

"Hicret'ten kısa bir süre sonra, Hz. Peygamber, Yahudilerden Medine'ye yakın bir mahallede oturan Nadiroğulları ile tarafsız kalmaları hükmünü taşıyan bir anlaşma yapmıştı. Bedir savaşında Müslümanlar galip gelince, Yahudiler: 'Bu, Tevrat'ta kendisine zafer vaat edilen peygamberdir', dediler anlaşmaya uydular. Fakat Uhud savaşından sonra tamamen değiştiler ve anlaşmayı bozdular. Bunların lideri Kâ'b b. Eşref, yanına bazı adamlarını alarak gizlice Mekke'ye gidip, müşriklerin lideri Ebu Süfyan ile ittifak kuruyor. Bu ihaneti haber alan Hz. Peygamber, onları hiç beklemedikleri bir anda kuşatma altına alıyor. Bir rivayete göre de, Hz. Peygamber, bir diyet konusunu görüşmek üzere gittiğinde onların kendisini güler yüzle karşılayıp o arada hakkında suikast düzenlemeye kalkmaları (ki bunu kendisi fark ettiği gibi vahiyle de teyit edilmişti) bardağı taşıran son damla oluyor; onlara buralardan çekip gitmelerini emrediyor.

Yahudiler direniyorlar, sağlam kalelerinin, kendilerini Allah'ın azabından koruyacağını zannediyorlar; Allah'ın azabı ise hiç akıllarına gelmeyen bir taraftan başlarına geliyor. Öyle ki, güçlerini zayıflatacak, güven ve huzurlarını yok edecek şiddetli bir korkuya

---

[411] Ö. Rıza Doğrul. Tanrı Buyruğu

kapılarak, kendi elleriyle evlerini yıkıyorlar. Müslümanlar da, dışarıdan kalelerini yıkıyor. Bu kuşatma karşısında, çaresiz kalıp yurtlarını terk ediyorlar. Silahları dışındaki eşyalarını yanlarına almalarına müsaade ediliyor. Rivayetlere göre, Yahudiler Medine'yi terk ettikten sora Hayber, Hire ve Şam bölgesindeki (Suriye'deki) bazı şehir ve kasabalara yerleşmişler.

Şu bir gerçek ki insan, fıtrat üzere doğmuş olsa da aldığı telkin ve eğitimle istenilen yönde bir ideal ve ideoloji üzere yetiştirilebiliyor. Yahudilerin elebaşları, kendi inanç ve kültürleriyle yetiştirdikleri nesillerine, üstün ve her nimete layık olduklarını, diğer insanların ise kendilerine hizmet için yaratıldıklarını, dolayısıyla onları istedikleri gibi kullanma salahiyetine sahip olduklarını telkin ederek büyütüyorlar. Bu zihniyetle büyüttükleri nesilleri de kendileri gibi yalancı, ahitlerine riayet etmeyen, menfaatleri uğruna her tür şenaati işleyebiliyorlar. Onların bu tavırları, her asırda gözlemlenen bir gerçektir. Uzun yıllardır emperyalist güçlerle işbirliği yapan Yahudilerin, Filistin'de sürdürdükleri katliam, bozdukları anlaşmalar dünya kamuoyunun malumudur. Allah, Müslümanlara, rabbinizin gücünden gaflet edip de zalimlerin gücünden korkup ümitsizliğe kapılmayın; onların vaatlerine güvenip de tedbiri elden bırakmayın nasihatinde bulunur. Akıl sahibi iseniz onların defalarca sözlerinden döndüğünü unutup da rehavete düşmeyin. Onları, aşılmaz bir güç telakki edipte yaranmaya çalışmayın. Onların, anlaşma tekliflerine boyun eğmeyin. Başınıza gelenler, nihai kaderiniz değil; sizler Allah'ın kitabına, sıkı sıkı sarılıp gereğince amel etmediğiniz için giderek zayıfladınız ve bunlar da başınıza musallat oldu.

Allah'ın müminlerle beraber olduğunu ve yardımıyla desteklediğini; insanlıktan uzaklaşmış din düşmanlarını da helak etmesi için, O'na gereği gibi kulluk edip mücadele etmeleri gerektiğini

bilmeleri gerekir ki, Allah, Müslümanların eli ile helak etsin zalimleri.[412]

Onların düşman olduğunu, her şeyin içyüzünü bilen Allah haber veriyor ki onlara karşı gereken tedbirler alınsın. Yoksa bunlar, sağduyu ve vicdanlarını kullanmadıkları müddetçe bu acımasız tutumlarını değiştirmezler. Allah, bunları dilediği an helak eder ama O rahmeti gereği hem uyarır, hem mühlet verir. Buna rağmen zulümlerine devam ederlerse dünyevi ve uhrevi azaplara maruz kalacaklardır.[413]

❁ ❁ ❁

وَلَوْلَآ اَنْ كَتَبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَآءَ لَعَذَّبَهُمْ فِى الدُّنْيَاۗ وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ
عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَاۤقُّوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗۚ وَمَنْ يُّشَاۤقِّ اللّٰهَ فَاِنَّ
اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾

59: 3 Eğer Allah, onların üstüne sürgünü yazmamış olsaydı bile, hiç şüphesiz dünyada kendilerini yine (başka surette) **şiddetle azaplandıracaktı. Âhirette onlar için ateş azabı vardır.**

59: 4 Bunun sebebi şudur: Çünkü onlar hakikaten Allah'a ve peygamberine muhalefet ettiler. Kim Allah'a muhalefet ederse, şüphe yok ki, Allah, çetin azaplıdır.

İslam'a karşı, düşmanlıklarından dolayı şirretleşerek, ahdine sadakat göstermeyen, işine gelmediğinde yalan ve dolanla hareket edenler, ayette belirtildiği gibi sürgün edilmeseler de bir şekilde azaba düçar olurlar. 'Ehl-i kitabız' demelerine rağmen bu kadar insani değerlerden uzak olmaları ve bu kadar tıynetsiz davranışları

---

[412] Bkz. 5/33; 8/56-60
[413] Bkz. 5/33; 9/56; 17/4, 5

hiç cezasız kalır mı? Allah, her şeye rağmen merhamet sahibi olduğundan onları hemen helak etmiyor ve sürgün ediyor. Olur ki düşünürlerde kendilerini sigaya çeker düzeltirler. Buradan hareketle, sulh zamanlarında, haktan gafil olanlarla itidalli ilişkiler kurarak, imanın selamet diyarına davet edilmeliler. [414]

Allah, zulmün sebeplerini açıklamış ve zalimin zulmüne maruz kalınmaması için peygamberler göndermiştir.

Ey akıl sahipleri! ahde sadık kalmamanın, yalan söylemenin, ihanet etmenin bedeli çok ağır ödetilir. Ey Müslümanlar, en çok sizler bunlardan ders almalı, ahdinize sadık kalıp, yalandan sakınmalısınız, hiçbir şekilde bir başkasına ihanette bulunmamalısınız!

Uyarıldıkları halde, yanlışlarını düzeltmeyenler hem dünyevi, hem uhrevi azaba bir şekilde maruz kalırlar. Allah, adili mutlaktır. Verilen mühlet bittiğinde Allah ve Peygamberi dinlememenin ne olduğunu anlayacaklar ama artık verilen mühlet bitmiş olacak. [415]

❁ ❁ ❁

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ

وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

59: 5 Her hangi bir hurma ağacını kestiniz yahut kökleri üstünde dikili bıraktınızsa (hep) **Allah'ın izniyledir.** (Bu izin de) **fasıklar rüsvay edeceği için** (verilmiş)**tir.**

Bu, bir savaş taktiğidir, fakat münkirler, çocuk, kadın ve yaşlı demeden yaptıkları zulüm ve katliamları görmezler de Müslümanları merceğe takarak kusur ararlar ki aleyhlerine yaygara koparsın-

---

[414] Bkz. 9/126; 35/45

[415] Bkz. 17/13; 35; 36/7

lar Dostunu düşmanını ayırt edemeyen kimi Müslümanlar da yapılan bu yaygaralara iştirak ederek doğrunun, hakkın üstünü örterler.

❁ ❁ ❁

وَمَآ اَفَآءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ مِنْهُمْ فَمَآ اَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَّلَا رِكَابٍ
وَّلٰكِنَّ اللّٰهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهٗ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٦﴾
مَّآ اَفَآءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى فَلِلّٰهِ وَلِلرَّسُوْلِ وَلِذِى الْقُرْبٰى
وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۙ كَىْ لَا يَكُوْنَ دُوْلَةً بَيْنَ الْاَغْنِيَآءِ
مِنْكُمْ ۚ وَمَآ اٰتٰىكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ ۗ وَمَا نَهٰىكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۖ
اِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ لِلْفُقَرَآءِ الْمُهٰجِرِيْنَ الَّذِيْنَ اُخْرِجُوْا مِنْ
دِيَارِهِمْ وَاَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُوْنَ فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا وَّيَنْصُرُوْنَ اللّٰهَ
وَرَسُوْلَهٗ ۚ اُولٰٓئِكَ هُمُ الصّٰدِقُوْنَ ۚ ﴿٨﴾

59: 6 Allah'ın onlar(ın malların) **dan peygamberine verdiği "feyi"**(e gelince:) **Siz bunun üzerine ne ata, ne deveye binip koşmadınız. Fakat Allah peygamberlerini dileyeceği kimselere musallat eder. Allah her şey'e hakkiyle kadirdir.**

59: 7 Allah'ın (fethedilen diğer küffar) **memleketler**(i) **ahalisinden peygamberine verdiği "Feyi Allah'a, peygamberine, hısımlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalanlara aittir. Ta ki'** (bu mallar) **içinizden** (yalınız) **zenginler arasında dolaşan bir**

devlet olmasın. Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasak ettiyse ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah (ın) **azabı çetindir.**

59: 8 (Bilhassa o feyi'), **hicret eden fakirlere aittir ki onlar Allah'tan fazl** (-u inayet) **ve hoşnutluk ararlar ve Allah'a ve peygamberine** (mallarıyla, canlarıyla) **yardım ederlerken yurtlarından ve mallarından** (mahrum edilerek) **çıkarılmışlardır. İşte bunlar sadıkların ta kendileridir.**

Yahudilerin bıraktıkları ganimetler, savaşmadan elde edilmişti. Bu Allah'ın müminlere ikramı ve ihsanıdır. Bu kadar sinsi, güçlü acımasız düşmanlardan onları kurtarmış ve ciddi bir zahmet çekmeden mallarına varis kılmıştır.

İman iddiasında bulunanlar, resulün yaptığı taksimde gönüllerinde adaletsizliğe dair en ufak bir şüphe taşımamalıdırlar. Çünkü o, Allahın denetimindedir ve yapmış olduğu yanlışlıklar hemen düzeltilir.[416]

Şunu iyi bilin ki düşünce ve inançta tam manasıyla İslam'a yönelmedikçe, hükümlerine teslim olmadıkça davranışların doğru olması mümkün değildir. Düşüncede, sözde, niyette, irade ve azimde, amelde doğru olmanın yolu ilahi vahye yönelmekten geçer. Unutulmasın ki doğruluk, Müslüman'ın mümeyyiz vasfıdır.[417]

Hz. Peygamberin ganimet taksimiyle müşriklerinkini kıyasladığımızda; peygamberin taksiminde bir muvazene, müşriklerin taksiminde ise zenginleri kayıran, güçsüzleri ise az bir miktar ile geçiştiren bir paylaşım görüyoruz.

Ey akıl sahipleri! İdaredeki adaletsizliği, dengesizliği, insanların nasıl acizleştirilip sömürüldüklerini, sultaları altına alıp ezildiklerini görmez misin? İbret almaz mısın?! Ne zaman sağduyu ile

---

[416] Bkz. 8/41; 9/43; 33/37
[417] Bkz. 11/112

düşünüp vicdanlarınız harekete geçecek? Ne zaman Müslüman şahsiyetiyle, politikacıların arasındaki farkı görüp idrak edeceksin?!

Kim başkasının karşı karşıya kaldığı durumlardan ibret almazsa kendi başına gelen olaylardan ibret almak durumunda kalır.

❁ ❁ ❁

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُ الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا
يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ
كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝٩

59: 9 Onlardan evvel (Medine'yi) **yurt ve iman** (evi) **edinmiş olan kimseler, kendilerine hicret edenlere sevgi beslerler. Onlara verilen şeylerden dolayı göğüslerinde bir ihtiyaç** (meyli) **bulmazlar. Kendilerinde fakr-u ihtiyaç olsa bile** (onlar:) **öz canlarından daha üstün tutarlar. Kim nefsinin** (mala olan) **hırsından ve cimriliğinden korunursa işte muratlarına erenler onların ta kendileridir.**

Nerede İslami bir mücadele varsa orada mutlaka ensar ve muhacir vardır. Gönüllerine imanı yerleştirmiş müminler, mutlaka birbirlerine kucak açıp gereken yardımı yaparlar ve yapmak zorundadırlar. Ensar ve Muhacir arasındaki kardeşlik unutulmayacak bir destandır. Bu nedenle Allah, onları övmüştür.

O Ensar ki dünya cenneti olan İslam'ın inşirahıyla, Kur'an ahlakını içselleştirmiş olduklarından muhacirleri, hem evlerinde barındırmışlar hem de ganimetlerin onlara verilmesine sevinmişlerdir.

Bir muhasebe yapacak olsak; Tüm imkânlardan mahrum kalıp, mağdur edilmişsiniz, himayeye muhtaçsınız, bu yaşam, ne kadar hoşunuza gider? Birileri kardeş gibi bağrına basmış, evini açmış olsa da bir an evvel bu durumdan kurtulmak istersiniz, hem gittiğiniz evi fazla rahatsız etmemek, hem de minnetsiz, mihnetsiz bir hayatı yaşamak için.

İşte Allah, dini uğrunda hicret eden kullarına ikramda bulunuyor. O necip Ensar da kendileri ihtiyaç içerisinde bulunsalar da onlara isar'da (cömertçe, içten gelerek) bulunuyorlar.

"İsar" kardeşini kendine tercih etmektir.

"İsar" iyiliğin doruk noktasıdır. Ancak başkasına muhtaç kalacak kimseler için ise malı elde tutmak, başkalarını tercih etmekten daha efdaldir.

İhtiyaçların elzemliğine göre hareket edilmelidir. Acil yardımlar söz konusu olduğunda zengin bir Müslüman, 'ben zekâtını verdim' deyip kenar durarak kınanacak bir duruma düşmemelidir.

İhtiyaç içerisinde kıvrananları nefislerine tercih eden, malının güzelini yoksula veren, başa kakmaktan kaçınan, hayır hasenata sarf ettiğinin nedenini, niçinini bilen Müslümanlardan olunmalıdır. Mümin yüreğini bu şefkatle yoğurmalı; yürekleri İslam'la doyurmalı.

Müslümanlar her yaraya merhem olmalı, düşeni kaldırmalı, şahsiyeti rencide edilenin yanında olmalı, izzeti korumak için elinden geleni yapmalıdır.

Yarın endişesiyle vermeyenler bilsinler ki, karşılık olarak verilecek nimetlerden kendileri de mahrum kalabilirler. İsar, infak, sadaka, zekât, yerine getirildiğinde bütün bunların karşılığını verecek olan Allah'tır. Sürekli almayı düşünen, vermeyi düşünmeyenler, bir başkasına verilirken rahatsız olan cimriler, sevimsiz, isten-

meyen, gözünü bir avuç toprağın doyuracağı nankör karakterli kimselerdir.[418]

❀ ❀ ❀

وَالَّذِينَ جَآءُو مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ
سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا رَبَّنَآ اِنَّكَ
رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾

59: 10 Bunların arkasından gelenler (şöyle) **derler: "Ey Rabbimiz, bizi ve iman ile daha önden bizi geçmiş olan** (din) **kardeşlerimizi yarlığa iman etmiş olanlar için kalplerimizde bir kin bırakma. Ey Rabbimiz, şüphesiz ki sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin."**

Bu ayetler, 7. ve 8. ayetlere bir cevap niteliğindedir. Ensar, gerek ganimetten gerek kendi mallarından muhacirlere verilmesi hususunda gönülden iyilik yapılmasını istemişlerdir. Hatta "Ya Resulullah, muhacir kardeşlerimizin de bizim kadar malı olana kadar biz hiçbir şey almayız" demişlerdir.

Allah, bu bahtiyar, âlicenap kullarını överek, şanlarını yüceltmiştir, örnek alanları da bu mertebeye erişmeleri için teşvik etmiştir. Bu mertebe, sadece onların ereceği bir mertebe değil, Rabbin rızasını baş tacı ederek şuurlu eylemler içerisinde olan herkesin erişebileceği bir mertebedir.[419]

Müminlerin mümeyyiz vasıflarından biri de; kardeşleri hakkında su-i zanda bulunmamalarıdır. Müminler, birbirlerini uyaran, destekleyen, dua eden ve birbirlerine mağfiret dileyenlerdir. Al-

---

[418] Bkz. 2/261; 268; 3/180; 6/160; 47/38
[419] Bkz. 8/72, 74; 9/100

lah'ın övgüsüne mazhar olmuş ashap için, kimi haddini bilmezler mezhep, meşrep, ırk taassubuyla dil uzatır, olmadık yakıştırmalarda bulunurlar. Onlarda insandır, elbette kusurları vardır ama onlara hakaret edilmez, kin beslenmez, ancak dua edilir.

Rabbin rahmetine, sevgisine mazhar olmak isteyen müminler, birbirlerine kızar, darılır, küser ama, kin ve garaz besleyemezler. Şefkatli bir anne gibi, iyi bir kul olmaları için ellerinden geleni yaparak, onlara hayrın, hakikatin yollarını açarlar. Dertlerini, sorunlarını paylaşırlar. Böylesine fedakâr ve kucaklayıcı yaklaşımlarla birbirlerine sarılan ümmet, imanın kazandırdığı izzet ve şerefe nail olurlar; sadık olan, kurtuluşa erenler bu kimselerdir.[420]

❁ ❁ ❁

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِاِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ
الْكِتَابِ لَئِنْ اُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ اَحَدًا اَبَدًا ۙ
وَاِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ ۖ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾ لَئِنْ اُخْرِجُوا لَا
يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ ۚ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ ۚ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ
الْاَدْبَارَ ۖ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٢﴾

59: 11 Ehl-i kitaptan o küfreden kardeşlerine "Andolsun, eğer siz yurtlarınızdan çıkarılırsanız biz de muhakkak sizinle beraber çıkarız. Sizin aleyhinizde hiçbir kimseye ebedî itaat etmeyiz. Eğer sizinle harp edilirse muhakkak ve muhakkak biz, size yardım ederiz" diyen o "münafıkları görmedin mi? Hâl-

[420] Bkz. 49/10

buki Allah şahitlik eder ki onlar hakikaten ve kati'yyen yalancıdırlar.

59: 12 Andolsun ki onlar çıkarılacak olurlarsa (bu münafıklar) **onlarla beraber çıkmazlar. Eğer onlar muharebeye tutulurlarsa bunlar onlara yardım da etmezler.** (Bilfarz) **onlara yardım etseler bile, andolsun ki, mutlaka arkalarına dönerler. Sonra da kendileri yardım (a** mazhar) **edilmezler.**

Bu ayetler, Nadiroğulları Yahudilerine yardım sözü veren münafıklardan bahsetmektedir. Ayette de belirtildiği gibi onlar, demagojik ve şecaatli söylemlerin dışında ciddi bir eylemleri söz konusu değildir. Onlar, ciddi bir işle karşılaştıklarında çeşitli mazeretler üreterek kaçacak delik ararlar... Onların ne kadar yalancı olduklarını, her şeyi bilen Allah haber veriyor. Onlar ne verdikleri sözde dururlar ne de ucunda tehlike sezdikleri işlerin içerisine girerler. Onların tek gayeleri indi emellerine ulaştıracak sahada boy göstermektir.[421] İçlerindeki pazarlıkları gizleyerek, yanınızda olacaklarını söyleyerek hem cesur görünür, hem de kendilerine inanmanızı sağlamaya çalışırlar. İlerde olabilecek ihtimallere karşı böyle ikili oynarlar.

Bu ise onların ne kadar korkak ve Allah'tan ne kadar gafil olduklarını ortaya koyar. Allah, bu ikiyüzlü demagojik söylemler geliştirenlerin, çok yalancı olduklarını açıklayarak, onlara karşı gereken tedbiri almayı ve onların sözüne güvenerek bir işe girişmemeyi ve onlardan korkup da güzel işlerden vazgeçmemeleri hususunda uyarmaktadır müminleri.

❁ ❁ ❁

[421] Bkz. 4/141; 29/10

لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِم مِّنَ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ

﴿١٣﴾ لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرًى مُّحَصَّنَةٍ أَوْ مِن وَرَاءِ جُدُرٍ ۚ

بَأْسُهُم بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ ۚ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ

لَّا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾

59: 13 Her halde sizin, onların yüreklerinde (yaşayan) **korkunuz Allah'tan** (korkularından) **daha şiddetlidir. Bunun sebebi şudur: Çünkü onlar ince anlamazlar güruhudur.**

59: 14 Onlar müstahkem kasabalarda yahut duvarlar (siperler) **arkasında bulunmaksızın sizinle toplu bir hâlde vuruşamazlar. Kendi aralarındaki savaşlar ise çetindir. Sen onları derli toplu sanırsın. Hâlbuki kalpleri darmadağınıktır. Bunun sebebi şudur: Çünkü onlar akıllarını kullanmaz bir kavimdir.**

Bu ayetler de yine münafıkların haleti ruhiyesini ortaya koymaktadır. Korkularından emin, umduklarına nail olmak için her kalıba giren münafıklar, basiretlerini körelttiklerinden olaylardan ders çıkaramazlar. Bu nedenle medeni cesaretten uzak, hep sinsi politika taktikleri geliştirirler. Bu entrikalarının sonucu, evham hastalığına düşerler ve kimseye güvenemez olurlar. Ciddi bir tehlike arz ettiğinde bir anda birbirlerine bile hasım kesilirler. Hatta güçlü tarafa geçerek ihanette bulunurlar.

Allah, münkirlerin, korkak, kalplerinin dağınık olduğunu beyan ederek müminleri yüreklendiriyor, İslam'ı tahrif edenlerle,

dünyayı fesat ve fitneye maruz bırakanlarla mücadele etmelerinin imandan sonra gelen en büyük vecibe olduğunu hatırlatıyor.[422]

Asıl güç ve kudretin Allah'ın elinde olduğunu ve sadece Ondan korkulması gerektiğini idrak eden müminler, diğer insani kuvvetlerden korksa da Allah'a vereceği hesabı dikkate alarak, Onun razı olmayacağı işlerden sakınır, güzel işleri yapmaktan da beri duramaz.

Bu ilahi tembihlere, teşvik ve desteklere rağmen, Kur'an ruhundan uzak kalan Müslümanlar, sanki onlarla yer değiştirmişler; fırkalara ayrılmış, üstünlüklerini kaybetmiş, düşmandan korkup diz çökmüş vaziyetteler. Zalimden yardım, zalimden hak istemek kadar abes bir şey olamaz. Bu malum insanlar, ellerinden gelse Müslümanları bir kaşık suda boğmak isterler. Filistin, Cezayir, Afganistan vs. ülkelerde, halkları zulüm altında inletmeleri, bunun en bariz örneğidir.

Ey Müslümanlar, silkinin! Yeniden İslami kimlikteki izzetinizle, onurunuzla, imandan aldığınız cesaretle ayağa kalkın! Allah'a tevekkül edin! Kalkın, cesaretinizi toplayın! Birleşin! Düşmanlar, müttefikmiş gibi gözükseler de onların kalpleri dağınıktır ve müslümanlardan korkmaktadırlar.

Allah, bu korkak, yalancı kimselerin durumunu açıklayarak hem maneviyatınızı yükseltmekte, hem de karakter bozukluğuna yol açan bu tür davranışlardan sakındırmaktadır.

❁ ❁ ❁

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۚ

﴿١٥﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنسَانِ اكْفُرْ ۖ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ

---

[422] Bkz. 9/73; 25/52

مِنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي

النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

59: 15 (Onların) **hali kendilerinden az öncekiler**(in hali) **gibidir ki onlar, yaptıklarının kötü akıbetini** (dünyada) **tatmışlardır. Onlar için** (âhirette de) **çetin bir azap vardır.**

59: 16 (Yahudileri muharebeye teşvik eden münafıkların hali de) **şeytanın hali gibidir. Çünkü** (şeytan) **insana "Küfret" der de o küfredince "Ben hakikaten senden uzağım. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" der!**

59: 17 Nihayet ikisinin de akıbeti hakikaten ateşin içinde ebedî kalıcı (insanlar) **olmalarıdır. İşte bu, o zalimlerin cezasıdır.**

Aklını dondurmuş, düşünceden yoksun, seviyesizliği taban yapmış kimseler, şeytan gibi yalancı, ukala, şirret varlıklardır. Kendi aralarında dahi bir tehlike arz ettiğinde birbirlerinden uzaklaşmaları bir yana, birbirlerine suç atarak kurtulma yolu ararlar. Her şeyin içyüzünü bilen Allah, müminlere karşı acımasız, kendi aralarında ise menfaat ve çıkar için beraber olup, kötü günde birbirini yiyen zalimleri ebedi âlemde aynı azaba duçar edecektir.[423]

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ

إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

---

[423] Bkz. 37/27-34

59:18 Ey iman edenler, Allah'a ittika edin. Herkes yarın için önden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'a ittika edin. Çünkü Allah, ne yaparsanız hakkıyla haberdardır.

İman edenlerin o günü ciddiye alarak, hazırlanmaları tembih ediliyor. "Dikkat edin, sakın ola ki dünya hayatı ahiretinizi gölgelemesin," deniyor adeta.

Sahih bir iman, ahirete karşı duyarlı kılar insanı; insanı insana, insanı Allah'a karşı dürüst kılan da bu inançtır.

İnsanların ölüm sonrası hakkında ciddi endişeleri yoksa hem dünyevi hem uhrevi hayatımız için, bu büyük bir tehlikedir. Bu tehlikenin fark edilmemesi veya göz ardı edilmesi, dahası Allah'ın affının suiistimal edilmesinden dolayıdır ki insanlar hayatı birbirine çekilmez kılıyorlar.

Hayatı sadece bu dünya imişcesine yaşayan muhterislerde, insanlık aramak beyhudedir. Ancak, ebediyette yaptıklarının hesabını vereceğine inananlar fazilet mücadelesi vermeye çalışırlar. Soluklarında "Hak", düşüncelerinde "Hakikat" dillerinde "Ölümsüzlük muştusu", önlerinde "Sonsuz saadet..." Onlar biliyorlar ki dünyadaki bütün yollar, ölüme çıkar; ölümden sonra yollar, tek yola iner; o da Allah'a gider.

O halde inananlar olarak, kendimizi bir yolcu, dünyayı da bir konak olarak görüp hayatımızın her anını kâinatın maliki, efendisi tarafından sınırları çizilen çerçeve dâhilinde yaşama kararlığı içerisinde olmalıyız. Çünkü; o dairenin dışındaki her zevk ve lezzetin bize elem ve sıkıntı getireceğini unutmamalıyız. Böyle bir gaflete düştüğümüzde tövbe ile kendimizi tashih etmeliyiz. Unutmayalım ki hayat sadece bu gaye doğrultusunda yaşandığında kıymetli olur ve bu imanla bakıldığında ölüm sevimli olur.

Evet, ölüm; hayat vazifesine verilen bir paydostur. Ebediyette, ebedi yaşama yapılan bir davettir.

Yolcu dayan! İmtihan soruların bitince ve nihayet mutlu son gelip çatıncaya kadar dayan! Cehennemden azat, cennete ilhak olmak için azmet.[424]

Dünyaya gelecek bir bebeğe, gelecekte evlenmeye, yazdan-kışa vs. sebeplerle hazırlık yapanların, her şeyden daha önemli olan ebedi âlem için de ciddi hazırlık yapmaları gerekmez mi? İman edip akledenler için, oluşlar-olaylar bu gerçeğin kabulünü pekiştiriyor.

❁ ❁ ❁

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

59:19 Hem kendisi Allah'ı unutmuş, hem (Allah) **kendilerini kendilerine unutturmuş olanlar gibi olmayın. Onlar fasıkların ta kendileridir.**

Allah'ı unutan, Allah'ın hesabını dikkate almadan yaşayanları, şeytan etkisi altına almaya çalışıyor.

Şeytanın hizbinden olanların elebaşları, ilahlığa soyunarak hayat kanunlarını kendileri çizerler. Dolayısıyla insan şahsiyetini yok etmeye çalışırlar. Allah'ı hatırlamak ise, insan şahsiyetini bir bütün olarak muhafaza eder. Fakat insan, tavır ve davranışlarındaki ahlaki dengeyi bozdukça, her yanlış hareket ile daha bir çukura gömülüyor. Kur'an, bu dengenin bozulmasını "Allah'ın sınırlarını aşma" olarak tarif etmiştir.[425]

İnanıp da Allah'ı unutmayan bir kimse, bile bile herhangi bir günahı küçükte olsa "adam boş ver onda ne var, Allah affeder "

---

[424] Bkz. 46/19; 53/31-32-39
[425] Bkz. 4/14; 9/112; 11/112

diye işlemez. Çünkü; her günah, Rabbe isyan demek olduğu gibi, insanın temiz fıtratına yapılan bir ihanettir. İnsan, Rabbini unutmasa kendine zarar verecek işleri bile bile yapar mı?

İnsan, O'na döneceğini unutmadan nasıl günah işler? Nasıl çiğner hukuku? Nasıl azgınlaşır.

Allah'ı unutma! Allah'ı unutursan için dışın kararır. İnsanlık haysiyetin ortadan kalkar. Allah'a bağlılık şuurunu yitirmiş birinin, gafları, herzeleri kendini kuşatır.

'Müslüman'ım' der, Allah'a itaat etmez. Yalan, küfür, faiz, içki, kumar, hile vs. Her aşınma Allah'ı unutma sonucu oluyor. Allah'ı unutanlar, hevesleri için bütün kutsal değerleri bir tarafa iten, ahlak ve fazileti çiğneyen şaşkınlardır. İşte bu Allah'ı unutuştur. Nereden geldiğini, nereye gideceğini, neyi, niçin yaptığını bilmeyen şaşkınlardır bunlar.

İnsana, şah damarından daha yakın olan Allah'ı unutmak, kendini unutmaktır. İnsanoğlu elbette bir anlık gaflet, beklenti, öfke nedeniyle elinde olmadan günah işleyebilir, fakat Rabbini hatırladığı an, büyük pişmanlık duyarak tövbe eder ve kendini düzeltebilir.

Müminler, dünya ahiret hayatlarını mükemmelleştirecek işler varken boş işlerin peşine takılmazlar. Kendilerine felahın yolunu (kurtuluşun)gösteren, kitabı, anlamak, düsturlarını hayat tarzı edinmek için okurlar.

Ey iman edenler! Dünya hayatı ahiretinizi gölgelemesin ki, ahirette pişman olmayasınız! Takva üzere tevhidi yaşamınızı muhafaza edin! Büyük günah, şirk ve nifak mikroplarından sakının ki felah bulasınız.

❁ ❁ ❁

لَا يَسْتَوِيٓ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ وَأَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۚ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾

59:20 Ateş (cehennem) **yâranı ile cennet yâranı bir olmaz. Cennet yâranı,** (ancak) **onlar muratlarına erenlerdir.**

Allah'a kul olmayı unutan, Ona kul olma idraki içinde olmayan, ömrünü heder edenle, etmeyen bir olur mu?

Hayatlarına anlam katıp iyi işler yapanla, Allah'ı, ahireti hesaba katmadan yaşayanlar bir olur mu? Pis ile temiz, fasık ile mümin, âlim ile cahil bir olur mu? Olmaz tabi. Biri övülen, sevilen, diğeri yerilen, lanet edilendir. Cennetliklerle cehennemlikler arasında bir fark yokmuşçasına yaşamanın bir hesabı olmaz mı? İkisi arasında rütbe ve fazilet bakımından açık farkı görmemek körleşmektir.

Ey yeryüzüne halife olarak görevlendirilip yaratılan insanoğlu! Sana verilen bu şerefi, nasıl hevana kul olarak göz ardı edersin? Hiçbir yaratılmışla kıyas edilmeyecek aklın, iraden, kabiliyetinle o sarsılmaz dağların yüklenemeyeceği yükü yüklenirsin de, neden esfele-i safiline düşürecek işler yaparsın?! Hevana kulluk ederek bu üstün meziyetlerini çürüttüğün içindir ki karşılık olarak cehennemi hak etmişsindir. Sen ki şu dünyada dahi darda kaldığında Allah'ı çağırırken, nasıl olurda Onun davetine icabet etmezsin? İlerde bu azgınlığının cezasını çekeceksin.[426]

❀ ❀ ❀

[426] Bkz. 3/162; 4/95; 9/20; 32/18; 36/54; 38/28; 39/9; 41/40; 45/21; 46/19

لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ لَّرَاَيْتَهٗ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ
اللّٰهِ ؕ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ ﴿٢١﴾

59:21 Eğer biz bu Kur'ân'ı bir dağ başına indirseydik muhakkak ki onu Allah korkusundan baş eğmiş, parça parça olmuş görürdün. Bu misaller (yok mu?) **işte biz onları, insanlar düşünsünler diye, irat ediyoruz.**

Bu teşbih, İslam emanetinin ulviyetini ve onu taşımanın önemini anlatır. Ağır, fakat bir o kadarda dünyevi-uhrevi kazanımı ve mükâfatı büyük olan bu emanet, ancak diğer varlıklardan ayrı ve üstün meziyetlere sahip insana verilmiştir.

Müntesiplerini yüce makamlara ulaştıran bu din, öyle kolayından, ucuz hesaplarla yaşanacak bir din değildir. Rabbin, 'oku' emri dağlara değil inananın omuzuna yüklendi ise, kalk ey Müslüman, dağlara değil sana seslenen Rabbinin sesine kulak ver! "OKU"! Öğren, bu yüce davaya sahip ol! Onu tahrif edenlerin elinden al, yeniden Kur'an kimliğindeki bilince ulaştırmanın mücadelesini ver! Peygamberin Hz. Muhammed gibi, insanlığı tevhide, ilahi davete çağır!

Ey Müslümanlar! Eğer yüklenseydi dağların bile onun azametinden param parça olacağı teşbihi yapılan kitabınız karşısında, sizler ne âlemdesiniz? Ona gereken ilgiyi gösteriyor, Rabbinizin istediği gibi ilgi kurabiliyor musunuz?!

Kur'an'ı Kerimin verdiği öğütler üzerinde gereği gibi düşünüp, sorumluluklarınızı yerine getiriyor musunuz?!

İnsanoğlu dağları bile aşıp yollar açar da hakka gidecek yol üzerinde neden kafa yormaz. Bu hususta düşünmeyi terk etmenin, geçerli bir mazereti olabilir mi?

Tefekkür ile insan geniş bir ilme sahip olur. İnsanın ilmi artınca da kalbinin hali değişir. İnsanın bilgisinin artması ve davranışlarının düzelmesi tefekkürle başlar. Kur'an'da bu nedenle sık sık enfüste ve afaktaki ayetlere dikkatler çekilir.

Derin düşünce ve okuyuşla doğruya ermeden, bilinçsiz hareket edenlerin işleri karışık, meçhule doğru yol almaktır.

"Cehaletten kötü fakirlik, Yani en büyük fukaralık, Akıldan faideli zenginlik, yani en kazançlı zenginlik, tefekkür gibi ibadet yoktur."

O, halde bizler, Rabbimiz ve kitabımızla küffara karşı, karşı dağ gibi sağlam, sarsılmaz bir duruş sergilemeliyiz; tüm benliğimizle Allah'a yönelmeli, emir ve nehiylerine mutlak bir teslimiyet içerisinde olmalıyız.[427]

❁ ❁ ❁

هُوَ اللّٰهُ الَّذِی لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ عَالِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهَادَةِ ۚ هُوَ الرَّحْمٰنُ

الرَّحِیمُ ﴿٢٢﴾

59:22 O, öyle Allah'tır ki kendisinden başka hiçbir Tanrı yoktur. (O) gizliyi de bilendir, aşikârı da. O, çok esirgeyen, çok bağışlayandır.

Allah, yaratmada, idare etmede, hükmünde tekdir ve her şeyden haberdardır. Allah, rahmeti gereği her varlığın ihtiyaçlarını gideren; müminlerini ise takip ettikleri nizamıyla selamete ve saadete erdirecek olandır.

Kâinatın, olguların işleyişinde birçok imkânlara sahipken müdahil olunamadığı, üzerinde düşünen ve ilahi davete muhatap olan selim akıl sahipleri, tüm yücelikleri zatında toplayan Allah'a kulluk

---

[427] Bkz. 4/58; 24/51; 33/36-72,

ederler. Aklıselimden uzak kimseler ise hevadan kaynaklanan tağutlara kulluk ederler.[428]

Allah, görüleni de görülmeyeni de bilendir. Bir mümin, Rabbinin denetiminde olduğunu unutmadığı müddetçe hoşnutluğuna gölge düşürecek işlerden sakınır. Her şeye rağmen beşer olarak hatalarının bağışlanmasını Rabbinden diler.[429]

❁ ❁ ❁

هُوَ اللّٰهُ الَّذِی لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ اَلْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ
الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللّٰهُ
الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى ۚ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِی
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

59:23 O, öyle Allah'tır ki kendisinden başka hiçbir Tanrı yoktur. (O), **mülk-ü melekûtun yegâne sahibidir. Noksanı mucip her şeyden pak ve münezzehtir. Selâm ve selâmetin ta kendisidir. Emn-ü eman verendir. Her şey'e nigahbandır. Galib-i mutlaktır. Halkın halini kemal-i salâha götürendir. Büyüklükte eşi olmayandır. Allah** (müşriklerin kendisine) **katmakta oldukları her ortaktan münezzehtir.**

59:24 O, öyle Allah'tır ki vücuda getireceği her şey'i hikmeti muktezasınca takdir edendir. Onları var edendir. Varlıklara suret verendir. En güzel isimler Onun. Göklerde ve yerde ne varsa (hepsi) **Onu tespih** (ve tenzih) **eder. O, galib-i mutlaktır. Yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.**

---

[428] Bkz. 2/255; 20/8-85; 21/22; 39/2; 42/15; 58/7
[429] Bkz. 10/26; 31/22; 46/13, 14

Allah, kitabında farklı farklı yerlerde zatından, sıfatından ve esmasından bahsederek, karşı koyulmaz gücüne, azametine dikkatleri çekerek, düşünüp akledebilecek gönülleri harekete geçiriyor ve dolayısıyla kendisini zatında, sıfatlarında, fiillerinde ve hükmünde birleyip itaat etmeyenlerle bir ilişkisinin kalmayacağını açıklıyor.

Allah, Melikul- Mülk'tür. Her şey O'nundur. Geçici olarak varlıkları mülkünde barındırmaktadır. Mülkünde insanlara bir şeyler vermiş olması onları gerçek malik yapmadığı gibi, ilminden bir şeyler vermesi de onları allameyi cihan kılmaz. Her şey Onun yasasına boyun eğmektedir. Onun yasasına boyun eğenler, sünnetullah üzeredir.

Kuddüstür. Bütün noksanlıklardan beri olduğu gibi mutlak iradesine de kimseyi ortak kılmaz. Allah, her şey kendine münhasır olan, mükemmel bir şekilde hikmetli yaratandır. Yasası, sistemi eleştirilmez, dokunulmazdır. Çünkü kusursuzdur.

Selamdır: Esenliğin, huzurun, saadetin garantisi Onun elindedir. Yani Allah; barışın, saadetin ve huzurun asli kaynağıdır. İnsan, Allah'a ram olursa, hâkim olduğu beldelere barışı, esenliği götürür. Kur'an, insanın iç ve dış dünyasındaki bu barış ve huzuru gerçekleştirecek yolun adına, İSLAM diyor.

"Selamı yayınız, selam veriniz" buyurmasındaki asıl vurgu söze değil maksada yapılmıştır. Selamın davranıştaki karşılığı, barışı huzuru yaymaktır. Bunun sadece 'selam' cümlesine indirgenmiş olması, dinin tüm değer unsurlarına yapılan "özünü öldürüp sözüne sarılma" yanlışının bu alandaki tezahürüdür. Nitekim, özü öldürülen selam, ne kadar yaygın olursa olsun, imanın farkındalığını sağlayan mü'minler arası muhabbeti artırmadığında amacına ulaşmamış olur. Allah, hakikaten iman edip kendisine teslim olanı esenliğe kavuşturacaktır.[430]

---

[430] Bkz. 3/133; 10/25; 13/23;36/58

Mümindir: iman düsturlarını açıklayan, onunla kullarını emniyete kavuşturup aman verip rahatlatandır.[431]

Müheymindir: gözetiminden uzak kalacak hiçbir varlık yoktur.

Azizdir: Yaptıklarına, yapmak istediklerine engel olunmaz.

Mütekebbirdir: büyüklük O'na mahsustur. Kibrinden dolayı O'na boyun eğmeyenleri öyle büyük azaba duçar kılar ki kimse onu, O'nun elinden alamaz.

Cebbardır: dilediğini dilediği an yapmaya muktedir olandır.

Musavvirdir: her varlığı kendine münhasır şekilde yaratan, hepsini kendi özelliklerine göre planlayıp, programlayandır. Her bir cins birbirine benzese de hiçbiri diğerinin tıpatıp kopyası olamaz.

Allah, esmalarının bazılarını zikretti bu sûrede. İster iman edilsin, ister edilmesin, hükme karşı gelinemeyecek; eninde sonunda herkes Allah'ın hükmüne boyun eğecektir.[432]

Yarabbi, selamın selametine erdir, rahmetine gark eyle bizleri! Amin. Velhamdu lillahi Rabbil Alemin.

[431] Bkz. 3/18; 106/4
[432] Bkz. 55/78

OKUYUCU TEFSİRİ

Semra Kürün Çekmegil

"Kârî; okuyan, okuyucu" anlamını ifade eden bir kelime seçilmişti. Bu isim de, Kur'ân'ın ilk emri olan "Oku" fiilinden alınmıştı. Okuyanlara hitap eden güzel bir isim...

Evet, bu tefsir, hem dirâyet hem rivâyet tefsirlerini cem eden, aralarında çok güzel bir uyum sağlayan, akıcı bir üslûp ile kaleme alınmış, ilmî bir çalışmadır. Öncelikli olarak hanımlar, kızlar olmak üzere, bütün insanımızın yararlanacağı, Allah'ın Kitabı'ndan nûr ve feyz alacağı çok önemli bir eserdir.

Böylesine ciddî çalışmaların devamını ümit ederiz. Türkiye'de alanında ilk hanım çalışması olarak, gerçekten başarılı, ilmî esaslara dayalı, Türkçe dil akışı ahenkli ve verimli bir tefsirdir. İnşallah, bu alandaki boşluğu ilk etapta dolduracaktır.